

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

2013

2013

2013

2013

2013

2013

2013

2013

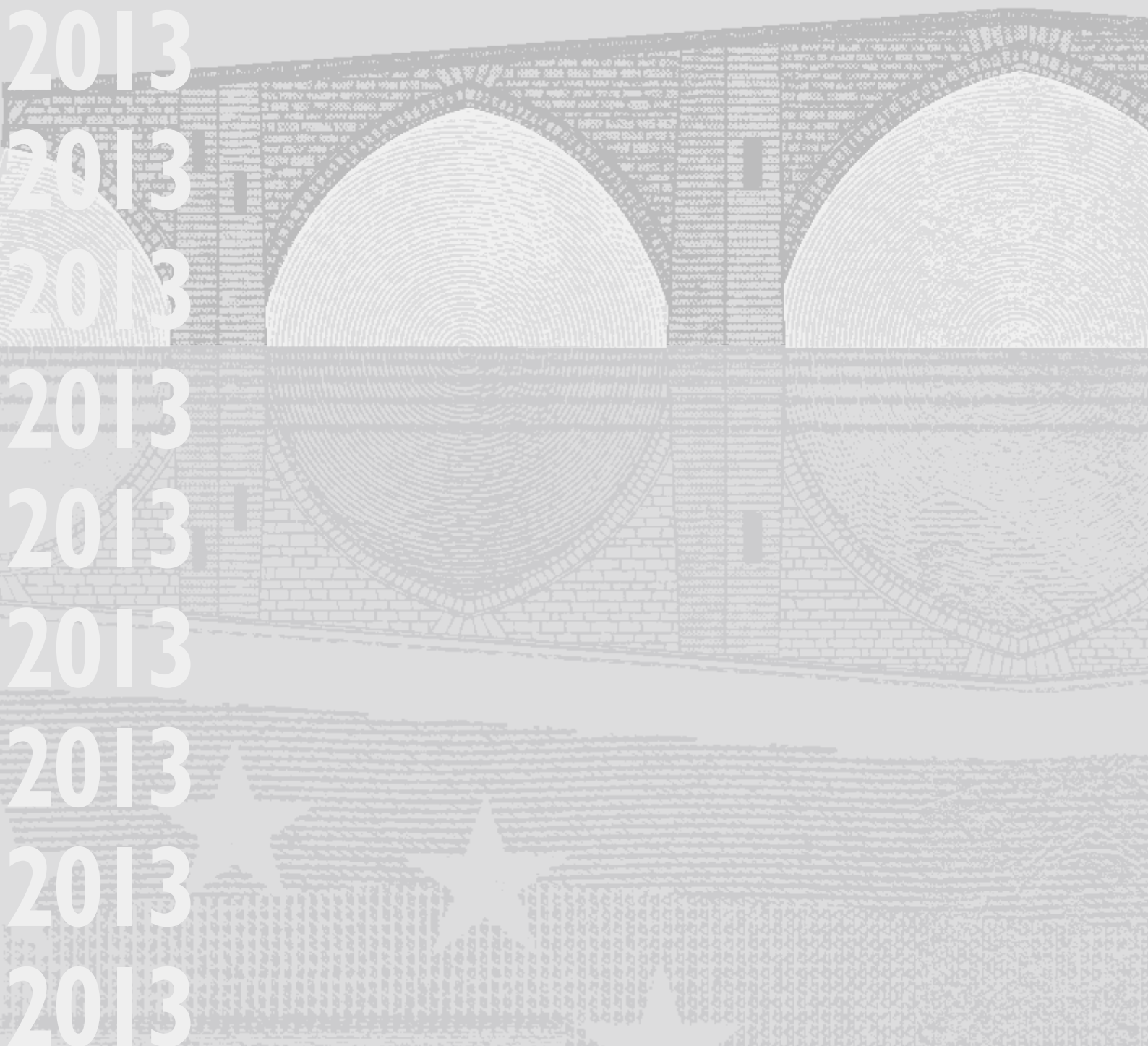
2013

2013

2013

2013

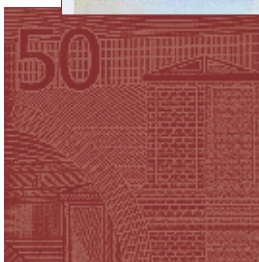
AASTARUANNE
2013

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

AASTAARUANNE 2013

2014. aastal on kõigil
EKP väljaannetel
20eurose pangatähe
motiiv.

© Euroopa Keskpank, 2014

Address

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Saksamaa

Postiaadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Saksamaa

Telefon

+49 69 1344 0

Veebisait

<http://www.ecb.europa.eu>

Faks

+49 69 1344 6000

*Kõik õigused on kaitstud.
Taasesitus õppe- ja mitteärielistel
eesmärkidel on lubatud, kui
viidatakse algallikale.*

Fotod:

*Andreas Böttcher
Robert Metsch*

*Käesolevas aruandes sisalduvad andmed on esitatud
2014. aasta 14. veebruari seisuga.*

ISSN 1830-2955 (epub)
ISSN 1830-2955 (elektroniline versioon)
ELi katalooginumber QB-AA-14-001-ET-E (epub)
ELi katalooginumber QB-AA-14-001-ET-N
(elektroniline versioon)

SISUKORD

EESSÕNA	7
I. PEATÜKK	
MAJANDUSARENG JA RAHAPOLIITIKA	13
I RAHAPOLIITILISED OTSUSED	13
Taustinfo 1. EKP eelkommunikatsioon	14
2 RAHAPOLIITILINE JA MAJANDUSLIK ARENG	17
2.1 Ülemaailmne makromajanduslik keskkond	17
Taustinfo 2. Tärkava turumajandusega riikide muutuvate rahastamistingimuste mõju euroalale	19
2.2 Raha- ja finantspoliitiline areng	27
Taustinfo 3. Muutused eurosüsteemi bilansis	34
2.3 Hindade ja kulude areng	47
2.4 Toodangu, nõudluse ja tööturu areng	51
Taustinfo 4. Pangalaenu ja euroala majanduse taastumine	53
Taustinfo 5. Euroala ekspordituru osade areng	57
2.5 Eelarvepoliitika areng	61
Taustinfo 6. ELi-IMFi kohandamisprogrammis osalevate või finantsabi saavate euroala riikide areng 2013. aastal	63
Taustinfo 7. Eelarvete konsolideerimise edenemine: rahvusvaheline võrdlus	66
3 EUROALAVÄLISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG	71
2. PEATÜKK	
KESKPANGA OPERATSIOONID JA TEGEVUS	79
I RAHAPOLIITILISED INSTRUMENDID, VALUUTATURUOPERATSIOONID JA INVESTEERINGUD	79
1.1 Rahapoliitilised instrumendid	79
1.2 Valuutaturuoperatsioonid ja operatsioonid teiste keskpankadega	87
1.3 Investeeringud	88
1.4 Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitavate investeerimisportfellide ja väärtpaberitega seotud riskijuhtimisküsimused	89
2 MAKSE- JA VÄÄRTPABERIARVELDUSÜSTEEMID	89
2.1 TARGET2	90
2.2 TARGET2-Securities	91
2.3 Piiriüleste tagatiste arveldamise kord	93
3 PANGATÄHED JA MÜNDID	94
3.1 Europangatähtede ja -müntide ringlus	94
3.2 Pangatähtede võltsimine ja võltsimise ennetamine	95
3.3 Pangatähtede tootmine ja emiteerimine	96
4 STATISTIKA	98
4.1 Uus ja täiustatud euroala statistika	98
4.2 Muu areng statistika vallas	98
5 MAJANDUSUURINGUD	100
5.1 Teadustööd ja tulemused	101
5.2 Teadustöö tulemuste levitamine: väljaanded ja konverentsid	102

6 MUUD ÜLESANDED JA TEGEVUSED	103
6.1 Rahaloome ja eesõigustega seotud keeldude järgimine	103
6.2 Nõuandvad funktsioonid	103
6.3 Laenutehingute haldamine	109
6.4 Eurosüsteemi reservihaldusteenused	110
3. PEATÜKK	
LÄTI ÜHINEMINE EUROALAGA	113
I LÄTI MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG	113
Taustinfo 8. Läti euroalaga ühinemise mõju statistikale	116
2 LÄTI KESKPANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE ÕIGUSLIKUD ASPEKTID	117
3 LÄTI KESKPANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE PRAKTILISED ASPEKTID	118
4 EUROSULARAHALE ÜLEMINEK LÄTIS	118
4. PEATÜKK	
FINANTSSTABIILSUS, EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGUGA SEOTUD ÜLESANDED JA FINANTSLÕIMUMINE	121
I FINANTSSTABIILSUS	121
1.1 Finantsstabiilsuse seire	121
1.2 Finantsstabiilsuse korraldus	123
1.3 Ühtse järelevalvemehhanismi loomise edenemine	124
2 EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU TÖÖGA SEOTUD ÜLESANDED	126
2.1 Institutsiooniline raamistik	126
2.2 Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule analüüsi, statistika, logistika ja korralduse valdkonnas pakutav tugi	127
3 FINANTSREGULATSIOON JA -JÄRELEVALVE	129
3.1 Pangandus	129
3.2 Väärtpaberid	130
3.3 Raamatupidamine	131
4 FINANTSLÕIMUMINE	131
5 MAKSESÜSTEEMIDE JA TURUINFRASTRUKTUURI JÄRELEVAATAMINE	135
5.1 Suurmaksüsteemid ja infrastruktuuriteenuste osutajad	136
5.2 Jaemaksüsteemid ja -viisid	138
5.3 Väärtpaberite ja tuletisinstrumentide kliiring ja arveldamine	139
5. PEATÜKK	
EUROOPA KÜSIMUSED	143
I POLIITIKAKÜSIMUSED JA INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED	143
2 EUROOPA LIIDU LAIENEMINE NING EUROOPA LIIDU KANDIDAATRIIGID JA POTENTIAALSSED KANDIDAATRIIGID	146

6. PEATÜKK	
RAHVUSVAHELISED KÜSIMUSED	149
1 PEAMISED MUUTUSED RAHVUSVAHELISES RAHA- JA FINANTSSÜSTEEMIS	149
2 KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU VÄLISTE RIIKIDEGA	150
7. PEATÜKK	
AVALIKUD SUHTED JA ARUANDEKOHUSTUS	155
1 ARUANDEKOHUSTUS JA AVALIKE SUHETE POLIITIKA	155
2 ARUANDEKOHUSTUS EUROOPA PARLAMENDI EES	156
3 TEGEVUS AVALIKE SUHETE VALDKONNAS	157
8. PEATÜKK	
INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK JA TÖÖKORRALDUS	161
1 OTSUSEID TEGEVAD ORGANID JA ÜLDJUHTIMINE	161
1.1 Eurosüsteem ja Euroopa Keskpankade Süsteem	161
1.2 EKP nõukogu	162
1.3 EKP juhatus	165
1.4 EKP üldnõukogu	167
1.5 Eurosüsteemi/EKPSi komiteed, eelarvekomitee, personalikonverents ja eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee	167
1.6 Üldjuhtimine	167
2 ORGANISATSIOONILINE ARENG	174
2.1 Personalijuhtimine	174
2.2 Personalisuhted ja sotsiaaldialoog	176
2.3 EKPSi sotsiaaldialoog	176
2.4 Eurosüsteemi hankekoordineerimise talitus	176
2.5 EKP uus hoonekompleks	177
2.6 Keskkonnaküsimused	177
2.7 Infotehnoloogiateenuste juhtimine	178
FINANTSARUANNE	
31. detsembril 2013 lõppenud aasta tegevusaruanne	180
Bilanss seisuga 31. detsember 2013	190
31. detsembril 2013 lõppenud aasta tulude ja kulude aruanne	192
Arvestuspõhimõtted	193
Bilansi lisa	200
Tulude ja kulude aruande lisa	216
Sõltumatu audiitori järelauditus	220
Selgitus kasumi ja kahjumi jaotamise kohta	222
Eurosüsteemi konsolideeritud bilanss seisuga 31. detsember 2013	224

LISAD

1	EKP VASTUVÕETUD ÕIGUSAKTID	227
2	EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE MEETMETE KRONOLOOGIA	237
3	ÜLEVAADE EKP TEADAANNETEST LIKVIIDSUSE PAKKUMISE KOHTA	238
4	EUROOPA KESKPANGA VÄLJAANDED	241
5	SÕNASTIK	242

LÜHENDID

RIIGID

BE	Belgia
BG	Bulgaaria
CZ	Tšehhi
DK	Taani
DE	Saksamaa
EE	Eesti
IE	Iirimaa
GR	Kreeka
ES	Hispaania
FR	Prantsusmaa
HR	Horvaatia
IT	Itaalia
CY	Küpros
LV	Läti
LT	Leedu
LU	Luksemburg
HU	Ungari
MT	Malta
NL	Madalmaad
AT	Austria
PL	Poola
PT	Portugal
RO	Rumeenia
SI	Sloveenia
SK	Slovakkia
FI	Soome
SE	Rootsi
UK	Ühendkuningriik
JP	Jaapan
US	Ameerika Ühendriigid

MUUD

BIS	Rahvusvaheliste Arvelduste Pank
EBA	Euroopa Pangandusjärelevalve
EIOPA	Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve
EKP	Euroopa Keskpank
EKPS	Euroopa Keskpankade Süsteem
EL	Euroopa Liit
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
EMU	majandus- ja rahaliit
ESA 95	Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem 1995
ESMA	Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve
ESRB	Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu
EUR	euro
ILO	Rahvusvaheline Tööorganisatsioon
IMF	Rahvusvaheline Valuutafond
OECD	Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
PPI	tootjahinnaindeks
SKP	sisemajanduse koguprodukt
SSM	ühtne järelevalvemehhanism
THI	tarbijahinnaindeks
ÜTHI	ühtlustatud tarbijahinnaindeks

Vastavalt ELi praktikale on ELi riigid käesolevas aruandes loetletud omakeelsete riiginimede tähestikulises järjekorras.

Kui ei ole märgitud teisiti, vastab aluslepingu artiklite nummerdus alates Lissaboni lepingu jõustumisest 1. detsembril 2009 kehtivale nummerdusele.

EESSÕNA

2013. aastal jätkus rahapoliitika keerukas keskkonnas, millele oli iseloomulik euroala rahaturgude jätkuv, ehkki küll vähenev killustatus. Majanduse laiapõhjalise nõrkuse ja rahapakkumise endiselt loiu dünaamika juures jätkus hinnasurve vähenemine. Samal ajal olid keskmiste ja pikemaajaliste inflatsiooniootuste näitajad kindlalt kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskmise aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal, kinnitades EKP rahapoliitilise strateegia usaldusväarsust.

Toetava rahapoliitilise kursi ning majanduslike ja finantsturgude meeolude paranemise abil järkjärgult taastunud sisenõudluse ja ka tugevnenud välisõudluse mõjul toibus euroala 2013. aastal langusest. Avalikus ja erasektoris jätkuv bilansside korrigeerimine ja suur tööpuudus aga pidurdasid endiselt majandusaktiivsust. Inflatsioon aeglustus 2013. aasta jooksul märgatavalt. See viitab eelkõige energia- ja toiduainehindade kahanevale osatähtsusele ja hinnasurve vähenemisele. Inflatsioon oli 2013. aastal keskmiselt 1,4% (2012. aastal 2,5%). Rahapakkumise kasvutempo

jäi tagasihoidlikuks ja ka laenumahu kasv aeglustus jätkuvalt, seda peamiselt väikese laenuõudluse tõttu, ehkki oma osa oli ka laenupakkumist pärssivatel teguritel. Keskpika perspektiivi kehvemat inflatsiooniväljavaadet arvestades langetas EKP nõukogu mais ja novembris oma baasintressimäärasid, vähendades põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära 0,25%ni.

2013. aasta esimesel poolel võis euroala rahaturu intressimäärade puhul täheldada suurt kõikumist. Eelkõige pikemaajalised intressimäärad tõusid kuni 2013. aasta keskpaigani märgatavalt, mis viitas tulevase rahapoliitikaga seotud ootuste muutumisele ja väljaspoolt euroala lähtuvate mõjude ülekandumisele. Et hoida turu rahapoliitiliste intressimäärade ootused kindlamalt tasemel, mis on tema hinnangul vajalik seoses hinnastabiilsuse väljavaatega keskpikas perspektiivis, avaldas EKP nõukogu 2013. aasta juulis eelkommunikatsiooni, mille järgi jäävad EKP baasintressimäärad tema ootuste kohaselt pikemaks ajaks madalaks. Seda sõnumit korrati ka hiljem, eelkõige seoses baasintressimäärade langetamisega novembris. Novembris otsustas EKP nõukogu, et eurosüsteem jätkab piiramatu mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustes pankadele likviidsuse jaotamist vähemalt 2015. aasta keskpaigani.

Rahastamistingimused muutusid 2013. aastal paremaks. Selle põhjuseks oli riigivõlakriisi vaibumine seoses eelarvete jätkuva konsolideerimisega, makromajandusliku tasakaalustamatuse vähenemine eelkõige euroala haavatavates riikides, majandus- ja rahaliidu juhtimise paranemine ja pangandusliidu loomisel tehtud edusammud. Finantsturud, eriti laenuturud, jäid siiski riigiti killustatuks. Et tagada rahapoliitiliste otsuste piisav ülekandumine euroala riikide reaalmajandusele, on oluline, et euroala laenuturgude killustatus väheneks veelgi ja et vajaduse korral tugevdataks pankade vastupidavust. Seda usalduse suurendamise protsessi toetab EKP tegevus bilansi põhjalikul hindamisel, enne kui ta hakkab täitma oma järelevalveülesandeid ühtses järelevalvemehhanismis. Edasised otsustavad sammud, mida valitsused pangandusliidu loomisel astuvad, aitavad taastada usaldust finantssüsteemi vastu.

Euroala riigid olid ka 2013. aastal oma eelarvete konsolideerimisel edukad. Keskmiselt vähenes eelarvepuudujääk ootuste kohaselt ligikaudu 3%ni SKPst (2012. aastal 3,7%). Majanduse juhtimise teise paketi eeskirjade jõustumisega 2013. aasta mais tugevnes euroala juhtimisraamistik veelgi. Nüüd peavad euroala riikide valitsused esitama igal sügisel oma riigieelarve projekti Euroopa Komisjonile, kes kontrollib selle vastavust ELi eelarve-eeskirjadele. See kohustus suurendab oluliselt läbipaistvust ja ühitab Euroopa järelevalvekalendri paremini riikide eelarvemenetlustega. Oktoobris avaldatud eelarveprojektide ülevaates leidis komisjon, et enamik projekte on vähemalt üldjoontes eelarve-eeskirjadega kooskõlas. Mõne riigi puhul tuvastas komisjon aga mittevastavuse riski ja kutsus nende asjaomaseid ametiasutusi võtma täieliku kooskõla tagamiseks täiendavaid meetmeid.

Tulevikus on oluline seni saavutatut hoida ja jätkata keskpikas perspektiivis eelarvete konsolideerimist, kas või juba seetõttu, et valitsussektori võla suhe SKPsse on endiselt suur. Eelarvestrateegiad peavad olema kooskõlas fiskaalkokkuleppega. Nad peavad tagama kasvu soodustava konsolideerimise, mis hõlmab nii avalike teenuste kvaliteedi parandamist ja tõhususe suurendamist kui maksustamise moonutava mõju vähendamist. Valitsused peavad jätkama ka kauba- ja tööturureforme, et parandada konkurentsi võimet, suurendada kasvupotentsiaali, luua tööhõivevõimalusi ja parandada euroala kohanemisvõimet.

Investorite kindlustunde ning euroala pankade ja riikide rahastamistingimuste paranedes leevenesid turupinged ka 2013. aastal. Eelkõige vähenes pangandussüsteemi ülelikviidsus, kuna eurosüsteemi rahapoliitiliste tehingute vastaspoolel maksid osaliselt või täielikult tagasi 2011. aasta lõpus ja 2012. aasta alguses toimunud kolmeaastastes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides laenatud summad. Ennetähtaegse tagasimaksmise võimaluse said pangad esimest korda 2013. aasta jaanuaris ning seda kasutati aasta jooksul usinalt. Ennetähtaegsed tagasimaksed viitasid sellele, et pangandussüsteemi nõudluses likviidsuspuhvrile järele oli toimunud nihe. Nimelt oli see nõudlus 2013. aasta lõpuks naasnud 2011. aasta sügise ehk esimese kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni eelsele tasemele. Eurosüsteemi rahapoliitiline väärtpaperiportfell kahanes 2013. aastal väärtpaperite tagasiostmise tõttu ja ka seepärast, et uusi väärtpabereid ei ostenud juurde. Peale selle tegi EKP nõukogu 2013. aastal mitu otsust rahapoliitilisteks operatsioonideks kõlblike tagatiste kohta. Eelkõige kohandati tagatiste kõlblikuskriteeriume ja riskiohjeraamistikku tugevdati veelgi.

Mis puudutab finantsstabiilsust, siis jäid pinged finantssektoris keerulises, kuid paranevas makromajanduslikus keskkonnas 2013. aastal tagasihoidlikuks. Reguleerimisvaldkonnas tehtud edusammud aitasid luua pangandussektoris suuremaid kapitali- ja likviidsuspuhvreid. See suurendab pangandussüsteemi šokitaluvusvõimet ning piirab pankade ja valitsussektori vaheliste negatiivsete mõjude vastastikust ülekandumist.

Euroala suurte panganduskontsernide finantstulemused jäid 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis tagasihoidlikuks. Põhjuseks olid tulude vähenenud kasv ja jätkuvalt suured laenukahjumieraldised, mis on arvatavasti tihedalt seotud majandustsükliga ja on olnud eriti märgatavad raskustes riikide pankade puhul. Vaatamata suhteliselt väikesele kasumlikkusele on euroala pangad oma kapitalipositsioone pidevalt parandanud. See on saavutatud ühelt poolt kapitali suurendamise ja teiselt poolt riskiga kaalutud varade vähendamise teel, kusjuures kummagi teguri osatähtsus varieerub panganduskontsernide seas tublisti.

Olukord pankade rahastamise turul paranes, kuid killustatus jäi alles. Nii tagamata eelisvõlakirjade kui ka kaetud võlakirjade emiteerimine euroala pankade poolt jäi 2012. aasta tasemest madalamale, kuigi pankade keskmised rahastamiskulud langesid oktoobri alguses kõigi tähtsamate võlainstrumentide puhul enam kui kolme aasta madalaimale tasemele. Pankade rahastamisolukorda parandas hoiuste jätkuv sissevool suuremas osas riikidest, tänu millele vähenes muu hulgas pisut ka killustatus, mis

oli varem avaldanud negatiivset mõju paari raskustes riigi hoiustele. Lisaks vähendasid enamiku raskustes riikide pangad veelgi oma sõltuvust keskpangarahastusest.

Neile edusammudele vaatamata on vaja ka tulevikus maandada raskustes riikides riigi tasandil edasiste negatiivsete vastastikmõjude, majanduskasvu väljavaadete lahknemise ja pankade nõrkuse riski. Pangandusliidu loomisel tehtavad edasised edusammud aitavad neid takistusi ületada.

ELi finantsüsteemi vastupidavuse suurendamisel tehti 2013. aastal suur samm edasi, kui kapitalinõuete määruse ja direktiiviga (CRR/CRD IV) rakendati Baseli pangajärelevalve komitee uued rahvusvahelised kapitali- ja likviidsusstandardid (Basel III). Määruse sätted on alates 1. jaanuarist 2014 kõigis liikmesriikides vahetult kohaldatavad. Sellega on kogu ELi jaoks loodud ühtne finantsregulatsiooni ja -järelevalve reeglistik, mis kindlustab siseturul finantsteenuseid osutavate asutuste võrdse reguleeriva kohtlemise ja tõhustab Euroopa finantslõimumist. Ka ühtse järelevalvemehhanismi aluseks on ühtsed eeskirjad, mis tagab nende ühtlustatud kohaldamise euroalal ja teistes ühtses järelevalvemehhanismis osalevates liikmesriikides. Mehhanism hakkab toimima 2014. aasta novembris.

Järgmine samm pangandusliidu loomisel on ühtne kriisilahendusmehhanism. Euroopa Komisjon esitas 2013. aasta juulis õigusaktiettepaneku, mis näeb kõigi pangandusliidus osalevate ELi liikmesriikide jaoks ette ühtse Euroopa ametiasutuse ja ühtse pankade solveerimise fondi. Määrus peaks kavakohaselt jõustuma 2014. aasta keskpaigas ja mehhanism peaks hakkama täielikult toimima alates 2015. aastast.

Ühtne järelevalvemehhanism koos ühtse kriisilahendusmehhanismiga aitab murda osalevate liikmesriikide pankade ja riikide vahelise ahela ja pöörata ümber praegu finantsturgudel toimuva killustumise.

Et ühtne kriisilahendusmehhanism oleks tõhus, on vaja ka igakülgeid jõustata vaid vahendeid ja volitusi, mis on ette nähtud pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis, milles Euroopa Parlament, ELi liikmesriigid ja Euroopa Komisjon 12. detsembril 2013 kokkuleppele jõudsid. Direktiiv jõustub eeldatavalt 2015. aastal ning kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahend hakkab toimima hiljemalt 1. jaanuaril 2016.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN), mis vastutab ELi finantsüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest, pühendas 2013. aastal märkimisväärseid ressursse makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitilise raamistiku edasiarendamisele. Selle tegevuse tulemustest tuleb eelkõige mainida ESRNi 4. aprilli 2013. aasta soovitud vahe-eesmärkide ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika instrumentide kohta. CRRi ja CRD IV kehtestamiseks ELi pangandussektori suhtes pidi ESRN võtma ka mitmesuguseid ettevalmistavaid ja rakendusmeetmeid, mis viidi ellu koostöös ESRNi liikmetega. 2013. aasta juulis andis ESRN seoses oma soovitustega välja käsiraamatu, mille varal hinnati esmalt välisvaluutas laenamist käsitleva ESRNi soovitusel rakendamist. Hindamise tulemusel selgus, et liikmesriigid olid soovitud hästi järginud. Peale selle on käimas Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi (kuhu kuulub ka ESRN) läbivaatamine.

Maksesüsteemide ja finantsturgude infrastruktuuri valdkonnas osales EKP ka 2013. aastal peamistes poliitilistes ja õiguslikes algatustes, sh liidu seadusandlikes algatustes, mille eesmärk on parandada finantsturu infrastruktuuri stabiilsust. Lisaks osales EKP makse- ja arveldussüsteemide komitee ning Rahvusvahelise Väärtpapierjärelevalve Organisatsiooni töös, eriti seoses finantsturutaristu aluspõhimõtetega ning taoliste taristute parandamise ja taastamisega, aga ka börsiväliste tuletisinstrumentide turu taristuga. Jaemaksesüsteemide järelevaatamise valdkonnas töötas eurosüsteem välja jaemaksesüsteemidevaheliste sidemete järelevaatamise nõuded ning jaemaksete turvalisuse foorum töötas välja internetimaksete turvalisust käsitlevad nõuded.

EKP jätkas ka Euroopa lõimunud jaemakseturu loomise hõlbustamist. Suur osa eurodes tehtavatest otsekorraldustest ja krediidikorraldustest vastavad nüüd SEPA-le. Projektis TARGET2-Securities (T2S) saavutati 2013. aastal oluline vahe-eesmärk: lõpule viidi T2Si tarkvara väljatöötamine. Praegu käib T2Si platvormi katsetamine, et tagada selle kavakohane kasutuselevõtmine 2015. aasta juunis. Peale selle lepiti kokku väärtpaberite keskdepositooriumide ja nende kasutajate T2Siga liitumise tähtaegades – see toimub neljas etapis 2015. aasta juunist 2017. aasta veebruarini. T2Si raamlepingule kirjutatakse alla veel kaks keskdepositooriumi ning seega tõusis osalevate keskdepositooriumide arv 24ni. T2Si kasutajaskonna jätkuv kasv näitab, kui suur mõju on T2Sil Euroopa järelturu taristule.

Organisatsioonist rääkides oli EKP-l 2013. aasta lõpus sõlmitud täistööajale taandatuna 1907 töölepingut (2012. aasta lõpus 1450,5 lepingut). Töölepingute arv kasvas peamiselt seoses ühtse järelevalvemehhanismiga 2013. aastal heakskiidetud töökohtade arvelt. Kooskõlas EKP töörande põhimõttega liikus 2013. aastal 308 töötajat EKP piires ühelt ametikohalt teisele, 12 töötajat lähetati tööle teistesse asutustesse ning 62 töötajale anti palgata puhkust õppimiseks, teistes asutustes töötamiseks või isiklikel põhjustel. 2013. aastal olid personalijuhtimise valdkonnas kesksed teemadeks töökultuur, sooline mitmekesisus, värbamine, professionaalne areng ja töötingimused. Personalipoliitika valdkonnas oli üks peamisi edusamme soolise mitmekesisuse tegevuskava rakendamine, mille eesmärk on keskpikas perspektiivis kahekordistada naiste osatähtsust EKP juhtivatel ametikohtadel.

EKP uus hoone sai 2013. aastal peaaegu valmis ja mõlemad kõrghooned saavutasid märtsis oma lõpliku kõrguse ehk 185 m. Aasta lõpuks oli tehtud suuri edusamme tehnilise taristu ja kontorikorruste sisseseade paigaldamisel. Pääsahoone hakkas ilmet võtma ning tähistab nüüd selgelt EKP peasissepääsu. Jätkus Grossmarkthalle katuse ja läänetiiva restaureerimine. Plaanide järgi viiakse EKP töötajad uude kompleksi üle 2014. aasta teisel poolel.

EKP 2013. aasta kasum oli 1440,2 miljonit eurot (2012. aastal 2161 miljonit eurot¹). EKP nõukogu otsustas 2013. aasta 31. detsembri seisuga kanda valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinnariski katteks tehtud eraldisse 0,4 miljonit eurot, suurendades eraldist seega maksimaalse piirmäärani ehk 7529,7 miljoni euroni, mis vastab euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahule EKP kapitalis sama kuupäeva seisuga. Eraldise suurus vaadatakse igal aastal läbi. Pärast eraldise ülekandmist jäi EKP 2013. aasta puhaskasumiks 1439,8 miljonit eurot. Järelejäänud summa (1430,3 miljonit eurot) jaotati euroala riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP kapitali sissemakstud osadega.

Frankfurt Maini ääres, märts 2014

Mario Draghi

¹ Korrigeeritud seoses arvestuspõhimõtete muutumisega.

2013. aastal edenes EKP uute hoonete ehitus silmnähtavalt. Ehitise kõigi uute osade konstruktsioonitööd lõpetati kevadel ning Grossmarkthalle katuse betoonkoorikud restaureeriti aasta lõpuks. Avara turuhalli sisemus on samuti renoveeritud.

I. PEATÜKK

MAJANDUSARENG JA RAHAPOLIITIKA

I RAHAPOLIITILISED OTSUSED

RAHAPOLIITILINE KESKKOND PARANES, KUID JÄI KEERUKAKS

2013. aastal teostas eurosüsteem oma rahapoliitikat keskkonnas, mis jäi majandusliku kindlustunde, finantsturgudel valitsevate meeleolude ja rahastamistingimuste paranemisest hoolimata keerukaks. Tänu EKP võetud mittestandardsetele rahapoliitilistele meetmetele, mitmes euroala riigis toimunud reformidele ja euroala majandusjuhtimise raamistiku tugevdamise edenemisele olid pinged finantsturgudel alates 2012. aasta suvest leevenenud. Euroala pankade, sh raskustes riikide finantseerimisasutuste rahastamispiirangud lõdvenesid ka 2013. aasta jooksul. Samas jäid finantsturud riigiti märkimisväärselt killustatuks. Üldiselt killustatus 2013. aastal küll vähenes, kuid jäi siiski suureks, mistõttu olid euroala riikide kodumajapidamiste ja ettevõtete rahastamistingimused väga heterogeensed.

Finants- ja mittefinantssektoris kestev bilansside korrigeerimine koos suure tööpuuduse ja eelarvete jätkuva konsolideerimisega pärssis ka 2013. aastal euroala majandusaktiivsust. Tänu finantsturgudel valitsevate pingete taandumisele, majandusliku kindlustunde paranemisele ja välisõudluse hoogustumisele hakkas kuus kvartalit vähenenud toodang teises kvartalis siiski tasapisi stabiliseeruma. See protsess, mis teisel poolaastal järk-järgult hoogustus, hõlmas ka sisenõudlust. Kogu aasta arvestuses aeglustus SKP reaalkasv siiski 0,4%.

Keskmine ÜTHI-inflatsioon oli 2013. aastal 1,4% (2012. aastal 2,5%). 2012. aasta detsembrist 2013. aasta detsembrini oli see näitaja langenud vastavalt 2,2%lt 0,8%ni. Euroala aeglane inflatsioonitempo oli peamiselt seotud energia- ja toiduainehindade inflatsiooni tugeva aeglustumisega. Ka inflatsiooniootusi korrigeeriti väikest majandusaktiivsust arvestades aasta jooksul allapoole. Samal ajal olid keskpikad ja pikaajalised inflatsiooniootused jätkuvalt kindlalt kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskmise aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal.

Raha ja eriti laenude pakkumise areng jäi kogu 2013. aastal tagasihoidlikuks. Laia rahaagregaadi M3 üldine kasv aeglustus aasta jooksul – aasta keskmises arvestuses oli see 2,4% (2012. aastal 3,1%). Erasektorile antud laenude aastakasvu aeglustumine jätkus ka 2013. aastal. See oli seotud eelkõige mittefinantsettevõtetele antud laenude netotagasimaksetega. Nõrk laenuünaamika peegeldas suuresti kehva majanduslikku olukorda ja majandusväljavaadet, suurenenud riskikartlikkust ning kodumajapidamiste ja ettevõtete bilansside jätkuvat korrigeerimist, mis kõik pärssisid laenuõudlust. Lisaks olid mitme euroala riigi pangad jätkuvalt tugeva surve all, mis sundis neid oma finantsvõimendust veelgi vähendama. Vaatamata pankade rahastamisolukorra olulisele paranemisele alates 2012. aasta suvest ja majandusliku kindlustunde suurenemisele pärssisid krediitipakkumist endiselt kapitalipiirangud, finantsturgude killustatus ja tajutavad riskid.

VÄHENENUD INFLATSIOONISURVE TÕTTU LANGETAS EKP BAASINTRESSIMÄÄRASID VEEL KAKS KORDA

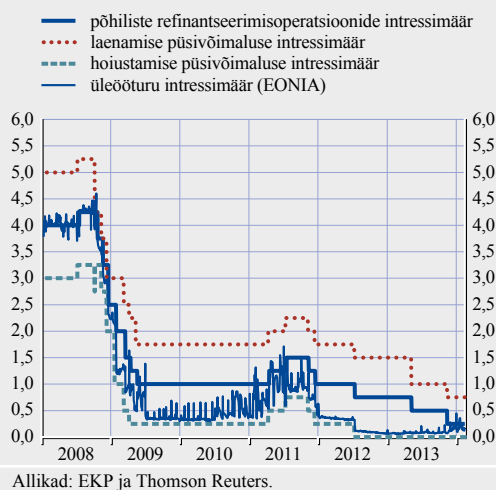
Et tagada hindade stabiilsus keskpikas perspektiivis nõrgaks jääva hinnasurve keskkonnas ja toetada majanduse järkjärgulist elavamist, langetas EKP nõukogu EKP baasintressimäärasid 2013. aastal kaks korda. Mais langetati põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära 25 ja laenamise püsivõimaluse intressimäära 50 baaspunkti võrra. Arvestades, et kuni keskpika perspektiivini jääb inflatsiooniväljavaade üldiselt nõrgaks, langetas EKP nõukogu novembris nii põhiliste refinantseerimisoperatsioonide kui ka laenamise püsivõimaluse intressimäära veel 25 baaspunkti võrra. Pärast seda hoiti EKP baasintressimäärasid aasta lõpuni rekordiliselt madalal tasemel: refinantseerimisoperatsioonide puhul 0,25%, hoiustamise püsivõimaluse puhul 0,00% ja laenamise püsivõimaluse puhul 0,75% (vt joonis 1). EKP nõukogu kinnitas, et EKP jääb oma rahapoliitikas toetavaks nii

kauda kui vaja, arvestades et oodata on pikka väheste inflatsiooni perioodi, millele eeldatavalt järgneb inflatsioonimäärade järkjärguline tõus 2% taseme lähedale.

Et hoida turu rahapoliitiliste intressimäärade ootused kindlamalt tasemel, mis on tema hinnangul vajalik seoses hindade stabiilsuse väljavaatega keskpikas perspektiivis, otsustas EKP nõukogu 2013. aasta juulis avaldada eelkommunikatsiooni, mille kohaselt jäävad EKP baasintressimäärad tema ootuste järgi pikemaks ajaks madalaks (vt taustinfo 1). Seda sõnumit kinnitas EKP nõukogu ka aasta ülejäänud kuudel. EKP nõukogu ootuste aluseks olid jätkuvalt üldiselt mõõdukad inflatsiooniootused keskpikas perspektiivis, pidades silmas majanduse laiapõhjalist nõrkust ja rahapakkumise tagasihoidlikku dünaamikat.

Joonis 1. EKP intressimäärad ja üleööturu intressimäär

(protsenti aastas; päevased andmed)

Taustinfo I

EKP EELKOMMUNIKATSIOON

4. juulil 2013 andis EKP nõukogu teada, et EKP baasintressimäärad jäävad tema ootuste kohaselt pikemaks ajaks praegusele või sellest madalamale tasemele. EKP nõukogu ootuste aluseks oli inflatsiooni üldiselt tagasihoidlik väljavaade keskpikas perspektiivis seoses majanduse laiapõhjalise nõrkuse ja rahapakkumise aeglase dünaamikaga. See teadaanne oli omamoodi eelkommunikatsioon EKP nõukogu rahapoliitilise suunitluse kohta, mis oleneb hinnastabiilsust ohustavate riskide hinnangust. Juulis avaldatud eelkommunikatsiooni sõnumit korrati alguses sõnastuses kogu teise poolaasta jooksul. Seda kinnitati ka pärast 7. novembri 2013. aasta rahapoliitilisi otsuseid, mis olid eelkommunikatsiooniga täielikult kooskõlas. Käesolev taustinfo annab ülevaate eelkommunikatsiooni eesmärkidest, mõttest ja mõjust turule.

Eesmärgid

EKP nõukogu eelkommunikatsiooni avaldamise otsuse tingis vajadus viia turuootused EKP baasintressimäärade edasise arengu suhtes kindlamalt kooskõlla EKP nõukogu tingimusliku poliitilise suunitlusega. EKP nõukogu 4. juuli otsus sündis pärast perioodi, kui euro rahaturu intressimäärad olid pidevalt tõusnud ja muutunud kõikumavamaks. See turutrend oli viinud olukorrani, kus varem poliitikameetmetega võimaldatud toetava kursi rakendamine oli sisuliselt vähenenud. Lisaks oli rahaturu intressimäärade üha suurem kõikumine muutnud tegeliku kursi ootused liiga tundlikuks šokkide vastu, mis ei olnud seotud euroala majanduslike ega rahapoliitiliste tingimustega. Sel ajal suunasid rahaturu intressimäärade arengut eelkõige turu muutuvad ootused edasiste rahapoliitiliste otsuste suhtes, ülelikviidsusega seotud ootused ning euroalaväliste arengusuundade ülekandemõjud. Selles olukorras pidi täpsem sõnum EKP nõukogu rahapoliitilise suunitluse kohta edendama stabiilsemaid rahaturutingimusi ja siduma edasiste rahapoliitiliste intressimäärade turuootused tugevamalt EKP nõukogu hinnanguga hinnastabiilsuse keskpikale väljavaatele.

Mõte

Täielikus kooskõlas EKP volituste ja rahapoliitilise strateegiaga põhines EKP nõukogu eelkommunikatsioon kolmel põhielemendil.

Esiteks oli EKP baasintressimäärade arenguga seotud EKP nõukogu ootuste aluseks inflatsiooniväljavaade keskpikas perspektiivis, seda vastavalt EKP esmasele eesmärgile säilitada hinnastabiilsus. Teiseks on EKP nõukogu osutatud pikem ajavahemik paindlikum tähtaeg, mille lõppkuupäev ei ole määratud. See oleneb EKP nõukogu hinnangust majanduse ja rahapoliitika arengule, mis määrab kindlaks hinnastabiilsuse väljavaate. Kolmandaks peegeldasid alustingimused, millele EKP baasintressimäärade ootused tuginesid, EKP lähenemisviisi hinnastabiilsust ohustavaid riske käsitleva teabe liigitamisele, hindamisele ja riskikontrollimisele. See lähenemisviis hõlmab eelkõige nii majanduse kui ka rahapakkumise arengu analüüsi, millega antakse usaldusväärne hinnang hinnastabiilsuse väljavaatele keskpikas perspektiivis.

Nii otsustaski EKP nõukogu anda oma eelkommunikatsiooni välja enne, kui EKP baasintressimäärade langetamise võimalused olid ammendatud. Vähendades ebakindlust intressimäärade edasise oodatava arengu suhtes, võib eelkommunikatsioon aidata kindlamalt kontrollida turuootusi – seda rahapoliitilisest kursist olenemata. Tegelikult sisaldas EKP eelkommunikatsioon võimalust langetada EKP baasintressimäärasid veelgi, juhul kui see on hinnastabiilsuse väljavaate arengut silmas pidades vajalik. EKP nõukogu 7. novembri 2013. aasta otsus langetada eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ja laenamise püsivõimaluse intressimäär ning jätta hoiustamise püsivõimaluse intressimäär muutmata oli seega kooskõlas 4. juuli eelkommunikatsiooni tingimustega. Eelkommunikatsiooni kinnitamine pärast novembris tehtud rahapoliitilisi otsuseid aitas võimendada intressimäärade langetamise toetavat mõju, hõlbustades selle ülekandumist pikemaajalistele rahaturu intressimääradele ja mitmesugustele rahastamistingimustele.

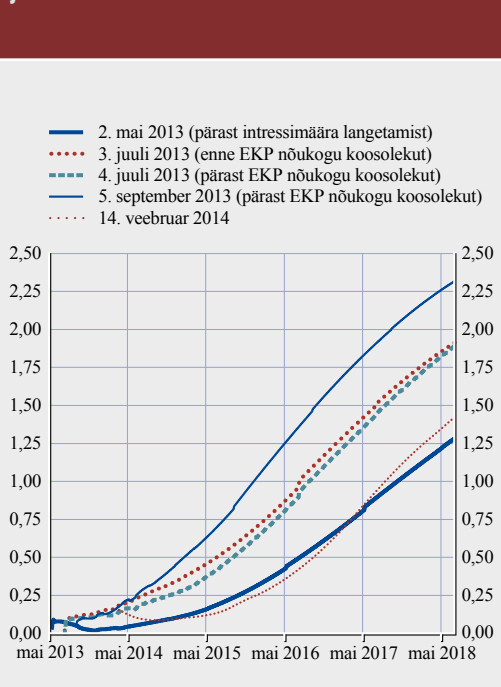
Mõju turule

Eelkommunikatsiooni avaldamine 4. juulil 2013 viis rahaturu intressikõvera viivitamatu lamamiseni (vt joonis A). Pikemad kui kuuekuulised forvardintressimäärad langesid ligikaudu 5 baaspunkti. Eelkommunikatsiooni avaldamisele järgnenud kuudel aga hakkas forvardtehingute kõver positiivsete majandusuudiste ning euroalal ja väljaspool seda avaldatud andmete tõttu järsemaks muutuma. Forvardtehingute kõver jõudis septembris uuele kõrgtasemele ja tasandus seejärel püsivalt, tingituna eelkõige novembris tehtud rahapoliitilistest otsustest.

Samal ajal on tänu eelkommunikatsioonile turu ebakindlus lühiajaliste intressimäärade tuleviku pärast püsivalt vähenenud. EURIBORi optsioonidest tuletatud tõenäosusjaotusfunktsiooni tihedused näitavad, et lühiajaliste intresside ootuste hajuvus on nähtavalt vähenenud: juunis oli see veel suur, ent langes hiljem 2013. aasta mai alguse tasemele (vt joonis B). 2. mail, pärast seda, kui EKP nõukogu oli EKP baasintressimäärasid langetanud, jäid turuootused seoses intressimäärade arenguga ühe aasta jooksul madalale tasemele. Seejärel kasvas ebakindlus rahaturu intressimäärade edasise arengu suhtes. Kõrgema tasemega seonduva suurema tõenäosusega tõusis ka ootuste keskmine, ning jõudis juuni lõpus kõrgeima tasemeni. Seejärel, pärast EKP nõukogu eelkommunikatsiooni avaldamist, vähenes turuootuste hajuvus uuesti madalamate intressimäärade poole, millega vähenes ka ootuste keskmine.

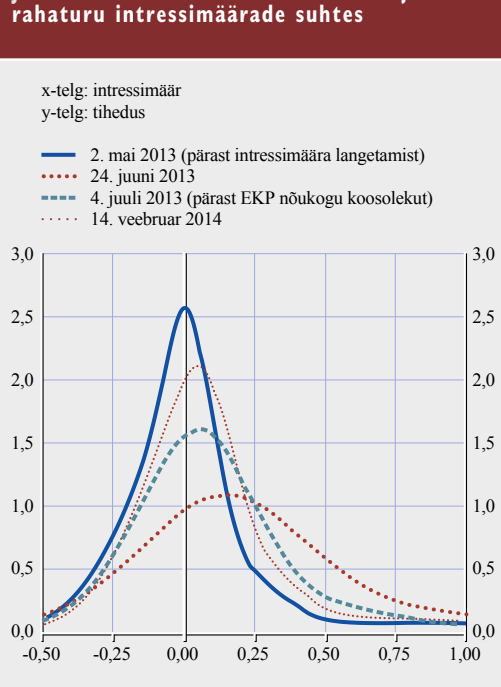
Üldiselt viitavad tõendid sellele, et eelkommunikatsioon on teinud EKP nõukogu poliitilised kavatsused, mis on seotud hinnastabiilsuse väljavaate arenguga, selgemaks ja läbipaistvamaks.

Joonis A. EONIA forvardintressimäärad

Allikad: Thomson Reuters ja EKP arvutused.
Märkus. Andmed päeva lõpu seisuga.

Joonis B. Ebakindlus tulevaste lühiajaliste rahaturu intressimäärade suhtes

Allikad: NYSE Liffe, Thomson Reuters ja EKP arvutused.
Märkus. Kolme kuu EURIBORI optioonidest tuletatud tõenäosusjaotusfunktsiooni tihedus 12 kuu pärast, kohaldatud kolmekuuste üleööintressimäära vahetustehingute määrale 12 kuu pärast.

Lisaks näib, et eelkommunikatsioon on aidanud stabiliseerida olukorda rahaturgudel ja fikseerida intressimääraootused kindlamale tasemele. Seega on eelkommunikatsioon edukalt toetanud EKP tegevust tema põhieesmärgi nimel – säilitada euroalal keskpikas perspektiivis hinnastabiilsus.

Arvestades aasta jooksul võetud rahapoliitilisi meetmeid, oli EKP nõukogu seisukohal, et hindade areng kulges loiu majanduskasvu, keskpikas perspektiivis hästi kindlustunud inflatsiooniootuste ja rahapakkumise aeglase kasvu juures poliitilisest seisukohast olulise aja jooksul kooskõlas hindade stabiilsuse eesmärgiga. Hindade stabiilsuse väljavaadet ohustavaid riske peeti üldiselt tasakaalustatuks.

2013. AASTAL VÕETUD MITTESTANDARDSED RAHAPOLIITILISED MEETMED

2011. aasta lõpus ja 2012. aasta alguses tehtud kolmeaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide suurte ennetähtaegsete tagasimaksetega vähenes ülelikviidsus, mis avaldas pankade rahastamisturgudel jätkuvalt valitsevate pingete olukorras teatavat tõususurvet rahaturu intressimääradele. Et kindlustada ka edaspidi olukord, kus maksejõulistel pankadel ei teki likviidsusraskusi, eriti pärast kolmeaastaste pike- maajaliste refinantseerimisoperatsioonide tähtaja saabumist, teatas EKP nõukogu 2013. aasta novembris, et eurosüsteem jätkab pankadele likviidsuse pakkumist vähemalt 7. juulini 2015, korraldades kõik refinantseerimisoperatsioonid piiramatu mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena.

RAHAPOLIITIKA ÜLEKANDUMINE PARANES, KUID JÄI RIIGITI EBAÜHTLASEKS

EKP baasintressimäärade mõlemad langetamised 2013. aastal ja EKP nõukogu eelkommunikatsioon avaldasid otsest mõju rahaturu tähtajalistele intressimääradele, kuna üleöölaenu intressimäärade

edasiseks langetamiseks ei olnud enam palju võimalusi: väga lühiajalised intressimäärad püsisid suurema osa 2013. aastast ülelikviidsuse tõttu hoiustamise püsivõimaluse intressimäära lähedal (see oli 2012. aasta juulis langetatud 0,00%ni).

2011. ja 2012. aastal võetud mittestandardised rahapoliitilised meetmed toetasid ka 2013. aastal EKP intressimäärameetmete ülekandumise paranemist. Kõnealused mittestandardised meetmed olid mõlemad 2011. aasta lõpus ja 2012. aasta alguses tehtud kolmeaastased pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid ning EKP nõukogu 2012. aasta suvel avaldatud teadaanne oma valmisolekust teha järelturgudel euroala riigivõlakirjadega rahapoliitilisi otsetehinguid¹. Need meetmed aitasid leevendada finantsturgude pingeid ning vähendasid erakordseid riske ja ebakindlust. Tänu sellele paranesid püsivalt rahastamistingimused, mis väljendus näiteks raskustes riikide võlakirjade tuluse jätkuvas vähenemises ning uute võlakirjade emiteerimises pankade, ettevõtete ja riikide poolt, kes olid mõnda aega olnud turgudel ära lõigatud.

Pankade poolt kodumajapidamistele ja mittefinantsettevõtetele antud laenude intressimäärad langesid 2013. aastal üldiselt kogu euroala arvestuses (seoses EKP baasintressimäärade alandamise ja rahaturutingimuste paranemisega), ent riikidevahelised erinevused jäid suureks. Rahapoliitika ühtlast ülekandumist euroalal takistas jätkuvalt see, et finantsturgudel valitses riikide kaupa killustatus. Seetõttu avaldus baasintressimäärade langetamise mõju mõnes riigis tuntuvalt, ent teistes vähenesid pankadelt reaalmajandusele antud laenude intressimäärad vaid pisut.

Et tagada rahapoliitika piisav ülekandumine euroala riikide rahastamistingimustele, on oluline, et euroala laenuvõtte killustatus väheneks veelgi ja et vajaduse korral tugevdataks pankade vastupidavust. Seda usalduse suurendamise protsessi toetab täiendavalt EKP-poolne pangabilansside igakülgne hindamine enne seda, kui EKP asub ühtses järelevalvemehhanismis oma uusi järelevalveülesandeid täitma. Tänu sellele paraneb pankade olukorra kohta olemasoleva teabe kvaliteet ning selle alusel saab kindlaks määrata ja rakendada vajalikke parandusmeetmeid. Pangandusliidu loomisel astutavad edasised otsustavad sammud aitavad taastada usaldust finantssüsteemi vastu. Endiselt on aga vaja tegeleda kriisi põhjustega. Seetõttu peaksid valitsused jätkama eelarvepuudujäägi vähendamist ja eelarvete korrigeerimist keskpikas perspektiivis. Ka peaksid nad oma majanduse konkurentsivõime parandamiseks tegema tunduvalt rohkem jõupingutusi toote- ja tööturul vajalike struktuurireformide rakendamiseks ning jätkama majandus- ja rahaliidu institutsioonilise korralduse täiustamist.

2 RAHAPOLIITILINE JA MAJANDUSLIK ARENG

2.1 ÜLEMAAILMNE MAKROMAJANDUSLIK KESKKOND

MAAILMAMAJANDUSE TAASTUMINE JÄTKUS 2013. AASTAL AEGLASELT

Maailmamajanduse kasvutempo oli ka 2013. aastal aeglane ning hoogustus pisut, kuid jäi aasta edenedes siiski hapraks ja riigiti erinevaks. Aasta alguses viitasid uuringutulemused maailmamajanduse kasvu püsivale hoogustumisele: ülemaailmset tööstustoodangut kajastav ostujuhtide indeks (PMI) oli pisut üle

1 Et lahendada teatavate euroala riikide võlakirjade intressimäärade tugevaid moonutusi, mis olid eriti seotud investorite alusetu murega euro käibelt kadumise pärast, teatas EKP nõukogu 2012. aasta augustis oma valmisolekust teha järelturgudel euroala riigivõlakirjadega rahapoliitilisi otsetehinguid. 2013. aasta lõpuks ei olnud neid küll tehtud, kuid eurosüsteem on teatavatel tingimustel jätkuvalt neiks valmis (üksikasjalikumalt vt EKP 2012. aasta aruande 2. peatiki punkt 1.1). EKP nõukogu kaalub sõltumatult rahapoliitiliste otsetehingute tegemist juhul, kui need on turu killustumise korral rahapoliitilisest seisukohast (eespool osutatud tingimustel) vajalikud. Rahapoliitiliste otsetehingute mõte on toetada rahapoliitika ülekandemehhanismi kõigis euroala riikides, aga ka rahapoliitika ühtsust. Tegemist on täielikult toimiva kaitsemehhanismiga, mis aitab ära hoida hävitavaid stsenaariume, millel võivad olla tõsised tagajärjed euroala hinnastabiilsusele.

52,9, mis oli 2012. aasta viimase kvartali keskmine. Ettevõtete kindlustunde pidev tõus, kuigi madalalt tasemelt, koos rahastamistingimuste paranemisega kogu maailmas viitas arenenud riikide majanduskasvu järkjärgulisele taastumisele ja hoogsamale kiirenemisele tärkava turumajandusega riikides. 2012. aasta viimases kvartalis ja 2013. aasta esimesel poolel avaldatud andmed kinnitasid üldiselt maailmamajanduse kasvutempo elavnemist. Sellegipoolest jäi see tagasihoidlikuks ja ebahütlaseks. Arenenud riikide majanduse kasvutempo stabiliseerus 2013. aasta esimesel poolel, kuid vastupidiselt ootustele aeglustus tärkava turumajandusega riikide majanduskasv, mis oli 2012. aasta lõpus kiirenenud.

Mitu ebaameeldivat üllatust, mis ilmnesisid aasta jooksul nii meeleolude kui ka faktiliste andmete puhul, rõhutasid asjaolu, et majanduskasvu taastumine on habras ja väljavaade ebakindel. USA Föderaalreservi Süsteemi rahapoliitika komitee esimehe mais avaldatud teade, et föderaalreserv peab arvatavasti oma varaostukava kärpima, suurendas rahvusvahelistel finantsturgudel ebakindlust ja volatiilsust. See viis eelkõige teatavates tärkava turumajandusega riikides rahastamistingimuste karmistumiseni ning finantsvarade müümise olulise elavnemiseni. Taustinfos 2 käsitletakse riigispetsiifiliste haavatavuste rolli tärkava turumajandusega riikide riski hindamisel ning antakse ülevaade nende riskide mõjust euroalale. Ülemaailmsete rahastamistingimuste halvenemine suve jooksul koos kahanenud sisenõudluse ja endiselt nõrga väliskeskonnaga pärssis tärkava turumajandusega riikide majandusaktiivsust ja halvendas nende lühiajalisi kasvuväljavaateid.

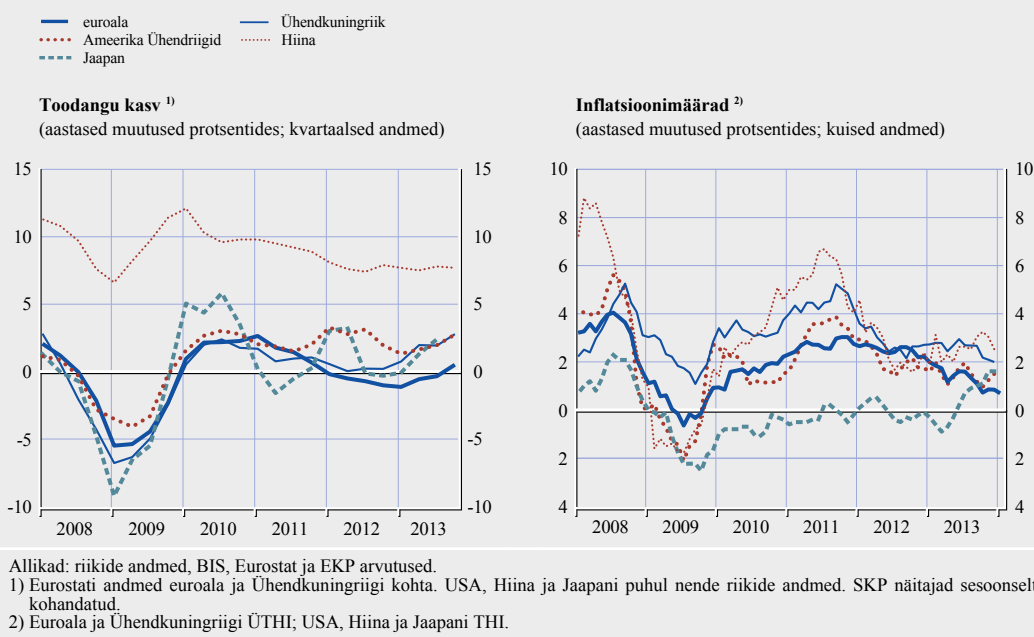
2013. aasta teisel poolel täheldati kasvudünaamika järkjärgulist nihkumist arenenud majandusega riikide kasuks. Enamikus suuremates arenenud majandusega riikides kiirenes majanduse kasvutempo pidevalt, ehkki selle väljavaadet keskpikas perspektiivis piiras endiselt bilansside jätkuv korrigeerimine, eelarvete konsolideerimine, suhteliselt karmid laenuitingimused ja kehvad tööturud. Samal ajal aeglustus majanduskasv pisut mitmes suures tärkava turumajandusega riigis (ka struktuursete takistuste tõttu), kuid jäi võrreldes arenenud majandusega riikide omaga siiski kiireks, mis toetas olulisel määral maailma majandusaktiivsust. Kasvu pärssisid ka sotsiaalsed rahutused ja geopoliitilised pinged mitmes Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riigis.

Üldiselt jäi maailmamajanduse kasvutempo aeglaseks ning oli riigiti kõikum ja püsivalt varieeruv. Aasta lõpuks viitasid avaldatud andmed ja uuringutulemused siiski esimest korda taas maailmamajanduse aktiivsuse järkjärgulisele suurenemisele. Näib, et ülemaailmsete rahastamistingimuste normaliseerumine teisel poolaastal, kui EKP oli avaldanud oma eelkommunikatsiooni ning Inglise keskpang ja USA Föderaalreservi Süsteemi rahapoliitika komitee olid otsustanud piirata oma varaoste, vähendas teataval määral turu ebakindlust ning toetas maailmamajanduse kasvudünaamikat (vt joonis 2).

Maailmakaubanduse kasv kujunes 2012. aasta teise poole väga madalast tasemest kiiremaks, kuid kvartalite lõikes siiski mõõdukaks ja kõikumaks. Pärast tugevat seisu, mis kestis 2013. aasta esimesel poolel mitu kuud, nõrgenesid lühiajalised kaubandusnäitajad taas suve lõpus ja taastusid alles aasta viimastel kuudel. Kokkuvõttes oli maailma kaubaimpordi kvartalikasv 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis keskmiselt 0,8% (2012. aastal 0,4%), kuid hakkas Madalmaade majanduspoliitika analüüsi büroo (CPB) andmetel alates septembrist hoogustuma. 2013. aasta lõpus viitasid kõik lühiajalised kaubandusnäitajad maailmakaubanduse kasvutempo püsivamale taastumisele ning PMI uute eksportitellimuste indeksis registreeriti parimad tulemused alates 2011. aasta märtsist. Ootuste kohaselt jääb kaubanduse kasvutempo lähiajal siiski tagasihoidlikuks ja kriisieelsest aeglasemaks.

Hindade arengust rääkides jätkus 2013. aastal ülemaailmse inflatsioonitempo pidurdumine, mida on täheldatud juba alates 2011. aastast. Siiski jäi see riigiti erinevaks. Inflatsioonisurveid ohjeldas mitu tegurit, nagu näiteks toormehindade aeglane kasv ja maailmamajanduse väike aktiivsus, mis väljendus kogu maailma suures tööpuuduses ja rohkes kasutamata tootmisvõimsuses. OECD riikide

Joonis 2. SKP kasv ja inflatsioon suuremates majanduspiirkondades

keskmine tarbijahindade koguinflatsioon langes 2013. aastal peamiselt energia- ja toiduainehindade languse tõttu 1,6%ni (2012. aastal 2,2%). See langus hõlmas kõiki arenenud majandusega riike peale Jaapani, kus inflatsioon kiirenes (vt joonis 2). Pidurdus ka OECD keskmine tarbijahindade inflatsioon ilma toiduaine- ja energiahindadeta, täpsemalt 1,5%ni (2012. aastal 1,8%). Tärgava turumajandusega riikides arenes inflatsioon aasta jooksul suuremate erinevustega. Hiinas oli aastainflatsioon suhteliselt mõõdukas, kuid jäi mõnes teises suures tärgava turumajandusega riigis kiireks. Kehv rahvusvaheline ja sisemine keskkond ning toiduaine- ja energiahindade tõusu aeglustumine aitasid kaasa hindade tõusu pidurdumisele, ehkki teatud tärgava turumajandusega riikides põhjustas aasta keskpaigas alanud vääringu odavnemine inflatsioonisurve suurenemise.

Taustinfo 2

TÄRKAVA TURUMAJANDUSEGA RIIKIDE MUUTUVATE RAHASTAMISTINGIMUSTE MÕJU EUROALALE

2013. aastal muutusid rahastamistingimused mitmes riigis oluliselt. Eriti mõjutas tärgava turumajandusega riike asjaolu, et riskide ümberhindamist, mis mõnes neist oli toimunud juba alates 2013. aasta algusest, võimendas USA Föderaalreservi Süsteemi poolt mais avaldatud teade, et ta võib aasta jooksul vähendada oma varaostukava. Teatavate tärgava turumajandusega riikide haavatavus maailma investorite meeleolumuutuste suhtes tuli ilmsiks siis, kui nende riikide varaturud ja vääringud läbisid märkimisväärse korrektsiooni, mille tõttu halvenes rahastamiskeskond märgatavalt, avaldades omakorda negatiivset mõju nende majanduskasvu dünaamikale.

Neid asjaolusid silmas pidades püütaksegi käesolevas taustinfos hinnata tärgava turumajandusega riikide majandus- ja rahastamistingimuste halvenemisest tulenevat võimalikku negatiivset mõju

euroalale. Järeldatakse, et neid tärkava turumajandusega riike, kus riske on 2013. aastal kõige rohkem ümber hinnatud, iseloomustavad märgatavad sisemised ja välised haavatavused. Euroala vastuvõtlikkus nende riikide mõjule mitmesuguste ülekandekanalite kaudu on suhteliselt piiratud.

Haavatavuste roll tärkava turumajandusega riikide riskide ümberhindamises

Pärast tärkava turumajandusega riikide varade ülemaailmset müüki kohe peale USA Föderaalreservi Süsteemi poolt 2013. aasta mais avaldatud teadet muutus investorite hoiak ülejäänud aasta jooksul nüansirikkamaks. Nad keskendusid rohkem riikidele, mille puhul peeti kapitalivoogude võimalikke edasisi häireid eriti tõenäoliseks, mistõttu sattusid nende riikide aktsia-, võlakirja- ja valuutaturud täiendavasse langusesse. Seega halvenes rahastamiskeskond kõige rohkem olulise riigisisese ja/või -välise tasakaalustamatusega riikides, nagu näiteks Brasiilia, India, Indoneesia, Lõuna-Aafrika ja Türgi.

Investorite arusaamu nende riikide haavatavusest põhjendavad mitmesugused näitajad. Need maad paistsid 2012. aasta lõpus silma kui riigid, kes võivad olla rahvusvaheliste rahastamistingimuste halvenemise suhtes eriti haavatavad (vt tabel). Türgis oli riigisiseseid haavatavusi, nagu näiteks väga tugev laenukasv, ja väliseid haavatavusi, eelkõige suur jooksevkonto puudujääk, mida suures osas rahastati lühiajaliste portfelliivoogudega. Lisaks oli Türgi lühiajalise välisvõla ja välisvaluutareserve suhe ebasoodne. Indias, Lõuna-Aafrika Vabariigis ning vähemal määral Brasiilias ja Indoneesias valitses nii eelarve- kui ka jooksevkonto puudujääk koos sõltuvusega muutlikest portfelliinvesteeringutest (Lõuna-Aafrika) või ülemäärasest laenukasvust (Brasiilia ja Indoneesia). Riike, mis oleksid samade

Välise ja sisemise haavatavuste valitud näitajad

	Välisnäitajad			Koguvälisvõlg (protsendina SKPst) 2012	Sisenäitajad	
	Jooksevkonto saldo (protsendina SKPst) 2012	Portfelliinvesteeringute sissevool ¹⁾ (protsentides kapitali kogusissevoolust) 2010-2012	Lühiajaline välisvõlg (protsentides välisreservidest) 2012		Eelarvetasakaal (protsendina SKPst) 2012	Laenude suhe SKPsse ²⁾ (protsendipunkti) 2012
Tšehhi (CZ)	-2,4	36,0	58,3	50,5	-4,4	-
Ungari (HU)	1,7	-48,3	83,0	130,3	-2,0	-16,5
Poola (PL)	-3,5	53,4	97,6	74,4	-3,9	1,0
Rumeenia (RO)	-4,4	45,7	121,8	75,7	-2,5	-
Venemaa (RU)	3,7	6,2	32,7	28,6	0,4	-2,7
Türgi (TR)	-6,1	41,8	147,7	42,8	-1,6	11,7
Hiiina (CN)	2,3	7,3	17,6	9,0	-2,2	13,4
India (IN)	-4,8	22,9	44,3	21,2	-8,0	3,4
Indoneesia (ID)	-2,7	34,2	50,7	29,4	-1,7	12,8
Malaisia (MY)	6,1	63,8	39,1	27,1	-4,5	5,5
Lõuna-Korea (KR)	3,8	88,7	39,4	36,2	1,9	3,4
Taiwan (TW)	10,5	-	28,8	27,5	-4,3	-
Tai (TH)	0,0	29,6	41,6	36,4	-1,7	26,2
Argentina (AR)	0,0	14,0	272,9	32,0	-4,3	2,9
Brasiilia (BR)	-2,4	24,8	21,3	14,1	-2,7	10,2
Mehhiko (MX)	-1,2	66,0	67,3	29,2	-3,7	3,4
Lõuna-Aafrika (ZA)	-6,3	54,6	79,6	35,8	-4,8	-4,9

Allikad: IMF, BIS, riikide andmed, Haver Analytics ja EKP arvutused.

1) Portfelliinvesteeringutega seoses aastatel 2010-2012 tekkinud kohustused protsentides kõigi investeeringutega (välismaised otseinvesteeringud, portfelliinvesteeringud jm) seotud kohustustest.

2) Laenude ja SKP suhte hälve selle ühepoolsest (reaalajalisest) pikaajalisest trendist. Argentina, Mehhiko ja Lõuna-Aafrika Vabariigi andmed 2012. aasta esimesest poolest.

näitajate põhjal otsustades pidanud olema sama haavatavad, mõjutas rahvusvaheliste turgude kõikumine üldiselt vähem. See viitab asjaolule, et investorite jaoks on tärkava turumajandusega riikide hindamisel tähtsad muud tegurid, nagu näiteks Hiina toodangu aeglustumise mõju, võime kasutada ära euroala majandusaktiivsuse järkjärgulist taastumist või otsustavus, millega valitsused on kõrvaldanud tasakaalustamatust, nagu näiteks eelarve konsolideerimine või struktuurireformide rakendamine.

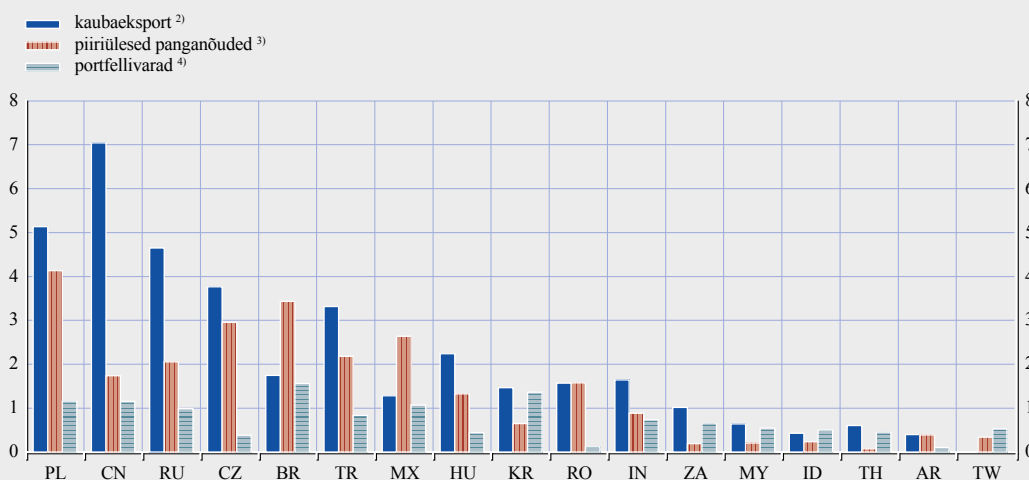
Haavatavate tärkava turumajandusega riikide mõju euroalale

Tärkava turumajandusega riikide halvenevate majandus- ja rahastamistingimuste otsese ülekandumise tõenäosus euroalale on suhteliselt väike. Kui jätta arvestamata teatavad üksikud märkimisväärsed erandid, on euroala kaubandus- ja finantssidemed enamiku tärkava turumajandusega riikidega üsna piiratud (vt joonis). Pealegi mõjutavad euroala kõige rohkem just need tärkava turumajandusega riigid, mis olid 2013. aastal rahvusvahelisest finantsarengust kõige vähem mõjutatud. Lisaks tärkava turumajandusega riikide aeglasema kasvu otsesele mõjule võib oma osa olla siiski ka euroalale avalduvatel kaudsetel mõjudel. Nii näiteks võivad tärkava turumajandusega riikide vähenenud nõudlusest tingitud toormehindade languse tõttu paraneda euroala kaubavahetusolud, kuid samas võib see pidurdada inflatsiooni. Lisaks võib euroala välisnõudlust mõjutada kaudsete kaubandussidemete kaudu see, kui tärkava turumajandusega riikide toodangu kasvu vähenemine mõjutab euroala peamiste, arenenud riikidest kaubanduspartnerite majandusaktiivsust.

Kui finantssidemeid lähemalt vaadata, on euroala portfelliinvesteeringud tärkava turumajandusega riikides tähtsusetud. IMFi koordineeritud portfelliinvesteeringute uuringu andmetel on Brasiilia, Hiina, Poola ja Lõuna-Korea ainsad riigid, kus välismaale investeeritud portfelligarade osatähtsus ületab 1%. Pankade piiriüleised nõuded on enamasti küll portfelligarade olulisemad, kuid need on peamiselt seotud teatud Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega (nt Poola ja Tšehhi, mille arvele langeb

Euroala vastuvõtlikkus tärkava turumajandusega riikide mõjule¹⁾

(protsent kogu riskipositsioonist)

Allikad: IMF, BIS ja EKP arvutused.

Märkused. Taiwani puhul puuduvad kaubaeksporti andmed. Riikide lühendid: vt tabel eespool. Riigid on joonisel järjestatud euroala kogupositsiooni järgi vastavalt kaubaeksportidele, piiriülestele panga nõuetele ja portfelligaradele.

1) Ilma euroalase riskipositsioonita

2) Protsent kaupade kogueksportist 2012. aastal.

3) Protsent kõigist pankade piiriülestele nõuetest (2013. aasta kolmanda kvartali seisuga); euroala andmed Belgia, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburgi, Madalmaade, Austria, Portugali ja Soome kohta.

4) Protsentides kogu maailma varadest 2012. aastal.

vastavalt 4,0% ja 3,0% kõigist nõuetest) ning Ladina-Ameerika riikidega (eelkõige Brasiilia ja Mehhiko, vastavalt 3,6% ja 2,8%). Mis puudutab kaubandussidemeid, siis euroala tärkava turumajandusega naaberriikide seas on kõige olulisemal kohal kaubaeksport Poolasse (5,1%), Venemaale (4,7%), Tšehhi Vabariiki (3,8%) ja Türgi (3,3%). Erandiks on Hiina, mille arvele langeb 7,0% euroala kaubaekspordist.

Neist tärkava turumajandusega riikidest, mis olid investorite hinnangul 2013. aastal kõige haavatavamad ning mille majandus- ja finantstingimused seejärel oluliselt halvenesid, on euroalal märkimisväärne kokkupuude vaid Türgi ja Brasiiliaga (kaubandus Türgiga ning piiriülesed pangandusvood Brasiilia ja Türgiga). India, Indoneesia ja Lõuna-Aafrika Vabariigi osatähtsus on väga väike.

AMEERIKA ÜHENDRIIGID

USA majanduse kasvutempo jätkas 2013. aastal taastumist, kuid aeglasemalt kui eelmisel aastal. SKP reaalkasv oli 1,9% (2012. aastal 2,8%). Majanduskasvu toetasid 2013. aastal sisenõudluse suurenemine erasektoris, mis viitas olukorra paranemisele eluaseme- ja tööturul, soodsad rahastamistingimused, mis töid seoses aktsia- ja eluasemehindade tõusuga kaasa positiivse jõukusefekti, ning toetav rahapoliitiline kurss. Lisaks panustasid SKP reaalkasvu varude kogumine ja vähemal määral netoeksport. Jooksevkonto puudujääk kahanes 2013. aasta kolmes esimeses kvartalis 2,4%ni SKPst (2012. aastal 2,7%). Kogu aasta jooksul aga pärssisid majandusaktiivsust jätkuvalt 2013. aasta jaanuari eelarvekokkuleppes ette nähtud maksutõus ja märtsis jõustunud automaatsed üldised kulukärped.

Esimesel poolaastal jäi majandusaktiivsus loiuks. See oli tingitud valitsussektori tarbimise jätkuvast vähenemisest seoses mainitud kulukärbetega, erasektoris mittelelamuehitusse tehtud investeeringute arengu tagasihoidlikkusest ja ekspordi nõrkusest. Sellegipoolest jäid erasektori tarbimiskulutused samal ajavahemikul suureks ning maksutõusu ja sissetulekute aeglase kasvu korvasid enam kui küllaldaselt tugevnenud tööjõuturg ja väga positiivne jõukusefekt, mis tulenes aktsia- ja eluasemehindade tõusust. Erasektori investeeringud elamuehitusse jäid eluasemesektori kindla taastumise toel samuti üsna tugevaks. SKP reaalkasv kiirenes 2013. aasta teisel poolel ja oli eriti kiire kolmandas kvartalis. Aasta lõpus aga kaotas majandusaktiivsus hoogu ja seda peamiselt kahel põhjusel. Pikaajaliste intressimäärade tõus, mis algas mais pärast seda, kui föderaalreserv oli mõista andnud, et võib edaspidi jätkata oma varaoste aeglasemas tempos, viis rahastamistingimuste karmistumiseni, mis omakorda pärssis mõnevõrra eluasemeturu olukorra taastumist. Peale selle surus sisenõudlust alla tööseisak USA valitsusasutustes, mis järgnes katastroofiga ähvardamisele seoses võlaliimi suurendamisega oktoobris, ja sellega seotud ebakindluse kasv. Samal ajal jäi tööhõive kasv teisel poolaastal üsna samaks, ehkki aasta lõpuks oli see osaliselt seoses detsembrikuu karmide ilmastikuolude tõttu oluliselt aeglustunud. Tööpuudus vähenes aasta jooksul pidevalt, mis oli osalt seotud tööjõu osalemise määra jätkuva vähenemisega.

Keskmine aastane THI-inflatsioon aeglustus 2013. aastal 1,5%ni (2012. aastal 2,1%). See oli tingitud madalamatest energiahindadest ja märkimisväärselt kasutamata tootmisvõimsusest, mis hoidis hinnasurvet kontrolli all. 2013. aasta esimesel poolel jäi energiahindade suurest muutlikkusest mõjutatud THI-inflatsioon 1,1% ja 2% vahele, toiduainehinnad aga langesid pisut. Aastane THI-inflatsioon aeglustus suurema osa 2013. aasta teisest poolest, kuna energiahindade tugevalt positiivne baasefekt hääbus. Ilma toiduaine- ja energiahindadeta oli THI-inflatsioon 2013. aastal teenuste, s.o eluaseme-, tervishoiu- ja transpordihindade tõusu tõttu 1,8% (2012. aastal 2,1%).

Majanduse ja tööhõive mõõdukat kasvutempot ning keskpikas perspektiivis nõrka inflatsiooniväljavaadet silmas pidades hoidis USA Föderaalreservi Süsteemi rahapoliitika komitee (FOMC) oma baasintressimäära kogu 2013. aasta jooksul muutumatult vahemikus 0–0,25%. Komitee andis teada, et baasintressimäärasid on asjakohane hoida erakordselt madalal vähemalt seni, kuni tööpuudus jääb üle 6,5%, inflatsioon ei ületa prognooside kohaselt ühe kuni kahe aasta pärast 2,5% ja pikemaajalised inflatsiooniootused on jätkuvalt kindlal tasemel. FOMC otsustas jätkata asutuste emiteeritud uute hüpoteekväärtpaberite ostmist 40 miljardi USA dollari eest kuus ja riigikassa pikemaajaliste väärtpaberite ostmist 45 miljardi USA dollari eest kuus. Lisaks jätkas komitee asutuste laenudelt ja asutuste hüpoteekväärtpaberitelt laekunud põhiosa tagasimaksete reinvesteeringu poliitikat. Nende meetmetega loots FOMC hoida pikaajaliste intressimäärade langussurvet, soovides nii edendada hüpoteeklaenuurget ning muuta üldisemad rahastamistingimused toetavamaks. Juunis kinnitas FOMC oma esimehe Ben Bernanke poolt USA kongressi ühises majanduskomisjonis mais väljendatud seisukohta, et kui majanduse kasvutempo taastumine jätkub ootuste kohaselt, aeglustab FOMC edaspidi varaostude tempot. FOMC teatas, et kavatseb oma varaostukava lõpetada 2014. aasta keskel. Arvestades aga septembrini kestnud föderaalearve vähendamise ulatust ja eelarvepoliitikaga seotud ebakindlust, teatas komitee septembris, et kavatseb enne varaostude tempo korrigeerimist ära oodata tõendid majandusaktiivsuse ja tööturu olukorra püsivast paranemisest. 18. detsembril otsustas komitee varaostutempot pisut aeglustada, arvestades kõiki maksimaalse tööhõive suunas tehtud edusamme ja tööturutingimuste väljavaate paranemist. Nii andis FOMC teada, et kavatseb alates 2014. aasta jaanuarist asutuste hüpoteekväärtpabereid juurde osta 40 miljardi asemel 35 miljardi USA dollari eest kuus ning riigikassa pikemaajalisi väärtpabereid 45 miljardi asemel 40 miljardi USA dollari eest kuus. Lisaks märkis komitee, et olenevalt sellest, milliseks ta hindab majandusarengut, võib ta tulevastel kohtumistel varaoste mõõdukal sammul veelgi vähendada.

USA eelarvepuudujääk vähenes 2013. eelarveaastal 4,1%ni SKPst (2012. aastal 6,8%)². USA riigivõlg moodustas 2013. aasta lõpus 72,1% SKPst (2012. aasta lõpus 70,1%). Suur osa eelarvepuudujäägi vähenemisest 2013. aastal langes jaanuari alguses saavutatud maksu- ja kulureforme käsitleva poliitilise kokkuleppe (American Taxpayer Relief Act) arvele, mis hõlmas peamiselt tulu suurendamise meetmeid, ning samuti märtsis jõustunud igakülgsete kulukärbete arvele. Sellegipoolest jäi eelarvepoliitika kõige asjakohasema arengusuuna küsimuses ebakindlaks. Poliitiline ja eelarveline ebakindlus oli suurim oktoobris, kui osaliselt peatati vähemoluliste valitsusasutuste töö ning rakendati võlaliimiidi suurendamise suhtes katastroofiga ähvardamise poliitikat. Ehkki valitsuse maksejõuetuse vältimiseks saavutati poliitiline kokkulepe valitsuse rahastamise ja võlaliimiidi peatamise suhtes, heitis majanduse lühiajalise väljavaatele jätkuvalt varju eelarvet ümbritsev ebakindlus. 26. detsembril 2013 allkirjastas president Obama kahe partei eelarvekokkuleppe, millega lõpetati teatavad kulukärped, suurendades kahe järgmise eelarveaasta kaalutlusõiguse alusel tehtavate kulutuste piirmäärasid ja asendades need muude säästmisallikatega, hajutatuna kümnele aastale.

JAAPAN

Jaapani majandusaktiivsus taastus 2013. aastal tänu ekspordi kasvule, mis tulenes jeeni väärtuse vähenemisest, ja suurenenud sisenõudlusele. Kuigi esimesel poolaastal oli kasv tempokas, pidurdus see hiljem, kui eksport vähendas kasvu ja eratarbimine kahanes. 2013. aasta jooksul toetas majanduskasvu valitsuse uue kasvustrateegia raames rakendatav toetavam raha- ja eelarvepoliitika. Strateegia eesmärk on peatada Jaapanis püsiv deflatsioon ja edendada riigi majanduskasvu kolme samba toel: a) Jaapani keskpanga rahapoliitika kvantitatiivne ja kvalitatiivne lõdvendamine, b) eelarvepoliitilise stiimuli rakendamine 2013. aasta alguses, pärast mida võeti kohustus konsolideerida eelarve keskpikas perspektiivis, ja c) struktuurireform tootluse ja tööjõu kasvu toetamiseks.

2 USAs kestab eelarveaasta oktoobrist septembrini.

4. aprillil 2013 avaldas Jaapani keskpank oma rahapoliitika kvantitatiivse ja kvalitatiivse lõdvendamise üksikasjad ja lõpetas varem, s.o jaanuaris teatavaks tehtud varaostukava. Seoses oma rahapoliitika lõdvendamisega kinnitas Jaapani keskpank uuesti 2015. aastaks seatud THI-inflatsiooni eesmärki (2% aastamuutus) baasraha kahekordistamise kaudu 2014. aasta lõpuks. Baasraha suurendatakse igal aastal 60–70 triljoni Jaapani jeeni võrra. Aastane THI-inflatsioon muutus juunis positiivseks ja tõusis detsembriks 1,6%ni, mis on kõrgeim tulemus pärast 2008. aastat. Lisaks tõusis aastane THI-inflatsioon ka ilma toiduaine-, joogi- ja energiahindadeta – kui veel jaanuaris oli see –0,7%, siis detsembris 0,7%.

Eelarvepoliitikas võeti pärast majanduslike stiimulite paketi avaldamist 2013. aasta alguses kohustus vähendada esmast eelarvepuudujääki, mis 2013. aastal oli hinnanguliselt 7%, 2015. aastaks poole võrra ja saavutada 2020. aastaks esmane eelarveülejäak. Lisaks hõlmab valitsuse uue majanduskasvu strateegia kolmas samm – struktuurireformid – mitut algatust, mis toetavad Jaapani pikaajalist majanduskasvu konkurentsivõime parandamise ja tooteturgudel esinevate takistuste kõrvaldamise, aga ka töajõu osalemise määra tõstmise teel. Lisaks tööturureformidele peaks hinnatõusu aitama kindlustada 2014. aastaks kavandatud palgatõus erasektoris, mis aitab Jaapani keskpangal samuti saavutada 2% inflatsioonieesmärki.

TÄRKAVA TURUMAJANDUSEGA AASIA RIIGID

Tärkava turumajandusega Aasia riikides oli majanduskasv 2013. aastal üldiselt stabiilne, kuid jäi siiski allapoole pikaajalist keskmist. Ehkki ekspordi kasv hoogustus arenenud majandusega riikide järkjärgulise taastumise taustal mõnevõrra, nõrgendas netoekspordi impordi kiirem kasv. Sisenõudlus püsis soodsate krediidi- ja poliitiliste tingimuste toel suur, kuid vähenes siiski aasta jooksul, peamiselt raha- ja eelarvepoliitika karmistamise tõttu struktuuriprobleemidega riikides (nt India ja Indoneesia). Tänu stabiilsetele toormehindadele ja majanduse mõõdukale elavnemisele oli inflatsioon 2013. aastal tagasihoidlik, välja arvatud Indias ja Indoneesias, kelle vääringute nõrgenemise tõttu inflatsioonisurve suurenes. Arvestades USA Föderaalreservi Süsteemi väljendatud kavatsust vähendada varaoste, aga ka peamiste majandusnäitajate nõrkust, odavnesid mõlema riigi vääringud 2013. aasta maist augustini järsult. Sellega kaasnes kapitali märkimisväärne väljavool. Suureneva inflatsioonisurve tõttu tõstsid India ja Indoneesia oma baasintressimäärasid, samal ajal kui enamiku ülejäänud tärkava turumajandusega Aasia riikide keskpangad jätsid oma baasintressimäärad muutmata või langetasid neid.

Hiina SKP reaalkasv oli 2013. aastal sama mis aasta varem, s.o 7,7%. Ehkki majandusaktiivsus oli 2013. aasta esimesel poolel suhteliselt väike, suurenes see teisel poolaastal peale muude tegurite ja poliitikameetmete ka väikese eelarvestiimulite paketi toel. Kasvu ergutasid peamiselt investeringud, millele järgnes kohe tarbimine; netoekspordi panus oli aga pisut negatiivne. Eluasememüük kasvas aasta jooksul kindlalt, kuid ehitustegevus oli mõõdukam, mis viis müümata eluasemevarude ammendumise ja püsiva hinnatõusuni. Majandust pärssis ka kehv rahvusvaheline keskkond. Kaubavahetuse kasv jäi tagasihoidlikuks: ekspordi aastakasv oli 7,8% ja impordi aastakasv 7,3%, mida on palju vähem kui enne kriisi. Seetõttu oli jooksevkonto ülejääk 2,1% SKPst. Novembri keskel avaldati majanduspoliitika prioriteedid järgmiseks kümneks aastaks. Nende eesmärk on suurendada majanduses turujõudude rolli, mis peaks aitama vähendada siseriiklikku tasakaalustamatust ja tagama majanduse kestlikuma kasvu.

Tarbijahindade aastainflatsioon oli sama mis 2012. aastal, s.o 2,6%. Tootjahindade inflatsioon aga jäi negatiivseks ja langes 2012. aastaga (–1,7%) võrreldes veelgi, s.o –1,9%ni. Rahapoliitilisi intressimäärasid ja kohustusliku reservi nõudeid 2013. aastal ei muudetud. Laenukasv oli jätkuvalt kiire, kusjuures pangalaenu kasvu aeglustus vaid pisut. Sotsiaalkindlustuse summad vähenesid märgatavalt, eriti aasta lõpu poole.

Hiina jüaani kallinemine jätkus ka 2013. aastal, ehkki aasta lõpus selle tempo aeglustus. Hiina välisreservid kasvasid ning moodustasid aasta lõpus 41% SKPst. 8. oktoobril 2013 sõlmisid EKP ja Hiina keskpank kahepoolse välisvaluuta vahetustehingute kokkuleppe (vt ka 2. peatüki punkt 1.2).

LADINA-AMEERIKA RIIGID

Ladina-Ameerika riikides jätkus 2013. aastal üldiselt majandusaktiivsuse taastumine, ehkki üsna aeglaselt ja suuremate riikide lõikes ebahühtlaselt. Majanduskasvu toetas endiselt eelkõige sisenõudlus. Välisnõudlus aga pidurdas majandusaktiivsust, eriti aasta algul, kui majanduskasv aeglustus terves maailmas, iseäranis euroalal ja USAs. Kogu piirkonna SKP reaalkasv oli 2013. aasta esimesel poolaastal aasta arvestuses 2,9% ehk 2012. aasta keskmisest (3,1%) veidi vähem. Teisel poolaastal aeglustus majanduskasv siseteguritest tulenevate piirangute tõttu, ehkki välisnõudlus näitas paranemise märke.

Brasiilias kui Ladina-Ameerika suurimas riigis jätkus taastumine aeglasel tempos. Eratarbimine jäi kiire inflatsiooni, tarbijakrediidi kasvu aeglustumise ja mõnevõrra kehvemate tööturutingimuste juures tagasihoidlikuks; välisnõudluse osa majanduskasvus kujunes negatiivseks. Brasiilia SKP aastane reaalkasv tõusis 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis keskmiselt 2,4%ni (2012. aasta kolmes esimeses kvartalis 0,8%). Mehhikos aeglustus majanduskasv 2013. aastal oluliselt, mis kajastas avaliku ja erasektori investeeringute ning välisnõudluse vähesust. Argentinas viitasid aasta lõpu poole avaldatud näitajad majandusaktiivsuse uuele vähenemisele pärast esimese poolaasta ootamatult kiiret kasvu.

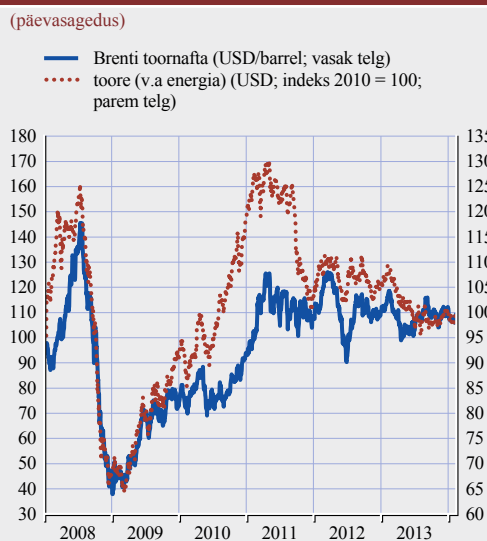
Rahaturu ebastabiilsus koos püsiva inflatsioonisurvega ajendas Brasiilia keskpanka tõstma oma baasintressimäärasid aprillist novembrini 275 baaspunkti võrra 10%ni, mis pööras osaliselt ümber varasema intressimäärade langetamise tsükli. Seda ja ka toiduainehindade tõusu aeglustumist arvestades vähenes tarbijahindade aastainflatsioon mõnevõrra ja oli detsembris 5,9%, olles juunis ulatunud 6,7%ni, mis ületas keskpanga inflatsioonieesmärgi ülemist piiri. Kokkuvõtvalt tõusis kogu piirkonna tarbijahindade keskmine aastainflatsioon 2013. aastal 7,5%ni (2012. aastal 6,1%), mis oli peamiselt tingitud Venezuelast lähtuvast suurest inflatsioonisurvest. Pärast seda, kui USA Föderaalreservi Süsteem oli teatanud oma rahapoliitilise stiimuli võimalikust järkjärgulisest kõrvaldamisest, järgnes finantsturgudel maist augustini märkimisväärne kõikumine, mis väljendus vahetuskursside odavnemises, kapitali väljavoolus ja aktsiahindade languses.

TOORMEHINDADE ARENG JÄI 2013. AASTAL TAGASIHOIDLIKUKS

Brenti toornafta hinnad olid 2013. aastal üldiselt stabiilsed, kõigudes 110 USA dollari juures barreli kohta (vt joonis 3). See on kolmas järjestikune aasta, mil aasta keskmine Brenti naftahind püsib rekordiliselt kõrgel – üle 100 USA dollari barreli kohta. Eurodesse ümber arvestatuna langesid naftahinnad 2013. aastal euro kallinemisest tingituna keskmiselt 6%.

Brenti naftahindade suhtelist stabiilsust seletavad nii nõudlus- kui ka pakkumistegurid. Naftanõudluse suurenemist pärssisid majanduskasvu pidurdumine tähtsava turumajandusega riikides ning majanduskasvu loidus arenenud majandusega riikides. Samal ajal suurendas

Joonis 3. Toormehindade arengu põhisuunad

Allikad: Bloomberg ja HWWA.

naftapakkumist kiviõlitootmise kiire kasv USAs, mis viis OPECi-välise pakkumise aastakasvu kõrgeimale tasemele alates 2002. aastast. Suur osa sellest pakkumisest jäi aga USA-keskseks, mistõttu suurenesid naftavarud ja langes USA nafta võrdlushind (West Texas Intermediate). Brenti naftahinnad aga jäid kõrgeks, eriti teisel poolaastal, kui mitmes OPECi riigis (nt Liibüas, Iraagis ja Nigeerias) esines korduvalt tõsiseid tarnehäireid, mida ei korvanud ka toodangu kasv Saudi Araabias. Lisaks avaldasid naftahindadele tõususurvet ka taastärganud geopoliitilised pinged Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas.

Toorme, v.a energia hinnad langesid 2013. aastal koguarvestuses (vt joonis 3). Teraviljahinnad olid tunduvalt madalamad, sest 2012. aasta suve kõrged hinnad ja eelmise aastaga võrreldes paremad ilmastikuolud peamistes eksportivates riikides ergutasid tugevalt pakkumist. Majanduskasvu aeglustumise tõttu tärkava turumajandusega riikides, eriti Hiinas, langesid eelkõige esimesel poolaastal ka metalli (v.a raud) hinnad. Koguarvestuses olid muu toorme (v.a energia) hinnad USA dollarites 2013. aasta lõpuks aasta algusega võrreldes langenud 4,9%.

EURO EFEKTIIVNE VAHETUSKURSS TÕUSIS AASTA JOOKSUL

2013. aastal kulges euro vahetuskursi areng suurel määral kooskõlas muutuvate turuootustega euroala rahapoliitilise kursi suhtes võrreldes muude peamiste majanduspiirkondadega. Eriti ilmne oli see 2013. aasta esimeses kvartalis, mida iseloomustas euro nominaalse efektiivse vahetuskursi suhteliselt suur kõikumine. Konkreetsemalt kallines euro 2013. aasta jaanuaris peaaegu 4%, stabiliseerus veebruaris ja odavnes märtsis taas aasta alguse tasemele (vt joonis 4). Pärast seda jäi euro rahvusvaheliste valuutaturgude vähese kõikumise juures üldiselt stabiilseks, ent vaid ajutiselt. See trend lõppes mai keskel, mil turud hakkasid arvestama sellega, et USA Föderaalreservi Süsteem võib hakata lähitulevikus vähendama oma kvantitatiivset leevendusprogrammi. Koos pingete suurenemisega rahvusvahelistel finantsturgudel ja kapitali märgatava väljavooluga teatavatest tärkava turumajandusega riikidest tõusis euro väärtus järk-järgult kuni septembri keskpaigani. Valdavalt euroala

Joonis 4. Vahetuskursid ja nende eeldatav volatiilsus

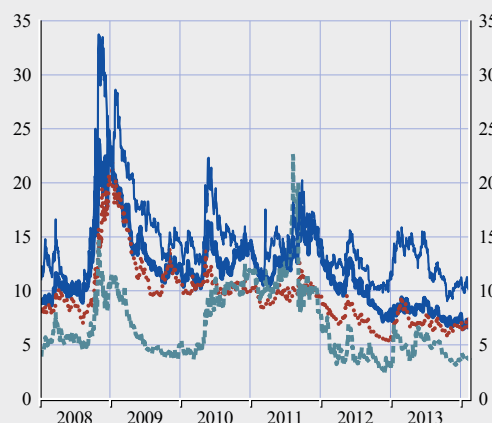
(päevased andmed)

- USD/EUR (vasak telg)
- ... GBP/EUR (vasak telg)
- - - CHF/EUR (vasak telg)
- JPY/EUR (parem telg)

Vahetuskursid

Vahetuskurside (kolme kuu) eeldatav volatiilsused

Allikad: Bloomberg ja EKP.
Märkus. Viimased andmed seisuga 14. veebruar 2014.

oodatust paremate majandusaktiivsuse näitajate tõttu jätkas euro vahetuskurs 2013. aasta lõpus tõusu, samal ajal kui kõikumine valuutaturgudel vähenes järk-järgult (vt joonis 4).

Euroala 20 kõige tähtsama kaubanduspartneri vääringuga võrreldes kallines euro nominaalne efektiivne vahetuskurs aasta jooksul märkimisväärselt (vt joonis 5). 2013. aasta lõpuks oli see 2012. aasta lõpu tulemusest 5,1% ja alates 1999. aastast arvatavast keskmisest 3,9% kõrgem. 31. detsembril 2013 maksis euro 1,38 USA dollarit, mis on ligikaudu 4,5% rohkem kui 2012. aasta lõpuks ja 7,3% rohkem kui 2012. aasta keskmine.

Euroala muude peamiste kaubanduspartnerite vääringutest kallines euro oluliselt Jaapani jeeni ning suurte tooret eksportivate riikide vääringute suhtes. Euro kallines jeeni suhtes peamiselt 2013. aasta esimesel poolel, mil järk-järgult kasvavad ootused Jaapani keskpanga rahapoliitilise kursi muutuse suhtes, mis kuulutati lõpuks välja 2013. aasta aprillis, et võidelda deflatsiooniga ja toetada sisenõudlust. 31. detsembril 2013 maksis euro 145 Jaapani jeeni ehk 27% rohkem kui aasta alguses ja 41% rohkem kui 2012. aastal keskmiselt. Suurte tooret eksportivate riikide vääringutest tugevnes euro samal perioodil Austraalia dollari suhtes 21%, Kanada dollari suhtes 12% ja Norra krooni suhtes 14%.

Naelsterlingi suhtes tugevnes euro vaid pisut: 2013. aasta lõpuks maksis euro 0,83 naelsterlingit, mis on ligikaudu 2% rohkem kui aasta alguses ja 3% rohkem kui 2012. aastal keskmiselt. Sama mõõdukalt kallines euro USA dollariga seotud Aasia vääringute, sh Hiina jüaani (1,6%) ja Hongkongi dollari (4,6%) suhtes. Euro kallines ka Šveitsi frangi suhtes, kuid selle hind püsis minimaalse vahetuskursi (1,20 franki) lähedal, mille Šveitsi keskpank 2011. aasta septembris ühepoolsetl välja kuulutas. 31. detsembril 2013 maksis euro 1,23 Šveitsi franki ehk 2% rohkem kui aasta alguses.

Aasta jooksul tõusid eri kulu- ja hinnaindeksitel põhinevad euro reaalsed efektiivsed vahetuskursid. 2013. aasta teisel poolel olid need 2012. aasta lõpu kurssidest kõrgemad (vt joonis 5).

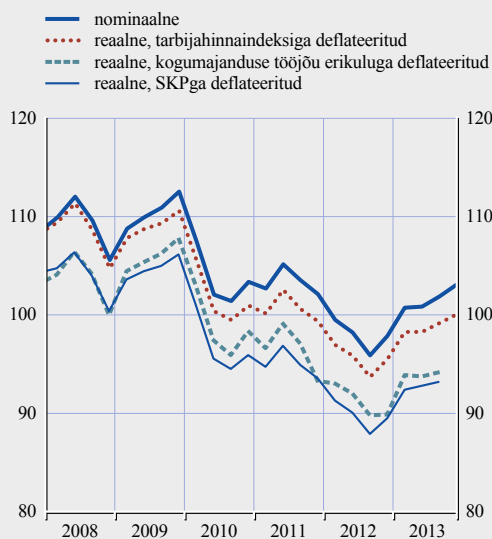
2.2 RAHA- JA FINANTSPOLIITILINE ARENG

RAHAPAKKUMISE JA LAENUMAHU MÕÕDUKAS KASV 2013. AASTAL

Laia rahapakkumise kasv rauges 2013. aastal ja jäi seega tagasihoidlikuks. M3 aastakasv, mis oli 2012. aasta detsembris 3,5%, aeglustus suurema osa aastast. 2013. aasta detsembris oli see 1,0%. Üldiselt mõjutas euroala rahapakkumise arengut mitu tegurit. Ühelt poolt viisid raha hoidva sektori tuluotsingud ja vähenenud riskikartlikkus märkimisväärse väljavooluni M3 (aga mitte M1) instrumentidest riskantsematesse ja pikemaajalistesse varadesse. Teiselt poolt võis täheldada, et madalate intressimäärade juures eelistatakse tugevalt M3 kõige likviidsemad instrumente, mis viis M1 hooga

Joonis 5. Euro nominaalsed ja reaalsed efektiivsed vahetuskursid (EER 20)¹⁾

(kvartaalsed andmed; indeks: 1999 I kv = 100)

Allikas: EKP.

1) EER 20 indeksi tõus tähendab euro kallinemist. Viimased andmed: 2013. a IV kv nominaal- ja reaalkurs, THH suhtes deflateeritud kurss, ning 2013. a III kv reaalkurs, SKP suhtes deflateeritud ning reaalkurs, tööjõu ühikukulude suhtes deflateeritud kurss.

kasvuni. Seda toetas ka finantsturgude killustatuse vähenemine ja rahvusvaheliste investorite kindlustunde taastumine euro ja euroala suhtes, aga ka jooksevkonto saldode paranemine. Lisaks võis see olla seotud muude teguritega, nagu näiteks hiljutiste regulatiivsete muudatustega, mille eesmärk on ergutada panku tuginema rohkem jaehoiustepõhisele rahastamisele. Positiivset arengut toetasid märgid reaalmajanduse jätkuvast taastumisest, madalad intressimäärad, eriti pärast EKP baasintressimäärade taaskordset langetamist mais ja novembris, ning mitme euroala riigi võlakirjade riskipremiate vähenemine. Toeks olid ka EKP nõukogu teadaanded oma valmisolekust teha rahapoliitilisi otseseid muudatusi, muudatustest eurosüsteemi laenuoperatsioonide tagatise käsitlevates eeskirjades ja EKP baasintressimäärasid käsitlevast eelkommunikatsioonist.

Olukorra paranemine finantsturgudel ja pankade rahastamises ei ole seni veel suurendanud laenuandmist mittefinantssektorile. Erasektorile antud laenude aastane muutus (korrigeerituna laenude müügi ja väärtpaberistamise mõjuga) vähenes 2013. aastal pidevalt ning stabiliseerus aasta lõpus, olles detsembris $-2,1\%$ (2012. aasta detsembris $-0,2\%$). Selle arenguga kooskõlas jäi rahapakkumise ja erasektorile antud laenude aastakasvu 2012. aasta alguses tekkinud vahe püsima ka 2013. aastal (vt joonis 6). Samal ajal on rahaloomeasutuste rahastamissurvet teataval määral leevendanud viimastel aastatel EKP nõukogu poolt võetud mittestandardised meetmed. Need meetmed on tähtsad abinõud, mis piiravad negatiivsete vastastikmõjude edasist tugevnemist finantsturgude ja reaalmajanduse vahel. Üldiselt näitab rahapakkumise ja laenude areng, et rahapakkumise kasv aeglustus 2013. aastal. See on jätkuvalt seotud finantsvõimenduse käimasoleva vähendamisega.

PORTFELLIKAALUTLUSED OLID JÄTKUVALT M3 KOMPONENTIDE ARENGU PÕHIMÕJUTAJAD

Mis puutub M3 põhikomponentidesse, siis finantsturgudel valitsenud ebakindlus ja sellega seoses (väga madalate baas- ja rahaturu intressimäärade tõttu) väga likviidsete hoiuste eelistamine avaldus eelkõige M1 aastakasvu märgatavas kiirenemises. 2013. aasta aprillis kerkis see näitaja $8,6\%$ ni (2012. aasta detsembris $6,4\%$) ja vähenes seejärel, kuid püsis siiski suur (2013. aasta detsembris $5,8\%$; vt joonis 7). Need ümberpaigutused portfelliges toimusid M3 muude rahaliste varade intressimäärade vähenemise ajal, mille tõttu vähenes väga likviidsete instrumentide omamise alternatiivkulu (vt joonis 8). Likviidsuse eelistus viitab rahapuhvrite jätkuvalle moodustamisele raha hoidvas sektoris.

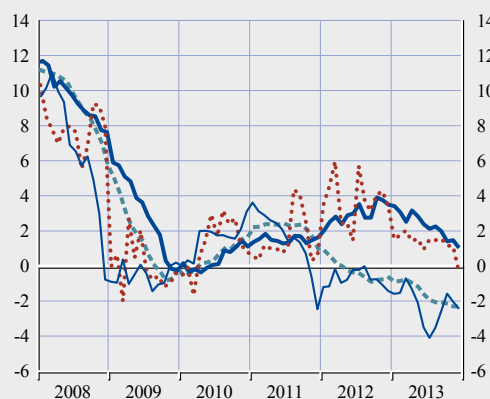
Turukõlblike instrumentide aastane muutus vähenes 2013. aastal veelgi ning oli detsembris $-16,4\%$ (2012. aasta detsembris $-6,5\%$). Turukõlblike instrumentide kõik kolm allkomponenti olid pidevas languses; seda osaliselt regulatiivsete muudatuste tõttu, mis vähendavad pankade huvi turupõhise rahastamise vastu.

Varem on investorid likviidsuse ajutiseks säilitamiseks kasutanud sageli repolepinguid, kuid nüüd, mil suuremat tulu püütakse saavutada M3-välise instrumentide abil (nt aktsia- ja segafondid), ei pruugi see võimalus olla enam nii meelitatav. 2013. aastal vähenesid tunduvalt ka rahaloomeasutuste lühiajaliste (st kuni kaheaastase algtahtajaga) võlaväärtpaberite positsioonid raha hoidvas sektoris. Selle näitaja

Joonis 6. M3 ja laenud erasektorile

(aastased muutused protsentides; kohandatud sesoonsete ja kalendriliste mõjudega)

— M3 (aastakasv)
 - - - M3 (aastakasv kolme kuu põhjal)
 - - - laenud erasektorile (aastakasv)
 — laenud erasektorile (aastakasv kolme kuu põhjal)

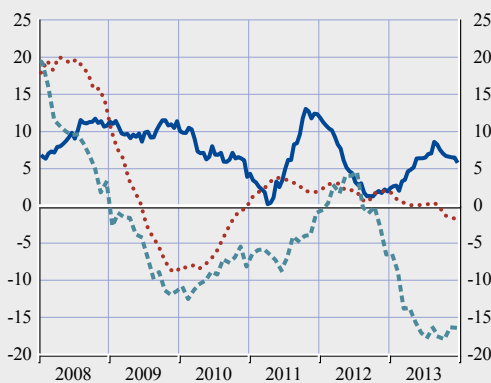

Allikas: EKP.

Joonis 7. M3 põhikomponendid

(aastased muutused protsentides; kohandatud sesoonsete ja kalendriliste mõjudega)

- M1
- muud lühiajalised hoiused (M2–M1)
- turukõlblikud instrumendid (M3–M2)

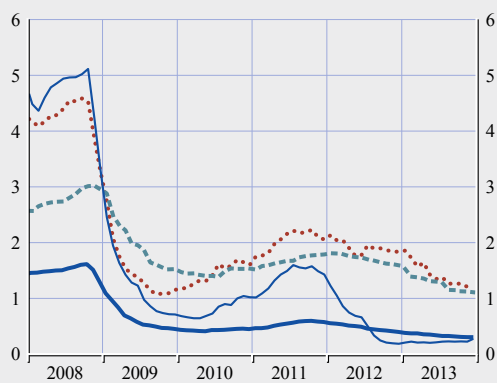

Allikas: EKP.

Joonis 8. Lühiajaliste hoiuste intressimäärad rahaloomeasutustes ja kolme kuu EURIBOR

(protsenti aastas)

- üleõhoiused
- kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiused
- kuni kolmekuulise etteatamistähtajaga lõpetatavad hoiused
- kolme kuu EURIBOR

Allikas: EKP.

aastakasv aeglustus aasta jooksul oluliselt ja saavutas detsembriks kahekohalise negatiivse tulemuse. Rahaturufondide aktsiad/osakud olid pea kogu 2013. aasta jooksul languses. See oli seotud intressidega tasustamisega: väga madalate lühiajaliste intressimäärade juures ei ole rahaturufondid suutnud investoritele olulist tulu tuua ning seetõttu on rahalised vahendid ümber paigutatud muud liiki investeringutesse.

Rahaloomeasutuste võlaväärtpaberite ja rahaturufondide aktsiate/osakute emiteerimise nõrkus võib kajastada regulatiivseid muudatusi, mis ergutavad pankasid eelistama turupõhisele rahastamisele hoiustepõhist.

MITTEFINANTSETTEVÕTETE HOIUSEVARUD KASVASID

M3 hoiused (kuhu kuuluvad lühiajalised hoiused ja repolepingud ning mis moodustavad kõige laiemat rahaagregaat, mille kohta on sektorite tasandil olemas usaldusväärsed andmed) vähenesid aasta arvestuses 2013. aasta detsembris 2,0%ni (2012. aasta detsembris 4,4%).

Nagu varemgi, mõjutasid seda arengut kõige rohkem kodumajapidamised. Kodumajapidamiste M3 hoiuste aastakasv aeglustus 2013. aasta detsembris 2,0%ni (2012. aasta detsembris 4,4%) vaatamata pankade püüdlustele suurendada hoiustepõhist rahastamist seoses regulatiivsete nõuetega ja hoiuste olulise kasvuga 2013. aastal paljudes raskustega riikides. See viitab rahvusvaheliste investorite, aga ka kodumaiste raha hoidvate sektorite kindlustunde taastumisele euroalale finantsinvesteeringute tegemise suhtes. Seevastu mittefinantsettevõtete M3 hoiuste aastakasv kiirenes: kui 2012. aasta detsembris oli see 4,6%, siis 2013. aasta detsembris 6,1%, mis võib viidata likviidsuspuhvrite moodustumisele. Reeglina kasutatakse likviidsuspuhvreid taastumise alguses esimese rahastamisallikana. Vähemalt mõnes riigis võib see aga pakkumispoolsete piirangute juures viidata ka suurenenud vajadusele siserahastamise järele. Seda protsessi toetas kapitali sissevool välisriikidest, mis oli osaliselt seotud rahvusvaheliste investorite taastärnanud huviga euroala varade vastu.

M3 hoiuste arengus mängisid rolli ka mitterahaloomelised finantsvahendajad, v.a kindlustusseltsid ja pensionifondid (nn muud finantsvahendajad). Muude finantsvahendajate M3 hoiuste aastane muutus vähenes – tõsi küll, suure kõikumise saatel – 2013. aasta detsembriks –2,1%ni (2012. aasta detsembris 2,1%). Majanduslikust perspektiivist võib muude finantsvahendajate (sh investeerimisfondide varad ja väärtpaberistamisvahendid) rahastamisnõudlus olla vägagi korrapäratu, mistõttu tuleb selle lühiajalise dünaamika tõlgendamisel olla ettevaatlik. Muude finantsvahendajate rahavarasid mõjutab tõepoolest sageli suurel määral finantsturgude kõikumus ja paljude varade suhtelise tulususe muutumine. Samal ajal annab investorite käitumine nende rahalistele varadele omaduse anda aegsasti märku portfelligahendite ümberpaigutamise võimalikest arengusuundadest, mis ilmnevad muude, inertsemate sektorite (nt kodumajapidamised) rahalistes varades viivitusega. Valitsussektori (v.a keskvalitsus) hoiuste kasv aeglustus oluliselt: kui 2012. aasta detsembris oli see veel 9,0%, siis 2013. aasta detsembris juba –0,2%.

ERASEKTORILE ANTUD LAENUDE MAHT VÄHENES

M3 vastaskirjetest vähenes rahaloomeasutuste poolt euroala residentidele antud laenude aastane kasv: 2013. aasta detsembris oli see –2,0% (2011. aasta detsembris 0,5%). See vähenemine oli tingitud nii valitsussektorile kui ka erasektorile antud laenude aastase kasvu vähenemisest. Valitsussektorile antud laenude aastase kasvu (2013. aasta detsembris –0,7%) vähenemine oli seotud valitsussektorile antud laenude kasvu aeglustumisega, samas kui nõudlus valitsussektori võlaväärtpaberite järele jäi positiivseks. Kokkuvõttes suurendasid rahaloomeasutused riigivõlakirjade elava emiteerimise, erasektori tagasihoidliku dünaamika ja toetava rahapoliitika juures oma valitsussektori võlakirjade positsioone. Aasta lõpu poole mõjutas rahaloomeasutuste riigivõlakirjapositsioone mõne asutuse elavam tegevus oma finantsvõimenduse vähendamisel seoses eesoleva EKP-poolse põhjaliku hindamisega, mille aluseks võeti bilanss 31. detsembri 2013. aasta seisuga.

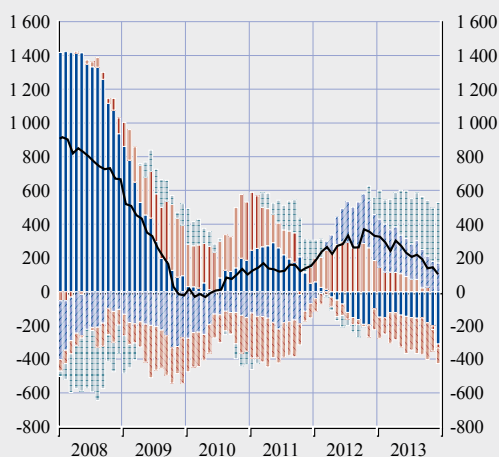
Erasektorile antud krediidi kasvuprofiil on üldiselt sarnane laenude omaga – need on selle agregaadid põhikomponendid. Erasektorile antud laenude aastane kasv vajus 2013. aastal veelgi sügavamale negatiivsele alale: detsembris oli see –2,4% (2012. aasta detsembris –0,8%). Ka rahaloomeasutuste poolt erasektorile antud laenude aastane kasv (kohandatud müügi ja väärtpaberistamisega) vähenes 2013. aasta jooksul ning oli detsembris –2,1% (2012. aasta detsembris –0,2%; vt joonis 9).

See on üldjoontes kooskõlas majandusaktiivsuse ja finantsturgude arenguga 2013. aastal, eriti mittefinantsettevõtetele antud laenude puhul, mis järgneb majandusarengule tavaliselt üheaastase hilinemisega. Mittefinantsteenuseid pakkuvale sektorile antud laenude areng kulges kooskõlas oma põhikomponentidega. Kodumajapidamistele antud laenude (kohandatud

Joonis 9. M3 vastaskirjed

(aastased vood; mld EUR; kohandatud sesoonsete ja kalendriliste mõjudega)

- krediit erasektorile (1)
- krediit valitsussektorile (2)
- netovälisvarad (3)
- pikemaajalised finantskohustused (v.a kapital ja reservid) (4)
- muud vastaskirjed (sh kapital ja reservid) (5)
- M3

Allikas: EKP.

Märkused. M3 on esitatud ainult võrdluseks ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Pikemaajalised finantskohustused (v.a kapital ja reservid) on esitatud pöördmärgiga, sest tegu on rahaloomeasutuste sektori kohustustega.

müügi ja väärtpaperistamisega) aastane kasv jäi aasta jooksul üldiselt muutumatuks, samas kui mittefinantsettevõtetele antud laenude (kohandatud müügi ja väärtpaperistamisega) kasv vähenes veelgi, aga näitas 2013. aasta lõpus siiski stabiliseerumise märke. Rauges ka muudele finantsvahendajatele antud laenude aastakasv, ehkki üsna suure kõikumise saatel.

Kodumajapidamistele antud laenude (kohandatud müügi ja väärtpaperistamisega) aastakasv, mis oli 2012. aasta detsembris 0,7%, püsis üldiselt stabiilne ja oli 2013. aasta detsembris 0,3%. Selle kasvu aegluse põhjused peituvad väikeses majandusaktiivsuses, eluasemeturu väljavaadetes ja vajaduses vähendada finantsvõimendust (kodumajapidamistele antud laenude kohta vt lähemalt kodumajapidamiste laenuvõtmist käsitlev punkt allpool käesolevas peatükis). Aasta lõpus aga selgus euroala pankade laenutegevuse uuringust, et nõudlus on hakanud uuesti suurenema. Mittefinantsettevõtetele antud laenude (kohandatud müügi ja väärtpaperistamisega) aastane kasv vähenes suve lõpuni, stabiliseerus seejärel ja oli 2013. aasta detsembris -2,9%.

Pankade laenuandmistegevuse loidus ei ole seotud ainult tsükliliste ja struktuuriliste nõudlusteguritega, vaid ka pakkumispoolsete teguritega, ning on riigiti teataval määral erinev. Mittefinantsettevõtete laenuünaamika nõrkus viitab jätkuvalt eelkõige nende mahajäämusele äri-tsüklist, krediidiriskile ning finants- ja mittefinantssektoris toimuvale bilansside korrigeerimisele. Korrigeerimisele osutas 2013. aastal eriti asjaolu, et teatud riikides emiteerisid mittefinantsettevõtted vilkalt väärtpabereid. Keskpikas perspektiivis võib eeldada, et ka edaspidi on ettevõtete võlgnevuse vähendamise vajadusel paljudes riikides laenuvõimendusele negatiivne mõju.

Pakkumise poolel pärssisid rahaloomeasutuste poolt majandusele laenude pakkumist kapitalipuudujäädgid ja finantsturgude jätkuv (ehkki vähenev) killustatus. Pakkumispoolsed piirangud näisid 2013. aasta jooksul üldiselt lõdvenevat, kuid jäid siiski mitmes riigis alles. Mitmesugused EKP nõukogu võetud mittestandardised rahapoliitilised meetmed aitasid euroala krediidiasutuste rahastamissurvet leevendada ära hoida finantsvõimenduse korrutat vähendamist pangandussektoris. 2013. aasta detsembris korraldatud euroala pankade laenutegevuse uuringu tulemused osutasid ettevõtete ja kodumajapidamiste laenuvõimenduse stabiliseerumisele.

M3 teistest vastaskirjetest jäi 2013. aastal negatiivseks aasta jooksul rahaloomeasutuste poolt raha hoidva sektori ees võetud pikemaajaliste finantskohustuste (v.a kapital ja reservid) aastane muutus, mis oli detsembris -3,3% (2012. aasta detsembris -5,0%). Selle põhjuseks oli pikemaajaliste hoiuste ja pikemaajaliste võlaväärtpaperite kasvu oluline aeglustumine, mis oli viimase puhul tingitud pankade finantsvõimenduse vähendamisest ja hoiustepõhise rahastamise eelistamisest turupõhisele. Pikemaajaliste hoiuste väljavool oli valdavalt seotud varasema väärtpaperistamisetegevuse ümberpöördumisega.

Euroala rahaloomeasutuste netovälisvarade positsioon, mis väljendab rahaloomeasutuste kaudu liikuvaid (raha hoidvale sektorile kuuluvaid) kapitalivooge ning raha hoidva sektori emiteeritud varade ülekandeid, suurenes 2013. detsembrile eelnenud 12 kuu jooksul märkimisväärselt, s.o 360 miljardi euro võrra, jõudes oma kõrgeimale tasemele alates euro kasutuselevõtust. Need kapitalivood viitavad mitme riigi jooksevkonto saldo paranemisele ja rahvusvaheliste investorite taastärganud huvile euroala varade vastu.

RAHATURUTINGIMUSED PARANESID 2013. AASTAL

Olukord euroala rahaturgudel paranes 2013. aastal. Riigivõlakriisi vaibudes hakkasid piiriüleised pankadevahelised turud taas avanema, ent jäid siiski võrdlemisi killustatuks.

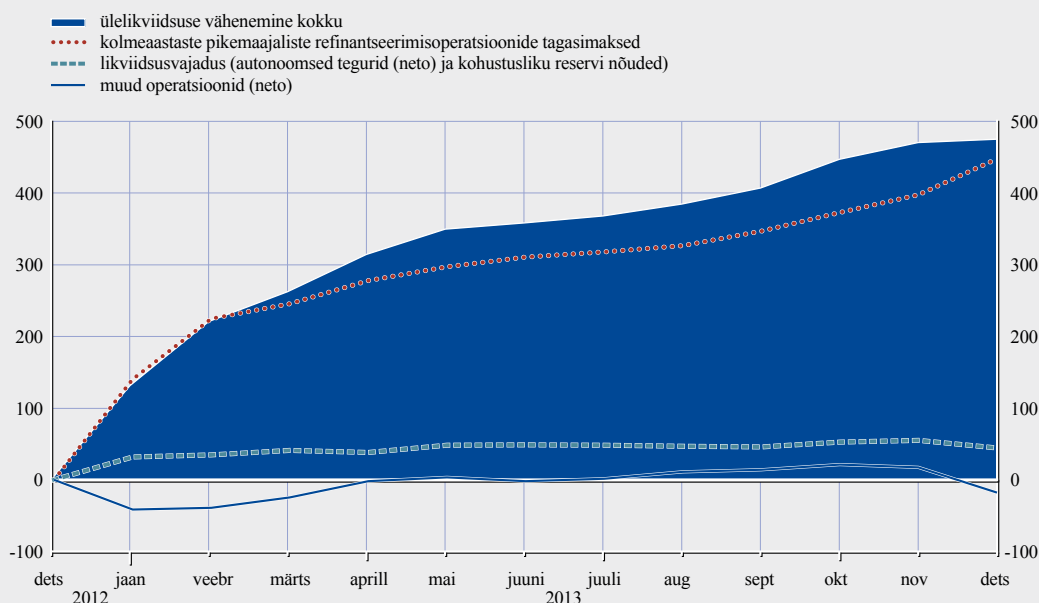
Krediidi- ja riigiriski tajumine vähenes 2013. aastal edasi, peegeldades kindlustunde jätkuvat suuremist finantsturgudel, mitmes euroala riigis tehtud reforme, euroala majandusjuhtimise raamistiku tugevdamist ja euroala makromajandusliku väljavaate mõningast paranemist. Krediidi- ja riigiriski tajumise kestva vähenemise tõttu vähenes pisitasa ka turgude, sh pankadevaheliste turgude killustatus. Lisaks oli pankadel tänu finantsturgude olukorra normaliseerumisele vaja hoida vähem ennetavaid likviidsuspuhvreid.

Finants- ja pankadevaheliste turgude killustatuse järkjärgulise vähenemisega kahanes ka ülelikviidsus (likviidsus, mis ületab pangandussektori likviidsusvajadust, mis on autonoomsete tegurite ja kohustusliku reservi nõude summa). 31. detsembrist 2012 kuni 30. detsembrini 2013 vähenes ülelikviidsus, mis oli perioodi alguses 621 miljardit eurot, 275 miljardi euroni, s.o 346 miljardi euro võrra. Suur osa sellest, s.o 323 miljardit eurot langes eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide netokasutuse vähenemise arvele. Ülejäänul tulenes autonoomsete likviidsustegurite suurenemisest, mida osaliselt korvas kohustusliku reservi nõuete mõningane langus seoses krediidasutuste reservibaasi vähenemisega (vt joonis 10).

Eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide netokasutuse oluline vähenemine 2013. aastal kätkes järgmisi arengusuundi. Alates 2013. aasta jaanuarist hakkasid vastaspoolde kasutama 2011. aasta detsembri ja 2012. aasta veebruari kahe kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni ennetähtaegse tagasimaksmise võimalust. 2013. aasta detsembri lõpuks olid vastaspoolde tagasi maksnud 37% brutolikiidsusest ehk 85% mõlema operatsiooniga jaotatud 523 miljardi euro suurusest netolikiidsusest, kusjuures tagasimaksmine toimus kiiremas tempos 2013. aasta alguses ja lõpus (vt joonis 10). Lisaks läksid vastaspoolde põhiliselt refinantseerimisoperatsioonidelt üle pikemaajalistele. Pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide ennetähtaegsete tagasimaksete kiirenemine

Joonis 10. Ülelikviidsuse vähendamise jagunemine

(mld EUR; kumulatiivsed muutused alates 2012. aasta detsembrist)

Allikas: EKP. Märkused. Kõik andmed on vastava arvestusperioodi keskmised. 2013. aasta 12. arvestusperiood lõppes 14. jaanuaril 2014.

2013. aasta lõpus oli eelkõige seotud muude likviidsust suurendavate operatsioonide, eriti põhiliste refinantseerimisoperatsioonide elavama kasutamise, aga ka eurosüsteemi likviidsust vähendavates peenhäälestusoperatsioonides tehtud pakkumiste koguväärtuse vähenemisega. Seetõttu kasvas ülelikviidsus 2013. aasta novembrist detsembrini tegelikult 110 miljardi euro võrra. Suur osa sellest kasvust oli siiski ajutine, kuna see oli seotud eriti raske olukorraga, mis 2013. aasta viimaste arvestusperioodide ajal rahaturgudel valitses.

Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära langetamisega 2013. aasta mais ja novembris vähenesid eurosüsteemi kaudu rahastamise kulud ning põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ja hoiustamise intressimäära vahe. Kuigi selle tõttu langes vastaspoolte huvi tagasimaksmise vastu, ei mõjutanud see ülelikviidsuse langustrendi. Vähenes ka maht, mille ulatuses hoiustamise püsivõimalust kasutati: kui 2012. aasta viimasel arvestusperioodil oli see keskmiselt 238 miljardit eurot, siis 2013. aasta viimasel arvestusperioodil 60 miljardit eurot. Samal ajal vähenesid vastaspoolte ülereservid 384 miljardilt eurolt 145 miljardi euroni.

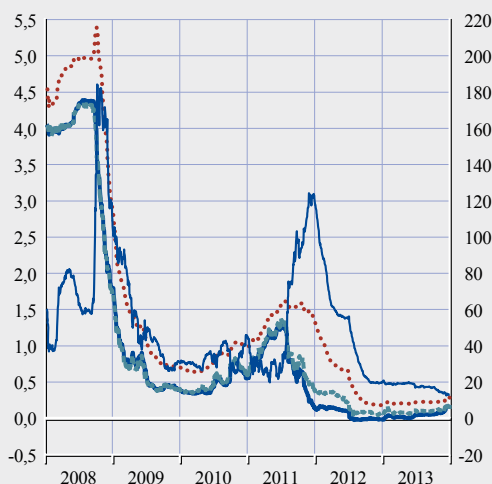
Ülelikviidsus püsis enamiku 2013. aastast piisavalt suurena, et hoida väga lühiajalised rahaturu intressimäärad hoiustamise püsivõimaluse intressimäära (0,00%) lähedal (vt ka taustinfo 3). Arvestusperioodi keskmine EONIA tõusis sellegipoolest: kui 2012. aasta detsembris oli see 0,07%, siis 2013. aasta detsembris 0,18%. Üldisemalt mõjutasid rahaturu intressimäärasid 2013. aastal mitmesugused tegurid. Lühemaajalisi rahaturu intressimäärasid suunas ebakindlus ülelikviidsuse edasise arengu suhtes, eriti 2013. aasta jaanuari lõpus, mil tehti väga palju esimese kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tagasimakseid. Selle teguri tähtsus aga kahanes ruttu, kuivõrd tagasimaksete tegemise tempo aeglustus varsti järsult. Pikemaajalised rahaturu intressimäärad kõikusid tugevalt, sest ootused edasise rahapoliitika suhtes muutusid ning tundma hakati väljaspool euroala toimunud arengu mõju. Seda silmas pidades avaldas EKP nõukogu 2013. aasta juulis eelkommunikatsiooni, selgitamaks oma rahapoliitilist suunitlust (vt taustinfo 1). Pärast eelkommunikatsiooni, mida EKP nõukogu kinnitas oma 2013. aasta novembri otsusega langetada peamine refinantseerimismäär 0,25%ni ja seega kitsendada intressimäära koridori, vähenes ka pikemaajaliste rahaturu intressimäärade kõikumine.

Joonisel 11 on kujutatud tagamata intressimäärad (kolme kuu EURIBOR), tagatud intressimäärad (kolme kuu EUREPO) ja üleööintressimäära vahetustehingu kolme kuu määra arengut 2013. aastal. Pärast 2012. aasta teise poole tugevat langust kõikusid kõik need rahaturu intressimäärad 2013. aastal üsna kitsastes piirides nulli lähedal. Tagatud intressimäärad aga tõusid aasta jooksul mõne baaspunkti võrra. Kolme kuu EUREPO pöördus jaanuaris uuesti positiivseks, olles suurema osa 2012. aasta teisest poolest püsinud pisut negatiivne. See areng oli kooskõlas pingete järkjärgulise vähenemisega finantsturgudel, mis algas 2012. aasta keskel ja jätkus kogu 2013. aastal.

Joonis 11. Kolme kuu EUREPO, EURIBOR ja üleööintressimäära vahetustehingud

(protsenti aastas; vahe baaspunktiides; päevased andmed)

- kolme kuu EUREPO (vasak telg)
- ... kolme kuu EURIBOR (vasak telg)
- - - kolme kuu üleööintressimäära vahetustehing (vasak telg)
- kolme kuu EURIBORi ja kolme kuu EUREPO vahe (parem telg)

Allikad: EKP ja Thomson Reuters.

MUUTUSED EUROSÜSTEEMI BILANSIS

Käesolevas taustinfos käsitletakse eurosüsteemi bilansi ja rahaturu intressimäärade muutusi 2013. aastal. Puudutatakse ka eurosüsteemi riskipositsiooniga seotud küsimusi.

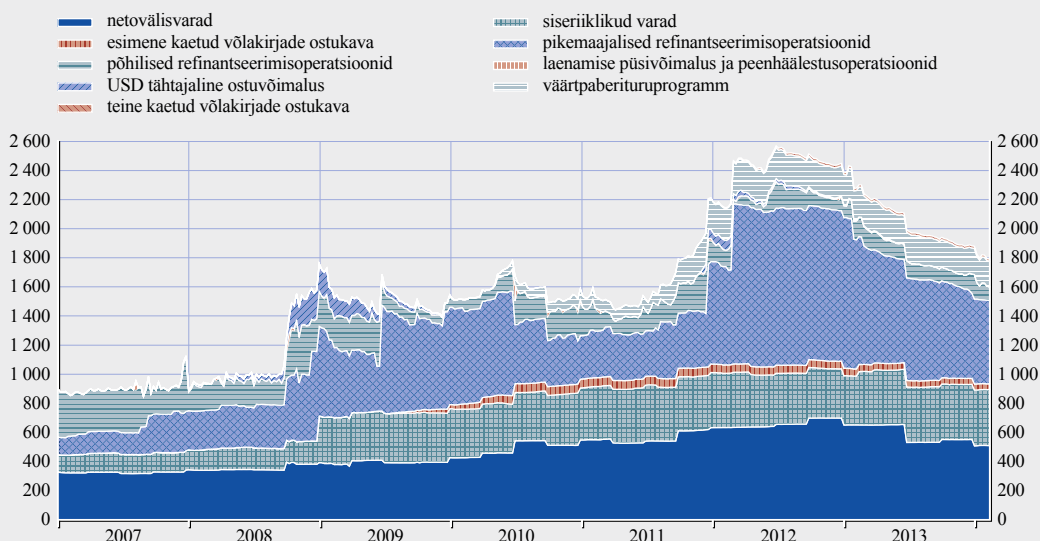
Keskpanga bilanss peegeldab suurel määral tema rahapoliitika rakendamist. Finantsturgudel valitsevate suurte pingete oludes rahapoliitika ülekandumise toetamiseks võetud mittestandardsete meetmete tõttu on eurosüsteemi bilansimaht enneolematult kasvanud – 2008. aastast kuni 2012. aasta keskpaigani paisus see rohkem kui kaks korda, kuid hakkas seejärel 2012. aasta teisel poolel vähenema (vt joonised A ja B).

Piiramatu mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlus, mida on kasutatud põhimõtteliselt kõigis refinantseerimisoperatsioonides alates 2008. aasta oktoobrist, tähendab, et euroala pankade kui eurosüsteemi vastaspoolte likviidsusvajadus rahuldatakse täielikult, tingimusel et vastaspooltel on laenu jaoks piisav tagatis. Seetõttu määrab eurosüsteemi bilansi mahu ja koosseisu suurel määral ära kogu euroala pangandussüsteemi likviidsusvajadus (vt joonised A ja B).

Eurosüsteemi bilansi maht on pärast 2012. aasta suvel tippaseme saavutamist pidevalt kahanevad, mis viitab finantsturu killustatuse vähenemisele. Üks tähtis tegur, mis aitas kaasa nõudluse raugemisele keskpanga pakutava likviidsuse järele, oli turupõhise rahastamise võimaluste paranemine. See oli tingitud EKP võetud mittestandardsetest rahapoliitilistest meetmetest, aga ka mitmes euroala riigis tehtud struktuurireformidest ning euroala majanduse juhtimise raamistik tugevdamisest.

Joonis A. Eurosüsteemi lihtsustatud bilanss: varad

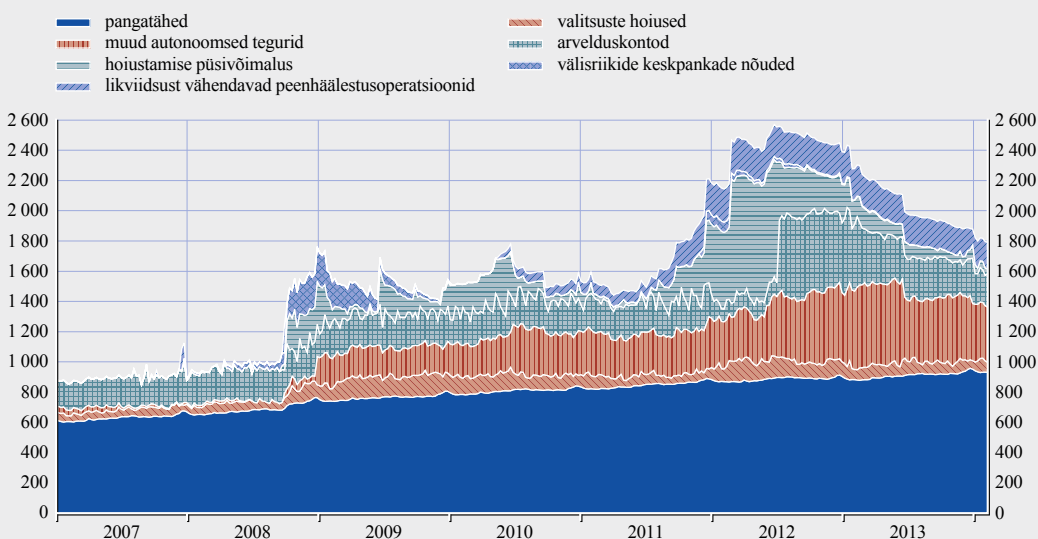
(mld EUR)

Allikas: EKP.
Märkus. Andmed seisuga kuni 14. veebruar 2014.

Joonis B. Eurosüsteemi lihtsustatud bilanss: kohustused

(mld EUR)

Allikas: EKP.

Märkus. Andmed seisuga kuni 14. veebruar 2014.

Bilansi varade poolel on vähenenud refinantseerimisoperatsioonide jääkmaht, kuna pangad kasutasid võimalust 2011. aasta detsembri ja 2012. aasta veebruari kolmeaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide kaudu saadud vahendid enne tähtaega tagasi maksta¹. 20. detsembriks 2013 oli mõlema kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooniga jaotatud likviidsusest tagasi makstud ligikaudu 37%, mis moodustab 85% operatsioonide toimumise ajal jaotatud netolikviidsusest. Keskpangapoolne refinantseerimine iganädalaste (nädalase tähtajaga) põhiliste refinantseerimisoperatsioonidega, mis oli 2012. aasta detsembri lõpuks oluliselt vähenenud, s.o ligikaudu 90 miljardi euroni, püsis kogu 2013. aastal valdavalt 90–130 miljardi euro vahemikus.

Bilanss sisaldab ka enne 2013. aastat rahapoliitiliste varaostukavade raames omandatud varasid. Need varad on seotud esimese ja teise kaetud võlakirjade ostukavaga (mis kestsid vastavalt 2009. aasta juulist 2010. aasta juunini ning 2011. aasta novembrist 2012. aasta oktoobrini) ning väärtipaberituruprogrammiga (2010. aasta maist 2012. aasta septembrini). Kõiki neid varasid käsitletakse tähtaja lõpuni hoitavate portfelligena ning seetõttu hinnatakse neid amortiseeritud soetusmaksumuse alusel, mida korrigeeritakse väärtuse langemisel. Tähtaja saabumise tõttu väheneb nende mahu jääk 2013. aastal pisut. Vahetus valduses olevate varade koguportfelli tõttu suurenes likviidsus vaatlusajal perioodil (s.o 2012. aasta detsembrist 2013. aasta detsembrini) keskmiselt 257 miljardi euro võrra.

Lisaks oli eurosüsteemil jätkuvalt väga palju netovälisreserve (välisvaluutas nomineeritud varad, mida hoitakse konkreetselt valuutaturul sekkumiseks või investeerimiseks), aga ka sisevarasid

¹ 21. detsembril 2011 ja 29. veebruaril 2012 tehtud kahes kolmeaastases refinantseerimisoperatsioonis jaotati kokku 1018,7 miljardit eurot. Arvestades aga 2011. aasta detsembri keskel aegunud operatsioone ja refinantseerimisoperatsioonides enne mõlemat kolmeaastast operatsiooni kõikunud nõudlust, suurenes likviidsus mõlema kolmeaastase refinantseerimisoperatsiooniga netoarvestuses 520 miljardi euro võrra.

(investeeringisportfelle), mis on riikide keskpankade vahetus valduses ega ole rahapoliitika rakendamisega *de facto* seotud².

Eurosüsteemi bilansi kohustuste poolel vähenesid ülelikviidsusele viitavad kirjed, arvestades mõlema kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooniga laenuks võetud vahendite jätkuvat tagasimaksmist. Ülelikviidsus (ehk likviidsus, mis ületab pangandussektori likviidsusvajadust ning mille tingivad autonoomsed tegurid ja kohustusliku reservi nõuded) püsis 2013. aasta lõpu poole 150–200 miljardi euro juures; suurim, 827,5 miljardit eurot oli ülelikviidsus pärast nende operatsioonide toimumist 5. mail 2012. Pangad hoidsid ülelikviidsust kas hoiustamise püsivõimaluses või oma arvelduskontodel; pärast seda, kui hoiustamise püsivõimaluse intressimäär langetati 2012. aasta juulis nullini, oli pankadel üsna ükskõik, kas kanda ülelikviidsus üleõhoiustamise püsivõimalusse või jätta see tulu tasustamata ülereservidena oma arvelduskontole, ehkki üldist ülelikviidsuse vähenemise tendentsi arvestades on veidi rohkem eelistatud viimast varianti.

2013. aastal jätkas eurosüsteem 2012. aasta septembris lõpetatud väärtpaberituruprogrammi kaudu lisatud likviidsuse steriliseerimist. Ringluses olevate pangatähtede nõrk kasvutrend jätkus ning 2013. aasta lõpuks oli pangatähti ringluses enam kui 950 miljardi euro väärtuses. See oli rekordtase, mille saavutamisele aitasid osaliselt kaasa ka sesoonsed mõjurid. Samal ajal vähenesid valitsussektori hoiused (st riigikassade hoiused riikide keskpankades) 35 miljardi euro võrra. Üks selle põhjusi seisneb selles, et riigikassad paigutasid pangandussüsteemi rohkem rahalisi vahendeid kui eelmisel aastal. Muude autonoomsete likviidsustegurite (v.a ringluses olevad pangatähed ja valitsussektori hoiused) mõju vähenes, seda suuresti euroala residentide eurodes nomineeritud nõuete kahanemise tõttu (mis kajastab eurosüsteemi operatsioonide välist likviidsuse pakkumist).

Kokkuvõttes vähenes eurosüsteemi bilansimaht alates 29. juuni 2012. aasta kõrgeimast tasemest kuni 27. detsembrini 2013 ligikaudu 26% ehk umbes 2300 miljardi euroni. Bilansi lihtsustatud esituses³ tähendab see pisut alla 1900 miljardi euro (vt joonis A ja B).

Eurosüsteemi bilanss ja rahaturg

Rahaturul kaasnes piiramatu mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetluse kasutuselevõttuga 2008. aasta oktoobris üleminek neutraalselt likviidsuselt ülelikviidsusele (sinine ala joonisel C). Neutraalse likviidsuse, s.o nullilähedase ülelikviidsuse korral on väga lühiajalised rahaturu intressimäärad, eriti EONIA, seotud põhilise refinantseerimisoperatsiooni pakkumisintressi alammääraga. Suure ülelikviidsuse puhul on EONIA aga seotud EKP hoiustamise püsivõimaluse intressimääraga⁴.

Vaatamata ülelikviidsuse (ja seega ka eurosüsteemi bilansi mahu) olulisele vähenemisele 2013. aastal püsis EONIA suurema osa aastast hoiustamise püsivõimaluse intressimäära lähedal, ehkki liikus viimases kvartalis aeg-ajalt pisut ülespoole. EONIA ja tema hüplikkuse kasv oli osaliselt seotud

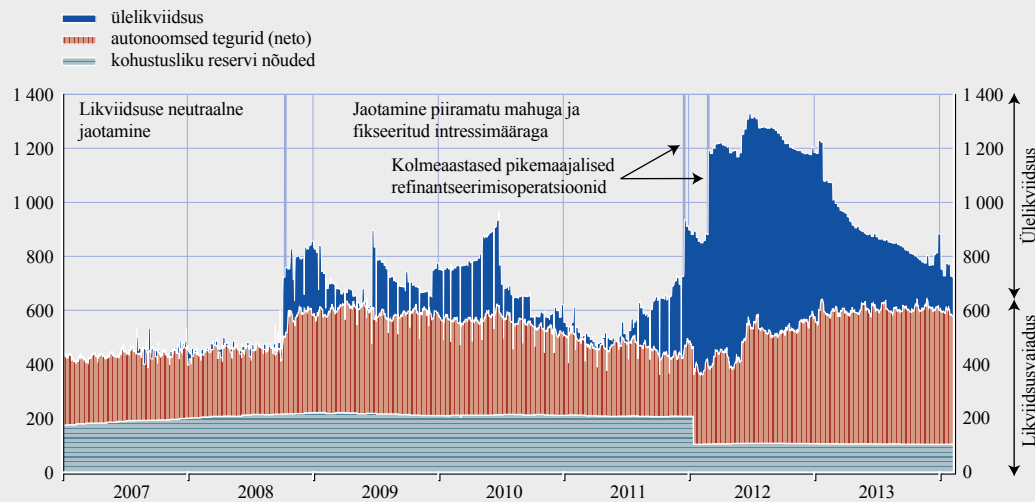
2 Peale selle kasvas 2013. aastal eurosüsteemi kullavarude väärtus, mis hinnatakse iga kvartali lõpus turuhindade alusel ümber (sellega seoses suurenevad vastavalt ka eurosüsteemi bilansi kohustuste poolel olevad ümberhindluskontod). Joonistel A ja B esitatud lihtsustatud bilanss neid elemente ei kajasta.

3 Joonistel A ja B kujutatud bilanss erineb eurosüsteemi konsolideeritud bilansist seisuga 31. detsember 2013, mida on käesolevas aastaaruandes üksikasjalikumalt kirjeldatud. Joonistel A ja B esitatud lihtsustatud bilanssides on mitmed kirjed konsolideeritud; lihtsustamise meetodika kohta vt EKP kuubülletääni 2009. aasta oktoobrinumbris avaldatud artikli „Recent developments in the balance sheets of the Eurosystem, the Federal Reserve System and the Bank of Japan” taustinfo „Simplified balance sheets: methodology”.

4 Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär on ühtlasi EONIA alampiir, sest on ebatõenäoline, et hoiustamise püsivõimalust kasutavad pangad annavad rahaturul laenu hoiustamise püsivõimaluse intressimäärast ebasoodsama intressimääraga. Vt ka artikkel „Recent developments in excess liquidity and money market rates” EKP kuubülletääni 2014. aasta jaanuarinumbris.

Joonis C. Kogulikviidsusvajaduse ja ülelikviidsuse areng alates 2007. aastast

(mld EUR)

Allikas: EKP.

Märkus. Andmed seisuga kuni 14. veebruar 2014.

sesoonsete või erakorraliste teguritega, aga ka turu likviidsuse arenguga, sest rahaturu killustatus vähenes paralleelselt ülelikviidsuse vähenemisega. Selle tulemusel hakkas EONIA ägedamalt reageerima turu arengusuundadele, ent ülelikviidsuse kahanemise üldist mõju väga lühiajalistele intressimääradele võib pidada suhteliselt piiratuks. Mõnel korral viisid aga ülelikviidsuse jätkuva vähenemise ootused 2013. aastal EONIA arenguootuste tugevnemiseni. Rahapoliitiliste operatsioonidega lisatud likviidsuse jäägi vähenemisega paralleelselt kahanes 2013. aastal ka eurosüsteemi riskipositsioon.

Eurosüsteemi riskipositsiooni hindamine

Tasub meenutada, et keskpangad võtavad rahapoliitiliste otsuste rakendamisel alati teatava finantsriski. Rahapoliitilised operatsioonid on võimaliku finantsriskiga seotud isegi tavaoludes, sest keskpang pakub nende raames mitmesugustele majandusagentidele varade või tagatiste vastu raha. Olenevalt rahapoliitika ülekandemehhanismi riskide ja šokkide mõjust võivad keskpangad kaaluda oma ülesannete täitmiseks ka oma volituste piiresse jäävaid meetmeid, tänu millele nende finantsriskipositsioon kriisi ajal suureneb. Tavaliselt domineerivad eurosüsteemi riskiprofiilis peamiselt välisreservide ja kulla varudega seotud riskid. Pingete tekkides aga võtab eurosüsteem euroala finantsturgudel endale tähtsama vahendajarolli, mis tähendab ka suuremaid riske seoses rahapoliitiliste operatsioonidega.

Keskpankadel üldiselt ja konkreetselt eurosüsteemil on aga olemas teatavad mehhanismid, mille eesmärk on bilansi nende riskide eest kaitsta⁵. Seda tehakse kahel moel. Esiteks ohjab keskpang finantsriske. Näiteks annab eurosüsteem refinantseerimisoperatsioonide kaudu laenu üksnes sellistele vastaspooltele, keda peetakse rahaliselt usaldusväärseks. Lisaks peavad sellised vastaspoold andma piisava tagatise, millele kohaldatakse riskidele vastavat allahindlust. Nii kindlustataksegi

⁵ Vt ka taustinfo „Keskpangade kriisiaegne bilansimahu kasv ja finantsseisund eurosüsteemi näitel” EKP kuubülletääni 2013. aasta septembrinumbris.

kahekordne kahjumivastane kaitse⁶. Seda riskiohjeraamistikku hinnatakse ja kontrollitakse pidevalt. Näiteks 18. juulil 2013 tegi EKP teatavaks mitu meetet piisava riskikaitse tagamiseks ning raamistiku üldise sidususe parandamiseks⁷. Teiseks loovad või tugevdavad keskpangad aja jooksul finantspuhvreid, mille eesmärk on teha bilanss vastupidavamaks võimalikule kahjumi realiseerumisele (nt kui vastaspool ei tagasta keskpangalt saadud laenu ja kogu raha pole võimalik tagasi saada).

Finantspuhvreid võib luua kas riskieraldistega, mille suurus määratakse kindlaks riskianalüüsi teel, või aastakasumi osa jaotamata jätmisega, et kanda see keskpanga reservi. Lisaks bilansis sisalduvatele finantspuhvritele on olemas ka institutsioonilised kokkulepped, mis toetavad keskpanga bilansi terviklikkust ja tagavad, et keskpangal on oma rahapoliitika sõltumatuks rakendamiseks ja seega oma poliitilise eesmärgi täitmiseks piisavad finantsvahendid. Need kokkulepped on seotud finantstugevuse mõistega, mis hõlmab BISi hiljutise aruande kohaselt ka riskide ülekande- või kindlustuskokkuleppeid ja institutsioonilisi meetmeid, mis aitavad aja jooksul säilitada finantsvahendeid⁸. Valitsused saavad keskpanga finantstugevuse toetamiseks anda garantii korvata keskpanga kogu võimalik kahjum ja vajaduse korral keskpang rekapiitalseerida (n-õ eelarveline toetus) ning kehtestada õigusnormid, mis näevad keskpangale ette piisavad ressursid oma ülesannete ja volituste täitmiseks (finantssõltumatus ja volituse piirest välja jäävate ülesannete täitmise keeld).

Eurosüsteemi puhul on institutsiooniline korraldus ja eurosüsteemi bilansi terviklikkus kindlustatud aluslepingu konkreetsete sätetega. Nii näiteks näeb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 130 ette, et eurosüsteem on oma volituste kasutamisel ning ülesannete ja kohustuste täitmisel sõltumatu. Finantssõltumatuse põhimõte tähendab, et keskpangal peab olema piisavalt vahendeid oma ülesannete täitmiseks, sealhulgas oma haldustegevuste ja operatsioonide rahastamiseks⁹. Peale selle on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 123 lõikes 1 sätestatud keskpankade rahastamiskeeld (vt käesoleva aastaaruande 2. peatüki punkt 6.1). Need sätted välistavad riigivõla monetiseerimise, näiteks võimaluse teha liikmesriikidele rahalisi makseid, mis ületavad asjaomasel finantsaastal nende osa keskpanga realiseeritud kasumist. Lisaks neile sätetele on mõned eurosüsteemi keskpangad saanud institutsioonilise kokkuleppe raames finantsgarantiid oma aktsionäridelt.

Et (inflatsioonisurveta) finantsvahendid on tegelikult oma olemuselt piiratud¹⁰, on pikas perspektiivis keskpanga finantstugevuse säilitamine ainus viis tagada igas olukorras hindade stabiilsuseks vajalike piisavate rahaliste vahendite olemasolu. See aitab lõpptulemusena fikseerida nii üldsuse kui ka finantsturuosaliste ootust, et hindade stabiilsuse poole püüdlisel ei kammitse keskpanga liialt mure finantsvahendite pärast.

6 Kahjum loetakse tekkinuks siis, kui tagastamata laenu ei ole võimalik vastaspoolelt tagasi saada ei raha sissenõudmise ega tagatise realiseerimise teel.

7 Vt ka taustinfo „Review of the risk control framework” EKP kuubulletääni 2013. aasta oktoobrinumbris.

8 BISi aruande kohaselt võib selline korraldus olla muu hulgas eelarvelise toetuse või eraldiseisva finantstugevuse vormis. Vt Archer, D. ja Moser-Boehm, P., „Central bank finances”, BIS Papers, nr 71, BIS, aprill 2013.

9 See kätkeb ka eelarvete lahusust: näiteks EKP eelarve ei ole Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 314 kohaselt ELi aastaelarve osa. Vt ka Euroopa Kohtu 10. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-11/00: komisjon vs. EKP, punkt 132.

10 Vt Reis, R., „The mystique surrounding the central bank’s balance sheet, applied to the European crisis”, American Economic Review: Papers & Proceedings 2013, nr 103(3), lk 135–140.

KÕRGE REITINGUGA RIIGIVÕLAKIRJADE TULUSUS EUROALAL KASVAS, KUID VÄHEM MÄRGATAVALT KUI AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

Euroala AAA-reitinguga pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus³ kasvas 2013. aasta jaanuarist detsembri lõpuni umbes 1,7%lt 2,2%ni (vt joonis 12). Samal ajal kasvas USAs pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus kiiremini: ligikaudu 1,8%lt 3,1%ni. Riigivõlakirjade tulususe arengus 2013. aastal võib eristada kaht etappi.

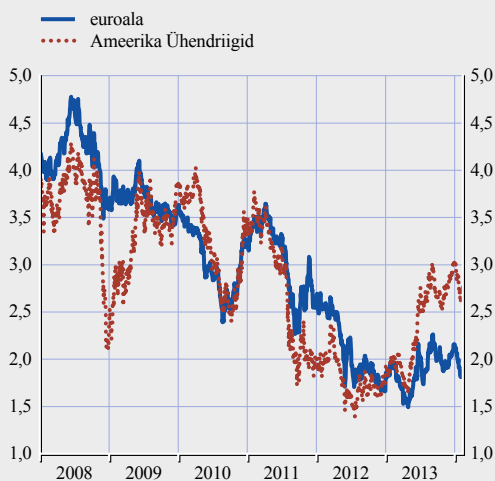
Esimeses etapis (jaanuarist mai alguseni) surus euroala AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulusust allapoole euroala kehv makromajanduslik väljavaade, millele viitasid ettevõtlusuuringud ning tööhõive ja tootmistegevuse kohta avaldatud andmed. Ka Küprosele antavas rahalises toetuses kokkuleppimine ja tajutav ebakindlus teatavates euroala riikides pani investoreid taas eelistama kõrge reitinguga riigivõlakirju kui turvalisi instrumente. Seetõttu langes euroala AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulusus 2. mail ajalooliselt madalaimale tasemele, 1,5% lähedale. Samal perioodil aga langes USAs vähem tasakaalustatud makromajanduslike andmete avaldamist arvestades kümneaastaste riigivõlakirjade tulusus mõnevõrra vähem.

Teises etapis (mai algusest aasta lõpuni) tõusid intressimäärad euroala ja USA AAA-reitinguga pikaajaliste riigivõlakirjade turul järsult: vastavalt 70 ja 140 baaspunkti. Ainuüksi mais ja juunis tõusid need peaaegu sünkroonis (vastavalt 60 ja 80 baaspunkti), kuigi mõlema piirkonna majandustsükli faas ja rahapoliitika väljavaated olid selgelt erinevad. See tõus on suuresti seotud mõnede USA Föderaalreservi Süsteemi avaldustega selle kohta, et kui majandus areneb üldjoontes prognooside kohaselt, peab ta asjakohaseks hakata aasta lõpu poole piirama oma kvantitatiivse leevendusprogrammi raames tehtavaid võlakirjaoste. Ilmselt hakati seetõttu hinnangut edasisele rahapoliitikale muutma mitte üksnes USA, vaid ka teiste arenenud majandusega riikide turgudel. Üldiselt kandus USA võlakirjaturu olukorra muutumise mõju märkimisväärselt üle ka euroalale. Seega ei olnud rahastamistingimuste karmistumine tingitud euroala majandusarengust.

Juulis andis EKP nõukogu oma eelkommunikatsioonis teada, et baasintressimäärad jäävad tema ootuste kohaselt pikemaks ajaks olemasolevale või sellest madalamale tasemele. See eelkommunikatsioon piiras USA mõju otsesest ülekandumist. Augustis tõusis euroala pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus taas, kuid seekord seoses euroala majandusväljavaate järkjärgulise ja laiapõhjalise paranemisega, millele viitasid ka uuringute tulemused. USAs tõusis tulusus märgatavalt ka juulis ja augustis seoses üldiselt positiivsete majandusandmetega ning kasvava ootusega, et föderaalreserv hakkab peagi oma võlakirjaostude kava kärpima.

Joonis 12. Pikaajaliste riigivõlakirjade tulusused

(protsenti aastas; päevased andmed)

Allikad: Bloomberg, EuroMTS ja EKP.

Märkused. Euroala kümneaastaste võlakirjade tulusust tähistab kümne aasta nominaaltulusus, mille EKP on tuletanud euroala AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulukõverast. USA puhul on esitatud kümneaastaste võlakirjade tulusused.

3 Pärast seda, kui Fitch Ratings 2013. aasta juulis Prantsusmaa reitingut langetas, on euroala riikidest AAA-reiting nüüd Austria, Luksemburgil, Madalmaadel, Saksamaal ja Soomel.

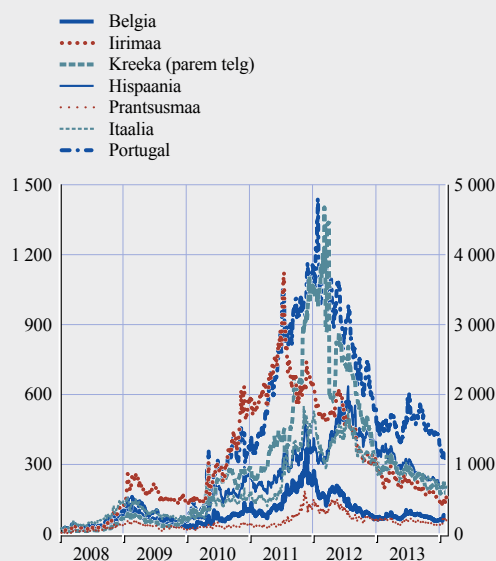
Alates septembrist on aga pikaajaliste riigivõlakirjade tulususe areng euroalal pöördunud mõnevõrra vastupidiseks, seda osaliselt vastakate makromajanduslike andmete tõttu ja EKP novembris tehtud otsuse tõttu langetada oma baasintressimäärasid ning korrata eelkommunikatsioonis avaldatud sõnumit. Üldiselt võis tulususe vähenemises kuni sügise lõpuni olla oma osa sellel, et turuosaliste ootused föderaalreservi võlakirjaostude eeloleva kärpimise suhtes muutusid. See oli muu hulgas tingitud sellest, et föderaalreserv oli otsustanud selgitada, mis ajendaks teda oma võlakirjaostude kava kärpima, ning avaldatud majandusandmetest, mis ei viidanud üheselt USA majanduse kindlale ja jätkusuutlikule taastumisele. Detsembris üllatasid USA majandusandmed taas positiivselt ning nii teataski föderaalreserv lõpuks, et hakkab oma võlakirjaoste alates 2014. aasta jaanuarist mõeldukalt vähendama. See teadaanne mõjutas pikaajaliste riigivõlakirjade tulusust vaid pisut, sest vähenes küll ebakindlus võlakirjaostude kärpimise tempo suhtes, kuid samas korrati rahapoliitilisi intressimäärasid käsitlevat eelkommunikatsiooni. USAs on tulusus olnud alates septembrist üsna muutlik. Seda on mõjutanud nii kasvanud ebakindlus edasise rahapoliitika suhtes kui ka riigivõla limiiti puudutavaid läbirääkimisi ümbritsevad poliitilised pinged. Aasta lõpus oli pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus aasta kõrgeimal tasemel, mis oli tingitud sellest, et aasta lõpu majandusandmed olid üldiselt head ja föderaalreserv teatas oma võlakirjaostude kava kärpimisest.

Euroala riigivõlakirjaturgude üks põhijoon oli see, et enamiku euroala riikide pikaajaliste võlakirjade tulusus kippus ühtlustuma. See protsess algas euroala 2012. aastal riigivõlakriisi lahendamiseks astutud sammudega ja EKP teadaandega rahapoliitiliste otsetehingute tegemise kohta (vt joonis 13). See ühtlustumine toimus olukorras, kus ilmnisid esimesed märgid majandusaktiivsuse arengu pöördumisest isegi suurima majanduslangusega riikides ning finantsstabiilsust ohustavaid latentseid riske ei tajutud enam nii tugevalt. Ehkki kogu aasta jooksul tekkis mitmes euroala riigis ikkagi siseriiklikku ebakindlust, oli finantsturgudel valitsevate pingete ülekandumist riikide vahel vähem. Samamoodi halvenesid madala reitinguga riikide võlakirjade turutingimused pärast seda, kui föderaalreserv oli teada andnud valmisolekust kärpida oma võlakirjaostude kava ning maailma finantsturgudel tekkis korraaks äge kõikumine, aga vaid lühikeseks ajaks. See oli vastuolus tärkava turumajandusega riikide võlakirjaturgudel valitsevate pikemaajaliste mõjudega. Ka detsembri lõpus avaldatud teadaandel, milles räägiti föderaalreservi kavatsusest kärpida oma võlakirjaostude kava, oli euroala võlakirjaturu tingimustele mõeldukas mõju. Esmasturul paranes olukord ka riigivõlakirjaturgude pingestatud segmentides. Olles 2012. aastal hakanud kasutama rohkem lühema tähtajaga võlakirju, suutsid mõned riigid oma võlakirjade tähtaegu nüüd pikendada. Kahes ELi-IMFi abiprogrammi riigis – Iirimaa ja Portugalis – tehti edusamme võlakirjaturgudele tagasipääsemisel.

Arvestades euroala majandusväljavaate ajutist paranemist, kasvas euroala viie- ja kümneaastaste riigivõlakirjade reaaltulusus 2013. aasta lõpuks vastavalt 80 ja 75 baaspunkti ehk vastavalt ligikaudu $-0,1\%$ ja $0,5\%$ ni. Viieaastaste forvardvõlakirjade viie aasta reaaltulusus tõusis aga ligikaudu 70 baaspunkti ehk $1,1\%$ ni. 2013. aasta lõpus oli viieaastaste forvardvõlakirjade turupõhine viie

Joonis 13. Valitud euroala riikide võlakirjade tulususevahed

(baaspunktid; päevased andmed)

Allikas: Thomson Reuters. Märkus. Mõeldud on kümneaastaste riigivõlakirjade tulususe vahesid võrreldes Saksamaa võlakirjadega.

aasta inflatsiooniootus tuletatuna võlakirjade inflatsiooniga indekseeritud tulususest ligikaudu 2,5% ehk pisut madalam kui aasta alguses. Selle põhjuseks oli viieaastaste forvardvõlakirjade turupõhise inflatsiooniootuse vähenemine 25 baaspunkti võrra ligikaudu 1,2%ni ja kümneaastase nullkasumit tagava inflatsioonimäära langemine ligikaudu 15 baaspunkti võrra umbes 1,8%ni. Võrdluseks: viieaastaste inflatsiooniindeksiga seotud vahetustehingute määr oli 2,2% lähedal ehk ka pisut madalam kui aasta alguses. Kokkuvõtteks võib märkida, et arvestades nii võlakirjaturupõhistes inflatsiooniootustes kajastuvat inflatsiooniriski kui ka likviidsuspreemiat, viitavad turupõhised näitajad sellele, et inflatsiooniootused püsivad täielikus vastavuses EKP hinnastabiilsuse eesmärgiga.

2013. AASTA TEISEL POOLEL TÕUSID EUROALA AKTSIAHINNAD JÄRSULT

Euroalal tõusid aktsiahinnad 2013. aastal 20% ja USAs 30% (vt joonis 14). Jaapanis tõusid aktsiahinnad 57%. Paljud võlakirjaturgude arengut kujundanud tegurid mõjutasid ka aktsiaturge.

2013. aasta esimesel kolmel kuul kulges euroala aktsiahindade areng üsna tagasihoidlikult, USAs aga aktsiahinnad tõusid. Euroalal tuli aktsiahindade arengule jätkuvalt kasuks riskivalmiduse kasv seoses 2012. aastal riigivõlakriisi lahendamisel tehtud edusammudega, ja EKP rahapoliitiliste otsetehingute väljakuulutamine. Samal ajal osutusid euroala kohta avaldatud majandusandmed jätkuvalt pettumustvalmistavaks ning kinnitasid lühiperspektiivis nõrka kasvuväljavaadet. Hiliskevadel tõusid euroala aktsiahinnad vaatamata sellele, et avaldati oodatust kehvemad andmed, sh esimese kvartali SKP näitajad ja uuringute tulemused. Aktsiaturgude soodsat arengut suunas riigisisese ebakindluse vähenemine teatavates euroala riikides ja alternatiivsete investeeringute, nagu näiteks ettevõtete ja riigivõlakirjade vähenenud tulusus. Kuid alates mai lõpust, mil süvenesid ootused, et föderaalreserv võib peagi hakata oma võlakirjaostude kava kärpima, hakkasid aktsiahinnad järsult langema. Selle põhjuseks oli arvatavasti hirm, et kui ka euroala rahastamistingimused karmistuvad, võib see häirida euroala majanduse niigi habrast taastumist.

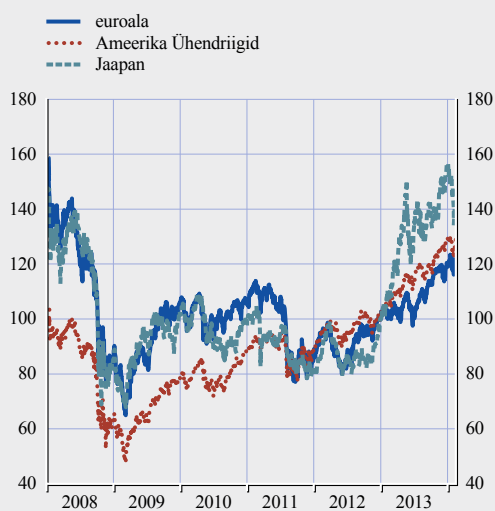
USA aktsiaturgudel olid meeolud esimesel poolaastal euroalaga võrreldes üldiselt positiivsemad; S&P 500 tõusis 13%, Dow Jonesi EURO STOXXi üldindeks aga vaid 1%. Esimestel kuudel tõstsid poliitilised kokkulepped nn eelarvekuristiku ajutiseks vältimiseks ja riigivõla ülempiiri tõstmiseks meeolusid turul. Avaldatud majandusandmed olid vastakad, kuid paranesid suve poole, viidates majandusaktiivsuse suurenemisele. Spekulatsioon föderaalreservi võlakirjaostude kava kärpimise üle mõjus negatiivselt, kuid mitte nii halvasti kui euroalal – ilmselt seetõttu, et kärpimisotsus oleks tihedalt seotud USA positiivse majandusarenguga.

Kui spekulatsioon võlakirjaostude tempo aeglustamise üle algas, kasvas mõlemas majanduspiirkonnas eeldatava volatiilsusega mõõdetav aktsiaturu ebakindlus, kuid 2013. aasta algusest juuni lõpuni muutus eeldatav volatiilsus vaid piiratud ulatuses.

2013. aasta esimesel poolel langesid hinnad tärkava turumajandusega riikide aktsiaturgudel ja

Joonis 14. Suuremate aktsiaturgude indeksid

(baasi muutmine 1. jaanuaril 2013, uus indeks = 100; päevased andmed)

Allikas: Thomson Reuters.
Märkus. Euroala puhul on kasutatud Dow Jonesi EURO STOXXi üldindeksit, USA puhul Standard & Poor's 500 indeksit ning Jaapani puhul Nikkei 225 indeksit.

välisinvestorid hakkasid tekitama müügisurvet, kuna suurenes ebakindlus USA edasise rahapoliitika suhtes. Jaapanis kõikusid aktsiahinnad esimesel poolaastal väga tugevalt. Esialgu tõusid need järsult pärast seda, kui Jaapani keskpang avaldas oma uued rahapoliitilised meetmed ja andmed SKP üllatavalt tugeva kasvu kohta. 2013. aasta suvel aga langesid aktsiahinnad koos ülemaailmsete aktsiaturgudega, mis piiras üldist kasvu.

Teisel poolaastal arenesid euroala ja USA aktsiahinnaindeksid sarnasemalt – Dow Jonesi EURO STOXXi indeks tõusis 19% ja S&P 500 15%. Lisaks vähenes mõlema majanduspiirkonna aktsiaturgudel tunduvalt ebakindlus, mida mõõdetakse eeldatava volatiilsusega.

Euroala aktsiaturud elavnesid tänu EKP nõukogu eelkommunikatsioonile ja teatud esialgsetele märkidele selle kohta, et euroala majanduse taastumine võib kiireneeda. Aktsiaturud reageerisid signaalidele föderaalreservi võlakirjaostude arengu kohta endiselt tundlikult, ent võtsid uudist kärpimise alguse edasilükkamise kohta üldiselt positiivselt. Veel üks euroala aktsiahindade tõusu toetanud tegur oli see, et finantsstabiilsusriski tajuti vähem, mistõttu kujunesid eelkõige euroala finantssektori aktsiahinnad mittefinantsettevõtete omadest paremaks. Finantssektori aktsiate arengut võisid soodustada ka EKP egiidi all ühtse järelevalvemehhanismi loomise poole tehtavad edusammud ja eelolevast varade kvaliteedi hindamisest saadava suurema selguse ootused seoses pankade bilansi kvaliteediga, aga ka pangandusliidu muude osade arendamisel tehtud edusammud. Kui föderaalreserv viimaks detsembri lõpus oma võlakirjaostude kava kärpimise otsusest teada andis, võeti see vastu positiivselt, mis oli ilmselt seotud ebakindluse vähenemisega ja eelkommunikatsiooni sõnumi samaaegse kinnitamisega.

Teisel poolaastal tõusid aktsiahinnad ka USAs, kuid pisut vähem kui euroalal. Sealset aktsiahindade tõusu toetas majanduse jätkuv, ehkki mõõdukas taastumine ning föderaalreservi väga toetava rahapoliitilise kursi jätkumine. Kui võlakirjaostude kava kärpimise otsus viimaks detsembri lõpus teatavaks tehti, tõusid sarnaselt euroalaga aktsiahinnad ka USAs. Mure riigivõla ülempiiri kokkuleppe ja keskvalitsuse tööseisaku pärast tekitas ebakindlust ja võis aktsiahindade arengut mõnda aega negatiivselt mõjutada. Samal ajal jätkasid Jaapani aktsiahinnad tõusuteed; tärkava turumajandusega riikide aktsiahinnad taastasid mõnevõrra.

USA laiapõhjaline aktsiaindeks saavutas märtsis ja pärast seda veel mõned korrad kõigi aegade rekordi, Dow Jonesi EURO STOXXi indeks aga püsis 2013. aasta lõpul kriisieelsest tippasemest ligikaudu 30% allpool. Lihtsad aktsiate hindamise meetodid vihjavad sellele, et investorid on valmis maksuma USAs asutatud ettevõtete jooksvate tulude või dividendide ühiku eest kõrgemat hinda kui euroala ettevõtete puhul⁴.

KODUMAJAPIDAMISTE LAENUVÕTMINE STABILISEERUS 2013. AASTAL

Kodumajapidamistele antud laenude aastane muutus stabiliseerus 2013. aastal ja oli septembris –0,1%, mis on üsna sarnane 2012. aasta detsembri 0,2%ga. Stabiliseerumist peegeldas rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenude sarnane areng (kohandatud laenude müügi ja väärtpaberistamisega). See ilmne analoogia viitab sellele, et rahaloomeasutused on endiselt kodumajapidamiste tähtsaimad laenuandjad. Muude asutuste poolt kodumajapidamistele laenude andmist saab seletada peamiselt laenude müügi ja väärtpaberistamisega rahaloomeasutuste poolt, millega kaasneb riiklikust raamatupidamistavast sõltuvalt see, et kodumajapidamiste laenud on nihkunud rahaloomeasutuste sektorist finantsvahendajate (v.a kindlustusseltsid ja pensionifondid) omasse.

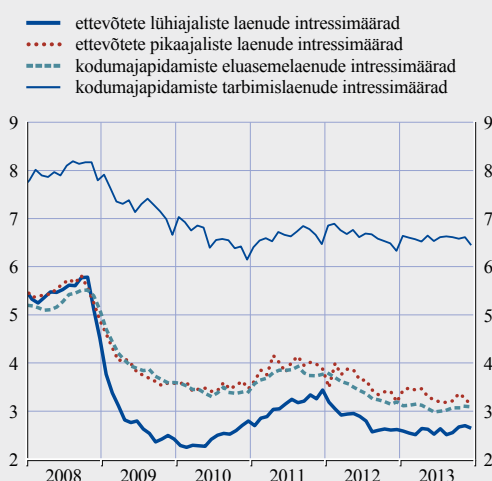
4 Vt nt EKP kuubulletääni 2013. aasta augustinumbri taustinfo „Stock market developments in the light of the current low-yield environment”.

Rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenude kasv tuli peamiselt eluasemelaenude arvelt. Eluasemelaenude aastakasv oli 2013. aasta detsembris 0,7% (2012. aasta lõpus 1,3%). Kogu euroala kasvutempo peidab suuri riikidevahelisi erinevusi, mille – sarnaselt 2012. aastaga – tingisid 2013. aastal taas võlakoorumuste erinevused, millega seoses varieerusid ka riikide finantsvõimenduse vähendamise vajadus ja majanduslik olukord, aga ka pankade võime ja valmidus laenu anda. Lisaks võib arvata, et kodumajapidamiste eluasemelaenude kasvuprofiil oli seotud laenuvõtjate riskiga, mis on tingitud eluasemeturu üldistest väljavaadetest ja makromajanduslikust ebakindlusest. Euroala pankade laenutegevuse uuringu kohaselt olid eluasemeturu prognoosid üks oluline tegur, mis põhjustasid eluasemelaenude netonõudluse vähenemise 2013. aasta esimesel poolel. Laenuõudluse esimene netotõus pärast 2010. aasta neljandat kvartalit pöördus aga 2013. aasta neljandas kvartalis osaliselt vastupidiseks. Pakkumise poolelt vaadates taandus 2013. aastal netoarvestuses laenuitingimuste karmistumine, sest EKP standardsed ja mittestandardised poliitikameetmed (eriti mõlemad pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid, aga ka muudatused tagatiste raamistikus) ning rahapoliitiliste otsetehingute väljakuulutamise ja eelkommunikatsiooni aitasisid vähendada finantsurgude killustatust ja leevendasid üldiselt paljude pankade rahastamisraskusi. See aitas lõdvendada pankade poolt kodumajapidamistele antud laenude piiranguid. Pankade eluasemelaenude intressimäärad stabiliseerusid euroalal tervikuna kogu 2013. aasta jooksul veelgi, ehkki riigiti oli jätkuvalt väga suuri erinevusi.

Tarbimislaenude aastane kasv vähenes 2013. aasta esimesel poolel veelgi ja stabiliseerus aasta teisel poolel. Sellegipoolest jäi see negatiivseks ja oli 2013. aasta detsembris -3,1% (2012. aasta detsembris -2,9%). Tarbimislaenude aeglane areng oli valdavalt tingitud nõudlusteguritest (mis mõjutavadki eelkõige seda laenuliiki) ja oli samal ajal kooskõlas tarbijaküsitluste tulemustega. Tarbimislaenude nõudluse kasvu pärssisid endiselt kodumajapidamiste reaalse kasutatava tulu kiratsev kasv ja asjaolu, et kodumajapidamiste

Joonis 15. Kodumajapidamistele ning mittefinantsettevõtetele antud laenude intressimäärad

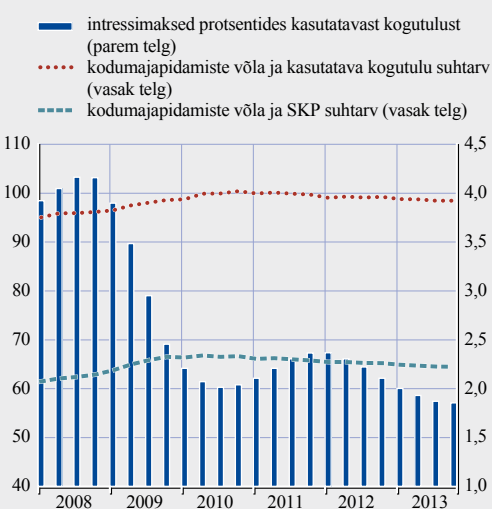
(protsenti aastas; v.a tasud; uute laenude intressimäärad)

Allikas: EKP.

Joonis 16. Kodumajapidamiste võlg ja intressimaksed

(protsentides)

Allikad: EKP ja Eurostat.

Märkused. Kodumajapidamiste võlg hõlmab kõikide institutsionaalsete sektorite, sh muu maailma väljastatud laene kodumajapidamistele. Intressimaksed ei hõlma kodumajapidamiste poolt tasutavaid täielikke finantseerimiskulusid, kuna need ei sisalda finantsteenuste eest makstavaid tasusid. Viimase kvartali andmed on osaliselt hinnangulised.

võlgnevus oli mitmes euroala riigis jätkuvalt väga suur. Kooskõlas nende tulemustega viitas pankade laenutegevuse uuring nõudluse vähenemisele 2013. aasta esimesel poolel, millele järgnes marginaalne kasv kolmandas kvartalis ja uus väike langus neljandas kvartalis ning – pärast seda liiki laenude tingimuste mõningast leevenemist 2013. aasta teises kvartalis – marginaalne karmistumine 2013. aasta teisel poolel. Tarbimislaenude nõudluse arengut suunas mitte üksnes kodumajapidamiste poolt kestvuskapadele tehtud kulutuste, vaid ka tarbijate kindlustunde ja kodumajapidamiste säästmise vähem negatiivne mõju. Pankade tarbimislaenude intressimäärad muutusid kolmandas ja neljandas kvartalis üldiselt stabiilsemaks, kuid jäid siiski kõrgemaks kui 2012. aasta detsembris (vt joonis 15).

KODUMAJAPIDAMISTE VÕLAKOORMUS STABILISEERUS, KUID JÄI SUUREKS

Euroala kodumajapidamiste võlakoormus jäi ka 2013. aastal alates 2010. aasta keskpaigast kujunenud kõrgele tasemele. Konkreetsemalt oli kodumajapidamiste võlakoormuse ja nominaalse kasutatava brutotulu suhe 2013. aasta neljandas kvartalis hinnanguliselt 98,5%, mis vastab 2010. aasta keskpaigast täheldatavale tasemele (vt joonis 16). Selle suhte areng viitab kodumajapidamiste võlakoormuse kergele kasvule ja sissetulekute kasvu pidurdumisele, mis omakorda kajastavad püsivalt väikest majandusaktiivsust ja suurt tööpuudust. Kodumajapidamiste intressimaksete koormus, mida väljendatakse intressimaksete protsentuaalse osatähtsusega kasutatavast brutotulust, jäi 2013. aasta jooksul enam-vähem muutumatuks, olles 2012. aasta algusest 2013. aasta alguseni järk-järgult vähenenud. Kodumajapidamiste võla suhe SKPsse vähenes hinnangute kohaselt marginaalselt ja oli 2013. aasta neljandas kvartalis 64,5% (2012. aasta neljandas kvartalis 65,2%).

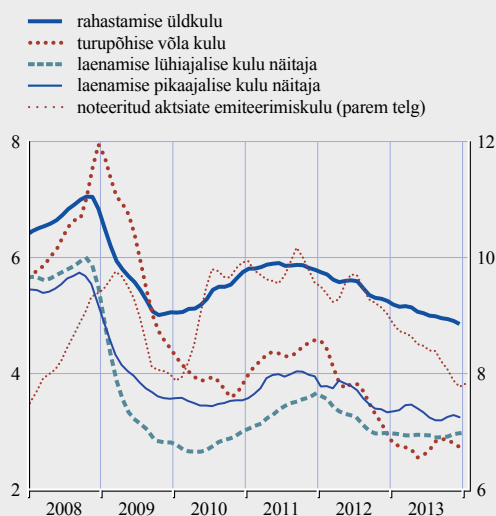
MITTEFINANTSETTEVÖTETE VÄLISRAHASTAMISKULUD LANGESID JÄTKUVALT

Mittefinantsettevõtete välisrahastamise nominaalsed kogukulud on 2012. aasta lõpust 2013. aasta lõpuni langenud 40 baaspunkti (kolme kuu libisevate keskmiste alusel). See langus on peamiselt tingitud aktsiate kaudu rahastamise kulu märkimisväärsest kahanemisest, samas kui turupõhiste laenude ja pangalaenude kulu on vähenenud vaid pisut (vt joonis 17). Euroala riikide vahelised erinevused jäid aga suureks.

Kindlustunde üldine paranemine finantsturgudel ja investorite kasvanud riskivalmidus aitasid 2013. aasta esimesel poolel, s.o kuni maini kaasa sellele, et mittefinantsettevõtete välisrahastamise turupõhine kulu vähenes, samal ajal kui mittefinantsettevõtete pangalaenude kulu jäi üldiselt samaks. Turupõhiste laenuvahenditega rahastamise kulu vähenemine pöördus aasta keskepaigas osaliselt vastupidiseks, aktsiapõhise rahastamise kulu kasv aga pidurdus veelgi. Rahapoliitiliste intressimäärade 2011. aasta novembris alanud langus, mis viis need 2013. aasta novembris ajalooliselt madalale tasemele, aitas mittefinantsettevõtete välisrahastamise kulu vähenemisele kaasa vaatamata sellele, et euroala finantsturud olid killustatud ja kehvade majandustingimuste tõttu olid riskipremiad suured.

Joonis 17. Mittefinantsettevõtete välisrahastamise kogukulu ja selle komponendid

(protsenti aastas; kolme kuu libisevad keskmised)

Allikad: EKP, Thomson Reuters ja Merrill Lynch. Märkused. Mittefinantsettevõtete välisrahastamise kogukulu mõeldakse pangalaenude kulu, võlaväärtpaberite kulu ja omandiväärtpaberite kulu kaalutud keskmisena, mis arvutatakse vastavate bilansijääkide põhjal (vt taustinfo „Euroala kaup ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisfinantseerimise reaalkulu” EKP kuubülletääni 2005. aasta märtsinumbris).

Mis puudutab pangapõhist rahastamist, siis pangalaenude lühiajaline nominaalkulu oli 2013. aasta detsembris aasta varasemaga sama, s.o 3,0% (kolme kuu libisevate keskmiste alusel). Samal ajavahemikul kasvasid pisut turu lühiajalised intressimäärad: 2013. aasta detsembris oli kolme kuu EURIBOR 0,3%, mis osutab, et mõlema intressimäära vaheline erinevus vähenes vaid marginaalselt. Pangalaenude pikaajaline kulu vähenes 2012. aasta lõpust 2013. aasta detsembrini ligikaudu 10 baaspunkti (kolme kuu libisevate keskmiste alusel). Pangalaenude pikaajalise nominaalse kulu ja viieaastaste üleööintressimäära vahetustehingute määrade vahe kahanes samal ajavahemikul ligikaudu 35 baaspunkti.

Kuigi 2011. aasta lõpus ja 2012. aasta keskel langetatud baasintressimäärade mõju võis 2013. aasta lõpuks olla ka laenuintressimääradele üle kandunud, ei pruugi 2013. aasta mais ja novembris toimunud baasintressimäärade langetamise mõju olla veel täielikult avaldunud. Lisaks on mõnes euroala riigis rahapoliitilise kursi mõju ülekandumine pankade laenuitegevuse kaudu piiratud, kuna pangad on väiksema krediitdivõimega laenajate suhtes riskikartlikumad. Teatud riikide pangad võisid mitte tahta EKP baasintressimäärade langetamise mõju edasi anda, pidades silmas finantsvõimenduse vähendamise strateegiaid ja suuremate regulatiivse kapitali nõuete täitmiseks valmistumist.

Turupõhiste laenuvahenditega rahastamise kulu vähenes 2012. aasta lõpust 2013. aasta detsembrini ligikaudu 20 baaspunkti (kolme kuu libisevate keskmiste alusel). 2013. aasta esimesel poolel, s.o kuni maini oli see kukkunud ajalooliselt madalale, mis viitas üldise meeleolu paranemisele finantsturgudel ning investorite suurema tulu otsingutele ja üldiselt kasvavale riskivalmidusele. Teisel poolaastal, kui suurenes ebakindlus USA rahapoliitika arengu pärast, see mõnevõrra kasvas, kuid vähenes taas 2013. aasta lõpu poole.

Noteeritud aktsiate emiteerimise kulu vähenes 2013. aastal tunduvalt ja oli 2013. aasta detsembris ligikaudu 125 baaspunkti väiksem kui 2012. aasta lõpus (kolme kuu libisevate keskmiste alusel). See vähenemine, mis toimus peamiselt 2013. aasta teisel poolel, viitas aktsiahindade tõusule seoses meeleolude üldise paranemisega finantsturgudel, EKP nõukogu eelkommunikatsiooni avaldamisele ja esialgsetele märkidele euroala majanduse taastumise kohta, ning ebakindluse vähenemisele seoses USA toetava rahapoliitika kaotamisega.

VÄLISRAHASTAMISE KASUTAMINE OLI JÄTKUVALT TAGASIHOIDLIK

Euroala mittefinantsettevõtted kasutasid välisrahastamist 2013. aastal endiselt vähe. Komponentide lõikes tasakaalustas rahaloomeasutuste poolt mittefinantsettevõtetele antud uute laenude mahu vähenemist osaliselt turupõhiste laenuvahendite emiteerimine. Noteeritud aktsiate emiteerimine jäi samal ajal tagasihoidlikuks. Üldiselt võis mittefinantsettevõtete turupõhine rahastamine olla seoses nende üldise juurdepääsuga välisrahastamisele mõningal määral leevendavaks teguriks, kuid jäi sellegipoolest euroala ettevõtete jaoks keskmiselt suhteliselt ebaoluliseks rahastamisallikaks.

Konkreetselt vähenes laenuandmine mittefinantsettevõtetele 2013. aastal veelgi; aastane muutus oli 2012. aasta lõpus $-2,3\%$ ja 2013. aasta detsembris $-3,0\%$. Võlaväärtpaberite emiteerimise aastakasv küll aeglustus, kuid oli 2013. aasta detsembris siiski kiire ($8,5\%$; 2012. aasta lõpus $14,2\%$; vt joonis 18). Noteeritud aktsiate emiteerimise aastakasv jäi aeglaseks ning oli 2013. aasta detsembris $0,7\%$ (2012. aastal $0,5\%$).

Väike nõudlus välisrahastamise järele kajastas peamiselt äriotsuse faasi. Euroala pankade laenu-tegevuse uuringu tulemuste kohaselt ongi nõudlus ettevõtete laenude järele euroalal 2013. aastal netoarvestuses vähenenud. Selle tingis väiksem vajadus investeringute ja varude rahastamise järele. Uuringu tulemuste kohaselt aeglustus samal ajal ettevõtete laenuõudluse vähenemine netoarvestuses aasta jooksul.

Laenupakkumise kohta näitas euroala pankade laenu-tegevuse uuring, et euroala pankade poolt ettevõtetele antud laenude tingimused karmistusi 2013. aastal vähem kui 2012. aastal. Seda võib võtta kui esialgset märki ettevõtetele antavate laenude tingimuste stabiliseerumisest. Kuigi laenu-tingimuste karmistumist selgitasid peamiselt ikka veel laenuvõtjate riskid seoses majandusväljavaatega, vähenes nende riskide mõju aasta jooksul. Lisaks viisid pankade rahastamiskulude ja bilansiliste positsioonidega seotud tegurid 2013. aastal netoarvestuses laenu-tingimuste kergete leevenemisele, mis viitas euroala pankade rahastamistingimuste paranemisele. Mis puudutab väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid (VKEde), siis näitas euroala VKEde rahastamise kättesaadavuse uuring, et nende rahastamistingimused on euroala riikide lõikes erinevad ning VKEde rahastamistõkked on suuremad neis riikides, mida finantskriis on räsind tugevamalt.

2013. aasta välisrahastamisvoogude liikumised viitavad sellele, et osal ettevõtetest õnnestus endiselt karmide pangalaenu-tingimuste juures oma rahastamisallikaid mitmekesistada. Pangalaenu-dega rahastamiselt liikusid samal ajal eemale ainult suuremad ettevõtted, kellel on traditsiooniliselt parem juurdepääs ettevõtete võlakirjade turgudele.

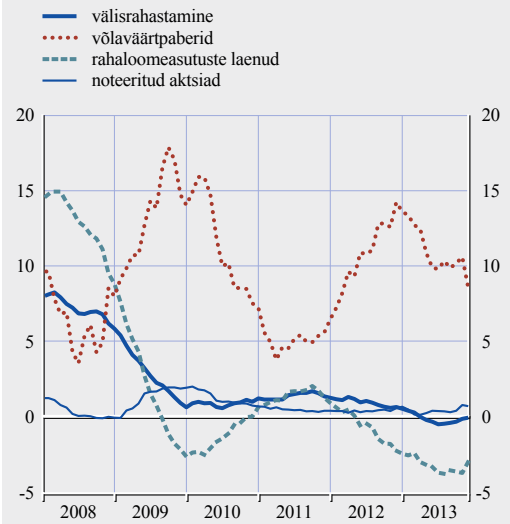
ETTEVÕTETE FINANSVÕIMENDUST VÄHENDATI JÄRK-JÄRGULT

2013. aastal jätkasid euroala ettevõtted oma finantsvõimenduse järkjärgulist vähendamist. Märkimisväärsemat vähendamist võisid takistada väike majandusaktiivsus ja ettevõtete kasinad kasumid. Euroala mittefinantsettevõtete võla suhe SKPsse vähenes pisut: kui 2012. aasta lõpus oli see 80%, siis 2013. aasta kolmandas kvartalis 79%. Pikemast perspektiivist vaadates on see suhtarv võrreldes 2009.–2010. aasta 83%ga mõnevõrra vähenenud (vt joonis 19).

Samal ajal võib euroala riikide, majandussektorite ja teatavate ettevõtetunnuste lõikes saada nüansirikkama pildi⁵. Nii selgub, et finantsvõimendust vähendati rohkem nende euroala riikide ja sektorite ettevõtetes, mille võlgnevus oli enne finantskriisi kõige enam kasvanud, eriti ehitus- ja kinnisvarateenuste sektoris. Ettevõtete võla suhtarvud nendes valdkondades jäid suureks. Nagu ilmneb ettevõtete finantsaruannetest, on finantsvõimendust vähendatud kõige rohkem neis ettevõtetes, mille finantsvõimenduse algne tase oli kõrge, eriti väiksemates suure võlgnevusega

Joonis 18. Euroala mittefinantsettevõtete välisrahastamine instrumentide lõikes

(aastased muutused protsentides)

Allikas: EKP.

Märkused. Välisrahastamine on rahaloomeasutuste laenude (müügi ja väärtpaberistamisega kohandamata), mittefinantsettevõtete eurodes nomineeritud noteeritud aktsiate ja võlaväärtpaberite summa.

5 Vt artikkel „Deleveraging patterns in the euro area corporate sector“ EKP kuubülletääni 2014. aasta veebruarinumbris.

ettevõtetes. Väikese võlgnevusega ettevõtete keskmine finantsvõimendus on seevastu kasvanud juba finantskriisi algusest.

Võla jätkusuutlikkusest rääkides toetas ettevõtete võla teenindamise võimet madalate intressimäärade keskkond ja ettevõtete võlakirjade langenud tulusus. Intressimaksete netokoormus vähenes 2013. aastal veelgi ja langes allpoolle alates 2000. aastast registreeritud keskmist. Samal ajal on ettevõtted, mille võlast on suurt osa rahastatud muutuva intressimääraga, jätkuvalt haavatavad lühiajaliste rahastamistingimuste muutuste suhtes.

2.3 HINDADE JA KULUDE ARENG

Euroala keskmine ÜTHI-inflatsioon oli 2013. aastal 1,4% (2012. aastal 2,5% ja 2011. aastal 2,7%). See 2013. aastal toimunud märkimisväärne pidurdumine oli oodatust pisut kiirem ning tulenes eelkõige energia- ja toiduainehindade inflatsioonitempo järsust aeglustumisest.

Nagu näitavad tootjahindade areng ja uuringuandmed, vähenes tõusurve tarneahelas kogu 2013. aasta jooksul veelgi. Tööstustoodangu tootjahindade inflatsioon, mis 2012. aastal oli keskmiselt 2,8%, muutus 2013. aastal pisut negatiivseks (-0,2%). See oli peamiselt tingitud naftahindade arengust ja 2012. aastal rahvusvaheliste toidainehindade kiirele tõusule järgnenud langusest.

Tööjõukuludest tulenev siseriiklik kulurive püsis 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis tööturgude jätkuvalt keha olukorra tõttu mõõdukas. Palkade kasvu suhtelisel sujuv areng euroala tasandil peitis endas olulisi riikidevahelisi erinevusi.

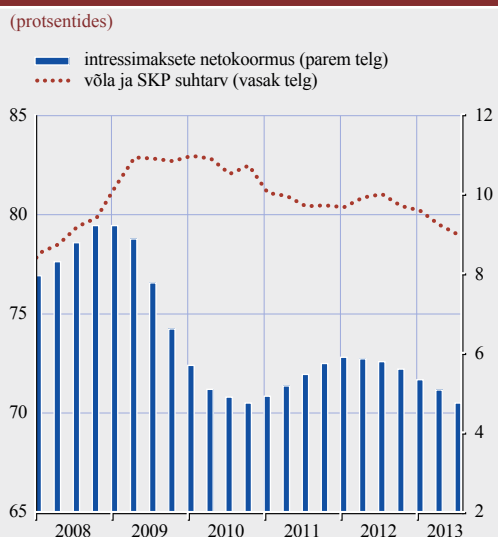
Tarbijate inflatsioonitunnetus ja lühiajalised inflatsiooniootused vähenesid 2013. aastal võrreldes 2012. ja 2011. aastaga veidi. Pikemaajalised inflatsiooniootused olid küsitluste kohaselt väga stabiilsed ja püsisid kindlalt kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskmise aja jooksul 2% tasemest allpool, ent selle lähedal.

ÜTHI-INFLATSIOON PIDURDUS 2013. AASTAL OLULISELT

Euroala aastane ÜTHI-inflatsioon rauges 2013. aastal oluliselt eelkõige energiahindade inflatsiooni tempo järsu aeglustumise tõttu alates 2012. aasta oktoobrist. Oma osa oli selles ka toiduainehindade inflatsioonimäära kiirel langusel teisel poolaastal. Kui aga need kõikuvad komponendid – toiduained ja energia – välja jätta, aeglustus ÜTHI-inflatsiooni tempo väikese majandusaktiivsuse juures pisut (vt tabel 1 ja joonis 20).

Energiakomponendi, mille osatähtsus kogu ÜTHI kaupade ja teenuste korvis on 11,0%, aastase muutuse määr langes 2013. aasta jooksul oluliselt ning oli 12 kuu arvestuses keskmiselt 0,6% (2012. aastal 7,6%). See oli peamiselt tingitud USA dollarites arvestatud naftahindade langusest ja

Joonis 19. Euroala mittefinantsettevõtted – finantsvõimendus ja intressimaksete koormus

Allikas: EKP.
Märkused. Võlaandmed on esitatud Euroopa kvartaalsete sektorikontode põhjal. Hõlmatud on laenuid (v.a ettevõtetevahelised), emiteeritud võlaväärtpaberid ja pensionifondide reservid. Intressimaksete netokoormus on mittefinantsettevõtete tehtud ja saadud intressimaksete vahe nende äritegevuse kogukasumi suhtes (nelja kvartali libisev summa). Andmed kuni 2013. aasta kolmanda kvartalini.

Tabel I. Hindade areng

(aastased muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti)

	2011	2012	2013	2012 IV kv	2013 I kv	2013 II kv	2013 III kv	2013 IV kv	2013 dets	2014 jaan
ÜTHI ja selle komponendid¹⁾										
Üldindeks	2,7	2,5	1,4	2,3	1,9	1,4	1,3	0,8	0,8	0,7
Energia	11,9	7,6	0,6	6,3	3,2	0,3	0,1	-0,9	0,0	-1,2
Töötlemata toiduained	1,8	3,0	3,5	4,3	3,9	4,8	4,2	1,3	1,5	-
Töödeldud toiduained	3,3	3,1	2,2	2,4	2,3	2,1	2,5	2,1	2,0	-
Tööstuskaubad, v.a energia	0,8	1,2	0,6	1,1	0,8	0,8	0,4	0,3	0,3	0,2
Teenused	1,8	1,8	1,4	1,7	1,7	1,3	1,4	1,2	1,0	1,1
Muud hinna ja kulu näitajad										
Tööstustoodangu tootjahinnad	5,7	2,8	-0,2	2,4	1,2	-0,1	-0,6	-1,1	-0,8	-
Naftahind (EUR/barrel)	79,7	86,6	81,7	84,4	85,0	79,0	82,5	80,3	80,8	78,8
Toormehind (v.a energia)	12,2	0,5	-8,2	4,4	-3,0	-5,2	-12,7	-11,8	-11,4	-9,3

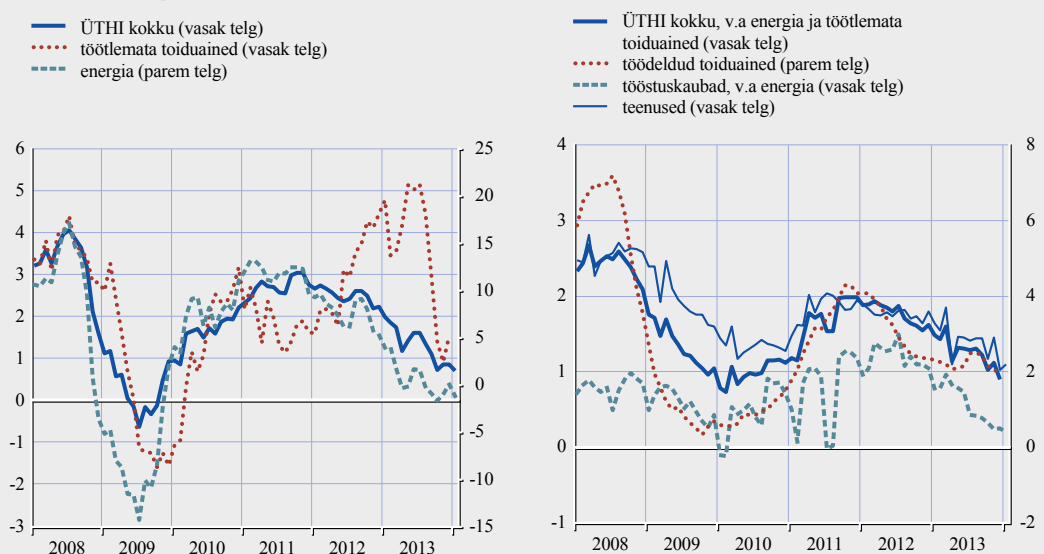
Allikad: Eurostat, EKP ja EKP arvutused Thomson Reutersi andmete põhjal.

1) ÜTHI-inflatsiooni ja selle komponentide (v.a töödeldud ja töötlemata toiduained) 2014. aasta jaanuari andmed: Eurostati esialgsed hinnangud.

euro kallinemisest. Teisel poolaastal oli üldises langustendentsis, mis kulges naftahindade arengu ning positiivsete ja negatiivsete baasefektide tõttu siiski mõnevõrra kõikumalt, oma osa ka rafineerimis-marginaalide pingestumisel. Kõige rohkem avaldus nende tegurite mõju naftahinnaga otseselt seotud artiklite – näiteks vedelkütus, isiklike sõidukite kütus ja määrded – hindadele, kuigi mõjutamata ei jäänud ka elektri-, gaasi- ja kütteõli hinnad.

Joonis 20. ÜTHI-inflatsiooni jaotus: põhikomponendid

(aastased muutused protsentides; kuised andmed)

Allikas: Eurostat.

Nii rahvusvaheliste toidutoormehindade kui ka kohalike tarneolude tõttu püsis toiduainete hindade aastane tõus 2013. aasta esimesel kaheksal kuul hoogne, ligi 3%. Alates augustist aeglustus toiduainehindade inflatsioon üsna kiiresti sedamööda, kuidas hääbus varasemate kehvade ilmastikuolude mõju puu- ja köögiviljahindadele. See areng oli kooskõlas eelkõige töötlemata toiduainete hindade inflatsiooniga, mille aastakasv oli esimesel poolaastal ligi 5% ja mis seega oli ka kogu ÜTHI kõige kiiremini kasvav põhikomponent terve aasta jooksul (selle aastakasv oli 3,5%). Seda on märkimisväärselt rohkem kui 2012. aastal (3,0%) ja 2011. aastal (1,8%). Samal ajal on töödeldud toiduainete hindade inflatsiooni tempo alates 2011. aasta sügisest aeglustunud. Töödeldud toiduainete hindade keskmine aastakasv oli 2013. aastal 2,2%, mida on märgatavalt vähem kui aastatel 2012 (3,1%) ja 2011 (3,3%). Pidev langus peatus juulis ja augustis, kui töödeldud toiduainete hinnad kerkisid keskmisest veidi kiiremas tempos (2,5%), peegeldades peamiselt tubakahindade aastase muutuse järsku tõusu. See mõju pöördus alates 2013. aasta oktoobrist vastupidiseks ning selle tulemusel aeglustus töödeldud toiduainete hindade inflatsioon neljandas kvartalis 2,1%ni.

Keskmine ÜTHI-inflatsioon ilma toiduainete ja energiata kui kõikuvate komponentideta langes 2013. aastal, ehkki palju vähem kui koguinflatsioon. Kui 2012. aastal oli ÜTHI-inflatsioon ilma nimetatud komponentideta keskmiselt 1,5%, siis 2013. aasta teisel poolel langes see 1% lähedale. ÜTHI-korvi kahe põhikomponendi (v.a toiduained ja energia), s.o tööstuskaupade (v.a energia) ja teenuste inflatsiooni aastane muutus oli 2013. aasta lõpus oodatust väiksem, mis viitab üldiselt kesisele nõudlusele. Pärast teatavat kõikumist aasta esimestel kuudel oli tööstuskaupade (v.a energia) inflatsioon alates 2013. aasta juulist üsna loid. See võib olla tingitud rõivaste ja jalatsite hindade väga väikesest ja kohati isegi negatiivsest muutusest talviste ja suviste allahindluste tõttu. Üldisemalt surus kehv nõudlus tööstuskaupade (v.a energia), eriti kestvuskauade, näiteks autode hindu jätkuvalt alla. ÜTHI suurima komponendi – teenuste – aastane muutuse määr püsis 2013. aastal enamasti suhteliselt muutumatu. Pärast lihavõttepühade ajastuse tõttu tekkinud kõikumist märtsis ja aprillis teenuste hindade inflatsioon stabiliseerus ja jäi juunist septembrini 1,4% juurde, ent langes aasta neljandas kvartalis keskmiselt 1,2%ni.

TOOTJAHINDADE INFLATSIOON PIDURDUS KA 2013. AASTAL

Kogu 2013. aasta jooksul vähenes tõususuurve tarneahelas tootja tasandil veelgi. Tootjahindade aasta-inflatsiooni langustrend jätkus nafta- ja muude toormehindade languse tõttu. Inflatsiooni kõikumine kuude lõikes viitas peamiselt aasta eest toimunud energia- ja toiduainehindade arenguga seotud positiivsetele ja negatiivsetele baasefektidele. Tööstuskaupade (v.a energia) hindade tõususuurve püsis suhteliselt stabiilne ja mõõdukas, toiduainehindadele avalduv surve aga tõmbus esimesel poolaastal tagasihoidlikumaks ja langes seejärel sügisel.

Tööstuskaupade (v.a ehitus) tootjahindade inflatsiooni aastamuutus euroalal pöördus 2013. aastal negatiivseks (keskmiselt -0,2%; 2012. aastal 2,8% ja 2011. aastal 5,7%). Ka ilma ehituse ja energiata jätkus 2013. aastal tööstustoodangu tootjahindade inflatsiooni pidurdumine, aeglustudes keskmiselt 0,4%ni (2012. aastal 1,4% ja 2011. aastal 3,8%). Hinnasurve leevenemine oli nähtavam hinnakujundusahela varasemates (vahekaupade tootjahinnad) kui hilisemates (tarbekaupade tootjahinnad) etappides (vt joonis 21).

EUROALASISENE HINNASURVE JÄI KA 2013. AASTAL TAGASIHOIDLIKUKS

Tööjõukuludest tulenev euroalasisene hinnasurve oli 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis mõõdukas, mis oli kooskõlas euroala tööturgude jätkuva nõrkusega. Pärast teatavaid aeglustumismärke 2012. aastal võrreldes 2011. aastaga sai tööjõukulude kasv 2013. aastal euroala tasandil mõnevõrra hoogu juurde, kuid aeglustus taas teises ja kolmandas kvartalis. Palkade kasvu suhteliselt sujuv areng euroala tasandil peitis endas olulisi riikidevahelisi erinevusi. Nominaalpalk kasvas suhteliselt tugeva tööturuga riikides jõudsalt, kuid riikides, kus karmistati eelarvepoliitikat ja valitses suur tööpuudus, kasvasid nominaalpalk ja tööjõu ühikukulu vaid pisut või isegi langesid.

Euroalal aeglustus 2013. aastal kollektiivlepinguga kindlaks määratud palkade kasv, mis oli aasta arvestuses teises ja kolmandas kvartalis 1,7% (2012. aastal keskmiselt 2,2%). Töötaja kohta makstavad hüvitised muutusid 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis aasta arvestuses 1,6%, mis on pisut väiksem tulemus kui 2012. aasta keskmine 1,7% (vt tabel 2). Teised palganäitajad, nagu näiteks tööjõukulu tunnis, vähenesid 2013. aastal eelkõige töötundide märgatava kasvu tõttu võrreldes 2012. aastaga oluliselt. Üldiselt kasvasid palgad palju kiiremini kui euroala ühe tunni tööjõukulude mittepalgaline komponent.

Pärast seisakut 2012. aastal taastus töövõiljakus töötaja kohta 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis vaid pisut, suurenedes keskmiselt ligikaudu 0,3%ni. See taastumine ning asjaolu, et töötaja kohta makstavate hüvitiste aastane muutus vähenes, aeglustas kogu aasta arvestuses ka tööjõu ühikukulu kasvu: kui 2012. aastal oli see 1,7%, siis 2013. aasta kolmandas kvartalis 1,1%.

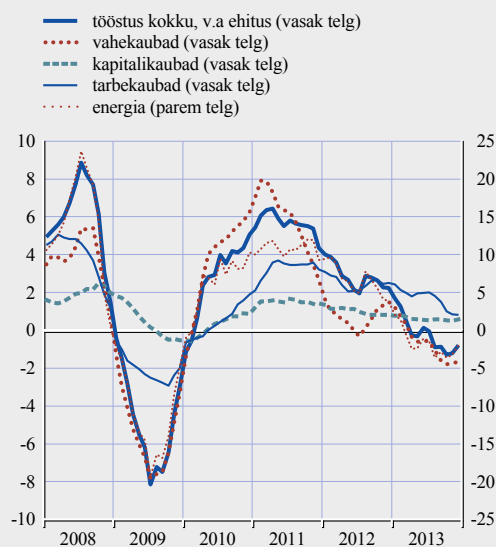
Ettevõtete kasum oli pärast 2009. aasta keskpaigas toimunud taastumist kasvanud, kuid püsis 2011. ja 2012. aastal üldjoontes muutumatuna. See näitaja suurenes märgatavamalt alates 2013. aasta teisest kvartalist, olles eelmistes kvartalites paranenud vaid tagasihoidlikult. Kooskõlas tööjõu ühikukulude arengu ja ebasoodsate majandustingimustega oli ettevõtete kasumi aastamuutus kogu 2012. aastal negatiivne, kuid muutus 2013. aasta esimeses kvartalis positiivseks. Seda saab seletada peamiselt ühikukasumi kasvuga (ehk kasumimarginaali kasvuga toodangu ühiku kohta).

ELAMUKINNISVARA HINDADE LANGUS PEATUS

Euroala eluasemehinnad, mida ÜTHI ei hõlma, hakkasid langema 2011. aasta sügisel (vt joonis 22). 2013. aasta kolmandas kvartalis langesid need aasta arvestuses 1,4%, mida oli vähem kui esimeses ja teises kvartalis (vastavalt -2,8% ja 2,4%). See võib viidata eluasemehindade aastamuutuse peatumisele. Lisaks võis 2013. aastal täheldada euroala riikide eluasemehindade aastakasvu suurt ebahütlust. Paljudes euroala riikides oli kasv negatiivne ja langes edasi, oli aga positiivne Belgias, Eestis, Soomes, Saksamaal, Luksemburgis ja Austrias.

Joonis 21. Tööstustoodangu tootjahindade jaotus

(aastased muutused protsentides; kuised andmed)

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

Tabel 2. Tööjõukulude näitajad

(aastased muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti)

	2010	2011	2012	2012 III kv	2012 IV kv	2013 I kv	2013 II kv	2013 III kv
Kollektiivlepinguga määratud palgad	1,7	2,0	2,2	2,2	2,2	1,9	1,7	1,7
Tööjõu tunnikulu indeks	1,5	2,2	1,9	2,0	1,6	1,9	1,1	1,0
Töötaja kohta makstav hüvitis	1,9	2,1	1,7	2,0	1,5	1,6	1,6	1,6
<i>Memorirjed:</i>								
Töövõiljakus	2,4	1,3	0,0	-0,1	-0,3	-0,2	0,4	0,5
Tööjõu erikulud	-0,6	0,8	1,7	2,1	1,8	1,8	1,2	1,1

Allikad: Eurostat, riikide andmed ja EKP arvutused.

INFLATSIONIOOTUSTE ARENG

Pronoosijatelt (Consensus Economics, euroala baromeeter, EKP korraldatav kutseliste prognoosijate küsitlus) saadud andmed näitavad, et küsitluspõhised pikemaajalised (vähemalt viiele aastale suunatud) inflatsiooniootused olid 2013. aastal ligikaudu 2,0% juures. Turupõhised näitajad, nagu inflatsiooniindeksiga seotud põhisummaga võlakirjade ja inflatsiooniindeksiga seotud vahetustehingute põhised pikaajalised inflatsiooniootused, olid samuti täielikult kooskõlas EKP nõukogu hinnastabiilsuse määratlusega⁶.

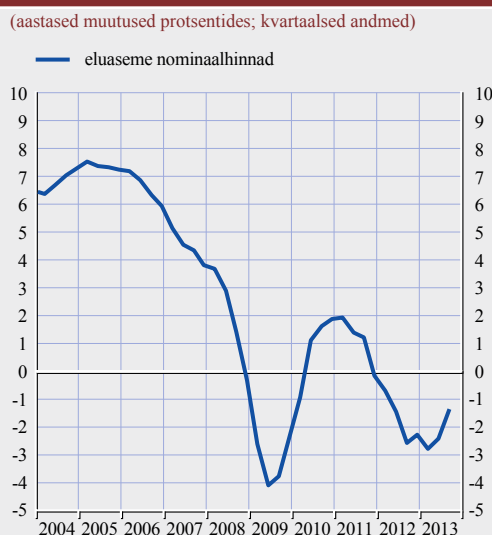
2.4 TOODANGU, NÕUDLUSE JA TÖÖTURU ARENG

MAJANDUSAKTIIVSUS HAKKAS 2013. AASTAL TAASTUMA

Pärast pikka aega kestnud nõrkust hakkas euroala majandusaktiivsus 2013. aastal kasvama (vt tabel 3). Sisenõudlus suurenes järk-järgult ning kajastus ettevõtete ja tarbijate kindlustunde paranemises, ehkki selle alguse oli madal. Eratarbimist mõjutas eriti aasta alguses tööhõive vähenemise negatiivne mõju kogusissetulekule. Hiljem kompenseeris seda toormehindade languse positiivne mõju tegelikule sissetulekule. Investeermistegevust, mida soodustas ebakindluse vähenemine, pärssisid teatud riikides jätkuvalt finantsvõimenduse vähendamise vajadus ning laenupakkumise piirangud. Arvatavasti piirasid investeermistegevust ka tootmisvõimsuse endistviisi vähenemine rakendamise ja tagasihoidlikud nõudlusväljavaated. Avaliku sektori tarbimist pärssisid eelarvete jätkuv konsolideerimine mitmes euroala riigis, ehkki üldine eelarvepoliitika oli 2012. aastaga võrreldes leebem. Lisaks pöördus 2013. aastal varude tsüklil, kuna 2011. aasta teisel poolel alanud tugev korrigeerimine jõudis lõpule. Samal ajal toetas väliskaubandus ka 2013. aastal euroala SKP reaalkasvu. Üldiselt kahanes kogu 2013. aasta SKP esimese kvartali nõrkade tulemuste tõttu, millele lisandus eelmisest aastast üle kandunud negatiivne mõju (0,5%), 0,4% võrra. 2012. aastal oli see näitaja kahanenud 0,7%.

Kvartalite võrdluses vähenes euroala SKP reaalkasv 2012. aasta viimases kvartalis 0,5% ja 2013. aasta esimeses kvartalis veel 0,2%. Toodangu vähenemist esimeses kvartalis võimendas osaliselt külm ilm teatud Euroopa piirkondades, mis mõjutas eelkõige ehitussektorit. 2013. aasta teises kvartalis kasvas toodang eelmise kvartaliga võrreldes 0,3%, suurenedes esimest korda viimase kuue kvartali jooksul. Seda kasvu saab osaliselt seletada ajutiste teguritega, mis teatud riikides toodangut mõjutasid. Neist teguritest võib märkida ehitustegevuse taastumist võrreldes nõrga esimese kvartaliga, aga ka ebataoliselt külmast kevadest tingitud suurt energiatarbimist. Kooskõlas lühiajaliste näitajate arenguga kasvas toodangu maht kolmandas kvartalis eelmise kvartaliga võrreldes veel 0,1%. Osaliselt tulenes see sisenõudluse jätkuvast kasvust (arvestamata varude muutust), mis ületas esimest korda pärast 2011. aasta esimest kvartalit netoekspordi kvartaalse osatähtsuse SKP kasvus. Eurostati esialgse hinnangu järgi oli SKP reaalkasvu kvartaalne muutus neljandas kvartalis 0,3%. Neljanda kvartali kohta praegu veel täpsemaid selgitusi anda ei saa, kuid viimased andmed viitavad sisenõudluse jätkuvale positiivsele mõjule ja netoekspordi mõõdukale osatähtsusele.

Joonis 22. Euroala eluasemehindade areng

Allikas: EKP arvutused riikide ühtlustamata andmete põhjal. Märkus: 2013. aasta andmed kuni kolmanda kvartalini.

6 Vt ka taustinfo „The anchoring of long-term inflation expectations in the euro area” EKP kuubülletääni 2013. aasta oktoobrinumbris.

Tabel 3. Reaalse SKP komponendid

(muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti; sesoonselt kohandatud)

	Aastakasv ¹⁾									Kvartalikasv ²⁾				
	2011	2012	2013	2012	2013	2013	2013	2013	2013	2012	2013	2013	2013	2013
				IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv		IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv
Reaalne SKP millest:	1,6	-0,7	-0,4	-1,0	-1,2	-0,6	-0,3	0,5	-0,5	-0,2	0,3	0,1	0,3	
Sisenõudlus ³⁾	0,7	-2,2	.	-2,3	-2,1	-1,4	-0,5	.	-0,7	-0,3	0,0	0,5	.	
Eratarbimine	0,3	-1,4	.	-1,5	-1,2	-0,6	-0,4	.	-0,5	-0,1	0,1	0,1	.	
Valitsussektori tarbimine	-0,1	-0,5	.	-0,7	-0,1	0,1	0,5	.	0,0	0,3	0,0	0,2	.	
Kapitali kogumahutus põhivarasse	1,6	-4,1	.	-4,7	-5,5	-3,5	-2,4	.	-1,2	-2,0	0,3	0,5	.	
Varude muutused ^{3),4)}	0,3	-0,5	.	-0,3	-0,3	-0,4	0,1	.	-0,2	0,1	-0,2	0,3	.	
Netoeksport ³⁾	0,9	1,6	.	1,2	0,9	0,7	0,2	.	0,1	0,1	0,3	-0,4	.	
Eksport ⁵⁾	6,5	2,5	.	1,9	0,1	1,3	0,9	.	-0,6	-0,9	2,1	0,3	.	
Import ⁵⁾	4,5	-1,0	.	-0,8	-1,9	-0,3	0,6	.	-1,0	-1,1	1,5	1,2	.	
Reaalne kogulisandväärtus millest:														
Tööstus, v.a ehitus	3,0	-1,1	.	-1,4	-1,7	-1,0	-1,0	.	-1,6	0,0	0,5	0,0	.	
Ehitus	-1,6	-4,2	.	-5,3	-5,4	-4,6	-3,4	.	-1,7	-1,3	-0,4	-0,0	.	
Teenused	1,8	0,0	.	-0,3	-0,4	-0,1	0,2	.	-0,1	-0,2	0,3	0,2	.	

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

Märkused. Aastased tulemused on arvutatud sesoonselt kohandamata andmete põhjal. Eurostati 2013. aasta IV kvartali rahvamajanduse arvepidamise andmete (koos kulude liigendusega) teine hindamine toimus pärast andmekogumise lõppkuupäeva (selle aruande jaoks).

1) Muutus protsentides eelmise aasta sama perioodiga võrreldes.

2) Muutus protsentides eelmise kvartali suhtes.

3) Osakaal SKP reaalkasvus; protsendipunktides.

4) K.a soetatud miinus realiseeritud väärtasjad.

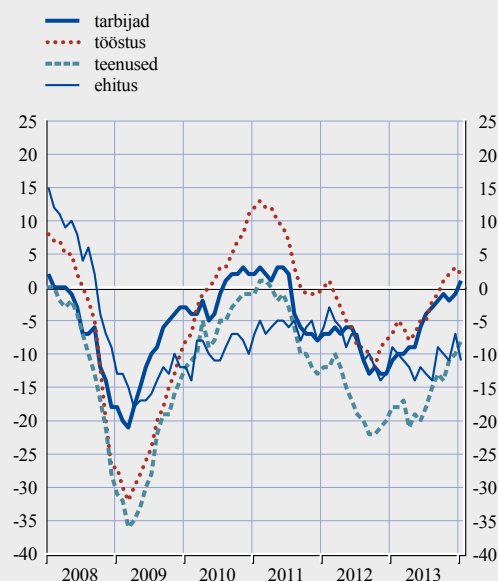
5) Import ja eksport hõlmab kaupu ja teenuseid ning euroalalisest piirilest kaubandust. Kuna euroalalisest kaubanduse andmeid ei eraldata rahvamajanduse arvepidamise impordi- ja ekspordandmetest, ei ole need maksebilansi andmetega täielikult võrreldavad.

SISENÕUDLUS PARANES PÄRAST AASTA AEGLAST AUGUST

Pärast kuus kvartalit kestnud kahanemist saavutas eratarbimise kasv aasta teises ja kolmandas kvartalis küll nõrga, kuid siiski positiivse tulemuse. See areng oli kooskõlas reaalse kasutatava tulu jätkuva vähenemisega. Tööhõive tugevdamast vähenemisest hoolimata kahanes reaalne kasutatav tulu 2012. aastast vähem. Seda saab osaliselt seletada vähem piirava eelarvepoliitikaga ja toormehindade langusega, mis toetasid kodumajapidamiste reaalset sissetulekut. Selleks, et leevendada mõju, mida kasutatava tulu vähenemine nende kulutamisharjumustele avaldas, võtsid kodumajapidamised samal ajal kasutusele oma säästusid. Seetõttu vähenes säästumäär 2013. aastal veel pisut ja langes mitme aasta madalaimale tasemele. Tarbijate kindlustunde näitaja, mis on üsna hea tarbimistrendide märk, paranes kogu 2013. aastal märgatavalt ja korvas 2012. aasta teisel poolel toimunud järsu languse enam kui küllaldaselt. Siiski jõudis kindlustunne oma pikaajalise keskmise lähedale alles 2013. aasta lõpus (vt joonis 23). Kogu aasta jooksul vähenes eratarbimine veelgi, ehkki

Joonis 23. Kindlustunde näitajad

(protsentuaalne erinevus; sesoonselt kohandatud)

Allikad: Euroopa Komisjoni ettevõtlus- ja tarbijauuringud.

Märkus. Tarbijate ja tööstuse kindlustunde näitajad on arvutatud kõrvalekaldena 1985. aasta jaanuaris alanud perioodi keskmisest ja teenuste kindlustunde näitaja kõrvalekaldena 1995. aasta aprillis alanud perioodi keskmisest.

mitte nii kiiresti kui 2012. aastal. See viitas vägagi selgelt 2012. aasta nõrkuse ülekandumisele ja 2013. aasta alguse loiuale kasvule.

Pärast kaheksa kvartalit kestnud negatiivset kasvu sai investeeringute dünaamika 2013. aastal uut hoogu ning saavutas nii teises kui ka kolmandas kvartalis positiivse tulemuse. See paranemine, mis oli seotud investeeringute arenguga nii ehitus- kui ka muudes sektorites, toimus ettevõtete kindlustunde kasvu ja ebakindluse vähenemise taustal. Investeeringute arengut piiras 2013. aastal jätkuv finantsvõimenduse vähendamine ja bilansside korrigeerimise vajadus mõne riigi ettevõtetes ja pankades, aga ka endiselt kõrged naftahinnad. Taustinfo 4 annab ülevaate teatavatest stiliseeritud faktidest nn laenuvaba taastumise kohta viimase aja arengut arvestades. Enamikus piirkondades pärssis eluasemeinvesteeringuid ka eluasemeturul toimuv täiendav kohandamine. 2012. aastal vähenesid investeeringud rohkem kui 2013. aastal tervikuna (2012. aastal üle 4%). Seda seletab täielikult 2012. aasta vähese kasvu ülekandemõju koos aasta alguse nõrga arenguga.

Taustinfo 4

PANGALAENU JA EUROALA MAJANDUSE TAASTUMINE

Pangalaenu tähtsus majandusaktiivsuse edendamisel on ammu kindlaks tehtud. Eriti sellistes pangapõhistes finantsüsteemides nagu euroala on erasektorile antud pangalaenu peamine tegur investeeringute ja tarbimise rahastamises. Seetõttu on väidetud, et nõrk laenukasv (mis on tingitud sellest, et erasektoril on vaja oma finantsvõimendust vähendada), väike laenuõudlus või laenupakumise piirangud võivad pärssida euroala majanduse taastumist. Samal ajal viitavad varasematest perioodidest olemas olevad tõendid sellele, et toodang võib esialgu taastuda ka laenukasvu puudumisel. Käesolevas taustinfos antakse ülevaade teatud stiliseeritud faktidest, mis käsitlevad nn laenuvaba taastumist, ning kirjeldatakse hiljutist arengut ning euroala toodangu ja laenukasvu empiirilisi seoseid.

Laenuvaba taastumine

Majandusaktiivsuse väljavaadete üle laenukasvu puudumisel on viimastel aastatel käinud avalik arutelu, eriti nendes euroala riikides, kus on olulisi bilansiprobleeme ja käib korrigeerimine. Kirjanduse kohaselt ei ole toodangu taastumine ilma samaaegse laenukasvuta haruldane. Arenenud, tärkava turumajandusega ja madala sissetulekuga riikide valimiga tehtud hiljutise uuringu tulemused näitavad, et viiest riigist ühe majandus taastub ilma, et laenumaht samal ajal kasvaks¹. Asjaolu, et selline taastumine on tõenäolisem pärast pangandus- või vääringukriisi, viitab sellele, et tähtsat osa laenukasvu aeglases tempos võib mängida häirunud finantsvahendus.

Laenuvabale taastumisele eelneb reeglina suur majandusaktiivsuse langus ja pinged finantsturgudel, eriti kui erasektoril on palju võlgu ja riik sõltub väliskapitali sissevoolust². Laenuvaba taastumine on enamasti suhteliselt nõrk – keskmine SKP reaalkasv on ligikaudu kolmandiku võrra väiksem kui tavalise laenuarengu tingimustes toimunud taastumise korral. Laenuvaba taastumise puhul on suhteliselt piiratum ka nende sektorite tegevus, mis sõltuvad rohkem välisrahastamisest. Kuivõrd investeeringud olenevad rohkem laenudest kui tarbimisest, on nende osatähtsus majanduskasvus

1 Vt Abiad A., Dell'Ariccia, G. ja Li, B., „Creditless recoveries“, IMF Working Paper, nr 11/58, 2011. Selles artiklis on laenuvaba taastumine määratletud kui olukord, kus reaalne laenukasv on kolm aastat pärast majanduslangust negatiivne.

2 Vt Bijsterbosch, M. ja Dahlhaus, T., „Determinants of creditless recoveries“, EKP teadustoimetis nr 1358, 2011.

laenuvaba taastumise korral ebaproportsionaalselt väiksem kui muu taastumise korral, ehkki ka tarbima kiputakse vähem.

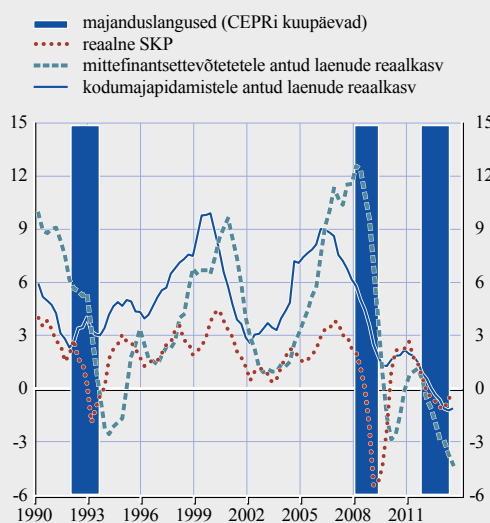
Toodangu kasvu taastumist ilma samaaegse laenumahu kasvuta on seletatud mitut moodi. Nii näiteks võidakse taastumist rahastada ka muudest allikatest, nagu näiteks jaotamata kasum, väärt-paberite emiteerimine või ettevõtetevahelised (k.a piiriülesed) laenud. Lisaks võivad ettevõtted laenukasvu puudumisel toodangu suurendamiseks oma tegevuse ümber paigutada laenust vähem sõltuvatesse sektoritesse või võtta kasutusele kasutamata tootmisvõimsuse.

Euroala majanduse taastumine ja laenukasv

Praeguse tsükli võrdlus varasemate langustega näitab, et nii ettevõtetele kui ka kodumajapida-mistele antud laenude reaalkasv on viimase majanduslanguse ajal vähenenud rohkem kui eelmistel perioodidel alates 1990. aastatest (vt joonis A). Kaua aega kestev vähene laenupak-kumine ettevõtetele, eriti uutele, võib luua turule sisenemise tõkkeid ja pärssida seega kogu-tootlikkuse kasvu. Mittefinantsetevõtetele antud laenude kasv on siiani aeglane, kuid näib, et kodumajapidamistele antud laenude reaalkasvus toimus 2013. aastal pööre. Tundub, et see on üldjoontes kokku langenud SKP reaalkasvu pöördumisega, mis vastab ka varem täheldatud seaduspäradele. Lihtsatel korrelatsioonidel põhinev analüüs näitab, et mittefinantsetevõtetele antud laenude reaalkasv jääb SKP aastastest reaalkasvust kolme või nelja kvartali võrra maha, kodumajapidamistele antud laenude kasv langeb aga üldiselt kokku SKP aastase reaalkasvuga (vt joonis B). Pöördepunktidel põhinev analüüs näitab kõige kõrgemate ja madalamate tasemet

Joonis A. Realse SKP aastakasv, kodumajapidamistele antud laenude reaalkasv ja mittefinantsetevõtetele antud laenude reaalkasv

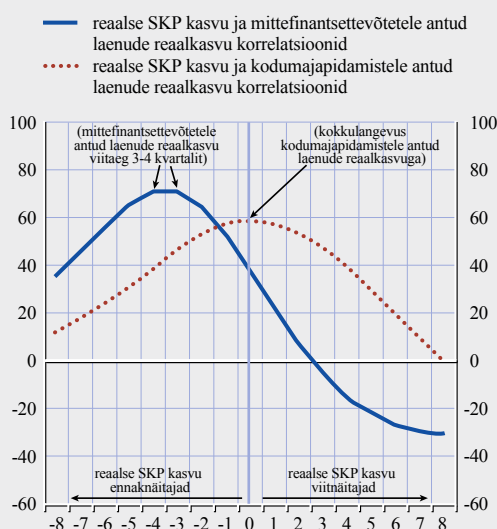
(aastased muutused protsentides)

Allikad: EKP, Eurostat ja Majanduspoliitiliste Uuringute Keskus (CEPR). Märkused. Viimased andmed 2013. aasta kolmanda kvartali seisuga. Märkjstatud alad piiritlevad euroala majanduslangusi vastavalt Majanduspoliitiliste Uuringute Keskuse majandustsükli dateerimise komitee kronoloogiale. Reaalsed aegread on saadud nominaalsete deflateerimisel SKP deflaatoriga.

Joonis B. Mitmesuguste ennak-/viitnäitajate korrelatsioonid: kodumajapidamistele antud laenude reaalkasv ja mittefinantsetevõtetele antud laenude reaalkasv võrreldes reaalse SKP kasvuga

(protsentides)

Allikad: EKP, Eurostat ja EKP arvutused. Märkused. Andmed 1981. aasta esimesest kvartalini kuni 2013. aasta kolmanda kvartalini. Reaalsed aegread on saadud nominaalsete deflateerimisel SKP deflaatoriga.

suhtes samasuguseid ennak- ja viitnaitajate seoseid³. Need korrelatsioonid ei ole aga täielikult stabiilsed ning teatud tegurid, nagu näiteks sellised, mida tavaliselt seostatakse laenuvaba taastumisega, võivad põhjustada hälbeid ajalooliselt väljakujunenud korrapärast.

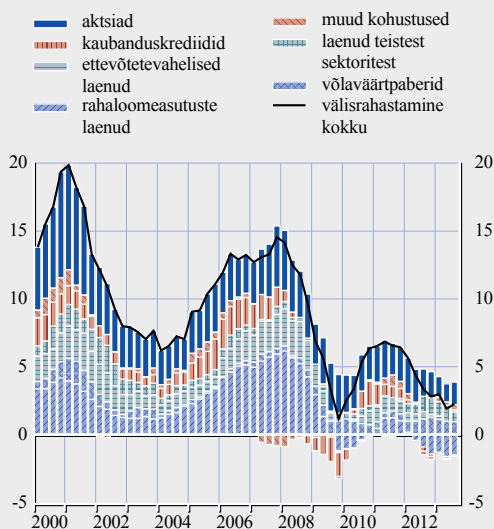
On märke selle kohta, et euroala ettevõtte on alates kriisi algusest 2008. aastal osaliselt asendanud nõrgad laenud muude rahastamisallikatega, mis peegeldab ettevõtete ja pankade finantsvõimenduse vähendamise vajadusi (vt joonis C). Ettevõtte on pangapõhise rahastamise vähenemist vähemalt osalt korvanud võlaväärtpaberite emiteerimise suurendamise teel. Võlaväärtpabereid emiteerivaid ettevõtteid on siiski suhteliselt vähe. Sageli on need ka suuremad ettevõtteid, mis on euroala riikides ja sektorites ebahühtlaselt jaotunud. Ehkki alternatiivsed rahastamisallikad, nagu näiteks võlaväärtpaberite ja aktsiate emiteerimine, aga ka muudelt sektoritelt laenuvõtmine on rahaloomeasutuste antud laenude jõuetut kasvu osaliselt kompenseerinud, on ettevõtete rahastamise kogumaht protsendina SKPst olnud viimastel aastatel väiksem kui varasemate tsüklite ajal. See peegeldab mõningal määral, eelkõige teatud riikides ja sektorites, ka varasema liigse võlgade kogumise jätkuvat korrigeerimist ning toob esile asjaolu, et laenuitingimused olid hiljutise kriisi ajal palju karmimad kui varasemate majanduslanguste ajal.

Euroala kodumajapidamiste sektoris on pangalaenu sisuliselt ainus välisrahastamise allikas. Ehkki kodumajapidamistele antud laenude kasv on viimastel aastatel oluliselt aeglustunud (vt joonis D), on laenuvood jäänud erinevalt ettevõtlussektorist positiivseks.

Kokkuvõtteks on laenude reaalkasv olnud SKP mistahes kasvu puhul väiksem kui minevikus. Peale nõudlusega seotud tegurite, nagu näiteks loid investeerimistevõime, mängivad laenukasvu aegluses oma osa ka rahastamise pakku-mise poolsed piirangud. Sellegipoolest ei ole seni tõendeid selle kohta, et majandustsükli ja

Joonis C. Euroala mittefinantsettevõtete välisrahastamine ja selle põhikomponendid

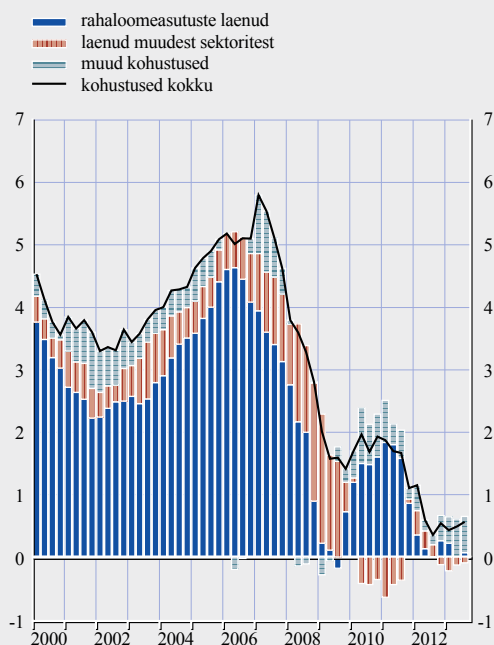
(nelja kvartali vood; protsendina SKPst)

Allikas: EKP. Märkus. Muud kohustused hõlmavad muid maksmisele kuuluvaid summasid ja eraldi pensionifondidesse.

Joonis D. Euroala kodumajapidamiste välisrahastamine ja selle põhikomponendid

(nelja kvartali vood; protsendina SKPst)

Allikas: EKP.

3 Vt taustinfo „Stylised facts of money and credit over the business cycle” EKP kuubülletääni 2013. aasta oktoobrinumbris.

erasektorile antud laenude tsükliline seos oleks vastuolus euroalal väljakujunenud ajaloolise seaduspäraga. Samal ajal on märke selle kohta, et eelkõige ettevõtted püüdsid hiljutise kriisi ajal asendada laene muude rahastamisallikatega. See on tüüpiline bilansikriisile järgneva taastumise ilming.

Pärast 2012. aasta langust pöördus valitsussektori tarbimise aastakasv 2013. aastal küll arvatavasti pisut, aga siiski positiivseks (vt tabel 3). See kasv oli suuresti seotud eelarve konsolideerimise tempo aeglustumisega mitmes euroala riigis. Konkreetsemalt tundub, et valitsussektori palkade puhul, mis moodustavad ligi poole euroala valitsussektori kogutarbimisest, on langus peatunud. Mitterahalised sotsiaaltoetused üldiselt suurenesid, jätkates varasemate aastate arengusuunda. Vahetarbimise kulud vähenesid endiselt, ehkki aeglasemalt kui 2012. aastal.

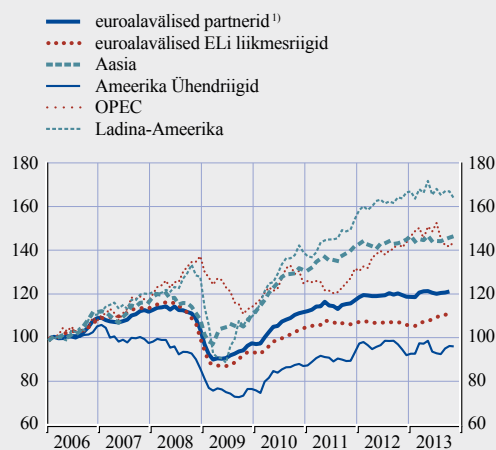
Lisaks pöördus 2013. aastal varude tsükel, kuna 2011. aasta teisel poolel alanud tugev korrigeerimine jõudis lõpule. Euroalal algas aasta jooksul taas mõõdukas varude täiendamine. Seetõttu oli varude osatähtsus majanduskasvus 2013. aastal eeldatavasti enam-vähem neutraalne. Võrdluseks: 2012. aastal oli see näitaja negatiivne (-0,5 protsendipunkti SKPst) ning 2011. ja 2010. aastal positiivne (vastavalt 0,3 ja 0,6 protsendipunkti SKPst).

NETOEKSPORT PÜSIS KA 2013. AASTAL SAMAL TASEMEL

Väliskaubanduse osa euroala SKP reaalkasvus oli 2013. aastalgi positiivne. 2012. aastaga võrreldes vähenes netoekspordi osatähtsus majanduskasvus, sest ekspordi kasv aeglustus, impordi kasv aga hakkas pärast 2012. aasta tugevat langust 2013. aasta teises kvartalis taastuma. Ekspordi kasv oli aasta jooksul küll tervikuna positiivne püsinud, kuid samas siiski aeglustunud. See viitab väikesele välisnõudlusele ja vähemal määral ka euro nominaalse efektiivse vahetuskursi tõusule. Sellele vaatamata toetas mitmes euroala riigis ekspordi kasvu hindade konkurentsivõime jätkuv paranemine seoses poolelioleva tasakaalustamisega (vt taustinfo 5). Samal ajal suurenes jooksevkonto ülejääk netoekspordi positiivse osatähtsuse tõttu SKP kasvus veelgi. Geograafilises liigenduses kasvas eksport euroalavälistesse ELi liikmesriikidesse märgatavalt, samal ajal aga ei elavnenud kaubavahetus Aasia ja USAga (vt joonis 24). Euroalasisene kaubandus näitas teisel poolaastal uue taastumise märke. Ehkki euroala impordi aastakasv oli 2013. aastal tagasihoidlik, järgnes kaks aastat kestnud langusele 2013. aasta teises kvartalis uus kasv. See oli üldiselt kooskõlas sisenõudluse järkjärgulise taastumisega, mida toetas ka euro kallinemine.

Joonis 24. Euroala ekspordimahud valitud partnerriikidesse

(indeks: 2006 I kv = 100; sesoonselt kohandatud; kolme kuu libisevad keskmised)

Allikas: EKP.
Märkus. Viimased andmed 2013. aasta novembrist, v.a euroalaväliste partnerite ja euroalaväliste ELi liikmesriikide puhul (andmed 2013. aasta oktoobrist).
1) Euroalaväline: kogu euroala eksport ülejäänud maailma.

EUROALA EKSPORDITURU OSADE ARENG

Käesolevas taustinfos kirjeldatakse euroala ja selle liikmesriikide eksporditulemusi ajavahemikul 1999–2012. Ülevaate andmiseks ekspordituru arengust arvutatakse euroala kaupade ja teenuste ekspordi mahud ja väärtused üleilmse ekspordi suhtes. Mahtude analüüs võib olla abiks riigi hinnapõhise konkurentsivõime hindamisel makromajanduslikul tasandil, sest vastavad turuosad võivad olla seotud SKP kasvuga ja võivad eeldatavasti otseselt reageerida hinnapõhise konkurentsivõime muutustele. Väärtusepõhised turuosad, mis kajastavad osaliselt kaubavahetusolude arengut, võivad aga eksporditulu hindamiseks paremini sobida ja neid võivad mõjutada nii mahu kui ka väärtuse muutused. Vahetuskursimuutused võivad ekspordituru väärtusepõhiseid osi mõjutada mõnevõrra teisiti kui mahupõhiseid¹.

Euroala ekspordituru osad

Tänu tähtsate turumajandusega riikide kiirele lõimumisele maailmamajandusega kahanes kaupade ja teenuste euroalavälise ekspordi turu väärtusepõhine osa 1999.–2012. aastal 18,8%lt 15,5%le (vt joonis A)².

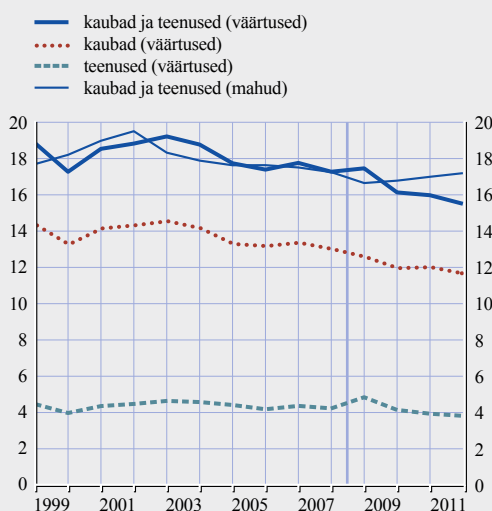
Kaupade ja teenuste turu väärtusepõhiste osade muutused kulgesid peamiselt vastavalt kaubavahetusele, kuna see moodustab euroala ekspordist ligikaudu kolmveerandi. Aastatel 1999–2008 vähenes euroalavälise kaubaekspordi turuosa 9,3% ja teenuste ekspordi turuosa 5,3% (vt joonis A). Pärast 2009. aastat jätkus see langustrend nii kaupade kui ka teenuste puhul.

Mahu poolest aga vähenes nii kauba- kui ka teenuste ekspordi turuosa aastatel 1999–2008 vähem kui väärtuse poolest, s.o 2,5% (vt joonised A ja B). Alates 2009. aastast on euroala ekspordi turuosa taastunud – kuni 2012. aastani kasvas see kumulatiivses arvestuses 3,3%. Mahukasv langes peamiselt Saksamaa arvele, kelle eksport oli tugev, ning on lisaks seletatav mitme liikmesriigi jõupingutustega parandada oma konkurentsivõimet (vt joonis B). Aastatel 1999–2012 aga vähenes euroalavälise ekspordi maht 2,8%.

Mahu- ja väärtusepõhiste turuosade arengu erinevused kajastavad hindade suhtelist arengut. Kui ekspordi väärtusepõhine turuosa väheneb

Joonis A. Euroalavälise ekspordi turuosad

(aasta andmed; protsentides kogu maailma ekspordist)

Allikad: EKP arvutused IMFi väljaande „World Economic Outlook” ja maksebilansi andmete põhjal.
Märkus. Euroalasisene kaubavahetus välja arvatud.

¹ Tuleb meele pidada, et ekspordituru osade lihtsa analüüsiga ei saa mõõta üleilmastumise mõju rahvusvahelistele tootmissüsteemidele. Näiteks nende riikide puhul, kus majandustegevust välismaale ümber paigutatakse, on ekspordituru osad väiksemad juhul, kui müüki korraldatakse peamiselt välisfiliaalidest ja mitte kodumaistest emaattevõtetest.

² Samal perioodil aga kasvas nende ekspordituru väärtusepõhine osa 25,7%lt 43,8%le.

mahupõhisest rohkem, tähendab see, et asjaomase riigi ekspordihinnad on maailma ekspordihindadest vähem tõusnud. Aastatel 1999–2012 väheneski euroala kaupade ja teenuste ekspordi mahupõhine turuosa (2,8%) vähem kui väärtusepõhine (17,7%), mis viitab sellele, et euroala ekspordihinnad tõusid maailma omadest vähem (vt joonis B). See võib olla seotud kaubavahetusolude halvenemisega euroalal, mis võis olla tingitud toormehindade suhtelisest tõusust³.

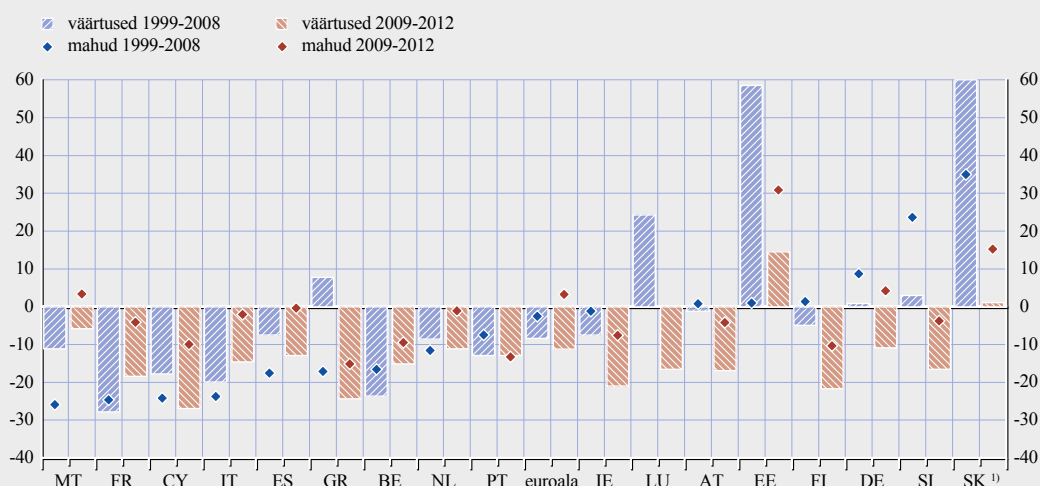
Euroala riikide ekspordituru osade areng

Aastatel 1999–2012 vähenes kauba- ja teenuste ekspordi mahu- ja väärtusepõhine turuosa suuremas osas euroala riikidest. Riikide vahel oli siiski erinevusi (vt joonis B).

Aastatel 1999–2008 kasvas eelkõige Slovakkia, Sloveenia, Eesti ja Saksamaa eksport nii väärtuse- kui ka mahupõhise turuosa poolest⁴. Saksamaa ja Sloveenia mahupõhine turuosa kasvas väärtusepõhisest rohkem (vt joonis B). See näitab, et nende riikide ekspordihinnad tõusid maailma ekspordihindadest vähem, mis on Saksamaa puhul seotud siseriikliku palgakasvu piiramise jõupingutustega. Ka Austria ja Soome suhteliste hindade põhine konkurentsivõime paranes nende mahupõhise turuosa suurenedes. Samal perioodil kahanes Malta, Hispaania, Küprose, Itaalia ja Madalmaade ekspordi mahupõhine turuosa väärtusepõhisest mõnevõrra rohkem, mis viitab nende hinnapõhise konkurentsivõime nõrgenemisele. Kreeka ekspordi mahupõhine turuosa vähenes oluliselt, viidates sellele, et Kreeka ekspordihinnad kasvasid maailma omadest kiiremini. See viis riigi hinnapõhise konkurentsivõime pideva nõrgenemiseni. Nendest riikidest mõne puhul võib ekspordi-

Joonis B. Euroala riikide ekspordi turuosad

(aasta andmed; muutus protsentides; kaubad ja teenused)

Allikad: EKP arvutused IMFi väljaande „World Economic Outlook” ja maksebilansi andmete põhjal.
Märkused. Euroala puhul on euroalasisene kaubavahetus välja arvatud. Luksemburgi mahtude kohta andmed puuduvad.
Riigid on järjestatud mahupõhiste turuosade vähenemise järgi aastatel 1999-2008.
1) Slovakkia ekspordi väärtusepõhine turuosa suurenes 1999. aastast 2008. aastani 128,3%.

3 Kuid hinnategurid seletavad ekspordituru osade arengut vaid osaliselt. Ekspordi pikemaajalises arengus on oma osa ka muudel teguritel, mis ei ole seotud hindadega (vt artikkel „Competitiveness and the export performance of the euro area”, EKP üldtoimetis nr 90, EKP, juuni 2005). Vt ka Dieppe jt (2011), di Mauro ja Forster (2008), Benkovskis ja Wörz (2012), Antras jt (2010) ja Altomonte jt (2013).
4 Slovakkia ekspordituru osade kasv viitab ka muudele teguritele, mis ei ole seotud hinnapõhise konkurentsivõimega (riigi võime meelitada ligi suuri välismaiseid otseinvesteeringuid ning lõimumine auto- ja elektroonikasektori komponentide tootmisega). Tingituna vahetuskursi küsimustest enne Slovakkia ühinemist euroalaga võib tegemist olla ka teatava statistilise kallutatusega.

туру osa vähenemist seletada toonase buumiajaga, mille tõttu ei olnud nad eriti huvitatud välismaale müümisest. Prantsusmaa, Belgia, Iirimaa ja Portugali ekspordi väärtusepõhine turuosa aga vähenes rohkem, millega seoses paranes pisut nende suhteliste hindade põhine konkurentsivõime.

Aastatel 2009–2012 vähenes mõne euroala riigi (Belgia, Prantsusmaa, Itaalia, Iirimaa, Kreeka ja Küpros) ekspordi mahupõhine turuosa väärtusepõhisest palju vähem. Ka Hispaania ja Madalmaade ekspordi väärtusepõhine turuosa vähenes, kuid mahupõhine stabiliseerus. See areng viitab üldisetele jõupingutustele, mida paljud neist riikidest tegid, et säilitada oma konkurentsivõimet, aga ka ekspordi suurendamise soovile, kuna sisenõudlus oli sel ajavahemikul väike.

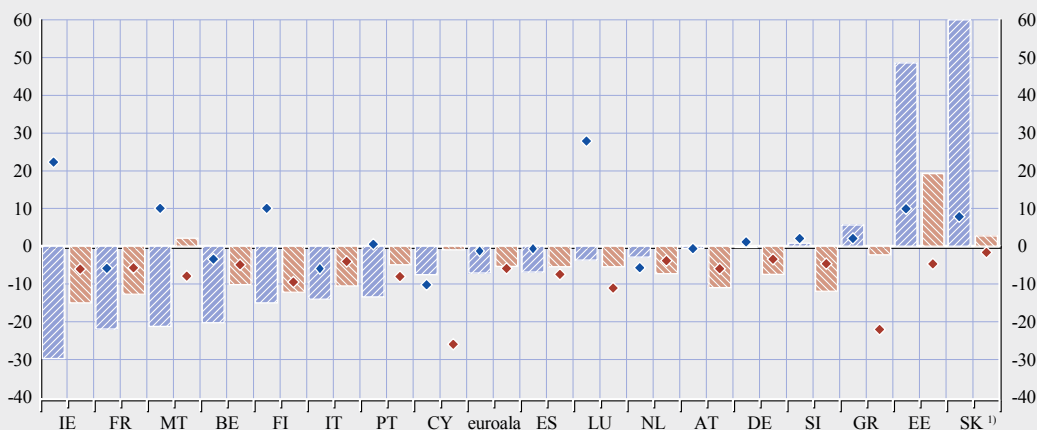
Samal perioodil ei lasknud Saksamaa ekspordi turuosa end kriisist palju mõjutada, mis viitab riigi suhteliste hindade põhise konkurentsivõime jätkuvale paranemisele. Eesti ja Slovakkia ekspordi puhul kasvas eelkõige mahupõhine turuosa. Malta mahupõhine turuosa kasvas vaid pisut, samas kui Portugali puhul vähenesid nii mahu- kui ka väärtusepõhine turuosa sarnaselt. Austria, Soome ja Sloveenia eksport, mille mahupõhine turuosa oli enne kriisi kasvanud, kahanes pärast kriisi. Mahupõhiselt oli see väärtusepõhisest väiksem, mis tähendab, et neil riikidel õnnestus säilitada osa oma kriisieelsest suhtelisest konkurentsivõimest.

Kui võrrelda kauba- ja teenuste ekspordi väärtuste põhjal, siis on teenuste ekspordi väärtusepõhine osa kogu maailma ekspordis tavaliselt kaubaekspordi omast suurem. Aastatel 1999–2008 vähenes enamiku euroala riikide (v.a Slovakkia, Eesti ja Kreeka) kaubaekspord (vt joonis C)⁵. Austria, Saksamaa ja Sloveenia puhul jäi kaubaekspordi osatähtsus kogu ekspordi muutuses neutraalseks. Samal perioodil toetas paljude riikide (Luksemburg, Iirimaa, Soome, Malta, Eesti,

Joonis C. Kaupade ja teenuste osatähtsus ekspordituru osades

(aasta andmed; muutus protsentides; väärtused)

- ▨ kaupad 1999-2008
- ▨ kaupad 2009-2012
- ◆ teenused 1999-2008
- ◆ teenused 2009-2012

Allikad: EKP arvutused IMFi väljaande „World Economic Outlook” ja maksebilansi andmete põhjal. Märkused. Euroala puhul on euroalasisene kaubavahetus välja arvatud. Riigid on järjestatud kaupade suurima negatiivse osatähtsuse järgi ekspordi turuosas aastatel 1999-2008.

1) Kaupade osatähtsus Slovakkia ekspordi turuosas suurenes 1999. aastast 2008. aastani 120,4%.

5 Kaupade ja teenuste osatähtsuse arvutamiseks ekspordi turuosade kogukasvus kaalutakse kauba- ja teenuste ekspordi turuosade protsentuaalset kasvu nende osatähtsusega riigi koguekspordis (need osad arvutatakse vaatlusperioodi esimese aasta suhtes).

Slovakkia, Sloveenia, Kreeka, Saksamaa ja Portugal) ekspordi turuosa kasvu teenuste eksport. Finantskriisi algusest 2012. aastani pöördus see kasv vastupidiseks ning nii kauba- kui ka teenuste ekspordi turuosa kahanes, kusjuures teenuste eksport osutus kaubaekspordist suhteliselt vastupidavamaks.

Kokkuvõttes on euroala ekspordi turuosad kahanenud seoses arengumaade ekspordi edenemisega. Mahupõhiste turuosade puhul aga on kriisi algusest ilmnunud teatavaid positiivseid märke, mis viitavad euroala hinnapõhise konkurentsivõime suhtelisele paranemisele. Riikide tasandil väljendub see mitme liikmesriigi suhtelise konkurentsivõime paranemises ja Saksamaa ekspordi tugevuses. Kaupade osatähtsus ekspordi turuosade vähenemises oli suurem, ent näib, et teenused on langusele paremini vastu pidanud.

TÖÖSTUSSEKTORI AKTIIVSUS KASVAS PISUT

Vaatamata mõningasele kõikumisele paranes tööstussektori aktiivsus aasta jooksul mõnevõrra, mis oli kooskõlas SKP järkjärgulise taastumisega. 2013. aasta detsembris oli tööstustoodangu (v.a ehitus) kasv eelmisest aastast 1,2% kiirem. Meenutuseks võib lisada, et 2012. aasta detsembris oli see näitaja 2,6% väiksem kui 2011. aastal. Tööstustoodangu (v.a ehitus) komponentidest kasvas 2013. aastal kõige rohkem vahekaupade tootmine (vt joonis 25). Lisandväärtus tööstuses (v.a ehitus) vähenes aga 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis aasta arvestuses keskmiselt 1,2% (2012. aastal 1,1%). See oli tingitud 2012. aasta viimase kvartali väga negatiivsetest tulemustest.

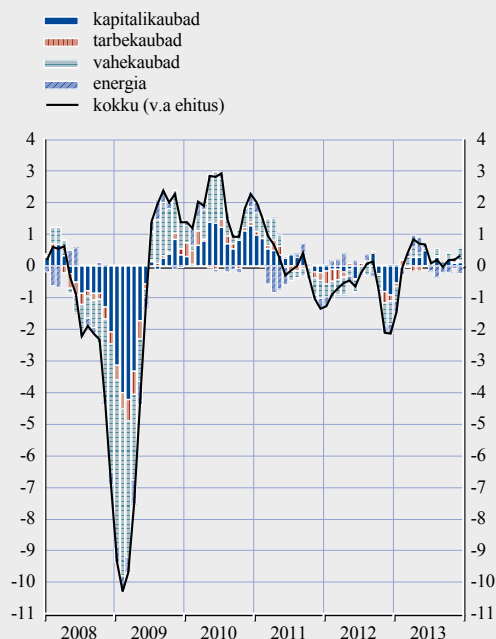
Ehitustoodangu kasv on juba pikemat aega olnud loid; 2013. aastal rauges see veelgi. Ehitussektori lisandväärtus, mis oli 2012. aastal vähenenud 4,2%, kahanes 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis aasta arvestuses (sesoonselt korrigeerimata andmete põhjal) keskmiselt 4,6%. Samal ajal vähenes teenuste lisandväärtus, mis oli olnud 2012. aastal stabiilne, 2013. aastal 0,3%.

TÖÖTURU ARENG PEATUS 2013. AASTAL

Töökohtade arv, mis oli 2012. aastal langenud 0,7%, vähenes 2013. aastal veelgi (vt joonis 26). Seetõttu oli euroala tööhõive 2013. aasta kolmandas kvartalis ligikaudu 0,8% väiksem kui aasta varem. Tööhõive areng kvartalite kaupa näitab aga, et olukord tööturul on stabiliseerunud ja hakanud paranema. Töökohtade arv püsis kvartaliarvestuses üldjoontes stabiilne nii 2013. aasta teises kui ka kolmandas kvartalis. Enne seda oli töökohtade arv seitse kvartalit järjest vähenenud. Lisaks on uuringud aasta jooksul andnud paremaid tulemusi, mis viitab töökohtade loomise tempo stabiilsusele või mõningasele kiirenemisele 2013. aasta neljandas kvartalis. Kokkuvõttes vähenes tööhõive 2013. aastal arvatavasti

Joonis 25. Tööstustootmine ja selle osatähtsused

(kasvumäär ja osakaal protsendipunktides; kuised andmed; sesoonselt kohandatud)

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.
Märkus. Esitatud andmed arvutatakse kolme kuu libisevate keskmistena varasema kolme kuu vastava keskmise suhtes.

ligikaudu 1%. Sektorite arvestuses oli töökohtade arvu kahanemine laiapõhjaline.

Nagu 2012. aastal, vähenes töötundide koguarv ka 2013. aastal töökohtade arvust mõnevõrra kiiremini. See viitab asjaolule, et paljud ettevõtted vähendasid töötajade arvu, kärpides töötundide arvu töötaja kohta, aga mitte töötajate arvu. Tundub, et see areng pöördus 2013. aasta teisel poolel, mis oleks kooskõlas tööturu olukorra järkjärgulise paranemise märkidega, mille puhul eelneb uute töötajate värbamisele sageli töötundide arvu normaliseerumine.

Kuna tööturud kipuvad üldistele tsüklilistele muutustele reageerima hiline misega, siis aeglustus tööhõive kasv toodangu omast rohkem. See tähendab, et ühe töötaja tööviljakuse aastakasv suurenes 2013. aasta kolmandas kvartalis 0,5%ni (2012. aasta viimases kvartalis -0,3%). Keskmine aastakasv oli aasta kolmes esimeses kvartalis 0,2% (eelmisel aastal muutumatu). Tööviljakuse kasv kiirenes kõigis sektorites.

Kuna töötundide arv vähenes töökohtade arvust rohkem, oli üldise tööviljakuse aastakasv töötundides mõõdetuna 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis keskmiselt 0,7%, mis on sarnane 2012. aasta tulemusega.

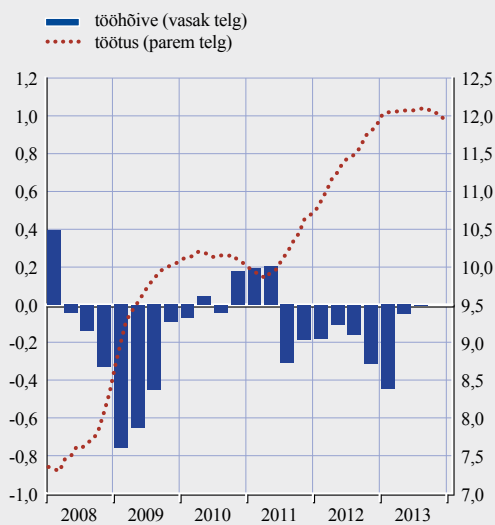
Pärast seda, kui euroala tööpuuduse kasv oli 2011. aasta esimesel poolel peatunud, jätkus see 2012. aastal ja 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis ning jõudis tasemele, mida ei ole nähtud alates euroala aegridade algusest 1995. aastal. Sellest hoolimata ei olnud tööpuuduse kasv 2013. aastal nii hoogne kui 2012. aastal ning oktoobris see isegi pidurdus pisut (vt joonis 26). Seejärel püsis tööpuuduse määr aasta lõpuni stabiilselt 12,0% juures, seda vaatamata töötute arvu jätkuvale vähenemisele. 2013. aasta detsembris oli see näitaja siiski üle 2 protsendipunkti kõrgem kui 2011. aasta aprillis registreeritud madalaim tase. Kogu 2013. aasta arvestuses oli tööpuudus keskmiselt 12,1% (2012. aastal 11,4%).

2.5 EELARVEPOLIITIKA ARENG

Euroala valitsussektori eelarve puudujääk vähenes 2013. aastal ootuste kohaselt veelgi, mis viitab enamikus liikmesriikides toimuvale ulatuslikule konsolideerimisele. 2009. aastal oli euroala kogupuudujääk väga suur, kuid on nüüd üle kahe korra väiksem. Aastaid kestnud kõikehõlmava ja sageli vaevarikka eelarvete korrigeerimise järel on euroala teinud oma eelarveseisundi tugevuse taastamisel rohkem edusamme kui teised suuremad arenenud majanduspiirkonnad. Valitsussektori võla suhe SKPsse on aga sellegipoolest endiselt väga suur ega ole paljudes riikides veel stabiliseerunud. Euroala eelarvepoliitikas valmistab seega suurimaid raskusi eelarve konsolideerimise jätkamine keskpikas perspektiivis. See on vajalik selleks, et vähendada ülemäärast võla suhet SKPsse ja luua eelarvepuhvrid tulevaste šokkide jaoks, eriti arvestades elanikkonna vananemise negatiivset mõju riigi rahandusele.

Joonis 26. Tööturu areng

(kasvutempo võrreldes eelneva kvartaliga, protsenti töøjõust; sesoonselt kohandatud)

Allikas: Eurostat.

EELARVETE KONSOLIDEERIMINE 2013. AASTAL

Vastavalt Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognosile vähenes euroala valitsussektori eelarvepuudujääk 2013. aastal kokku 0,6 protsendipunkti ehk 3,1%ni SKPst (vt tabel 4). Selle taga oli suurel määral valitsussektori tulude suhtarvu kasv, mis tõusis 0,5 protsendipunkti võrra ehk 46,7%ni SKPst. See viitas eelkõige maksubaaside laienemisele ja maksumäärade tõusule mitmes riigis. Samal ajal vähenes kulude suhe SKPsse vaid pisut (0,1 protsendipunkti), s.o 49,8%ni SKPst.

Oodatakse, et euroala valitsussektori koguvõla suhe SKPsse kasvas 2013. aastal keskmiselt oluliselt ehk 95,7%ni (2012. aastal 92,7%), ehkki kasv oli 2012. aastaga võrreldes aeglasem. Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognosist ilmnes, et euroala 17 riigist 13 puhul ületas valitsussektori võla suhe SKPsse Maastrichti lepingus sätestatud kontrollväärtuse 60%; neist riikidest kaheksas oli see isegi üle 90%. Euroala valitsussektori võla suhtarvu kasv on suure intressikulude ja varude muutuste korrigeerimise mõju tulemus.

Nagu tabelist 4 näha, on Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognosi kohaselt oodata, et mitme riigi eelarvetasakaal on osutunud halvemaks kui tema valitsus oma 2013. aasta aprilli stabiilsusprogrammis või Portugali puhul majanduslikus kohandamisprogrammis ette nägi. Üldiselt näitab prognoos, et oma kavandatud eelarve-eesmärke ei ole saavutanud ükski riik peale Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Madalmaade, Portugali ja Sloveenia. Mõnel riigil, nagu näiteks Itaalia ja Slovakkial, jäi eesmärgi täitmisest eeldatavasti puudu vaid 0,1%. ELi-IMFi finantsabiprogrammidega hõlmatud riikidest vähenes eelarvepuudujääk Iirimaa ja Portugalis, kasvas aga Kreekas ja Küprosel. Kreekas saavutati eelduste kohaselt 2013. aastal esmane ülejääk ja seega ületati programmi eesmärki. Taustinfos 6 antakse ülevaade ELi-IMFi majanduslikus kohandamisprogrammis osalevate või finantsabi saavate riikide hiljutisest arengust.

Tabel 4. Euroala ja euroala riikide eelarvepositsioonid

(protsendina SKPst)

	Valitsussektori eelarve ülejääk (+) / puudujääk (-)				Valitsussektori koguvõlg			
	Euroopa Komisjon			Stabiilsusprogramm	Euroopa Komisjon			Stabiilsusprogramm
	2011	2012	2013	2013	2011	2012	2013	2013
Belgia	-3,7	-4,0	-2,8	-2,5	98,0	99,8	100,4	100,0
Saksamaa	-0,8	0,1	0,0	-0,5	80,0	81,0	79,6	80,5
Eesti	1,1	-0,2	-0,4	-0,5	6,1	9,8	10,0	10,2
Iirimaa	-13,1	-8,2	-7,4	-7,5	104,1	117,4	124,4	123,3
Kreeka ¹⁾	-9,5	-9,0	-13,5	-	170,3	156,9	176,2	-
Hispaania	-9,6	-10,6	-6,8	-6,3	70,5	86,0	94,8	91,4
Prantsusmaa	-5,3	-4,8	-4,1	-3,7	85,8	90,2	93,5	93,6
Itaalia	-3,8	-3,0	-3,0	-2,9	120,7	127,0	133,0	130,4
Küpros	-6,3	-6,4	-8,3	-	71,5	86,6	116,0	-
Luksemburg	0,1	-0,6	-0,9	-0,7	18,7	21,7	24,5	23,8
Malta	-2,8	-3,3	-3,4	-2,7	69,5	71,3	72,6	74,2
Madalmaad	-4,3	-4,1	-3,3	-3,4	65,7	71,3	74,8	74,0
Austria	-2,5	-2,5	-2,5	-2,3	72,8	74,0	74,8	73,6
Portugal ¹⁾	-4,3	-6,4	-5,9	-5,5	108,2	124,1	127,8	122,3
Sloveenia	-6,3	-3,8	-5,8	-7,9	47,1	54,4	63,2	61,8
Slovakkia	-5,1	-4,5	-3,0	-2,9	43,4	52,4	54,3	54,8
Soome	-0,7	-1,8	-2,2	-1,9	49,2	53,6	58,4	56,3
Euroala	-4,2	-3,7	-3,1	-2,9	88,0	92,7	95,7	93,4

Allikad: Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognos, 2013. aasta aprillis ajakohastatud stabiilsusprogrammid ja EKP arvutused. Märkus. Andmed põhinevad ESA 95 määratlustel.

1) Kreeka ja Portugali andmed ei ole nende stabiilsusprogrammides määratletud eesmärgid, vaid teise kohandamisprogrammi läbivaatamise tulemused. Kreeka eesmärgid on määratletud esmase eelarvetasakaalu põhjal.

ELi–IMFi KOHANDAMISPROGRAMMIS OSALEVATE VÕI FINANTSABI SAAVATE EUROALA RIIKIDE ARENG 2013. AASTAL

Käesolevas taustinfos antakse ülevaade 2013. aastal toimunud arengust neis neljas euroala riigis, mille suhtes on käimas EMI–IMFi kohandamisprogramm, ning Hispaanias, mille suhtes on käimas ELi finantsabiprogramm¹. Kõik viis riiki tegid oma majanduse tasakaalustamisel märkimisväärsed edusamme, lahendades eelkõige tööturgudel struktuurse jäikuse probleeme ja parandades finantsstabiilsust. Iirimaa ja Hispaania lõpetasid oma programmid edukalt. Tulevikus tuleb neil oma senised saavutused konsolideerida ja reformikava jätkata.

Kreeka

Kreeka tegi rahandusliku jätkusuutlikkuse taastamisel ja konkurentsivõime parandamisel ka 2013. aastal edusamme. Teises kvartalis hakkas tema majandus pärast pikka ja sügavat langust stabiliseeruma. 2012. aastal rakendatud ulatuslikud tööturureformid on hakanud tulemusi andma ning ka tööhõive areng erasektoris on julgustav. Kuigi tööjõu ühikukulu vähenemine on hindadele üle kandunud aeglaselt, sai hinnalangus 2013. aastal uut hoogu, mis peaks toetama ka riigi jooksevkonto jätkuvat paranemist.

Aastate 2010–2013 väga ulatusliku konsolideerimistegevuse tulemusel saavutati eelduste kohaselt 2013. aastal (programmi määratluse järgi) märkimisväärne esmane ülejääk. See tulemus ületab programmi eesmärgi – tasakaalustatud esmane eelarve – peamiselt tänu tagasihoidlikele kulutustele. Üldiselt on alates programmi käivitamisest rakendatud eelarvekohandamisel tehtud kõigi rahvusvaheliste standardite kohaselt erakordseid edusamme. Tulevikus on keskpikas eelarvestraategias ette nähtud esmase ülejäägi ja SKP suhtarvu kasv 2014. aastal 1,5%ni, 2015. aastal 3,0%ni ja 2016. aastal 4,5%ni.

Struktuurireformide edenemisest hoolimata on alles jäänud sügavale juurdunud struktuurne jäikus, mille kõrvaldamisega tuleb tegelda jõulisemalt, et luua alus majandus- ja tööhõive püsivale kasvule. Struktuurireformide laiendamiseks ja süvendamiseks on edaspidi vaja võtta poliitilisi kohustusi. Eelkõige tuleb kiirendada toote- ja teenuseturu ning institutsioonilisi reforme. Finantssektorit tugevdas 2012.–2013. aastal kapitali suurendamine, kuid samal ajal jätkus varade kvaliteedi halvenemine, kusjuures viivislaenu ületasid 30%.

Iirimaa

Iirimaal edenes kohandamisprogramm kavakohaselt. Tänu sellele said riigiasutused programmi 2013. aasta detsembris edukalt lõpule viia. Riigi majanduskasv aeglustus 2013. aasta esimesel poolel mõnevõrra, kuid kõrgema sagedusega avaldatavate näitajate kohaselt suurenes majandusaktiivsus teisel poolaastal edasi. Tööturg näitas jätkuvalt tugevnemise märke ning ka konkurentsivõime ja jooksevkonto paranesid.

Eelarvepoliitika seisund paranes 2013. aastal jätkuvalt ja vaatamata nõrgale majandusele saavutas riik oma eelarve-eesmärgid. Valitsemissektori eelarvepuudujäägi puhul oodatakse 2013. aasta

¹ Euroalal alates kriisi algusest käinud tasakaalustamisprotsessi pikemaajalisi perspektiive on käsitletud EKP 2012. aasta aruande taustinfos 5.

programmis seatud eesmärgi ületamist. 2014. aasta eelarvega on ette nähtud konsolideerimise jätkumine valdavalt kulude poolel; eesmärk on vähendada valitsemissektori eelarvepuudujääk 2014. aastal 4,8%ni SKPst ja 2015. aastal alla 3,0% SKPst. Tulevikus peab Iirimaa kõrvaldama oma eelarvepoliitika ülejäänud nõrgad kohad, eriti tervishoiukulutuste puhul, ning täitma ka edaspidi turgudele positiivse signaali saatmiseks oma eelarve-eesmärke.

Iirimaa programmi lõpuleviimine rõhutab mõnikord küll vaevarikaste, kuid siiski edukate meetmete vajalikkust. On äärmiselt tähtis, et Iirimaa jätkaks eelkõige pangandussektoris vajalike reformidega, et tagada turulepääsu ja kindlustada oma pikaajalisi majandusväljavaateid.

Portugal

Pärast SKP reaalkasvu järsku aeglustumist ja tööhõive kiiret vähenemist 2011.–2012. aastal olid need näitajad 2013. aasta teises kvartalis jälle positiivsed. Viimase kolme aasta jooksul on välist tasakaalustamatust märkimisväärselt parandatud. Jooksevkonto jõudis 2013. aastal ülejääki.

Eelarvet konsolideeriti 2012. ja 2013. aastal väga kiires tempos. 2013. aasta keskel korrigeeriti puudujäägi vähendamise kava, et võimaldada osaliselt kasutada automaatseid stabilisaatoreid, kindlustades samal ajal keskpikas perspektiivis valitsemissektori võla suhte SKPsse. Puudujäägieesmärgid (ilma finantssektori toetuseta) tõsteti 2013. aastaks 4,5% asemel 5,5%ni SKPst ja 2014. aastaks 2,5% asemel 4%ni SKPst. 2013. aastal ületati esmase puudujäägi eesmärk tänu oodatust parematele makromajanduslikele tulemustele ja karmile eelarvekontrollile. 2014. aasta eelarves on konsolideerimismeetmeid – peamiselt kulude poolel – üle 2% ulatuses SKPst.

Struktuurireformid on edenenud üldiselt kooskõlas programmi tingimustega. Suurem osa programmiga hõlmatud õigusaktidest, mis käsitlevad töö- ja tooteturupoliitikat, on nüüdseks jõustatud. Edaspidi tuleb tähelepanu pöörata reformide tulemuslikule rakendamisele ja reformiprotsessi edendamisele eesmärgiga kõrvaldada allesjäänud tõkked, mis takistavad konkurentsi, investeerimisotsuste tegemist ja töökohtade loomist.

Küpros

Küprose suhtes kiideti ELi–IMFi kohandamisprogramm heaks 2013. aasta aprillis. Suure kogunenud tasakaalustamatuse, kohandamisprogrammi alguse viibimise ja pangakriisi tõttu aeglustus majanduskasv 2013. aastal väga tugevalt, ehkki mitte nii kiiresti kui esialgu arvatud. Samal ajal kasvas tööpuudus järsult ja laenuandmine seiskus.

Süveneva makromajanduslanguse tõttu halvenes 2013. aastal eelarveseisund. Kohandamisprogrammi kohaselt oli esmase puudujäägi eesmärgiks 2013. aastal ligikaudu 4,25% SKPst, sealhulgas ühekordne kulu 1,8% ulatuses SKPst Cyprus Popular Bankis hoitavate toetus- ja pensionivahendite kompenseerimiseks, et tagada nende võrdväärne kohtlemine Küprose keskpangas hoitavatega. 2013. aasta eelarveesmärgid ületati tublisti ning 2014. aastal kujuneb riigi esmane puudujääk ootuste kohaselt väiksemaks kui programmi algne eesmärk 4,25% SKPst. 2014. aasta eelarves on püütud osa tulevastel aastatel vajalikuks osutuvast konsolideerimisest ettepoole tuua, et saavutada pikaks ajaks esmane ülejääk 4% SKPst (ja seda säilitada), suunates riigivõlga sel moel vähenemise teele.

2013. aastal tehti suuri edusamme struktuuri- ja regulatiivsete reformide rakendamisel. Edenes ka finantssektori stabiliseerimine ja restruktureerimine. 2013. aasta augustis avaldasid ametiasutused vahe-eesmärke sisaldava tegevuskava, mis näeb ette haldusmeetmete ja kapitalikontrolli järkjärgulise leevendamise, tagades samal ajal finantsstabiilsuse. Ka tulevikus seisavad Küprosel ees suured katsumused, eriti finantssektoris. Seetõttu on äärmiselt oluline, et programmi rakendataks ka edaspidi jõuliselt.

Hispaania

14. novembril 2013 kinnitas eurorühm Hispaania finantsabiprogrammi edenemisele antud positiivset hinnangut. Programm on aidanud oluliselt parandada Hispaania pangandussektori rahastamisolukorda ja struktuuri. Pärast rohkem kui kaks aastat kestnud majanduslangust muutus SKP reaalkasv 2013. aasta kolmandas kvartalis küll ainult pisut, kuid siiski positiivseks. Tööpuudus on endiselt väga suur ja hakkas tasapisi vähenema alles 2013. aasta teisel poolel. Hispaania majandust toetab tööjõu ühikukulu jätkuv langus, mis on aidanud viia jooksevkonto ülejääki.

Hispaania konsolideeris oma eelarvet hiljuti väga tugevalt ja on arvatavasti koos sügisel vastuvõetud täiendavate meetmetega saavutanud oma 2013. aasta eesmärgile (6,5%) lähedase puudujäägi. 2014. aasta eesmärgi (5,8%) saavutamiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi.

Tulevikus on äärmiselt oluline säilitada reformide tempo pangandussektori üldisemas juhtimises, samuti avalikus halduses ja tööturgudel.

TSÜKLILISELT KOHANDATUD NÄITAJAD

Nagu tabelist 5 näha, jätkus 2013. aastal eelarvete konsolideerimine, isegi kui arvestada majandustsükli mõju riikide eelarveolukorrale. Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognooosi kohaselt on oodata, et nii tsükliliselt korrigeeritud eelarvetasakaal kui ka tsükliliselt korrigeeritud esmase eelarve tasakaal (mis ei sisalda intressimaksete mõju) on 2013. aastal paranenud samas tempos kui 2012. aastal, s.o vastavalt 1 ja 0,9 protsendipunkti ulatuses SKPst. Euroala struktuurne eelarvepuudujääk (mis ei hõlma ühekordseid ega ajutisi meetmeid) paranes veelgi: 0,7 protsendipunkti SKPst (2012. aastal 1,5 protsendipunkti SKPst). Nende tsükliliselt korrigeeritud eelarvenäitajate tõlgendamisel tuleb aga olla ettevaatlik, sest eelarveseisundile avalduva tsüklilise mõju reaalajas hindamisele on iseloomulik märkimisväärne ebakindlus, eriti riikide puhul, kus toimub suur majanduse tasakaalustumine. Taustinfos 7 käsitletakse suuremate arenenud majandusega riikide eelarvete konsolideerimisel tehtud edusamme alates kriisi algusest.

Tabel 5. Euroala ja euroala riikide tsükliliselt kohandatud eelarveseisundi, esmase eelarveseisundi ja struktuurse eelarveseisundi muutused

(protsendipunktides SKPst)

	Tsükliliselt kohandatud eelarveseisundi muutus			Tsükliliselt kohandatud esmase eelarveseisundi muutus			Struktuurse eelarvetasakaalu muutus		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Belgia	-0,3	0,2	1,5	-0,3	0,3	1,3	0,0	0,3	0,8
Saksamaa	2,2	1,4	0,4	2,2	1,2	0,3	1,2	1,3	0,3
Eesti	-1,3	-1,9	0,4	-1,3	-1,9	0,4	0,2	0,6	-0,4
Iirimaa	16,3	4,3	0,7	16,4	4,8	1,5	1,1	0,2	0,9
Kreeka	3,2	2,0	-4,3	4,6	-0,1	-5,1	3,1	4,7	2,2
Hispaania	-0,1	-0,7	3,9	0,5	-0,2	4,3	0,2	2,1	1,1
Prantsusmaa	1,3	1,0	1,1	1,5	1,0	0,9	1,0	1,1	0,9
Itaalia	0,4	1,8	0,7	0,8	2,3	0,5	0,0	2,3	0,6
Küpros	-1,1	0,4	0,7	-1,0	1,1	1,6	-0,9	-0,3	1,3
Luksemburg	0,4	0,1	-0,6	0,5	0,1	-0,5	0,4	0,1	-0,6
Malta	0,9	-0,2	-0,3	1,0	-0,1	-0,3	1,2	-0,4	0,3
Madalmaad	0,5	1,1	1,3	0,5	0,9	1,3	0,4	1,1	0,6
Austria	1,2	0,1	0,4	1,1	0,1	0,4	1,1	0,7	0,0
Portugal	5,9	-1,3	1,0	7,2	-1,0	1,0	2,3	2,4	0,5
Sloveenia	-1,2	3,2	-1,5	-0,9	3,4	-1,0	-0,2	2,2	-0,1
Slovakkia	2,8	0,8	1,9	3,0	1,1	2,0	2,2	1,0	1,7
Soome	0,6	-0,4	0,0	0,7	-0,5	0,0	0,6	-0,4	-0,1
Euroala	1,5	1,0	1,0	1,7	1,1	0,9	0,8	1,5	0,7

Allikas: Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognoos.

Märkused. Positiivsed/negatiivsed arvud: eelarvetasakaalu paranemine/halvenemine. Iirimaa, Hispaania, Austria, Portugali ja Sloveenia puhul hõlmavad muutused tsükliliselt kohandatud tasakaalus ja tsükliliselt kohandatud esmases eelarvetasakaalus ulatuslike finantssektori toetuseks rakendatud meetmete järkjärgulist kaotamist. Kreeka puhul hõlmavad muutused tsükliliselt kohandatud tasakaalus ja tsükliliselt kohandatud esmases eelarvetasakaalus pankade rekapiitalseerimiskulusid, liikmesriikidelt laekunud ülekandeid, mis vastavad eurosüsteemi keskpankadele kuuluvatelt Kreeka võlakirjadelt saadud kasumile, ja muid väiketegureid.

Taustinfo 7

EELARVETE KONSOLIDEERIMISE EDENEMINE: RAHVUSVAHELINE VÕRDLU

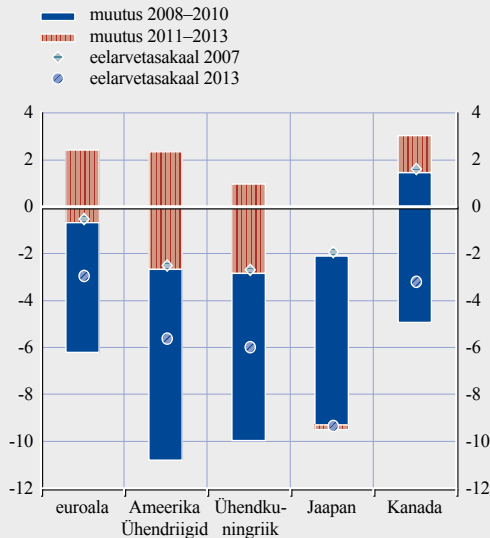
Käesolevas taustinfos käsitletakse alates kriisi algusest toimunud eelarvete konsolideerimist kõigis suuremates arenenud majanduspiirkondades: euroalal, USAs, Ühendkuningriigis, Jaapanis ja Kanadas. Kõigis neis, kaasa arvatud euroala riikides, on alates 2010. aastast tehtud eelarvete tasakaalustamisel tähtsaid edusamme. Sellegipoolest on nii nominaalsed eelarvepuudujäägid kui ka võla-SKP suhtarvud endiselt väga suured ja ületavad kriisieelset taset. Tulevikus on oluline eelarve konsolideerimist jätkata, et tagada tugeva eelarveseisundi taastumine.

Eelarveareng suurimates arenenud majanduspiirkondades alates 2008. aastast

2008. aasta ülemaailmne finantskriis ja sellele järgnenud majandusaktiivsuse vähenemine nõudis kiireid ja otsustavaid poliitilisi meetmeid, eelkõige nendes suuremates arenenud majanduspiirkondades, mida kriis tabas eriti rängalt. Enamik arenenud majandusega riike, nende hulgas euroala riigid, on alates 2008. aasta lõpust võtnud erakorralisi meetmeid, et toetada raskustesse sattunud panku ja kaitsta rahvusvahelise finantsüsteemi stabiilsust. Kaitsmaks oma majandusaktiivsust kriisi teiseste mõjude eest, on valitsused lisaks vastu võtnud suuri eelarvestiimuleid. Need poliitilised meetmed koos automaatsete stabilisaatorite toimimisega viisidki väga suurte eelarvepuudujääkideni ning võla-SKP suhtarvudeni. Aastatel 2008–2010 suurenes nominaalne eelarvepuudujääk euroalal 5,5 protsendipunkti SKPst, Kanadas 6,4, Jaapanis ja Ühendkuningriigis pisut üle 7 ning USAs ligikaudu 8 (vt joonis A). Võla suhe SKPsse kasvas nõnda kiiresti, et seda sai mõõta kahekohaliste numbritega, kusjuures kiireim oli kasv Jaapanis ja Ühendkuningriigis (vt joonis B).

Joonis A. Valitsussektori eelarvetasakaal

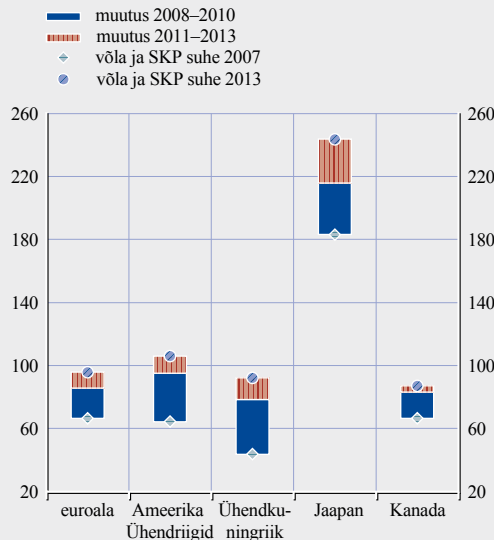
(protsentides SKPst; protsentipunktes SKPst)

Allikad: IMFi väljaanne „World Economic Outlook” ja EKP arvutused.
Märkus. Kõigi riikide andmed on esitatud kalendriaasta põhjal.

Joonis B. Valitsussektori võla suhe SKPsse

(protsentides SKPst; protsentipunktes SKPst)

Allikad: IMFi väljaanne „World Economic Outlook” ja EKP arvutused.
Märkus. Kõigi riikide andmed on esitatud kalendriaasta põhjal.

Alates 2010. aastast on enamik arenenud riike asunud oma eelarvet konsolideerima. Siis soovitas IMF parandada alates 2011. aastast tsükliliselt korrigeeritud eelarvetasakaalu 1 protsendipunkti võrra SKPst aastas. See on asjakohane konsolideerimistempo, et saavutada õige tasakaal kahe vajaduse vahel: ühelt poolt vajadus lahendada turu mure eelarvepoliitika aluspõhimõtete pärast ja teiselt poolt vajadus vältida toona alles alanud taastumisele antud toetuse järsku lõppemist¹. Tegelikult aga kulges konsolideerimine riigiti väga erinevas tempos – olenevalt sellest, kui suured olid finantsturul valitsevad pinged, kui ulatuslikult oli eelarve tasakaalustamata, ja konkreetset euroala puhul ka stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetest.

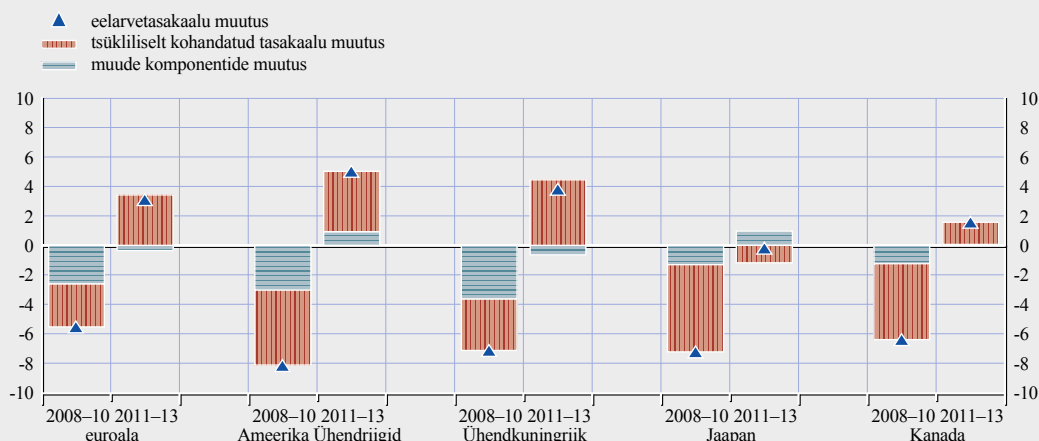
Ühendkuningriigi, USA ja Jaapaniga võrreldes oli euroala eelarvepuudujääk riigivõlakriisi alguses väiksem, Kanada eelarve aga oli isegi 1,5% ulatuses SKPst ülejäägis. Aastatel 2011–2013 vähenes eelarvepuudujääk kõige rohkem USAs ja Ühendkuningriigis, kellele järgnesid euroala ja Kanada; Jaapani puudujääk suurenes pisut (vt joonis C). IMFi andmetel konsolideeriti eelarveid aastatel 2011–2013 (mõõdetuna tsükliliselt korrigeeritud eelarvetasakaalu muutusena) euroalal, Ühendkuningriigis ja USAs aastas keskmiselt üle 1 protsendipunkti ulatuses SKPst. Kanadas oli see näitaja ligikaudu poole väiksem ja Jaapanis negatiivne.

Konsolideerimispingutused on hakanud vilja kandma. Ehkki nominaalne eelarvepuudujääk on kõigis arenenud majanduspiirkondades endiselt suur ja ületab kriisieelset, on see USAs ja euroalal kriisiaegse tiptasemega võrreldes poole võrra vähenenud. Eelduste kohaselt on euroala eelarvepuudujääk ja tsükliliselt korrigeeritud eelarvetasakaal 2013. aastal väiksem kui teistes suuremates arenenud majanduspiirkondades. Korrigeerimise tulemusel on tsükliliselt korrigeeritud puudujääk

¹ Vt „Fiscal exit: from strategy to implementation”. IMFi väljaanne „Fiscal Monitor”, november 2010. IMFi väljaande „Fiscal Monitor” 2013. aasta aprillinumbris avaldatud taustinfos 2 kinnitatakse, et tsükliliselt korrigeeritud kohandamine tempos 1% SKPst on üldjuhul kohane riikide puhul, kes ei ole turu surve all.

Joonis C. Eelarvetasakaalu muutuse jagunemine aastatel 2008–2010 ja 2011–2013

(protsendipunkti SKPst)

Allikad: IMFi väljaanne „World Economic Outlook” ja EKP arvutused.

Märkused. Kõigi riikide andmed on esitatud kalendriaasta põhjal. USA puhul on kasutatud „Fiscal Monitori” 2013. aasta oktoobrinumbri andmeid, sest tsükliiselt korrigeeritud eelarvetasakaalu on korrigeeritud valitsussektori poolt finantssektorile antud abi suhtes. Jaapani puhul on kasutatud struktuurset tasakaalu. Muude komponentide muutus hõlmab tsükliiselt korrigeeritud komponenti ja muid tegureid peale toodangutsükli, mis mõjutavad eelarvetasakaalu.

euroalal ja Ühendkuningriigis kriisieelsega võrreldes vähenenud. Võla suhe SKPsse suurenes aga riigivõla kriisijärgse kiire kasvu tõttu edasi. Valitsussektori võla suhe SKPsse kasvas eriti palju Ühendkuningriigis: 2007. aastal moodustas see 44% SKPst, 2013. aastal aga rohkem kui 90%. Teistest oluliselt suurem oli see näitaja 2013. aastal aga Jaapani puhul: 244% (vt joonis B).

Areng euroalal

2008.–2009. aasta finants- ja majanduskriis tabas rängalt ka üksikuid euroala riike, kelle eelarve tasakaalustamatust süvendas veelgi 2010. aasta riigivõlakriis.

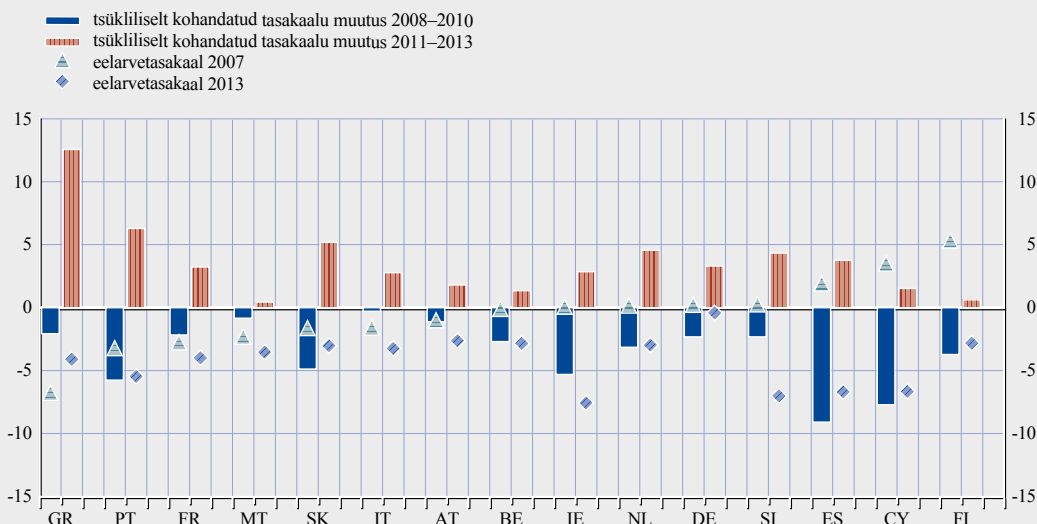
Nagu teisteski arenenud riikides, karmistus eelarvepoliitika 2010. aasta jooksul ka enamikus euroala riikides. Eelarve kohandamise tempo ja tähtsajad määrati kindlaks stabiilsuse ja kasvu pakti alusel. Majandus- ja rahandusajade nõukogu (ECOFIN) leppis oma 2009. aasta oktoobri kohtumisel kohandamispeamõtetes kokku² ja avaldas need 2009. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse soovitusel. Reaktsioonina euroala riigivõlakriisile hoogustasid paljud riigid oluliselt oma konsolideerimistegevust, et taastada kindlustunne finantsturgudel. Sellega algas ulatuslik konsolideerimistegevus. Paljudes riikides, eriti ELi–IMFi ühise finantsabi programmi hõlmatud maades ja riikides, kelle finantsturgudel valitsesid suured pinged, osutus konsolideerimistegevus palju ulatuslikumaks kui 2009. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse soovitusel väljandmise ajal arvati.

Ehkki aastatel 2010–2013 ette võetud konsolideerimisega suutis enamik riike oma eelarvepuudujäägi kasvutrendi ümber pöörata, on puudujäägi suhtarvud paljudes riikides ikkagi kriisieelsest

2 2009. aasta oktoobris leppis ECOFIN kokku oma varem vastu võetud eelarvestiimuli koordineeritud lõpetamise põhimõtetes. Nii tuli kohandamistempe kindlaksmääramisel arvesse võtta iga riigi olukorra eripärasid, kuid kõigis euroala riikides pidi eelarve konsolideerimine algama hiljemalt 2011. aastal; jätkusuutlikkusprobleemidega riigid pidid konsolideerimist alustama varem. Eelarve konsolideerimise tempo pidi kavakohaselt olema kiire, st eelarve struktuurse konsolideerimise ulatus pidi enamikus liikmesriikides olema oluliselt suurem kui 0,5% SKPst aastas.

Joonis D. Valitsussektori eelarvetasakaal ja tsükliliselt kohandatud tasakaalu muutus euroala riikides

(protsentides SKPst; protsentipunktid SKPst)

Allikad: IMFi väljaanne „World Economic Outlook” ja EKP arvutused.

Märkused. Riigid on järjestatud 2007. aasta eelarvetasakaalu järgi. Eesti ja Luksemburgi andmed puuduvad, kuna neid ei käsitletud IMFi väljaandes „World Economic Outlook”. Kreeka puhul ei hõlma tsükliliselt kohandatud tasakaalu muutus pankade rekapitaliseerimiskulusid, liikmesriikidelt laekunud ülekandeid, mis vastavad eurosüsteemi keskpankadele kuuluvatel Kreeka võlakirjadelt saadud kasumile, ega muid väiketegureid.

suuremad (vt joonis D). Ka võla-SKP suhtarvud on jäänud kriisieelsetest tunduvalt suuremaks ja kasvanud peamiselt tagastamata võla intressimäära ja majanduskasvu ulatusliku positiivse erinevuse ning pangandussektorile antud finantsabi tõttu³.

Eelarvete konsolideerimise väljavaade aastateks 2014–2016

IMFi väljaande „World Economic Outlook” 2013. aasta oktoobrinumbris prognoositakse, et eelarve konsolideerimine jätkub suurimates arenenud riikides, sh euroala riikides, ka järgneval kolmel aastal, ehkki varasemast pisut aeglasemas tempos. Erandiks on Jaapan, kus eelarve kohandamine peaks prognoosi kohaselt kiirenema, muu hulgas käibemaksumäärade tõstmise tõttu 2014. aasta aprillis ja 2015. aasta oktoobris. Võla suhe SKPsse hakkab prognoosi kohaselt vähenema: Kanadas 2014. aastal ning euroalal ja USAs 2015. aastal. Jaapani puhul peaks see prognoosi kohaselt stabiliseeruma u 242% juures SKPst, Ühendkuningriigis aga jätkuvalt kasvama.

Mitme riigi puhul on konsolideerimisvajadus endiselt suur ning ka võla vähendamist raskendavad mitmed asjaolud. Enamiku arenenud riikide suur võlakoormus nõuab järjekindlaid eelarvepoliitilisi pingutusi, et suunata võla-SKP suhtarv langusteele, võttes samas arvesse ebasoodsaid demograafilisi trende, mis tähendavad vanusega seotud kulutuste (st tervishoiu- ja pensionikulutuste) kasvu. Kui riigid ei võta vastu ega rakenda usutavalt keskpikki konsolideerimisplaanid, mis lahendaksid nende eelarve tasakaalustamatuse algpõhjused, võib riigivõlakirjade tulusus tõusta, mis hakkab omakorda takistama eelarve kohandamist.

³ Euroala riikide eelarvete konsolideerimise edenemise kohta vt lähemalt taustinfo „Euroala eelarve konsolideerimise varasemad sammud ja 2014. aasta kavad” EKP kuubülletääni 2013. aasta detsembrinumbris.

STABIILSUSE JA KASVU PAKTI TÄITMINE

Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognoosi kohaselt ületab eelarvepuudujääk kontrollväärtuse 3% SKPst 2013. aastal kõigis euroala riikides peale Belgia, Saksamaa, Eesti, Itaalia, Luksemburgi, Austria, Slovakkia ja Soome. Aasta lõpus käis ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus 13 euroala riigi suhtes ja tähtajad puudujäägi kontrollväärtusest allapoole viimiseks ulatusid 2013. aastast (Belgia) 2016. aastani (Hispaania, Küpros ja Kreeka). 2013. aasta juunis tühistas majandus- ja rahandusajade nõukogu (ECOFIN) Itaalia ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse ja algatas uuesti Malta menetluse. Malta ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tähtajaks määrati 2014. aasta. Samal ajal, kuna makromajanduslik areng kujunes oodatust halvemaks, pikendas ECOFIN mitme riigi ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse tähtaega: ühe aasta võrra Madalmaade (2014) ja Portugali (2015) puhul, kahe aasta võrra Prantsusmaa ja Sloveenia (2015) ning Hispaania (2016) puhul ning nelja aasta võrra Küprose puhul (2016). Samuti soovitas ECOFIN anda Belgiale teada, et see peab võtma meetmeid oma ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimiseks 2013. aastaks, kuna ta ei saavutanud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse tulemusel seatud tähtajaks (2012) kontrollväärtust 3% SKPst ja seetõttu ei ole ta ECOFINi silmis võtnud tulemuslikke meetmeid.

EELARVE KONSOLIDEERIMINE JÄTKUB OODATAVALT KA 2014. AASTAL

Euroala eelarveseisund peaks ootuste kohaselt ka 2014. aastal järk-järgult paranema. Vastavalt Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognoosile kahaneb euroala riikide eelarvepuudujäägi suhe SKPsse 0,6 protsendipunkti ehk 2,5%ni (vt joonis 27), s.o alla Maastrichti lepinguga kehtestatud kontrollväärtuse. Prognoosi kohaselt on eelarve kohandamine täiesti kulupõhine; kulude suhe SKPsse väheneb 49,3%ni ja tulude suhe SKPsse jääb üldiselt muutumatuna 46,7% juurde. Lisaks näeb prognoos ette, et valitsussektori koguvõla suhe SKPsse kasvab ainult pisut ja ulatub 2014. aastal 95,9%ni.

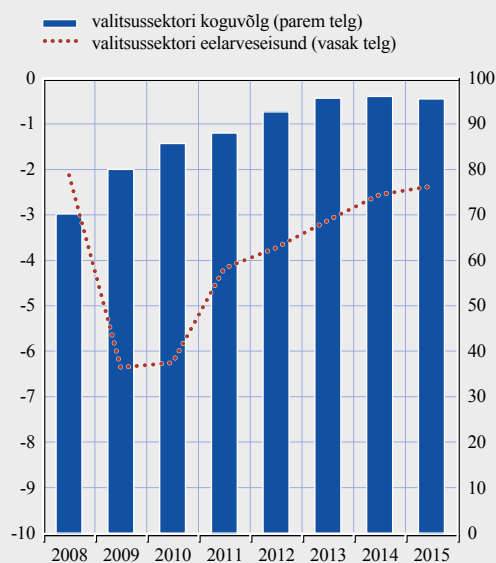
Prognoosi kohaselt on oodata, et üheksas euroala liikmesriigis ületab eelarvepuudujääk 2014. aastal kontrollväärtuse 3% SKPst. Samal ajal on oodata ka seda, et võla suhtarv ületab 100% SKPst kuues riigis: Belgias, Iirimaa, Kreekas, Itaalias, Küprosel ja Portugalil.

EELARVE KONSOLIDEERIMINE PEAB KESKPIKAS PERSPEKTIIVIS JÄTKUMA SAMAS TEMPOS

Aastaid kestnud kõikehõlmava ja sageli vaevarikka eelarvete korrigeerimise järel on euroala teinud oma eelarveseisundi tugevuse taastamiseks märgatavaid edusamme, mis on teistes suuremates arenenud majanduspiirkondades tehtutega võrreldes olnud head (vt taustinfo 7). Euroala eelarvepoliitika valmistab sellegipoolest suurimaid raskusi eelarve konsolideerimise jätkamine keskpikas perspektiivis eesmärgiga vähendada valitsemissektori suurt võlga. See on veel tähtsam, kui arvestada elanikkonna vananemise negatiivset mõju riigi rahandusele. Eelarvete kohandamine peaks jätkuma kooskõlas ELi eelarve ja majanduse juhtimise raamistiku tugevdamisega ning seda tuleks teha kasvusõbralikul viisil, mis säilitab

Joonis 27. Eelarvete areng euroalal

(protsendina SKPst)

Allikas: Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognoos. Märkus. Valitsussektori eelarveseisundi andmed ei hõlma UMTS-litentside müügist saadud tulu.

tõhusad ja kasvu toetavad avalikud investeeringud. Riigid peaksid oma eelarvete kavandamisel tagama turvavaru, et vältida olukorda, kus eesmärk jääb täitmata, kui kasv on oodatust pisut väiksem.

3 EUROALAVÄLISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG

MAJANDUSAKTIIVSUS

SKP reaalkasv jäi 11 euroalavälistest ELi liikmesriigist enamikus 2013. aastal suhteliselt loiuks (vt tabel 6)⁷. Olukord oli jätkuvalt keeruline ja euroala majandus nõrk, samal ajal aga jätkus enamikus neist riikidest finantsvõimenduse vähendamine. Mõnes riigis taastus välisnõudlus järk-järgult pärast 2012. aasta lõpu madalseisu, teistes vähenes import väikese sisenõudluse tõttu. Seepärast oli netoekspordi mõju SKP reaalkasvule euroalavälistes ELi liikmesriikide hulgas erinev. SKP kasvu toetas endiselt sisenõudlus. Selle põhikomponentidest kasvasid avaliku sektori tarbimiskulutused enamikus euroalavälistest ELi liikmesriikidest. Erasektoris jäi tarbimiskulutuste kasv üldiselt tagasihoidlikuks, sest kodumajapidamised jätkasid bilansside korrigeerimist ja olid maailmamajanduse väljavaate ebakindluse tõttu ettevaatlikud. Koguinvesteeringud kasvasid mõnes riigis, kuid vähenesid teistes. Koos jõuetu majanduskasvuga püsis enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides suur tööpuudus. Tööhõive kasvas aga mitmes riigis ja töötaja kohta makstavad hüvitised suurenesid kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Horvaatia. Sellegipoolest suurenes töäjõu ühikukulu üldiselt vähem kui 2012. aastal. Laenumahu kasv oli paljudes riikides seoses karmide pakkumispoolsete tingimustega ja vähese nõudlusega jätkuvalt hillitsetud.

SKP reaalkasv oli 2013. aastal 2012. aastaga võrreldes kaalutud keskmisena kiirem, kuid riikide vahel oli suuri erinevusi. Euroalavälistest ELi liikmesriikidest oli SKP reaalkasv kõige hoogsam Lätis,

Tabel 6. SKP reaalkasv euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides

(aastased muutused protsentides)								
	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2013 I kv	2013 II kv	2013 III kv	2013 IV kv ¹⁾
Bulgaaria	0,4	1,8	0,8	0,6	0,4	0,2	0,7	1,0
Tšehhi Vabariik	2,5	1,8	-1,0	.	-2,3	-1,7	-1,2	.
Taani	1,4	1,1	-0,4	.	-0,7	0,5	0,5	.
Horvaatia	-2,3	-0,2	-1,9	.	-1,0	-0,7	-0,6	.
Läti	-1,3	5,3	5,2	.	6,7	4,5	4,1	.
Leedu	1,6	6,0	3,7	3,4	3,8	3,8	2,3	3,5
Ungari	1,1	1,6	-1,7	1,1	-0,3	0,5	1,6	2,7
Poola	3,9	4,5	1,9	1,5	0,8	1,2	1,8	2,2
Rumeenia	-0,9	2,3	0,4	3,3	2,3	1,6	4,0	5,1
Rootsi	6,6	2,9	0,9	.	1,6	0,6	0,3	.
Ühendkuningriik	1,7	1,1	0,3	1,9	0,7	2,0	1,9	2,8
EL 8 ²⁾	2,0	3,1	0,7	.	0,5	0,7	1,5	.
EL 11 ³⁾	2,3	1,9	0,4	.	0,7	1,4	1,5	.
Euroala	2,0	1,6	-0,7	-0,4	-1,2	-0,6	-0,3	0,5

Allikas: Eurostat.

Märkus. Aastaandmed on arvatud sesoonsete mõjudega kohandamata andmete põhjal. Kvartaalsed andmed on sesoonselt ja tööpäevade arvu järgi korrigeeritud kõikide riikide puhul, v.a Rumeenia. Rumeenia andmed on ainult sesoonselt kohandatud.

1) 2013. aasta ja 2013. aasta neljanda kvartali andmed on esialgsed.

2) EL 8 on kaheksa ELiga 2004., 2007. ja 2013. aastal ühinenud euroalaväliste riigi koond.

3) EL 11 on 11 euroalavälistest ELi liikmesriigi koond (31. detsembri 2013 koosseisus).

7 Horvaatia ühines ELiga 1. juulil 2013. Läti sai euroala liikmeks 1. jaanuaril 2014.

Leedus ja Rumeenias; Horvaatias ja Tšehhis aga täheldati 2013. aastal toodangu kasvu raugemist. Lätis ja Leedus kulges majanduskasv ka 2013. aastal dünaamiliselt, kuna seda hakkas rohkem toetama sisenõudlus. Bulgaarias, Tšehhis, Poolas ja Rumeenias jäi sisenõudlus väikeseks ja kasvu peamine toetaja oli netoeksport. Rumeenias toetas SKP kasvu ka hea põllumajandussaak. Taani majandus taastus aeglaselt, kuna nõudlust pärssis reaalse kasutatava tulu loiid kasv ja kodumajapidamiste võlgade konsolideerimine. Viiendat aastat järjest valitses majanduslangus Horvaatias, kus majanduskasvu pidurdas väike konkurentsivõime ja ehitussektori mulli lõhkumine. Ungari majanduskasv tuli varude muutuse, sisenõudluse arengu, ehitustegevuse ja 2013. aasta teisel poolel ka tööstustootmise arvelt. Kuigi Rootsi majanduskasv oli kriisist kiiresti taastunud, jäi see 2013. aastal seoses investeeringute nõrkuse ja netoeksporti vähenemisega mõõdukamaks. Ühendkuningriigis kiirenes SKP kasv 2013. aasta jooksul järsult. Selle põhjuseks oli peamiselt kodumajapidamiste tarbimiskulutuste areng, mida toetas kodumajapidamiste säästumäära märkimisväärne vähenemine ja nii sise- kui ka välismaise majanduse väljavaadete suhtes tajutava ebakindluse hääbumine. Majanduse taastumisest oli aasta lõpus märke mitmes euroalavälises ELi liikmesriigis. Seda protsessi toetasid euroala toetav rahapoliitiline kurss ja paranenud väljavaated koos kodumajapidamiste reaalse kasutatava tulu kasvu ja tööturul toimunud muutustega.

HINDADE ARENG

Inflatsioonitempo aeglustus 2013. aastal enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides. Aastainflatsiooni kaalutud keskmine vähenes 1,9%ni (2012. aastal 3,0%; vt tabel 7), mis viitab toormehindadest tingitud surve vähenemisele ja eelmise aasta kaudsete maksude tõusu mõjude hajumisele. Ka ilma energia- ja töötlemata toiduainete hindadeta langes ÜTHI-inflatsiooni kaalutud keskmine euroalavälistes ELi liikmesriikides 2013. aastal 1,7%ni (2012. aastal 2,5%). 12 kuu jooksul kulges ÜTHI-inflatsiooni areng ka 2013. aastal riigiti väga erinevalt: kiireim oli aastainflatsioon euroalavälisest ELi liikmesriikidest Rumeenias (3,2%) ning aeglaseim Lätis (0,0%). Toiduaine- ja energiahindade langus mõjutas ÜTHI-koguinflatsiooni eelkõige Leedus, Poolas ja Rumeenias, kuivõrd need kaubad moodustasid nimetatud riikide tarbimiskorvist suhteliselt suure osa. Bulgaarias, Tšehhis, Ungaris ja Leedus aitas inflatsiooni pidurdumisele kaasa ka reguleeritud hindade langus. Taanis ja Rumeenias ohjeldas inflatsiooni ka kaudsete maksude langus, Ungaris aga oli ÜTHI-inflatsiooni vähenemisel tähtis osa

Tabel 7. ÜTHI-inflatsioon euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides

(aastased muutused protsentides)

	2010	2011	2012	2013	2013 I kv	2013 II kv	2013 III kv	2013 IV kv
Bulgaaria	3,0	3,4	2,4	0,4	2,1	1,1	-0,7	-1,0
Tšehhi Vabariik	1,2	2,1	3,5	1,4	1,7	1,5	1,2	1,1
Taani	2,2	2,7	2,4	0,5	0,9	0,5	0,2	0,4
Horvaatia	1,1	2,2	3,4	2,3	4,2	2,3	2,2	0,6
Läti	-1,2	4,2	2,3	0,0	0,4	-0,1	0,0	-0,2
Leedu	1,2	4,1	3,2	1,2	2,2	1,4	0,5	0,5
Ungari	4,7	3,9	5,7	1,7	2,7	1,9	1,6	0,7
Poola	2,7	3,9	3,7	0,8	1,3	0,5	0,9	0,6
Rumeenia	6,1	5,8	3,4	3,2	4,8	4,4	2,4	1,3
Rootsi	1,9	1,4	0,9	0,4	0,6	0,3	0,7	0,3
Ühendkuningriik	3,3	4,5	2,8	2,6	2,8	2,7	2,7	2,1
EL 8 ¹⁾	3,1	3,8	3,7	1,4	2,2	1,5	1,2	0,6
EL 11 ²⁾	3,1	3,9	3,0	1,9	2,3	2,0	1,9	1,3
Euroala	1,6	2,7	2,5	1,4	1,9	1,4	1,3	0,8

Allikas: Eurostat.

1) EL 8 on kaheksa ELiga 2004., 2007. ja 2013. aastal ühinenud euroalavälise riigi koond.

2) EL 11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (31. detsembri 2013 koosseisus).

väikesel sisenõudlusel. Rootsis jäi ÜTHI-inflatsioon aeglaseks osaliselt madalate impordihindade tõttu, mis tulenesid kehvast väliskeskonnast ja Rootsi krooni kallinemisest. Hoolimata viimastel aastatel valitsenud tugevast hinnasurvest aeglustus Ühendkuningriigi inflatsioon 2013. aasta lõpu poole, mis viitab osaliselt mõõdukale riigisisesele kulusurvele.

EELARVEPOLIITIKA

Eelarve seisundi ja SKP suhe halvenes 2013. aastal eeldatavasti enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides. Ootuste kohaselt paranes see ainult Tšehhis, Taanis, Leedus ja Rumeenias (vt tabel 8). Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisproгноosi kohaselt on eelarvepuudujääk ligi 5% SKPst või suurem Horvaatias, Poolas ja Ühendkuningriigis, ligikaudu 3% aga Tšehhis, Ungaris ja Leedus.

2013. aasta lõpus kehtis Euroopa Liidu Nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta jätkuvalt Tšehhi, Taani, Poola ja Ühendkuningriigi suhtes. Ungari, Läti, Leedu ja Rumeenia ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse lõpetas majandus- ja rahandusasjade nõukogu (ECOFIN) 2013. aasta juunis. Ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tähtaeg on Tšehhi ja Taani puhul endiselt 2013. aasta ning Ühendkuningriigi puhul 2014/2015. eelarveaasta. 2013. aasta juunis pikendas ECOFIN Poola ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse tähtaega kahe aasta võrra 2014. aastani. 2013. aasta detsembris võttis ECOFIN vastu otsuse, et Poola ei ole vastuseks tema 21. juuni 2013. aasta soovitusel rakendanud tõhusaid meetmeid. Sellele vaatamata võttis ECOFIN ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames 2013. aasta detsembris vastu uue soovitusel pikendada menetluse tähtaega aasta võrra 2015. aastani. 28. jaanuaril 2014 tegi nõukogu otsuse algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus Horvaatia suhtes, kes ei olnud täitnud ei puudujäägi- ega võlakriteeriumi.

Valitsussektori koguvõla suhe SKPsse suurenes 2013. aastal kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Taani ja Leedu. Võla suhe SKPsse oli Ungaris ja Ühendkuningriigis 60% kontrollväärtusest palju suurem ning Horvaatias ja Poolas sellest vaid pisut väiksem.

Tabel 8. Valitsussektori rahandus

(protsendina SKPst)

	Eelarvetasakaal					Koguvõlg				
	Euroopa Komisjon				2013. aasta aprilli stabiilsus-/ lähenemisprogramm	Euroopa Komisjon				2013. aasta aprilli stabiilsus-/ lähenemisprogramm
	2010	2011	2012	2013		2010	2011	2012	2013	
Bulgaaria	-3,1	-2,0	-0,8	-2,0	-1,3	16,2	16,3	18,5	19,4	17,9
Tšehhi Vabariik	-4,7	-3,2	-4,4	-2,9	-2,8	38,4	41,4	46,2	49,0	48,5
Taani	-2,5	-1,8	-4,1	-1,7	-1,6	42,7	46,4	45,4	44,3	44,0
Horvaatia	-6,4	-7,8	-5,0	-5,4	-3,6	44,9	51,6	55,5	59,6	56,2
Läti	-8,1	-3,6	-1,3	-1,4	-1,1	44,4	41,9	40,6	42,5	44,5
Leedu	-7,2	-5,5	-3,2	-3,0	-2,5	37,8	38,3	40,5	39,9	39,7
Ungari	-4,3	4,3	-2,0	-2,9	-2,7	82,2	82,1	79,8	80,7	78,1
Poola	-7,9	-5,0	-3,9	-4,8	-3,5	54,9	56,2	55,6	58,2	55,8
Rumeenia	-6,8	-5,6	-3,0	-2,5	-2,4	30,5	34,7	37,9	38,5	38,6
Rootsi	0,3	0,2	-0,2	-0,9	-1,4	39,4	38,6	38,2	41,3	42,0
Ühendkuningriik	-10,1	-7,7	-6,1	-6,4	-6,8	78,4	84,3	88,7	94,3	94,9
EL 8 ¹⁾	-6,5	-3,7	-3,5	-3,7	-2,9	48,6	50,4	51,5	53,3	51,8
EL 11 ²⁾	-7,4	-5,3	-4,6	-4,7	-4,8	63,4	67,0	70,1	73,5	73,4
Euroala	-6,2	-4,2	-3,7	-3,1	-2,9 ³⁾	85,7	88,0	92,7	95,7	93,4 ³⁾

Allikad: Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisproгноos, 2013. aasta aprillis ajakohastatud stabiilsus-/lähenemisprogrammid, riikide andmed ja EKP arvutused.

Märkus. Andmed põhinevad ESA 95 määratlustel.

1) EL 8 on kaheksa ELiga 2004., 2007. ja 2013. aastal ühinenud euroalavälise riigi koond.

2) EL 11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (31. detsembri 2013 koosseisus).

3) Kreeka ja Portugali puhul on kasutatud teise kohandamisprogrammi andmeid.

MAKSEBILANSI ARENG

Kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto olukord paranes ka 2013. aastal (protsentides SKPst) kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Ühendkuningriigi (vt tabel 9). Seega oli peale Ühendkuningriigi kõigi riikide jooksev- ja kapitalikonto ülejäägis. Tšehhi, Poola ja Rumeenia saavutasid ülejäägi esimest korda pärast ELiga ühinemist. Enamikus euroalavälistes Kesk- ja Ida-Euroopa ELi liikmesriikides põhjustas selle välise kohandamise kaupade ja teenuste konto olukorra paranemine, mida toetas ekspordi jõuline kasv ja vähemal määral tulude konto saldo soodne areng. Nii Taani kui ka Rootsi jooksev- ja kapitalikonto ülejääk suurenes eelkõige seoses nende tulude konto saldo arenguga. Ühendkuningriigi puudujäägi suurenemine oli aga seotud teenuste ja tulude konto olukorra halvenemisega.

Rahastamise poolel moodustas välismaiste otseinvesteeringute netosissevool euroalavälistesse ELi liikmesriikidesse 2013. aastal kokku umbes 1% SKPst. Taani ja Rootsi jäid välismaiste otseinvesteeringute netoeksportijateks, Ühendkuningriigist aga sai välismaiste otseinvesteeringute netosaaja. Ehkki euroalavälised Kesk- ja Ida-Euroopa ELi liikmesriigid jäid välismaiste otseinvesteeringute netoimportijateks, aeglustusid neisse suunduvad netosissevood võrreldes 2012. aastaga, eriti Tšehhis ja Ungaris. Ühendkuningriigist toimus jätkuvalt portfelliinvesteeringute väljavool, Lätis ja Rumeenias aga märkimisväärne sissevool. Muude investeeringute voogudest toimus 2013. aastal kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Bulgaaria, Poola ja Ühendkuningriigi netoväljavool, mis oli mõneti seotud käimasoleva finantsvõimenduse vähendamisega.

VAHETUSKURSI ARENG

Euroalaväliste ELi liikmesriikide vääringute vahetuskursid arenesid vastavalt eri riikides kasutusele võetud vahetuskursirežiimidele. Taani, Läti ja Leedu vääringud osalesid vahetuskursimehhanismis ERM2. Läti lati ja Leedu liti puhul hoiti standardset kõikumisvahemikku $\pm 15\%$ euro suhtes fikseeritud keskkursist; Taani krooni puhul oli kõikumisvahemik väiksem, $\pm 2,25\%$ (vt joonis 28). Balti riigid osalesid ERM2s ühepoolse kohustusega hoida kitsamat kõikumisvahemikku (Läti) või säilitada valuutakomitee süsteem (Leedu). Sellised ühepoolsed kohustused ei sea EKP-le täiendavaid

Tabel 9. Euroala ja euroalaväliste ELi liikmesriikide maksebilanss

(protsendina SKPst)

	Jooksev- ja kapitalikonto saldo				Otseinvesteeringute netovood				Muude investeeringute netovood			
	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2010	2011	2012	2013 ¹⁾
Bulgaaria	-0,7	1,4	0,1	3,2	2,7	3,1	3,0	1,9	-2,7	-4,4	4,6	0,7
Tšehhi Vabariik	-3,0	-2,3	-1,1	0,9	2,5	1,2	4,7	2,3	-1,8	0,3	-2,9	-1,8
Taani	5,9	6,3	6,0	6,6	-3,6	0,2	-1,6	-0,8	4,2	-2,9	-1,1	-7,0
Horvaatia	-0,8	-0,8	0,1	1,3	0,9	2,3	2,6	1,5	1,7	0,3	-5,5	-3,4
Läti	4,9	0,0	0,5	1,5	1,5	4,9	3,2	1,8	-0,8	-7,2	-5,1	-4,7
Leedu	2,7	-1,2	2,0	3,5	2,2	3,2	0,7	1,4	-9,2	-1,5	-5,1	-2,4
Ungari	2,0	2,8	3,6	5,6	0,8	0,9	2,1	0,1	0,6	-3,7	-12,7	-12,1
Poola	-3,3	-3,0	-1,5	0,4	1,4	2,4	1,1	0,7	2,1	0,5	-1,2	0,5
Rumeenia	-4,2	-3,9	-3,0	0,8	1,8	1,4	1,7	1,3	4,7	1,7	-3,0	-5,8
Rootsi	6,2	5,9	5,9	6,1	-4,4	-3,2	-2,4	-4,6	-8,8	-9,8	-3,4	-4,7
Ühendkuningriik	-3,0	-1,1	-3,5	-3,8	0,9	-2,3	-0,6	2,4	0,0	6,2	15,5	2,9
EL 8 ²⁾	-2,2	-2,0	-0,8	1,4	1,7	2,0	2,1	1,1	0,9	-0,3	-3,2	-2,6
EL 11 ³⁾	-1,1	0,0	-1,0	-0,5	0,2	-1,0	-0,2	1,0	-0,4	1,9	7,3	-0,2
Euroala	0,1	0,2	1,4	2,2	-0,9	-0,9	0,0	-1,4	-0,2	-1,8	-2,1	-3,1

Allikas: EKP.

1) Märkus. 2013. aasta andmed on nelja kvartali keskmised kuni 2013. aasta kolmanda kvartalini.

2) EL 8 on kaheksa ELiga 2004., 2007. ja 2013. aastal ühinenud euroalavälise riigi koond.

3) EL 11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (31. detsembri 2013 koosseisus).

kohustusi. Leedu säilitas ERM2ga ühinemisel oma valuutakomitee süsteemi, Läti aga lati-euro keskkursi kõikumisvahemikuga $\pm 1\%$. Leedu liti püsis 2013. aastal keskkursi tasemel, Läti liti aga kõikus ühepoolsetelt kehtestatud vahemikus $\pm 1\%$. Euroopa Liidu Nõukogu võttis 9. juulil 2013 vastu otsuse, millega lubati Lätil võtta 1. jaanuaril 2014 kasutusele euro. Vahetuskursiks määrati 0,702804 LVL/EUR, mis oli lati keskkurs ka siis, kui Läti osales ERM2s (vt ka peatükk 3).

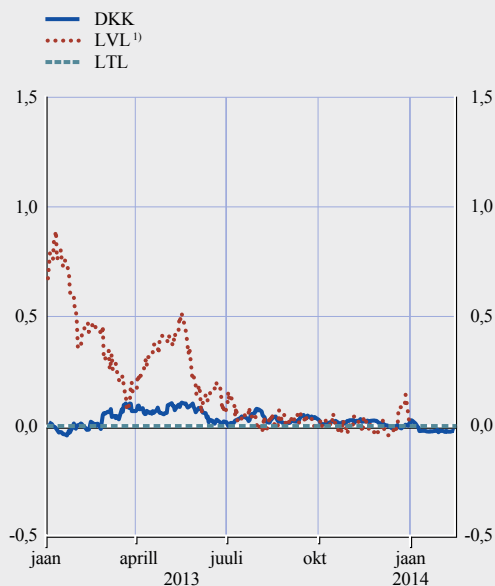
Enamik nende euroalavälise ELi liikmesriikide vääringutest, mis 2013. aastal ERM2s ei osalenud, nõrgenes aasta jooksul euro suhtes (vt joonis 29). See oli seotud euro laiapõhjalise tugevnemisega peamiste vääringute suhtes, mis algas 2012. aasta teisel poolel, kui euroala finantsturgudel paranesid meeleolud ja vähenes riskikartlikkus. Euroala majandusliku olukorra suhtelise stabiliseerumisega vähenes ka euroalavälise ELi liikmesriikide vääringute ja euro kahepoolsete vahetuskurside volatiilsus. Seetõttu olid kõik need vääringud peale Bulgaaria leevi, mille suhtes kehtib valuutakomitee süsteem, 2014. aasta alguses odavamad kui 2013. aasta alguses. Kõige rohkem (ligikaudu 8,5%) odavnes perioodi jooksul Tšehhi kroon. Suur osa sellest langes selle arvele, et Tšehhi keskpank sekkus 2013. aasta novembris mitu korda valuutatuturule.

FINANTSARENG

Euroalavälise ELi liikmesriikide finantsturgudel 2012. aasta teisel poolel alanud normaliseerumine jätkus kõikjal. 2013. aasta esimestel kuudel rahastamistingimused üldiselt paranesid. See oli seotud suurema riskivalmidusega, mis tulenes 2012. aastal euroala riigivõlakriisi lahendamisel tehtud edusammudest ja suuremate majanduspiirkondade jätkuvalt toetavast rahapoliitikast. Rahastamistingimused halvenesid 2013. aasta kevade lõpus kõigis riikides järsult pärast seda, kui USA föderaalreserv teatas, et hakkab peagi kärpima oma kvantitatiivse leevendamisprogrammi raames tehtavaid igakuiseid võlakirjaoste. Meeleolud finantsturgudel jäid föderaalreservi signaalide suhtes väga tundlikuks, kuid paranesid keskmiselt siiski alates 2013. aasta suve lõpust sedamööda, kuidas hakkasid taanduma turuosaliste hirmud võlakirjaostude eeloleva kärpimise

Joonis 28. ERM2 vahetuskurside liikumine

(päevased andmed; kõrvalekalle keskkursist protsendipunktides)

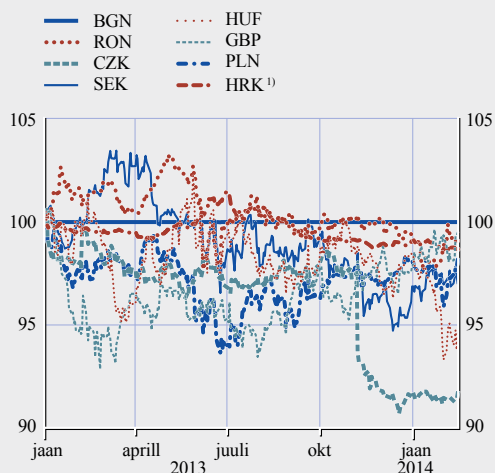
Allikas: EKP.

Märkused. Positiivne (negatiivne) kõrvalekalle euro keskkursist viitab sellele, et vääring on kõikumisvahemiku tugevamal (nõrgemal) poolel. Taani krooni kõikumisvahemik on $\pm 2,25\%$. Ülejäänud vääringute standardne kõikumisvahemik on $\pm 1\%$. Viimased andmed seisuga 14. veebruar 2014. Suurenemine tähendab vääringu kallinemist.

1) Läti ühines euroalaga 1. jaanuaril 2014.

Joonis 29. ERM2-välise ELi vääringute vahetuskursid euro suhtes

(päevased andmed; indeks: 1. jaanuar 2013 = 100)

Allikas: EKP.

Märkused. Tõus (langus) viitab vääringu kallinemisele (odavnemisele). Viimased andmed seisuga 14. veebruar 2014.

1) Horvaatia ühines ELiga 1. juulil 2013.

pärast. Kui föderaalreserv teatas viimaks detsembris, et hakkab oma võlaostukava kärpima alates 2014. aasta jaanuarist, jäi finantsturu reaktsioon üldiselt tagasihoidlikuks.

2013. aasta jooksul tõusid kümneaastaste riigivõlakirjade tulususena väljendatavad pikaajalised intressimäärad enamikus riikides. Erandiks olid Ungari, Leedu ja Rumeenia. Kõige rohkem kerkisid pikaajalised intressimäärad Taanis, Rootsis ja Ühendkuningriigis, kus need näitajad olid ranges kooskõlas ülemaailmsete madala riskimääraga intressimäärade tõusuga. Rahaturu intressimäärad aga langesid enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides. Krediidiriski vahetustehingutega väljendatavad krediidiriski preemiad arenesid viimaste aastatega võrreldes stabiilselt. 2013. aasta lõpus olid krediidiriski preemiad kõigis riikides peale Horvaatia ja Ungari madalaimal tasemel alates finantskriisi algusest 2008. aastal. Aktsiaturud arenesid euroalavälistes ELi liikmesriikides väga erinevalt, kuid keskmiselt tõusid aktsiahinnad seal 2013. aastal 15% (euroalal 20%). Kõige rohkem tõusid aktsiahinnad Bulgaarias (42%) ja langesid ainult Tšehhis (5%).

RAHAPOLIITIKA

Kõigi euroalaväliste ELi liikmesriikide rahapoliitika esmane eesmärk on hinnastabiilsus. Sellegipoolest olid riikide rahapoliitilised strateegiad ka 2013. aastal väga erinevad (vt tabel 10).

Keskonna, milles mitme euroalavälise ELi liikmesriigi keskpangad meetmeid võtma hakkasid, tekitas tagasihoidliku majanduskasvu ja langevate toormehindade tõttu piiratuks jäänud inflatsiooni-surve. Alates 2012. aasta detsembri lõpust on oma baasintressimäärasid langetanud viis keskpanka:

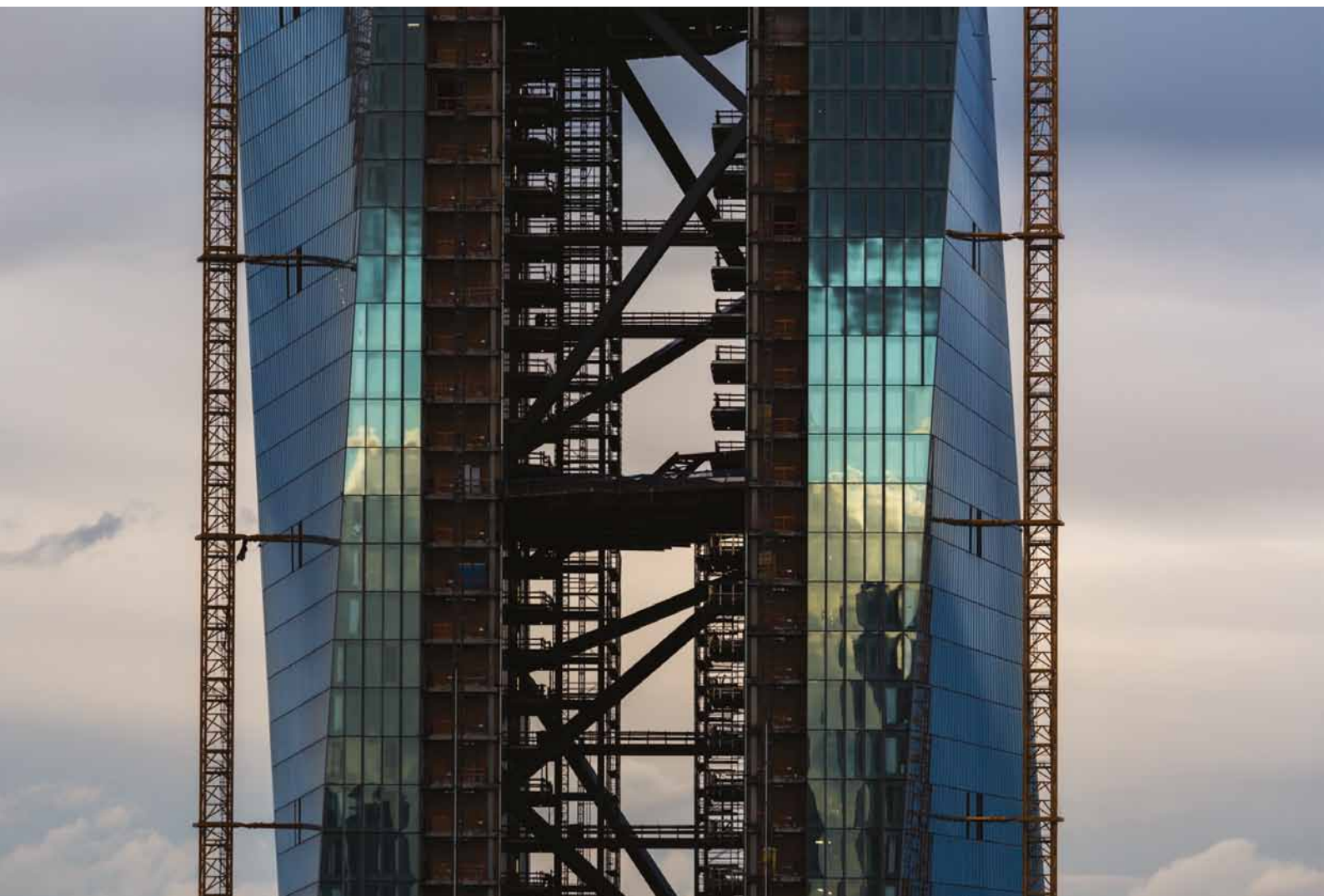
Tabel 10. Euroalaväliste ELi liikmesriikide ametlikud rahapoliitilised strateegiad

	Rahapoliitiline strateegia	Vääring	Kirjeldus
Bulgaaria	Vahetuskursi juhtimine	Bulgaaria leev	Vahetuskursieesmärk: seotud vahetuskurs 1,95583 BGN/EUR valuutakomitee süsteemis.
Tšehhi Vabariik	Inflatsiooni otsejuhtimine	Tšehhi kroon	Inflatsioonieesmärk: 2% ±1 protsendipunkt. Juhitav ujukurss.
Taani	Vahetuskursi juhtimine	Taani kroon	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±2,25% keskkursist (7,46038 DKK/EUR).
Horvaatia	Juhitav ujukurss	Horvaatia kuna	Horvaatia ühines ELiga 1. juulil 2013. Eelnevalt teatatud kõikumisvahemik puudub. Vahetuskursi juhitakse kitsas vahemikus.
Läti	Vahetuskursi juhtimine	Läti lant	Läti ühines euroalaga 1. jaanuaril 2014. Varasem strateegia: osales ERM2s kõikumisvahemikuga ±15% keskkursist (0,702804 LVL/EUR). Kasutas ühepoolse kohustusena ±1% kõikumisvahemiku süsteemi.
Leedu	Vahetuskursi juhtimine	Leedu litt	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±15% keskkursist (3,45280 LTL/EUR). Jätkab ühepoolse kohustusena valuutakomitee süsteemi.
Ungari	Inflatsiooni otsejuhtimine	Ungari forint	Inflatsioonieesmärk: 3% keskpikast eesmärgist alates 2007. aastast ±1 protsendipunkt eesmärgi poole liikumise (järel)hindamiseks. Vaba ujukurss.
Poola	Inflatsiooni otsejuhtimine	Poola zlott	Inflatsioonieesmärk: 2,5% ±1 protsendipunkt (THI 12 kuu kasv). Vaba ujukurss.
Rumeenia	Inflatsiooni otsejuhtimine	Rumeenia leu	Inflatsioonieesmärk: 2,5% ±1 protsendipunkt alates 2013. aastast. Juhitav ujukurss.
Rootsi	Inflatsiooni otsejuhtimine	Rootsi kroon	Inflatsioonieesmärk: THI kasv 2% aastas. Vaba ujukurss.
Ühendkuningriik	Inflatsiooni otsejuhtimine	Naelsterling	Inflatsioonieesmärk: 2% (THI 12 kuu kasv). Kui kõikumine on suurem kui 1 protsendipunkt, peab Inglise keskpanga president kirjutama rahapoliitika komitee nimel avaliku kirja rahandusministrile. Vaba ujukurss.

Allikas: EKPS.
Märkus. Ühendkuningriigi puhul on THI sama mis ÜTHI.

Ungari (14 korraga kokku 3,05 protsendipunkti), Poola (6 korraga kokku 1,75 protsendipunkti), Rumeenia (6 korraga kokku 1,75 protsendipunkti), Läti (3 korraga kokku 2,25 protsendipunkti) ja Rootsi (1 korraga 0,25 protsendipunkti). Kõigis riikides tehti need otsused tsükli nõrga faasi, aga ka negatiivse kogutoodangu lõhe ja tagasihoidliku inflatsioonisurve tõttu. Selle tulemusel jäi nende riikide rahapoliitiline kurss väga toetavaks. Taani keskpank tõstis esmalt 2013. aasta jaanuaris oma baasintressimäära 0,1 protsendipunkti (pärast välisvaluuta müügitehinguid turul) ja langetas seda uuesti mais sama palju (pärast EKP baasintressimäära langetamist).

Mitme euroalavälise ELi liikmesriigi keskpangad võtsid majanduse nõrkusega võitlemiseks uusi erakorralisi rahapoliitilisi meetmeid. Ungari keskpank kuulutas 2013. aasta aprillis välja rahastamisprogrammi (majanduskasvu rahastamise kava), et parandada VKEde rahastamistingimusi ja vähendada majanduse haavatavust. Inglise keskpank ja Ühendkuningriigi riigikassa teatasid 2013. aasta aprillis laenurahastamiskeemi pikendamisest. Skeemi pikendatakse ühe aasta võrra (2015. aasta jaanuarini) ning luuakse tugevad stiimulid, mis peaksid elavdama netolaenuandmist VKEdele ja teatavatele mittepangadest krediidiandjatele. 2013. aasta novembris muudeti skeemi ka selleks, et lõpetada kodumajapidamistele suunatud laenuandmise otsene stimuleerimine 2014. aastal, jättes alles vaid otseselt mittefinantsettevõtete laenuandmistegevuse stiimulid. 7. novembril sekkus Tšehhi keskpank valuutaturgudele, et nõrgendada Tšehhi krooni euro suhtes, kasutades vahetuskurssi kui täiendavat vahendit rahapoliitiliste tingimuste leevendamiseks. Tšehhi keskpank otsustas hoida vahetuskurssi 27,00 CZK/EUR juures. Kahe euroalavälise ELi liikmesriigi keskpangad andsid 2013. aastal välja eelkommunikatsiooni baasintressimäärade edasise arengu kohta. Poola keskpank andis oma eelkommunikatsiooni välja juulis, teatades, et väikest inflatsioonisurvet ja majanduse oodatavalt mõõdukat taastumist silmas pidades tuleb baasintressimäärad jätta praegusele madalale tasemele vähemalt 2013. aasta lõpuni. Novembris pikendati seda perioodi 2014. aasta esimese poole lõpuni. Inglise keskpank teatas augustis kavatsusest jätta oma baasintressimäär samaks vähemalt seniks, kuni on täidetud mitmed tingimused. Esialgu oli tema eelkommunikatsioonis rõhutatud, et baasintressimäär jääb samaks seniks, kuni ametlik tööpuudus on langenud alla 7%. Kuna aga ametlik tööpuudus vähenes oodatust kiiremini, muudeti kriteeriume hiljem nii, et baasintressimäära tõstmise otsus tuleb teha rohkemate tingimuste põhjal: a) see, kuivõrd kindel ja laiapõhjaline on majanduse taastumine; b) see, kuivõrd reageerib tarnimine nõudlusele; ning c) kulu- ja hinnasurve areng. Tšehhi keskpank väljendas 2013. aastal mitu korda kavatsust jätta oma baasintressimäärad samaks kuni inflatsioonisurve olulise suurenemiseni.

Kaksiktorni fassaadi paigaldustööd kestsid kogu 2013. aasta.

Kõrghoone projekteerimisel on lähtutud eri geomeetriliste vormide kombinatsioonist, mis lasevad tornil paista suure kristallina. Lääne- ja idapoolse fassaadi pind on kaldu ning põhja- ja lõunafassaadid moodustavad hüperboolse paraboloidi. Sellise kujundi saab luua sirgjoonsetest elementidest, seepärast on mõlema torni fassaad kaetud tasapinnaliste ja 90% ulatuses identsete klaaspaneelidega. Iga paneel on terve korruse kõrgune ning nähtaval on üksnes vertikaalsed kinnitused. Tulemuseks on sirgetest klaaspaneelidest moodustuv homogeenne kõverpind.

2. PEATÜKK

KESKPANGA OPERATSIOONID JA TEGEVUS

I RAHAPOLIITILISED INSTRUMENDID, VALUUTATURUOPERATSIOONID JA INVESTEERINGUD

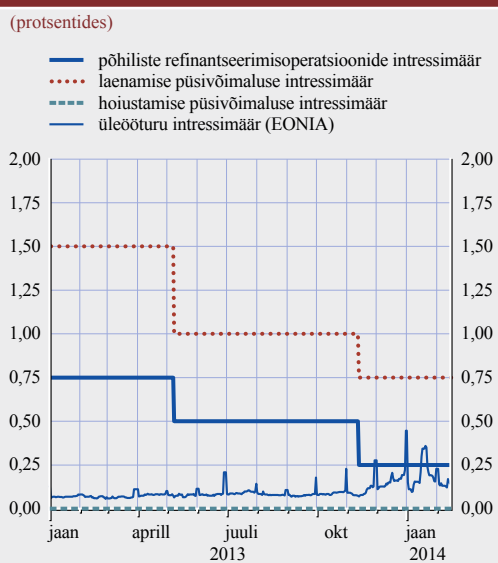
I.1 RAHAPOLIITILISED INSTRUMENDID

2013. aastal kasutas eurosüsteem rahapoliitilistest instrumentidest avaturuoperatsioone, nagu näiteks põhilisi refinantseerimisoperatsioone, pikemaajalisi refinantseerimisoperatsioone ja peenhäälestusoperatsioone, aga ka püsivõimalusi ning kohustusliku reservi nõudeid. Lisaks anti vastaspooltele esimest korda võimalus tagastada kord nädalas 2011. aasta detsembris ja 2012. aasta veebruaris toimunud kolmeaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonidega jaotatud summade jääki.

2013. aastal muutis EKP nõukogu EKP baasintressimäärasid kahel korral (vt joonis 30). 8. mail 2013 kahanes põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäär ümbritsev koridor 150 baaspunkti 100 baaspunkti, sest põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ja laenamise püsivõimaluse intressimäärasid langetati vastavalt 25 ja 50 baaspunkti 0,50% ja 1,00%ni. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär jäi aga samaks, s.o 0,00%. Intressimäär koridor kahanes 13. novembril 2013 veelgi, s.o 75 baaspunkti, ja muutus ebasümmeetriliseks, sest nii põhiliste refinantseerimisoperatsioonide kui ka laenamise püsivõimaluse intressimäär langetati 25 baaspunkti vastavalt 0,25% ja 0,75%ni, hoiustamise püsivõimaluse intressimäär jäi aga samaks, s.o 0,00%.

Asjaolu, et alates 2013. aasta jaanuarist hakkasid pangad mõlemas kolmeaastases pikemaajalises refinantseerimisoperatsioonis jaotatud summasid enne tähtaega tagasi maksma, vähendas ülelikviidsust¹. Vastaspooled otsustasid ennetähtaegse tagasimaksmise kasuks (alates 2013. aasta algusest üle 440 miljardi euro) seoses sellega, et pangandussüsteemi nõudluses likviidsuspuhvrite järele oli toimunud nihe (vt joonis 31). Nimelt oli nõudlus naasnud 2013. aasta lõpuks 2011. aasta sügise ehk esimese kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni eelsele tasemele. Sellele, et euroala pangandussüsteemi vajadus keskpanga likviidsuse järele vähenes, aitas kaasa ka pingete leevenemine finantsturgudel ja turupõhiste rahastamistingimuste paranemine vaatamata sellele, et kõik likviidsust

Joonis 30. EKP intressimäärad ja üleööturu intressimäär

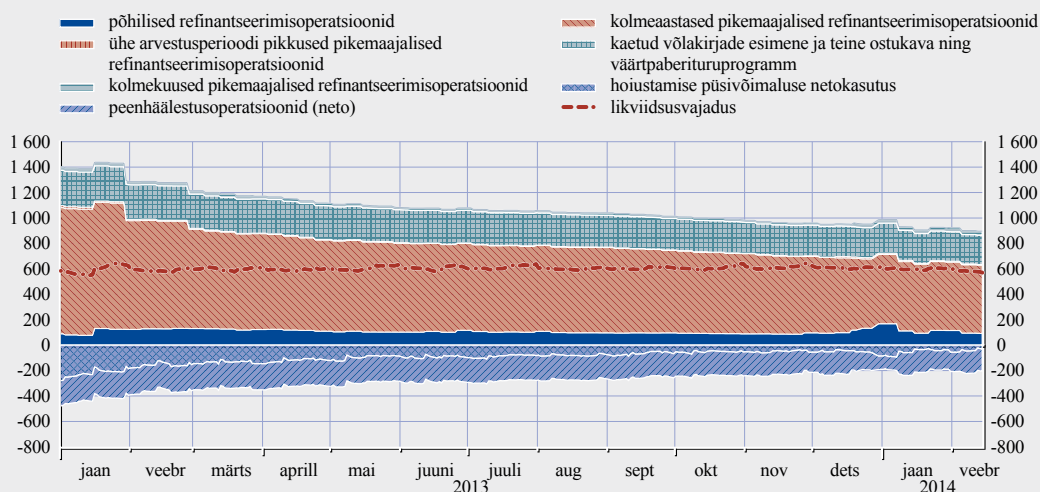

Allikas: EKP.

¹ Ülelikviidsust võib määratleda kui hoiustamise püsivõimaluse netokasutuse (hoiustamise püsivõimalus miinus laenamise püsivõimalus) ja igapäevase ülereservi (arvelduskontod miinus kohustusliku reservi nõuded) summat.

Joonis 31. Pooleliolevate rahapoliitiliste operatsioonide maht

(mld EUR)

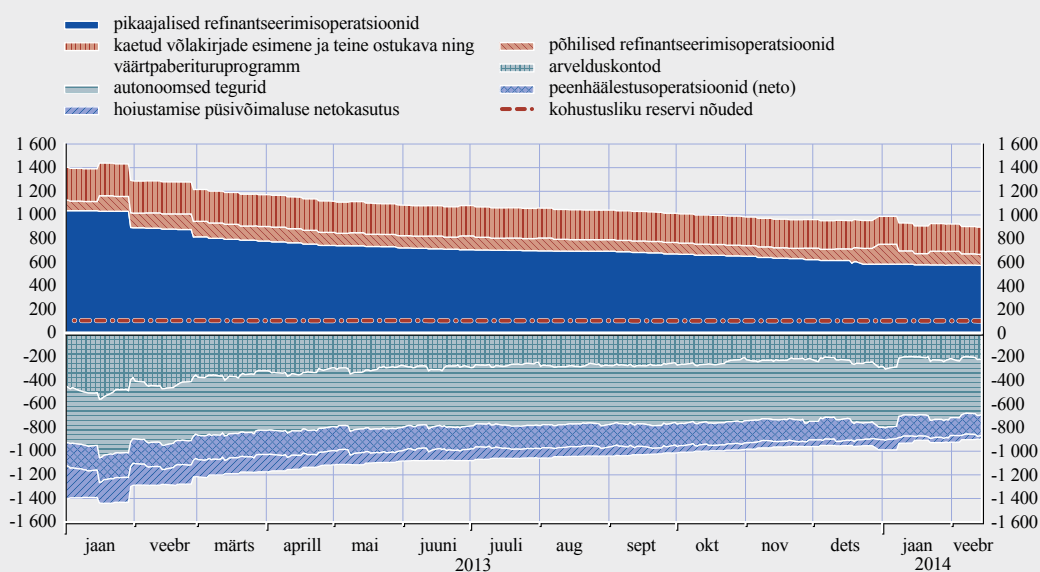

Allikas: EKP.

suurendavad refinantseerimisoperatsioonid korraldati piiramatu mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena².

Joonis 32. Euroala likviidsustegurid 2013

(mld EUR)

Allikas: EKP.

² Kolmekuuste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäärad kehtestati põhiliste refinantseerimisoperatsioonide keskmise intressimääralt alusel kogu pikemaajaliste operatsioonide kestuseks.

2013. aasta 12 arvestusperioodil (16. jaanuarist 2013 kuni 14. jaanuarini 2014) oli euroala pangandussüsteemi keskmine likviidsusvajadus (= autonoomsete tegurite³ ja kohustusliku reservi summa) 604,9 miljardit eurot päevas, mida on 24% rohkem kui 2012. aasta 12 arvestusperioodil (487,6 miljardit eurot). Selle näitaja märgatav suurenemine oli tingitud netovälisvarade kahanemisest ja muude autonoomsete tegurite suurenemisest. Osaliselt oli selle põhjuseks euroalal antava erakorralise likviidsusabi vähendamine (vt joonis 32). 2013. aasta 12 arvestusperioodi kohustusliku reservi nõuete keskmine vähenes 104,5 miljardi euroni (2012. aastal 106 miljardit eurot).

Ülereservid (arvelduskontol olevad vahendid, mis ületavad kohustusliku reservi nõudeid) moodustasid vaatlusalusel perioodil keskmiselt 196,8 miljardit eurot päevas, mis on enam-vähem sarnane 2012. aasta keskmisega (216,5 miljardit eurot). See ülereservide suhteline suurus on peamiselt tingitud hoiustamise püsivõimaluse intressimäärast, mis oli kogu 2013. aastal null. Seetõttu oli pankadel ükskõik, kas paigutada ülereservid hoiustamise püsivõimalusse või jätta need arvelduskontole (vt joonis 32). Samas aga jäid ülereservid aasta jooksul järjest väiksemaks peamiselt seetõttu, et kui turgude olukord järk-järgult normaliseerus, kasutasid pangad eurosüsteemi operatsioone vähem ning maksid osa mõlemas kolmeaastases pikemaajalises refinantseerimisoperatsioonis jaotatud summadest varem (s.o enne tähtaega) tagasi. Nii vähenesid ülereservid aasta esimesest viimase arvestusperioodini ligikaudu 361 miljardilt eurolt 144,8 miljardi euroni. Ka hoiustamise püsivõimalusse paigutati aasta jooksul päevas keskmiselt vähem vahendeid: esimesel arvestusperioodil 184 miljardit eurot, viimasel aga 60 miljardit.

AVATURUOPERATSIOONID

2013. aastal kasutas eurosüsteem rahaturu likviidsuse juhtimiseks põhilisi refinantseerimisoperatsioone, korraldusi kolmeaastaseid refinantseerimisoperatsioone, eritähajaga (ühe arvestusperioodi pikkusi) refinantseerimisoperatsioone ja peenhäälestusoperatsioone. Kõik likviidsust suurendavad krediidioperatsioonid peavad olema täielikult tagatud. Peenhäälestusoperatsioone kasutati EKP nõukogu poolt 10. mail 2010 väljakuulutatud väärtpaberituruprogrammi kaudu lisatud likviidsuse vähendamiseks. Lisaks anti vastaspooltele võimalus maksta kord nädalas tagasi mõlemas kolmeaastases pikemaajalises refinantseerimisoperatsioonis jaotatud summad, ehkki rangelt võttes ei olnud nende puhul tegemist pakkumisoperatsioonidega.

Põhilised refinantseerimisoperatsioonid toimuvad korraliselt iga nädal. Nende tähtaeg on tavaliselt üks nädal ning neid kasutatakse põhiliste instrumentidena, millega EKP rahapoliitilisest hoiakust märku anda. 2013. aastal korraldati kõik 53 põhilist refinantseerimisoperatsiooni fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena, milles rahuldati kõik pakkumised. Arvestades aga mõlemast kolmeaastases pikemaajalisest refinantseerimisoperatsioonist tingitud vähenevat, kuid siiski rohkem ülelikviidsust, olid põhilised refinantseerimisoperatsioonid likviidsuse jääkmahu seisukohalt suhteliselt vähetähtsad. Nende vastaspoolte arv, kel on õigus osaleda avaturuoperatsioonides, langes 2013. aasta lõpuks 1740ni (2012. aasta lõpus 2298). Samal ajal langes euroala rahaloomeasutuste arv 2013. aasta lõpuks 6790ni (2012. aasta lõpus 7059). Keskmiselt osales 2013. aasta põhilistes refinantseerimisoperatsioonides 76 vastaspoolt. Põhilistes refinantseerimisoperatsioonides jaotati 2013. aastal keskmiselt 108 miljardit eurot (2012. aastal 98 miljardit eurot). Põhilistes refinantseerimisoperatsioonides jaotatud kogused ulatusid 2013. aastal 77,7 miljardist eurost (9. jaanuaril) 168,7 miljardi euroni (30. detsembril), pakkujate arv aga 62st (22. mail) 181ni (30. detsembril).

2013. aasta kõigil 12 arvestusperioodil oli korralistes kolmekuustes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides ja ühe arvestusperioodi pikkuse eritähajaga refinantseerimisoperatsioonides jaotatud

³ Autonoomsed tegurid on need kirjed eurosüsteemi bilansis, mis mõjutavad krediidiastutuste arvelduskontodel olevaid vahendeid, kuid ei allu otseselt EKP likviidsusjuhtimisele, nagu näiteks ringluses olevad pangatähed ja valitsuste hoiused.

likviidsuse jääkmaht keskmiselt 12,5 miljardit eurot päevas. Keskmiselt jaotati korraldustes kolmekuustes refinantseerimisoperatsioonides 7,2 miljardit eurot; kõige väiksem summa (1,9 miljardit eurot) jaotati oktoobris ja kõige suurem (20,9 miljardit eurot) detsembris. Osales keskmiselt 46 vastaspoolt. Ühekuustes eritähajaga refinantseerimisoperatsioonides jaotati keskmiselt 5,3 miljardit eurot ja neis osales keskmiselt 21 vastaspoolt. Samal perioodil oli kolmeaastastes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides jaotatud likviidsuse jääkmaht keskmiselt 694,8 miljardit eurot päevas. Mõlema kolmeaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni jääkmaht vähenes sedamööda, kuidas vastaspoolde neist saadud summasid järk-järgult tagasi maksid – aasta jooksul 992 miljardilt eurolt 544,4 miljardini, s.o peaaegu 440 miljardi euro võrra.

Lisaks avaturuoperatsioonidele, mida EKP kasutab oma rahapoliitika rakendamiseks, saab ta kõlblikele vastaspooltele ka muudes vääringutes likviidsust pakkuda (vt käesoleva peatüki punkt 1.2).

VÄÄRTPAPERITURUPROGRAMM

Väärtpaberituruprogramm loodi EKP nõukogu 2010. aasta maikuu otsusega. Selle ajutise programmi eesmärk oli kõrvaldada häired mõnes euroala võlaväärtpaberituru osas ja taastada rahapoliitika ülekandemehhanismi nõuetekohane toimimine. Programm lõppes rahapoliitiliste otsetehingute tehniliste üksikasjade väljakuulutamise 6. septembril 2012. Nagu varem, nii vähendati ka 2013. aastal programmi kaudu lisatud likviidsust kord nädalas. Programmi raames ostetud väärtpabereid hoitakse põhimõtteliselt tähtajani. Eurosüsteemi raamatupidamiseeskirjad lubavad aga tähtajani hoitavaid väärtpabereid müüa, kui tähtajani on jäänud vähem kui kuu. Seetõttu osales eurosüsteem 17. detsembril 2013 Iirimaa riigikassa haldamise agentuuri algatatud avalikus tagasiostupakkumises ning müüs kõik väärtpaberituruprogrammi raames soetatud, 15. jaanuari 2014. aasta tähtajaga Iirimaa väärtpaberid pakkumishinnaga. Programmi tipphetkel oli eurosüsteemil programmi raames ostetud väärtpabereid kokku arveldussummas 219,5 miljardit eurot. Lunastamiste ja Iirimaa tagasiostuoperatsioonis osalemise tulemusel oli eurosüsteemil 2013. aasta lõpuks väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpabereid alles 178,8 miljardi euro väärtuses. 2013. aasta veebruaris otsustas EKP nõukogu avaldada eurosüsteemi poolt programmi raames ostetud väärtpaberite üksikasjad. Otsus tehti vastavalt rahapoliitiliste otsetehingute puhul ette nähtud läbipaistvuspõhimõttele⁴.

ESIMENE JA TEINE KAETUD VÕLAKIRJADE OSTUKAVA

Ühe osana oma mittestandardsetest rahapoliitilistest operatsioonidest korraldas EKP kaks kaetud võlakirjade ostukava: esimese 2009.–2010. aastal ja teise 2011.–2012. aastal. Need kavad loodi selleks, et parandada pankade ja ettevõtete rahastamistingimusi ning ergutada panku oma klientidele laenamist jätkama või laiendama. Kuigi kavade raames ostetud võlakirju kavatsetakse hoida tähtaja lõpuni, otsustas EKP nõukogu kasutada kavade portfelle väärtpaberite väljalaiendamiseks. Laenuandmine on vabatahtlik ning toimub väärtpaberite keskdepositooriumide pakutavate väärtpaberilaenuvõimaluste kaudu või vastavate repotehingutena kõlblike vastaspooltega. Selliste laenu summad olid ka 2013. aastal piiratud. Sellegipoolest peetakse turu toimimise seisukohast otstarbekaks, et kavade raames hoitavad väärtpaberid oleksid laenuandmiseks kättesaadavad. 2013. aasta lõpuks oli eurosüsteemil esimese kava raames 41,6 miljardi euro eest kaetud võlakirju ja teise kava raames 15,4 miljardi euro eest kaetud võlakirju. Mõlema kava lõppedes olid samad näitajad vastavalt 60 ja 16,4 miljardit eurot.

⁴ Väärtpaberituruprogrammi kohta vt lähemalt EKP 10. mai 2010. aasta pressiteade, EKP 14. mai 2010. aasta otsus väärtpaberituruprogrammi loomise kohta, EKP 21. veebruari 2013. aasta pressiteade ja eurosüsteemi iganädalased finantsaruanded.

RAHAPOLIITILISED OTSEHINGUD

2012. aasta augustis kuulutas EKP nõukogu välja rahapoliitilised otsetehingud, mille tehnilisi üksikasju täpsustati septembris⁵. Nende tehingute eesmärk on tagada rahapoliitika nõuetekohane ülekandumine ning rahapoliitiline ühtsus kogu euroalal.

Ühe tingimusena peavad rahapoliitiliste otsetehingute puhul olema rangelt täidetud Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi / Euroopa stabiilsusmehhanismi (EFSFi/ESMi) programmi tingimused. Selle tingimuse eesmärk on tagada, et valitsused viivad ellu asjakohased struktuurireformid ja säilitavad eelarvedistsipliini. EKP nõukogu kaalub rahapoliitiliste otsetehingute tegemist siis, kui need on vajalikud rahapoliitilisest seisukohast ja programmi tingimused on täielikult täidetud, ning lõpetab need kohe, kui nende eesmärgid on täidetud või kui nad on vastuolus makromajandusliku kohandamisprogrammi või ennetava programmiga. Rahapoliitilised otsetehingud tulevad kõne alla ka ESMi tulevaste makromajanduslike kohandamisprogrammide või ennetavate programmide (nagu näiteks täiendavate tingimustega seotud krediidiliin) puhul. Neid võidakse kaaluda ka liikmesriikide puhul, kes juba osalevad makromajandusliku korrigeerimise programmis ja on taas võlakirjaturgudele pääsesmas. Rahapoliitilisi otsetehinguid ei tehta asjaomase programmi läbivaatamise ajal, vaid need jätkuvad pärast läbivaatamist, kui programmi järgimine on tagatud.

Tehinguid tehakse enamasti tulukõvera lühemas otsas ja valdavalt riigivõlakirjadega, mille järelejäänud tähtaeg on üks kuni kolm aastat. Rahapoliitilistel otsetehingutel ei ole varem kindlaks määratud mahupiiranguid. Eurosüsteem kavatab rahapoliitiliste otsetehingute raames euroala riikide emitteeritud võlakirju ostes aktsepteerida samaväärset kohtlemist (*pari passu*) erasektori laenuandjate või muude laenuandjatega. Rahapoliitiliste otsetehingutega lisatud likviidsus steriliseeritakse täielikult samamoodi nagu seda on tehtud väärtpaberituruprogrammi puhul. Samal ajal on rahapoliitiliste otsetehingute portfelli koosseis läbipaistvam kui väärtpaberituruprogrammi oma, mis viitab nende erinevatele toimimisviisidele. 2013. aasta lõpuks ei olnud rahapoliitilisi otsetehinguid veel tehtud.

PEENHÄÄLESTUSOPERATSIOONID

Väärtpaberituruprogrammi raames lisatud likviidsuse vähendamiseks korraldas EKP iga nädal peenhäälestusoperatsioone, et koguda fikseeritud ühenädalase tähtajaga hoiuseid summas, mis vastas samal nädalal avaldatud finantsaruandes esitatud väärtpaberituruprogrammi tehingute jääkmahule. Need peenhäälestusoperatsioonid korraldati muutuva intressimääraga pakkumismenetlustena pakkumisintressi ülemmääraga, mis vastas kehtivale põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäärale.

PÜSIVÕIMALUSED

Vastaspooled võivad üleõlikviidsuse saamiseks kõlbliku tagatise vastu või üleõhoiuste paigutamiseks eurosüsteemi kasutada omal algatusel kaht eurosüsteemi püsivõimalust. 2013. aasta lõpu seisuga sai laenamise püsivõimalust kasutada 1983 vastaspoolt ja hoiustamise püsivõimalust 2460 vastaspoolt. Hoiustamise püsivõimalust kasutati 2013. aasta esimesel poolel palju. Kõige suurem summa (211,8 miljardit eurot) hoiustati 28. jaanuaril. Kuna mõlemas kolmeaastases pikemaajalises refinantseerimisoperatsioonis jaotatud summade ennetähtaegse tagasimaksmise tõttu ülelikviidsus kahanes, kasutati ka hoiustamise püsivõimalust keskmiselt vähem: aasta esimesel kuuel arvestusperioodil 125,3 miljardi euro ulatuses, aasta viimasel kuuel arvestusperioodil aga 63,6 miljardi euro ulatuses. See viitab sellele, et pangad jätsid oma arvelduskontodele suuremaid summasid. Hoiustamise püsivõimalusse paigutati aasta 12 arvestusperioodil keskmiselt 93,2 miljardit eurot päevas (2012. aasta 12 arvestusperioodil 484,3 miljardit eurot ja 2011. aasta 12 arvestusperioodil 120 miljardit eurot). 2013. aastal kulges hoiustamise püsivõimaluse kasutamine igal arvestusperioodil üldjoontes sarnaselt:

5 Vt EKP 6. septembri 2012. aasta pressiteade.

perioodi alguses olid summad väiksemad, kuid suurenesid sedamööda, kuidas üha enam vastaspooli täitis oma kohustusliku reservi nõuded. Laenamise püsivõimalust kasutati päevas keskmiselt 0,47 miljardi euro ulatuses (2012. aastal 1,76 miljardit ja 2011. aastal 2,1 miljardit eurot).

KOHUSTUSLIKU RESERVI SÜSTEEM

Euroala krediidasutused peavad eurosüsteemi arvelduskontodel hoidma kohustuslikku reservi. Aastatel 1999–2011 moodustasid kohustusliku reservi nõuded 2% krediidasutuste reservibaasi kuni kaheaastase tähtajaga kohustustest. 8. detsembril 2011 otsustas EKP nõukogu – täiendava krediidikvaliteedi parandamise meetmena – alandada alates 18. jaanuaril 2012 algavast arvestusperioodist kohustusliku reservi määra 2%lt 1%le. 2013. aasta 12 arvestusperioodi kohustusliku reservi nõuded moodustasid keskmiselt 104,7 miljardit eurot (2012. aastal 106 miljardit eurot). Et eurosüsteem tasustab reservihoiuseid oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimääradele vastava määraga, ei pane kohustusliku reservi süsteem pangandussektorile maksukohustust.

LAENUOPERATSIOONIDEKS KÕLBLIKUD VARAD

Nagu on sätestatud EKPSi põhikirja artiklis 18.1, on eurosüsteemi kõigis laenuoperatsioonides nõutav piisav tagatis. See on kogu maailma keskpanganduses kindlakskujunenud tava. Tagatise piisavus tähendab, et eurosüsteem peab olema suurel määral kaitstud laenuoperatsioonides tekkida võiva kahju eest (riskijuhtimise kohta vt lähemalt allpool). Lisaks tagab eurosüsteem, et piisav tagatis on kättesaadav paljudele vastaspooltele, nii et eurosüsteem saab oma rahapoliitilistes operatsioonides pakkuda likviidsust mahus, mida ta peab vajalikuks.

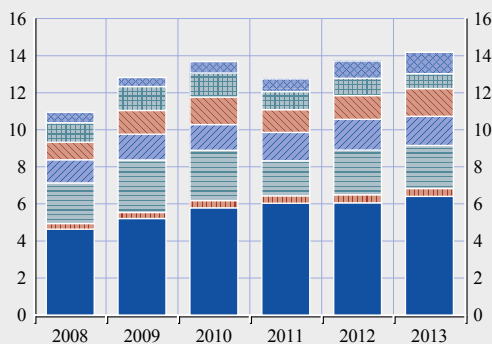
Eurosüsteem aktsepteerib kõikides oma laenuoperatsioonides tagatisena mitmesuguseid varasid. See eurosüsteemi tagatiste raamistikule omane joon, nagu ka asjaolu, et juurdepääs eurosüsteemi avaturuoperatsioonidele antakse laiale vastaspoolte ringile, on pingelistel aegadel kõige rohkem rahapoliitika rakendamist toetanud. Operatsioonilise raamistiku paindlikkus on võimaldanud eurosüsteemil suurendada vajalikul määral likviidsust, et taastada rahaturu toimimine finantskriisi ajal, ilma et vastaspooltel oleks tagatistega suuremaid probleeme tekkinud. 2013. aastal võttis eurosüsteem vastu mitu tagatiste kõlblikkuskriteeriumidega seotud meetet. 20. märtsil 2013 võeti vastu otsus, mille alusel ei aktsepteerita eurosüsteemi laenuoperatsioonides alates 1. märtsist 2015 tagatisena valitsuse tagatud katmata pangavõlakirju, mille on emiteerinud asjaomane vastaspool ise või temaga tihedalt seotud majandusüksus. Lisaks anti 2. mail 2013 teada, et Küprose Vabariigi emiteeritud või täielikult tagatud turukõblilikud instrumendid, mis ei vasta eurosüsteemi krediidikvaliteedi piirmääradele, aga vastavad kõigile muudele kõlblikkuskriteeriumidele, on eurosüsteemi laenuoperatsioonides pärast teatavate väärtuskärbete tegemist taas aktsepteeritavad kõblilike tagatistena. Peale selle leevendas EKP kõlblikkuskriteeriume ja vähendas laenude kaupa esitatavate andmete nõuetele vastavate varaga tagatud väärtpaberite väärtuskärpeid. Varaga tagatud väärtpaberite laenude kaupa esitatavaid andmeid ja eurosüsteemi tagatiste riskiohjeraamistikku käsitletakse lähemalt allpool riskiohjeküsimusi käsitlevas jaotises.

2013. aastal oli tagatisena aktsepteeritavate turukõblilike varade maht keskmiselt 14,2 triljonit eurot ehk 3% rohkem kui 2012. aastal (vt joonis 33). Selle tõusu taga oli eelkõige asjaolu, et ettevõtete võlakirju ja muid turukõblilike varasid aktsepteeriti sagedamini tagatisena. Keskvalitsuse võlakirjad summas 6,4 triljonit eurot moodustasid kõigi kõblilike tagatiste summast 45%. Nendele järgnesid tagamata pangavõlakirjad (2,3 triljonit eurot ehk 16%), kaetud pangavõlakirjad (1,6 triljonit eurot ehk 11%) ja ettevõtete võlakirjad (1,5 triljonit eurot ehk 11%). Kõblilike tagatiste hulka kuuluvad peale turukõblilike ka turukõblimatud varad, mis on valdavalt krediidinõuete kujul (neid nimetatakse ka pangalaenudeks). Erinevalt turukõblilikest varadest ei ole potentsiaalselt tagatiseks sobivate turukõblimatute varade mahtu lihtne mõõta. 2013. aastal esitati turukõblimatuid varasid tagatiseks

Joonis 33. Turukõlblikud varad

(triljonites eurodes)

- keskvalitsuse võlakirjad
- piirkondliku valitsuse võlakirjad
- pankade tagamata võlakirjad
- pankade kaetud võlakirjad
- ettevõtete võlakirjad
- varaga tagatud väärtpaberid
- muud turukõlblikud varad

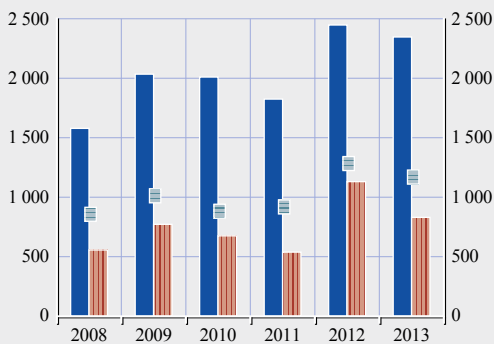

Allikas: EKP. Märkused. Nominaalväärtused; kuu lõpu keskmised. Joonisel esitatud andmed avaldatakse kord kvartalis EKP veebisaidil.

Joonis 34. Eurosüsteemis laenuoperatsioonides esitatud tagatised ja rahapoliitiliste operatsioonide laenujääk

(mld EUR)

- kõik esitatud tagatised
- keskmine laenujääk
- suurim laenujääk

Allikas: EKP. Märkused. Esitatud tagatised: koondtagatiste haldussüsteemiga riikides tagatiseks esitatud varad ning märgistatud tagatiste haldussüsteemiga riikides tagatisena kasutatavad varad. Tagatiste väärtus pärast väärtuskärpeid; kuu lõpu keskmised. Joonisel esitatud andmed avaldatakse kord kvartalis EKP veebisaidil.

summas 0,6 triljonit eurot, mis on eelmise aastaga võrreldes peaaegu sama.

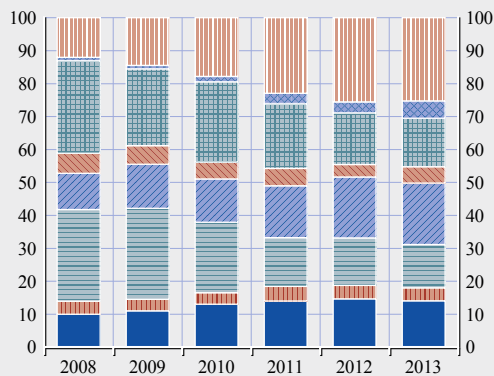
Vastaspoolte esitatud tagatiste keskmine summa kahanes 2013. aastal 2347 miljardi euroni (2012. aastal 2448 miljardit eurot; vt joonis 34). Samal ajal vähenes keskmine laenujääk 830 miljardi euroni (2012. aastal 1131 miljardit eurot). Seetõttu kasvas 2013. aastal nii hoiustatud, kuid laenuoperatsioonide tagamiseks kasutamata jäänud tagatiste osatähtsus kui ka absoluutsumma. Tagatiste ülejäägi suurus viitab sellele, et kokkuvõttes oli eurosüsteemi vastaspooltel tagatise piisavalt.

Kõige rohkem esitati 2013. aastal tagatiseks turukõlbmatuid varasid (peamiselt krediidiinõuded ja tähtjalised hoiused), mis moodustasid kõigist tagatistest 25% (sama palju kui 2012. aastal; vt joonis 35). Ka kaetud pangavõlakirjade osatähtsus jäi samaks (19%), varaga tagatud väärtpaberite oma aga vähenes. Lisaks vähenes 2013. aastal pisut, s.o 14%ni keskvalitsuse võlakirjade keskmine osatähtsus (2012. aastal 15%).

Joonis 35. Tagatiseks esitatud varad (sh krediidiinõuded) liigiti

(protsentides)

- keskvalitsuse võlakirjad
- piirkondliku valitsuse võlakirjad
- pankade tagamata võlakirjad
- pankade kaetud võlakirjad
- ettevõtete võlakirjad
- varaga tagatud väärtpaberid
- muud turukõlblikud varad
- turukõlbmatud varad

Allikas: EKP. Märkused. Tagatiste väärtus pärast väärtuskärpeid; kuu lõpu keskmised. Joonisel esitatud andmed avaldatakse kord kvartalis EKP veebisaidil.

RAHAPOLIITILISTE LAENUOPERATSIOONIDEGA SEOTUD RISKIJUHTIMISKÜSIMUSED

Rahapoliitika rakendamisel teeb eurosüsteem laenuoperatsioone vastaspooltega, kes vastavad ülddokumentatsioonis sätestatud kõlblikuskriteeriumidele⁶. Ehkki vastaspoolde peavad kõlblikuskriteeriumide kohaselt olema rahanduslikus mõttes usaldusväärsed, jääb eurosüsteemile siiski risk, et vastaspool jätab ootamatult oma kohustused täitmata. Selle leevendamiseks nõutakse vastaspooltelt piisavat tagatist. Vastaspoole kohustuste täitmata jätmise korral aga tekiks eurosüsteemile ka tagatisvara realiseerimisega kaasnevad krediidi-, turu- ja likviidsusriskid. Lisaks kätkevad valuutariski operatsioonid, kus likviidsust pakutakse välisvaluutas ja tagatis on nomineeritud eurodes või kus likviidsust pakutakse eurodes ja tagatis on nomineeritud välisvaluutas. Et vähendada kõiki neid riske vastuvõetava tasemeni, on eurosüsteem kehtestanud tagatisena aktsepteeritavatele varadele kõrged kvaliteedinõuded, hindab tagatise iga päev ning võtab vajaduse korral riskiohjemeetmeid, nagu näiteks väärtuskärped.

Ettevaatuse mõttes on eurosüsteem loonud puhvri, et korvata võimalikke puudujääke, mis tulenevad oma kohustused täitmata jätnud vastaspoolte esitatud tagatiste lõplikust realiseerimisest. Puhvri suurus vaadatakse igal aastal läbi kuni esitatud tagatiste võimaliku realiseerimiseni ja olenevalt kahjude hüvitamise tõenäolisusest. Üldisemalt öeldes jälgitakse ja kvantifitseeritakse laenuoperatsioonide finantsriske eurosüsteemi tasandil pidevalt ning nendest teavitatakse korrapäraselt EKP otsustusorganeid.

2013. aastal võttis eurosüsteem oma kõlblikuskriteeriumide ja riskiohjeraamistiku täiustamiseks vastu mitu meetet. Alates 3. jaanuarist 2013 tuleb selleks, et eluasemehüpoteebiga tagatud väärtpaberid ning VKEdele antud laenudega tagatud väärtpaberid oleksid eurosüsteemi laenuoperatsioonides tagatisena aktsepteeritavad, esitada vastavate laenude andmed. Ärihüpoteekväärtpaberite aruandlusnõuded jõustusid 1. märtsil 2013. Need laenude kaupa esitatavad andmed, mis on kättesaadavad ka kõigile turuosalistele ja investoritele, peaksid võimaldama struktureeritud finantstehingute krediidiriski informeeritumalt analüüsida. Sujuvat üleminekut eluasemehüpoteebiga tagatud väärtpaberite ning VKEdele antud laenudega tagatud väärtpaberite laenude kaupa esitatavate andmete nõuete täielikule täitmisele hõlbustas EKP nõukogu 9. septembril 2013 avaldatud otsus nõuda nende andmete esitajatel selgitusi puuduvate andmete kohta (vastavalt varem kindlaksmääratud künnistele) ja aruandlusnõuete täieliku täitmise tegevuskava. 2013. aasta septembris otsustas EKP nõukogu rakendada ka krediitkaardindõuetega tagatud väärtpaberite laenude kaupa esitatavate andmete malli, mis on kohustuslik alates 1. aprillist 2014. Muude varaklasside puhul (nt autolaenuid, tarbimislaenuid ja liisingunõudeid) muutus mallide kasutamine kohustuslikuks 1. jaanuarist 2014.

2013. aasta juulis otsustas EKP nõukogu oma riskiohjeraamistikku veelgi tugevdada, seda seoses korrapärase läbivaatamisega, mille eesmärk oli säilitada piisav riskikaitse ja suurendada mitmesuguste eurosüsteemi rahapoliitilistes operatsioonides tagatisena kasutatavate varaklasside riskivastavust. Selleks kohandati eurosüsteemi tagatiste kõlblikkuseeskirju ja väärtuskärpeid nii turukõlblike kui ka turukõlbmatute instrumentide puhul. Muudeti eelkõige allesjätud kaetud võlakirjade ja varaga tagatud väärtpaberitega seotud nõudeid. Allesjätud kaetud võlakirjade puhul (võlakirjad, mille emitent või sellega tihedalt seotud majandusüksus pandib tagatisena) nähti ette uus turuväärtuse vähendamine. Krediitkvaliteedi astmetel 1 ja 2 määrati kaetud võlakirjade tagatise turuväärtuse vähendamine kindlaks 8% ulatuses, astmel 3 aga 12% ulatuses. EKP muutis ka varaga tagatud väärtpaberite kõlblikuskriteeriume, et viia need eelkõige kooskõlla nende laenuandmete aruandlusnõuetest tuleneva suurema läbipaistvuse ja standarditusega ning ühtlustada nende kohtlemist muud liiki varade kõlblikuskriteeriumidega. Konkreetsemalt asendas EKP kõnealuste nõuetega hõlmatud väärtpaberite puhul kahe AAA-reitingu nõude vähemalt kahe A-reitingu nõudega. Lisaks vähendati tagatiste nii üldise kui

⁶ „Rahapoliitika rakendamine euroalal. Eurosüsteemi rahapoliitiliste instrumentide ja menetluskorra ülddokumentatsioon“, avaldatud EKP veebisaidil.

ka ajutise raamistiku alusel kõlblike varaga tagatud väärtpaperite suhtes kohaldatavaid väärtuskärpeid. Eurosüsteemi riskiohjeraamistiku läbivaatamise tulemusel muudetud kõlblikuskriteeriumid ja väärtuskärped jõustusid 1. oktoobril 2013 (v.a omakasutuses olevate kaetud võlakirjade väärtuskärped, mis jõustusid 1. novembrist 2013). Peale selle võttis eurosüsteem kasutusele meetodika, mis aitab kindlaks määrata minimaalseid väärtuskärpeid, mida riikide keskpangad kohaldavad krediidinõuete kogumite ja teatavat liiki täiendavate krediidinõuete suhtes, mis on alates 2014. aasta jaanuarist eurosüsteemi tagatiste ajutise raamistiku alusel aktsepteeritavad tagatisena.

Eurosüsteemi krediidikvaliteedi hindamisraamistikust rääkides otsustas EKP nõukogu 6. septembril 2013 võtta raamistikku tagasi Cervedi kontserni reitinguvahendi. Selleks oli Cerved viinud oma tegevuse kooskõlla Basel II makseviivituse määratlusega. Peale selle kiitis EKP nõukogu 28. juunil ja 14. novembril 2013 heaks Itaalia ja Belgia keskpanga sisesüsteemid eurosüsteemi krediidikvaliteedi hindamisraamistikus kasutamiseks.

I.2 VALUUTATURUOPERATSIOONID JA OPERATSIOONID TEISTE KESKPANKADEGA

2013. aastal eurosüsteem valuutaturgudele ei sekkunud. Samuti ei sooritanud EKP valuutaturuoperatsioone ERM2s osalevate vääringutega. 2013. aastal ei kasutatud EKP ja IMFi alalist kokkulepet, mis võimaldab IMFil algatada teiste IMFi arvestusühikute omanikega EKP nimel tehinguid, milles kasutatakse IMFi arvestusühikuid. Viimati kasutati seda 2011. aastal.

EKP ajutist vahetustehingute liini USA Föderaalreservi Süsteemiga, mis avati 2007. aastal ja võeti uuesti kasutusele 2010. aasta mais, et leevendada pingeid USA dollarit kasutavatel Euroopa rahastamisturgudel, pikendati 13. detsembril 2012 kuni 1. veebruarini 2014. Tihedas koostöös teiste keskpankadega pakkus eurosüsteem vastaspooltele kõlbliku tagatise vastu USA dollarites rahastamist operatsioonides, mis toimusid repotehingute vormis ning mis teostati piiramatul määral ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Peale nende korraliste igapäevaste seitsmepäevaste operatsioonide korraldas EKP koostöös USA, Kanada, Inglise, Jaapani ja Šveitsi keskpangaga iga nelja nädala tagant USA dollarites likviidsust suurendavaid operatsioone tähtajaga 84 päeva. 2013. aastal korraldas eurosüsteem 50 seitsmepäevast operatsiooni, aasta lõpus ühe 15-päevase operatsiooni ja 13 operatsiooni tähtajaga 84 päeva. Vahetustehingute ajutisi kahepoolseid kokkuleppeid, mille EKP ning Kanada, Inglise, Jaapani ja Šveitsi keskpangad olid omavahel 2011. aastal sõlminud, et suurendada oma võimet rahvusvahelist finantsüsteemi paremini likviidsusega varustada ja leevendada pingeid finantsturgudel, 2013. aastal ei kasutatud. Neid peetakse siiski kasulikuks finantspingete ja nendest majandustingimustele tuleneva mõju leevendamisel. Neid kokkuleppeid pikendati 13. detsembril 2012 kuni 1. veebruarini 2014. 31. oktoobril 2013 andis EKP koos Kanada, Inglise, Jaapani, USA ja Šveitsi keskpangaga teada, et nendevahelised vahetustehingute ajutised kahepoolsed kokkulepped teisendatakse püsikokkulepeteks, mis jäävad esialgu jõusse tähtajatult. Nende kokkulepete alusel saab igas osalevas riigis likviidsust suurendada mistahes teise osaleva riigi vääringus juhul, kui kahe kokkuleppes osaleva riigi keskpangad leiavad, et sellise tehingu tegemine ühes nendest vääringutest on turutingimuste tõttu vajalik. Püsikokkulepped jäävad likviidsuse ennetavaks kaitsemehhanismiks. Lisaks olemasolevatele USA dollarites tehtavatele likviidsust suurendavatele operatsioonidele saab eurosüsteem nende alusel edaspidigi pakkuda vajaduse korral nii osalevatele keskpankadele kui ka oma vastaspooltele Jaapani jeene, naelsterlingeid, Šveitsi franke ja Kanada dollareid.

Kokkuleppel Inglise keskpangaga otsustas EKP nõukogu 16. septembril 2013 pikendada Inglise keskpangaga sõlmitud vahetustehingute ajutist kokkulepet 30. septembrini 2014. 17. detsembril 2010 sõlmitud kokkulepe pidi lõppema 30. septembril 2013. Kõnealuse kokkuleppe alusel saab Inglise

keskpank pakkuda vajaduse korral EKP-le eurode vastu kuni 10 miljardit naelsterlingit. Kokkulepe lubab ennetava meetmena pakkuda naelsterlingites likviidsust Iirimaa keskpankale, et rahuldada selle riigi pangandussüsteemi mistahes ajutisi likviidsusvajadusi selles vääringus.

10. oktoobril 2013 teatas EKP kahepoolse valuutavahetustehingute kokkuleppe sõlmimisest Hiina keskpankaga. Kokkuleppe maksimaalne maht on 45 miljardit eurot või 350 miljardit Hiina jüaani. Eurosüsteemi seisukohast on see kokkulepe likviidsuse tagamise varuvõimalus, mis kindlustab euroala pankade jaoks Hiina jüaani pideva pakkumise. Kokkuleppe puhul tuleb silmas pidada euroala ja Hiina vahel hoogsalt kasvavat kaubavahetust ja investeerimistegevust, aga ka vajadust tagada finantsturgude stabiilsus.

I.3 INVESTEERINGUD

EKP kasutab investeerimiseks nii oma välisreserviportfelli kui ka rahalisi vahendeid. See investeerimistegevus, mis toimub eraldi rahapoliitilistest programmidest, nagu näiteks rahapoliitilised otsetehingud, väärtpaberituruprogramm ja mõlemad kaetud võlakirjade ostukavad, on korraldatud nii, et investeerimisotsuste tegemisel ei ole võimalik kasutada siseteavet keskpanka poliitilise tegevuse kohta.

VÄLISVALUUTARESERVIDE HALDAMINE

EKP välisreserviportfell koostati esialgu euroala riikide keskpankade välisreservide ülekannetest. Portfelli koosseis muutub aja jooksul, kui muutub investeeritud vara väärtus, aga ka seoses EKP valuutaturu- ja kullaoperatsioonidega. EKP välisreservide peamine otstarve on tagada, et eurosüsteemil on oma valuutaturuoperatsioonideks, kus kasutatakse ELi-väliseid vääringuid, vajaduse korral piisavalt likviidseid vahendeid. Nende haldamise eesmärgid on tähtsuse järjekorras likviidsus, turvalisus ja tasuvus.

EKP välisreserviportfellis on USA dollarid, Jaapani jeenid, kuld ja SDRid. Dollari- ja jeenireserve haldavad aktiivselt EKP ja euroala keskpankad, kes soovivad osaleda EKP esindajatena. EKP investeerimistegevuse tõhustamiseks on alates 2006. aasta jaanuarist kasutusel olnud nn valuutaspetsialiseerumise mudel. Selle kohaselt antakse igale keskpankale või ühiselt tegutsevale keskpangarühmale, kes soovib osaleda EKP välisreservide haldamises, tavaliselt hallata osa USA dollari või Jaapani jeeni portfelist⁷.

EKP välisreservi kuuluvate varade netoväärtus⁸ jooksvate vahetuskursside ja turuhindade juures langes 2013. aasta lõpuks 54,8 miljardi euroni (2012. aasta lõpus 64,8 miljardit eurot). Sellest 40,1 miljardit eurot oli välisvaluutas ning 14,7 miljardit kullas ja SDRides. Selle näitaja oluline vähenemine oli peamiselt tingitud kulla hinna suurest langusest ja Jaapani jeeni odavnemisest euro suhtes 21,1% võrra. Osaliselt kattis selle kahjumi portfelli haldusega saavutatud kapitali- ja intressitulu kasv. 2013. aasta lõpu vahetuskursside juures moodustasid USA dollarites nomineeritud varad EKP välisvaluutareservist 82%, Jaapani jeenides nomineeritud varad aga 18%. Kulla ja SDRide väärtus vähenes, mis oli seotud kulla 31% odavnemisega 2013. aastal (eurodes arvestatuna).

⁷ Selle kohta vt lähemalt artikkel „Portfolio management at the ECB” EKP kuubulletääni 2006. aasta aprillinumbris.

⁸ Välisreservi varade netoväärtus on ametliku reservvara väärtus, välja arvatud välisvaluuta vahetustehingute turuväärtuses kajastatud puhaskasuväärtus, pluss residentide välisvaluutas nomineeritud hoiused miinus ette kindlaks määratud välisvaluutahoiuste netovähendamine seoses repo- ja forvardtehingutega. Andmeallikate üksikasju vt EKP veebisaidilt.

OMAVAHENDITE HALDAMINE

EKP omavahendite portfelli koosneb EKP sissemakstud kapitali investeeritud vastaskirjest ning tema üldreservfondis hoitavatest summadest ja eraldistest vahetuskursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinna riskide katteks. Portfelli otstarve on tagada vajalikud vahendid EKP tegevuskulude katteks.

Portfelli vahendeid investeeritakse eurodes nomineeritud fikseeritud tulususega varadesse. Portfelli väärtus jooksvate turuhindade juures kasvas 2013. aasta lõpuks 20,0 miljardi euronit (2012. aasta lõpus 18,9 miljardit). See oli peamiselt tingitud valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinnariski katteks loodud eraldise suurendamisest. Seda tagasihoidlikku kasvu toetas ka investeerimiskasum. Lisaks suurenes pisut ka EKP sissemakstud kapital, kui Horvaatia ühines 1. juulil ELiga (ja seega ühines Horvaatia keskpang EKPSiga).

Omavahendite portfelli hallati ka 2013. aastal üsna passiivselt, et siseinfo keskpanga poliitiliste meetmete kohta ei mõjutaks investeerimisotsuseid.

1.4 RAHAPOLIITILISTEL EESMÄRKIDEL HOITAVATE INVESTEERIMISPORTFELLIDE JA VÄÄRTPABERITEGA SEOTUD RISKIJUHTIMISKÜSIMUSED

Finantsriske, mis võivad eurosüsteemi mõjutada EKP investeerimistegevuse ning rahapoliitilistesse portfellidesse koondatud väärtpaberipositsioonide kaudu, jälgitakse ja mõõdetakse hoolikalt. Korrapärane aruandlus tagab, et kõik sidusrühmad on selliste riskide suurusega piisavalt kursis, nii et nende maandamiseks saab võtta asjakohaseid meetmeid. Konkreetsemalt on riskide maandamiseks olemas riskiohjeraamistik, mis koosneb peamiselt kõlblikkuskriteeriumidest ja piinormide süsteemist. Raamistiku järgimist kontrollitakse iga päev.

Eurosüsteemi rahapoliitiline väärtpaberiportfell kahanes 2013. aastal esiteks sellepärast, et väärtpabereid osteti tagasi, ja teiseks seetõttu, et uusi väärtpabereid ei ostenud juurde, sest väärtpaberituruprogramm ja teine kaetud võlakirjade ostukava lõpetati 2012. aastal ning rahapoliitilisi otsetehinguid ei tehtud. Juhul kui rahapoliitilisi otsetehinguid hakatakse tegema, jälgitakse ja mõõdetakse võimalike väärtpaberiostudega kaasnevat finantsriske ka siis hoolikalt. Rahapoliitilistesse otsetehingutesse on sisse ehitatud kaks tähtsat täiendavat riski maandavat meetet: esiteks tingimus, et väärtpaberioste tehakse ainult piiratud aja jooksul ja ainult majanduspoliitika eduka rakendamise korral, ning teiseks tingimus, et ostetakse ainult instrumente, mille järelejäanud tähtaeg on 1–3 aastat.

2 MAKSE- JA VÄÄRTPABERIVÄLDEKÜSIMUSED

Eurosüsteemi üks põhikirjajärgne ülesanne on maksesüsteemide sujuva töö edendamine. Maksesüsteemid ning väärtpaberite kliiringu- ja arveldussüsteemid moodustavad turumajanduse õigeks toimimiseks vajaliku põhitaristu. Nad on hädavajalikud kaupade, teenuste ja finantsvarade eest tehtavate maksete tõhusaks liikumiseks ning nende sujuv toimimine on äärmiselt oluline keskpanga rahapoliitika rakendamiseks ning väärpaberite, finantssüsteemi ja kogu majanduse stabiilsuse ja usaldusväärse säilitamiseks. Selle ülesande täitmisele läheneb eurosüsteem kolme moodi: täidab operatiivfunktsiooni ja järelevalveülesandeid ning toimib katalüsaatorina (teise ja kolmanda lähenemisviisi kohta vt täpsemalt 4. peatüki punktid 4 ja 5). Operatiivfunktsiooni täites võib eurosüsteem vastavalt EKPSi põhikirjale pakkuda võimalusi tõhusate ja usaldusväärsete kliiringu- ja maksesüsteemide tagamiseks.

2.1 TARGET2

Eurosüsteem käitab eurodes tehtavate suuremahuliste ja kiireloomuliste maksete jaoks TARGET2 süsteemi. TARGET2 pakub keskpangarahas reaalsajalise arveldamise teenust ja suurt turuulatust. Süsteemis töödeldakse ilma maksete väärtuse ülem- või alampiirita kiireloomulisi makseid ja suurmakseid. Samuti on süsteemis hakatud arveldama mitmesuguseid muid makseid. Süsteemi aluseks on ühtne tehniline taristu – nn ühisplatvorm. Ühisplatvormi pakuvad ja käitavad eurosüsteemi nimel ühiselt kolm keskpanka: Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia keskpank (Deutsche Bundesbank, Banque de France ja Banca d'Italia). 2013. aasta detsembri seisuga oli TARGET2 süsteemis 1606 otseosalejat. TARGET2 kaudu kättesaadavate pankade koguarv maailmas (koos filiaalide ja tütarettevõtetega) ulatus 55 000ni. Peale selle arveldati süsteemis 80 kõrvalsüsteemi sularahaposisioone.

OPERATSIOONID TARGET2s

2013. aastal toimis TARGET2 sujuvalt ja selles arveldati suurel arvul euromakseid. Süsteemi turuosa püsis stabiilsena: TARGET2 kaudu tehtud maksete väärtus moodustas 91% euro suurmaksesüsteemides sooritatud maksete koguväärtusest. 2013. aastal töödeldi süsteemis kokku 92 590 134 tehingut ehk keskmiselt 363 099 tehingut päevas. TARGET2 kogukäive 2013. aastal oli 493 442 miljardit eurot, s.o keskmiselt 1935 miljardit eurot päevas. Tabelis 11 on esitatud TARGET2s 2013. aastal sooritatud maksete ülevaade koos eelmise aasta võrdlusandmetega. TARGET2 kogukäideldavus⁹ ulatus 2013. aastal 100%ni. Aasta jooksul töödeldi 100% ühisplatvormi kaudu tehtud maksetest viie minuti jooksul ja tänu headele tulemustele olid osalejad süsteemi tööga rahul.

KOOSTÖÖ TARGET2 KASUTAJATEGA

Eurosüsteem hoiab TARGET2 kasutajatega tihedaid suhteid. Euroala riikide keskpangad ja riikide TARGET2 kasutajarühmad kohtusid 2013. aastal korrapäraselt. Peale selle toimusid eurosüsteemi TARGET2 tööühma ja Euroopa krediidisektori ühenduste TARGETi tööühma ühised poolaastakoosolekud, kus arutati TARGET2 tööküsimusi üleeuroopalisel tasandil. Nende kahe tööühma esindajatest koosnev ajutine tööühm jätkas oma tööd, käsitledes peamiselt TARGET2 mõjutavaid muutusi, nagu näiteks süsteemi TARGET2-Securities (T2S) ühendamise ja selle üleviimine uutele valdkonnastandarditele (ISO 20022). Muude strateegiliste küsimustega tegeldi euromaksete strateegia kontaktrühmas (Contact Group on Euro Payments Strategy). See on foorum, kus osalevad kommerts- ja keskpankade kõrgemad esindajad.

SÜSTEEMI VERSIOONIUUENDUSTE HALDAMINE

Eurosüsteem jätkab TARGET2 arendamisega, et tõsta veelgi süsteemi pakutavat teenindustaset ja rahuldada süsteemis osalejate vajadusi. 2013. aastal avaldati TARGET2 järgmine suurversioon, mis sisaldas T2Si kohandamisega seoses tehtud muudatusi ja mitut väiksemat parandust. Kuigi väiksemad parandused, mis seisnesid peamiselt rahahalduse sõnumite uue versiooni rakendamises, tehti kasutatavaks 18. novembril 2013, aktiveeritakse T2S kohandused alles T2S käivitamisel, mis on kavandatud 2015. aasta juunisse. T2Siga seoses tehtud muudatused hõlmavad kõiki kahe platvormi ühendamiseks vajalikke ettevalmistusi ning hulka teenuseid, mida TARGET2 hakkab oma kasutajatele pakkuma, et toetada nende sularahatoiminguid T2Sis.

2013. aastal korraldati kaks arvamusküsitlust, et selgitada välja kasutajate hoiakud seoses TARGET2 üleviimisega ISO 20022-le 2017. aasta novembris.

9 Käideldavuse tase – aeg, mil osalejad said TARGET2 oma tööajal takistusteta kasutada.

Tabel 11. Maksed TARGET2s

	Käive (mld EUR)			Maht (tehingute arv)		
	2012	2013	Muutus (%)	2012	2013	Muutus (%)
TARGET2 kokku						
Kokku	634 132	493 442	-22,2	90 671 378	92 590 134	2,1
Päeva keskmine	2 477	1 935	-21,9	354 185	363 099	2,5

Allikas: EKP.

Märkused. Käibe järsk vähenemine võrreldes 2012. aastaga on tingitud kasutatud statistilise meetodi muutustest. 2012. aastal töötas TARGET 256 päeva ja 2013. aastal 255 päeva.

TARGET2s OSALEVAD RIIGID

TARGET2s osalevad kõik euroala riigid, kuna selle kasutamine on eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonidega seotud maksekorralduste arveldamisel kohustuslik. Euroalaväliste ELi liikmesriikide keskpankadel on õigus ühineda TARGET2ga vabatahtlikult, et hõlbustada eurodes nomineeritud tehingute arveldamist nendes riikides. Õigusliku ja majandustegevuse poole pealt vastutab iga keskpank oma süsteemikomponendi haldamise ja oma kasutajarühmaga suhete hoidmise eest. Peale selle osalevad TARGET2s kaugjuurdepääsu kaudu mõned muudes EMP riikides asuvad finantsasutused. Praegu on TARGET2ga ühinenud ELi 24 liikmesriigi keskpangad ja nende kasutajarühmad: 18 euroala keskpanka (sh Läti keskpank), EKP ja viie euroalavälise riigi keskpangad¹⁰.

2.2 TARGET2-SECURITIES

TARGET2-Securities (T2S) on eurosüsteemi tulevikuteenus väärtpaberite arveldamiseks keskpangarahas. Käimas on projekti arendusetapp. Süsteem on kavas käivitada 2015. aasta juunis. Peaaegu kõiki Euroopa väärtpaberitehinguid hakatakse arveldama T2Sis, mis tagab olulise mastaabisäästu ja arvelduskulude vähenemise. Kuna T2S kaotab erinevused piiriüleste ja riigisiseste arvelduste vahel, on süsteem oluline läbimurre teel Euroopa ühtse kapitalituru poole, mis loob kogu kauplemissjäärgses sektoris tugeva aluse tõhususe ja konkurentsi suurendamisele. T2S võimaldab olulist kokkuhoidu tagatiste ja likviidsuse vallas, mis on eriti tähtis ajal, mil finantsturgudel valitsevate rahutuste ja reguleerimisvaldkonna uute arengusuundade tõttu suureneb nõudlus kvaliteetsete tagatiste järele üha enam. See ühtlustab turuprotsesse ja hõlbustab seega arveldusosakondade protsesside sujuvamaks muutmist.

2013. aastal ühines T2Si raamlepinguga veel kaks väärtpaberite keskdepositooriumi – äsja asutatud BNY Mellon CSD ja NASDAQ OMXi kontserni kuuluv Läti Latvijas Centrālais depozitārijs¹¹. Sellega kasvas T2Sis osalevate väärtpaberite keskdepositooriumide arv 2013. aasta lõpuks 24ni. 2013. aastal tehti suuri edusamme osalevate keskdepositooriumide taristu kohandamisel, et seda oleks võimalik ühendada T2Siga. Praegu valmistuvad depositooriumid ja nende kasutajad kasutustestideks ja üleminekuks.

2013. aasta märtsis kiitis EKP nõukogu heaks kava väärtpaberite keskdepositooriumide üleminekuks T2Sile neljas etapis (vt tabel 12). 2015. aasta juunist kuni 2017. aasta veebruarini läheb T2Sile üle vähemalt 24 väärtpaberite keskdepositooriumi ja 20 keskpanka. Üleminekuetappide tähtaegade fikseerimine oli tähtis saavutus, kuna see võimaldab osalistel oma üleminekut kindlamalt planeerida.

¹⁰ Bulgaaria, Taani, Leedu, Poola ja Rumeenia.

¹¹ T2Si raamlepingus nähakse ette eurosüsteemi ja nende väärtpaberite keskdepositooriumide õigused ja kohustused, kes annavad oma arveldusfunktsiooni üle eurosüsteemile.

2013. aasta mais jõudis T2Si kogukond kokkuleppele selles, et süsteemi programmikava on põhjalik ning kajastab väärtpaberite keskdepositooriumide ja keskpankade jaoks piisavalt kõiki täiendavalt kokkulepitud spetsifikatsioone, eesmärke ja planeerimiselemente. SIA/Colt¹² ja SWIFT, kaks litsentseeritud, lisandväärtusega võrguteenuse osutajat, kes ühendavad väärtpaberite keskdepositooriumid ja turuosalised T2Siga, läbisid 2013. aastal vastuvõtumenetluse. Eurosüsteemi pakutavat eriliiniteenust ei hakanud kasutama ükski kasutaja ja seepärast ei planeerita praegu selle teenuse edasiarendamist. 2013. aasta oktoobris käivitas eurosüsteem oma T2Si kasutajate koolitusprogrammi põhimõttel „koolita koolitajat“. T2Si tarkvara arendamine viidi 2013. aastal lõpule ja eurosüsteem valmistab praegu ette vahendeid T2Si platvormi vastuvõtukatseteks. Seega edeneb T2Si projekt kavakohaselt.

T2S edendas Euroopa kauplemissjargse keskkonna ühtlustamist ka 2013. aastal. Märtsis korraldasid EKP ja Euroopa Komisjon konverentsi Euroopa kauplemissjargse keskkonna ühtlustamise ja finantslõimumise teemadel. Konverentsil esitleti T2Si nõuanderühma kolmandat ühtlustamisaruannet, mis annab ülevaate T2Si turgude¹³ ühtlustamisel tehtud edusammudest. Nõuanderühm tegi 2013. aastal suuri edusamme nii standardite kehtestamisel kui ka nende järgimise jälgimisel. Jälgimisel on nüüd kõik 21 T2Si turgu ning standardid on kehtestatud 24st kindlaksmääratud ühtlustamistevõimega 16-le. Standardite määratlemine jõuab lõpule alles siis, kui võetakse vastu kavandatud määrus, mis käsitleb väärtpaberite keskdepositooriume ja väärtpaberiarvelduse parandamist ELis ning peaks oluliselt parandama T2Si õiguslikku ja konkurentsikeskkonda. 18. detsembril 2013 saavutati poliitiline kokkulepe väärtpaberite keskdepositooriumide määruks, mille on ette pannud Euroopa Komisjon ja mis on T2Si jaoks võtmetähtsusega õigusakt. 2013. aasta jooksul valmistati ette T2Si neljas

Tabel 12. Väärtpaberite keskdepositooriumide üleminekuetapid ja -tähtajad

1. etapp 22. juuni 2015	2. etapp 28. märts 2016	3. etapp 12. september 2016	4. etapp 6. veebruar 2017
Kreeka keskpanga väärtpaberiarveldussüsteem BOGS	Euroclear Belgium (Belgia)	Clearstream Banking (Saksamaa)	BNY Mellon CSD (Belgia)
Depozitarul Central (Rumeenia)	Euroclear France (Prantsusmaa)	KELER (Ungari)	Centrálny depozitár cenných papierov SR (Slovakkia)
Malta börs	Euroclear Nederland (Madalmaad)	LuxCSD (Luksemburg)	Eesti Väärtpaberikeskus
Monte Titoli (Itaalia)	Interbolsa (Portugal)	Oesterreichische Kontrollbank (Austria)	Euroclear Finland (Soome)
SIX SIS (Šveits)	Belgia keskpanga väärtpaberiarveldussüsteem (NBB-SSS)	VP LUX (Luksemburg)	Iberclear (Hispaania)
		VP SECURITIES (Taani)	KDD – Centralna klirinško depotna družba (Sloveenia)
			Latvijas Centrālais depozitārijs (Läti)
			Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas (Leedu)

12 SIA/Colt on Itaalia teenuseosutaja SIA ning Inglise võrguteenuse pakkuja Colt Itaalia haru ühissetevõte.
13 T2Si turud on need, kus vähemalt üks väärtpaberite keskdepositoorium on ühinenud T2Si raamlepinguga.

ühtlustamisaruanne, mille avaldamine on plaanitud 2014. aasta kevadesse. T2Si ühtlustamistegevuse ja selle mõju kohta Euroopa finantslõimumisele vt täpsemalt 4. peatüki punkt 5.

2.3 PIIRIÜLESTE TAGATISTE ARVELDAMISE KORD

Kõlblikku vara võib kasutada tagatisena eurosüsteemi kõikides laenuoperatsioonides mitte üksnes riigisiselt, vaid ka piiriüleselt. Tagatiste piiriülest mobiliseerimist euroalal korraldatakse peamiselt keskpankadevahelise piiriüleste tagatiste haldamise raamistiku (CCBM) ja euroala väärtpaberiarveldussüsteemide (SSS) vaheliste kõlblike ühenduste kaudu. Esimest lahendust pakub eurosüsteem, teine on aga turu algatus. Peale selle saab piiriüleseid tagatise erandkorras mobiliseerida liikmesriikide keskpankade kontodel välismaises (rahvusvahelises) väärtpaberite keskdepositooriumis.

Eurosüsteemi hallatavate piiriüleste tagatiste (sh nii turukõlbliku kui ka turukõlbmatu vara) maht oli 2013. aasta lõpus vähenenud 598 miljardi euroni (2012. aasta lõpus 643 miljardit eurot). 2013. aasta lõpus moodustasid piiriüleste tagatiste kõigest eurosüsteemile antud tagatistest 24,2% (2012. aastal 22,8%).

TAGATISTE HALDAMISE TEENUSED

Keskpankadevaheline piiriüleste tagatiste haldamise raamistik (CCBM) jäi ka 2013. aastal eurosüsteemi rahapoliitilistes ja päevasisestes laenuoperatsioonides piiriüleste tagatiste ülekandmise peamiseks kanaliks. CCBMi kaudu hoiustatud varad vähenesid 2013. aasta lõpuks 328 miljardi euroni (2012. aasta lõpus 354 miljardit eurot). Piiriüleste tagatiste, mida hoitakse liikmesriikide keskpankade kontodel välismaistes (rahvusvahelistes) väärtpaberite keskdepositooriumides, ulatusid 2013. aasta lõpus 95 miljardi euroni.

CCBM, mis käivitati 1999. aastal ajutise lahendusena ja mille aluseks on minimaalse ühtlustamise põhimõte, jääb tagatiste piiriülese mobiliseerimise tähtsaks kanaliks ka edaspidi. Turuosaliste soovil kaotas eurosüsteem nõude suunata (turukõlblikud) varad enne nende CCBMi kaudu tagatisena mobiliseerimist investeerivast väärtpaberite keskdepositooriumist tagasi emitendi keskdepositooriumi. Lisaks tehakse ettevalmistusi selleks, et kolmepoolseid tagatiste haldamise teenuseid, mida praegu kasutatakse ainult riigisiselt, saaks kasutada ka piiriüleselt. Varade tagasisuunamise nõue on kavas kaotada 2014. aasta mais ning tagatiste haldamise kolmepoolsete teenuste piiriülene kasutamine algab 2014. septembris.

Euroväärtpaberite arveldamise ja tagatiste mobiliseerimisega seotud küsimusi eurosüsteemi laenuoperatsioonides arutati euro väärtpaberinfrastruktuuride kontaktgrupis (Contact Group on Euro Securities Infrastructures), kuhu kuuluvad turutaristu, turuosaliste ja keskpankade esindajad.

LIIKMESRIIKIDE VÄÄRTPABERARVELDUSSÜSTEEMIDE VAHELISED KÕLBLIKUD ÜHENDUSED

Piiriülesteid tagatise saab mobiliseerida ka riikide väärtpaberiarveldussüsteemide vaheliste ühenduste abil. Neid ühendusi tohib eurosüsteemi laenuoperatsioonides kasutada siiski ainult juhul, kui nad vastavad eurosüsteemi kasutusstandarditele¹⁴. Kui väärtpaberid on kõlblike ühenduste kaudu teise väärtpaberiarveldussüsteemi üle kantud, saab neid kohapeal kehtiva korra kohaselt kasutada samamoodi nagu riigisiseseid tagatise. Otse- ja kaudühenduste kaudu mobiliseeritud tagatiste väärtus kahanes 2013. aasta lõpuks 174 miljardi euroni (2012. aasta lõpus 156 miljardit eurot).

14 2013. aasta septembris lõi eurosüsteem väärtpaberiarveldussüsteemide ja ühenduste hindamiseks uue raamistiku (vt 27. septembri 2013. aasta pressiteade EKP veebisaidil).

2013. aastal lisati kõlblike ühenduste loetellu 8 uut otseühendust ja 15 uut kaudühendust ning jäeti välja 5 otseühendust. 2013. aasta lõpus oli osapoolte käsutuses 55 otse- ja 23 kaudühendust, millest aktiivselt kasutatakse vaid väheseid.

3 PANGATÄHED JA MÜNDID

Aluslepingu artikli 128 kohaselt on EKP nõukogul ainuõigus anda luba europangatähtede emiteerimiseks Euroopa Liidus. Neid pangatähti võivad emiteerida EKP ja liikmesriikide keskpangad.

2013. aastal lasti ringluses europangatähtede teise seeria esimene pangatäht, 5eurone (mida on põhjalikumalt kirjeldatud käesoleva peatüki punkti 3.3 lõpus).

3.1 EUROPANGATÄHTEDE JA -MÜNTIDE RINGLUS

EUROPANGATÄHTEDE JA -MÜNTIDE NÕUDLUS

2013. aasta lõpus oli ringluses 16,5 miljardit europangatähte koguväärtuses 956,2 miljardit eurot. Aasta varem oli ringluses 15,7 miljardit pangatähte koguväärtuses 912,6 miljardit eurot (vt joonis 36). Väärtuse poolest oli ringluses kõige rohkem 50- ja 500euroseid pangatähti: aasta lõpu seisuga vastavalt 36% ja 30%. Mahu poolest oli ringluses kõige rohkem 50euroseid pangatähti: 42% kõigist ringluses olevatest pangatähtedest (vt joonis 37). Ringluses olevate europangatähtede väärtus kasvas 2013. aastal 4,8% ja maht 5,3%. Aastane kasvumäär nii mahu kui ka väärtuse poolest oli suurim 100euroste pangatähtede puhul (8,4%), millele järgnesid kohe 50- ja 200eurosed (vastavalt 8,2% ja 8,0%). 500eurose pangatähe seni kõrge kasvumäär on alates 2012. aasta neljandast kvartalist vähenenud. Seda on tasakaalustanud kasvanud nõudlus 100euroste pangatähtede järele.

Hinnanguliselt hoitakse väärtuse poolest 20–25% ringluses olevatest europangatähtedest väljaspool euroala ja valdavalt euroala naaberriikides. Europangatähtede netotarnimine euroala finantsasutuste poolt euroalast väljapoole oli 2013. aastal ligikaudu sama mis 2012. aastal. Europangatähti – peamiselt suure nimiväärtusega pangatähti – hoitakse väljaspool euroala valuuta hoidjatena ja selleks, et arveldada tehinguid rahvusvahelistel turgudel.

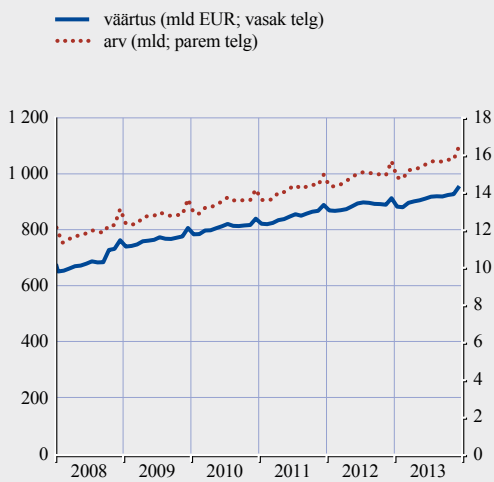
2013. aastal suurenes ringluses olevate euromüntide koguarv (st netoringlus, mis ei hõlma euroala keskpankade hoitavaid varusid) 3,8% ehk 106,0 miljardini. 2013. aasta lõpus oli ringluses olevate müntide väärtus 24,2 miljardit eurot, mida on 2,3% rohkem kui 2012. aasta lõpus.

PANGATÄHTEDE KÄITLEMINE EUROSÜSTEEMIS

2013. aastal emiteerisid euroala keskpangad 32,7 miljardit pangatähte väärtusega 1017,8 miljardit eurot. Keskpankadele tagastati 31,6 miljardit pangatähte väärtusega 969,0 miljardit eurot. Need näitajad on sarnased 2012. aasta omadega. Täisautomaatsete rahakäitlemisseadmete abil kontrolliti 33,7 miljardi pangatähte ehtsust ja ringluskõlblikkust, et säilitada ringluses olevate pangatähtede kvaliteet ja usaldusväarsus vastavalt eurosüsteemi kehtestatud sortimise miinimumstandarditele. Selle käigus määrati umbes 6,1 miljardit pangatähte peamiselt ringluskõlbmatuse tõttu hävitamisele. Pangatähtede asendusmäär¹⁵ oli 5- kuni 50euroste puhul 45% ja ülejäänud pangatähtede puhul 8%. Keskmise asendusmäär kerkis 2013. aastal pisut, s.o 39%ni (2012. aastal 38%). Seda saab seletada valdavalt uue 5eurose emiteerimiskavaga, mille kohaselt peavad liikmesriikide keskpangad hävitama kõik

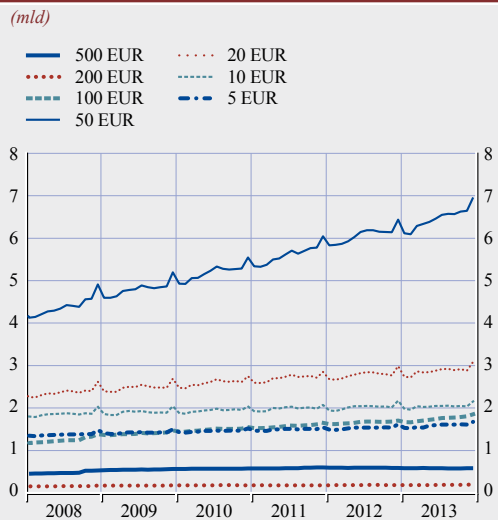
¹⁵ Aasta jooksul kõlbmatuks tunnistatud pangatähtede arv jagatuna samal aastal ringluses olevate pangatähtede keskmise arvuga.

Joonis 36. Ringluses olevate europangatähtede arv ja väärtus

Allikas: EKP.

Joonis 37. Ringluses olevate europangatähtede arv nimiväärtuste lõikes

Allikas: EKP.

neile tagastatud esimese seeria 5eurosed. 2013. aasta lõpus olid pooled kõigist ringluses olevatest 5eurostest teisest seeriast.

Ringluses olevate pangatähtede keskmine tagastamissagedus¹⁶ oli 2013. aasta lõpus 2,0, mis tähendab, et keskmiselt tagastati euroala keskpankadele rahatähti iga kuue kuu tagant. Pangatähtede tagastamissagedus oli 500euroste puhul 0,3, 200euroste puhul 0,4 ja 100euroste puhul 0,7. Tehingutes enimkasutatavate nimiväärtuste tagastamissagedus oli aga suurem: 50euroste puhul 1,4, 20euroste puhul 3,2, 10euroste puhul 4,0 ja 5euroste puhul 2,3.

3.2 PANGATÄHTEDE VÕLTSIMINE JA VÕLTSIMISE ENNETAMINE

EUROPANGATÄHTEDE VÕLTSINGUD

Liikmesriikide võltsingute analüüsi keskustesse¹⁷ laekus 2013. aastal kokku umbes 670 000 võltsitud europangatähte. Võrreldes ringluses olevate ehtsate pangatähtede arvuga on europangatähtede võltsingute arv jätkuvalt väga väike. Joonisel 38 kujutatakse ringlusest kõrvaldatud võltsingute arvu pikaajalist arengut. Võltsitakse peamiselt 20- ja 50euroseid, mis moodustasid 2013. aastal kõigist võltsingutest vastavalt 40,4% ja 39,6%. Üksikasjalik jaotus nimiväärtuste kaupa on esitatud joonisel 39.

Ehkki Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide jätkuvaid võltsimisvastaseid meetmeid silmas pidades on kindlustunne euro turvalisuse suhtes täielikult õigustatud, ei tohiks see muutuda ettevaatamatuks. EKP soovib üldiselt olla võimalike võltsingute suhtes jätkuvalt tähelepanelik, pidada meeles turvaelementide kontrollimist „katsu-vaata-kalluta”-põhimõttel¹⁸ ja alati kontrollida mitut turvaelementi. Peale selle pakutakse elukutselistele sularahakäitlejatele pidevalt koolitusi nii

¹⁶ Euroala riikide keskpankadele aasta jooksul tagastatud pangatähtede koguarv jagatuna samal aastal ringluses olnud pangatähtede keskmise arvuga.

¹⁷ Igas ELi liikmesriigis loodud keskkused europangatähtede võltsingute esialgseks analüüsimiseks riigi tasandil.

¹⁸ Vt EKP veebisaidi eurot käsitleva rubriigi (ingl „The Euro”) alarubriigi „Pangatähed” punkt „Turvaelemendid”.

Euroopas kui ka mujal. Lisaks avaldatakse ajakohaseid teabematerjale, et toetada eurosüsteemi võltsimisvastases võitluses. Sama eesmärki täidab ka EKP tihe koostöö Europoli ja Euroopa Komisjoniga.

VÕLTSIMISE ENNETAMINE ÜLEMAAILMSEL TASANDIL

Koostöö võltsingute ennetamisel ulatub Euroopast kaugemale. Eurosüsteem osaleb aktiivselt keskpankade ühise võltsimise ennetamise töörühma¹⁹ töös. EKP juures asub rahvusvaheline võltsimise ennetamise keskus (ICDC), mis tegutseb nimetatud töörühma tehnilise keskusena. ICDC-l on veebisait²⁰, kust võib leida teavet ja suuniseid pangatähtede piltide reprodutseerimise kohta ning linke riigispetsiifilistele veebisaitidele.

3.3 PANGATÄHTEDE TOOTMINE JA EMITEERIMINE

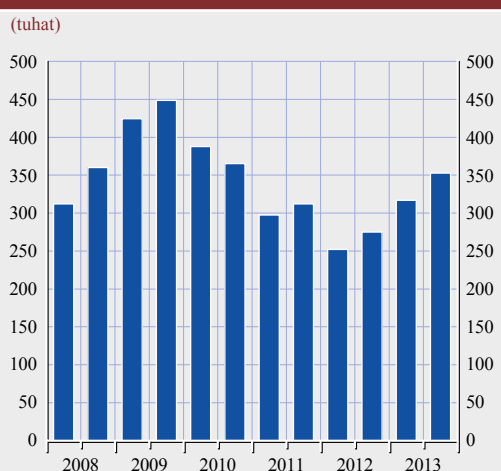
TOOTMISKORD

2013. aastal oli liikmesriikide keskpankadel ülesanne toota 8 miljardit europangatähte. Uusi 10euroseid pangatähti, mis lastakse ringlusse 2014. aasta septembris (vt allpool), oli sealjuures 4,5 miljardit (ligikaudu 56% toodetud pangatähtedest). Europangatähtede tootmine jätkus vastavalt 2002. aastal vastu võetud tootmiskorrale, st hajutatult ühishangete kaudu. Selle korra kohaselt vastutab iga euroala liikmesriigi keskpank eri nimiväärtusega pangatähtede tellimuses talle määratud osa hankimise eest (vt tabel 13).

EUROPANGATÄHTEDE TAASRINGLUS

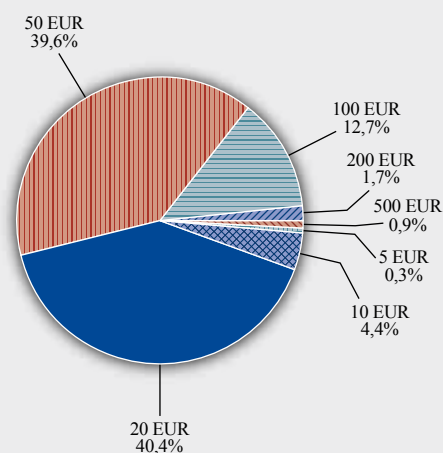
Europangatähti ringlusse tagasi lastes peavad sularahakäitlejad (krediitiasutused, sularahaveoettevõtted ja teatavatel juhtudel muud majandustegevuses osalejad nagu jaemüüjad ja kasiinod) järgima eeskirju, mis on sätestatud otsuses EKP/2010/14 europangatähtede ehtsuse ja ringluskõlblikkuse kontrolli

Joonis 38. Ringlusest kõrvaldatud europangatähtede võltsingute arv

Allikas: EKP.

Joonis 39. Europangatähtede võltsingud nimiväärtuste kaupa 2013. aastal

Allikas: EKP.

¹⁹ G10 egiidi all tegutsev rühm, mis koosneb 32 keskpangast ja pangatähti trükkivast asutusest.
²⁰ Vt <http://www.rulesforuse.org>.

ning taasringluse kohta²¹. Kõnealuse otsuse eesmärk on eeskätt tagada, et sularahaautomaatide kaudu avalikkuse seas levitatavate pangatähtede ehtsust ja ringluskõlblikkust on kontrollitud. Sularahakäitlejate poolt euroala keskpankadele edastatud andmete kohaselt lasid pangatähtede käitluse seadmeid kasutavad sularahakäitlejad sularahaautomaatide kaudu taasringlusse ligikaudu kolmandiku 2013. aastal pärast masintöötlust taasringlusse lastud pangatähtede koguarvust.

Eurosüsteem jätkas rahakäitlustehnika tootjate abistamist selle tagamisel, et tootjate masinad vastaksid standarditele, mille EKP on kehtestanud seadmetele, mida sularahakäitlejad kasutavad enne europangatähtede taasringlusse laskmist nende kontrollimiseks. Lisaks toetas ta kolmandaid osapooli pangatähtede käitlemiseseadmete kohandamisel pangatähtede uute seeriaga.

VÄLJASPOOL EUROALA HOITAVATE EUROPANGATÄHTEDE PROGRAMM

Pangatähtede hulгимүүгига tegelevatele pankadele 2012. aastal korraldatud avaliku hankekonkursi tulemusel sõlmiti 2013. aastal leping väljaspool euroala hoitavate europangatähtede programmi (ECI) juhtimiseks Bank of America ja Bank of China (Hongkong). Uue lepingu alusel alustasid mõlemad pangad programmi juhtimist Hongkongis. Lisaks alustas Bank of America programmi juhtimist ka Miamis. ECI eesmärk on tagada europangatähtede tõrgeteta ringlus kaugeles piirkondades ja anda üksikasjalikku statistilist teavet europangatähtede kasutamise kohta maailmas.

EUROPANGATÄHTEDE TEINE SEERIA

Europangatähtede teise seeria esimene pangatäht, 5eurone, lasti ringlusse 2. mail 2013. Uus seeria kannab nimetust „Europa” ning selle vesimärgil ja hologrammil on Kreeka mütoloogiast tuntud Europe portree. See sisaldab samu nimiväärtusi ja enamikku samu kujunduselemente kui esimene pangatähtede seeria²². Eurosüsteem keskendus uue seeria puhul 2013. aastal ka 10eurose pangatähe suuremahulisele tootmisele ning järgnevatel nimiväärtustel jätkuvalle väljatöötamisele. Lisaks aitas eurosüsteem endiselt mitmesugustel sidusrühmadel uue 10eurose kasutuselevõtuks valmistuda, jagades ulatuslikult teavet ning pakkudes võimalusi uute pangatähtede katsetamiseks ning pangatähtede käitlemis- ja ehtsuskontrolliseadmete kohandamiseks.

20. detsembril 2013 otsustas EKP nõukogu, et uus 10eurone pangatäht lastakse ringlusse 23. septembril 2014. Uue seeria ülejäänud nimiväärtuste ringluseselaskmise täpne ajakava määratakse kindlaks hiljem. Uued pangatähed lastakse eeldatavalt ringlusse järk-järgult mitme aasta jooksul ja kasvavas järjestuses. Eurosüsteem teavitab avalikkust, sularahakäitlejaid ja rahakäitlustehnika tootjaid uute pangatähtede kasutuselevõtmise üksikasjadest aegsasti ette. Esimese seeria pangatähed jäävad seaduslikuks maksevahendiks suhteliselt pikaks ajaks ning need kõrvaldatakse ringlusest ükshaaval. Üldsusele antakse sellest varakult teada. Isegi pärast seda, kui esimese seeria pangatähed on ringlusest kõrvaldatud, saab neid tähtajatult ümber vahetada kõigis euroala riikide keskpankades.

Tabel 13. Europangatähtede tootmine 2013. aastal

	Kogus (miljonit pangatähte)	Tootmiskohustusega liikmesriikide keskpangad
5 EUR	0,00	-
10 EUR	4 500,00	DE, CY, EE, GR, ES, FR, IE, IT, MT, LU, NL, AT, SI, SK, FI
20 EUR	2 500,00	DE, CY, EE, GR, FR, IT, MT, LU, NL, PT, SI, SK, FI
50 EUR	1 000,00	BE, DE, ES
100 EUR	0,00	-
200 EUR	0,00	-
500 EUR	0,00	-
Kokku	8 000,00	

Allikas: EKP.

²¹ ELT L 267, 9.10.2010, lk 1.

²² Vt <http://www.newfaceoftheeuro.eu>.

4 STATISTIKA

EKP töötab välja, kogub, koostab ja levitab liikmesriikide keskpankade abiga suurt hulka statistikat, mis toetab euroala rahapoliitikat ja EKPSi mitmesuguseid ülesandeid ning Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) ülesandeid. Seda statistikat kasutavad ka ametiasutused, finantsturu osalised, meedia ja laiem avalikkus. Euroala korralist statistikat esitati ka 2013. aastal sujuvalt ja õigeaegselt. Vastavalt igal aastal läbivaadatavale statistika tööprogrammile tehti märkimisväärseid jõupingutusi, et rahuldada EKP ja ESRNi ülesannete täitmiseks üha kasvavat nõudlust sagedamini esitatava ja laiemalt katvusega statistika järele (vt 3. peatükk, punkt 2).

Lisaks on EKP püüdnud oma statistikatöös lahendada suuri probleeme, mis on tekkinud vajadusest luua kasuliku statistika ja riskiandmete esitamiseks uus andmekogumisraamistik. See on üks osa uue ühtse järelevalvemehhanismi ettevalmistustest (vt 4. peatükk, punkt 1).

4.1 UUS JA TÄIUSTATUD EUROALA STATISTIKA

2013. aasta aprillis avaldati eurosüsteemi esimese leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuringu tulemused. Tegemist on eurosüsteemi ühisprojektiga, mis viidi ellu kolme euroala riigi statistikaasutuste toel. Uuringu raames koguti mikrotasandi andmeid leibkondade reaali- ja finantsvarade, kohustuste, tarbimis- ja säästmisharjumuste, sissetuleku ja tööhõive ning tulevaste pensioniõiguste kohta. Uuringu tulemused annavad eurosüsteemile paremaid teadmisi euroala majandus- ja finantsstruktuurist, aitavad tal paremini mõista rahapoliitika ülekandemehhanismi ning makromajanduslike šokkide mõju finantsstabiilsusele. Uuring avaldati koos uuringu metoodikat tutvustava aruandega.

Alates 2013. aasta augustist on rahaloomeasutuste intressimäärade statistikale lisandunud uued, mittefinantsettevõtete ja kodumajapidamiste laenuvõtukulude koondnäitajad. Need aitavad paremini hinnata jaepanganduse intressimäärade mõju edasikandumist euroalal finantsturgude killustatuse oludes.

Statistika levitamist soodustas ka asjaolu, et statistika andmeidas avaldati ESRNi riskinäidikud ning alates 2013. aasta septembris avaldatud pressiteatest – mis käsitles euroala väärtpaperiemiisioonide statistikat – lisatakse pressiteadetes otselingid andmeaidale.

Lisaks hakkas EKP välja andma uut statistikatoimetiste sarja, millest saab statistikutele, majandusteadlastele ja teistele spetsialistidele uus kanal, mille kaudu avaldada uuenduslikke töid statistika ja sellega seotud meetodite kohta.

4.2 MUU ARENG STATISTIKA VALLAS

EKPS jätkas statistika kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamist mikroandmebaaside abil, kuivõrd need on kasutajate vajaduste rahuldamisel paindlikumad ja aitavad minimeerida andmeesitajate koormust.

2013. aasta mais võttis EKPS kasutusele kõigi ELi finantseerimisasutuste registri, kuhu on kantud ka suured pangandus- ja kindlustuskontsernid – asutuste ja filiaalide andmebaasi täiustatud registri (Register of Institutions and Affiliates Database, RIAD). Andmeid üksikute rahaloomeasutuste ja muude finantseerimisasutuste kohta kannavad registrisse EKPSi statistikaosakonnad ja nende ajakohastatud loendid avaldatakse EKP veebisaidil (mida värskendatakse krediidasutuste puhul kord päevas ning investeerimisfondide ja finantsvahendustevõtete puhul kord kvartalis). Lisaks sellele,

et täiustatud RIAD hõlbustab finantseerimisasutuste liigitamist statistilises aruandluses, toetab ta ka tagatiste hindamist turuoperatsioonides ning hakkab toetama ühtset järelevalvemehhanismi. Et RIAD oleks veelgi kasulik, tehakse see koostalitlusvõimeliseks Euroopa (peamiselt) mittefinantsettevõtete registriga EuroGroups, mida paralleelselt arendab ja juhib Eurostat.

Pangandusstatistikas loovad nüüd struktuursed finantsnäitajad ja konsolideeritud pangandusandmed statistilise aluse pangandusstruktuuride aruandele, mis sai 2013. aastal võimalikuks osaliselt tänu nende andmekogude oluliselt paranenud avaldamisgraafikule.

Seadusandlik menetlus Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 95) kooskõlastamiseks 2008. aasta rahvamajanduse arvepidamise süsteemiga ning IMFi maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni käsiraamatu kuuenda väljaandega viidi lõpule 2013. aasta juunis Euroopa 2010. aasta rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 2010) avaldamisega. Paralleelselt tegeldi kõigi seonduvate EKP ja ELi õigusnormide läbivaatamisega, et tagada uute standardite rakendamine alates 2014. aasta septembrist. Sellega seoses kiitis EKP nõukogu heaks raha- ja finantsstatistika valdkonna õigusnormide muutmise, millega kaasneb muu hulgas selle statistika täiendav paranemine, et täita eelkõige rahapoliitika ja finantsstabiilsuse analüüsi uusi olulisi nõudeid. Muudatused sisalduvad järgmistes õigusaktides: määrus EKP/2013/33 rahaloomeasutuste sektori bilansi kohta, määrus EKP/2013/34 rahaloomeasutuste kohaldatavate intressimäärade statistika kohta, määrus EKP/2013/38 investeerimisfondide varade ja kohustuste statistika kohta, määrus EKP/2013/39 statistikaaruandluse nõuete kohta postipankadele, mis võtavad vastu hoiuseid euroala residentidest mitterahaloomeasutustelt, ning määrus EKP/2013/40 väärtpaberistamise tehingutes osalevate finantsvahendustevõtete varade ja kohustuste statistika kohta. Lisaks ajakohastati 2013. aastal suunist EKP/2013/23 valitsussektori finantsstatistika kohta ja suunist EKP/2013/24 Euroopa Keskpanga statistikaaruandluse nõuete kohta seoses finantskontode kvartaliandmetega.

2013. aasta märtsis võttis EKP vastu suunise EKP/2013/7. Sellega nähakse ette kord, mida liikmesriikide keskpangad peavad järgima, kui edastavad EKP-le väärtpaberiosaluste statistikat käsitleva uue määruse EKP/2012/24 alusel kogutud andmetest koostatud statistikat, mis hõlmab väärtpaberiosalusi nii majandussektorite kui ka valitud panganduskontsernide kaupa. Nõudeid väärtpaberiosaluste statistika kohta sektorite lõikes kohaldatakse väärtpaberiti kogutud andmete suhtes, mis on seotud euroala (nii finants- kui ka muude) investorite väärtpaberiosalustega ning euroalavälistele investoritele kuuluvate väärtpaberitega, mille on emiteerinud euroala residendid ja mida hallatakse euroalal. Andmete kogumine algab 2014. aasta märtsis, mil hakatakse koguma andmeid 2013. aasta detsembri kohta.

Maksestatistikat on oluliselt parandanud uus määrus EKP/2013/43, mis võeti vastu eelkõige seoses ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) arenguga, sh konkreetselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 260/2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediti- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009 (vt 4. peatükk, punkt 4). EKP uus määrus, mis parandab ka olemasolevaid näitajaid, nähes ette muudetud meetodika ja/või sügavama geograafilise liigendamise vastaspoolte tasandil, on suunatud euroala riikide residentidest makseteenuste osutajatele, e-raha emitentidele ja maksesüsteemide operaatoritele. Määrusega käib kaasas soovitus, mis on adresseeritud euroalaväliste ELi liikmesriikide asutustele, et need saaksid esitada samu andmeid.

Peale selle on väljatöötamisel muud tähtsad andmekogud. EKPS arendab kindlustussektori jaoks täiustatud statistikat, mille puhul kasutatakse võimaluse korral ära andmeid, mida hakatakse koguma Solventsus II kvantitatiivse aruandluse vormidega. Viimased töötab välja Euroopa

Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA). Töö käib ka selle nimel, et saavutada ühtlustatud andmeatribuutide baaskogum ja luua katseline andmeala krediidiregistritest või muudest sarnastest laenude kaupa esitatavate andmete kogudest pärit andmete jaoks eesmärgiga taaskasutada neid mitmesuguste statistika ja analüüsidega seotud vajaduste rahuldamiseks.

EKP säilitas 2013. aastal tihedad töösuhted Eurostati ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Euroopa tasandil on monetaar-, finants- ja maksebilansistatistika komitee (CMFB) olnud alates 1991. aastast peamine foorum, mille kaudu on koordineeritud EKPSi ja EMP riikide statistikaasutustest ning Eurostatist koosneva Euroopa statistikasüsteemi (ESS) statistikute tööd. CMFB on viimastel aastatel andnud tähtsaid nõuandeid ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlustes tehtud otsustega seotud statistikaküsimustes. Et veelgi tugevdada koostööd ühise vastutusega või ühist huvi pakkuvates valdkondades, kirjutasid EKPS ja ESS 2013. aasta aprillis alla vastastikuse mõistmise memorandumile, mille alusel moodustatakse CMFB kõrvale uus Euroopa statistikafoorum, mis tõhustab koostööd strateegilisel tasandil.

Rahvusvahelisel tasandil toetab EKP ka majandus- ja finantsstatistika parandamist, osaledes eelkõige koos BISi, Eurostati, IMFi, OECD, ÜRO ja Maailmapangaga IMFi asutustevahelises majandus- ja rahandusstatistika töörühmas (IAG) ning statistiliste andmete ja metaandmete vahetuse algatuses (SDMX). IAG koordineerib ja jälgib G20 rahandusministrite ja keskpankade presidentide toetatavaid statistikaalgatusi, mille eesmärk on täita ülemaailmseid teabelünki. EKP täiendas jätkuvalt ka peamiste rahvusvaheliste näitajate (*Principal Global Indicators*) veebisaiti, kus avaldatakse kord kvartalis peamised majandus- ja finantsnäitajad riikide kohta, kes on G20 ja finantsstabiilsuse nõukogu liikmed. Lisaks avaldasid EKP, Eurostat, IMF ja OECD 2013. aasta oktoobris esimest korda G20 riikide tarbijahindade koondindeksi. Enne seda avaldati 2012. aasta kevadel esimest korda G20 riikide SKP koondstatistika. Statistikaalgatuste õigeaegse rakendamise tagamiseks edendab EKP täiendatud institutsioonilise statistikatööde raamistiku väljatöötamist G20 riikide tasandil. Peale selle osales EKP endiselt finantsstabiilsuse nõukogu andmelünkade algatuse töös, mille eesmärk on luua ühine andmemall süsteemselt oluliste finantseerimisasutuste jaoks. Koos ÜROga avaldas EKP käsiraamatu „Rahvamajanduse arvepidamise käsiraamat – finantstootmine, vood ja varud rahvamajanduse arvepidamises”, mis selgitab, kuidas kajastatakse pankade, muude finantsvahendajate, kindlustusseltside ja pensionifondide tegevust finantsstatistikas. Lisaks juhtis EKP ka 2013. aastal statistikatöö koordineerimise komiteed, kuhu praegu kuulub 39 statistikavaldkonnas tegevat rahvusvahelist organisatsiooni.

Selleks et avalikkus usaldaks endiselt EKPSi koostatud statistikat, mille põhjal tehakse ka poliitilisi otsuseid, peab EKPS näitama, et ta järgib kõige kõrgemaid kvaliteedistandardeid ning et tema statistika on hõlpsasti kättesaadav. Seepärast kinnitas EKP nõukogu 2013. aasta mais eurosüsteemi poolt EKP normide alusel koostatava mitmekesise statistika kättesaadavuse ja kvaliteedi iga-aastase hindamise tulemused. Lisaks andis ta loa avaldada 2012. aasta raha- ja finantsstatistika kvaliteediaruanne²³, mis koostati kooskõlas EKP statistika kvaliteediraamistikuga.

5 MAJANDUSUURINGUD

Kooskõlas kogu eurosüsteemis levinud lähenemisviisiga on EKP majandusuuringute eesmärk: a) saada uurimistulemusi, mis on vajalikud rahapoliitika ning eurosüsteemi muude ülesannete jaoks, b) hoida töös ja kasutada ökonomeetrisi mudeleid majandusprognoside ja -ettevaadete tegemiseks ning

23 Avaldatud EKP veebisaidil.

alternatiivsete poliitiliste valikute mõju võrdlemiseks ning c) suhelda akadeemiliste ja keskpankade teadusringkondadega, avaldades näiteks uurimistulemusi retsenseeritavates teadusajakirjades ning teaduskonverentsidel osaledes ja neid korraldades. Järgmises kahes jaotises analüüsitaksegi peamisi uurimisvaldkondi ja nendes 2013. aastal toimunud tegevust.

5.1 TEADUSTÖÖD JA TULEMUSED

EKPs tehakse majandusuuringuid detsentraliseeritult: mitmes tegevusvaldkonnas lähtuvalt valdkonna vajadustest ja pädevusest. Majandusuuringute peadirektoraadi (DG/R) ülesanne on teha kõrgetasemelisi majandusuuringuid peamiselt makro- ja finantsmajanduse valdkonnas. Et suurendada eri valdkondades tegevate majandusteadlaste sünergiat ja parandada teadustegevuse panust poliitikasse, on DG/R majandusteadlased määratud 11 teemarühma, mis tegelevad järgmiste küsimustega: 1) riikide modelleerimine ja analüüsimine; 2) piirkonnaülene modelleerimine ja analüüsimine; 3) prognoosimine ja äritsüklite analüüsimine; 4) rahvusvaheline makromajandus ja rahandus; 5) mikroalused ja rahapoliitika ülekandemehhanism; 6) rahapoliitiline strateegia ja eelarvepoliitika; 7) rahapoliitika rakendamine; 8) rahapoliitika analüüsimine; 9) makromajanduse ja rahanduse seosed ning süsteemsete riskide poliitika; 10) finantsstabiilsuse näitajad ning varahindade kujunemine; ning 11) finantseerimisasutused ja rahanduse struktuur.

DG/R vastutab ka teadustegevuse koordineerimise eest kogu EKPs. Majandusuuringute peadirektor juhib uuringute koordineerimiskomiteed (RCC), mis hoiab EKP uurimistegevust kooskõlas EKP ja tema poliitiliste protsesside vajadustega.

2013. aastal jagunes RCC koordineeritud teadustegevus nelja põhivaldkonda: a) muutuv majandus- ja finantsstruktuur ning toodangu kasv; b) rahapoliitika ülekandumine, sh muutuv tegevusraamistik ja rakendamine; c) raha- ja eelarvepoliitika ning finantsstabiilsuse vastastikmõjud ELi muutuva institutsioonilise raamistiku oludes; ning d) prognoosimine, stsenaariumanalüüsid ja riikide seire vahendid.

Esimeses valdkonnas pandi erilist rõhku hindade kujunemismehhanismide ja majanduskasvu toetavate tegurite kindlaksmääramisele. Selles töös oli kasu uutest mikroandmekogudest, mille olid koostanud kas äriteabe esitajad või kaks teadusvõrgustikku: CompNet (mis käsitleb konkurentsivõimega seotud küsimusi) ja leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste võrgustik. Teise tähtsa tööna analüüsiti makromajandus-, eelarve- ja finantspoliitika omavahelisi seoseid eelkõige finantsturgude killustumise taustal.

Teises valdkonnas tehti mitu uuringut, mis käsitlesid standardsete ja mittestandardsete rahapoliitiliste meetmete mõju, eelkommunikatsiooni ja teabevahetust. Muude uuringute teemaks olid reaalmajanduse ja rahanduse omavahelised seosed, ülekandemehhanismid, turgude killustumine, pangandussektori roll ja rahapoliitika rakendamine.

Kolmas valdkond hõlmab mitut konkreetset uurimissuunda. Makrotasandi usaldatavusjärelevalve uuringute võrgustiku raames jätkati makrotasandi usaldatavusjärelevalve analüüside ja vahendite arendamist. Konkreetsemalt tehti suuri edusamme teoreetiliste ja empiiriliste vahendite väljatöötamisel, mis integreerivad finantssüsteemi ebastabiilsuse majanduse koondmudelitesse. Teistes projektides käsitleti riigivõlakirjade tootlust ja/või riskipreemiaid euroala riigivõlakriisis ning süsteemsete pingete liitnäitajate väljatöötamist. Mitmes teadusprojektis kasutati euroala pankadevahelise turu uurimiseks TARGET2 süsteemist saadud uusi andmeid. Pärast esimest leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuringut tehti eurosüsteemi kasutajatele ja väliseadlastele kättesaadavaks kõik

uuringu andmed (mis hõlmavad 62 000 leibkonda 15 riigis). Nende andmete esialgse empiirilise analüüsi tulemusi arutati 2013. aasta oktoobris Frankfurdis toimunud konverentsil. Arvestades Euroopas toimuvaid muutusi, pühendati rohkem tähelepanu ELi/euroala juhtimise institutsioonilistele aspektidele.

Prognoosimise, stsenaariumanalüüside ja riikide seire vahendite valdkonnas keskenduti olemasolevate vahendite optimeerimisele ning nende laiendamisele väiksematele euroala riikidele. Eraldi pöörati tähelepanu nende vahendite parandamisele, mis toetavad prognoosimist (nt ebakindluse ja kindlustunde näitajate analüüsimist), ning riikidevaheliste tasakaalustamatuste, mõjude ülekandumiste ja korrigeerimiste modelleerimisele.

5.2 TEADUSTÖÖ TULEMUSTE LEVITAMINE: VÄLJAANDED JA KONVERENTSID

Nagu varasematelgi aastatel, ilmusid EKP ekspertide uurimistulemused EKP teadustoimetistes ja üldtoimetistes. 2013. aastal avaldati 123 teadustoimetist ja 13 üldtoimetist. EKP eksperdid kirjutasid kas ise või koos EKP-väliste kaasautoritega 93 teadusartiklit, neist suure osa koos teiste eurosüsteemi majandusteadlastega. Ülejäänud artiklite autorid on välisteadlased, kes on käinud konverentsidel ja seminaridel, osalenud teadusvõrgustikes või tegutsenud EKP juures pikemat aega teadusprojektide elluviimise tõttu²⁴. Nagu praeguseks on välja kujunenud, peaks enamik artikleid ilmuma juhtivates retsenseeritavates teadusajakirjades. EKP eksperdid avaldasid 2013. aastal teadusajakirjades 56 artiklit.

Teine EKP regulaarne publikatsioon on uuringute bülletään²⁵, mille kaudu levitatakse laiemale üldsusele huvi pakkuvaid teadustulemusi. 2013. aastal ilmus kaks uuringute bülletääni. Neis ilmunud artiklid käsitlesid mitmesuguseid küsimusi, nagu näiteks „Finantsüsteemi ebastabiilsuse imbumine makromajandusse: kuidas probleemiga toime tulla?“, „Suuremahuliste varaostukavade makromajanduslikud mõjud“, „Heaolu heterogeensus ning tarbimise reaktsioonid šokkidele“ ning „Heterogeenne ülekandemehhanism ja euroala krediidikanal“.

EKP korraldas 2013. aastal ise või koostöös partneritega 29 teaduskonverentsi ja seminari. Partneritega koostöös korraldatud konverentsidel osalesid nii eurosüsteemi keskpangad kui ka muude riikide keskpangad. Nagu varasematelgi aastatel, oli enamik konverentse ja seminare seotud konkreetsete teadusvaldkondadega, mida on kirjeldatud eespool. Nende ürituste kavad ja ettekanded on avaldatud EKP veebisaidil.

Seminarisarjad on teine kauaaegne foorum EKP ja majandusteadlaste laiema kogukonna vahelise suhtluse edendamiseks. Neist on eriti olulised kaks: koostöös Saksamaa keskpanga (Deutsche Bundesbank) ja Finantsuuringute Keskusega korraldatud ühisloõnaseminarid ning külalislektorite seminarid. Tegemist on iganädalaste seminaridega, kuhu kutsutakse välisteadlasi, et nad tutvustaksid oma hiljutist tööd EKPs. EKP korraldab peale selle teisigi, peamiselt ühekordseid teadusseminare.

24 Välisteadlased külastavad EKPd sihtotstarbeliselt või selliste ametlike programmide raames nagu Wim Duisenbergi stipendium.
25 Kõik uuringute bülletäänid on avaldatud EKP veebisaidil (rubriigis „Publications“, inglise keeles).

6 MUUD ÜLESANDED JA TEGEVUSED

6.1 RAHALOOME JA EESÕIGUSTEGA SEOTUD KEELDUDE JÄRGIMINE

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „alusleping”) artikli 271 punktide d on EKP-le usaldatud ülesanne jälgida aluslepingu artiklites 123 ja 124 ning nõukogu määrustes (EÜ) nr 3603/93 ja 3604/93 sätestatud keeldude järgimist kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide keskpankade ja EKP enda poolt. Artikliga 123 on EKP-l ja liikmesriikide keskpankadel keelatud anda valitsustele ja ELi institutsioonidele või asutustele arvelduslaene või muud liiki krediiti ning osta neilt otse võlainstrumente. Artikliga 124 on keelatud kõik meetmed, millega antakse valitsustele ja ELi institutsioonidele või asutustele eesõigusi finantsasutustes, kui need meetmed ei põhine usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve kaalutlustel. Paralleelselt EKP nõukoguga kontrollib nende sätete täitmist liikmesriikides ka Euroopa Komisjon.

EKP jälgib ka ELi keskpankade kodumaise ja teiste liikmesriikide avaliku sektori ning ELi institutsioonide ja asutuste emiteeritud võlainstrumentide oste järelturul. Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 3603/93 põhjendustele ei tohi järelturult osta avaliku sektori võlainstrumente, et minna mööda aluslepingu artikli 123 keelust. Sellised ostud ei tohi saada avaliku sektori kaudse rahastamise vormiks.

Seireandmed kinnitasid, et aluslepingu artiklite 123 ja 124 ning nendega seotud nõukogu määruste sätetest peeti 2013. aastal üldiselt kinni.

Iirimaa pangakriiside lahendamise ettevõtte (IBRC) likvideerimine tõstatab tõsiseid rahastamisega seotud küsimusi, ent neid võib mõnevõrra leevendada Iirimaa keskpanga tagatiste realiseerimise strateegia.

6.2 NÕUANDVAD FUNKTSIOONID

ELi toimimise lepingu artikli 127 lõikes 4 ja artikli 282 lõikes 5 on sätestatud nõue, et EKPga tuleb konsulteerida iga ELi ja riigi tasandi õigusakti eelnõu üle, mis kuulub tema pädevusse²⁶. Kõik EKP arvamused avaldatakse EKP veebisaidil. EKP arvamused ELi õigusaktide eelnõude kohta avaldatakse ka Euroopa Liidu Teatajas.

EKP võttis 2013. aastal vastu 9 arvamust oma pädevusse kuuluvate ELi õigusaktide eelnõude kohta ja 85 arvamust liikmesriikide õigusaktide eelnõude kohta. 2013. aastal ja 2014. aasta alguses vastu võetud arvamuste loetelu on aastaaruandele lisatud (vt lisa 1).

ARVAMUSED ELI ÕIGUSAKTIDE EELNÕUDE KOHTA

Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni taotlusel avaldatud EKP arvamused käsitlesid muu hulgas ühtse kriisilahendusmehhanismi loomist²⁷, euroalavälise liikmesriikide rahalise toetamise süsteemi, uusi õigusakte finantsinstrumentides ja finantslepingutes võrdlusalusena kasutatavate indeksite kohta, ja makseteenuste direktiivi läbivaatamist.

²⁶ Kooskõlas lepingule lisatud protokolliga teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki puudutavate sätete kohta (ELT C 83, 30.3.2010, lk 284) on Ühendkuningriik konsulteerimiskohustusest vabastatud.
²⁷ CON/2013/76. Seda arvamust käsitletakse põhjalikumalt 4. peatüki punktis 1.2.

Oma arvamuses süsteemi kohta, millega antaks rahalist abi liikmesriikidele, kelle rahaühik ei ole euro²⁸, toetas EKP euroala liikmesriikidele ja euroalavälistele liikmesriikidele võimalikult sarnaste vahendite pakkumise ja rahalise abi andmise menetluste ühtlustamise püüdlusi. EKP väljendas seisukohta, et krediidiinide eraldamine, et võimaldada abi andmist euroalavälistele liikmesriikidele, kelle majandus- ja finantsolukord on põhimõtteliselt usaldusväärne, on aluslepinguga kooskõlas. Samas pidas EKP oluliseks abikõlblikkuse kriteeriumide kitsast tõlgendamist krediidiini kasutamise võimaldamisel ning ranget vastavust kehtestatud kriteeriumidele. Rääkides enda rollist rahalise abi haldamisel rõhutas EKP, et rahalise abi haldamiseks liikmesriikide keskpankades ja EKP kasutatavad kontod ei hakka pakkuma arvelduskrediidi võimalust. Viimaseks märkis EKP, et määruse ettepanekus talle ette nähtud ülesanne teha komisjoniga koostööd muu hulgas valitisessektori võla jätkusuutlikkuse ning praeguste või potentsiaalsete rahaliste vajaduste hindamisel, makromajanduslike kohandamisprogrammide koostamisel ning nende rakendamise seirel korrapäraste kontrollkäikude abil peaks olema korraldatud tema volituste piires ja tema sõltumatust arvestades.

Oma arvamuses määruse ettepaneku kohta, mis käsitleb finantsinstrumentides ja finantslepingutes võrdlusalusena kasutatavaid indekseid²⁹, leidis EKP, et reguleerivad meetmed peaksid olema põhjendatud ja võrdlusaluse kindlaksmääramisel tuvastatud puuduste suhtes proportsionaalsed. EKP toetas ettepaneku eesmärki luua ELi tasandil ühtsed reeglid ja eeskirjad finantsinstrumentide ja -lepingute puhul kasutatavate võrdlusnäitajate kindlaksmääramiseks, et tagada võrdlusnäitajate ning nende kindlaksmääramise terviklus ja usaldusväärsus ning laiemas plaanis investorite ja tarbijate kaitse. Kriitilise tähtsusega intressimäära võrdlusnäitajate puhul toetas EKP liikumist tehingupõhiste võrdlusnäitajate poole ning sisendandmete kohustuslikus korras esitamise reeglite kehtestamist. EKP arvamuses leiti, et uued reguleerivad nõuded ei tohiks tahtmatult peletada uusi võrdlusnäitajate esitajaid ega liiga tugevasti heidutada praeguseid, eriti võimalikele uutele võrdlusmääradele ülemineku ajal. EKP märkis, et kohustuslike sisendandmete esitamise künnised võib olla vajalik läbi vaadata, et viia need kooskõlla juhtumitega, kus EURIBORi arvutamises osalevad pangad sellest kohustusest järk-järgult kõrvale hoiavad. Üldiselt aga toetas EKP katseid hõlbustada turuvalikuid muutuvast finantsüsteemis, kuna see võimaldaks kasutajatel valida oma vajadustele paremini vastavaid viitemäärasid.

Oma arvamuses makseteenuste direktiivi³⁰ muutmissettepaneku kohta väljendas EKP tugevat toetust ettepanekus kavandatud direktiivi eesmärkidele ja üldisele sisule ning eelkõige makse algatamise teenuste lisamisele makseteenuste loetellu. EKP tervitas makseteenuste osutajate suhtes kehtivate tegevus- ja turvalisusnõuete ühtlustamist ja tõhustamist ning pädevate asutuste jõustamisõiguste suurendamist. EKP tervitas liikmesriikide kaalutusõiguse piiramist teatavates valdkondades, nagu näiteks makseteenuse osutaja ja maksja vastutus, mis viis ELis asjaomaste eeskirjade väga erineva kohaldamiseni ning jaemakseturgude killustumiseni. Lisaks tegi EKP mitu märkust sellistel teemadel nagu mõisted, kohaldamisala, tarbijakaitse ja tegevusega seotud turvalisus.

ARVAMUSED RIIKIDE ÕIGUSAKTIEELNÕUDE KOHTA

Riikide ametiasutused konsulteerisid EKPga väga tihti. Paljudel juhtudel olid teemaks finantsturu stabiilsusega seotud meetmed³¹.

Mitu liikmesriiki konsulteeris EKPga pankade stabiilsuse tugevdamise ning nende ümberkorraldamis- ja rekapiitaliseerimismeetmete küsimuses³². Kahes arvamuses Sloveenia pankade stabiilsuse tugevdamise

28 CON/2013/2.

29 CON/2014/2.

30 CON/2014/9.

31 Vt nt CON/2013/3, CON/2013/10, CON/2013/21, CON/2013/25, CON/2013/26, CON/2013/28, CON/2013/33, CON/2013/52, CON/2013/62, CON/2013/67 ja CON/2013/73.

32 CON/2013/17, CON/2013/21, CON/2013/67, CON/2013/73, CON/2007/15, CON/2013/86 ja CON/2013/87.

meetmete kohta³³ tervitas EKP ametiasutuste püüdeid edendada Sloveenia pangandussektorit ja märkis, et kavandatavad meetmed oleks parem lõimida finantssektori kõikehõlmavasse strateegiasse. Sellega seoses soovitas EKP korraldada kogu süsteemis sõltumatu varade kvaliteedi hindamine ning uus piisavalt rangete eeldustega stressitest³⁴. Seoses langenud väärtusega varade üleandmisega pangavarade haldusettevõtjale eelkõige võlakirjade vastu, mille on emiteerinud haldusettevõtja ja taganud riik, soovitas EKP rakendada arvelduskorda³⁵, mis tagab kõnealuste võlakirjade õigeaegse lunastamise. Hilisemas arvamuses pankade ümberkorraldamise kohta tervitas EKP Sloveenia keskpanga (Banka Slovenije) käsutuses olevate vahendite ja menetluste tugevdamist raskustes pankade tõhusaks ümberkorraldamiseks. Samal ajal meenutas EKP Sloveenia ametiasutustele vajadust tagada: a) Sloveenia keskpanga võime täita oma EKPSiga seotud ülesandeid; b) selle ülesannete asjakohase lahususe; c) seaduse hilisema läbivaatamise seoses tulevase direktiiviga, millega luuakse krediitiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistik³⁶, ja ühtse järelevalvemehhanismi arendamine; ning vajaduse korral d) meetmete vastavuse ELi riigiabi eeskirjadele³⁷.

Kreeka krediitiasutuste rekapiitalseerimisega seoses toetas EKP olemasolevate aktsionäride ostueesõiguste taastamist, mis võimaldab erainvestoritel tõhusalt ja mõjusalt Kreeka pankade rekapiitalseerimisel osaleda³⁸. Ühes teises arvamuses³⁹ tervitas EKP Kreeka õigusakti eelnõud, mis selgitab EKP vaatlejastaatust Kreeka Finantsstabiilsuse Fondis (HFSF), kuid väljendas samas arvamust, et fondi juhtorganite pädevus ja kohustused vajavad täpsustamist, et otsuste tegemise protsess oleks efektiivsem.

EKP võttis vastu arvamused Hispaania pankade ümberkorraldamise meetmete kohta⁴⁰, sh arvamuse pankade ümberstruktureerimise käigus tekkivate varade haldusühingu (SAREB) loomise kohta⁴¹, mille jaoks moodustati väline seirekomisjon, kus EKP-l on vaatlejaroll. EKP-lt küsiti nõu ka Hispaania hoiuste tagamise fondi uue ülesande kohta, mis puudutab ametlikel turgudel noteerimata ja krediitiasutuste poolt seoses kulude jagamisega emiteeritud aktsiate ostmist⁴². Peale selle konsulteeriti EKPga mitme Hispaania jurisdiktsioonile eriomase seaduseelnõu küsimuses, mis on seotud muu hulgas hüpoteegituru parema toimimise tagamisega varahindamisühingute sõltumatuse tugevdamise teel⁴³ ja hoiupankade reformiga⁴⁴.

Mitu liikmesriiki pidas EKPga nõu meetmete teemal, mis on seotud kriisilahendamise kavandamisega, varajase sekkumisega ning krediidi- ja teiste asutuste saneerimise ja solveerimisega⁴⁵. Nendel juhtudel võeti kavandatud seadused vastu enne sarnaseid ELi akte. Kuigi EKP tervitas põhjaliku pankade solveerimise raamistiku loomist, soovitas ta asjaomased seadused läbi vaadata, arvestades krediitiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistiku loomist käsitlevat tulevast direktiivi ning ühtse järelevalvemehhanismi arengut⁴⁶. EKP märkis, et saneerimis- ja solveerimiskavad on olulised võimalikeks kriisistsenaariumideks valmistumisel ning kiirete ja

33 CON/2013/21 ja CON/2013/67.

34 CON/2013/21.

35 EKP andis sellise arvelduskorra sisu kohta täpsemad juhiseid oma arvamuses CON/2013/86.

36 Vt ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega luuakse krediitiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistik, COM(2012) 280 lõplik.

37 CON/2013/73.

38 CON/2013/17.

39 CON/2013/38.

40 CON/2013/3, CON/2013/25, CON/2013/33 ja CON/2013/52; vt ka CON/2012/108.

41 CON/2012/108.

42 CON/2013/25.

43 CON/2013/33.

44 CON/2013/52.

45 CON/2013/3, CON/2013/10, CON/2013/26 ja CON/2013/28.

46 CON/2013/3, CON/2013/26 ja CON/2013/28.

tõhusate parandusmeetmete võtmisel ning et selliste kavade koostamise nõuet saab laiendada kõigile krediitiasutustele, mitte ainult sellistele, mis võivad olla süsteemselt olulised.⁴⁷ Süsteemselt oluliste asutuste restruktureerimise puhul leidis EKP, et elujõuetu üksuse restruktureerimist selle tegevuse jätkuvuse tagamiseks (s.o „avatud panga stsenaarium”), selle asemel, et solveerida see oma tegevuse lõpetanud üksusena (s.o „lõpetatud panga stsenaarium”), tuleks kaaluda ainult erakorralistel juhtudel, kui krediitiasutuse korraldajate solveerimine kahjustaks raskelt finantsüsteemi stabiilsust ja selle mõjude piiriülese edasikandumise risk suureneks⁴⁸. Kreeka krediitiasutuste likvideerimise raamistiku puhul tervitas EKP seaduseelnõusid, mis suurendavad likvideeritavate asutuste varade väärtuse ja lõppkokkuvõttes võlausaldajate huvide kaitset, kuid väljendas muret järgmise üle: nende eelnõude koostoime erilikvideerimise raamistikuga, võimalikud huvide konfliktid, vajadus anda likvideerijatele rohkem juhiseid, asutuste üle teostatav kontroll ja keskpanga sõltumatuse tagamine⁴⁹.

EKP võttis vastu arvamused Luksemburgi ja Eesti rahandust käsitlevate õigusaktieelnõude kohta⁵⁰. Sellega seoses tõdes EKP, et riigi keskpank jälgib tavaliselt mitmekesisest teavetest, et hinnata õigesti praegust ja tulevast rahapoliitika seisukohalt olulist arengut. Riigi keskpanga ülesanded ei tohiks aga minna kaugemale jälgimistegevusest, mis on otseselt või kaudselt seotud tema rahapoliitiliste ülesannete täitmisega. Kui riigi keskpank asub tegelema määruse (EL) nr 473/2013 artiklis 5 ja direktiivi 2011/85/EL artiklis 4 ette nähtud jälgimistegevusega, võib see ohustada tema sõltumatust ja rahapoliitiliste ülesannete täitmist. Üldisemalt tähendab riigi keskpangale antud ametlik õigus hinnata prognoose ja eelarvearengut seda, et tal on eelarvepoliitikas oma funktsioon. EKP märkis, et kui liikmesriigi keskpank jagaks sel moel vastutust eelarvepoliitika eest, muutuks eelarve- ja rahapoliitika vaheline institutsiooniline lahusus häguseks.

EKP analüüsis mitut seaduseelnõud, mis käsitlevad Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) 22. detsembri 2011. aasta soovitusel ESRN/2011/3 riigi ametiasutuste makrotasandi usaldatavusjärelvalve pädevuse kohta⁵¹ rakendamist. Sellega seoses meenutas ESRN, et EKP ja liikmesriikide keskpangad peaksid, arvestades oma kogemusi ja olemasolevaid kohustusi finantsstabiilsuse valdkonnas, võtma makrotasandi usaldatavusjärelvalves juhtiva rolli. Samal ajal ei tohiks liikmesriigi keskpanga makrotasandi usaldatavusjärelvalvega seotud ülesannete täitmine mõjutada: a) liikmesriigi keskpanga institutsioonilist, funktsionaalset ja finantsstabiilsust või b) EKPSi puhul talle põhikirja ja aluslepinguga usaldatud ülesannete täitmist⁵².

Oma arvamuses Ungari riigikassa hoiustamistegevuse kohta märkis EKP, et selle tegevuse tõttu hakkab riigikassa pankadega otseselt konkureerima ja tema hoiustamisteenuseid kodumajapidamistele tuleb hoida tema ülejäänud ülesannetest eraldi. Lisaks peaks riigikassa täitma kõnealuste teenuste puhul seega samasuguseid reguleerivaid ning järelvalve- ja maksukohustusi kui kommertsbankad, et vältida olukorda, kus riigikassal on kommertsbankade ees hoiuste ligimeelitamisel eelis⁵³. Oma kahes arvamuses Ungari integreeritud järelvalveraamistiku kohta⁵⁴ tervitas EKP järelvalveasutuse ühendamist Ungari keskpangaga (Magyar Nemzeti Bank), kuid tundis samal ajal tõsist muret ühendamise korraldamise ja ajastuse pärast. Lisaks väljendas EKP nendes arvamustes muret keskpanga sõltumatuse ja rahaloome keelu pärast, kuna ühendamise tulemusel on Ungari keskpank kohustatud värbama kõik järelvalveasutuse töötajad ning vastutab ühendatud järelvalveasutuse kõigi kohustuste täitmise eest.

47 CON/2013/28.

48 CON/2013/3, mis viitab ka arvamusele CON/2012/99.

49 CON/2013/57.

50 CON/2013/90 ja CON/2013/91, mis viitavad ka arvamusele CON/2012/105, mis käsitleb sarnaseid õigusakte Leedus.

51 ELT C 41, 14.2.2012, lk 1.

52 CON/2013/30, CON/2013/45, CON/2013/54, CON/2013/66, CON/2013/69, CON/2013/70 ja CON/2013/82.

53 CON/2013/12.

54 CON/2013/56 ja CON/2013/71.

EKP rõhutas rahaloomekeelust kinnipidamise tähtsust oma arvamuses Kreeka keskpanga põhikirja kohta⁵⁵, kus on selgelt sätestatud, et Kreeka keskpank võib Kreeka riigile üle kanda oma väärtpaberituruprogrammist laekunud tulud. Peale selle kordas EKP kriteeriume, mis peavad olema rahaloomekeelu jaoks täidetud olukorras, kus riigi tagatist kasutatakse Poola keskpanga poolt aktsepteeritava tagatisena üksikutele krediidiühistutele antava likviidsuse eest⁵⁶.

Mitu liikmesriiki konsulteeris EKPga sularahamaksete piirangute küsimuses⁵⁷, mille puhul EKP rõhutas, et sellised piirangud, kui need on kehtestatud üldistel põhjustel, ei ole vastuolus europangatähtede ja -müntide kui seadusliku maksevahendi staatusega, juhul kui kättesaadavad on ka teised seaduslikud vahendid rahavõlgade arveldamiseks⁵⁸. Need piirangud peaksid aga olema proportsionaalsed taotletavate eesmärkidega, nagu näiteks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine⁵⁹, ega tohiks minna selleks vajalikust kaugemale, eriti arvestades, et kõnealused piiravad meetmed võivad mõjutada ka suhteliselt väikese väärtusega makseid⁶⁰.

Oma arvamuses Prantsusmaa makseviiside ja -süsteemide kohta⁶¹ rõhutas EKP üldpõhimõtet, et aluslepinguga ja EKPSi põhikirjaga eurosüsteemile antud ülesandeid peavad täitma ainult EKP ja liikmesriikide keskpangad. EKP täpsustas, et liikmesriigi keskpank võib kolmandatele isikutele usaldada teatavate ülesannete täitmise, mis hõlmab piiratud kaalutusõigust, kui need ülesanded on täiendavat ja ettevalmistavat laadi, kaalutusõiguse kasutamise hindamise õigus jääb asjaomasele keskpangale ja teatavad lisatingimused on täidetud.

EKPga KONSULTEERIMISE KOHUSTUSE RIKKUMISED

2013. aastal jäeti EKPga riigisiseste õigusaktide eelnõude üle konsulteerimata 21 korral⁶². Järgmised 14 juhtumit loeti selgeks ja oluliseks⁶³.

Austria asutused jätsid EKPga konsulteerimata muudatusettepanekute üle, mis nägid ette uue makrotasandi usaldatavusjärelevalveasutuse loomise ja Austria keskpangale (Oesterreichische Nationalbank) seoses finantsstabiilsuse säilitamisega ning süsteemsete ja protsükliliste riskide vähendamisega uute ülesannete andmise. Makrotasandi usaldatavusjärelevalve institutsioonilist korraldust ja liikmesriigi ametiasutuste vastavaid ülesandeid peetakse nende tähtsuse tõttu finantsüsteemi stabiilsuse tagamisel EKPSi jaoks üldise tähtsusega küsimuseks.

EKPga jätsid konsulteerimata Küprose asutused – seda solveerimisseaduse muudatuste üle. Muudatuste eesmärk oli asendada Küprose keskpank kui ainus kriisilahendusasutus kolmeliikmelise kriisilahendusasutusega, kuhu kuuluksid rahandusminister, Küprose väärtpaberi- ja börsikomisjoni esimees ja Küprose keskpank. Finantseerimisasutuste restruktureerimise seaduse muudatusettepanekud, mille eesmärk oli näha ette krediidiasutuste antud allutatud laenude konverteerimine omakapitaliks kaheosalise protsessina, esitati küll EKP-le konsulteerimiseks, kuid ettepanekud võeti vastu juba

55 CON/2013/15.

56 CON/2013/5.

57 CON/2013/9, CON/2013/11 ja CON/2013/18.

58 Vastavalt ELi õigusele, eriti nõukogu 3. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 974/98 euro kasutuselevõtu kohta (EÜT L 139, 11.5.1998, lk 1) põhjendusele 19.

59 CON/2013/9.

60 CON/2013/11.

61 CON/2013/84.

62 Nende hulgas on a) juhtumid, kus riiklik ametiasutus ei esitanud EKP-le konsulteerimiseks EKP pädevusse kuuluvaid õigusaktide eelnõusid, ja b) juhtumid, kus riiklik ametiasutus küll konsulteeris ametlikult EKPga, kuid ei andnud EKP-le piisavalt aega eelnõuga tutvuda ja esitada oma arvamus enne õigusakti vastuvõtmist.

63 Selgeks loeb EKP juhtumid, kus õiguslikust seisukohast ei ole mingit kahtlust, et EKPga oleks tulnud konsulteerida, ja oluliseks juhtumid, a) kus EKP oleks siis, kui temaga oleks nõuetekohaselt konsulteeritud, teinud seadusandliku ettepaneku kohta olulisi sisulisi märkusi, ja/ või b) mis on EKPSi jaoks üldise tähtsusega.

järgmisel päeval. Mõlemat juhtumit loetakse oluliseks, sest EKP oleks konsulteerimise korral teinud nende kohta olulisi kriitilisi märkusi, ja need juhtumid on EKPSi jaoks üldise tähtsusega.

Kreeka puhul täheldati kaht selget ja olulist EKPga konsulteerimata jätmise juhtumit. Nende keskmes olid juhtimisstruktuuri parandamiseks ja Kreeka Finantsstabiilsuse Fondi sõltumatuse suurendamiseks esitatud muudatused ning krediidiastutuste erilikvideerimist käsitlev õigusakt. Kuigi Kreeka rahandusministeerium esitas vastavad eelnõud EKP-le konsulteerimiseks, võeti need vastu juba varsti pärast seda ning igal juhul enne EKP arvamuste vastuvõtmist⁶⁴. Mõlemad juhtumid loeti oluliseks, kuna need on oma olulisuse tõttu finantssüsteemi stabiilsuse tagamisel EKPSi jaoks üldise tähtsusega.

Kuigi ametlikult konsulteeriti EKPga Ungari parlamendimenetluses esitatud Ungari keskpanga (Magyar Nemzeti Bank) seaduse muutmise seaduse⁶⁵ küsimuses, võeti seadus ja kõnealused muudatused vastu varsti pärast seda. Seepärast lõpetas EKP konsulteerimismenetluse ja jättis arvamuse esitamata. Samamoodi esitati EKP-le konsulteerimiseks seaduseelnõu, mis nägi ette mitme õigusakti muutmise finantsregulatsiooni valdkonnas seoses CXXXIX seadusega Ungari keskpanga kohta ja Ungari finantsjärelevalve Ungari keskpangaga ühendamise hõlbustamise, ning hiljem veel mitu selle muudatust. Pärast seda taotleti EKP-lt veel arvamust uue dekreetseaduse eelnõu kohta, mis nägi ette mitme valitsuse määruse muutmise Ungari finantsjärelevalve ühendamise tõttu Ungari keskpangaga. Arvestades, et see taotlus oli otseselt seotud ka Ungari uue integreeritud järelevalvestruktuuriga, otsustas EKP anda mõlema taotluse kohta ühise arvamuse. Seaduseelnõu koos kavandatud muudatustega, nagu ka dekreetseaduse eelnõu, võeti vastu enne seda, kui EKP jõudis vastu võtta oma arvamuse⁶⁶. Mõlemad konsulteerimata jätmise juhtumid on EKPSi jaoks üldise tähtsusega, sest need on seotud keskpanga sõltumatusega ja ka seepärast, et EKP tegi selle kohta oma arvamustes tähtsaid kriitilisi märkusi. Lisaks jätsid Ungari asutused EKPga konsulteerimata õigusaktis, mis määrab kindlaks laenuühistute uue integreeritud süsteemi eeskirjad ja näeb ette välisvaluutas noteeritud hüpoteekide omanike koormuse täiendava vähendamise. Mõlemad juhtumid loeti EKPSi jaoks üldise tähtsusega juhtumiks, kuna need on olulised finantssüsteemi stabiilsuse tagamisel.

Iirimaa asutused jätsid EKPga konsulteerimata seaduse üle, mis nägi ette võimaluse likvideerida kohe Iirimaa pangakriiside lahendamise ettevõtte ja kaitsta Iirimaa keskpanga positsiooni. On mõistetud, et selle põhjuseks oli olukorra kiireloomulisus ja eelkõige vajadus võtta seadus vastu enne selle sisu avalikustamist, et vältida olukorda, kus seaduse eesmärgid ei ole enam saavutatavad. Juhtumit peetakse kogu EKPSi jaoks üldise tähtsusega juhtumiks.

EKPga konsulteeris Itaalia majandus- ja rahandusministeerium dekreetseaduse eelnõu üle, mis nägi ette Itaalia keskpanga (Banca d'Italia) kapitali suurendamise ja selle põhikirja muutmise põhimõtted. Kuna eelnõu võeti vastu juba paar tööpäeva hiljem, ei jätnud Itaalia ministeerium EKP-le piisavalt aega arvamuse⁶⁷ vastuvõtmiseks. Itaalia keskpanga kapitali struktuuri muutused on EKPSi jaoks üldise tähtsusega küsimused.

Luksemburgi ametiasutused jätsid EKPga konsulteerimata seoses kaetud võlakirjade seadusega, millega muudetakse finantssektori seadust. Kõnealuses seaduses võeti kasutusele kaetud võlakirjade uus kategooria; neid võlakirju võivad emiteerida krediidiastutused, millel on õigus kaetud võlakirju emiteerida ning nende tagatiseks on nn institutsiooniliste tagatiste süsteemis osalevatele

64 Vt CON/2013/38 ja CON/2013/57.

65 EKP võttis arvamuse CON/2013/56 Ungari keskpanga uue seaduse algse eelnõu kohta vastu 2013. aasta juulis. Algses eelnõus sisaldunud muudatusi oli palju ja need olid ulatuslikud, minnes sisuliselt kaugemale nendest, mida käsitlesid arvamuses CON/2013/56 tehtud märkused.

66 CON/2013/71.

67 CON/2013/96.

krediidiasutustele antud laenud. Juhtumit peetakse EKPSi jaoks üldise tähtsusega juhtumiks, kuna Luksemburgi keskpangale on institutsiooniliste tagatiste süsteemis ette nähtud nõuandev roll. Lisaks võivad seaduse puhul tekkida segadused seoses kohustusliku reservi eraldamisega kaetud võlakirju emitteerivate krediidiasutuste üksikutele osadele ja ka küsimus seoses juurdepääsuga keskpangarahastusele rahapoliitiliste operatsioonide kaudu või selliseid võlakirju emitteeriva asutuse maksete peatumise või likvideerimise puhul erakorralise likviidsusabi kaudu.

EKPga konsulteerisid ametlikult Sloveenia ametiasutused. Nad küsisid nõu määruse eelnõu kohta, mis käsitles pankade stabiilsuse tugevdamise meetmete rakendamist ja vastuvõetud määruse muudatusettepanekuid. Mõlemal juhul aga esitati konsulteerimistaotlus EKP-le seadusandliku menetluse lõpufaasis, s.o määruse eelnõu ja selle hilisemad muudatused võeti vastu enne seda, kui EKP jõudis vastu võtta oma vastavad arvamused⁶⁸. Need juhtumid loeti oluliseks, kuna need on seotud finantsüsteemi stabiilsusega ja on EKPSi jaoks üldise tähtsusega.

Lisaks loeti korrad, kui Kreeka, Ungari, Itaalia ja Sloveenia 2013. aastal EKPga konsulteerimata jätsid, selgeteks ja korduvateks juhtumiteks⁶⁹.

6.3 LAENUTEHINGUTE HALDAMINE

Kooskõlas varasemate taotlustega jätkas EKP 2013. aastal mitmete laenuvõtmis- ja laenuandmistegevuste haldamist ja/või läbiviimist⁷⁰.

EKP vastutab keskmise tähtajaga rahalise abi süsteemi raames ELi laenuvõtmis- ja laenuandmistegevuse haldamise eest, nagu on sätestatud 7. novembri 2003. aasta otsuses EKP/2003/14⁷¹. EKP töötles 11 laenuga seotud intressimakseid. 31. detsembri 2013. aasta seisuga oli ELi poolt kõnealuse süsteemi raames antud laenude kogujääk 11,4 miljardit eurot (sama summa kui 31. detsembril 2012).

EKP vastutab laenuandjate ja laenuvõtja nimel kõikide Kreeka krediidikorralduse lepinguga seotud maksete töötlemise eest⁷². Kuus algset laenu ühendati 2012. aastal üheks ja 2013. aastal töötles EKP selle intressimakseid. Kreekale antud kahepoolse koondlaenu jääk oli 31. detsembri 2013. aasta seisuga 52,9 miljardit eurot (sama summa kui 31. detsembril 2012).

EKP vastutab Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi (EFSM) raames ELi laenuvõtmis- ja laenuandmistegevuste haldamise eest⁷³. EKP töötles 2013. aastal 18 laenuga seotud intressimakseid. 31. detsembri 2013. aasta seisuga oli ELi poolt kõnealuse süsteemi raames antud laenude kogujääk 43,8 miljardit eurot (sama summa kui 31. detsembril 2012).

68 CON/2013/21 ja CON/2013/67.

69 Korduvateks loetakse juhtumid, kus liikmesriik jätab kahe järjestikuse aasta jooksul EKPga konsulteerimata vähemalt kolmel korral, kusjuures igal vaatlusalusel aastal peab olema esinenud vähemalt üks konsulteerimata jätmise juhtum.

70 Sellega seoses on oluline meenutada, et ELi keskmise tähtajaga rahalise abi süsteemi – Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi, Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi ja Euroopa stabiilsusmehhanismi – raames (EKPSi põhikirja artikli 21.2 alusel) fiskaalagendina tegutsedes järgib EKP rangelt aluslepingu artikliga 123 ette nähtud rahaloomekeeldu. Vt EKP 2010. aasta maikuu lähenemisaruanne, punkt 2.2.5, lk 24, ja EKP 17. märtsi 2011. aasta arvamus CON/2011/24 Euroopa Ülemkogu otsuse eelnõu kohta, millega muudetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 136 seoses stabiilsusmehhanismiga liikmesriikide jaoks, mille rahatihik on euro (ELT C 140, 11.5.2011, lk 8), punkt 9.

71 Kooskõlas ELi aluslepingu artikli 141 lõikega 2, EKPSi põhikirja artiklitega 17, 21.2, 43.1 ja 46.1 ning nõukogu 18. veebruari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 332/2002 artikliga 9.

72 Seoses krediidikorralduse lepinguga, mis sõlmiti euro kasutusele võtnud liikmesriikide (v.a Kreeka ja Saksamaa) ja Kreditanstalt für Wiederaufbau (tegutseb Saksamaa Liitvabariigi avalikes huvides ja garantii alusel ning allub Saksamaa Liitvabariigi korraldustele) (krediidiandjad) ning Kreeka Vabariigi (krediidisaja) ja Kreeka keskpanga (krediidisaja esindaja) vahel, ning vastavalt EKPSi põhikirja artiklitele 17 ja 21.2 ning EKP 10. mai 2010. aasta otsuse EKP/2010/4 artiklile 2.

73 Kooskõlas ELi aluslepingu artikli 122 lõikega 2 ja artikli 132 lõikega 1, EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21 ning nõukogu 11. mai 2010. aasta määruse (EL) nr 407/2010 artikliga 8.

EKP vastutab euro kasutusele võtnud liikmesriikidele Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist (EFSF) antud laenude haldamise eest⁷⁴. 2013. aastal töötles EKP Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi nimel 15 väljamakset ning kandis need summad üle laenuvõtjatest riikidele (Iirimaa, Portugal ja Kreeka). EKP töötles 17 laenuga seotud intressimakseid ja tasusid.

EKP vastutab euro kasutusele võtnud liikmesriikidele Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) kaudu antud laenude haldamise eest⁷⁵. 2013. aastal töötles EKP ESMi nimel kolm väljamakset ning kandis need summad üle laenuvõtjast riigile (Küpros).

6.4 EUROSÜSTEEMI RESERVIHALDUSTEENUSED

Ka 2013. aastal osutati laias valikus teenuseid raamistiku alusel, mis loodi 2005. aastal eurosüsteemi klientide eurodes nomineeritud reservvara haldamiseks. Kõiki teenuseid, mis on kättesaadavad euroalavälistele keskpankadele ning rahandus- ja valitsusasutustele, aga ka rahvusvahelistele organisatsioonidele, osutavad eurosüsteemi kuuluvad keskpangad (eurosüsteemi teenusepakkujad) ühtsetel tingimustel ja kooskõlas üldiste turustandarditega. EKP tegeleb seejuures üldise koordineerimisega, et tagada raamistiku sujuv toimimine. Eurosüsteemiga ärisuhetes olevate klientide arv suurenes pisut: 2012. aasta 299 kliendilt 2013. aasta 300 kliendini. Teenuste enda kohta tuleb märkida, et 2013. aasta jooksul vähenesid tunduvalt (–32%) kõikide klientide sularahavarud (k.a hoiused), kuid väärtpaperipositsioonid kasvasid märkimisväärselt (+9%).

2013. aastal viis EKP lõpule 2012. aastal alanud töö eesmärgiga leida viise, kuidas veelgi parandada eurosüsteemi reservihaldusteenuste üldist tõhusust ja valikut. Muudatused jõustusid 1. juulil 2013. Muu hulgas annavad need klientidele oma üleöösaldode haldamisel suurema paindlikkuse.

⁷⁴ Kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21 (koostoimes EFSFi raamlepingu artikli 3 lõikega 5).

⁷⁵ Kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21 (koostoimes ESMi rahalise abi süsteemi lepingute üldtingimuste punktiga 5.12.1).

Fassaadi ehitusega samal ajal edenes tehnilise infrastruktuuri rajamine ning seadistati kontoriruumid ja aatriumi vaheplatvorme. Nelja vaheplatvormi ehitustööde ajal täitsid kogu aatriumit sisetellingud.

3. PEATÜKK

LÄTI ÜHINEMINE EUROALAGA

I LÄTI MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG

Euroopa Liidu Nõukogu tegi 9. juulil 2013 otsuse, millega lubati Lätil võtta 1. jaanuaril 2014 kasutusse euro. Sellega kasvas euroala riikide arv 17-lt 18-le. Otsuse aluseks olid EKP ja Euroopa Komisjoni 2013. aasta juuni lähenemisaranded, Euroopa Ülemkogu arutelud, Euroopa Parlamendi arvamus, Euroopa Komisjoni ettepanek ja eurorühma soovitus. Lisaks võttis nõukogu samal päeval vastu määruse, millega fikseeriti Läti lati (LVL) ja euro (EUR) lõplik vahetuskurs. Vahetuskursiks määrati 0,702804 LVL/EUR, mis oli lati keskkurs ka siis, kui Läti osales ERM2s.

Viimase 15 aasta jooksul on turumajandusele lähenemise ja elatustaseme tõstmisega kaasnenud suured kõikumised Läti majandusaktiivsuses. 2000. aastate alguses oli Läti koos Eesti ja Leeduga üks Euroopa kõige kiiremini areneva majandusega riike. ELiga ühinemine 2004. aastal hoogustas kasvu tänu elavamale kaubandusele ja finantslõimumisele ELiga. Toimus kiire valdkondlik ümberorienteerumine rohkem teenustele keskendunud majandusele. 2006. ja 2007. aastaks kasvas SKP 10% aastas; töajõu ühikukulud suurenesid sellest peaaegu kaks korda kiiremini ja jooksevkonto puudujääk ulatus 20%ni SKPst (vt tabel 14).

Pärast ülekuumenemist süvendas Läti majanduse kohandumist finantskriisi, mis tabas maailma 2008. aastal. Ühe erapanga päästmise järel palus Läti 2008. aasta sügisel ELilt ja IMFilt finantsabi. Järgneva kahe aasta jooksul kahanes Läti toodang 20%, tööpuudus kasvas ligikaudu 20%ni ja jooksevkonto puudujääk muutus peamiselt sisenõudluse kokkukuivamise tõttu ülejäägiks.

Jätkusuutlikule taastumisele panid aluse ettevaatav ja usaldusväärne konsolideerimisstrateegia ning struktuurireformid. Turgude devalveerimishirm kahanes ja riik suutis hoida euro suhtes fikseeritud vahetuskursi. Majanduskasv muutus 2009. aasta lõpus kvartaliervestuses positiivseks. Kiire palgalangus aitas taastada konkurentsivõimet ja 2009. aasta keskel taastus ka eksport. Läti osatähtsus maailma ekspordis on alates 2011. aastast paranenud tänu ülemaailmse nõudluse suurenemisele pärast majanduslangust. Seetõttu püsis kaubanduse puudujääk 2013. aastal kuni kolmanda kvartalini 2,2% juures SKPst.

ELi-IMFi finantsabiprogramm viidi 2012. aasta jaanuaris edukalt lõpule. IMFilt saadud laen maksti 2012. aasta lõpuks täies ulatuses ja enne tähtaega tagasi. 2013. aasta kolmandaks kvartaliks oli Läti taastanud peaaegu poole oma kriisi ajal kaotatud SKP reaalkasvust.

Inflatsiooni areng Lätis on viimasel kümnendil olnud väga muutlik. Pärast 1990. aastate keskpaigast kuni 2003. aastani kestnud langust kasvas ÜTHI-inflatsioon 2004. aastal märgatavalt, kõikus kuni 2006. aastani 6% ja 7% vahel ja tõusis 2008. aasta teises kvartalis 17,5%ni. See oli tingitud nõudlussurve, kaudseid makse käsitlevate õigusaktide ühtlustamisest ülejäänud ELiga ning reguleeritud hindade ja maailma toormehindade tõusust. Majanduslanguse alguses aeglustus inflatsioonitempo tunduvalt. Osaliselt oli selle põhjuseks palgalangus. Paralleelselt maailma toiduaine- ja energiahindade ning (ühe konsolideerimismeetmena) Läti kaudsete maksude tõusmisega hakkas inflatsioon 2010. aasta lõpus taas hoogustuma. Viimasel kahel aastal on inflatsioon aga arenenud tagasihoidlikumalt, mis viitab osaliselt maailma toormehindade varasemate tõusude mõju hääbumisele, reguleeritud hindade kasvu aeglusele ja kaudsete maksude langusele. Jätakuvalt stabiilse palgakasvu ja paraneva tööviljakuse tulemusel on ka siseriiklik kulururve püsinud väiksena.

Tänu üsna paindlikule tööturule on tööpuudus kriisiaegse näitajaga võrreldes oluliselt vähenenud. Kui 2010. aasta esimeses kvartalis oli tööpuudus 20,8%, siis 2013. aasta kolmandaks kvartaliks langes

Tabel 14. Läti majanduse põhinäitajad

(aastane muutus protsentides, kui ei ole märgitud teisiti; perioodi keskmised, kui ei ole märgitud teisiti)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Reaalse SKP kasv	2,9	5,7	7,3	7,1	7,7	8,8	10,1	11,0	10,0	-2,8	-17,7	-1,3	5,3	5,2	4,7 ¹⁾
<i>Osakaal SKP reaalkasvus</i> <i>(protsendipunktides)</i>															
Sisenõudlus, v.a varud	2,8	5,9	8,4	8,9	7,8	12,2	14,3	18,9	13,6	-7,7	-27,0	2,3	4,8	5,8	..
Netoeksport	0,1	3,3	-3,8	-0,2	-4,5	-5,3	0,4	-8,9	-6,4	7,4	12,3	-7,9	1,1	-0,2	..
ÜTHI-inflatsioon	2,1	2,6	2,5	2,0	2,9	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2	2,3	0,0
Töötaja kohta makstav hüvitis	4,3	2,8	11,0	14,5	25,1	23,2	35,1	15,7	-12,7	3,2	5,0	7,3	..
Nominaalsed tööjõu erikulud	-1,6	-1,2	5,2	6,5	15,4	16,5	27,2	20,1	-7,9	-9,9	1,2	3,5	..
SKP deflaator	2,2	4,3	2,0	3,1	3,8	7,0	10,2	11,4	20,3	12,4	-1,3	-0,9	6,0	3,3	..
Impordi deflaator	-4,2	6,0	0,9	4,4	6,2	8,5	11,3	9,9	6,8	10,4	-4,9	5,8	5,7	7,2	..
Tööpuuduse määr (protsendina tööjõust)	14,1	14,3	13,5	12,5	11,6	11,7	10,0	7,0	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	..
Kogutööhõive ²⁾	1,2	2,9	1,9	1,2	1,6	4,9	3,6	-5,6	-14,3	-6,7	1,5	1,4	..
Jooksev- ja kapitalikonto saldo (protsendina SKPst)	-8,7	-4,3	-7,2	-6,5	-7,6	-11,8	-11,2	-21,3	-20,4	-11,7	11,1	4,9	0,0	0,5	..
Valitsussektori eelarvetasakaal (protsendina SKPst) ²⁾	-3,8	-2,8	-2,0	-2,3	-1,6	-1,0	-0,4	-0,5	-0,4	-4,2	-9,8	-8,1	-3,6	-1,3	-1,4
Riigivõlg (protsendina SKPst) ²⁾	12,4	12,4	14,1	13,6	14,7	15,0	12,5	10,7	9,0	19,8	36,9	44,4	41,9	40,6	42,5
Rahaturu kolme kuu nominaalne intressimäär (protsentides)	8,5	5,4	6,9	4,4	3,8	4,2	3,1	4,4	8,7	8,0	13,1	2,0	1,0	0,9	0,4
Euro nominaalne vahetuskurss ³⁾	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

Allikad: EKP, Eurostat ja Euroopa Komisjon.

1) Esialgne hinnang.

2) 2013. aasta andmed Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognosisist.

3) Läti latti euro kohta.

see näitaja 12,1%ni. Möödunud viie aasta jooksul on toimunud suur väljaränne teistesse ELi riikidesse ja tööjõudu on nüüd tunduvalt vähem. Viimasel paaril aastal aga on väljaränne vähenenud, mis viitab tööjõudunaamika stabiliseerumisele. Samal ajal aga püsivad endiselt tööhõive ja tööpuuduse piirkondlikud erinevused ning oskustööjõu puudus. Pingeline olukord tööturul ja kõrge loomuliku töötuse määr võivad tekitada palkade tõusurvet ja vähendada tulevikus Läti kasvupotentsiaali. Seetõttu on tähtis parandada tööturu toimimist poliitiliste meetmetega.

Kriisieelsel buumiajal rakendati protsükliilist eelarvepoliitikat. Aastatel 2000–2007 oli Läti valitsemis-sektori nominaalne eelarvepuudujääk alla 3% SKPst, kuid samal ajal halvenes hoogsa majanduskasvu varjus struktuurne eelarveseisund. Euroopa Komisjoni hinnangute kohaselt oli Läti eelarvepoliitika 2005.–2008. aastal väga ekspansiivne ning tulude ülelaekumist kasutati lisakulutusteks, mitte puudujäägi kiiremaks vähendamiseks. Kui majandusaktiivsus 2008. aastal järsult vähenes, kahanesid ka valitsussektori tulud ja suurenes eelarvepuudujääk, ületades 2008. aastal 4% SKPst ja ulatudes 2009. aastal peaaegu 10%ni (vt tabel 14). Majandus- ja rahandusajjade nõukogu (ECOFIN) otsustas 2009. aasta suvel algatada Läti suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse ning määras korrigeerimise tähtajaks 2012. aasta. Konsolideerimine, mille Läti ELi ja IMFi järelevalve all ette võttis, oli erakordselt ulatuslik. Valitsussektori nominaalne tarbimine ja investeeringud vähenesid 2010. aastal 2008. aastaga võrreldes peaaegu kolmandiku võrra. Kulude poolel seisnes konsolideerimine peamiselt avaliku sektori töötajate tasude ja vahetarbimise olulises vähendamises. Tulude poolel tõsteti käibemaksu ja eraisikute tulu- ja varamaksu ning laiendati sotsiaalkindlustusmaksete baasi. 2009. ja 2010. aastal tekitasid raskustesse sattunud pangandussektorisse tehtud kapitalisüstitid riigi rahanduses lisapingeid. Sellegipoolest õnnestus konsolideerimise tulemusel vähendada 2012. aastal eelarvepuudujäägi suhet SKPsse 1,3%ni (2009. aastal 9,8%). Riigivõlg kasvas kuni 2007. aastani

suhteliselt mõõdukalt; pärast seda aga kasvutempo kiirenes, nii et 2010. aastal moodustas riigivõlg 44,4% SKPst.

Viimasel ajal seoses eelarve juhtimise tugevdamisega toimunud areng on olnud positiivne. Läti on 2013. aastal jõustunud majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu osaline. Seoses sellega tugevdati riigi eelarveraamistikku – võeti vastu eelarvedistsipliini seadus, mis näeb majandustsükli vaates ja keskpikas perspektiivis ette tasakaalustatud eelarve ning eelarvenõukogu loomise. Euroopa Komisjoni 2013. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks valitsussektori eelarvepuudu-jäägi suhe SKPsse olema jätkuvalt tagasihoidlik (2014. aastal ligikaudu 1%) ning võla suhe SKPsse jääma enam-vähem samaks (2014. aastal 39%).

Läti lähenemisprotsessi on viimase aastakümne jooksul oluliselt mõjutanud rahapoliitika. Läti keskpanka (Latvijas Banka) pikaegne eesmärk on olnud hinnastabiilsus, mis on alates 1992. aastast sätestatud Läti keskpanka seaduses. Selle eesmärgi saavutamiseks kasutas Läti keskpank fikseeritud vahetuskursi režiimi, võimaldades samal ajal kapitali vaba liikumist. Alates 1994. aastast oli Läti lattu seotud IMF-i arvestusühikutega. Pärast 2004. aastal ELiga liitumist pidi Läti ühinema rahaliiduga niipea, kui on saavutanud jätkusuutliku lähenemise. Arvestades ühinemist ERM2ga, sidus Läti oma vääringu 30. detsembril 2004 euroga, kursiks 0,702804 LVL/EUR. 2005. aasta mais ühines Läti ERM2ga ja sidus oma vääringu ühepoolsetl kõikumisvahemikuga $\pm 1\%$ 2004. aasta detsembris fikseeritud keskkursist. Kui 2004. aastal ilmnisid esimesed ülekuumenemise märgid, hakkas Läti keskpank rahapoliitikat karmistama, et piirata laenumahu kasvu. Sellest aga ei piisanud ülemäärase tasakaalustamatuse tekke ning varahindade, eriti eluasemehindade tõusu-langustsükli vältimiseks. Kohanemise alates asus Läti keskpank oma rahapoliitikat lõdvendama. Olles oma baasintressimäär mõne aasta jooksul järk-järgult alandanud, langetas Läti keskpank seda 2013. aasta novembris veel kord (0,25%ni), et tagada alates 1. jaanuarist 2014 sujuv üleminek EKP rahapoliitikale.

Läti pangandussüsteemi osatähtsus SKP on võrreldes enamiku muude ELi riikidega üsna väike. Mitu peamiselt kodumaises omandis pankaga kasutatavad põhilise rahastamisallikana mitteresidentide hoiuseid. Kuigi need pangad annavad siseriiklikul tasandil laene välja üsna piiratud ulatuses, moodustasid nende mitteresidentide hoiuste positsioonid 2013. aasta teisel poolel peaaegu 50% kogu nende hoiuste baasist. Mitteresidentide hoiustele tuginemine kätkeb riske finantsstabiilsusele ja põhjustab valitsusele tingimuslikke kohustusi. Mitteresidentidele suunatud finantsteenustel põhinev ärimudel võib süvendada ka mitut muud riski, nagu näiteks krediidi-, kontsentratsiooni-, likviidsus-, turu- ja rekapitalizeerimisriski. Võimalike riskide ohjamiseks on Läti ametiasutused kehtestanud sellise ärimudeliga pankade suhtes täiendavad, palju rangemad usaldatavusnõuded (täiendavad kapitali- ja likviidsusnõuded teise samba raamistikus ning rangemad kaud- ja kohapealsed kontrollid). Läti ametiasutused peaksid selle valdkonna arengul ka edaspidi silma peal hoidma ning rakendama kõikehõlmavaid mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmeid, ja vajaduse korral täiustama neid loetletud riskide piiramiseks.

Selleks, et Läti saaks euro eelistest täielikult kasu ja et tema kohandumismehhanismid saaksid laienenud valuutapiirkonnas tõhusalt toimida, peab riik jätkama reforme. Läti peaks ajama majanduspoliitikat, mis on suunatud lähenemisprotsessi jätkusuutlikkuse ja pikas perspektiivis kestliku kasvu tagamisele. Selleks on äärmiselt oluline kindlustada aeglane inflatsioon, ohjates eelkõige palgakasvu ja seda vastavalt tööviljakuse arengule. Lisaks tuleb tööturu täieliku potentsiaali rakendamiseks parandada selle toimimist. On äärmiselt oluline, et Läti majanduse võimet tulla toime võimalike riigispetsiifiliste šokkidega ja vältida makromajanduse tasakaalustamatuse kordumist tagataks peale rahapoliitika ka muudes poliitikavaldkondades. Läti ametiasutused on avalikult rõhutanud, et nende põhieesmärk on vältida protsüklist poliitikat ning parandada institutsioonide, ärikeskkonna ja

juhtimise kvaliteeti, et kindlustada majanduse stabiilsus ja konkurentsivõime. Lisaks on nad teatanud, et pühenduvad täielikult stabiilsuse ja kasvu pakti ning fiskaalkokkuleppe alalisele järgimisele, edasiste struktuurireformidele ning finantssektori poliitika jätkuvale tugevdamisele. Nende kohustuste täitmine ja pikaajaline järgimine on hädavajalik, et majanduskeskkond soodustaks keskpikas ja pikas perspektiivis toodangu ja tööhõive jätkusuutlikku kasvu ning tasakaalustatud makromajanduslikke tingimusi ja hinnastabiilsust.

Taustinfo 8

LÄTI EUROALAGA ÜHINEMISE MÕJU STATISTIKALE

Läti ühinemine euroalaga 1. jaanuaril 2014 mõjutab statistika koostamist Lätis ja ka teistes euroala riikides. See on juba kuues kord, mil euroala statistilisi aegridu tuleb uue liikmesriigi lisandumise tõttu muuta. Laienenud euroala statistika ettevalmistamist on vajaduse korral kooskõlastatud Euroopa Komisjoniga. Läti ühinemine euroalaga tähendab seda, et Läti residentidest, k.a juriidilistest isikutest, on saanud euroala residentid. See mõjutab statistikat, mis kajastab euroala residentide omavahelisi ning euroalaväliste residentidega sooritatud tehinguid (vooge) ja nende positsioone, nagu näiteks raha-, maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika, aga ka finantsaruandeid. Nendel juhtudel tuleb Läti ja ülejäänud euroala residentide vahelised tehingud ja positsioonid edaspidi „konsolideerida”, et tagada euroala residentsuse õige määratlus kogu asjaomases statistikas.

Alates 2014. aasta jaanuarist peab Läti täitma kõiki EKP statistikanõudeid, st esitama täielikult ühtlustatud ja võrreldavaid riiklikke andmeid¹. Kuna uue statistika koostamise ettevalmistamine võtab palju aega, hakkasid Läti keskpank (Latvijas Banka) ja EKP ettevalmistusi tegema juba ammu enne Läti ühinemist ELiga. Pärast EKPSi liikmeks saamist 2004. aastal hoogustas Läti keskpank ettevalmistusi EKP raha- ja finants-, finantsstabiilsuse, väärtpaperi-, välis-, valitsussektori ja finantskontode statistika nõuete täitmiseks. Peale selle pidi Läti keskpank tegema vajalikke ettevalmistusi Läti krediidiasutuste lõimimiseks EKP kohustusliku reservi süsteemiga ning täitma selle valdkonna asjakohased statistikanõuded. Lisaks pidi ta tegema vajalikud ettevalmistused Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) statistikavajaduste ja uue ühtse järelevalvemehhanismi teabevajaduste rahuldamiseks.

Euroala teiste riikide andmeesitajate ja keskpankade jaoks tähendas euroala laienemine seda, et alates 2014. aasta jaanuarist peavad nad esitama andmeid Läti residentidega sooritatud tehingute ja positsioonide kohta euroala andmetena, mitte andmetena euroalaväliste residentide tehingute või positsioonide kohta.

Samuti peavad nii Läti kui ka teised euroala riigid esitama tagasiulatuvad ning geograafiliselt ja sektorite kaupa piisavalt liigendatud andmed vähemalt aastani 2004, mil Läti ühines ELiga. Nende andmete põhjal on võimalik koostada euroala ajalisi koondeid tema praeguses koosseisus mõni aasta enne laienemist.

Euroala statistika avaldamiseks on EKP avanud internetis juurdepääsu eri aegridadele. Mõned neist sisaldavad võimalikult kaugele ulatuvaid andmeid praeguse euroala kohta (st koos Lätiga), teised seostavad omavahel euroala eri koosseise alates 1999. aasta 11 liikmest.

1 EKP statistikanõuded on kokku võetud dokumendis „EKP statistika: ülevaade”, aprill 2010.

2 LÄTI KESKPANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE ÕIGUSLIKUD ASPEKTID

EKP on vaadanud aluslepingu artikli 140 järgi läbi Läti keskpanga põhikirja ja Läti muud asjakohased õigusaktid ning hinnanud nende vastavust aluslepingu artiklile 131. EKP hindas Läti õigusaktide vastavust asutamislepingule ja EKPSi põhikirjale positiivselt¹.

EKP ja Läti keskpangad kehtestasid mitmeid õigusakte, et tagada Läti keskpanga lõimumine eurosüsteemiga 1. jaanuaril 2014. Eurosüsteemi õigusraamistikku kohandati seoses majandus- ja rahandusajade nõukogu (ECOFIN) 9. juuli 2013. aasta otsusega tühistada Läti suhtes kehtiv erand². EKP võttis vastu asjakohased õigusaktid, millega nähakse ette ülejäänud kapitali sissemaksmine ning Läti keskpanga välisvaluutareservide ülekandmine EKP-le³, ning kehtestas pangatähtede jaotamise aluse kehtivusega alates 1. jaanuarist 2014⁴. EKP nõukogu võttis kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 27.1 vastu soovitusel Läti keskpanga aastaaruannete välisaudiitorite kohta alates 2014. majandusaastast⁵. EKP vaatas läbi ka oma õigusraamistiku ja tegi sellesse Läti keskpanga eurosüsteemi liikmeks saamisega vajalikuks osutunud muudatusi. Muu hulgas vaadati läbi Läti õigusaktid, millega rakendatakse eurosüsteemi rahapoliitika ja TARGET2 õiguslik raamistik ning mis võimaldavad Läti osapooltel osaleda alates 2. jaanuarist 2014 eurosüsteemi avaturuoperatsioonides. EKP võttis vastu ka otsuse Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Lätis⁶. Viimasena lõpetati Läti keskpanga ERM2s osalemise leping⁷.

Euro kasutuselevõtu tõttu Lätis ning Läti keskpanga lõimumise puhul eurosüsteemiga oli vaja osaliselt muuta ka mõningaid Läti õigusakte. EKPga konsulteeriti seoses Läti õigusaktidega, mis reguleerivad eurole üleminekut, aga ka seoses kohustusliku reservi nõuetega⁸.

Majandus- ja rahandusajade nõukogu (ECOFIN) konsulteeris EKPga seoses oma ettepanekutega nõukogu määruste⁹ muutmiseks, millega anti õigus euro Lätis kasutusele võtta ning määrati kindlaks euro ja Läti lati lõplikult fikseeritud vahetuskurs¹⁰. EKP kiitis kõnealused ettepanekud heaks ja märkis, et nende alusel on võimalik euro Lätis seadusliku maksevahendina kasutusele võtta pärast Läti suhtes kehtestatud erandi tühistamist aluslepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud korras.

1 Vt EKP lähenemisaruanne, juuni 2013.

2 Nõukogu otsus 2013/387/EL, 9. juuli 2013, vastavalt aluslepingu artikli 140 lõikele 2 euro kasutuselevõtu kohta Lätis 1. jaanuaril 2014 (ELT L 195, 18.7.2013, lk 24).

3 Euroopa Keskpanga otsus EKP/2010/53, 31. detsember 2013, kapitali sissemaksmise, välisvaluutareservide ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Läti keskpanga poolt (ELT L 16, 21.1.2014, lk 65).

4 Euroopa Keskpanga otsus EKP/2013/27, 29. august 2013, millega muudetakse otsust EKP/2010/29 euro pangatähtede emiteerimise kohta (ELT L 16, 21.1.2014, lk 51).

5 Euroopa Keskpanga soovitus EKP/2013/42, 15. november 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Läti keskpanga välisaudiitorite kohta (ELT C 342, 22.11.2013, lk 1).

6 Euroopa Keskpanga otsus EKP/2013/41, 22. oktoober 2013, Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Lätis (ELT L 3, 8.1.2014, lk 9).

7 6. detsembri 2013. aasta leping Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel, millega muudetakse 16. märtsi 2006. aasta lepingut Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel, millega kehtestatakse vahetuskursimehhanismi töökord majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis (ELT C 17, 21.1.2014, lk 1).

8 CON/2012/97 ja CON/2013/47.

9 Nõukogu määrus (EL) nr 870/2013, 9. juuli 2013, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2866/98 seoses euro ümberarvestuskursiga Lätis (ELT L 243, 12.9.2013, lk 1), ja nõukogu määrus (EL) nr 678/2013, 9. juuli 2013, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 974/98 seoses euro kasutuselevõttuga Lätis (ELT L 195, 18.7.2013, lk 2).

10 CON/2013/48.

3 LÄTI KESKPANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE PRAKTILISED ASPEKTID

Pärast seda, kui Euroopa Liidu Nõukogu oli 9. juulil 2013 võtnud vastu otsuse euro kasutuselevõtu kohta Lätis 1. jaanuaril 2014, tegi EKP tehnilisi ettevalmistusi Läti keskpanga täielikuks lõimimiseks eurosüsteemiga. Kooskõlas aluslepingu sätetega ühines Läti keskpank eurosüsteemiga täpselt samade õiguste ja kohustustega, mis on nendel ELi liikmesriikide keskpankadel, kus euro on juba kasutusele võetud.

Läti keskpanga eurosüsteemiga lõimumise tehnilised ettevalmistused hõlmasid paljusid valdkondi, nagu näiteks finantsaruandlust ja raamatupidamist, rahapoliitilisi operatsioone, välisvaluutareservide haldust ja valuutaturuoperatsioone, maksesüsteeme, statistikat ning pangatähtede tootmist. Operatsioonide valdkonnas katsetati ettevalmistuste raames ulatuslikult asjaomaseid instrumente, menetlusi ja tehnilisi süsteeme rahapoliitiliste ja valuutaturuoperatsioonide rakendamiseks.

RAHAPOLIITILISED OPERATSIOONID

Euro kasutuselevõttuga Lätis 1. jaanuaril 2014 hakkasid eurosüsteemi kohustusliku reservi nõuded kehtima 61-le Läti krediitiasutusele, mille loetelu on avaldatud EKP veebisaidil. Läti ühinemine euroalaga muutis eurosüsteemi likviidsustingimusi vaid pisut. Euroala krediitiasutuste kohustusliku reservi nõuete kogumaht suurenes vähem kui 0,2% (187 miljonit eurot). 1.–18. jaanuarini 2014 olid Läti autonoomsed likviidsustegurid likviidsust vähendavad, mis suurendas kogu euroala pangandussektori likviidsusvajadust keskmiselt 0,1% (0,5 miljardit eurot).

SISSEMAKSED EKP KAPITALI JA VÄLISVALUUTARESERVIDESSE

Läti keskpanga osa EKP märgitud kapitalis on 30,5 miljonit eurot ehk 0,2821% EKP märgitud kapitalist summas 10,825 miljardit eurot (seisuga 1. jaanuar 2014). Kui Läti keskpank ühines 1. mail 2004 EKPSiga, maksis ta EKP tegevuskuludeks sisse 7% oma osast EKP märgitud kapitalis; seoses EKP kapitali suurendamisega 29. detsembril 2010 vähenes sissemaks 3,75%ni. Ülejäänud osa EKP märgitud kapitalis summas 29,4 miljonit eurot maksis Läti keskpank vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 sisse 1. jaanuaril 2014.

Alates 1. jaanuarist 2014 kandis Läti keskpank kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 30 ja 48.1 ja vastavalt oma osalusele EKP märgitud kapitalis EKP-le üle välisreserve koguväärtuses 163,5 miljonit eurot (85% sellest olid Jaapani jeenides nomineeritud varad ja 15% kuld). Läti keskpank on otsustanud hallata oma osalust EKP Jaapani jeenides nomineeritud reservvaras koostöös Austria keskpangaga. Seoses välisreservide ülekandmisega EKP-le krediteeriti Läti keskpangale kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 30.3 eurodes nomineeritud nõue EKP vastu.

4 EUROSULARAHALE ÜLEMINEK LÄTIS

EUROSULARAHALE ÜLEMINEKU LOGISTILISED ASPEKTID

1. jaanuaril 2014 võttis Läti oma vääringuna kasutusele euro. Üleminek eurosularahale kulges sujuvalt ja pärast kahepäevast perioodi, kui Läti latti ja euro olid ringluses paralleelselt, muutusid europangatähed ja -mündid Lätis ainsaks seaduslikuks maksevahendiks. Alates 1. jaanuarist 2014 oli peaaegu kõigist pangaautomaatidest võimalik välja võtta ainult eurosularaha. Eurosularahale ülemineku kord oli ette nähtud asjakohases kavas, mis oli kooskõlastatud sidusrühmadega.

Logistikapartnerina tegutsenud Saksamaa keskpangak tarnis 110,3 miljonit pangatähte koguväärtuses 3,12 miljardit eurot. Läti keskpang maksab selle laenu pangatähtedena tagasi 2015. aastal. Läti keskpanga poolt tootmisse antavate pangatähtede seerial on seerianumbris täht „C”. Läti keskpang hankis Saksamaa Baden-Württembergi liidumaa rahapajalt 400 miljonit euromünti koguväärtuses 98,8 miljonit eurot.

Ligi 8,0% laenatud europangatähtede ja ligi 40,0% hangitud euromüntide väärtusest jagati enne üleminekut pankade vahel, et need saaksid oma pangaautomaadid täita ning varustada jaemüüjad ja muud kutselised sularahakäitlejad eurosularahaga. Lisaks jagati elanikkonnale umbes 700 000 stardikomplekti väärtusega à 14,23 eurot, et vähendada jaemüüjate sularahavajadust jaanuari esimestel päevadel.

Seoses euro kasutuselevõtuga Lätis vahetasid euroala keskpangad Läti latte eurodeks nimiväärtuse alusel ja tasuta alates 2014. aasta esimesest tööpäevast kuni 28. veebruarini 2014¹¹. Vahetatav summa ei tohtinud ühe inimese ja tehingu puhul ületada 1000 eurot päevas.

Alates 1. jaanuarist 2014 saab kuu kuu jooksul Läti latte eurodeks vahetada tasuta ja fikseeritud kursiga kõigis pangakontorites, kus osutatakse sularahateenuseid. Läti postkontorid osutasid sama teenust kuni 2014. aasta märtsi lõpuni.

Läti keskpang jätkab tähtajatult Läti lati sularaha kokkuostmist.

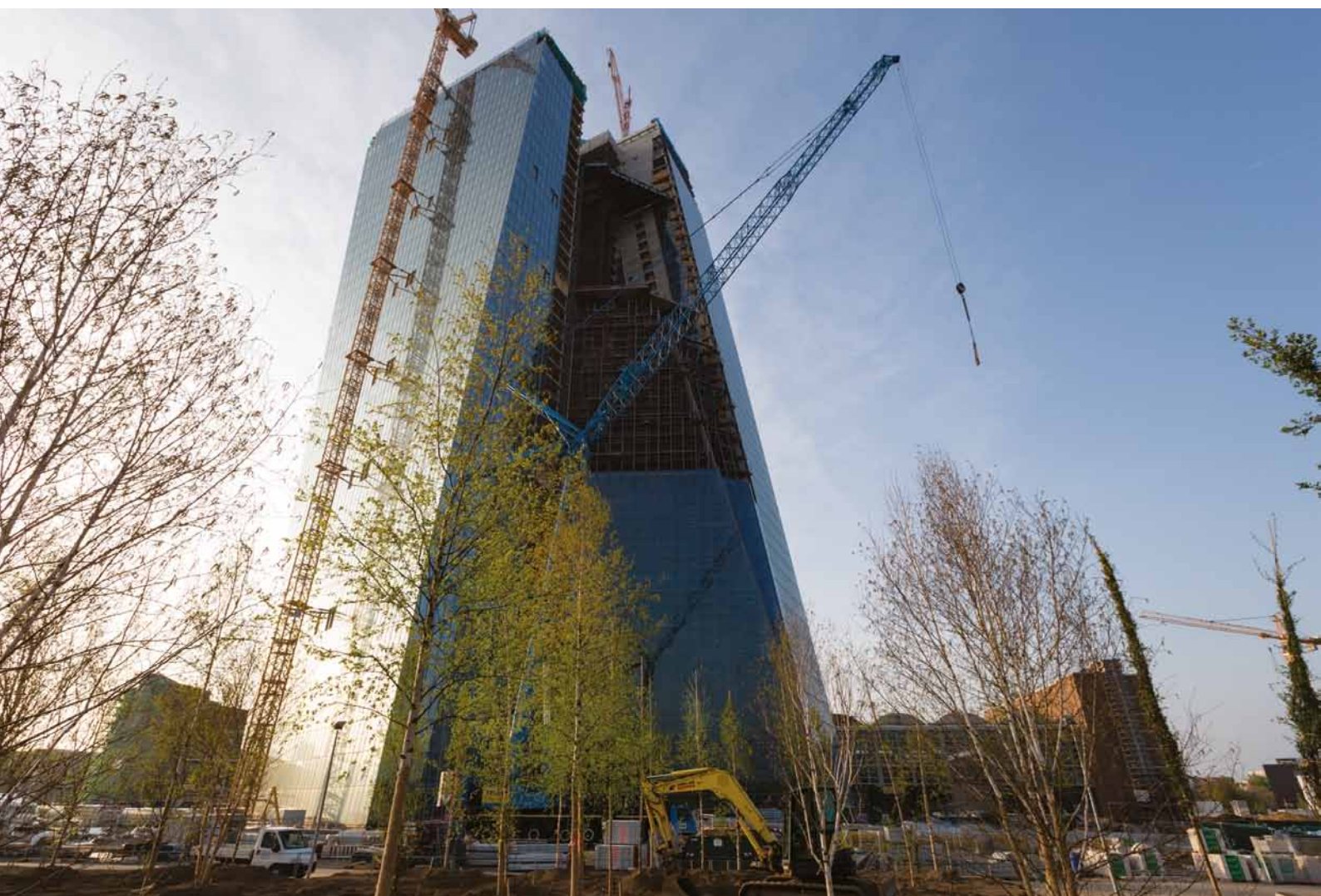
EURO KASUTUSELEVÕTU TEABEKAMPAANIA

EKP valmistab koostöös Läti keskpangaga Läti eurosularahale ülemineku puhul ette ulatusliku teabekampaania. Kampaaniamaterjalide koostamisel võeti arvesse teistes riikides eurosularahale üleminekuga saadud kogemusi. Kasutati massiteabekampaaniat, mis hõlmas tele-, trüki-, väli- ja internetireklaame, arvamusuuringuid, mitmesuguseid trükiseid ja temaatilisi veebilehti. EKP ja Läti keskpanga korraldatud kampaania eesmärk oli tutvustada sularahakäitlejatele ja avalikkusele europangatähtede ja -müntide välimust ja turvaomadusi ning üleminekuga seotud tähtsamaid fakte ja kuupäevi. Kampaaniapartneritele, kellest enamik olid pangad ja riigiasutused, anti juurdepääs EKP elektroonilistele materjalidele õigusega neid kohandada ja kasutada neid oma suhtekorraldustegevuses.

Nagu varasematelgi kordadel, töötas EKP välja „kõneleva kaardi” nägemispuudega inimestele. See sisaldab MP3-faali, kuhu on salvestatud põhiteave europangatähtede ja -müntide kohta.

Lisaks avalikkusele suunatud meetmetele korraldati 12. septembril 2013 valitsuse, kodanikuühiskonna ja meedia esindajatele kõrgetasemeline konverents, kus osales EKP president, Läti keskpanga president, Läti peaminister ja rahandusminister ning Euroopa Komisjoni asepresident.

¹¹ EKPSi põhikirja artiklis 49 on sätestatud, et EKP nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada euro suhtes lõplikult fikseeritud vahetuskursidega vääringute pangatähtede vahetus euroala liikmesriikide keskpankades nende vastavas nimiväärtuses. EKP nõukogu võttis kõnealust pangatähtede vahetamist reguleeriva suunise vastu 24. juulil 2006.

Haljastus on kavandatud Inglise aia stiilis, harmoneerub ümbruskonnaga ning toob esile looduse ilu. See lähtub EKP uute hoonete maastikukujunduse kontseptsioonist, mille autor on Šveitsi ettevõtte Vogt Landscape Architects. Loodava pargimaastikuga soovitakse jäljendada looduslikku jõelammi, kuhu sulanduvad Grossmarkthalle, uus kõrghoone ja funktsionaalsed rajatised. Parki istutatakse üle 700 puu (ligikaudu 25 eri liiki).

4. PEATÜKK

FINANTSSTABIILSUS, EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGUGA SEOTUD ÜLESANDED JA FINANTSLÕIMUMINE

I FINANTSSTABIILSUS

Eurosüsteem aitab kaasa riikide pädevate ametiasutuste poliitika sujuvale rakendamisele seoses krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ja finantsüsteemi stabiilsusega. EKP nõustab Euroopa Komisjoni usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet ja finantsstabiilsust käsitlevate ELi õigusaktide reguleerimisala ja rakendamise teemal. Peale selle pakub EKP Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule (ESRN) tuge haldus-, analüüsi-, statistika- ja logistikavaldkonnas. Alates 2014. aasta novembrist hakkab EKP vastutama euroala suurte panganduskontsernide usaldatavusnõuete täitmise järelevalve eest ning täitma olulisi makrotasandi usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ülesandeid. Sellega annab EKP suure panuse euroala finantsstabiilsusesse.

I.1 FINANTSSTABIILSUSE SEIRE

EUROALA PANGANDUSSEKTOR

Ühe osana oma ülesannetest ja tihedas koostöös EKPSi finantsstabiilsuse komiteega jälgib EKP korrapäraselt finantsstabiilsust ohustavaid riske ning hindab euroala finantsüsteemi šokitaluvusvõimet¹. Selle tähtsa töö keskmes on eelkõige pangad, sest nemad on endiselt euroala peamised finantsvahendajad. Hoolikalt jälgitakse aga ka muid finantseerimisasutusi, näiteks kindlustusandjaid. Paratamatult ulatub jälgimistegevus ka majanduse mittefinantssektoritesse, mis on pangandussektoriga tihedalt seotud viimase vahendajarolli tõttu. Finantsturgude, finantstaristu ja teiste finantseerimisasutuste tähtsuse pärast ning nende sidemete tõttu pankadega jälgib EKPS ka nende finantsüsteemi osade haavatavust. Riskide seire ja hindamise jaoks on välja töötatud analüüsivahendid ja -mudelid, nagu näiteks varajaste ohumärkide mudelid ja makro-stressitestimise vahendid, mille abil saab anda hinnangu pangandussektori üldisele vastupidavusele².

Pinged euroala finantssektoris püsisid 2013. aastal mõõdukad, kuigi rahvusvahelistel finantsturgudel esines suvekuudel rahutusi, mis olid peamiselt seotud Ameerika Ühendriikide rahapoliitilise kursi suhtes valitsevate ootuste muutumisega. Euroala areng kajastas euroala riikides jätkuvat korrigeerimist eesmärgiga tugevdada eelarvepositsioone ja leevendada majanduskasvu pärssivat struktuurset jäikust. Samas aitasid reguleerimisvaldkonnas tehtud edusammud luua pangandussektoris suuremaid kapitali- ja likviidsuspuhvreid, mis parandavad pangandussüsteemi šokitaluvusvõimet ning loovad pankade kasumlikkusele keskpikas kuni pikas perspektiivis jätkusuutlikuma aluse. Üks element on seotud asjaoluga, et ELis võeti vastu Baseli pangajärelevalve komitee uued rahvusvahelised kapitali- ja likviidsusstandardid – kapitalinõuete määrus ja direktiiv, mis jõustusid 1. jaanuaril 2014.

1 EKP on alates 2004. aastast avaldanud finantsstabiilsuse ülevaadet, kord poolaastas ilmutat aruannet euroala finantsüsteemi stabiilsuse kohta.
2 Vt „A macro stress testing framework for assessing systemic risks in the banking sector“, EKP üldtoimetis nr 152, oktoober 2013.

Euroala potentsiaalselt oluliste panganduskontsernide³ finantstulemused jäid 2013. aasta esimeses kolmes kvartalis nõrgaks, mis oli tingitud endiselt suurtest laenukahjumieraldistest ja tulude nõrgast kasvust. Euroala pankade netointressitulu piiras jätkuvalt laenuandmise väike või negatiivne kasv ning madalad intressimäärad. Teenus- ja komisjonitasudest ning kauplemisest saadud tulu osa koguvarades suurenes aasta jooksul tagasihoidlikult. Oluliste panganduskontsernide kulude-tulude suhe vähenes 2013. aasta esimesel poolel, kuid suurenes uuesti kolmandas kvartalis. Suured laenukahjumieraldised näivad olevat tihedalt seotud majandustsükliga ning olid eriti kopsakad raskustes riikide pankade puhul.

Vaatamata suhteliselt kehvale kasumlikkusele on euroala pangad oma kapitalipositsioone pidevalt parandanud. See on saavutatud ühelt poolt kapitali suurendamise ja teiselt poolt riskiga kaalutud varade vähendamise teel, kusjuures kummagi teguri osatähtsus on kõigi oluliste panganduskontsernide seas väga erinev.

Olukord pankade rahastamise turul paranes, kuid killustatus valitseb sellegipoolest. Nii tagamata eelisvõlakirjade kui ka kaetud võlakirjade emiteerimine euroala pankade poolt jäi 2012. aasta tasemest väiksemaks, kuigi pankade keskmised rahastamiskulud langesid oktoobri alguses kõigi tähtsamate võlainstrumentide puhul enam kui kolme aasta madalaimale tasemele. Raskustes riikide väiksemad pangad pidid jätkuvalt katma oma uute tagamata eelisvõlakirjade hinnavaheid rohkem kui suured pangad, samas kui normaliseerunud olukorraga riikides olid hinnavaheed suurte ja väikeste pankade vahel tagasihoidlikumad. Eriti aga hakkasid suured pangad oluliselt rohkem andma allutatud laene, kuigi see kasv algas madalalt tasemelt. Uuringu tulemuste⁴ kohaselt paranesid hulгимүүjatele antud laenude hinnaga seotud ja muud tingimused 2013. aasta esimesel poolel mõnevõrra ja jäid pärast seda samaks. Lisaks parandas pankade rahastamisolukorda hoiuste jätkuv sissevool enamikus riikides. Tänu sellele vähenes muu hulgas pisut killustatus, mis oli varem avaldanud negatiivset mõju mõne raskustes riigi hoiustele. Peale selle vähendasid enamiku raskustes riikide pangad jätkuvalt oma sõltuvust keskpangarahastusest, makstes tagasi kolmeaastastes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides laenatud vahendeid, kuigi tagasimaksmise ulatus oli pangandussektorites varieeruv.

MUUD FINANTSEERIMISETTEVÕTTED

Euroala suurte kindlustusandjate ametlikku kasumlikkust on finants- ja majanduskriis või valdavalt madal tulusus seni vähe mõjutanud; see on suurte ja komplekssete panganduskontsernide omast keskmiselt kaks korda suurem. Omakapitali tootlust toetasid suur investeerimistulu ja head kindlustustehnilised tulemused. Tundub, et kindlustusandjate vastupidavus on seotud ühelt poolt suurte kindlustusandjate mitmekesisusega ja teiselt poolt kindlustustegevuse pikaajalisusega, kuna selles valdkonnas hoitakse varasid reeglina tähtajani ning investeerimistulu oleneb seega turgude kõikumisest vähem. Kasumlikkust vähendas aga 2013. aasta lõpukuudel kantud kahjum, mis oli peamiselt seotud Kesk- ja Ida-Euroopa üleujutustega. Investeerimistulu ei vähenenud ka 2013. aastal kõrge reitinguga riigivõlakirjade väikese tulususe tõttu, kuigi need riigivõlakirjad moodustavad lõviosa paljude euroala kindlustusandjate investeerimisportfellist. Kogu suve rahvusvahelistel võlaturgudel valitsenud hüplikkus mõjutas euroala suurte kindlustusandjate ametlikke kapitalipositsioone rohkem kui nende kasumlikkust. See näitab nende haavatavust tootluse järsu tõusu suhtes, kuivõrd see mõjutab varade hindamist ja seega maksejõulisust.

3 See mõiste hõlmab ligi 130 pankat (nende hulgas 90 ema- ja eraldiseisvat pankat), mille puhul leitakse, et need jäävad ühtse järelevalvemehhanismi raames EKP otsese järelevalve alla.

4 Uuringu „The survey on credit terms and conditions on euro-denominated securities financing and OTC derivatives markets” algatas EKP 2013. aastal ja seda korraldatakse kord kvartalis.

I.2 FINANTSSTABIILSUSE KORRALDUS

ELi finantsstabiilsuse korralduses tehti 2013. aastal tähtsaid edusamme.

2012. aasta juunis esitas Euroopa Komisjon õigusakti ettepaneku, mille eesmärk on luua kogu ELi hõlmav ühtlustatud raamistik pankade maksevõime taastamiseks ja kriisilahenduseks⁵. See raamistik, mida EKP oma arvamuses⁶ üldiselt tervitas, annab ametiasutustele volitused ja vahendid muu hulgas selleks, et tegeleda pankade makseraskustega ning säilitada samal ajal pankade kriitilise tähtsusega funktsioone, kaitsta riigi rahandust ja finantsstabiilsust ning kaasata piisavalt sidusrühmi ja võlausaldajaid. 2013. aastal väljendas EKP heameelt selle üle, et nõukogu leppis juunis kokku kompromiss-tekstis⁷. Pärast seda viidi Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni ja nõukogu kui kaasseadusandjate vahelised läbirääkimised lõpule ning kokkuleppele jõuti 12. detsembril.

Sellest maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistikust saab pangandusliidu võtmeosa. 2013. aasta juulis esitas Euroopa Komisjon õigusakti ettepaneku⁸ ühtse kriisilahendusmehhanismi kohta, mis näeb kõigi pangandusliiduga ühinenud ELi liikmesriikide pankade kriiside lahendamise jaoks ette ühe Euroopa asutuse ja fondi. Nõukogu leppis üldises lähenemisviisis ühtsele kriisilahendusmehhanismile kokku ECOFINi nõukogu 18. detsembri 2013. aasta kohtumisel. Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjon võttis oma seisukoha vastu 17. detsembril. Praegu käivad kõigi kolme institutsiooni vahel läbirääkimised. Õigusakt võetakse eeldatavasti vastu praeguse seadusandliku perioodi jooksul.

Oma arvamuses⁹ määruse ettepaneku kohta väljendas EKP mehhanismi loomisele täit toetust, kuna see aitab tugevdada majandus- ja rahaliidu arhitektuuri ja stabiilsust. Ühtne kriisilahendusmehhanism on ühtse järelevalvemehhanismi vajalik täiendus, mistõttu tuleb see luua ajaks, mil EKP hakkab oma järelevalveülesandeid täitma täies mahus. Seepärast väljendas EKP ühtse kriisilahendusmehhanismi loomise kavandatud ajakavale tugevat toetust. Lisaks näeb määruse ettepanek ette kolm tõhusaks kriisilahenduseks vajalikku tähtsat elementi: a) ühtse Euroopa süsteemi, mis hõlmab kõiki ühtses järelevalvemehhanismis osalevaid liikmesriike, b) ühtse Euroopa ametiasutuse, mis juhib ühtset kriisilahendusmehhanismi ja millel on piisavalt õigusi, et võtta kriiside lahendamiseks euroala ja kogu ELi stabiilsuse huvides meetmeid ning c) ühtse Euroopa fondi, mida rahastatakse kõigi ühtse kriisilahendusmehhanismi alla kuuluvate pankade ennetavatest riskipõhistest sissemaksetest, mida täiendatakse vajaduse korral järeلسissemaksetega.

EKP väljendas arvamust, et ühtses kriisilahendusmehhanismis ette nähtud otsuste tegemise ja hääletamise kord peab tagama otsuste õigeaegse ja tõhusa langetamise. Lisaks peaksid kriisilahendusprotsessis osalevate asutuste ülesanded ja kohustused olema täpselt määratletud. Kriisi lahendamist käivitavate tingimuste hindamise kohta väljendas EKP arvamust, et vastutus selle kindlaksmääramise eest, kas kõnealused tingimused on täidetud, tuleks jätta ainuüksi järelevalveasutusele, s.o EKP-le või asjaomase liikmesriigi järelevalveasutusele. Lisaks asus EKP seisukohale, et kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahend tuleks kasutusele võtta enne 2018. aastat ning et toimiv ühine avalik kaitsemehhanism peaks kavandatud määruse jõustumisel olemas olema. Peale selle soovitas EKP

5 Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega luuakse krediidiasutuste ja investeerimisühingute maksevõime taastamise ja kriisilahenduse raamistik (COM(2012) 280 lõplik).

6 CON/2012/99. Selle arvamuse ja teiste EKP arvamuste üksikasjad on avaldatud EKP veebisaidil.

7 Näiteks EKP presidendi ärakuulamisel Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis 8. juulil.

8 Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediidiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse pankade solveerimisfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010 (COM(2013) 520).

9 CON/2013/76.

ühtse solveerimisnõukogu koosseisu puhul, et tal peaks olema avatud kutse osaleda nõukogu igal koosolekul vaatlejana, et säilitada järelevalve- ja solveerimiskohustuste lahusus.

Vaja on toimivat ühtset kriisilahendusmehhanismi. Eeldatavasti jõuavad kaasseadusandjad selles läbirääkimisi pidades kokkuleppele. EKP leidis, et nõukogu üldist lähenemisviisi tuleb muuta, et juhtimisraamistik hõlbustaks pangakriiside lahendamiseks vajalike kiirete ja tõhusate meetmete võtmist. Kokkulepet on vaja ka selleks, et anda ühtsele kriisilahendusmehhanismile juurdepääs ühtsele avalikule kaitsemehhanismile. Selleks võiks olla krediidiliin ühtsesse kriisilahendusfondi. Kui see aktiveeritakse, teenitakse sedasi antud krediit täielikult erasektorist tagasi. Ühtse kriisilahendusmehhanismi tulevane raamistik peaks ette nägema tiheda koordineerimise mehhanismi kriisilahendus- ja järelevalveharu vahel, austades ja täites samas vastavaid institutsioonilisi kohustusi. Nii ühtne kriisilahendusmehhanism kui ka ühtne järelevalvemehhanism on pangandusliidu integreeritud finantsraamistiku olulised osad, mis aitavad asjaomastes liikmesriikides murda sidet pankade ja riigi vahel ning pidurdada praegu finantsturgudel toimuvat killustumist.

2013. aastal jätkas EKP finantsstabiilsuse nõukogu (FSB) töö toetamist selle nimel, et kõrvaldada süsteemselt oluliste asutustega seotud negatiivsed mõjud ja käsitleda nn *too big to fail*-probleemi. 2013. aasta juulis andis FSB välja täiendava juhise tõhusate kriisilahendusstrateegiate, stressistsenaariumide ja maksevõime taastamist käivitavate asjaolude kohta, aga ka kriitilise tähtsusega funktsioonide kindlaksmääramise kohta. See juhise aitab ametiasutustel täita ja rakendada nõukogu maksevõime taastamise ja kriisilahenduse nõudeid. EKP kavatab FSBd toetada ka edaspidise poliitilise arengu käigus, nagu see määrati kindlaks 2013. aasta septembris Peterburis toimunud G20 tippkohtumisel, eriti seoses väljatöötamisel oleva ettepanekuga oma tegevuse lõpetanud või tegevust lõpetamas olevate rahvusvaheliste süsteemselt oluliste finantseerimisasutuste kahju katmise võime kohta, mis esitatakse 2014. aasta novembris Brisbane'is toimuval G20 tippkohtumisel.

Seoses rahvusvaheliste süsteemselt oluliste pankade kahju katmise võime suhtes kehtestatud rangemate nõuetega toetas EKP endiselt Baseli komitee tööd hindamismetoodika täpsustamisel. Raamistiku ajakohastatud versioon koos täpsustustega ning aruandlusjuhise avaldati 2013. aasta juulis.

2013. aastal esitas EKP veel mitu arvamust finantsstabiilsuse korralduse kohta¹⁰.

1.3 ÜHTSE JÄRELEVALVEMEHHANISMI LOOMISE EDENEMINE

Määruse ühtse järelevalvemehhanismi loomise kohta (edaspidi „ühtse järelevalvemehhanismi määrus”)¹¹ võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu 15. oktoobril 2013 ja see jõustus 3. novembril 2013. Määruse kohaselt hakkab EKP uusi järelevalveülesandeid täitma alates 4. novembrist 2014, et kaitsta krediidasutuste ohutust ja usaldusväarsust ning finantssüsteemi stabiilsust.

Pärast määruse jõustumist nimetas EKP nõukogu ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu esimehe kandidaadiks Danièle Nouy. Kui Euroopa Parlament oli EKP nõukogu ettepaneku heaks kiitnud, võttis majandus- ja rahandusajade nõukogu (ECOFIN) detsembris vastu rakendusotsuse. Järelevalvenõukogu aseesimees Sabine Lautenschläger nimetati ametisse 2014. aasta veebruaris.

¹⁰ Vt nt CON/2013/2, CON/2013/3, CON/2013/21 ja CON/2013/50.

¹¹ Nõukogu määrus (EL) nr 1024/2013, 15. oktoober 2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidasutuste usaldatusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga.

Ettevalmistused ühtse järelevalvemehhanismi loomiseks algasid 2012. aasta suvel kõrgetasemelise rühma juhtimisel, mille esimees oli EKP president. Tehnilised ettevalmistused tegi järelevalvetöörühm. Mõlemas rühmas olid esindatud kõigi liikmesriikide pädevad asutused. Lisaks on teabevahetuse ja koostöö edendamiseks konkreetsetes küsimustes moodustatud projektirühm, kuhu kuuluvad EKP ning mõne liikmesriigi järelevalve- ja finantsstabiilsuse spetsialistid.

Peale selle moodustas EKP üksuse ettevalmistuste sisekoordineerimiseks. Järelevalve siserühm jälgib EKP poolt ühtse järelevalvemehhanismiga seoses loodud üldkava edenemist. Lisaks on ettevalmistuste ja mehhanismiga seotud värbamise toetamiseks moodustatud spetsiaalne personalirühm.

Järelevalve tööühma egiidi all toimuvad tehnilised ettevalmistused jagati viide valdkonda, mille eest vastutasid nii EKP kui ka liikmesriikide pädevate asutuste esindajad. Esimeses valdkonnas kaardistati euroala pangandussüsteem. Selleks koostati kõigi ühtse järelevalvemehhanismi alla kuuluvate üksuste kataloog koos andmetega euroala panganduskontsernide ülesehituse ja koosseisu kohta. Analüüsimist toetas uus võrdlusandmebaas (vt 2. peatüki punkt 4), kuhu kogutud andmete põhjal valis EKP välja institutsioonid, mida hakatakse ühtse järelevalvemehhanismi raames põhjalikult hindama¹². Lisaks liigitatakse pangad nende andmete põhjal enne mehhanismi käivitumist potentsiaalselt olulisteks või vähem olulisteks.

Teises valdkonnas, mille eest vastutas EKP ja liikmesriikide pädevate asutuste õigusekspertidest koosnev rühm, töötati välja raammääruse eelnõu, mis hakkab reguleerima ühtse järelevalvemehhanismi määruse artikli 6 rakendamise korda ja eelkõige krediidasutuste olulisuse hindamise metoodikat. Lisaks on eelnõus kindlaks määratud EKP ja liikmesriikide pädevate asutuste vahelise koostöö kord ühtse järelevalvemehhanismi raames. Peale selle valmistati selles valdkonnas ette määruse eelnõu üldsusega konsulteerimise kohta, mis algas 2014. aasta veebruaris, ning anti õiguslikku nõu mitmesuguste muude asjakohaste õigusaktide küsimustes seoses mehhanismi institutsioonilise ja õigusraamistiku arendamisega (nt halduskaristuste teemal), aga ka mitmesugustes mehhanismiga otseselt seotud õiguslikes pangandus- ja järelevalveküsimustes.

Kolmandas valdkonnas keskenduti sellele, et töötada välja ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvesüsteem, mis hõlmaks kõiki pangandusjärelevalve protsesse, menetlusi ja meetodeid. Kaalumisel olevate protsesside eesmärk on tagada kõigi ühtse järelevalvemehhanismi alla kuuluvate krediidasutuste ühtlustatud ja kvaliteetne järelevalve. Lisaks töötati välja riskianalüüsisüsteem, mis hõlmab riskianalüüside ulatust ja aluspõhimõtteid, metoodikat, andmete esitamist ja järeltestimist. Metoodika põhineb ühelt poolt kvantitatiivsetel näitajatel ja teiselt poolt kvalitatiivsetel sisenditel ning on mõeldud kasutamiseks kõigi ühtse järelevalvemehhanismi alla kuuluvate pankade puhul. Veel üks metoodika töötati välja järelevalveks ja hindamiseks seoses kapitali- ja likviidsusvajaduste kvantifitseerimisega. Peale selle keskenduti selles valdkonnas EKP ja liikmesriikide pädevate asutuste vahelisele koostööle ühtse järelevalvemehhanismi raames, ja määrati kindlaks järelevalve menetlus ja kord. Oluliste asutuste igapäevase järelevalvega hakkavad tegelema ühised järelevalverühmad, mida juhib EKP ning kuhu kuuluvad nii EKP kui ka liikmesriikide pädevate asutuste eksperdid. Samuti on välja töötatud kohapealsete kontrollide metoodika.

Neljandas valdkonnas vaadati läbi olemasolevad aruandlusmudelid, keskendudes eelkõige andmete detailsusele, nende esitamise sagedusele ja esitamisel esinevatele hilinemistele, asutuste puhul katvusega seotud küsimustele ning olemasoleva teabe konsolideerimistasemele (s.o kontserni või üksikasutuse tasandil). Järelevalves kasutatavate üksikasjalike laenuandmete kättesaadavust uuriti koostöös EKP

12 Teatis – põhjalik hindamine, EKP, oktoober 2013 (avaldatud EKP veebisaidil).

ja liikmesriikide pädevate asutuste statistikaüksustega. Eraldi tähelepanu pöörati eri euroala riikides kasutatavatele raamatupidamiseeskirjadele. Aasta jooksul koguti kahel korral riskianalüüsisüsteemi jaoks järelevalveandmeid.

Viiendas valdkonnas oli eesmärgiks koostada ettepanek metoodika kohta, mida saab kasutada varade kvaliteedi hindamiseks, mis on üks ühtse järelevalvemehhanismi määrusega ette nähtud põhjaliku hindamise kolmest osast. Kõnealune põhjalik hindamine, mis tuleb teha vähemalt oluliste pankade suhtes, koosneb kolmest üksteist täiendavast sambast: a) riskianalüüs, et selgitada välja põhiriskid pankade bilansis, sh likviidsus, finantsvõimendus ja rahastus; b) eespool mainitud varade kvaliteedi hindamine, mille käigus hinnatakse pankade bilansi varade poolt seisuga 31. detsember 2013; ning c) stressitest, mis tehakse varade kvaliteedi hindamise tulemuste põhjal ja täiendab seda, prognoosides pankade šokitaluvusvõimet raskuste korral.

Kui põhjalik hindamine 2013. aasta novembris algas, loodi nii kesk- kui ka liikmesriikide tasandil spetsiaalne juhtimisstruktuur, et juhtimine ja otsuste tegemine oleks tõhus ja kiire. Kesktasandil kuulub sellesse struktuuri järelevalvenõukogule alluv põhjaliku hindamise juhtkomitee (mida juhib EKP ning kuhu kuulub neli EKP ja kaheksa liikmesriikide pädevate asutuste kõrgetasemelist esindajat), EKP juures asuv keskne projektijuhtimise talitus, liikmesriikide kvaliteedi tagamise ja tehnilise abi rühmad ning stressitestimise rühm. Liikmesriikide tasandil juhitakse projekti neljal astmel: juhtkomitee, projektijuhtimise talitus, kontrollirühmad, kelle ülesanne on hinnata bilansse, ning üks kvaliteeditagamise ja tehnilise abi rühm. EKP on määranud Oliver Wymani isikuks, kes toetab EKP vahetu järelevalve all toimuva oluliste pankade põhjaliku hindamise ettevalmistamist ja rakendamist. Oliver Wyman toetab EKP-poolset juhtimist ja koordineerimist ning tagab projekti jaoks vajalikud finantsnõustamisteenused, eelkõige hindamismetoodika täpsustamisel. Lõplik vastutus põhjaliku hindamise eest jääb EKP nõukogule.

2014. aastal tegeletakse näiteks selliste küsimustega nagu personal; ühtse järelevalvemehhanismi lõivuraamistik; IT-taristu; andmekogumine, kvaliteedi juhtimine ja analüüsimine; ning infohaldus. Samuti on lõpule viidud ühtse järelevalvemehhanismi juhtimis- ja õigusraamistik ning lisaks tegeletakse sellega, et olema oleks piisavalt kontoriruumi. Avalikkuse teavitamiseks ühtse järelevalvemehhanismiga seotud küsimustest on käimas mitmesuguseid algatusi. Et EKP saaks oma uusi järelevalveülesandeid täita, on praegu moodustamisel neli uut peadirektoraati ja üks sekretariaat. Töötajad värvatakse neisse 2014. aastal.

Ühtse järelevalvemehhanismi loomine on seni hästi edenenu. EKP püsib graafikus ja on valmis alates 2014. aasta novembrist oma uusi ülesandeid täitma.

2 EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU TÖÖGA SEOTUD ÜLESANDED

2.1 INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) vastutab ELi finantsüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest, aidates ennetada ja leevendada finantsstabiilsuse süsteemseid riske. Nõukogus on EKP, liikmesriikide keskpankade ja järelevalveasutuste, Euroopa järelevalveasutuste, Euroopa

Komisjoni ning majandus- ja rahanduskomitee esindajad. Kõik need institutsioonid on esindatud ESRNi haldusnõukogus ja mõned ka selle allorganites.

ESRNi sekretariaat vastutab nõukogu igapäevase töö eest. Nõukogus on 28 töötajat, kellele EKP pakub tuge analüüsi-, statistika-, logistika- ja haldusvaldkonnas. Lisaks lähetavad liikmesinstitutsioonid oma töötajaid ESRNi tööle. Koostöö teiste ELi institutsioonidega ja Euroopa järelevalveasutustega on ESRNi tegevuse lahutamatu osa.

ESRN seirab ja määrab kindlaks ELi finantsüsteemi kui terviku süsteemseid riske, analüüsides nii tsüklilisi ohte kui ka struktuurseid haavatavusi. Ta keskendub eelkõige makromajandustingimuste halvenemise ja finantsüsteemi nõrkuste vahelistele seostele. Konkreetsemalt võib valdkondadest nimetada riigi ja finantssektori suhteid, omavahelist seotust ja nakkusohtu (s.o pankadevaheliste võrgustike kaudu ja krediidiriski vahetustehingute kaudu tekkiva vastaspoole risk), sektoririske, varipangandust, väärtpaperitega rahastamise tehinguid ja taristut.

2013. aastal keskendus ESRN oma töös peamiselt makrotasandi usaldatavusjärelevalve vahenditele, luues asjakohase eesmärkide, vahendite ja näitajate raamistiku. Tema töö põhiharud hõlmasid likviidsust, kinnisvara ning süsteemseid ja vastutsüklilisi puhvreid. 15. juunil 2013 avaldas ESRN oma soovitus makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika vahe-eesmärkide ja instrumentide kohta (ESRN/2013/1)¹³. Selles on esitatud näitlik loetelu makrotasandi usaldatavusjärelevalve instrumentidest, mida liikmesriigid võiksid kasutada.

Aasta jooksul viis ESRN lõpule oma välisväeringus laene käsitleva soovitus (ESRN/2011/1)¹⁴ rakendamise hindamise. Tulemustest selgus, et liikmesriigid olid soovitus edukalt järginud. Hindamist korratakse siis, kui laenuitingimused jõuavad tagasi kriisieelsele tasemele. 2013. aastal algatas ESRN ka riigi ametiasutuste makrotasandi usaldatavusjärelevalve pädevust käsitleva soovitus (ESRN/2011/3)¹⁵ rakendamise hindamise.

Oma aruandekohustuse täitmiseks kasutab ESRN mitmesuguseid kanaleid, sh ärakuulamisi Euroopa Parlamendis. 2013. aastal esines ESRNi eesistuja kolmel korral Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis.

ESRN avaldas oma 2012. aasta aruande 8. juulil 2013. Samal päeval saatis ESRNi eesistuja ELi ametiasutustele avaliku kirja ESRNi esseeisva läbivaatamise kohta. Sellele oli lisatud kõrgetasemelise rühma aruanne, mille kaasautorid olid EKP asepresident Vítor Constâncio, ESRNi tehnilise nõuandekomitee esimees Stefan Ingves ja ESRNi teadusliku nõuandekomitee esimees professor André Sapir.

2.2 EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGULE ANALÜÜSI, STATISTIKA, LOGISTIKA JA KORRALDUSE VALDKONNAS PAKUTAV TUGI

Ka 2013. aastal tagas EKP ESRNile sekretariaaditeenuseid ning pakkus seega ESRNile tuge analüüsi, statistika, logistika ja korralduse valdkonnas. ESRNi kolmandalgi tegevusaastal aitas EKP kaasa kogu ELi hõlmavate süsteemsete riskide korrapärasele seirele, avastamisele ja hindamisele.

¹³ ELT C 170, 15.6.2013, lk 1.

¹⁴ ELT C 342, 22.11.2011, lk 1.

¹⁵ ELT C 41, 14.2.2012, lk 1.

ANALÜÜSIVALDKONNAS PAKUTAV TUGI

Nagu varasematelgi aastatel, pakkus EKP ESRNile analüüsivaldkonnas tuge, aidates koostada korralisi aruandeid ELi finantssüsteemi süsteemsete riskide ja nende võimaliku mõju kohta.

EKP pakub eeskätt süsteemsete riskide kindlaksmääramiseks nii eksperditeadmisi kui ka turu-uuringute käigus kogutud andmeid. Süsteemsete riskide korralisel järelevalvel ja hindamisel kasutatakse ka ESRNi mitmesugustelt liikmesinstitutsioonidelt saadud teavet. Süsteemse riski näitajad ja varajase hoiatuse süsteemid on ESRNi riskiseiretööd toetavad tähtsad analüüsivahendid. Riskide hindamist toetavad eelkõige makrotasandi stressitestide tegemise vahendid ning riskide levikanalite ja leviku analüüs, mille abil hinnatakse ja liigitatakse konkreetsete riskide võimalikku ulatust.

Peale selle osales EKP ka ESRNi süsteemsete riskide hindamiseks tehtavas töös ning aitas koostada soovitusi reguleerimisküsimuste ja seadusandlike algatuste kohta. Viimasel ajal on EKP tegelema viie uue töövaldkonnaga¹⁶. Need on seotud makrotasandi usaldatavusjärelvalve vahenditega ja ülesannetega, mille kapitalinõuete määrus ja direktiiv (CRR/CRD IV) ESRNile ette näevad. Need ESRNi instrumentide tööühma alla loodud valdkonnad peaksid hõlmama institutsioonilisi aspekte, makrotasandi usaldatavusjärelvalve vahendite aktiveerimise, korrigeerimise ja inaktiveerimise korda (sh näitajaid) ning süsteemsete riskide ennetamist ja leevendamist. Lisaks juhtis EKP instrumentide tööühma eksperdirühma, mis tegeleb juhistega vastutsükliliste kapitalipuhvrimäärade kindlaksmääramise kohta.

ESRNi tehnilise nõuandekomitee ja selle allorganite kaudu toimivas koostöös liikmesriikide keskpankade ja järelevalveasutustega ning Euroopa järelevalveasutustega vaatab EKP korrapäraselt läbi olemasolevaid töövahendeid, et täiustada pidevalt analüüsiraamistikku ning vajaduse korral töötada välja uusi vahendeid analüüsivaldkonnas avastatud lünkade täitmiseks.

Selles töös on tähtis osa EKPSi makrotasandi usaldatavusjärelvalve uuringute võrgustikul¹⁷. Seni on töö toimunud võrgustiku kolmes peamises valdkonnas: a) finantsstabiilsust ja majandustulemusi seostavad makrorahanduslikud mudelid, b) varajase hoiatuse süsteemid ja süsteemse riski näitajad ning c) nakkusohutude hindamine.

2013. aasta novembris korraldas EKP varajase hoiatuse vahendite teemal seminari, kus käsitleti ka muid makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitikat toetavaid vahendeid. Seminaril osalesid ESRNi makrotasandi usaldatavusjärelvalve uuringute võrgustiku ja instrumentide tööühma vastutsükliliste kapitalipuhvrimäärade kindlaksmääramise juhistega tegeleva eksperdirühma liikmed. Üritus andis võimaluse koondada teadlaste ja poliitikute eri arusaamu.

STATISTIKATUGI

Ka 2013. aastal pakkus EKP liikmesriikide keskpankade kaasabil mitme kanali kaudu ESRNile statistikatuge, olles täielikult teadlik tõsiasi, et usaldusväärsete andmete kogumine ja levitamine on süsteemsete riskide avastamisel, hindamisel ja leevendamisel võtmetähtsusega.

Kooskõlas otsusega ESRN/2011/6¹⁸ varustas EKP ESRNi korrapäraselt rohke EKPSi puudutava statistika ja muu teabega. Euroopa järelevalveasutused ja EKP võtsid omavahelises tihedas koostöös meetmeid, et parandada Euroopa järelevalveasutuste poolt EKP-le esitatava järelevalvealase

16 Need on: a) kinnisvaraga tegelemise vahendid; b) likviidsusega tegelemise vahendid; c) süsteemselt oluliste pankade ja süsteemsete riskidega tegelemise vahendid; d) paindlikkuspakett; ja e) vahendite koordineerimispakettide moodustamine.

17 Võrgustiku moodustamise kiitis EKP üldnõukogu heaks 2010. aastal. Selle eesmärk on töötada välja peamised teoreetilised alused, mudelid ja/või vahendid, mis edendaksid ELi makrotasandi usaldatavusjärelvalve parandamist käsitlevaid teadusuuringuid.

18 EL T C 302, 13.10.2011, lk 3.

koondteabe kvaliteeti. Lisaks astus EKP samme tagamaks, et EKPSi mittedalajane avaldamata statistiline teave oleks Euroopa järelevalveasutustele ja ESRNile kättesaadav. See teabevahetus EKPSi, ESRNi ja Euroopa järelevalveasutuste vahel kajastab ka ESRNi andmete kontaktrühma tähtsat tööd institutsioonidevahelise koostöö edendamisel selleks, et parandada andmete asjakohasust, usaldusväärsust ja õigeaegsust.

Tänu oma eksperditeadmistele statistikavaldkonnas panustab EKP ka edaspidi oluliselt ESRNi riskiseire ja -analüüsiga seotud töösse – seda oma makrotasandi usaldatavusjärelevalve kvartaliülevaadetega, mis sisaldavad üksikasjalikku statistilist teavet ELi ja riiklike finantssüsteemide süsteemsete riskide eri mõõtmete kohta. 2013. aastal täiendas neid ülevaateid ELi liikmesriikide pangandussüsteemide riskide hindamise poolaastakokkuvõtte, mille eesmärk oli toetada arutelu liikmesriikide erinevuste ja nende pangandussektorite arengu teemal.

Lisaks osales EKP ESRNi riskinäidikute läbivaatamisel ja edasiarendamisel, et need vastaksid ELi finantssektoris suurenevatele riskidele. Kuna need annavad teavet finantssüsteemi riskide ja haavatavuste kohta, on ESRNi riskinäidikud tähtis teavitustahand, mis aitab ESRNil täita oma aruandekohustust avalikkuse ees. Alates 2013. aasta märtsist on ESRNi riskinäidikud olnud kättesaadavad ka EKP statistika andmeidas¹⁹.

3 FINANTSREGULATSIOON JA -JÄRELEVALVE

3.1 PANGANDUS

2013. aastalgi osales EKP finantsregulatsiooni ja -järelevalve valdkonna töös nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil.

ELi finantssüsteemi vastupidavuse suurendamisel tehti 2013. aastal suur samm edasi – kapitalinõuete määruse ja direktiiviga (CRR/CRD IV)²⁰ rakendati Baseli pangajärelevalve komitee (BCBS) uued rahvusvahelised kapitali- ja likviidsusstandardid (Basel III). Määruse sätted on alates 1. jaanuarist 2014 kõigis liikmesriikides vahetult kohaldatavad. Sellega on kogu ELis loodud ühtne finantsregulatsiooni ja -järelevalve reeglistik, mis tagab siseturul finantsteenuseid osutavate asutuste võrdse reguleeriva kohtlemise ja tõhustab Euroopa finantslõimumist. See reeglistik loob ühtlasi kindla aluse eeskirjade ühtseks kohaldamiseks ühtse järelevalvemehhanismi kontekstis, mis hakkab täielikult toimima 2014. aasta novembris (vt käesoleva peatüki punkt 1).

Keskpanga perspektiivist vaadatuna on uute likviidsuseeskirjade asjakohane ülesehitus ja kalibreerimine eriti tähtis, kuna uued nõuded võivad mõjutada rahapoliitikat ja rahaturgude toimimist. Seda silmas pidades hindab EKP oma seiretegevuse käigus nii likviidsuskattekindluse kui ka stabiilse netorahastamise kindlustamise mõju. Eelkõige on EKP osalenud BCBSi töös eesmärgiga tagada, et likviidsuskattekindluse reageerib keskpangalikviidsuse suurenemisele ja vähenemisele sobivalt

¹⁹ Vt rubriik „Reports” andmeida veebisaidil <http://sdw.ecb.europa.eu>.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL, 26. juuni 2013, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ.

ning et BCBSi poolt 2013. aasta jaanuaris avaldatud muudetud kordaja kajastab EKP seisukohti²¹. ELi tasandil annab kapitalinõuete määrus Euroopa Pangandusjärelevalvele (EBA) volituse koostada juhiseid ja hinnata likviidsuse reguleerimist. Nii näiteks on EBA volitatud hindama likviidsuskatte-kordaja majanduslikku mõju ning andma aru likviidsete varade sobivate ühtsete määratluste kohta. EKP osaleb selles töös likviidsuse reguleerimise ja rahapoliitika vaheliste seoste täpse hindamise eesmärgil. Seda käsitleb ka 2014. aasta jooksul väljatöötatav õigusakt. Stabiilse netorahastamise kordaja puhul tegeleb EBA veel selle suhtarvu jälgimiseks andmete kogumisega. Edasine töö jätkub vastavalt BCBSi edusammudele.

3.2 VÄÄRTPABERID

EKP oli 2013. aastal väärtpaberite reguleerimise valdkonnas väga tegus.

Pärast 2012. aastal avalikuks tulnud viitemääradega manipuleerimist on EKP aktiivselt osalenud viiteintressimäärade reformimisel, mida on korraldanud Euroopa Komisjon, EBA ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) ning Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon (IOSCO).

Kuigi lõppkasutajate vajadustele kõige paremini vastavate viitemäärade valik on lõpuks ikkagi kasutajate endi otsustada, on nende süsteemse olulisuse tõttu põhjendatud keskpankade aktiivne osalemine reformiprotsessis, et säilitada euroala tähtsate viiteintressimäärade usaldusvärsus, terviklus ja representatiivsus. EKP on selles töös osalenud järgmistel viisidel: a) osalenud reguleerimisasutuste algatatud avalikel konsultatsioonidel; b) juhtinud avalikult pankade tähelepanu asjaolule, et nad peavad seni, kuni õigusraamistikku veel täpsustatakse, tegutsema vastutustundlikult ja võtma peamiste viitemäärade kaitsmise eest kollektiivse vastutuse, vältides sedasi võimalikke häireid finantsturgude toimimises; c) tegutsenud katalüsaatorina turualgatuste puhul, mille eesmärk on hinnata praeguste viitemäärade, eriti EURIBORi reformimise võimalusi, ning rahaturgudel toimuvate tehingute kohta andmete kogumine EURIBORi haldava ettevõtte (Euribor-EBF) jaoks, et uurida tehingupõhise tagamata rahaturu viitemäära teostatavust; ning d) osalenud finantsstabiilsuse nõukogu poolt võrdlusaluste reformimiseks moodustatud ametliku sektori juhtrühma töös²². 2013. aastal valmistas EKP ette ka arvamuse ühe Euroopa Komisjoni ettepaneku kohta, mis käsitleb finantsinstrumentide ja lepingute puhul võrdalusena kasutatavaid indekseid puudutavat määrust²³.

EKP osales ka varipanganduse regulatsiooni tugevdamise algatustes, võttes osa finantsstabiilsuse nõukogu tasandil toimunud poliitilistest ja reguleerimisaruteludest. Eelkõige aitas EKP läbi vaadata varipanganduse järelevalve ja reguleerimise tugevdamise soovitusi, mille FSB avaldas 29. augustil 2013²⁴. Soovitused kehtestavad raamistiku, tegelemaks finantsstabiilsuse riskidega, mille toovad kaasa muud varipanganduse üksused kui rahaturufondid ja väärtpaberitega rahastamise tehingud. FSB soovitusel rõhutati ka vajadust suurema läbipaistvuse järele repo- ja väärtpaberite laenu tehingutes, arvestades nende olulisust rahapoliitika rakendamisel ja finantsstabiilsuse tagamisel. Selle valguses uurib EKP võimalust luua tagatud rahastamistehingute andmeid koondav Euroopa asutus, arvestades vajadust kasutada olemasolevat turutaristut ja vähendada aruandvate üksuste koormust.

21 Basel III likviidsuseeskirjad näevad ette likviidsuskatte-kordaja järkjärgulise rakendamise. See algab 2015. aastal 60%ga, mis tõuseb igal järgneval aastal kümme protsendipunkti, kuni 100% saavutamiseni 2019. aastal. ELis näeb kapitalinõuete määrus kordaja rakendamise ette juba 2018. aastal.

22 EKP algatuste kohta viitemäärade reformi valdkonnas vt artikkel „Reference interest rates: role, challenges and outlook” EKP kuubülletääni 2013. aasta oktoobrinumbris.

23 Vt CON/2014/2.

24 Täielik dokumentatsioon on avaldatud aadressil <http://www.financialstabilityboard.org>.

3.3 RAAMATUPIDAMINE

Ka 2013. aastal osales EKP mitmesuguste foorumite, sh BCBSi allüksuste ja EBA raamatupidamisarvestuse töös.

Kogu aasta jooksul jätkasid Rahvusvaheline Raamatupidamisstandardite Nõukogu (IASB) ja USA Raamatupidamisstandardite Nõukogu (FASB) tööd oma raamatupidamisraamistike vastavusse viimiseks. Lisaks rendiküsimustele tegeleti peamiselt finantsinstrumentide projekti lõpuleviimisega. See hõlmas finantsvarade ja -kohustuste klassifitseerimist ja mõõtmist, väärtuse langust ja riskimaandamisinstrumentide arvestust.

Finantsinstrumentide arvestus on finantsstabiilsuse seisukohalt oluline sellepärast, et nende instrumentide tõttu võib pankade tuluaruannetes tekkida kõikumine, mis võib omakorda suurendada finantssüsteemi protsüklilisust. Praeguste ettepanekutega väärtuse languse kohta püütakse lahendada oodatava krediidikahju liiga hilise ja ebapiisava arvestamise probleemi. IASB ja FASB on selles küsimuses ikka veel väga erinevatel seisukohtadel ning seetõttu pole selle projekti lõpetamist oodata enne 2014. aasta esimest poolt.

IASB andis 2013. aasta lõpus välja riskimaandamisinstrumentide arvestuse uue standardi. Selle eesmärk on õpetada investoreid paremini mõistma riskijuhtimistegevust ning hindama tulevaste rahavoogude suurust, ajastust ja ebakindlust, mis peaks finantsstabiilsust parandama.

Finantsstabiilsuse seisukohalt on oluline ka rendiarvestus, kuna see mõjutab tõenäoliselt pankade finantsvõimenduse suhtarvude arvutamist Basel III kapitaliraamistiku alusel. Selle küsimusega tegeleb nii IASB kui ka FASB ning EKP jälgib arutelu tähepanelikult.

4 FINANTSLÕIMUMINE

Eurosüsteem ja EKPS toetavad Euroopa finantslõimumist järgmisega: a) jälgivad finantslõimumist ning kasvatavad selles valdkonnas teadlikkust; b) edendavad erasektori tegevust ühistegevust soodustades; c) annavad nõu finantssüsteemi õigusliku ja reguleeriva raamistiku küsimustes ning osesest osustetegemises ning d) osutavad finantslõimumist soodustavaid keskpangateenuseid.

FINANTSLÕIMUMISE JÄLGIMINE NING TEADLIKKUSE KASVATAMINE SELLES VALDKONNAS

EKP on alates 2007. aastast avaldanud igal aastal Euroopa finantslõimumise aastaaruannet²⁵. 2013. aasta aruandesse lisati uus peatükk finantslõimumise valguses toimunud institutsiooniliste reformide kohta, mis käsitles eeskätt pangandusliidu asutamise otsust ja tähtsamaid sündmusi teel ühtse järelevalvemehhanismi loomise poole. Aruandes käsitleti ka veel järgmisi teemasid: a) euroala finantslõimumise hiljutine areng; b) eurosüsteemi tegevus finantslõimumise valdkonnas; c) euroala rahaturu killustumine madalate intressimäärade keskkonnas; d) eurodes tehtavate jaemaksete turu lõimumine; e) euroala sektorite kontod ja tasakaalustumine; ning f) ELi ja USA rahaturgude struktuuri võrdlus, et näidata struktuuri mõju finantslõimumisele.

25. aprillil 2013 korraldasid EKP ja Euroopa Komisjon ühise konverentsi „Finantslõimumine ja -stabiilsus: käimasolevate reformide mõju finantslõimumisele ja -stabiilsusele”. Konverentsil oli mõlema institutsiooni ekspertidel ning teistel osalejatel võimalus arutada finantslõimumise ja -stabiilsuse

25 Nende aruannetega on võimalik tutvuda EKP veebisaidil.

valdkonna arengut. Üks konverentsi põhijäreldustest oli, et hoolimata finantslõimumise paranemisest 2012. aastal on olukord finantsturgudel jätkuvalt habras. Seepärast on vaja jätkata liikumist pangandusliidu asutamise poole.

Finantslõimumise jälgimiseks kasutatavad kvantitatiivsed näitajad vaadati 2013. aastal põhjalikult läbi ja ajakohastati. Lõimumise statistilisi standardnäitajaid ajakohastatakse kord poole aasta jooksul. Seejärel avaldatakse need EKP veebisaidil.

ERASEKTORI TEGEVUSE EDENDAMINE

SEPA

Ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA) püütakse luua üleeuroopaline eurodes arveldatavate ja emakseteenuste lõimunud turg, kus puuduvad erinevused piiriüleste ja riigisiseste arvelduste vahel. 2013. aastal pandi algatuses paika järgmine vahe-eesmärk: 1. veebruariks 2014 tuleb olemasolevad siseriiklikud krediid- ja otsekorraldused asendada SEPA-le vastavate alternatiividega²⁶. Õigeaegse ülemineku huvides tihendas eurosüsteem 2013. aastal selles valdkonnas oma järelevalve- ja toetustegevust. EKP avaldas 2013. aasta märtsis ja oktoobris kaks SEPA-le ülemineku aruannet, kus kirjeldati ülemineku edenemist ja anti turule juhiseid. Tehti suuremaid jõupingutusi, et teavitada üleminekust eelkõige kodanikke ning väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid. Liikmesriikide valmisoleku ja nende ülemineku edenemise mõõtmiseks koguti kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet. Mitu riiki asus seisukohale, et üle tuleb minna ühekorraga. Eurosüsteem hoiatas, et sellega on seotud riskid laiemale tarneahelale, sh suurtele arveldajatele, riigiasutustele, ettevõtetele ja kodanikele. 2013. aasta detsembri seisuga moodustasid SEPA krediidikorraldused EKP näitajate järgi 73,8% kõigist euroala krediidikorraldustest, SEPA otsekorraldused aga 41,0% kõigist euroala otsekorraldustest.

Euroopa Komisjon väljendas kahtlust, et kuigi üleminek on kiirenenud, on ebatõenäoline, et see jõuab lõpule 1. veebruariks 2014. Seepärast avaldas komisjon 9. jaanuaril ettepaneku ELi määruse kohta, mis annab makseteenuste osutajatele võimaluse aktsepteerida makseid siseriiklikes vormingutes veel kuue kuu jooksul. Samal päeval avaldas EKP pressiteate, milles ta küll ei öelnud, et ta ei nõustu komisjoni ettepanekuga, kuid kutsus siiski kõiki turuosalisi üles viima üleminek SEPA standarditele lõpule algseks tähtajaks. EKP arvamus ettepaneku kohta avaldati 22. jaanuaril 2014²⁷. Määruse eelnõu esitati Euroopa Parlamendile ja nõukogule arutamiseks 2014. aasta veebruaris.

2013. aastal tuli SEPA nõukogu²⁸ kokku, et arutada mitut SEPA-le üleminekuga, makseskeemidega, innovatsiooniga ja asjakohase ELi õigusraamistikuga seotud küsimust. Arvestades et 1. veebruaril 2014 algas Euroopa jaemakseturgude lõimumise uus etapp, oli vaja uuesti läbi vaadata ka juhtimisküsimused. EKP, Euroopa Komisjon ja teised sidusrühmad vahetasid kogu aasta jooksul arvamusi algatuse edasise arengu kohta. Detsembris teatas EKP, et moodustatakse eurodes tehtavate jaemaksete nõukogu, mis vahetab välja SEPA nõukogu. Uuel nõukogul on laiem mandaat, suurem koosseis ja tugevalt tulemustele orienteeritud lähenemisviis.

Jätkuvalt on vaja teha tööd SEPA kaardimaksete valdkonnas. 2013. aastal toimus teine SEPA kaardimaksete standardimise foorum, kus eurosüsteem asus seisukohale, et vaja on tagada koostalitlusvõime.

26 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 260/2012, 14. märts 2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediid- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009.

27 CON/2014/3.

28 Tegemist oli sidusrühmade foorumiga, mida juhtisid EKP ja Euroopa Komisjon ning mille eesmärk oli edendada eurodes tehtavate jaemaksete lõimunud turgu, tagades, et kõik asjaosalised on nõuetekohaselt kaasatud ja et saavutatakse üksmeel SEPA projekti elluviimise järgmistes etappides.

Eurosüsteem jälgis makseterminalide turvalisuse hindamist ja sertifitseerimist hõlmava SEPA raamistiku loomise edenemist ning käsitles ka kaardimaksetega seotud uuenduslike lahendusi, näiteks nutitelefoniga kasutamist makseesadmena.

SEPA makseviisid põhinevad ettevõtluses levinud tavadel, tehnilistel standarditel ja turvalisusnõuetel ning loovad aluse üleeuroopalistele uuenduslikele makselahendustele. Sellega seoses analüüsis eurosüsteem makse algatamise teenuseid, mida osutavad kolmandad isikud, kes ei tegele konto teenindamisega, ning korraldas 2013. aasta märtsis ja aprillis kohtumised sidusrühmadega. See aitas selgitada maksekontodele juurdepääsu mõistet, mille Euroopa Komisjon võttis kasutusele oma ettepanekus makseteenuste direktiivi²⁹ läbivaatamise kohta.

Jaemaksete turu lõimumist võivad toetada jaemaksete makse- ja arveldustaristud. 2013. aasta septembris avaldas eurosüsteem selliste taristute SEPA nõuetele vastavuse uuendatud kriteeriumid³⁰, mille puhul on arvesse võetud asjaomase turu ning õigusraamistiku arengut alates nende kriteeriumide esmakordsest avaldamisest 2008. aastal.

Lisaks korraldab EKP iga kahe aasta järel koostöös mõne EKPSi keskpangaga jaemaksekonverentsi. 2013. aasta oktoobris toimus konverents koostöös Prantsusmaa keskpangaga Pariisis. Seal osalesid tipp-poliitikud, teadlased ja turuosalised ning selle teemaks olid turuosaliste ja riigiasutuste probleemid ja võimalused jaemakseturu lõimumise ning jaemaksete uuenduste valdkonnas.

VÄÄRTPABERITURUD

Arvestades Euroopa korrastatud finantsturu tähtsust laenude andmisel majandusele ning seega selle potentsiaalset tähtsust pikaajalise majanduskasvu jaoks, toetab ja soodustab EKP selle turu elavdamiseks mitmesuguseid asjakohaseid algatusi. Eelkõige toetab ta kvaliteetsete toodete arendamist, mis võiksid ligi meelitada keskpikka kuni pikka perspektiivi silmas pidavaid investoreid erasektorist. 2013. aastal osales EKP teatud algatustes, mis olid seotud varaga tagatud väärtpaberitega ja kaetud võlakirjadega.

Et muuta varaga tagatud väärtpaberite valdkond läbipaistvamaks, muutus laenude kaupa esitatav aruandlus eurosüsteemi tagatiste raamistikus 2013. aastal varaga tagatud väärtpaberite kõlblikkuskriteeriumiks. Laenude kaupa esitatav aruandlus muutus eluasemelaenudega ning väikesetele ja keskmise suurusega ettevõtetele antud laenudega tagatud tehingute puhul kohustuslikuks 3. jaanuaril ning ärikinnisvaraalaenudega tagatud tehingute puhul 1. märtsil 2013. Samu nõudeid laiendati 2014. aasta alguses veel neljale varaklassile (tarbimislaenudega, liisinguga, autolaenudega ja krediitkaardivõlakirjadega tagatud varad). Laenude kaupa esitatavaid andmeid töödeldakse turu juhitud ühtse andmekogu, Euroopa andmeida kaudu. Need tuleb avaldada vähemalt kord kvartalis ja vastavalt EKP veebisaidil avaldatud vormidele. Lisaks jälgis EKP jätkuvalt tagatisvaraga kaetud kvaliteetväärtpaberite algatus (PCS), mille eesmärk on parandada ja suurendada kvaliteeti, läbipaistvust, lihtsust ja standarditust kogu ELi varaga tagatud väärtpaberite turul. Varadele, mis vastavad täielikult PCSi assotsiatsiooni määratud kriteeriumidele, antakse asjakohane märgis. EKP-l on assotsiatsioonis alalise vaatleja roll.

EKP osales vaatlejana ka kaetud võlakirjade märgise algatuses, mille Euroopa kaetud võlakirjade nõukogu oli loonud selleks, et parandada standardeid ja läbipaistvust Euroopa kaetud võlakirjade

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/64/EÜ, 13. november 2007, makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise kohta.

³⁰ Avaldatud EKP veebisaidil.

turul. 2013. aastal viidi pandikirjamärgis pärast EKP, Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja investoritega konsulteerimist kooskõlla kapitalinõuete määruse³¹ artikliga 129.

NÕUSTAMINE FINANTSSÜSTEEMI ÕIGUSRAAMISTIKU KÜSIMUSTES NING OTSESES OTSUSTETEGEMISES

Finantslõimumise tõhustamiseks jälgivad EKP ja eurosüsteem oma nõuandva ja reguleeriva pädevuse piires ELi õigusraamistiku arengut ning toetavad seda aktiivselt. Lisaks tegevusele valdkondades, mida käsitletakse lähemalt käesoleva aruande teistes osades³², aitas EKP reguleerimisalgatuste kaudu finantslõimumisele kaasa järgmisega.

Seoses SEPA projektiga ja muudatustega jaemaksete reguleerimises ning vajadusega parandada maksestatistika kvaliteeti, usaldusvärsust ja detailsust, otsustas EKP läbi vaadata oma asjakohase õigusraamistiku. Selleks koostas ta uue maksestatistika määruse eelnõu³³, mis näeb ette maksestatistika järjepideva ja ühtlustatud esitamise andmeesitajate poolt. Läbivaatamisel on ka rahandusstatistikat ning finantsasutuste ja -turgude statistikat käsitlev suunis EKP/2007/9 eesmärgiga parandada liikmesriikide keskpankade esitatavat, muu hulgas ka makseandmeid käsitlevat statistikat³⁴. Maksestatistika uus õigusraamistik hakkab hõlmama andmeid alates 2014. aasta teisest poolest. Lisateave parandatud maksestatistikat käsitlevate õigusaktide kohta on toodud 2. peatüki punktis 4.

2013. aasta septembris ja oktoobris konsulteeriti EKPga seoses Euroopa Komisjoni ettepanekutega kolme õigusakti kohta: direktiiv maksekontode teenustasude läbipaistvuse ja võrreldavuse kohta, maksekonto vahetamise kohta ning põhimaksekontole juurdepääsu kohta, makseteenuste direktiiv ning määrus kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta. Kõigi kolme ettepaneku eesmärk on saavutada tihedamalt lõimunud, konkurentsivõimelisemad ja tõhusamad makseteenused, mis vastaksid kasutajate vajadustele. EKP arvamus esimese õigusakti kohta avaldati novembris³⁵. Kahe viimase akti kohta avaldas EKP oma arvamused 2014. aasta veebruaris^{36,37}.

EKP osales Rahvusvahelise Eraõiguse Ühtlustamise Instituudi (UNIDROIT) uurimisrühmas, mille ülesanne oli koostada esialgsed põhimõtted likvideerimisel tehtava tasaarvestuse normide jõustatavuse kohta³⁸. Oma 8.–10. mail 2013 peetud 92. istungil võttis UNIDROITi nõukogu vastu likvideerimisel tehtava tasaarvestuse põhimõtted. EKP toetab põhimõtete eesmärke. Nimelt on sihiks võetud likvideerimisel tehtava tasaarvestuse jõustatavuse parandamine, eriti jurisdiktsiooniülestes olukordades, et pakkuda äriõiguse ja maksejõuetuse puhul finantsinstitutsioonidele riskijuhtimiseks ja -maandamiseks ühist alust, ning et tagada rahvusvahelisel areenil regulatsioonide rakendatavus.

ELi tasandil osaleb EKP Euroopa Komisjoni väärtpaberioiguse direktiivi töörühmas, mis taotleb vahendatud väärtpaberite hoidmist ja ülekandmist reguleeriva ELi õigusraamistiku ühtlustamist. EKP huvi selles valdkonnas on seotud eelkõige tagatiste haldamise eeskirjadega, nagu näiteks tagatiste uuestikasutamise reguleerimisega.

Lisaks osaleb EKP Euroopa järelturgude töörühmas (European Post Trade Group), mis on Euroopa Komisjoni, EKP, Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve ja Euroopa Finantsurgude Assotsiatsiooni

31 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidiasutuste ja investeerimistingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta.

32 Eelkõige käesoleva peatüki punkt 3 ja 2. peatüki punkt 6.2.

33 Euroopa Keskpanga määrus (EL) nr 1409/2013, 28. november 2013, maksete statistika kohta (EKP/2013/43).

34 Suunis EKP/2007/9, 1. august 2007, rahandusstatistika ning finantsasutuste ja -turgude statistika kohta.

35 CON/2013/77.

36 CON/2014/9.

37 CON/2014/10.

38 Vt „Study LXXVIII C – Principles and rules on the netting of financial instruments”, avaldatud UNIDROITi veebisaidil (www.unidroit.org).

ühisalगतus. Töörühma ülesanne on aidata kaasa tõhusa, turvalise ja usaldusväärse järelturu arendamisele ELis. See lähtub oma töös varasemate algatuste, s.o turutaristu eksperdirühma ning kliiringu ja arveldamise 2. nõuande- ja seirerühma töö tulemustest. Praegune töö piirdub ühtlustamisvaldkondadega, mida muud olemasolevad reguleerimis- või majandusalgatused ei hõlma. Seega täiendab kõnealune töö komisjoni käimasolevaid reguleerimisalgatusi ning programmi TARGET2-Securities (T2S) rakendamist.

FINANTSLÕIMUMIST TOETAVATE KESKPANGATEENUSTE OSUTAMINE

Eurosüsteemi teise põlvkonna suurmaksete süsteem TARGET2 on esimene turutaristu, mis on Euroopa tasandil täielikult lõimitud ja ühtlustatud. Eurosüsteem on jätkanud TARGET2 täiustamist koostöös pangandussektoriga (vt 2. peatüki punkt 2.1).

T2S – eurosüsteemi ühtne väärtpaberite arveldamise teenus tulevikus – hakkab oluliselt mõjutama Euroopa kauplemissjargse keskkonna ühtlustamist ja lõimumist. T2S kaotab automaatselt paljud nn Giovannini takistused³⁹ piiriülesele kliiringule ja arveldamisele, muu hulgas järgmiselt: a) kasutades ühtset IT-platvormi koos ühtse liidese ning ühtse sõnumiprotokolliga, b) võttes kasutusele ühtlustatud ajakava kõikide ühendatud turgude jaoks ning c) rakendades kõigile riigisisestele ja piiriülestele tehingutele ühtset ühtlustatud arveldusmudelit, mis seisneb väärtpaberiülekanandes makse vastu keskpangarahas.

Kuid isegi ühise tehnilise platvormi olemasolu korral on piiriüleste arvelduste teel jätkuvalt märkimisväärseid takistusi, mis tuleb kõrvaldada selleks, et finantsturud saaksid kauplemissjargse keskkonna finantslõimumise võimalustest võimalikult palju kasu. T2Si nõuanderühm, mis osaleb T2Si juhtimises, vastutab muu hulgas T2Si kauplemissjargse keskkonna ühtlustamise eest. Nõuanderühm teeb ka kindlaks, millised T2Si kasutama hakkavad turud on kokkulepitud ühtlustamisstandardite rakendamisel muust Euroopast maha jäänud. Rühm avaldab korrapäraselt ühtlustamise eduaruandeid (neljas aruanne ilmub 2014. aasta märtsis) ning jälgib pidevalt arengut turgudel, mis kavatakse T2Siga ühendada. Neid aruandeid jagatakse T2Si nõukoguga ja EKP nõukoguga. Nõuanderühm jääb T2Si ühtlustamiskava rakendamise keskmesse, andes olulise tõe T2Si raames Euroopa Komisjoni ja teiste asjaosalistega koos tehtavale ühtlustamistööle ja Euroopa kauplemissjargse keskkonna ühtlustamisele laiemalt (vt 2. peatüki punkt 2.2).

Tagatiste haldamise valdkonnas on keskpangadevaheline piiriüleste tagatiste haldamise raamistik (CCBM) finantslõimumist edendanud alates 1999. aastast, kui raamistik kasutusele võeti, võimaldades kõigil euroala osapooltel kasutada eurosüsteemi laenuoperatsioonides kõlblikke varasid piiriüleselt ja sõltumata sellest, kus asjaomane vastaspool asub või millises riigis need varad emiteeriti. Eurosüsteem tegeleb praegu CCBM-i paranduste sisseviimisega; parandused rakendatakse 2014. aastal (vt 2. peatüki punkt 2.3).

5 MAKSESÜSTEEMIDE JA TURUINFRASTRUKTUURI JÄRELEVAATAMINE

Eurosüsteemipoolse järelevaatamise eesmärk on tagada tehinguid eurodes käitlevate makse-, kliiringu- ja arveldussüsteemide, samuti makseviiside, suurte teenusepakkujate ja muu kriitilise tähtsusega

³⁹ Kõnealused tõkked on tehnilist või juriidilist laadi või tulenevad turutavadest või maksmenetlustest (vt ka Euroopa Liidu ametlik veebisait (<http://europa.eu>)).

taristu turvalisus ja tõhusus. Selleks on vaja seiret ja hindamist lähtuvalt kohaldatavatest järelevaatamisstandarditest ning vajaduse korral muudatuste tegemist⁴⁰.

Eurosüsteem on oma järelevaatamisesmärkide alusel pannud paika konkreetseid standardid ja nõuded, millele finantsturgude taristu peaks vastama. Need põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud järelevaatamisstandarditel. 3. juunil 2013 võttis EKP nõukogu vastu finantsturu infrastruktuuri põhimõtted, mille olid 2012. aasta aprillis esitanud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga (BIS) makse- ja arveldussüsteemide komitee ning Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni (IOSCO) tehniline komitee ning millest eurosüsteem juhendub finantsturu igati liiki taristu järelevaatamisel. Lisaks tegi nõukogu otsuse alustada üldsusega konsulteerimist määruse eelnõu teemal, mis käsitleb süsteemselt oluliste maksesüsteemide järelevaatamise nõudeid ja rakendab siduvalt finantsturu taristu põhimõtteid. Eelnõu ja asjakohane pressiteade avaldati EKP veebisaidil 7. juunil 2013.

Finantsturgude taristu põhimõtted asendavad varem kehtinud CPSSi süsteemselt oluliste maksesüsteemide aluspõhimõtteid, CPSSi–IOSCO soovitusi väärtpaberiarveldussüsteemidele ja CPSSi–IOSCO soovitusi kesksetele vastaspooltele. Nende eesmärk on muuta finantsturgude taristu vastupidavamaks finantskriiside ja eelkõige süsteemiosaliste kohustuste täitmatajätmise suhtes. Eurosüsteem on seisukohal, et uute põhimõtete õigeaegne ja järjepidev rakendamine suurtes majanduspiirkondades on tähtis selleks, et tugevdada rahvusvahelise finantssüsteemi stabiilsust, parandada finantsturgude taristu vastupidavust mitmesugustele riskidele ning vältida õigusaktide erinevuste ärakasutamise ohtu.

5.1 SUURMAKSESÜSTEEMID JA INFRASTRUKTUURITEENUSTE OSUTAJAD

Suurmaksesüsteemid on euroala turutaristu selgroog ning neil on tähtis roll finantssektori ja kogu majanduse stabiilsuse ja tõhususe tagamisel. Eurosüsteem kohaldab kõikidele eurodes nomineeritud tehinguid arveldavatele suurmaksesüsteemidele täpselt määratletud järelevaatamis põhimõtteid, seda nii enda kui ka erakätes olevate süsteemide puhul.

TARGET2

TARGET2 järelevaatamist juhib ja koordineerib EKP tihedas koostöös kõigi euroala liikmesriikide keskpankadega ja teiste TARGET2ga ühendatud keskpankadega. 2013. aastal keskendus eurosüsteem TARGET2 järelevaatamisel operatsiooniriski küsimustele ja analüüsis süsteemi vastavust uutele finantsturgude taristu põhimõtetele. Viimastega kaasnenud uued nõuded näevad ette astmelise osaluse analüüsimise, igakülgse riskiohjeraamistiku loomise ning üldiste tegevusriskide analüüsimise. Puuduste analüüsis välja selgitatud paar parandamist vajavat valdkonda olid seotud uute põhimõtetega.

Eurosüsteem analüüsis ka TARGET2 vastastikseoseid, sealhulgas süsteemi-, institutsiooni- ja keskkonnapõhiseid vastastikseoseid (ka neid, mis võivad tekkida seoses T2Siga), et kasvatada järelevaataja ja operaatori teadlikkust riskidest, mida sellised vastastikseosed kätkevad. Finantsturgude taristu põhimõtted tunnustavad vajadust ohjata vastastikseostest tulenevaid riske. TARGET2 vastastikseoste analüüs keskendub riskidele, mida muud üksused TARGET2-le põhjustavad, aitab tuvastada üksusi, mis on TARGET2 talitluse seisukohalt kriitilise tähtsusega, ning hinnata nendega seotud riske ja TARGET2 operaatori rakendatud riskijuhtimismeetmete tulemuslikkust.

40 Üksikasjalik teave eurosüsteemi järelevaatamisülesannete ja -tegevuse kohta on avaldatud ka EKP veebisaidil ja eurosüsteemi konkreetsetes järelevaatamisaruannetes, mis hõlmavad 2011. aasta juulis avaldatud eurosüsteemi järelevaatamis põhimõtteid (kättesaadavad EKP veebisaidil).

Lisaks jätkas eurosüsteem spetsiaalse matkeprogrammi abil TARGET2 tehingutasandi andmete analüüsimist. See kvantitatiivne analüüs toetab ja täiendab TARGET2 standardipõhist järelevaatamist. Muu tööga keskenduti TARGET2 stressitesti tegemisele, riski- või varajase hoiatuse indikaatorite määratlemisele ja katsetamisele ning TARGET2s kaudselt osalemise struktuuri analüüsimisele. Lisaks uuriti euroala pankadevahelise rahaturu toimimist, milleks kasutati TARGET2 maksete baasil kindlaks määratud rahaturutehingute andmebaasi.

EURO1

EURO1 on ELis tegutsevate pankade eurodes nomineeritud tehingute suurmakesüsteem. Seda käitab EBA CLEARING. EURO1 toimib mitmepoolsel nettimise põhimõttel. EURO1 liikmete päevalõpupositsioonid arveldatakse lõpuks keskpangarahas TARGET2 kaudu, kusjuures arveldusagendiks on EKP.

EKP-l, kes teeb kõigi euroala keskpankadega tihedat koostööd, lasub põhivastutus EURO1 järelevaatamise eest. 2013. aastal muutis EBA CLEARING kahjumi jagamise arvutusmeetodit, mida kasutatakse EURO1s juhul, kui oma kohustused jätab täitmata rohkem kui kolm osalist. Uus meetod on oma eelkäijast lihtsam (kuna see rakendab samu põhimõtteid olenemata rikkujate arvust) ja motiveerib EURO1 osalisi ohjama oma krediidiriski süsteemis aktiivsemalt, kuna nende kahjumiosa on leeb kahepoolsetest limiitidest, mis määratakse oma kohustused täitmata jätnud pool(t)ele. Arvestades EURO1 süsteemset olulisust euroala maksesüsteemide hulgas, hindas eurosüsteem seda, kuidas võib kõnealune muudatus mõjutada EURO1 vastavust kehtivatele järelevaatamisstandarditele. Ta jõudis järeldusele, et muudetud kahjumi jagamise arvutusmeetod ei kahjusta EURO1 õiguslikku struktuuri ega riskiprofiili.

Lisaks jälgib EKP tähelepanelikult nende soovitude rakendamist, mis tehti süsteemioperaatorile pärast EURO1 süsteemset oluliste maksesüsteemide aluspõhimõtetele vastavuse igakülgset hindamist 2011. aastal.

CLS-SÜSTEEM

Valuutatehingute püsiühendusega arveldussüsteemi (CLS-süsteemi) käitab CLS Bank International (edaspidi „CLS-pank”). Süsteem osutab erinevate vääringute vahetustehinguteks sünkroonset, s.o „makse makse vastu”-põhimõttel arveldamisteenust mitmes vääringus. „Makse makse vastu”-mehhanismi abil peaks CLS-süsteem kõrvaldama vääringute vahetustehingute arveldamisega kaasneva peamise riski. Praegu arveldatakse CLS-süsteemis 17s maailma kõige kaubeldavamas vääringus, sealhulgas eurodes. Kuna CLS-pank on asutatud Ameerika Ühendriikides, lasub põhivastutus CLS-süsteemi järelevaatamise eest USA föderaalreservil – seda vastavalt järelevaatamise koostöökokkuleppele G10 keskpankade ja nende riikide keskpankade vahel, mille vääringutes süsteem arveldab. EKP, kes teeb euroala keskpankadega tihedat koostööd, on selle järelevaatamiskokkuleppe osaline ning tal lasub CLS-süsteemi euroarvelduste järelevaatamise põhivastutus.

2013. aastal keskendus EKP CLSi järelevaatamisel muu hulgas strateegiliste algatuste edenemisele ning vaatas läbi täiendavad riskimaandamisteenused, mida CLS kaalus, sh USA dollari ja Kanada dollari vahelise sama päeva arvelduse kasutuselevõtu. Lisaks korraldas EKP ühe CLSi eurorühma kohtumise. See rühm on euroala foorum, kus vahetatakse mõtteid CLSi ja selle arenguga seotud küsimuste üle. Rühmas peeti esimesed arutelud sama päeva arvelduse võimaliku kasutuselevõtu kohta Euroopas.

SWIFT

SWIFT on finantsstabiilsuse seisukohast tähtis, sest see osutab rohkem kui 210 riigis finantsringkondadele turvalisi sõnumsideteenuseid. G10 riikide keskpangad on sõlminud SWIFTi järelevaatamiskoostöö

kokkuleppe. SWIFTi järeleaatamises osalevad EKP ja mõned teised euroala keskpangad, kes täidavad mitmesugused ülesandeid. Juhtiv järelevaataja on Belgia keskpank. Lisaks loodi SWIFTi järeleaatamisfoorum, et kaasata SWIFTi järeleaatamist käsitlevasse teabevahetusse ja dialoogi rohkem keskpanku.

SWIFTi koostööpõhise järeleaatamise ülesanded tulenevad iga-aastasest riskipõhiselt koostatavast SWIFTi järeleaatamiskavast. See keskendub nendele SWIFTi teenustele, mis võivad mõjutada ülemaailmset finantstaristut ohustavat süsteemset riski. Ka 2013. aastal keskenduti järeleaatamisel hajusarhitektuuri projekti rakendamisele, mis suurendab SWIFTi vastupidavust. Lisaks jälgiti ka teisi SWIFTi suurprojekte, nagu näiteks finantssõnumite liidese tarkvara uuendamise projekt, mille eesmärk on maandada tehnikariske ja vähendada kulusid, tagades samal ajal IT-platvormide strateegilise kooskõla. Lisaks hindasid järelevaatajad SWIFTi operatsioonide ettevõtteriskide ohjamist, talitluspidevust, loogilist julgeolekut ja küberkaitset ning kasutajate osalusel läbi viidud vastupidavuskatseid.

5.2 JAEMAKSESÜSTEEMID JA -VIISID

Eurosüsteemi järeleaatamiskohustused hõlmavad ka jaemaksesüsteeme ja -viise. Jaemaksesüsteemide järeleaatamise standardid, mis põhinevad süsteemselt oluliste maksesüsteemide aluspõhimõtetel, vaadati läbi, et võtta arvesse finantsturgude taristu põhimõtete rakendamist ning jaemaksesüsteemide suuremat lõimitust, mis tuleneb tehniliste standardite ja menetluste ühtlustamisest seoses ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) projektiga. SEPA julgustab üha rohkemaid jaemaksesüsteeme kas looma teiste samalaadsete süsteemidega piiriüleseid sidemeid või pakkuma teenuseid rohkem kui ainult ühes riigis. Seepärast sisaldab läbivaadatud järeleaatamisraamistik euroala jaemaksesüsteemide uut liigitust, mis kajastab iga süsteemi tähtsust Euroopa perspektiivist. Läbivaadatud raamistik hõlmab ka järelevalveootusi jaemaksesüsteemidevaheliste ühenduste kohta, mille EKP nõukogu 2012. aastal vastu võttis.

Jaemaksesüsteemide kontekstis lasub EKP-l põhivastutus STEP2 süsteemi järeleaatamise eest. STEP2 on üleeuroopaline eurodes tehtavate jaemaksete automatiseeritud kliiringukoda, mille haldaja ja operaator on EBA CLEARING. STEP2 töötleb mitmesuguseid jaemakseid, nagu näiteks SEPA krediid- ja otsekorraldusi, aga ka Itaalia ja Iirimaa riigisiseseid tehinguid, mida töödeldakse vastavalt nende riikide enda tehnilistele standarditele ja mis piirduvad ainult nende pankadega. 2013. aastal hinnati järeleaatamistegevuse raames STEP2 teenustes tehtud tähtsaid muudatusi. Nende hulgas olid SEPA krediidikorralduse teenuses täiendava arveldustükli kasutuselevõtt, e-panganduse sidestandardi (EBICS) rakendamine ja kolmanda andmekeskuse lisamine tehnilisse taristusse. Need muudatused ei mõjutanud süsteemi täielikku vastavust kehtivatele järeleaatamisstandarditele.

Makseviiside valdkonnas olid eurosüsteemi järeleaatamistegevuse keskmes ka 2013. aastal maksekaardid. Eurosüsteem tegi uusi edusamme euroalal kasutatavate rahvusvaheliste kaardimaksekeemide järeleaatamises. Lisaks avaldas EKP eurosüsteemi teise aruande SEPAs välja antud maksekaartidega toime pandud pettuste kohta. Selles avaldati esimest korda pettuste andmed ELi liikmesriikide lõikes. Selgus, et maksekaardipettuste arv on aastatel 2010–2011 veelgi vähenenud.

2013. aastal algatas Euroopa jaemaksete turvalisuse foorum, kus osalevad ELi makseteenuste osutajate järelevalveasutused, üldsusega konsulteerimise mitmesuguste soovitude eelnõudes, mis käsitlevad maksekontode juurdepääsuteenuseid. Aasta lõpu poole võttis foorum arvesse Euroopa

Komisjoni 2013. aasta juuli ettepanekut makseteenuste direktiivi muutmise kohta, mis annab Euroopa Pangandusjärelevalvele (EBA) ülesande töötada tihedas koostöös EKPga välja suunised makseteenuste turvalisusaspektide kohta. Sellega seoses otsustas foorum jätta oma soovitude lõpliku versiooni avaldamata ja edastada see EBA-le, kuna vastasel juhul oleks see tekitanud segadust turu sidusrühmade seas. Samas aga nõustus foorum koostama ja avaldama ülevaadet dokumendi oma töö põhiosadest ja sellest, kuidas kõige paremini tagada maksekontode juurdepääsuteenuste turvalisus. Ühtlasi näitab see dokument, kui hästi on foorum arvesse võtnud turult saadud väärtuslikku tagasisidet.

Lisaks algatas foorum 2013. aasta novembris üldsusega konsulteerimise mobiilimaksete turvalisuse kohta välja töötatud soovitude teemal. Peale selle uuris foorum tõsistest vahejuhtumitest teatamise võimalikku ühtlustamist ELis jaemaksüsteemide, makseskeemide ja makseteenuste osutajate jaoks. Viimaks, et tagada järelevalveasutuste hindamistegevuse sidusus, koostas foorum ka hindamisjuhise oma 2013. aasta jaanuaris internetimaksete turvalisuse kohta koostatud lõplike soovitude rakendamiseks. See juhise avaldati EKP veebisaidil 2014. aasta veebruaris.

5.3 VÄÄRTPAPERITE JA TULETISINSTRUMENTIDE KLIIRING JA ARVELDAMINE

Eurosüsteem on väärtpaperite kliiringu- ja arveldussüsteemide sujuvast toimimisest väga huvitatud, sest ebaõnnestumised kliiringul ja arveldamisel ning väärtpaperite haldamisel võivad ohustada rahapoliitika elluviimist, maksesüsteemide sujuvat toimimist ning finantsstabiilsuse säilitamist. Viimastel aastatel on suur hulk tööd selles valdkonnas keskendunud ELi suurte seadusandlike algatuste toetamisele, mille eesmärk on luua finantsturgude taristule ühtne ELi-ülene raamistik.

KESKSED VASTASPOOLED JA KAUPLEMISTEABEHOIDLAD

2013. aastal keskenduti börsiväliseid tuletisinstrumente, keskseid vastaspooli ja kauplemisteabehoidlaid käsitleva, 2012. aastal jõustunud määruse (EL) nr 648/2012 – Euroopa turutaristu määruse – tõhusa rakendamise tagamisele ning vastavatele õiguslikele ja tehnilistele rakendusstandarditele.

Pärast kõige tehnilisemate standardite jõustumist 2013. aasta märtsis pidid kesksed vastaspooled ja kauplemisteabehoidlad esitama määruse kohaselt pädevatele asutustele uue tegevusloa taotluse. Kesksete vastaspoolte taotluste esitamise tähtaeg oli 2013. aasta september. Seejärel hakkasid liikmesriikide pädevad asutused ametiasutuste kolleegiumide toetusel hindama, kas kesksed vastaspooled vastavad määruse nõuetele ja kas neile tuleks anda tegevusluba. Nagu Euroopa turutaristu määrusega ette nähtud, kuuluvad kolleegiumidesse EKP ja eurosüsteemi liikmesriikide keskpangad kui eurosidi emiteerivad keskpangad. Seepärast osaleb eurosüsteem aktiivselt kõigile ELi suure eurokäibega kesksetele vastaspooltele tegevusloa andmise protsessis.

2013. aasta novembris võttis Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve (ESMA), kes vastutab kauplemisteabehoidlate tegevuslubade andmise eest, üle ELi kauplemisteabehoidlate järelevalve ülesanded. 2013. aastal osales EKP kauplemisteabehoidla DDRL UK koostööpõhises järelevaatamises, mida juhtis Ühendkuningriigi finantsinspektsioon FCA.

VÄÄRTPAPERITE KESKDEPOSITOORIUMID

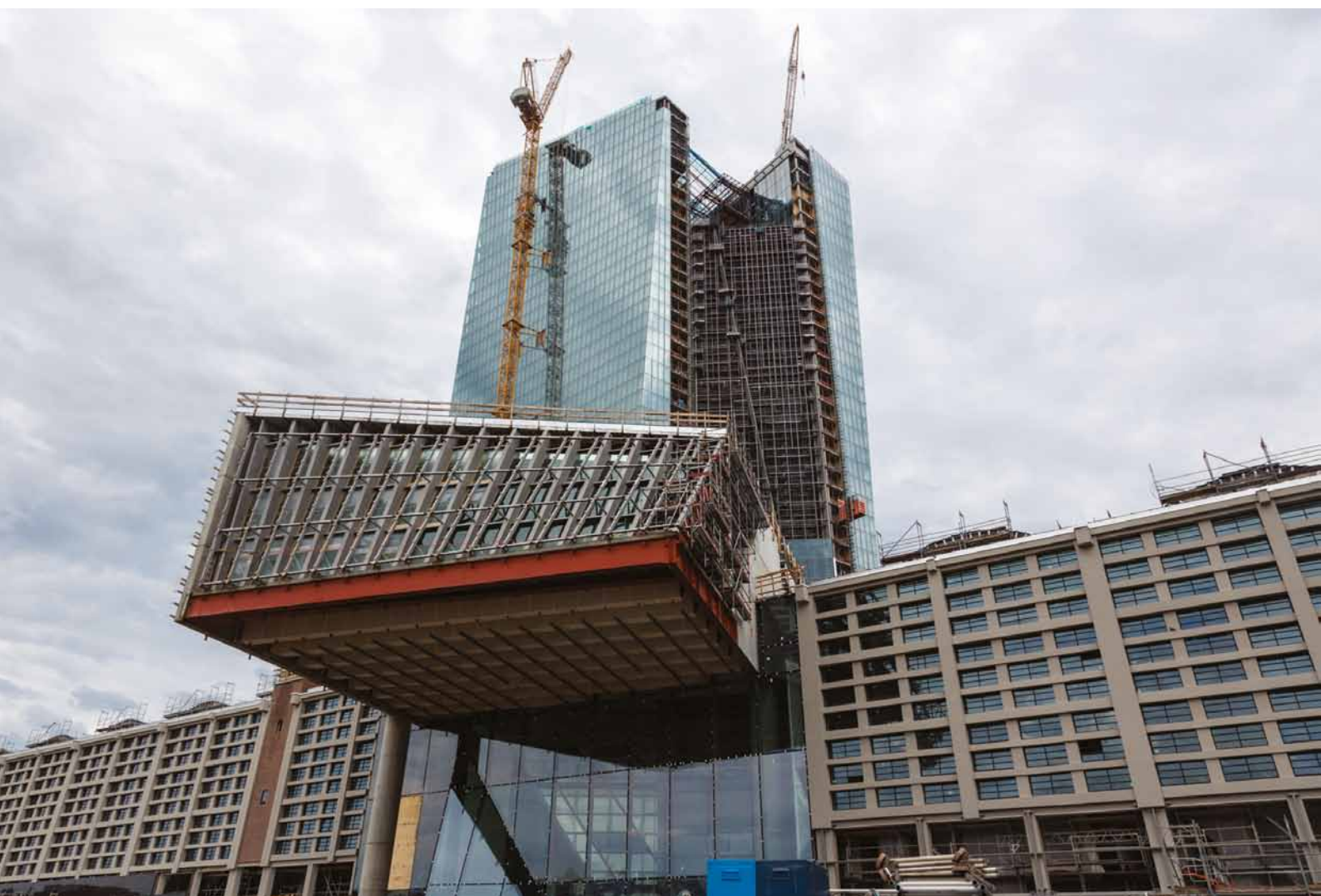
2013. aastal osales EKP aruteludes, mis käsitlesid väärtpaperite keskdepositooriume ning esmast õigust ja tehniliste standardite väljatöötamist määruseettepaneku alusel, mis näeb ette väärtpaperiarvelduse parandamise ELis. Määrusega kehtestatakse väärtpaperite keskdepositooriumidele tegevusloa andmise ja nende järelevalve ühine ELi raamistik. EKP toetab kindlalt Euroopa Komisjoni ettepanekut tugevdada väärtpaperite keskdepositooriumidele kohaldatavat õigusraamistikku, seda ka seoses

tulevase keskkonnaga TARGET2-Securities. Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu saavutasid 2013. aasta detsembris väärtpaberite keskdepositooriumide määruse suhtes poliitilise kokkuleppe, mis sillutas teed määruse jõustumisele 2014. aastal.

TARGET2-SECURITIES

TARGET2-Securities (T2S) on taristuprojekt, mille eesmärk on luua Euroopa väärtpaberite keskdepositooriumidele keskpangarahas tehtavateks väärtpaberiarendusteks ühtne üleeuroopaline platvorm. Eurosüsteem vaatab T2Si teenuste järele ja teeb koostööd nii osalevate väärtpaberite keskdepositooriumide pädevate järelevalvajate ja järelevaatajate kui muude kõlblike väeringute puhul ka emiteerivate keskpankadega, jagamaks nendega igakülgset T2Siga seotud teavet, et nad saaksid täita oma vastavast õigusraamistikust tulenevaid ülesandeid.

Töös eurosüsteemi järelevaatamisraamistiku T2Si käsitleva osa kallal ning koostöös teiste ametiasutustega tehti 2013. aastal edusamme. Lisaks täpsustati T2Si süsteemi ülesehituse eelhindamist. Kuna T2Si arendatakse jätkuvalt edasi, ei ole seni olnud võimalik sellele lõplikku hinnangut anda. Seda tuleb teha enne platvormi käivitamist.

Kaksiktornist selgelt eristuv pääslahoone koos pikliku Grossmarkthallega ühendab EKP hoonekompleksi eriomaseks tervikuks.

Turuhallist mõni meeter kõrgema pääslahoone ehitamiseks eemaldati Grossmarkthalle katuse viieteistkümnest betoonkoorikust kolm. Need ei olnud hoone originaalelemendid, vaid teises maailmasõjas hävinud koorikute asendusdetailid, mille muinsuskaitse lubas eemaldada, et teha ruumi pääslahoonele.

Pääslahoone põhjafassaad, mille taga asub pressikeskus, on eriti silmapaistev: kontrastiks kaksiktorni tasapinnalistele paneelidele on see hüperboolsetest klaastahvlitest koosnev kolmemõõtmeliselt keerduv pind. Alumised klaastahvlid ristuvad Grossmarkthalle betoonsõrestikfassaadiga, tuues selgelt esile EKP peasissepääsu.

5. PEATÜKK

EUROOPA KÜSIMUSED

I POLIITIKAKÜSIMUSED JA INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED

2013. aastal olid Euroopa poliitilised jõupingutused suunatud finants- ja majanduskriisi tagajärgedega toimetulekule ning jätkus tihe koostöö ELi institutsioonide ja asutuste, eelkõige Euroopa Ülemkogu, ECOFINi nõukogu, eurorühma, Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi ja EKP vahel.

EKP president osales korrapäraselt nii eurorühma kui ka ECOFINi nõukogu istungitel, kui arutused olid EKPSi eesmärkide ja ülesannetega seotud küsimused. Samuti kutsuti EKP president osalema nii Euroopa Ülemkogu kohtumistel, kus arutati ELi poliitilisi meetmeid majandus- ja finantskriisi lahendamisel, kui ka euroala tippkohtumistel. EKP nõukogu istungitel osalesid vajadust mõõda eurorühma eesistuja ning komisjoni majandus-, rahandus- ja eurovolinik.

EDUSAMMUD TUGEVAMA MAJANDUS- JA RAHALIIDU SUUNAS

2012. aastal leppisid ELi riigipead ja valitsusjuhid kokku eesmärgis vähendada pankade ja liikmesriikide vahelist negatiivset vastastikmõju, peatada Euroopa finantsturgude kiirenev killustumine ning edendada turgude lõimumist. 2013. aastal astuti selles vallas olulisi samme, eelkõige seoses ühtse järelevalvemehhanismi loomisega. Lisaks asus ECOFINi nõukogu 2013. aasta detsembris üldisele seisukohale ühise kriisilahenduse mehhanismi loomises ning Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni omavahelise arutelu käigus saavutati lõplik kokkulepe hoiuste tagamise skeemi direktiivi ning pankade maksevõime taastamise ja kriisilahendust käsitleva direktiivi ettepanekute kohta. Ühtse järelevalvemehhanismi loomise kohta saab lisateavet 4. peatüki punktist 1.3.

2012. aasta detsembris kohtunud Euroopa Ülemkogu tehtud järelduste jätkuna avaldas Euroopa Komisjon 20. märtsil 2013 teatise oluliste majandusreformide eelkoordineerimise kohta. 2013. aasta detsembris kogunenud Euroopa Ülemkogu palus Euroopa Ülemkogu eesistujal (tihedas koostöös Euroopa Komisjoni presidendiga) jätkata tööd vastastikuste lepingute ja seonduvate solidaarsusmehhanismide süsteemiga ning esitada mõlema eesmärgi täitmise kohta aruanne 2014. aasta oktoobris kohtuvale Euroopa Ülemkogule. Euroopa Ülemkogu on rõhutanud, et tuleb astuda otsustavaid uusi samme majanduse juhtimise tugevdamise suunas ning jätkuvalt tugevdada demokraatlikku legitiimsust ning aruandekohustust otsuste tegemise ja rakendamise tasandil.

EUROOPA POOLAASTA

2012. aasta novembris esitles Euroopa Komisjon 2013. aasta majanduskasvu analüüsi, milles antakse ülevaade Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamise edusammude kohta ning esitatakse kogu ELi majanduse elavdamise ja kasvu põhimeetmed. Analüüs märgib ka Euroopa poolaasta algust. 2013. aasta analüüsis rõhutatakse liikmesriikide vajadust i) teostada diferentseeritud, majanduskasvu soodustavat eelarve konsolideerimise poliitikat, ii) taastada tavapärane laenuandmine majandusele, iii) edendada kasvu ja konkurentsivõimet, iv) tegeleda tööpuuduse ja kriisi sotsiaalsete tagajärgedega ning v) ajakohastada avalikku haldust. Euroopa Komisjon kordab neid prioriteete oma 13. novembril 2013 esitletud 2014. aasta majanduskasvu analüüsis.

2013. aasta märtsi kohtumisel toetas Euroopa Ülemkogu 2013. aastaks seatud viit eespool nimetatud prioriteeti, mille liikmesriigid kaasasid oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammidesse ning riiklikesse reformikavadesse. Pärast reformikavade (sh euroala pakti alusel rakendatavate vabatahtlike kohustuste) läbivaatamist andis ECOFINi nõukogu 2013. aasta juulis igale liikmesriigile poliitikasoovitused, enne kui liikmesriigid hakkasid aasta teisel poolel vastu võtma riigieelarvet ja muid majandusreforme.

Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse (mille eesmärk on vältida ja korrigeerida makromajanduse tasakaalustamatust) käigus avaldas Euroopa Komisjon 2012. aasta novembris teise häiremehhanismi aruande. 11 makromajandusliku näitaja ning majandusanalüüsi põhjal nimetati aruandes 14 liikmesriiki, kelle makromajanduslik olukord võeti põhjalikumalt järelvalve alla. 2013. aasta aprillis avaldas komisjon aruandes nimetatud riikidest 13 riigi kohta süvaanalüüsi, milles käsitletakse võimaliku makromajandusliku tasakaalustamatuse teket, laadi ja tõsidust¹. Asjaomastele riikidele anti kooskõlas makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse ennetavate meetmetega poliitikasoovitusi. Kolmas häiremehhanismi aruanne avaldati 2013. aasta novembris. Aruande kohaselt oli ELi riikide majanduses tehtud jätkuvalt edusamme riigisisese ja -välise tasakaalustamatuse korrigeerimiseks, kuid vaja oli edasist progressi. Seega järeldati, et 16 liikmesriigis tuleb üksikasjalikumalt analüüsida tasakaalustamatuse kuhjumist ja vähenemist ning sellega seotud riske.

2013. aasta Euroopa poolaastal toimus 2013. aasta mais jõustunud majanduse juhtimise teise paketi kohaldamise esimene etapp. Stabiilsuse ja majanduskasvu paktil põhinev ja seda täiendav pakett karmistab veelgi euroala riikide järelvalvet. Uute eeskirjade alusel esitavad euroala riigid sügisel Euroopa Komisjonile ja eurorühmale oma eelarvekavad, et tagada nii liikmesriikide eelarvete kui ka terve euroala eelarvepoliitika eelkoordineerimine. Paketi raames kehtestatakse raskustes riikidele tõhustatud järelvalve ja makromajandusliku abiprogrammi läbinud riikidele programmijärgne järelvalve.

2013. aasta Euroopa poolaasta kogemus näitas, et eelkõige struktuurireformide puhul peab poliitikasoovituste rakendamisele kaasnema ikka veel aastaringne ulatuslikum järelvalve. Seoses sellega järeldas Euroopa Ülemkogu 2013. aasta juunis, et ELi Nõukogu ja Euroopa Komisjon peaksid jälgima tähelepanelikult Euroopa poolaasta raames liikmesriikidele antud riigipõhiste soovituste rakendamist. Komisjon andis soovitustest esmaülevaate 2014. aasta majanduskasvu analüüsis. Analüüsi kohaselt oli tehtud edusamme eelarvete konsolideerimisel, kuid finantsturu killustatus oli kogu ELis kaasa toonud ettevõtetele ja kodumajapidamistele antavate laenude väga erisugused intressimäärad ning mitmes liikmesriigis on vaja teha täiendavaid edusamme struktuurireformide rakendamisel.

STABIILSUSE JA MAJANDUSKASVU PAKT

2013. aastal kohaldati ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust valdava osa ELi riikide suhtes, kellest enamik kuulus euroalasse. Siiski langes konsolideerimispüüdluste tulemusel ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse all olevate riikide arv 2012. aasta lõpuga võrreldes 20-lt 16-le.

2013. aasta juunis andis ECOFINi nõukogu uued soovitused pooltele ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse all olevatele riikidele (Belgia, Hispaania, Prantsusmaa, Küpros, Madalmaad, Portugal, Sloveenia ja Poola). Malta suhtes alustati taas ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust ja seda vaid pool aastat pärast eelmise lõpetamist. Soovitustes tehti ettepanek pikendada ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamise tähtaegu; enamikul juhtudel ületasid need stabiilsuse ja kasvu pakti sätestatud („reeglina ühe aasta võrra“). Hispaania, Prantsusmaa, Sloveenia ja Poola tähtaega pikendati kahe aasta võrra, seega määrati Poolale uueks tähtajaks 2014. aasta, Prantsusmaale ja Sloveeniale 2015. aasta ning Hispaaniale 2016. aasta. Küprose tähtaega pikendati nelja aasta võrra 2016. aastani. Madalmaade ja Portugali tähtaega pikendati ühe aasta võrra, vastavalt 2014. ja 2015. aastani. Ajakohastatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames pikendati Malta tähtaega 2014. aastani. ECOFINi nõukogu esitas Belgiale teate, kuna Belgia ei olnud võtnud tõhusaid meetmeid, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk 2012. aastaks. ECOFINi nõukogu pikendas Belgia tähtaega; riik peab tagama ülemäärase eelarvepuudujäägi jätkusuutliku kõrvaldamise alates 2013. aastast ja tegema 2014. aastal keskpika eesmärgi suunas piisavalt edusamme. 2013. aasta detsembris võttis ECOFINi nõukogu vastu

¹ Süvaanalüüs ei hõlmanud Küprost, kus makromajandusliku kohandamisprogrammi rakendamine oli kavas lähitulevikus.

uue soovitus Poolale, pikendades Poola ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamise tähtaega ühe aasta võrra kuni 2015. aastani. Võrreldes eelmiste soovitustega tähendasid uued soovitused enamikule ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse all olevatele riikidele soovitatud korrigeerivate meetmete märkimisväärset vähendamist.

ECOFINi nõukogu 2013. aasta juuni otsusega tühistati viie ELi liikmesriigi (Itaalia, Läti, Leedu, Ungari ja Rumeenia) suhtes algatatud menetlus. Kõnealused otsused põhinesid Eurostati andmetel, mis kinnitavad, et nimetatud riikide eelarvepuudujääk on langenud alla 3% SKPst, ning Euroopa Komisjoni prognoosil, mille kohaselt jäävad eelarvepuudujäägi näitajad ka 2013. ja 2014. aastal sellest künnisest allapoole².

Eelarvejuhtimise raamistiku üheks versta-postiks oli fiskaalkokkulepe, mis jõustus 2013. aasta 1. jaanuaril majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu osana. Osalevad liikmesriigid pidid 2014. aasta 1. jaanuariks riigi õigusaktides üle võtma kohustuse säilitada tasakaalus eelarve kogu tsükli vältel ning võtta võimalike kõrvalekallete puhuks kasutusele automaatne korrigeerimismehhanism³.

Fiskaalkokkuleppe ülevõtmine riikide õigusaktides on aga riigiti väga erinev. Näiteks erineb eelarvetasakaalu nõude ja õiguslike aluste väljatöötamine. Riigid, kes ei ole veel saavutanud oma keskpikka eelarve-eesmärki, peavad lähenemiseks kohandama oma struktuurset tasakaalu aastas 0,5%ni SKPst. Kuid nn vabastavad sätted ajutisteks kõrvalekalleteks keskpika tähtajaga eesmärgist või selle saavutamiseks vajalikest kohandusmeetmetest on sisult erinevad. Samuti varieerub korrigeerimismehhanismi automaatne rakendamine, kui esineb märkimisväärseid kõrvalekaldeid keskpika tähtajaga eesmärgist või selle saavutamiseks vajalikest kohandusmeetmetest, ning ainult paar riiki on järginud Euroopa Komisjoni sätestatud ühiseid põhimõtteid parandusmeetmete laadi, ulatuse ja ajavahemiku kohta. Seoses järelevalveinstitutsioonidega on mitmes riigis praegu loomisjärgus sõltumatud eelarvenõukogud; seejuures tundub, et juba olemasolevad nõukogud vastavad enamikule Euroopa Komisjoni sätestatud kriteeriumidele. Järelevalveinstitutsioonide edu sõltub aga lõpuks siiski nende mõjust asjakohastele poliitilistele aruteludele.

LÄHENEMISARUANNE

Läti taotlusel avaldas EKP 5. juunil 2013 kooskõlas aluslepingu artikliga 140 oma hinnangu Läti majanduslikule ja õiguslikule lähenemisele. LähenemisaruanDES vaadeldi, kas Läti on saavutanud jätkusuutlikus majanduslikus lähenemises kõrge taseme ning kas Läti keskpanga põhikiri vastab nõuetele, mida iga keskpank peab täitma, et saada eurosüsteemi lahutamatuks osaks. AruanDES märgiti, et kuigi Läti majandusliku lähenemise pikemaajaline jätkusuutlikkus tekitab muret, vastavad Läti näitajad kokkuvõttes siiski lähenemiskriteeriumides toodud kontrollväärtustele (vt ka 3. peatükki).

2 Leedus moodustas 2012. aastal valitsussektori eelarvepuudujääk 3,2% SKPst. Pensionireformi otsest puhasmaksumust arvesse võttes saavutati eelarvepuudujäägi künnis juba 2012. aastal.

3 Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingule alla kirjutanud 25st riigist on lepingu ratifitseerinud seni 24.

2 EUROOPA LIIDU LAIENEMINE NING EUROOPA LIIDU KANDIDAATRIIGID JA POTENTIAALSED KANDIDAATRIIGID

2013. aastal tehti ELi laienemiskavades veelgi edusamme. 1. juulil liitus ELiga 28. liikmesriik – Horvaatia, kes on 2004. aastal ELiga liitunud Sloveenia järel juba teine endisest Jugoslaaviast pärit ELi liikmesriik.

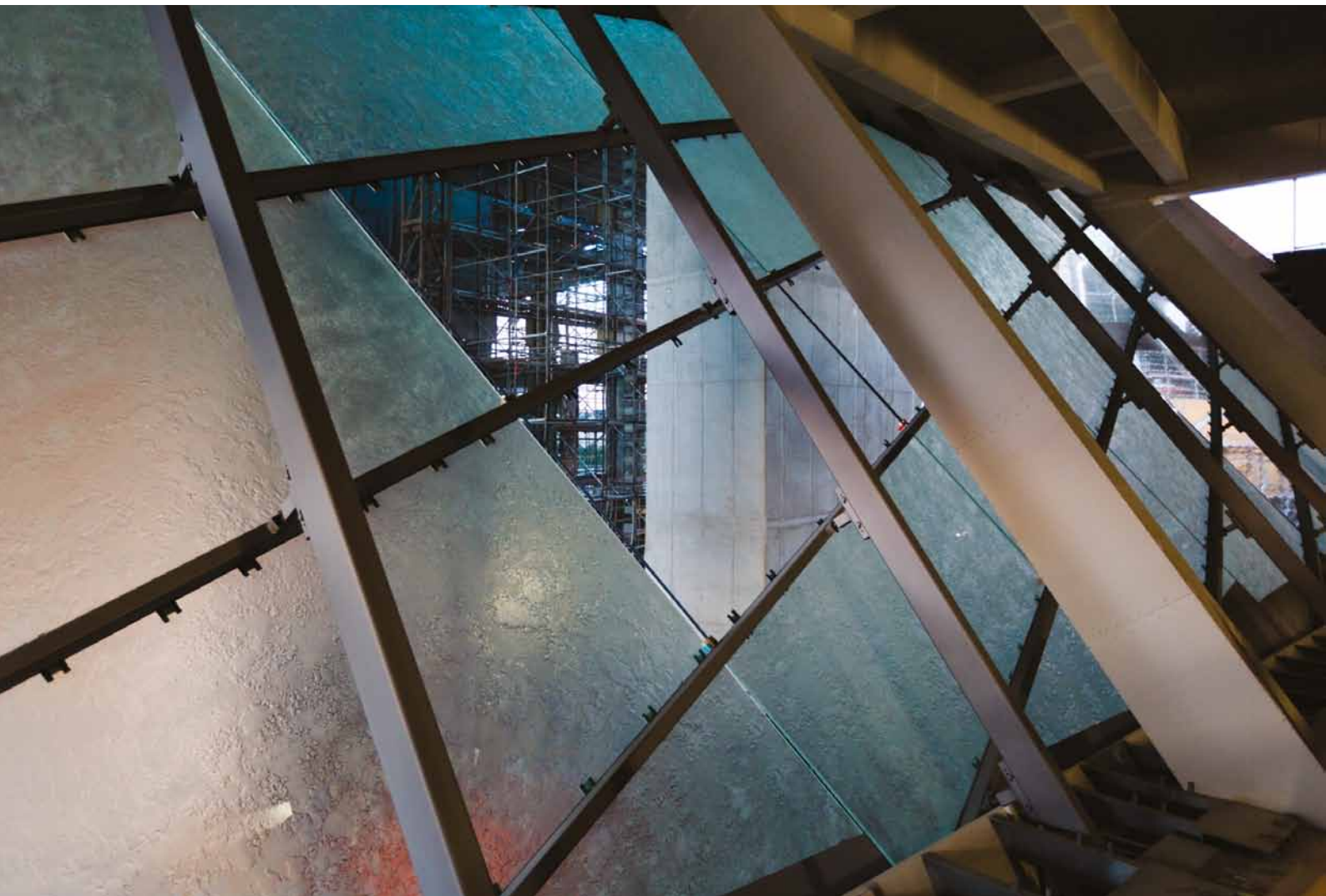
2014. aasta jaanuaris avas EL ühinemisläbirääkimised Serbiaga ning alustas pärast Euroopa Ülemkogu 2013. aasta juuni otsust sama aasta oktoobris Kosovoga⁴ stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu läbirääkimisi. Kõnealuse otsusega tunnustati Serbia ja Kosovo vahelist kokkulepet kahepoolsete suhete normaliseerumise kohta.

Oktoobris soovitas Euroopa Komisjon alustada (viiendat korda alates 2009. aastast) ühinemisläbirääkimisi endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigiga. Euroopa Komisjon soovitas teist korda ülendada Albaania potentsiaalse kandidaatriigi staatusest kandidaatriigiks.

2012. aasta juunis alanud ühinemisläbirääkimised Montenegroga jätkusid; ajutiselt on suletud kaks läbirääkimiste peatükki. 2013. aasta oktoobris otsustas Euroopa Komisjon avada uue läbirääkimiste peatüki Türgiga. Ühinemisläbirääkimised Türgiga on kestnud alates 2005. aastast, kusjuures ajutiselt on suletud üks läbirääkimiste peatükk. Ühinemisläbirääkimised Islandiga (mis avati 2010. aastal) peatas Islandi valitsus pärast 2013. aasta aprillis toimunud üldvalimisi.

ELi kandidaatriikide majandus- ja finantsarengu analüüsi põhjal jätkas EKP 2013. aastal kõnealuste riikide keskpankadega kahepoolsete kohtumiste käigus poliitilist dialoogi, järgides ELi kehtestatud laienemisprotsessi üldist institutsioonilist raamistikku. EKP jätkas juunis Ankaras iga-aastast kõrgetasemelist poliitilist dialoogi Türgi keskpangaga. Juulis toimus Podgoricas esimene kõrgetasemeline poliitiline dialoog Montenegro keskpangaga. Lisaks on hoitud kandidaatriikide, potentsiaalsete kandidaatriikide ja ka teiste riikide keskpankadega lähedasi suhteid tehniliste koostööprogrammide kaudu (vt 6. peatüki punkt 2).

4 Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/99 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

Päaslahoone idapoolne sisesein, mis lahutab pressikeskust ja fuajeed, on ehitatud terassörestikule paigaldatud läbikumavatest klaaspaneelidest, mis on matistatud liivapritsiaga.

6. PEATÜKK

RAHVUSVAHELISED KÜSIMUSED

I PEAMISED MUUTUSED RAHVUSVAHELISES RAHA- JA FINANTSSÜSTEEMIS

MAAILMAMAJANDUSE MAKROMAJANDUSPOLIITIKA SEIRE

Arvestades üleilmse majandusliku ja finantslõimumise kõrget taset, on euroala poliitika kujundamisel väga oluline saada järelevalve ja analüüsi kaudu hea ülevaade rahvusvahelisest keskkonnast. EKP-l on tähtis roll ka makromajanduspoliitika ja finantsstabiilsuse rahvusvahelises mitmepoolses seires, mida keskpankade tasandil kooskõlastab peamiselt Rahvusvaheliste Arvelduste Pank (BIS). Samuti osaleb EKP rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu IMFi ja OECD tööühmades ning kohtumistel ja foorumitel, näiteks G20 ja G7 riikide rahandusministrite ja keskpankade presidentide kohtumistel.

2013. aastal iseloomustas rahvusvahelist majanduskeskkonda majanduse piiratud taastumine. IMFi värskeimate prognooside kohaselt kahanes SKP kasv arenenud riikides tõenäoliselt 1,3%ni (2012. aastal 1,4%ni) ning tärkavatel turgudel ja arenguriikides 4,7%ni (2012. aastal 4,9%ni). Maailmamajanduse tagasihoidliku taastumise keskkonnas rõhutati rahvusvaheliste organisatsioonide aruteludel ja foorumitel vajadust hoogustada majanduse üleilmset elavnemist ja ohjeldada majandusväljavaatega seotud lühiajalisi riske, kindlustades samal ajal tugeva, jätkusuutliku ja tasakaalustatud kasvu aluseid. Sellest tulenevalt leppisid G20 riikide juhid Peterburi tippkohtumisel kokku meetmetes, millega ergutada majandusaktiivsust ja töökohtade loomist ning toetada majanduse elavnemist keskmise aja jooksul. Kokkulepe hõlmas eelkõige uut raamistikku eelarve jätkusuutlikkuse kaitsmiseks; samuti soovitakse elavdada investeeringuid ning suurendada tootlikkust ja tööjõus osalemise määra, tõhustades struktuurireformidega seotud jõupingutusi ning tasakaalustades sise- ja välisõudlust. Eriti noorte hulgas jätkuvalt suure tööpuuduse oludes rõhutas ka rahvusvaheline üldsus kaasavama kasvumudeli olulisust.

Keskpankade tegevusega seoses valitses üleilmsetes aruteludes üldjoontes üksmeel, et arenenud riikide rahapoliitika toetav kurss, sh erakorralised rahapoliitilised meetmed on soodustanud maailmamajanduse taastumist. Samal ajal teadvustati vajadust olla endiselt valvas soovimatute tagajärgede suhtes ja vältida nende võimalikku kandumist teistesse riikidesse.

EKP-l oli jätkuvalt aktiivne roll G20 riikide hulgas ja nende mitmesugustes töövaldkondades. Venemaa eesistumise ajal 2013. aastal käsitleti järgmisi valdkondi: i) tugeva, jätkusuutliku ja tasakaalustatud majanduskasvu aluste parandamine (sh kokkulepe eelarve konsolideerimise strateegiate kohta pärast Toronto tippkohtumist); ii) finantsreguleerimise edendamine maailmas (sh edusammud Basel III raamistiku rakendamisel ning börsiväliste tuletisinstrumentide, üleilmsete süsteemselt oluliste finantsasutuste ja varipanganduse valdkonnas); iii) rahvusvahelise finantsarhitektuuri tugevdamine, pöörates eraldi tähelepanu IMFi kvootide ja juhtimise reformimisele; iv) maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise seotud küsimused ning v) investeeringute pikaajalise rahastamise kättesaadavuse parandamine. 2013. aasta septembris võtsid G20 riikide juhid vastu Peterburi tegevuskava poliitikameetmete kohta, mis toetavad maailmamajanduse lühiajalist elavnemist ja parandavad keskpika aja jooksul selle kasvu alustalasid ning tugevdavad finantsstabiilsust. Lisaks kinnitasid G20 liikmed oma aruandekohustuse hinnangu, milles anti ülevaade varasematest poliitilistest kohustustest.

Euroala enda poliitikat jälgivad rahvusvahelisel tasandil IMF ja OECD. IMF esitas 2013. aastal lisaks euroala üksikute riikide ülevaadetele oma korralised euroala raha-, finants- ja majanduspoliitika ülevaated. EKP osales ka ELis läbiviidava IMFi finantssektori hindamisprogrammiga seotud aruteludes.

RAHVUSVAHELISTE INSTITUTSIOONIDE TÖÖKORDADE JA TAVADE REFORMID

Väljakujunenud tava kohaselt jälgis ja toetas EKP 2013. aastal jätkuvalt rahvusvahelise raha-süsteemi arengut. Samal ajal kui edusamme on tehtud IMFi ressursside suurendamise ning IMFi seiretegevuse ja juhtimise parandamisega seotud reformide rakendamisel, on IMFi kvootide ja juhtimise 2010. aasta reformi lõpuleviimine edasi lükkunud, kuna ratifitseerimine piisava arvu liikmete poolt viibib.

Üleilmse finantskriisi ületamiseks tehtavate jõupingutuste raames otsustati, et optimaalne viis veelgi suurendada lühiajaliselt IMFi ressursse on sõlmida IMFi ja selle liikmesriikide vahel uued ajutised kahepoolsed laenu- ja võlakirjade ostmise lepingud. IMFi ja Maailmapanga 2012. aasta kevadkohtumistel võtsid 38 riiki (sh 18 ELi liikmesriiki) endale kohustuse suurendada kahepoolsete laenulepingute kaudu IMFi ressursse 461 miljardi USA dollari võrra. 2013. aasta detsembri lõpuks olid jõustunud 30 riigiga (sh 15 ELi liikmesriigiga) sõlmitud lepingud kogusummas 424 miljardit USA dollarit.

Pärast 2011. aastal toimunud järelevalvealast läbivaatamist (toimub iga kolme aasta järel) on IMF teinud ulatuslikke algatusi järelevalve tõhustamiseks, et täita globaliseerunuma ja omavahel seotuma maailma vajadusi. Algatuste raames vaadatakse läbi järelevalvealane õigusraamistik, süvendatakse riskianalüüsi ja finantssüsteemide analüüsi, kiirendatakse liikmesriikide välispositsioonide hinnanguid ja liikmesuse küsimustega tegelemist ning käsitletakse paremini liikmesriikide poliitika ülekandumise võimalikke mõjusid üleilmsele stabiilsusele.

Alates 2011. aastast avaldatakse piiriüleste mõjude aruandeid, milles hinnatakse maailma viie suurriigi majanduspoliitika mõju partnerriikide majandustele. 2013. aasta aruandes analüüsiti eelkõige neid potentsiaalseid piiriüleseid mõjusid, mis tulenevad euroala kriisist, USA eelarve- ja rahapoliitikast, Jaapani struktuuri- ja eelarvereformidest ning Hiina majanduse võimalikust aeglustumisest. 2012. ja 2013. aastal avaldati ka välissektori esmane aruanne. See sisaldas 29 süsteemse tähtsusega arenenud ja areneva riigi välispositsioonide hinnangut, mis hõlmas nii kogu euroala kui ka mitut euroala riiki eraldi.

2013. aasta mais tõhustas IMF võla jätkusuutlikkuse analüüsi, ajakohastades oma töötajatele suunatud juhust riigivõla jätkusuutlikkuse analüüsimise kohta turujuurdepääsuga riikides. Eelkõige kaasneb sellega aluseelduste ja makrotasandi eelarveriskide süvaanalüüs.

IMFi tõhusus ja usaldusväärsus sõltub tema laiast liikmeskonnast, mida tuleks kajastada IMFi juhtimises. 2013. aasta jaanuaris jõudis lõpule kvootide arvutamise kehtiva valemi põhjalik läbivaatamine ning IMFi direktorite nõukogu esitas haldusnõukogule oma aruande. Läbivaatamise tulemuste põhjal hakkavad toimuma IMFi direktorite nõukogu arutelud kvootide viieteistkümnenda üldise korrigeerimise raames. Viieteistkümnenda üldise korrigeerimise tähtaega muudeti esialgu umbes kaks aastat varasemaks, nii et uus tähtaeg oli 2014. aasta jaanuaris, kuid nüüdseks on tähtaega uuesti liigutatud ja korrigeerimine tuleb lõpule viia 2015. aasta jaanuaris. Tähtaja nihutamise põhjuseks on viivitused IMFi kvootide ja juhtimise 2010. aasta reformi elluviimisel. Euroopa riigid on juba võtnud meetmeid, mille tulemusel väheneb arenenud Euroopa riikide esindatus IMFi direktorite nõukogus 1,64 koha võrra.

2 KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU VÄLISTE RIIKIDEGA

2013. aastal osales EKP koos Euroopa Komisjoniga aktiivselt Euroopa Liidu makromajanduslikus dialoogis tähtsamate areneva turu riikidega (nt Hiina, Iisrael, India ja Venemaa). Nagu varasematelgi aastatel, korraldas eurosüsteem poliitikadialoogi edendamiseks ELi-väliste riikide keskpangadega seminare. 15. veebruaril 2013 toimus Moskvas kõrgetasemeline seminar Venemaa keskpangaga.

Seminari teemad olid majandusareng Venemaal ja euroalal ning keskpankade muutuv roll seoses rahapoliitika ja finantsstabiilsuse ning järelevalvega.

TEHNILINE KOOSTÖÖ

Eurosüsteemi tehniline koostöö oli endiselt oluline ELi-väliste riikide keskpankade haldussuutlikkuse tugevdamisel, eelkõige ELi kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides, ning Euroopa ja rahvusvahelistele standarditele vastavuse edendamisel.

3.–4. detsembril 2013 tähistas EKP Frankfurdis toimunud konverentsiga kümne aasta möödumist EKP koordineeritava tehnilise koostöö algusest. Alates 2003. aastast on EKP koos riikide keskpankadega viinud paljude riikide keskpankade ja pangajärelevalve asutuste huvides ellu mitu ELi rahastatud tehnilise koostöö programmi. Samuti on EKP tugevdanud vastastikuse mõistmise memorandumite kaudu pikaajalist koostööd mitme keskpangaga.

2013. aasta detsembris viisid EKP ja 21 riigi keskpangad lõpule ELi rahastatud tehnilise koostöö programmi Serbia keskpangaga. 2011. aasta veebruaris alanud programmiga aidati Serbia keskpangal tugevdada oma institutsioonilist võimekust ning kooskõlastada oma menetlused ja määrused ELi ja rahvusvaheliste standarditega.

2013. aasta juulis jõudis lõpule eurosüsteemi tehnilise koostöö programm Makedoonia keskpangaga. EKP ja programmis osalenud 11 riigi keskpangad esitasid Makedoonia keskpanga presidendile vajaduste analüüsi, mis hõlmas kümnet keskpanganduse valdkonda. Analüüsis anti hinnang keskpanga praegusele institutsioonilisele ja tegevusraamistikule ning soovitusel institutsioonilise võimekuse tugevdamiseks, et võimaldada lähenemist ELi keskpanganduse standarditele.

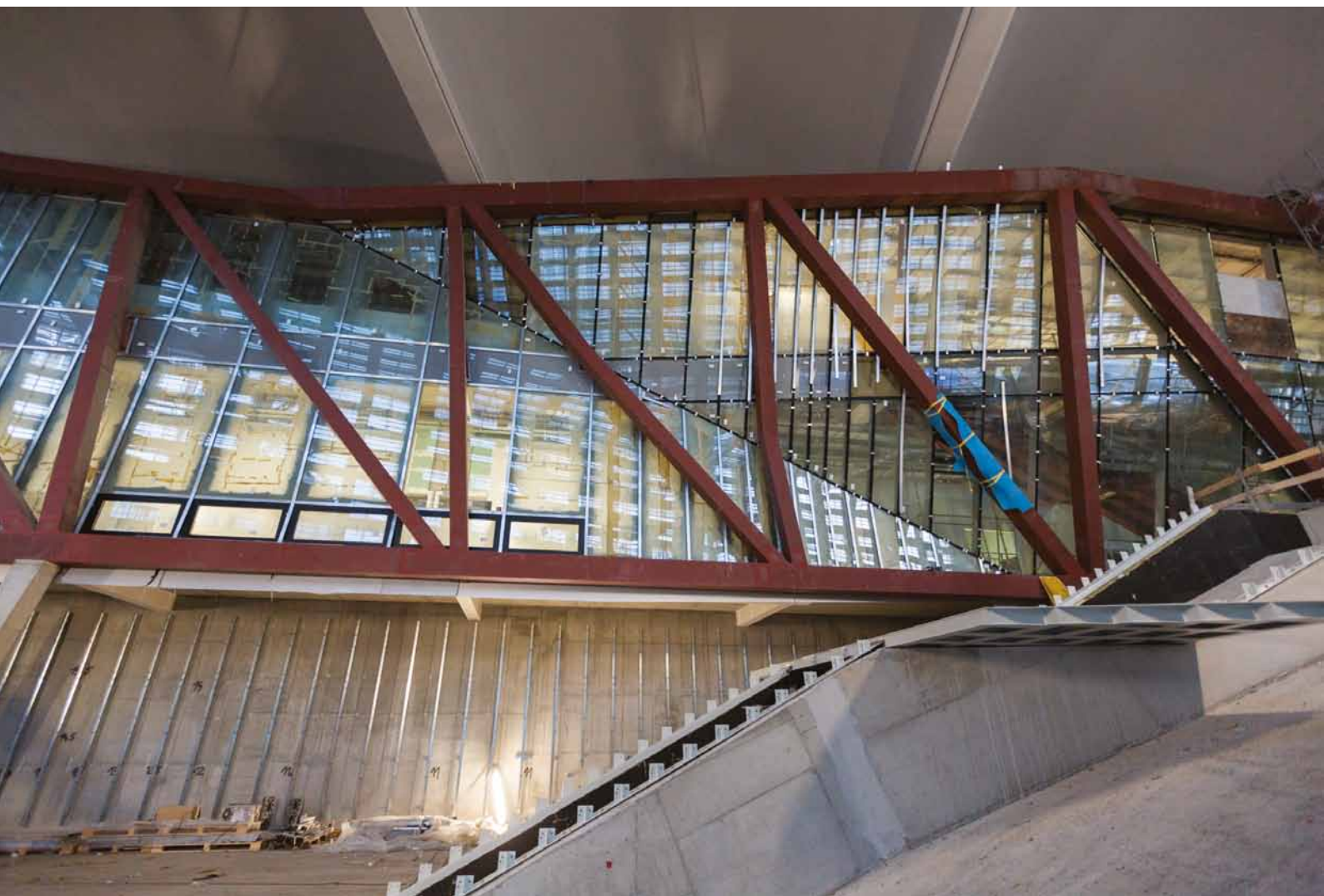
19. detsembril 2013 allkirjastasid EKP ja Euroopa Komisjon lepingu tehnilise koostöö jätkamise kohta Albaania keskpanga ja Kosovo keskpangaga. EKP rakendab programmi partnerluses 11 riigi keskpangaga. Programmi käigus hinnatakse kõnealuste keskpankade praegust institutsioonilist ja tegevusraamistikku ning võrreldakse neid ELi keskpanganduse standarditega. Nii Albaania kui ka Kosovo keskpangale esitatakse vajaduste analüüs, mis sisaldab soovitusi nende institutsioonilise võimekuse tugevdamise kohta ning nende tavade ELi keskpanganduse standarditega kooskõlastamise kohta. Programmis vaadeldakse ka esmatahtsaid ülesandeid seoses Makedoonia keskpanga ja vajaduse korral sama piirkonna teiste keskpankade institutsioonilise võimekuse tugevdamisega.

EKP ja Türgi keskpangad jätkasid koostööd ja korrapärast poliitikadialoogi 2012. aasta juulis allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumil alusel. 2013. aastal peeti koostöö raames İzmiris rahvusvahelisi seoseid ja mõjusid käsitlev ühiskonverents ja Ankaras finantsstatistika seminar, samuti viibis üks Türgi keskpanga töötaja EKPs kuuekuulisel lähetusel.

Koostöö jätkus ka 2012. aasta oktoobris Venemaa keskpangaga allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumil alusel, hõlmates nii tehnilist koostööd kui ka poliitilisi arutelusid. 2013. aastal koondus tegevus valdavalt rahapoliitikale ja finantsstabiilsusele ning koostöö toimus seminaride vormis. Samuti viibis üks Venemaa keskpanga töötaja EKPs lähetusel. Aasta jooksul korraldati ka pangandusjärelevalvega seotud üritusi, kus osalesid nii mitme euroala riigi keskpangad kui ka Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa Pangandusjärelevalve.

2013. aastal jätkus EKP ja Hiina keskpanga vastastikuse mõistmise memorandumil täitmine kahepoolse töörühma koostumiste ning töötajate tasandil toimuva teabevahetuse kaudu. 2008. aastal allkirjastatud memorandumil eesmärk on tugevdada kahe institutsiooni koostööd ja edendada

infovahetust. ELi ja Hiina kaubandusprojekti raames võttis EKP vastu kolm Hiina keskpanga töötajate rühma, et arutada rahapoliitika, turuoperatsioonide ja infosüsteemide turvalisusega seotud küsimusi.

Kooskõlas Viini arhitektuuribüroo COOP HIMMELB(L)AU projektis ettenähtud nn hoone-hoones süsteemiga on konverentsikeskus ja töötajate söökla integreeritud turuhoonesse eraldi ehituselementidena. Nende konstruktsioonis on kasutatud terasposte ja -talasid ning fassaadidel soojusisolatsiooniga klaasi. Uued hooneosad on eraldiseisvad üksused, millel on oma konditsioneerimissüsteem. Üksusi ümbritsevate Grossmarkthalle avatud alade temperatuuri mõjutab aga välisõhk.

7. PEATÜKK

AVALIKUD SUHTED JA ARUANDEKOHUSTUS

I ARUANDEKOHUSTUS JA AVALIKE SUHETE POLIITIKA

Keskpanga sõltumatus on paaril viimasel kümnendil saanud nii arenenud kui ka arenevate riikide rahapoliitiliste režiimide lahutamatuks osaks. Keskpangadele sõltumatuse andmise otsust on pikka aega kindlalt toetanud majandusteooria ja empiirilised tõendid, mis näitavad, et selline süsteem soodustab hinnastabiilsuse säilitamist. Samal ajal kehtib demokraatlike ühiskondade aluspõhimõte, et iga avalikke ülesandeid täitev sõltumatu institutsioon peab oma tegevuse kohta aru andma kodanikele ja nende esindajatele. Aruandekohustus on seega keskpanga sõltumatuse tähtis aspekt.

EKP pühendumisest aruandekohustuse ja läbipaistvuse põhimõttele annab tunnistust ka tema aruandlus Euroopa kodanike ja nende valitud esindajate ehk Euroopa Parlamendi ees. Aluslepingus on sätestatud EKP täpsed aruandekohustused, näiteks igapäevaste finantsaruannete, kvartaliaruannete ja aastaaruande avaldamine. EKP läheb korralises aruandluses põhikirjast tulenevast kohustusest oluliselt kaugemale, avaldades näiteks EKP nõutud kvartaliaruande asemel kuubülletääni. EKP pühendumisest aruandekohustuse ja läbipaistvuse põhimõttele annavad tunnistust ka nõukogu liikmete arvukad kõned, milles käsitletakse väga erinevaid EKP ülesannete seisukohast olulisi teemasid. Eespool nimetatule lisaks esineb EKP president neli korda aastas Euroopa Parlamendi ees. EKP vastab ka Euroopa Parlamendi liikmete kirjalikele küsimustele ning avaldab küsimused koos vastustega oma veebisaidil.

3. novembril 2013 jõustus nõukogu määrus, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediitdiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga. Alates 4. novembrist 2014 asub EKP täielikult täitma oma ülesandeid ühtse järelevalveasutusena ning teostab otsest järelevalvet eelkõige ühtses järelevalvemehhanismis osalevate riikide oluliste pankade üle. EKP täidab järelevalveülesandeid rahapoliitikaga seotud ja muudest ülesannetest eraldi. Pangandusjärelevalve nõuab seega teistsuguses vormis aruandlust kui muud EKP-le aluslepingutega antud ülesanded. Vastavalt eespool nimetatud määruse asjakohastele sätetele sõlmisid EKP ja Euroopa Parlament 2013. aasta novembris institutsioonidevahelise kokkuleppe, et tagada EKP järelevalveülesannete jaoks sobiv aruandlusraamistik. Lisaks sõlmisid EKP ja ELi Nõukogu vastastikuse mõistmise memorandumid, kehtestades üksikasjalikumalt ühtse järelevalvemehhanismi sätteid, mis käsitlevad kahe institutsiooni koostööd ning EKP järelevalveülesannetega seotud aruandluskohustusi. Vastastikuse mõistmise memorandum jõustus 11. detsembril 2013.

EKP avalike suhete eesmärk on selgitada üldsusele EKP poliitikat ja otsuseid. Suhtlus ja teabevahetus kuuluvad lahutamatuks EKP rahapoliitika ja tema teiste ülesannete täitmise juurde. Neid juhivad kaks põhimõtet: avatus ja läbipaistvus. Mõlemad toetavad EKP rahapoliitika ja muude põhikirjast tulenevate ülesannete tulemuslikkust, tõhusust ja usaldusväärsust. Samuti toetavad need EKP aruandekohustuse täitmist.

EKP rahapoliitiliste hinnangute ja otsuste korrapärase ja põhjalik tutvustamine reaalses maailmas, mida hakati tegema 1999. aastal, kujutab endast keskpanganduse avalike suhete ainulaadselt avatud ja läbipaistvat lahendust. Kui EKP nõukogu on võtnud vastu rahapoliitilise otsuse, tutvustatakse seda kohe pressikonverentsil. President esitab pressikonverentsil sissejuhatava kõne, milles annab üksikasjaliku selgituse nõukogu otsusele. Pärast seda vastavad president ja asepresident ajakirjanike küsimustele. Alates

2004. aasta detsembrist avaldatakse ka need EKP nõukogu otsused, mis ei käsitle intressimäärasid, igal kuul eurosüsteemi keskpankade veebisaitidel.

EKP õigusaktid, EKP nõukogu rahapoliitilised otsused, EKP nõukogu muud otsused (lisaks intressimäärasid puudutavatele otsustele) ning eurosüsteemi konsolideeritud finantsaruanded avaldatakse kõigis ELi ametlikes keeltes¹. Ka EKP aastaaruanne avaldatakse terves mahus kõikides ELi ametlikes keeltes². Lähenemisaruanne ja EKP kuubülletääni kvartaliväljaanded avaldatakse kas tervikuna või kokkuvõttena kõigis ELi ametlikes keeltes³. Peale põhikirjajärgsete väljaannete avaldab EKP oma aruandekohustuse täitmiseks ja läbipaistvuse tagamiseks mõnedes või kõikides ametlikes keeltes ka muid dokumente, eelkõige pressiteateid ekspertide makromajanduslike ettevaadete, poliitiliste seisukohtade ning avalikkusele huvi pakkuva teabe kohta. EKP olulisemate väljaannete tõlkeid tehakse, avaldatakse ja levitatakse tihedas koostöös liikmesriikide keskpankadega.

2 ARUANDEKOHUSTUS EUROOPA PARLAMENDI EES

EKP aruandekohustuse täitmise tagamisel kuulub tähtis roll Euroopa Parlamendile kui ainsale ELi institutsioonile, kelle liikmed on ELi kodanikud otse valinud. 2013. aastal jätkasid EKP ja Euroopa Parlament oma tihedat ja tulemuslikku dialoogi.

2013. aastal esines EKP president neljal korral Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni ees, et teavitada parlamendiliikmeid hiljutisest majanduslikust ja rahapoliitilisest arengust ning vastata nende küsimustele. Lisaks osales EKP president kahel Euroopa Parlamendi täiskoguistungil, kus arutati EKP 2011. ja 2012. aasta aruandeid, ning parlamendi esimeeste konverentsi kohtumisel 2013. aasta detsembris.

Euroopa Parlamendi ees esinesid ka teised EKP juhatuse liikmed. EKP asepresident tutvustas majandus- ja rahanduskomisjonile EKP 2012. aasta aruannet. Jörg Asmussen osales koos Euroopa Komisjoni voliniku Olli Rehniga majandus- ja rahanduskomisjonis mõttevahetusel, et anda EKP hinnang Küprose olukorrale ja vastata komisjoniliikmete küsimustele. Peter Praet osales Euroopa parlamentaarsel nädalal, kus arutati majanduspoliitika kooskõlastamise Euroopa poolaastat. Lisaks andsid EKP töötajad Euroopa Parlamendile tehnilist eksperdiabi EKP pädevusvaldkonnaga seotud küsimustes, nagu ühtne järelevalvemehhanism ja majanduslik olukord riikides, kus rakendatakse ELi ja Rahvusvahelise Valuutafondi kohandamisprogrammi. 2013. aastal vastas EKP ka Euroopa Parlamendi liikmete 42 kirjalikule küsimusele ja avaldas vastused oma veebisaidil.

PANGANDUSLIIT

EKP ja Euroopa Parlamendi mõttevahetuses olid olulisel kohal järelevalvemehhanismi ettevalmistused. Arutelud keskendusid peamiselt järelevalve ja rahapoliitika lahususele ning ühtse järelevalvemehhanismi aruandlusraamistikule. Raamistik sätestati 2013. aasta novembris jõustunud institutsioonidevahelises kokkuleppes. Institutsioonid leppisid kokku vajaduses luua kiiresti ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu, et seejärel oleks võimalik valida viivitamata ka järelevalvenõukogu esimees. Euroopa Parlament osales selles valikuprotsessis kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määruse sätetega. Euroopa Parlamendi liikmed esitasid küsimusi ka ühtse järelevalvemehhanismi ettevalmistuste käigus EKP korraldatava põhjaliku hindamise üksikasjade kohta. EKP president

1 Välja arvatud iiri keeles, mille suhtes kehtib ELi tasandil erand.

2 Välja arvatud iiri keeles (ELi erandi tõttu) ja malta keeles (kokkuleppel Malta keskpangaga pärast ELi ajutise erandi tühistamist 2007. aasta mais).

3 Vt 2. joonealune märkus.

rõhutas korralistel kuulamistel selle ülesande tähtsust pangandusliidu usaldusväarsuse ja pikaajalise kasvuväljavaate tagamisel.

Teine oluline teema oli ühise kriisilahendussüsteemi loomisel ja ühtse reeglistiku koostamise lõpetamisel tehtav töö. EKP president rõhutas majandus- ja rahanduskomisjonile korduvalt, kui oluline on kehtestada võimalikult kiiresti pankade kriisilahenduse mehhanismi ühtsed eeskirjad. Ta toonitas mitmel juhul ka seda, kui tähtis on pangandusliidu loomine koos ühise kriisilahenduse mehhanismiga, mis täiendab vajalikul määral ühist järelevalvemehhanismi.

REAALMAJANDUSE RAHASTAMISTINGIMUSED

Majandus- ja rahanduskomisjoni kuulamistel, kus osales ka EKP president, väljendas mitu Euroopa Parlamendi liiget muret reaalmajanduse rahastamistingimuste üle, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul. Parlamendiliikmed esitasid küsimusi võimalike meetmete kohta, millega vähendada olulisi erinevusi euroala liikmesriikide vahel.

EKP president rõhutas pangandusliidu lõpuleviimise tähtsust, et ohjeldada killustumist ja parandada kogu euroalal erasektori rahastamistingimusi. Ta tõstis sellega seoses esile ka rahapoliitiliste otsetehingute rolli ning selgitas mitmel korral EKP mittestandardseid meetmeid.

Lisaks selgitasid EKP president ja teised EKP esindajad, et riikide valitsused ja seadusandjad peavad nii riigi kui ka Euroopa tasandil astuma vajalikke samme selleks, et vähendada reaalmajanduse huvides killustatust ja teha seda jätkusuutlikult.

3 TEGEVUS AVALIKE SUHETE VALDKONNAS

EKP suhtleb väga mitmekesise publikuga (ajakirjandus, finantseksperdid, akadeemilised ringkonnad, parlamendid, avalik-õiguslikud asutused ja üldsus), kellel on rahandusest ja majandusest erinevad teadmised. Seepärast kasutab EKP oma mandaadi ja otsuste selgitamiseks mitmesuguseid teabe esitamise vahendeid ja võimalusi, mida pidevalt täiustatakse ja tõhustatakse, võttes arvesse erinevat lugeja- ja kuulajaskonda ning kommunikatsioonikeskkonda ja -vajadusi.

2013. aastal kinnitas EKP juhatus, et avalike suhete valdkonna tugevdamine on endiselt üks EKP keskmise ajavahemiku strateegilisi prioriteete. EKP avalike suhetega seotud tegevus keskendus jätkuvalt EKP toetavale rahapoliitikale, püüdlustele säilitada pangandussektoris ulatuslikud likviidsustingimused ning euroala juhtimise ja toimimise tugevdamisele. Seda teematikat käsitleti enamikus EKP juhatuse liikmete kõnedes. Lisaks tegutses avalike suhete vallas riikides, kus rakendatakse ELi-IMFi finants-abi programme. Ka meedia, üldsus ja EKP külastajad soovisid teavet peamiselt nende teemade kohta.

EKP avaldab erinevaid korrapäraseid ja perioodilisi uurimusi ja aruandeid, näiteks aastaaruannet, milles antakse ülevaade EKP tegevusest möödunud aastal, ja kuubülletääni, mis sisaldab majanduse ja rahapoliitika arengu jooksvat analüüsi ning annab üksikasjalikku taustteavet EKP otsuste kohta. EKP avaldas 2013. aastal 201 pressiteadet, mis hõlmasid EKP poliitika ja tegevuse kõiki tahke, ning andis lisateavet seoses rahapoliitika rakendamisega. Mitmesugused statistilised andmed avaldatakse peamiselt statistika andmeidas ja interaktiivsete joonistena EKP veebisaidil.

Avalikkuse paremale teadlikkusele ja arusaamisele eurosüsteemi ülesannetest ja poliitikast aitasid jätkuvalt ja otseselt kaasa kõik EKP juhatuse liikmed nii esinemistega Euroopa Parlamendis kui ka avalike kõnedega ja ajakirjanikele antud intervjuudega. EKP juhatuse liikmed pidasid 2013. aastal

mitmekesisele kuulajaskonnale üle 150 kõne ning andsid üle 140 intervjuu. Mõned kõned tõlgiti mitmesse ELi ametlikku keelde, et need jõuaksid laiemale publikuni.

EKP korraldas 2013. aastal ajakirjanikele 20 seminari oma hoonetes ning lisaks ühe seminari Amsterdams ja teise Brüsselis. Seminaride eesmärk oli edendada meedia teadmisi ja arusaamu EKP volitustest, ülesannetest ja tegevusest. Mõned seminarid korraldati koostöös riikide keskpangade, Euroopa Komisjoni, Euroopa Ajakirjanduskeskuse ja teiste avaliku sektori asutustega. Lisaks EKP nõukogu istungitele järgnevale igakuisele pressikonverentsile korraldas EKP pressile mitmeid infotunde eesmärgiga aidata paremini mõista EKP muud poliitikat ja tegevust.

2013. aastal külastas EKP praegust ja tulevast hoonekompleksi Maini-äärses Frankfurdis 587 külastajate rühma. Ligi 16 312 külastajat sai otsest teavet EKP töötajate esitlustel ning EKP uues hoones korraldatud ringkäikudel.

2013. aastal korraldati mitu kõrgetasemelist rahvusvahelist konverentsi, töötuba ja seminari, sh EKP töötuba „Mittestandardised rahapoliitilised meetmed”, konverents „Panganduse regulatsiooni ja järelevalve tulevik ELis” ning mitmed teiste institutsioonidega koostöös korraldatud üritused, nagu „Finantslõimumine ja -stabiilsus: käimasolevate finantslõimumise reformide mõju” (koostöös Euroopa Komisjoniga). Nagu ka varasematel aastatel, osales EKP 2013. aasta mais teabestendiga ELi Nõukogu poolt Brüsselis ja Euroopa Parlamendi poolt Strasbourgis korraldatud avatud uste päevadel. EKP osales esimest korda ka Ameerika Ühendriikides asuva ELi delegatsiooni lahtiste uste päevadel ning andis USA elanikele ja teistele külastajatele teavet EKP ning europangatähtede ja -müntide kohta.

Kõik EKP avaldatud dokumendid ja muu EKP tegevusega seotud teave on saadaval EKP veebisaidil. 2013. aastal külastati EKP veebisaiti 27 miljonit korda, kusjuures vaadati 517 miljonit lehekülge ja laaditi alla 75 miljonit dokumenti. EKP vastas 2013. aastal ligikaudu 80 000 avalikule teabenõudele, milles küsiti teavet EKP tegevuse, poliitika ja otsuste kohta. EKP tegutseb elavamalt ka sotsiaalmeedias. Ligikaudu 100 000 jälgijaga Twitteri konto kaudu antakse teada väljaannetest ja kõnedest. 2013. aastal avas EKP Google+ lehe, mis vahendab EKP RSS-uudistevoogu ning mida jälgivad aktiivselt eelkõige teised ELi institutsioonid ja majandusteadlased. Facebooki-lehe kaudu teavitatakse Generation Euro õpilasauhinna konkursist. Lisaks avaldab EKP YouTube'is oma igakuiste pressikonverentside videoid ja muid klippe.

Eesmärgiga edendada oma teabetööd ka haridusvaldkonnas andsid EKP ja euroala keskpangad 2013. aasta aprillis välja uue veebipõhise õppemängu „Top Floor – jõua ülemisele korrusele!” ning avaldasid septembris animatsiooni „EKP ja eurosüsteemi lühitutvustus”. Mõlemad on kättesaadavad EKP veebisaidi rubriigis „Täiendavat lugemist”.

17. aprillil 2013 andsid Mario Draghi ja euroala vastavate riikide keskpangade presidendid Euroopa tasandil auhinnad meeskondadele, kes olid oma riigis võitnud Generation Euro 2012/2013. aasta õpilasauhinna. Selle iga-aastase võistluse eesmärk on aidata kooliõpilastel mõista keskpanga rolli majanduses. Võistlusel osales üle 3500 euroala õpilase vanuses 16–19. Järgmise aasta võistlus käivitati 1. oktoobril 2013.

Ühtsest järelevalvemehhanismist teavitamiseks avas EKP oma veebisaidil 2013. aasta septembris uue rubriigi „Pangandusjärelevalve”, kust leiab teavet ühtse järelevalvemehhanismi põhiomaduste ja selle arengu oluliste vahe-eesmärkide kohta. Samal ajal kui EKP teeb ettevalmistusi, et asuda 2014. aasta novembris täitma kõiki oma järelevalveülesandeid, arendatakse veebisaiti üha edasi. 2013. aasta oktoobris avaldas EKP ühtse järelevalvemehhanismi ettevalmistuste raames korraldatava

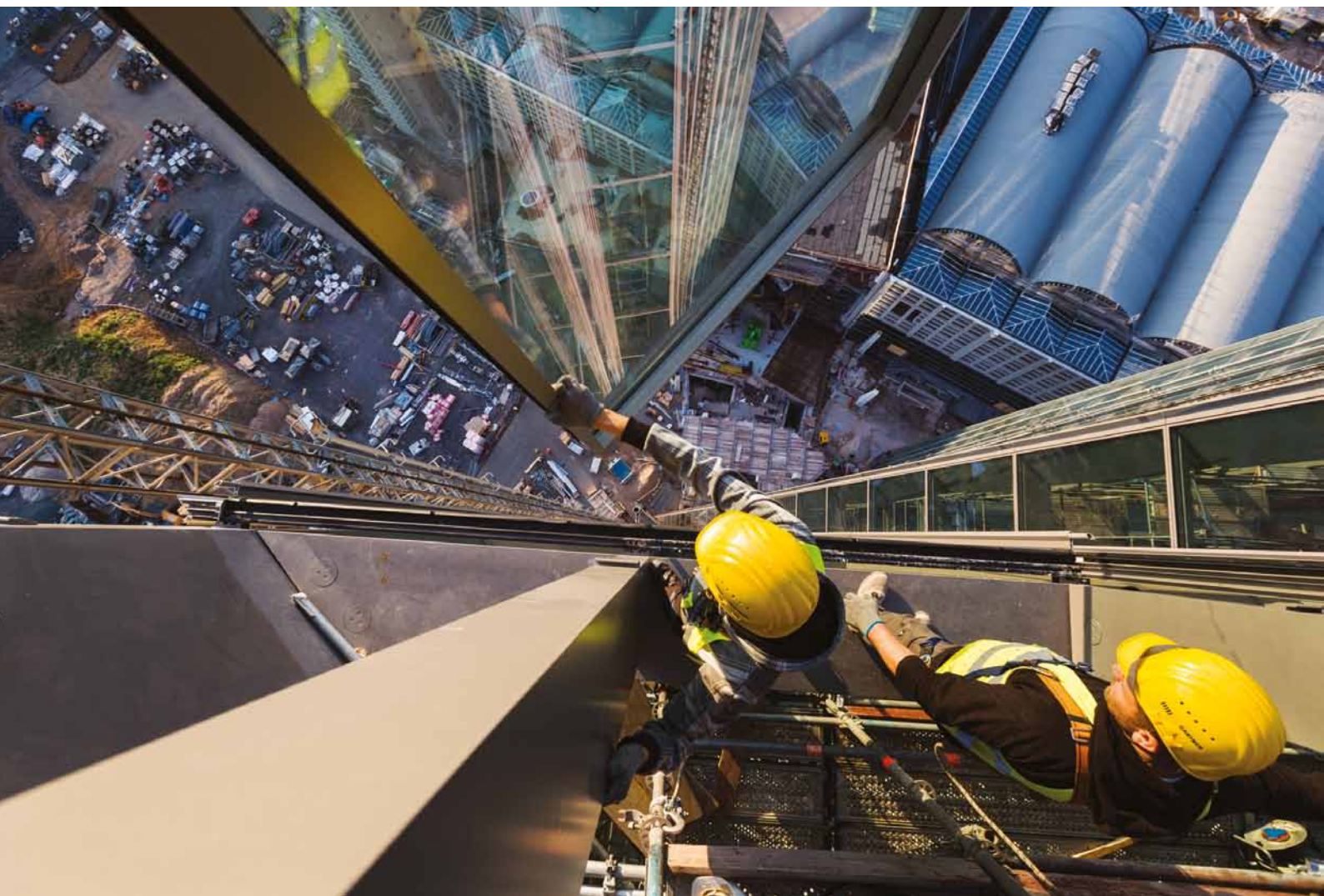
põhjaliku hindamise üksikasjad. Avaldati ka hindamisele kuuluvate pankade loetelu. Üksikasjad leiab EKP veebisaidi rubriigist „Pangandusjärelevalve”.

2013. aastal keskendus teabetöö ka europangatähtedele. Eelkõige teavitati Läti eurole ülemineku ettevalmistustest⁴ ning uue 5eurose pangatähe kasutuselevõttust 2. mail; see oli europangatähtede uue seeria esimene nimiväärtus. EKP teavitas üldsust ja sularahatöötlejaid uuest pangatähest ja selle ajakohastatud turvaelementidest mitme teabemeetme abil. Teabemeetmed hõlmasid järgmist: üle kolme miljoni voldiku, mis saadeti 2013. aasta aprillis ettevõtetele, kes töötlevad iga päev sularaha; 2013. aasta mais kasutusele võetavat uut pangatähte tutvustavad videod internetis; pangatähe ringlusse laskmisele järgnenud kuudel läbi viidud digitaalne turunduskampaania, et suunata uue pangatähe kohta veebis teavet otsivad inimesed EKP vastavale veebisaidile⁵; ning europangatähti ja -müntse tutvustav rändnäitus, mida sai 2013. aasta jooksul külastada Frankfurdis, Madridis, Bratislavas ja Riias. Selleks et aidata olulistel sihtrühmadel, nagu sularahakäitluses kasutatavate seadmete tootjatel, kommertspankadel ja suurematel jaemüüjatel teha ettevalmistusi järgmiste nimiväärtuste ringlusse laskmiseks, korraldas EKP 2013. aasta novembris Brüsselis ulatusliku partnerlusürituse.

2013. aasta Euroopa Keskpannga kultuuripäevad olid pühendatud Lätile ja need korraldati tihedas koostöös Läti keskpangaga. Alates 16. oktoobrist kuni 15. novembrini 2013 toimus Frankfurdi eri paikades mitu Läti kultuuri tahke tutvustavat sündmust. Programmi kuulusid klassikalise muusika ja avangardistliku popmuusika kontserdid, kirjandusõhtud, filmiesitlused, teatriprojekt, arhitektuuri- ja fotonäitused ning mitu lastele mõeldud üritust. Euroopa kultuuripäevi hakati pidama 2003. aastal ning neist on saanud Frankfurdi ja selle lähiümbruse kultuurielu kindel osa. Algatuse eesmärk on suurendada teadlikkust ELi kultuurilisest mitmekesisusest ning edendada eurooplaste seas vastastikust mõistmist.

4 Vt lähemalt 3. peatüki punkt 4.

5 www.uus-euro.eu.

Kaht hulknurkset torni ühendava aatriumi fassaadi klaaspaneelid on paigaldatud spetsiaalsele terrassõrestikule. See on läbi klaasi selgelt nähtav ja piisavalt tugev, et kanda klaastahvleid kogu aatriumi kõrguses. Projekti kohaselt on aatriumi klaasid neutraalset tooni ja läbipaistvad. Seega võimaldab aatriumist avanev vaade eristada kõrghoone kahte torni. Läbipaistvast aatriumist loob mulje ka selle klaaskatus. Klaas on kaetud kihiga, mis neelab vähem kui 10% päikeseenergiast, ent võimaldab siiski näha ka taevast.

8. PEATÜKK

INSTITUSIOONILINE RAAMISTIK JA TÖÖKORRALDUS

I OTSUSEID TEGEVAD ORGANID JA ÜLDJUHTIMINE

I.1 EUROSÜSTEEM JA EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEM

Eurosüsteem on euroala keskpangandussüsteem. Sellesse kuuluvad EKP ja ELi euro kasutusele võtnud liikmesriikide keskpangad (2014. aasta 1. jaanuari seisuga 18). Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) kuuluvad EKP ja kõikide ELi liikmesriikide keskpangad (2013. aasta 1. juuli seisuga 28), st ka nende liikmesriikide keskpangad, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud.

Eurosüsteemi ja EKPSi tuuminstitutsioon on EKP, kes tagab, et operatsioonid, mis moodustavad osa EKPSi ülesannetest, teostatakse kas EKP enda või – nii palju kui EKP-l on võimalik ja asjakohane nende poole pöörduda – liikmesriikide keskpankade tegevuse kaudu. EKP on ELi institutsioon ja rahvusvahelise avaliku õiguse alusel tegutsev juriidiline isik.

Liikmesriikide keskpangad on oma riigi õiguse alusel tegutsevad juriidilised isikud. Euroala riikide keskpangad, mis on eurosüsteemi lahutamatu osa, täidavad eurosüsteemile antud ülesandeid EKP otsuseid tegevate organite kehtestatud korras. Liikmesriikide keskpangad toetavad eurosüsteemi ja EKPSi tööd ka osalemisega eurosüsteemi/EKPSi komiteedes (vt käesoleva peatüki punkt 1.5). Neil

on õigus täita omal vastutusel ka eurosüsteemiväliseid ülesandeid, kui EKP nõukogu leiab, et need ei ole eurosüsteemi eesmärkide-ülesannetega vastuolus.

Eurosüsteemi ja EKPSi juhivad EKP otsuseid tegevad organid: EKP nõukogu ja EKP juhatus. Kuni on liikmesriike, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud, tegutseb kolmanda otsustusorganina EKP üldnõukogu. Otsustusorganite tegevust reguleerivad Euroopa Liidu toimimise leping, EKPSi põhikiri ning iga organi kodukord¹. Eurosüsteemis ja EKPSis tehakse otsuseid tsentraliseeritult. Sellegipoolest tegutsevad EKP ja euroala riikide keskpangad eurosüsteemi ühiste eesmärkide saavutamisel nii strateegilisel kui ka praktilisel tasandil üheskoos, arvestades nõuetekohaselt EKPSi põhikirjas sätestatud deentraliseerimispõhimõtet.

I.2 EKP NÕUKOGU

EKP nõukogusse kuuluvad EKP juhatuse liikmed ning euro kasutusele võtnud liikmesriikide keskpankade presidendid. Kuna 2014. aasta jaanuaris võeti euro kasutusele ka Lätis, osales Läti keskpanga (Latvijas Banka) president 2013. aasta juulist detsembrini toimunud EKP nõukogu istungitel vaatljana.

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule on nõukogu põhiülesanded järgmised:

- võtta vastu eurosüsteemile antud ülesannete täitmiseks vajalikud suunised ja otsused;
- määratleda euroala rahapoliitika ja vajaduse korral otsused, mis on seotud rahapoliitiliste vaheeesmärkidega, baasintressimääradega ja eurosüsteemi reservidega, ning anda nende rakendamiseks vajalikke suuniseid.

Arvestades EKP uusi ülesandeid krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalvel, on EKP nõukogu samuti pädev võtma vastu otsuseid üldraamistiku kohta, mille raames tehakse järelevalveotsuseid. Lisaks hakkab EKP nõukogu kooskõlas ühtse järelevalvemehhanismi määрусega ja EKP kodukorraga vastu võtma otsuseid EKP-le määratud mikro- ja makrotasandi usaldatavusjärelevalvega seotud ülesannete kohta.

Nõukogu koguneb tavaliselt kaks korda kuus EKP peahoones Saksamaal Maini-äärses Frankfurdis. Nõukogu hindab muu hulgas põhjalikult rahapoliitika ja majanduse arengut ning teeb iga kuu esimesel istungil selle kohta otsuse. Kuu teisel istungil arutatakse tavaliselt EKP ja eurosüsteemi muude ülesannete ja kohustustega seotud küsimusi. 2013. aastal toimus kaks istungit väljaspool Frankfurti. Ühe korraldas Slovakkia keskpank (Národná banka Slovenska) Bratislavas ja teise Prantsusmaa keskpank (Banque de France) Pariisis. Lisaks eespool nimetatud kohtumistele võib nõukogu pidada istungeid ka telekonverentsina või teha otsuseid kirjaliku menetluse teel.

Rahapoliitiliste otsuste ning teisi EKP ja eurosüsteemi ülesandeid käsitlevate otsuste tegemisel ei esinda nõukogu liikmed oma liikmesriiki, vaid teevad otsused ise ja täiesti sõltumatult. Seda peegeldab nõukogus kehtiv põhimõte „igal liikmel üks hääl”. 2008. aastal otsustas EKP nõukogu jätkata

¹ EKP organite kodu- ja töökordade kohta vt 22. jaanuari 2014. aasta otsus EKP/2014/1, millega muudetakse 19. veebruari 2004. aasta otsust EKP/2004/2, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga kodukord; 19. veebruari 2004. aasta otsus EKP/2004/2, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga kodukord (ELT L 80, 18.3.2004, lk 33); 17. juuni 2004. aasta otsus EKP/2004/12, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga üldnõukogu töökord (ELT L 230, 30.6.2004, lk 61), ja 12. oktoobri 1999. aasta otsus EKP/1999/7 EKP juhatuse töökorra kohta (EÜT L 314, 8.12.1999, lk 34). Need dokumendid on avaldatud ka EKP veebisaidil.

kehtivat hääletuskorda, mis on sätestatud EKPSi põhikirja artiklis 10.2, ning võtta rotatsioonisüsteem kasutusele alles siis, kui nõukogu liikmete arv on suurem kui 18.

EKP ja eurosüsteemi üldjuhtimise küsimustes abistab EKP nõukogu EKP auditikomitee.

EKP NÕUKOGU

Esireas (vasakult): Patrick Honohan, Benoît Coeuré, Sabine Lautenschläger, Mario Draghi, Vítor Constâncio, Yves Mersch

Keskmisses reas (vasakult): Carlos Costa, Luc Coene, Christian Noyer, Jens Weidmann, Jozef Makúch, Josef Bonnici

Tagareas (vasakult): Boštjan Jazbec, Erkki Liikanen, Ardo Hansson, George A. Provopoulos, Gaston Reinesch, Ilmārs Rimšēvičs, Klaas Knot, Peter Praet

Märkus. Fotolt puuduvad Panicos O. Demetriades, Luis M. Linde, Ewald Nowotny ja Ignazio Visco.

Mario Draghi

EKP president

Vítor Constâncio

EKP asepresident

Jörg Asmussen

EKP juhatuse liige (kuni 7. jaanuarini 2014)

Josef Bonnici

Malta keskpanga president

Luc Coene

Belgia keskpanga president

Benoît Coeuré

EKP juhatuse liige

Carlos Costa

Portugali keskpanga president

Panicos O. Demetriades

Küprose keskpanga president

Ardo Hansson

Eesti Panga president

Patrick Honohan

Iirimaa keskpanga president

Boštjan Jazbec

Sloveenia keskpanga president

(alates 17. juulist 2013)

Klaas Knot

Madalmaade keskpanga president

Marko Kranjec

Sloveenia keskpanga president

(kuni 16. juulini 2013)

Sabine Lautenschläger

EKP juhatuse liige

(alates 27. jaanuarist 2014)

Erkki Liikanen

Soome keskpanga president

Luis M. Linde

Hispaania keskpanga president

Jozef Makúch

Slovakkia keskpanga president

Yves Mersch

EKP juhatuse liige

Ewald Nowotny

Austria keskpanga president

Christian Noyer

Prantsusmaa keskpanga president

Peter Praet

EKP juhatuse liige

George A. Provopoulos

Kreeka keskpanga president

Gaston Reinesch

Luksemburgi keskpanga president

Ilmārs Rimšēvičs

Läti keskpanga president

(alates 1. jaanuarist 2014)

Ignazio Visco

Itaalia keskpanga president

Jens Weidmann

Saksamaa keskpanga president

I.3 EKP JUHATUS

EKP juhatusse kuuluvad EKP president ja asepresident ning veel neli liiget, kelle on nimetanud ametisse Euroopa Ülemkogu kvalifitseeritud häälteenamusega pärast nõupidamist Euroopa Parlamendi ja EKPga. Tavaliselt kord nädalas koguneva EKP juhatuse peamised kohustused on järgmised:

- valmistada ette EKP nõukogu istungeid;
- viia euroala rahapoliitikat ellu vastavalt EKP nõukogu suunistele ja otsustele ning anda euroala riikide keskpankadele vajalikke juhiseid;
- juhtida EKP igapäevast tööd;
- kasutada talle EKP nõukogu poolt antud õigusi, sealhulgas mõningaid regulatiivseid õigusi.

EKP juhtimise, majandustegevuse planeerimise ja iga-aastase eelarveprotsessiga seotud küsimustes abistab juhatust korralduskomitee. Selle koosseisu kuulub mitu kõrgema taseme juhti ning selle esimees on üks juhatuse liige.

EKP JUHATUS

Esireas (vasakult):

Sabine Lautenschläger, Mario Draghi (president), Vítor Constâncio (asepresident)

Tagareas (vasakult):

Yves Mersch, Peter Praet, Benoît Coeuré

Mario Draghi

EKP president

Vítor Constâncio

EKP asepresident

Jörg Asmussen

EKP juhatuse liige

(kuni 7. jaanuarini 2014)

Sabine Lautenschläger

EKP juhatuse liige

(alates 27. jaanuarist 2014)

Benoît Coeuré

EKP juhatuse liige

Yves Mersch

EKP juhatuse liige

Peter Praet

EKP juhatuse liige

I.4 EKP ÜLDNÕUKOGU

EKP üldnõukogusse kuuluvad EKP president ja asepresident ning kõigi 28 liikmesriigi keskpanga presidendid. Horvaatia liitumisel ELiga 2013. aasta juulis sai Horvaatia keskpanga (Hrvatska narodna banka) presidendist EKP üldnõukogu liige². Üldnõukogu täidab peamiselt Euroopa Rahainstituudilt üle võetud ülesandeid, millele tuleb endiselt tähelepanu pöörata, sest kõik liikmesriigid ei ole veel eurot kasutusele võtnud. Nende ülesannete hulka kuulub liikmesriikide keskpankade vahelise koostöö tugevdamine, liikmesriikide rahapoliitika kooskõlastamise toetamine eesmärgiga tagada hinnastabiilsus ning vahetuskursimehhanismi ERM2 toimimise jälgimine. Lisaks annab üldnõukogu EKP lähene-misaruaandes Euroopa Liidu Nõukogule aru edusammudest, mida on teinud majandus- ja rahaliiduga seotud kohustuste täitmisel liikmesriigid, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud. Samuti abistab ta EKPd nõuandvate funktsioonide täitmisel. 2013. aastal tuli üldnõukogu kokku kord kvartalis ja lisaks üks kord EKP lähenemisaruande vastuvõtmiseks.

I.5 EUROSÜSTEEMI/EKPSi KOMITEED, EELARVEKOMITEE, PERSONALIKONVERENTS JA EUROSÜSTEEMI INFOTEHNOLOOGIA JUHTKOMITEE

Eurosüsteemi/EKPSi komiteedel on alati olnud oluline osa EKP otsuseid tegevate organite abistamisel, et viimased saaksid oma ülesandeid täita. Nii EKP nõukogu kui ka juhatuse taotlusel on komiteed andnud oma pädevusalade piires eksperdiabi ja hõlbustanud otsuste tegemist. Komiteedesse kuuluvad üldjuhul ainult eurosüsteemi keskpankade eksperdid. Ent nende liikmesriikide keskpangad, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud, osalevad mõne komitee koosolekul siis, kui komitee käsitleb üldnõukogu pädevusalasse kuuluvaid küsimusi. Vajaduse korral võidakse osalema kutsuda ka teisi pädevaid asutusi.

17. juulil 2013 moodustas EKP nõukogu organisatsiooniarenduse komitee, mille ülesanne on anda nõu eurosüsteemiga, ühtse järelevalvemehhanismiga ja nende ülesannetega seotud planeerimisküsimustes ning juhtida eurosüsteemi hankekoordineerimise talituse (EPCO) tegevust ning ohjata eurosüsteemi/EKPSi operatsiooniriskide ja talitluspidevuse raamistikku. 31. detsembri 2013. aasta seisuga on vastavalt EKP kodukorra artiklile 9.1 moodustatud 15 eurosüsteemi/EKPSi komiteed. Ühtse järelevalvemehhanismi kasutuselevõttuga seotud ettevalmistuste toetamiseks on mõned neist komiteedest hakanud kokku tulema mehhanismi koosseisus, s.o koos liikmesriikide pädevate ametiasutuste (aga mitte keskpankade) esindajatega.

Lisaks tegutseb veel kolm komiteed. EKP kodukorra artikli 15 alusel loodud eelarvekomitee abistab EKP nõukogu EKP eelarvega seotud küsimustes. 2005. aastal loodi EKP kodukorra artikli 9a alusel personalikonverents foorumina, kus eurosüsteemi/EKPSi keskpangad vahetavad personalijuhtimisega seotud kogemusi, teadmisi ja teavet. 2007. aastal asutas EKP nõukogu eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee eesmärgiga juhtida eurosüsteemi infotehnoloogiavaldkonna pidevat täiustamist.

I.6 ÜLDJUHTIMINE

Lisaks otsuseid tegevatele organitele hõlmab EKP juhtimine kõrgetasemelist EKP auditikomiteed ning mitmeid väliseid ja sisemisi kontrollitasandeid, kahte tegevusjuhist, eetikaraamistikku ning eeskirju, mis reguleerivad üldsuse juurdepääsu EKP dokumentidele.

² Seoses Horvaatia ettevalmistustega ELiga liitumiseks kutsuti Horvaatia keskpanga president alates 2011. aasta detsembrist EKP üldnõukogu istungitele vaatlejana osalema.

EKP ÜLDNÕUKOGU

Esireas (vasakult): Luis M. Linde, Carlos Costa, Stefan Ingves, Vítor Constâncio, Mario Draghi, Mark Carney, Josef Bonnici, Ignazio Visco, György Matolcsy

Keskmisses reas (vasakult): Ewald Nowotny, Marek Belka, Christian Noyer, Jozef Makúch, Panicos O. Demetriades, Luc Coene, Patrick Honohan, Boris Vujčić, Gaston Reinesch

Tagareas (vasakult): Erkki Liikanen, Ardo Hansson, Ivan Iskrov, Ilmārs Rimšēvičs, Klaas Knot, Lars Rohde, Vitas Vasiliauskas, Jens Weidmann, Miroslav Singer, Boštjan Jazbec

Märkus. Fotolt puuduvad
Mugur Constantin Isărescu ja
George A. Protopoulos.

Mario Draghi
EKP president
Vítor Constâncio
EKP asepresident
Marek Belka
Poola keskpanga president
Nils Bernstein
Taani keskpanga president
(kuni 31. jaanuarini 2013)
Josef Bonnici
Malta keskpanga president
Mark Carney
Inglise keskpanga president
(alates 1. juulist 2013)
Luc Coene
Belgia keskpanga president
Carlos Costa
Portugali keskpanga president
Panicos O. Demetriades
Küprose keskpanga president
Ardo Hansson
Eesti Panga president
Patrick Honohan
Iirimaa keskpanga president
Stefan Ingves
Rootsi keskpanga president
Mugur Constantin Isărescu
Rumeenia keskpanga president
Ivan Iskrov
Bulgaaria keskpanga president
Boštjan Jazbec
Sloveenia keskpanga president
(alates 17. juulist 2013)
Mervyn King
Inglise keskpanga president
(kuni 30. juunini 2013)
Klaas Knot
Madalmaade keskpanga president

Marko Kranjec
Sloveenia keskpanga president
(kuni 16. juulini 2013)
Erkki Liikanen
Soome keskpanga president
Luis M. Linde
Hispaania keskpanga president
Jozef Makúch
Slovakkia keskpanga president
György Matolcsy
Ungari keskpanga president
(alates 4. märtsist 2013)
Ewald Nowotny
Austria keskpanga president
Christian Noyer
Prantsusmaa keskpanga president
George A. Protopoulos
Kreeka keskpanga president
Gaston Reinesch
Luksemburgi keskpanga president
Ilmārs Rimšēvičs
Läti keskpanga president
Lars Rohde
Taani keskpanga president
(alates 1. veebruarist 2013)
András Simor
Ungari keskpanga president
(kuni 3. märtsini 2013)
Miroslav Singer
Tšehhi keskpanga president
Vitas Vasiliauskas
Leedu keskpanga president
Ignazio Visco
Itaalia keskpanga president
Boris Vujčić
Horvaatia keskpanga president
(alates 1. juulist 2013)
Jens Weidmann
Saksamaa keskpanga president

EKP AUDITIKOMITEE

EKP auditikomitee suurendab EKP ja eurosüsteemi kui terviku üldjuhtimise tõhusust. See toetab EKP nõukogu, andes nõu ja/või väljendades arvamusi nõukogu ülesannete kohta seoses a) finantsteabe õigsusega, b) sisekontrollisüsteemide järelevaatamisega, c) vastavusega kehtivatele õigusnormidele, eeskirjadele ja tegevusjuhistele ning d) auditifunktsioonide toimimisega. EKP auditikomitee koosneb esimehest, kelleks on Erkki Liikanen (Soome keskpanga president), veel kahest EKP nõukogu liikmest (Vítor Constâncio ja Christian Noyer) ning kahest välisest liikmest (Hans Tietmeyer ja Jean-Claude Trichet). Komitee mandaat on avaldatud EKP veebisaidil.

VÄLISED KONTROLLITASANDID

EKPSi põhikiri näeb ette kaks välist kontrollitasandit. Need on välisaudiitor, kes auditeerib EKP aastaaruandeid (vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 27.1), ja Euroopa Kontrollikoda, kes kontrollib EKP juhtimise efektiivsust (vastavalt artiklile 27.2). Euroopa Kontrollikoja aastaaruanne koos EKP vastusega avaldatakse EKP veebisaidil ja Euroopa Liidu Teatajas. Et suurendada avalikkuse kindlustunnet EKP välisaudiitori sõltumatuse suhtes, rakendatakse audiitorfirmade valimisel rotatsioonisüsteemi³. Välisaudiitorite valiku ja volituste hea tava, mis on avaldatud EKP veebisaidil, annab igale eurosüsteemi keskpangale kõrgetasemelisi juhiseid oma välisaudiitorite valimiseks ning nende

3 Pärast hankemenetluse läbiviimist määrati EKP uueks välisaudiitoriks majandusaastateks 2013–2017 Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft.

EUROSÜSTEEMI/EKPSi KOMITEED, EUROSÜSTEEMI INFOTEHNOLOOGIA JUHTKOMITEE, EELARVEKOMITEE, PERSONALIKONVERENTS JA NENDE ESIMEHED ¹⁾	
Raamatupidamise ja rahatulu komitee (AMICO) Werner Studener	Rahvusvaheliste suhete komitee (IRC) Frank Moss
Pangatähtede komitee (BANCO) Ton Roos	Õiguskomitee (LEGCO) Määramata
Kontrollikomitee (COMCO) Pentti Hakkarainen	Turutehingute komitee (MOC) Ulrich Bindseil
Eurosüsteemi/EKPSi avalike suhete komitee (ECCO) Christine Graeff	Rahapoliitika komitee (MPC) Wolfgang Schill
Finantsstabiilsuse komitee (FSC) Ignazio Angeloni	Organisatsioonilise arengu komitee (ODC) Steven Keuning
Infotehnoloogia komitee (ITC) Koenraad de Geest	Makse- ja arveldussüsteemide komitee (PSSC) Daniela Russo
Siseaudiitorite komitee (IAC) Klaus Gressenbauer	Riskihalduse komitee Carlos Bernadell
Eelarvekomitee (BUCOM) José Luis Malo de Molina	Statistikakomitee (STC) Aurel Schubert
Eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee (EISC) Yves Mersch	Personalikonverents (HRC) Steven Keuning

1) Seisuga 1. jaanuar 2014.

volituste kindlaksmääramiseks. See võimaldab EKP nõukogul esitada ELi Nõukogule oma soovitusi ühtlustatud, järjepidevate ja läbipaistvate valikukriteeriumide alusel.

SISEMISED KONTROLLITASANDID

EKP sisekontrolli struktuuri aluseks on põhimõte, et organisatsiooni iga üksus (talitus, osakond, direktoraat, peadirektoraat) vastutab oma riskide juhtimise ning tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe tagamise eest eelkõige ise. Iga üksus rakendab oma vastutusalas kontrollimenetlusi vastavalt EKP juhatuses kindlaksmääratud riskitaluvusele.

EKPs vastutab eelarve ja aruandekohustuse täitmise ning esimese kontrollitasandi eest iga tegevusvaldkond ise. Eelarve-, kontrolli- ja organisatsiooniarenduse osakond vastutab kõigi asjaomaste tsentraliseeritud protsesside planeerimise, koordineerimise, juhtimise ja rakendamise, aga ka asjakohaste dokumentide koostamise eest. Ühtlasi tegutseb ta teise kontrollitasandina, mis annab EKP juhatusele korrapäraselt aru ja juhib vajaduse korral selle tähelepanu probleemidele.

Eelarvekomitee pädevuses on EKP juhatuse poolt EKP eelarve planeerimise ja järelevalve kohta esitatud aruannete läbivaatamine ning selle kohta EKP nõukogule aru andmine. Komitee abistab EKP nõukogu EKP juhatuse koostatud iga-aastaste eelarve-ettepanekute hindamisel enne nende vastuvõtmist ning vaatab läbi ja esitab EKP nõukogule eelarve järelevalve aruandeid.

EKP operatsiooniriskide valdkonnas on EKP enda operatsiooniliste riskide komitee ülesanne edendada ja jälgida operatsiooniriskide juhtimise arengut, elluviimist ja haldamist asjaomastes tegevusharudes. Lisaks toetab ta EKP juhatust EKP operatsiooniriskide juhtimise üle järelevalve teostamisel.

2013. aastal jätkas EKP koos euroala keskpankadega eurosüsteemi ülesannete ja protsesside operatsiooniriskide hinnangute uuendamist. Lisaks jätkas ta oma tähtsaimate operatsioonide talitluspidevuse korrapärasest kontrolli ja läbivaatamist. Koostöös liikmesriikide keskpankadega viis EKP lõpule ka majandusliku mõju analüüsi, et teha kindlaks eurosüsteemi ülesannete ajakriitilisus.

Finantsriskide valdkonnas vastutab EKP riskihalduse direktoraat kõikidele EKP finantsturuoperatsioonidele kehtiva riskijuhtimisraamistiku eest, jälgib ja hindab riskihalduse seisukohast eurosüsteemi rahapoliitika ja välisvaluutapoliitika tegevusraamistikku ning teeb ettepanekuid selle tõhustamiseks.

Riskijuhtimise komitee, mis koosneb eurosüsteemi keskpankade ekspertidest, aitab otsustusorganitel tagada eurosüsteemi piisavat kaitstust, juhtides ja ohjates finantsriske, mis on seotud turuoperatsioonidega, mida tehakse nii eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide kui ka EKP välisreservide portfelli haldamise raames. Seda silmas pidades toetab riskijuhtimise komitee muu hulgas finantsriskide jälgimist, mõõtmist ja nendest teatamist ning asjakohaste meetodite ja raamistike määramist ja läbivaatamist.

EKP sisekontrolli struktuurist ja riskide jälgimisest sõltumata teostab siseauditi direktoraat juhatuse otsesel vastutusel sisekontrolli. EKP auditeeskirja⁴ kohaselt osutavad EKP siseaudiitorid sõltumatu ja objektiivse hindamise ja konsultatsiooni teenuseid, hinnates ja tõhustades süstemaatiliselt riskijuhtimise, kontrolli ja üldjuhtimise protsesse. EKP siseauditeerimine on kooskõlas siseaudiitorite instituudi (Institute of Internal Auditors) siseauditi rahvusvaheliste kutsestandarditega.

4 Auditeeskiri on EKP auditikorra läbipaistvuse suurendamiseks avaldatud EKP veebisaidil.

Eurosüsteemi/EKPSi siseaudiitorite komitee, kuhu kuuluvad EKP ja liikmesriikide keskpankade siseaudiiti eksperdid, toetab eurosüsteemi/EKPSi eesmärkide saavutamist, pakkudes sõltumatut ja objektiivset toetust ning nõustamisteenust, et anda lisandväärtust ja täiustada eurosüsteemi/EKPSi tegevust.

TEGEVUSJUHISED

EKP otsustusorganid peavad järgima kaht tegevusjuhust. Esimeses tegevusjuhises antakse nõukogu liikmetele ja nende asendajatele juhiseid ja määratletakse eetikanormid, mida nad peavad EKP nõukogu liikmetena ülesannete täitmisel järgima⁵. See käsitleb nende kohustust kaitsta eurosüsteemi terviklikkust ja mainet ning tagada tegevuse tõhusus. Nõukogu on määranud ametisse eetikanõustaja, kes annab nõukogu liikmetele juhiseid ametialase käitumise teemal. Teine tegevusjuhust on EKP juhatuse liikmete täiendav eetikakoodeks⁶. See täiendab esimest tegevusjuhust ja täpsustab juhatuse liikmetele kehtivaid eetikanõudeid.

EKP töötajate eetikaraamistikus⁷ esitatakse juhiseid ning kehtestatakse eetikatavad, -standardid ja -reeglid. Kõigilt töötajatelt oodatakse kutse-eetika kõrget taset nii oma ülesannete täitmisel kui ka suhetes liikmesriikide keskpankade, ametiasutuste, turuosaliste, meedia esindajate ja avalikkusega. EKP juhatuse on ametisse määranud eetikanõunik, kes tagab nende eeskirjade järjekindla tõlgendamise.

PETTUSEVASTASED MEETMED

1999. aastal võtsid Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu vastu määruse⁸, et tõhustada võitlust pettuste, korruptsiooni ja muu ühenduste finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu. Määruses nähakse muu hulgas ette, et Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) viib pettusekahtluse korral ELi institutsioonides, asutustes, ametites ja ametkondades läbi sisejuurdluste. Samuti näeb määrus ette, et kõik nimetatud üksused võtavad vastu otsused, mis võimaldavad OLAFil neis sisejuurdlusti läbi viia. 2004. aastal võttiski EKP nõukogu vastu otsuse⁹, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti poolt Euroopa Keskpannga läbiviidava uurimise tingimusi ning mis jõustus 1. juulil 2004.

RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE VASTANE PROGRAMM

2007. aastal seadis EKP sisse rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase skeemi. Selle sätted on kooskõlas rahapesuvastase töökonna (Financial Action Task Force) soovitusetega, nii palju kui need on EKP operatsioonide suhtes kohaldatavad. EKP-siseselt tuvastatakse, analüüsitakse ja käsitletakse EKP kõigi asjakohaste tegevuste seisukohalt riske, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamisega. EKP vastaspoolte kõlblikkuse hindamise ja järelevalve käigus tagatakse muu hulgas nende vastavus kehtivatele õigusaktidele, mis käsitlevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist. Seejuures pööratakse erilist tähelepanu ELi vastuvõetud piiravatele meetmetele ning rahapesuvastase töökonna avalikele pöördumistele. EKPs sisse seatud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast raamistikku täiendab EKP-sisene aruandlussüsteem, et tagada kogu asjakohase teabe süsteemne kogumine ja nõuetekohane edastamine juhatusele.

5 Vt EKP nõukogu liikmete tegevusjuhust (EÜT C 123, 24.5.2002, lk 9), selle muudatus (ELT C 10, 16.1.2007, lk 6) ja EKP veebisait.

6 Vt EKP juhatuse liikmete täiendav eetikakoodeks (ELT C 104, 23.4.2010, lk 8) ja EKP veebisait.

7 Vt EKP ametieeskirjade osa 0 eetikaraamistiku kohta, ELT C 104, 23.4.2010, lk 3 ja EKP veebisait.

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1073/1999 Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluste kohta (EÜT L 136, 31.5.1999, lk 1).

9 Euroopa Keskpannga 3. juuni 2004. aasta otsus EKP/2004/11 Euroopa Pettustevastase Ameti poolt läbiviidava Euroopa Keskpannga uurimise tingimuste kohta seoses Euroopa ühenduste finantshuve kahjustava pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse tõkestamisega ja Euroopa Keskpannga personali töölepingu tingimuste muutmiseks, ELT L 230, 30.6.2004, lk 56.

AVALIKKUSE JUURDEPÄÄS EKP DOKUMENTIDELE

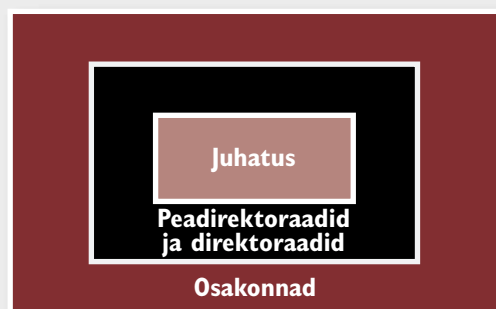
2004. aastal vastu võetud EKP otsus üldsuse juurdepääsu kohta EKP dokumentidele¹⁰ on kooskõlas teiste ELi institutsioonide ja asutuste eesmärkide ja standarditega, mis käsitlevad nende dokumentide üldkättesaadavust. See suurendab läbipaistvust, arvestades samal ajal EKP ja liikmesriikide keskpankade sõltumatust ning tagades teatavate EKP ülesannete täitmisega seotud eriküsimuste konfidentsiaalsuse¹¹. 2013. aastal oli avaliku juurdepääsu nõudeid vähe.

10 EKP 4. märtsi 2004. aasta otsus EKP/2004/3 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Keskpanga dokumentidele (ELT L 80, 18.3.2004, lk 42) ning EKP 9. mai 2011. aasta otsus EKP/2011/6, millega muudetakse otsust EKP/2004/3 üldsuse juurdepääsu kohta EKP dokumentidele (ELT L 158, 16.6.2011, lk 37).

11 Kooskõlas EKP avatuse ja läbipaistvuse põhimõttega on arhiveeritud dokumentidega võimalik tutvuda EKP veebisaidi jaotise „Arhiivid” kaudu.

EKP STRUKTUUR

(seisuga 1. jaanuar 2014)

Halduse peadirektoraat

Werner Studener

Asetäitja: Klaus Riemke

Osakonnad:

- EKP uute hoonete projekt
- Finantsaruandluse ja -poliitika osakond
- Haldusteenuste osakond
- Kinnisvarahalduse osakond
- Raamatupidamise ja hangete osakond
- Turva- ja ohutusosakond

Pangatähtede direktoraat

Ton Roos

Osakonnad:

- Sularaha arenduse osakond
- Sularahahalduse osakond

Avalike suhete ja keeleteenuste peadirektoraat

Christine Graeff

Asetäitja: Thierry Bracke

Osakonnad:

- Keeleteenused
- Multimeedia osakond
- Rahvusvaheliste meediasuhete osakond
- Teabe- ja protokolliosakond

Juhatusenõunik

Frank Smets

EKP esindus Washingtonis

Georges Pineau

Majanduse peadirektoraat

Wolfgang Schill

Asetäitja: Hans-Joachim Klöckers

Osakond:

- Eelarvepoliitika osakond

- Majandusarengu

direktoraat

Hans-Joachim Klöckers

Osakonnad:

- Hinna- ja kuluosakond
- Lähenemise ja konkurentsivõime osakond
- Riigijärelevalve osakond
- Toodangu ja nõudluse osakond

- Rahapoliitika direktoraat

Massimo Rostagno

Osakonnad:

- Kapitaliturgude ja finantsstruktuuri osakond
- Rahapoliitilise analüüsi osakond
- Rahapoliitilise strateegia osakond

ESRNI sekretariaat¹

Francesco Mazzaferro

Asetäitja: Andrea Maechler

Personali, eelarve ja organisatsiooni peadirektoraat

Steven Keuning

Asetäitja: Peter Rennpferdt

Osakonnad:

- Eelarve-, kontrolli- ja organisatsiooniarenduse osakond
- Personalipoliitika ja personaliküsimuste osakond
- Töösuhete ja töötasude osakond

Infosüsteemide peadirektoraat

Koenraad De Geest

Asetäitja: Magi Clavé Badia

Osakonnad:

- Analüütiliste rakenduste osakond
- Ettevõttesüsteemide osakond
- Infotehnoloogia halduse ja ettevõtlussuhete osakond
- Infrastruktuuri ja operatsioonide osakond
- Käituskeskonna rakenduste osakond
- Turbe- ja arhitektuuriosakond

Siseauditi direktoraat

Klaus Gressenbauer

Osakonnad:

- Auditi osakond
- Audititeenuste osakond

Rahvusvaheliste ja Euroopa suhete peadirektoraat

Frank Moss

Asetäitja: Gilles Noblet

Osakonnad:

- ELi institutsioonide ja foorumite osakond (sh EKP esindusbüroo Brüsselis)
- Rahvusvahelise arengu osakond
- Rahvusvahelise majanduspoliitika analüüsi osakond
- Rahvusvaheliste suhete ja koostöö osakond

Õigusteenuste peadirektoraat

määramata

Asetäitja: Chiara Zilioli

Osakonnad:

- Finantsõiguse osakond
- Institutsioonilise õiguse osakond²
- Pangajärelevalveõiguse osakond
- Õigusloome osakond

Makrotasandi usaldatavus- järelevalve poliitika ja finantsstabiilsuse peadirektoraat

Ignazio Angeloni

Asetäitja: John Fell

Osakonnad:

- Finantsregulatsiooni osakond
- Finantsstabiilsuse järelevalve osakond
- Makromajanduse ja finantsüsteemi vaheliste seoste osakond
- Makrorahanduspoliitika osakond

Turutehingute peadirektoraat

Ulrich Bindseil

Asetäitja: Roberto Schiavi

Osakonnad:

- Finantsoperatsioonide osakond
- Rahaturgude ja likviidsuse osakond
- Turuoperatsioonide analüüsi osakond
- Turuoperatsioonide süsteemide osakond
- Võlakirjaturgude ja rahvusvaheliste finantsoperatsioonide osakond

Maksete ja turuinfrastruktuuri peadirektoraat

Daniela Russo

Asetäitja: Pierre Petit

Osakonnad:

- Järelevalveosakond
- TARGETi ja tagatiste osakond
- Turuintegratsiooni osakond

Majandusuuringute peadirektoraat

määramata

Asetäitja: Philipp Hartmann

Osakonnad:

- Finantsuuringute osakond
- Rahapoliitika uuringute osakond

Riskihalduse direktoraat

Carlos Bernadell

Osakonnad:

- Riskianalüüsi osakond
- Riskistrateegia osakond

Sekretariaadi peadirektoraat

Pierre van der Haegen³

Asetäitja: määramata

Osakonnad:

- Infohalduse osakond
- Sekretariaat

Statistika peadirektoraat

Aurel Schubert

Asetäitja: Werner Bier

Osakonnad:

- Järelevalvestatistika osakond
- Makromajandusstatistika osakond
- Rahandus- ja finantsstatistika osakond
- Statistika arenduse ja kooskõlastamise osakond
- Statistilise teabe teenuste osakond
- Välistatistika osakond

T2S programm

Jean-Michel Godeffroy

Osakond:

- T2S programmitalitlus

1) ESRNi eesistujana annab aru EKP presidendile.

2) Hõlmab andmekaitset.

3) Juhatus, nõukogu ja üldnõukogu sekretär.

2 ORGANISATSIOONILINE ARENG

2.1 PERSONALIJUHTIMINE

2013. aastal olid EKP personalijuhtimise valdkonna keskseteks teemadeks organisatsioonikultuur, sooline mitmekesisus, värbamine, professionaalne areng ja töötingimused. Kogu 2013. aasta jooksul tegeles personali, eelarve ja organisatsiooni peadirektoraat väga palju ühtsele järelevalvemehhanismile ülemineku ettevalmistustega, mida on põhjalikumalt kirjeldatud 4. peatüki punktis 1.3.

ORGANISATSIOONIKULTUUR

Ka 2013. aastal olid EKP töökultuuriga seotud arengu keskmes kutse-eeetika ja tulemuslikkuse juhtimine. Kutse-eeetikaga seoses koostati täiendavad tingimused mistahes võimalike huvide konfliktide ennetamiseks ja lahendamiseks. Lisaks vaadati veel kord läbi isiklike finantstehingute eeskirjad ja nende täitmise jälgimine, et säilitada kutse-eeetika raamistiku tõhusus. Tulemuslikkuse juhtimise valdkonnas hakkas EKP rakendama nn alatulemuslikkuse korda, mis toetab neid töötajaid, kes peavad oma töötulemused viima vähemalt rahuldavale tasemele, et EKP saaks säilitada enda kui väga hästi toimiva organisatsiooni maine ja seda edendada.

MITMEKESISUS

Et kahekordistada keskpikas perspektiivis naiste arvu juhtivatel ametikohtadel, otsustas EKP 2013. aastal kehtestada sookvoodid. 2019. aasta lõpuks peaks 35% juhtivatest ametikohtadest (osakonnajuhid, nende asetäitjad, üksuste juhid, vanemnõunikud ja nõunikud) ning kõrgema astme ametikohtadest (peadirektorid, nende asetäitjad, direktorid ja peanõunikud) töötama naised. Ainuüksi kõrgema astme ametikohtade puhul on eesmärk leida 28%le ametikohtadest naissoost töötaja. 2013. aasta lõpus töötasid naissoost töötajad 18% juhtivatest ametikohtadest ja 15% kõrgema astme ametikohtadest. Sookvootide täitmiseks rakendab EKP soolise mitmekesisuse tegevuskava.

VÄRBAMINE

2013. aasta lõpus oli EKP-l sõlmitud täistööajale taandatuna 1907 alalist ametikohta (2012. aasta lõpus 1450,5 ametikohta). Kasv on peamiselt tingitud ühtse järelevalvemehhanismi loomisega seoses heaks kiidetud ametikohtadest. 31. detsembri 2013. aasta seisuga oli hakatud heaks kiidetud ametikohti täitma ja EKP oli sõlminud täistööajale taandatuna 1790 lepingut (aasta varem 1638 lepingut)¹². 2013. aastal sõlmiti kokku 111 uut tähtajalist lepingut (piiratud tähtajaga või tähtajatuks lepinguks muudetavad). EKPst lahkus 2013. aastal 28 tähtajalise või alalise lepinguga töötajat (2012. aastal 34 töötajat), kes suundus mujale tööle või jäi pensionile. Peale selle sõlmiti 2013. aastal vähem kui aasta eemal viibivate töötajate asendamiseks 175 lühiajalist lepingut (ja pikendati lisaks mõned varem sõlmitud lepingud), aasta jooksul lõppes aga 156 lühiajalist lepingut.

Nagu varasematel aastatel, pakkus EKP ka kogu 2013. aasta jooksul liikmesriikide keskpankade ja rahvusvaheliste organisatsioonide töötajatele lühiajalisi töölepinguid kehtivusajaga kuni 36 kuud. Paljud asusid EKPs tööle seoses ühtse järelevalvemehhanismi ettevalmistustega. 31. detsembri 2013. aasta seisuga täitis EKPs mitmesuguseid tööülesandeid 205 liikmesriikide keskpankade ja rahvusvaheliste organisatsioonide töötajat (44% rohkem kui 2012. aasta lõpus).

2013. aasta septembris ühines EKP jätkuõpingute programmiga kaheksas, kümnest osalejast koosnev rühm. Selle rühma erineva akadeemilise taustaga liikmed määratakse järjestikku kahte tegevusharusse, kummassegi üheks aastaks.

¹² Lisaks täistööajale taandatud töökohtadel põhinevatele lepingutele sisaldab kõnealune näitaja ka lühiajalisi lepinguid liikmesriikide keskpankadest ja rahvusvahelistest organisatsioonidest lähetatud töötajatega ning jätkuõpingute programmis osalejatega.

Nagu ka varasematel aastatel, pakkus EKP kogu aasta vältel praktikakohti majandust, statistikat, ärijuhtimist, õigusteadust ja tõlkimist õppivatele tudengitele ja nende erialade lõpetanutele. 31. detsembril 2013 oli EKPs 145 praktikanti (19% rohkem kui 2012. aastal). Lisaks andis EKP välja viis Wim Duisenbergi teadusstipendiumi juhtivatele majandusteadlastele ning viis Lamfalussy stipendiumi noorteadlastele.

PERSONALIARENDUS

Ka 2013. aastal said EKP töötajad kasutada asutusesisese liikuvuse võimalusi. 2013. aastal viidi ajutiselt või pikemaajaliselt teisele ametikohale üle 308 töötajat, nende hulgas 77 juhti ja nõuandjat.

Nagu kõik EKPSi keskpangad, osaleb ka EKP aktiivselt personalikonverentsi toetatavas välisliikuvuse programmis, mis võimaldab lähetada EKP töötajaid 2–12 kuuks 28 liikmesriigi keskpanga või asjakohastesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse (näiteks IMF ja BIS). Selle programmi raames lähetati 2013. aastal 12 töötajat (uued lähetused). 2013. aasta detsembri lõpu seisuga oli palgata puhkusel kokku 62 töötajat (2012. aastal 56). Lisaks käivitas EKP 2013. aasta jaanuaris kaheaastase karjäärivahetuse toetusprogrammi oma töötajatele, kes on töötanud samal ametikohal või sarnastel ametikohtadel juba pikka aega ja on huvitatud karjääri jätkamisest väljaspool EKPd. On ette nähtud, et programmi saab 2014. aasta lõpuni vastu võtta kuni 50 töötajat. 2013. aasta lõpuks oli registreerunud 26 töötajat.

EKP toetas jätkuvalt kõigi juhtide ja töötajate kutseoskuste arendamist ja nende vajalike teadmiste süvendamist. Lisaks EKP-sisestele koolitustele käisid EKP juhid ja töötajad ka väliskoolitustel, sealhulgas EKPSi koolitusprogrammi raames korraldatavatel. Seoses ühtse järelevalvemehhanismi ettevalmistustega kutsusid mitme liikmesriigi pädevad asutused EKP töötajaid vahetutele vaatlusviisidele või mikrotasandi usaldatavusnõuete täitmise järelevalve koolitustele.

2013. aastal osales 22 osakonnajuhataja asetäitjat ja 39 üksusejuhatajat nn mitme allika tagasiside protsessis, kus nende alluvad, kolleegid ja välisosalejad täitsid küsimustiku nende juhtimisoskuste kohta. Üldiselt oli tagasiside väga positiivne. Tagasiside kogumise tulemusel otsustasid osalejad koostada oma tegevuse parandamiseks isiklikud tegevuskavad.

PERSONALIKONVERENTS

EKP personalikonverents tegeles 2013. aastal personalijuhtimise mitmesuguste aspektidega, nagu EKPSi erinevate koolituste korraldamine ja EKPSi-sisene liikuvus. 2013. aastal toimus 22 keskpangas kokku 44 EKPSi koolituskursust.

TÖÖTINGIMUSED

EKP töötingimusi on täiustatud, et need oleksid töötajatele ka nende tavaliselt suurt töökoormust silmas pidades jätkuvalt atraktiivsed, ning et tasakaalustada töötajate vajadusi EKP enda omadega.

2013. aasta lõpus töötas 228 inimest osalise tööajaga, mis on 13% vähem kui 2012. aastal. 31. detsembri 2013. aasta seisuga oli palgata vanemapuhkusel 26 töötajat (2012. aastal 25). Kaugtöö võimalust kasutas 2013. aastal kuus keskmiselt 491 töötajat. Kogu 2013. aasta jooksul kasutas kaugtöö võimalust vähemalt üks kord 1280 töötajat.

2.2 PERSONALISUHTED JA SOTSIAALDIALOOG

EKP tunnistas täielikult töötajatega peetava konstruktiivse dialoogi tähtsust. 2013. aastal arutas EKP valitud personalikomiteega ja tunnustatud ametiühinguga IPSO¹³ töötasude, personalieeskirjade, personaliarenduse, töö-, tervishoiu- ja ohutustingimuste ning pensionide haldamisega seotud muutusi ja vahetas nendega sellekohast teavet. Sellel teemal vahetati 175 kirja. Lisaks jätkas EKP korrapäraste kohtumiste kujul personalikomiteega ja IPSOga tööhõive- ja sotsiaalküsimustes tihedat dialoogi ning tagas, et töötajad on kursis ühtse järelevalvemehhanismi loomise arenguga.

2.3 EKPSI SOTSIAALDIALOOG

EKPSi sotsiaaldialoog on aruteluforum, kus osalevad EKP, EKPSi keskpankade töötajate esindajad ja Euroopa ametiühingute ühenduste esindajad¹⁴. Foorumil vahetatakse teavet ja mõtteid küsimustes, millel võib olla oluline mõju EKPSi keskpankade tööhõivetingimustele. Teavet antakse kaks korda aastas ilmuvas uudiskirjas ning Frankfurdis toimuvatel kohtumistel.

EKPSi sotsiaaldialoogi esimene koosolek 2013. aastal toimus aprillis laiendatud formaadis ja selle põhiteemad olid seotud ühtse järelevalvemehhanismiga. Lisaks arutati pangatähtede tootmist ja ringlust, koolitusi ja liikuvust EKPSis/eurosüsteemis ning turuoperatsioone.

Sotsiaaldialoogi teine korraline koosolek toimus novembris ja sellel arutati pangandusjärelevalvega seotud tähtsamaid küsimusi. Sellest tingituna arutati seoses tööandjate ja töövõtjate esindatusega EKPSi sotsiaaldialoogi kohandamist ühtse järelevalvemehhanismi jaoks. Jutuks tuli ka EKPSi/eurosüsteemi koolitus ja liikuvus, maksesüsteemid ja pangatähed.

Pangatähtede tootmise ja ringlusega tegelev tööühik käsitles jätkuvalt tehnilisi küsimusi, mis täiendasid EKPSi sotsiaaldialoogi täisistungil arutatud teemasid. EKPSi sotsiaaldialoogi tööühik tuli kokku 2013. aasta märtsis ja oktoobris ning määras muu hulgas kindlaks punktid, mida võiks lisada EKPSi sotsiaaldialoogi koosolekute päevakorda.

2.4 EUROSÜSTEEMI HANKEKOORDINEERIMISE TALITUS

Eurosüsteemi hankekoordineerimise talituse (EPCO) eesmärk on tagada talituse tegevuses osalema kohustunud EKPSi keskpankade poolt kaupade ja teenuste soetamiseks korraldatud ühishangete tõhus koordineerimine ning nende keskpankade parimate hanketavade jätkuv parandamine. Keskpankade hankeeksperdid võrgustik, mille tegevust kooskõlastab EPCO, tuli 2013. aastal kokku kuuel korral.

EPCO 2013. aasta värskendatud hankekava rakendati kogu aasta jooksul. Uuendati EKPSi koosolekutega seotud lennutranspordi ühishankemenetlust ja pikendati lepinguid hotellidega. 2013. aastal viidi lõpule mitu ühist hankemenetlust ja sõlmiti uued lepingud sellistes valdkondades nagu turuandmeteenuused, audiitoriteenuused, pangatähtedega seotud küsimused ja kontoritarbed. Lisaks tegi EPCO edusamme veel viies ühises hankemenetluses, mis hõlmasid eri valdkondi, nagu näiteks turuandmeteenuused, infotehnoloogia ja pangatähtedega seotud tooted. Lisaks edenesid uuringud, mille

13 International and European Public Services Organisation (Rahvusvaheline ja Euroopa Avalike Teenuste Organisatsioon).

14 Euroopa Keskpankade Ametiühingute Alaline Komitee (SCECBU), finantsasutuste töötajate ametiühingute rahvusvaheline ühendus (UNI-Euroopa Finance) ning Avalike Teenistujate Ametiühingute Euroopa Föderatsioon (EPSU).

eesmärk on kindlaks määrata ühiste hankemenetluste potentsiaal mitmesugustes valdkondades, nagu näiteks kindlustusteenused, lennuettevõtjad ja infotehnoloogia.

Peale selle koostas EPCO parimate hanketavade käsiraamatu ja tegi selle EPCO keskpankadele kättesaadavaks.

2013. aastal hinnati EPCO tegevust selle mandaadi esimese aasta jooksul, et valmistada ette otsus tema mandaadi võimaliku laiendamise ja tegevuse edasise korralduse kohta.

2.5 EKP UUS HOONEKOMPLEKS

2013. aastal jätkus EKP uue hoonekompleksi püstitamine. Lõpule viidi põhjatorni 45 korruse ja lõunatorni 43 korruse ehitustööd. Kui 2013. aasta märtsis lõpetati tehniliste alade jaoks mõeldud te-raskonstruksioonide ehitus, saavutasid mõlemad tornid oma projektijärgse kõrguse ehk 185 meetrit. Antenn paigaldati vahetult enne lihavõttepühi.

Mõlema torni ja neid ühendava aatriumi fassaadielemendid paigaldati 2013. aasta jooksul. Kraanad eemaldati 2014. aasta jaanuaris pärast seda, kui mõlema torni ülemistele tehnilistele korrustele paigaldati suured kliimaseadmed. 2013. aasta lõpuks oli osaliselt lõppenud standardsete kontorikorruste tehnilise taristu paigaldamine ja seadistamine. Materjalide ja töötajate vedamiseks käivitati mõned liftid.

Edasi ehitati ka pääslahoonet, mis moodustab visuaalse sideme Grossmarkthalle ja kõrghoone vahel ning tähistab selgelt sissepääsu EKPsse. Lõpule viidi Grossmarkthalle katuse kattekivide renoveerimine. Restaureerimistööd hoone läänetiivas ja selle ümber aga jätkusid. Paralleelselt sellega paigaldati tehnilist taristut ja seadistati sisustust.

Lõpule viidi konverentsiala ja ja töötajate restorani uute sisekonstruktsioonide fassaadi paigaldamine. Töö nende aladega edenes nii hästi, et need on juba hakanud lõppilmet võtma. Samal ajal jätkus hoonekompleksi ümbritseva ala haljastamine.

Plaanide järgi viiakse EKP töötajad uude kompleksi üle 2014. aasta teisel poolel.

2.6 KESKKONNAKÜSIMUSED

EKP püüdis kogu 2013. aasta jooksul parandada oma keskkonnahoidlikkust. Tema keskkonnapoliitika viidi paremasse kooskõlla asutuse arengu ja taustaga, pöörates endiselt tähelepanu ökoloogilise jalajälje ja süsinikuheite vähendamisele. 2013. aastal sai EKP taas ISO 14001 keskkonnasertifikaadi ning registreeriti uuesti ELi keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS). EKP püüab ka edaspidi leida võimalusi oma CO₂-jalajälje vähendamiseks. Lisaks on ta laiendanud oma süsinikuheite aruandluse ja seire ulatust.

EKP nõukogu otsustas lõpetada EKP aastaaruande suuremahulise trükkimise. Sarnane otsus tehti ka kõigi teiste EKP ametlike väljaannete kohta. Paberväljaandeid toodetakse vastavalt sellele, kui palju neid on interneti kaudu tellitud. Ka väljaannete varusid on tunduvalt vähendatud ja need on keskkonnasäästlikult kasutuselt kõrvaldatud.

2012. aastal vastu võetud säästlike hangete juhendi tulemusel kasvab nende toodete ja teenuste arv, mis hangitakse säästlikkuskriteeriumide alusel. Kõigi oma töötajate keskkonnateadlikkuse suurendamiseks korraldas EKP ka 2013. aastal Euroopa liikuvusnädala raames ühe autovaba päeva.

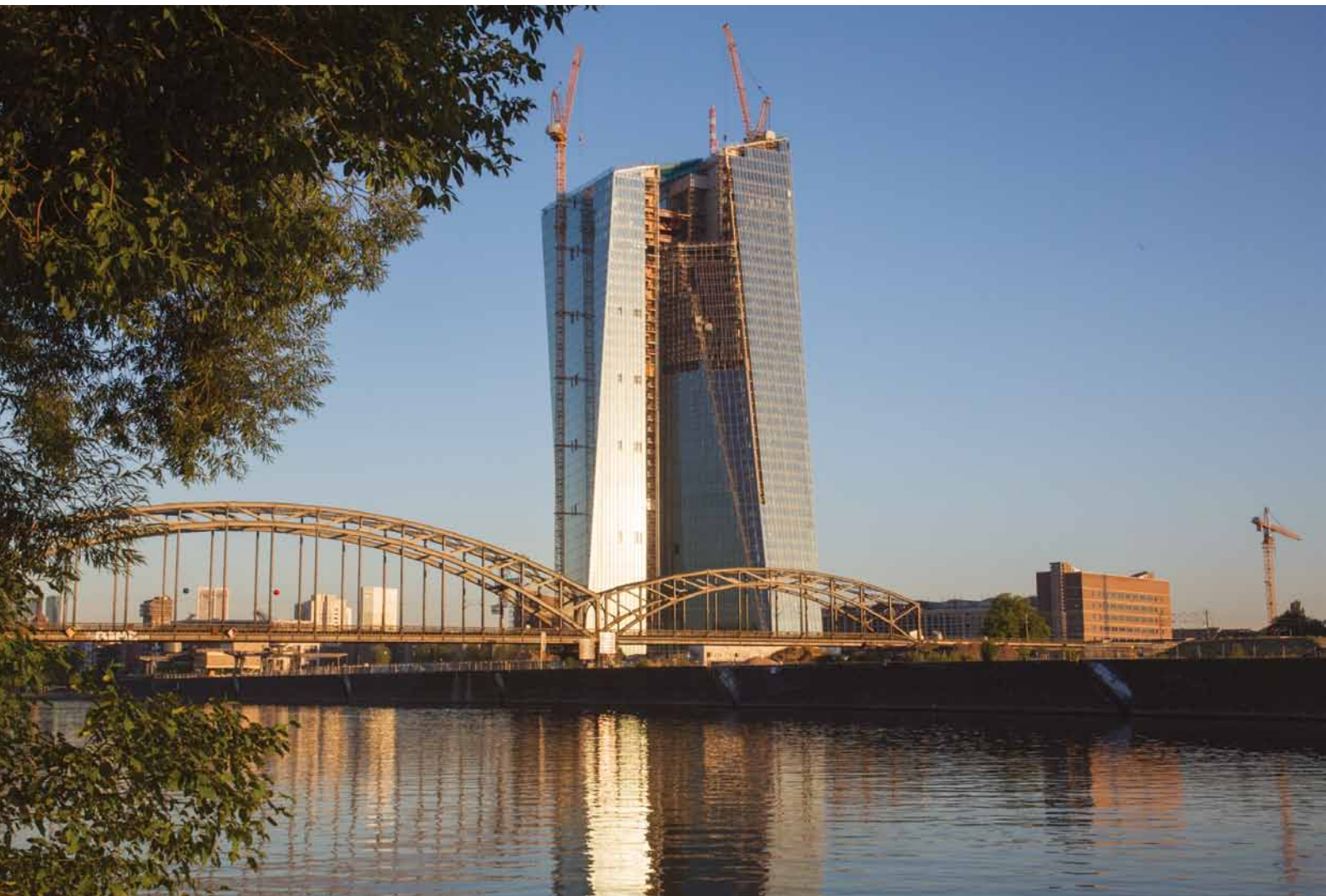
Erilist tähelepanu pööratakse tänapäevaste säästlikkusmeetmete rakendamisele EKP uue hoone käituses ja hoolduses.

2.7 INFOTEHNOLOOGIATEENUSTE JUHTIMINE

2013. aastal toetas infosüsteemide peadirektoraat (DG/IS) EKP põhitegevust eurosüsteemi uute lahenduste pakkumisega statistika ja turuoperatsioonide valdkonnas. EKP välisvaluutareservide, omavahendite, rahapoliitiliste operatsioonide ja tagatiste haldamiseks lasti välja mitu rakenduseuendust. Riskijuhtimisraamistiku ja EKP analüüsivõime tugevdamiseks loodi uusi algatusi, sh uusi rakendusi järelevalveandmete kogumiseks ja aruandluseks. Samal ajal läbisid omavahel seotud info-, personali- ja finantsjuhtimise süsteemid korralise hoolduse, et parandada EKP haldustegevuse tõhusust.

Tihendati ettevalmistusi IT-taristu kolimiseks EKP uude hoonekompleksi ning EKP tegi investeringuid nii riistvarasse (võrgu- ja mäluseadmed) kui ka tarkvarasse (püsivõimaluste ja andmekeskuse juhtimine). Seoses ettevalmistustega üleminekuks ühtsele järelevalvemehhanismile on sisse seatud täiendavad töökohad ja tõhustatud liikuvusteenuseid.

2013. aastal vaadati läbi IT-taristu töökindlus ja talitluspidevus. Lisaks koostati kavad olemasoleva taristu lihtsustamiseks ning selle tehnilise ja organisatsioonilise vastupidavuse suurendamiseks aastatel 2014–2016. Need kavad vajavad veel optimeerimist ja täiendavat kontrollimist DG/IS siseprotsesside suhtes, mille määratlemine ja rakendamine algas 2013. aastal.

Kaksiktornil on moodne kolmekihiline hübriidfassaad, mille valmistamisel on kasutatud erinevaid klassikalisi fassaadikonstruktsioone, nagu topeltaknad, kahekordse klaasiga aknad ja kahekordne fassaad. Selleks et täita mitmesuguseid nõudeid seoses tuleohutuse, radarite peegeldumise vähendamise, fassaadi puhastamise ja päikesekaitsega, valiti spetsiaalne klaas, mis on väljastpoolt kaetud päikesekaitsega ja seestpoolt soojusisolatsiooni tagava kihiga. Parema päikesekaitse saavutamiseks on kahe klaaspaneeli vahele paigaldatud ka alumiiniumribakardinad.

FINANTSARUANNE

31. DETSEMBRIL 2013 LÕPPENUD AASTA TEGEVUSARUANNE

I TEGEVUSVALDKONNAD

EKP tegevust 2013. aastal kirjeldatakse üksikasjalikult aastaaruande vastavates peatükkides.

2 EESMÄRGID JA ÜLESANDED

EKP eesmärged ja ülesanded kirjeldatakse EKPSi põhikirjas (artiklid 2 ja 3). Lisaks antakse nende eesmärkide saavutamisest ülevaade aastaaruandele lisatud presidendi eessõnas.

3 PEAMISED RESSURSID JA MENETLUSED

EKP JUHTIMINE

EKP otsuseid tegevad organid on EKP juhatus, EKP nõukogu ja EKP üldnõukogu. Lisaks hõlmab EKP juhtimine kõrgetasemelist auditikomiteed ning mitmeid väliseid ja sisemisi kontrollitasandeid, kahte tegevusjuhist ja eetikaraamistikku.

Selleks et EKP ja eurosüsteemi üldjuhtimist veelgi tugevdada, aitab auditikomitee EKP nõukogul täita talle antud ülesandeid, mis on seotud finantsteabe õigsuse, sisekontrollisüsteemide järelevaatamise, kohaldatavate õigusnormide ja tegevusjuhiste järgimise ning EKP ja eurosüsteemi auditifunktsioonide täitmisega.

EKPSi põhikiri näeb ette kaks välist kontrollitasandit. Need on välisaudiitorid, kes auditeerivad EKP aastaaruandeid (artikkel 27.1), ja Euroopa Kontrollikoda, kes kontrollib EKP juhtimise tulemuslikkust (artikkel 27.2). Suurendamaks avalikkuse kindlustunnet EKP välisaudiitorite sõltumatuse suhtes, rakendatakse põhimõtet, mille kohaselt audiitorfirma valitakse iga viie aasta järel rotatsiooni põhimõttel. 2013. aastal nimetati EKP välisaudiitoriks kuni 2017. majandusaasta lõpuni Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft.

EKP sisekontrolli struktuuris on kehtestatud operatsiooniriskide juhtimise raamistik, mille järgi vastutab organisatsiooni iga üksus ise oma operatsiooniriskide ohjamise, kontrolli teostamise ning tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe eest. Operatsiooniriskide komitee toetab juhatust EKP operatsiooniriskide juhtimise järelevaatamisel.

EKP riskihalduse direktoraat vastutab riskijuhtimisraamistiku eest kõikide EKP finantsturuoperatsioonide puhul, jälgib ja hindab riskihalduse seisukohast eurosüsteemi rahapoliitika ja välisreservide poliitika tegevusraamistikku ning teeb ettepanekuid selle tõhustamiseks.

EKP sisekontrolli struktuuris vastutavad eelarvega seotud küsimuste eest ja täidavad vastavat aruandekohustust peamiselt tegevusharud. Personali, eelarve ja organisatsiooni peadirektoraadi eelarve-, kontrolli- ja organisatsiooniarenduse osakond koostöös tegevusharudega valmistab ette ja jälgib EKP ressursside ja asjakohase eelarve strateegilist kavandamist ning töötab välja selleks vajaliku

raamistiku. Lisaks vastutab nimetatud osakond nii EKP kui ka EKPSi projektide kavandamise, ressursside kontrolli, tasuvusanalüüsi ja investeerimisanalüüsi eest. Kokkulepitud eelarveid ületavaid kulutusi jälgivad korrapäraselt nii juhatus, võttes arvesse eelarve-, kontrolli- ja organisatsiooniarenduse osakonna antud nõu, kui ka nõukogu, keda abistab eelarvekomitee, kuhu kuuluvad EKP ja euroala riikide keskpankade eksperdid. Vastavalt EKP kodukorra artiklile 15 toetab eelarvekomitee EKP nõukogu, hinnates enne nõukogule kinnitamiseks esitamist üksikasjalikult EKP iga-aastaseid eelarve-ettepanekuid ja juhatuse esitatud lisaeelarve taotlusi.

Lisaks teostab siseauditi direktoraat juhatuse otsesel vastutusel sõltumatut sisekontrolli.

EKP töötajate ulatuslikus eetikaraamistikus esitatakse juhised ning kehtestatakse eetikataavad, -standardid ja -reeglid. Kõigilt töötajatelt oodatakse kutse-eetika kõrget taset nii oma ülesannete täitmisel kui ka suhetes liikmesriikide keskpankade, ametiasutuste, turuosaliste, meedia esindajate ja avalikkusega. EKP otsustusorganite liikmed peavad eetikastandarditega seoses järgima veel kahte tegevusjuhust. EKP juhatuse nimetatud eetikanõunik tagab juhatuse liikmete ja personali suhtes kohaldatavate eeskirjade järjekindla tõlgendamise. Nõukogu on määranud ametisse eetikaalase nõustaja, kes juhendab nõukogu liikmeid ametialase käitumise küsimustes.

EKP juhtimisest antakse täpsem ülevaade aastaaruande 8. peatüki punktis 1.

EKP JUHATUSE LIIKMED

Juhatuse liikmed nimetatakse raha- ja pangandusküsimustes tunnustatud ja vastavate erialaste kogemustega isikute hulgast Euroopa Ülemkogu poolt ELi Nõukogu soovitusel, kes on eelnevalt konsulteerinud Euroopa Parlamendi ja EKP nõukoguga.

Juhatuse liikmete teenistustingimused määrab EKP nõukogu kolmest EKP nõukogu poolt ja kolmest ELi Nõukogu poolt nimetatud liikmest koosneva komitee ettepanekul.

EKP juhatuse liikmetele makstavad tasud on esitatud tulude ja kulude aruande lisa kirjes 30 „Personalikulu”.

TÖÖTAJAD

2013. aastal keskendus EKP personalijuhtimise poliitika organisatsiooni töökultuurile, soolisele mitmekesisusele, värbamisele, personaliarendusele ja töötingimustele. EKP töökultuuriga seotud arengu keskmes olid jätkuvalt kutse-eetika ja tulemuslikkuse juhtimine. Tulemuslikkuse juhtimisel hakkas EKP rakendama menetlust, mis käivitatakse mitterahuldavate töötulemuste korral ning mille kaudu aidatakse töötajatel taas jõuda vähemalt rahuldaval tasemel tulemusteni. Lisaks otsustas pank 2013. aastal kehtestada soolise jaotuse eesmärgid ning koostas soolise mitmekesisuse tegevuskava, mille eesmärk on keskmise aja jooksul märkimisväärselt suurendada naiste osakaalu kõrgema astme ametikohtadel.

EKP toetas jätkuvalt nii juhtide kui ka töötajate vajalike oskuste omandamist ja arendamist ning nõutava pädevuse suurendamist. 2013. aasta jaanuaris käivitas EKP kaheaastase karjääriülemineku tugiprogrammi töötajatele, kes on pikema aja jooksul töötanud pangas samal ametikohal või sarnastel ametikohtadel ning on huvitatud karjääri jätkamisest väljaspool EKPd. Kogu 2013. aasta vältel tehti intensiivseid organisatsioonilisi ettevalmistusi ühtse järelevalvemehhanismi jaoks. Ettevalmistuste käigus osalesid EKP töötajad riikide pädevate asutuste pakutud õppeviisidel ja koolitustel.

2013. aastal oli EKP lepinguliste töötajate keskmine arv (täistööajale taandatuna) 1683¹, aasta varem oli see 1615. 2013. aasta lõpus töötas EKPs 1790 inimest. Täpsem teave on esitatud tulude ja kulude aruande lisa kirjes 30 „Personalikulu” ning aastaaruande 8. peatüki punktis 2, kus kirjeldatakse üksikasjalikumalt ka EKP personalijuhtimise arengut.

PORTFELLIJUHTIMINE

EKP investeerimisportfell hõlmab USA dollarites ja Jaapani jeenides nomineeritud välisvaluuta-reservide portfelli ja eurodes nomineeritud omavahendite portfelli. Lisaks investeeritakse EKP pensionikavade vahendeid väljaspool EKPD hallatavasse portfelli. Samuti hoiab EKP rahapoliitilistel eesmärkidel väärtpabereid, mis on omandatud väärtpaberituruprogrammi ning kaetud võlakirjade kahe ostukava raames.

EKP FINANTSARUANDE KOOSTAMINE

Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 26.2 koostab EKP juhatus EKP finantsaruande kooskõlas EKP nõukogu kehtestatud põhimõtetega².

Halduse peadirektoraadi finantsaruandluse ja -poliitika osakond koostöös teiste tegevusharudega vastutab finantsaruande koostamise eest ning tagab, et kõik vajalikud dokumendid esitatakse õigel ajal audiitoritele ja seejärel otsustusorganitele.

Siseauditi direktoraat pakub sõltumatut ja objektiivset toetust ja nõustamisteenust eesmärgiga parandada EKP tegevust. Sellega seoses võib siseaudit auditeerida ka finantsaruandluse protsessi ja EKP finantsaruannet. Siseauditi aruanded esitatakse EKP juhatusale ja need võivad sisaldada ka asjakohastele tegevusharudele suunatud auditisoovitusi.

EKP varade ja kohustuste komitee, kuhu kuuluvad EKP turuoperatsioonide, finantsaruandluse, riskijuhtimise ja eelarve valdkonna eksperdid, jälgib ja hindab pidevalt kõiki tegureid, mis võivad mõjutada EKP bilanssi ning tulude ja kulude aruannet. Komitee vaatab läbi ka finantsaruande ja asjakohased dokumendid, enne kui need esitatakse kinnitamiseks juhatusale.

Lisaks auditeerivad EKP finantsaruannet sõltumatud välisaudiitorid, kes on EKP nõukogu soovitatud ja ELi Nõukogu poolt heaks kiidetud. Välisaudiitorid vaatavad läbi EKP raamatupidamise ning neil on täielik juurdepääs kogu teabele EKP tehingute kohta. Välisaudiitorid peavad kooskõlas EKP nõukogu kehtestatud põhimõtetega avaldama arvamust, kas EKP finantsaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt EKP finantsolukorda ja majandustegevuse tulemust. Selleks hindavad välisaudiitorid finantsaruande ettevalmistamisel ja esitamisel rakendatud sisekontrolli piisavust, kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ja EKP juhatuse koostatud raamatupidamishinnangute põhjendatust.

Pärast EKP juhatuse kinnitust esitatakse finantsaruanne koos välisaudiitori järeldusotsuse ja muude asjakohaste dokumentidega läbivaatamiseks auditikomiteele ning seejärel heakskiidu saamiseks EKP nõukogule.

EKP juhatus on teinud otsuse, et alates 2013. aastast toimub EKP finantsaruande heakskiitmine EKP nõukogu veebruarikuu teisel istungil ning seejärel avaldatakse finantsaruanne kohe.

1 Välja arvatud palgata puhkusel olevad töötajad. Andmed hõlmavad tähtajatu, tähtajalise või lühiajalise lepinguga töötajaid, EKP diplomijärgses programmis osalejaid ning emapuhkusel ja pikaajalisel haiguspuhkusel olevaid töötajaid.

2 Vt arvestuspõhimõtteid käsitlev lisa.

4 RISKIHALDUS

EKPd mõjutavad nii finants- kui ka operatsiooniriskid. Seepärast on riskijuhtimine EKP tegevuse väga oluline osa ning seda tehakse riskide pideva tuvastamise, hindamise, maandamise ja seire kaudu.

FINANSTRISKID

Finantsriskid tulenevad EKP põhitegevusest ja kapitali jaotamisest ning eelkõige tema i) välisvaluuta-reservide ja kullavarude, ii) eurodes nomineeritud investeerimisportfellide ja iii) rahapoliitilistel eesmärkidel ostetud väärtpaperite haldamisest. Finantsriskid hõlmavad krediidi-, turu- ja likviidsusriske. EKP võtab oma varade jaotamisel ja asjakohaste riskijuhtimisraamistike rakendamisel arvesse eri portfellide ja finantspositsioonide eesmärke ja otstarvet, samuti oma otsustusorganite riskieelistusi. Selleks et tagada alati kõnealuste eelistuste arvessevõtmine, jälgib ja mõõdab EKP riske korrapäraselt, võtab vajaduse korral asjakohaseid riskimaandusmeetmeid ning vaatab regulaarselt läbi oma varade jaotuse ja riskijuhtimisraamistikud.

Finantsriske saab kvantifitseerida mitmesuguste riskinäitajate kaudu. Finantsriskide hindamiseks kasutab EKP organisatsioonis endas välja töötatud riskihindamismeetodeid, mis tuginevad ühtsele turu- ja krediidiriski simulatsiooni raamistikule. Riskinäitajate aluseks olevad peamised mudelite koostamise põhimõtted, meetodid ja eeldused lähtuvad turustandarditest ja kajastavad neid³. Selleks et saada terviklik ülevaade võimalikest riskisündmustest, mis võivad esineda eri sagedusega ja olla erineva tõsidusega, kasutab EKP kaht liiki näitajaid: riskiväärtus (VaR) ja eeldatav puudujääk⁴, mis arvutatakse mitme usaldusvahemiku kohta. Lisaks kasutatakse statistiliste riskihinnangute paremaks mõistmiseks ja täiendamiseks tundlikkus- ja stsenaariumanalüüsi.

Mõõdetuna riskiväärtusena 95% usaldusvahemikus (VaR95%) ühe aasta jooksul, ulatusid EKP finantsvaradest tulenevad finantsriskid kokku 8,6 miljardi euronit. See tähendab, et 31. detsembri 2012. aasta hinnanguliste riskinäitajatega (10,5 miljardit eurot) võrreldes on riskid vähenenud⁵.

KREDIIDIRISK⁶

EKP juhib oma krediidiriski, mis koosneb makseviivituse riskist ja krediidireitingute muutumise riskist, peamiselt riskidele avatuse piirmäärade kaudu ning teatavates laenuoperatsioonides ka tagatiste hoidmise meetodite abil. Riskiohjemeetmed ja piirmäärad, mida EKP kasutab oma krediidiriski positsiooni kindlaksmääramiseks, on operatsiooniti erinevad, kajastades eri portfellidega seotud poliitikat või investeerimiseesmärke.

- 3 Makseviivituse ja reitingute muutumise tõenäosused tuletatakse suuremate reitinguagentuuride avaldatud asjakohaste uurimuste alusel. Volatiilsuse näitajaid, korrelatsioone ning krediidi- ja tururiski muutujate ühetaolist liikumist modelleeritakse mitme teguriga koopula abil kalibreerituna ajalooliste andmete põhjal.
- 4 Riskiväärtus on määratletud kui finantsvarade portfelli maksimaalse võimaliku kahjumi künnis, mida ei tohi statistilise mudeli kohaselt teatava tõenäosuse puhul (usaldusvahemik) määratud riskiperioodi jooksul ületada. Eeldatav puudujääk on ühtne riskinäitaja, mis on sama riskiperioodi ja usaldusvahemiku juures konservatiivsem kui riskiväärtus, sest sellega mõõdetakse tõenäosusega kaalutud keskmist kahjumit, mis võib tekkida riskiväärtuse künnist ületavate halvimate stsenaariumide korral. Kahjum on siinkohal määratletud kui EKP portfelli bilansilise netoväärtuse (perioodi alguses) ja simuleeritud väärtuste (perioodi lõpus) vaheline erinevus.
- 5 Tegevusaruandes esitatud riskihinnangud on koostatud, kasutades järjepidevalt sama meetodikat ning samu eeldusi ja riskipositsioonide sisendparameetreid (mõõdetuna seisuga 31. detsember 2012 ja 31. detsember 2013). Käesolevas aruandes 31. detsembri 2012. aasta kohta avaldatud riskihinnangute ja EKP 2012. aasta aruandes avaldatud hinnangute numbriline erinevus tuleneb meetodilistest kohandustest.
- 6 Makseviivituse risk on määratletud kui finantskahjude tekke risk tingituna makseviivituse juhtumist, mis tuleneb sellest, et võlgnik (vastaspool või emitent) ei täida oma finantskohustusi õigel ajal. Lisaks makseviivituse riskile hõlmab krediidiriski lai määratlus krediidireitingute muutumise riski. See on finantskahjumi tekke risk tingituna finantsvarade ümberhindlusest pärast nende krediitkvaliteedi ja reitingute märkimisväärset halvenemist.

EKP välisvaluutareserve mõjutavad nii makseviivituse risk kui ka krediidireitingute muutumise risk. Samas on need riskid minimaalsed, sest reserve hoitakse peamiselt potentsiaalsete välisvaluutaga seotud sekkumisoperatsioonide eesmärgil ning seepärast investeeritakse need kõrge krediidikvaliteediga varadesse.

EKP kullavarusid krediidirisk ei mõjuta, sest kulda ei laenata kolmandatele isikutele.

Eurodes nomineeritud investeerimisportfelli eesmärk on tagada vajalikud vahendid EKP tegevuskulude katteks, samal ajal säilitades investeeritud kapitali. Seepärast mängivad tootluse kaalutlused selle portfelli varade jaotamisel ja riskiohjeraamistikus suhteliselt suuremat rolli kui EKP välisvaluutareservide puhul. Sellegipoolest hoitakse portfelli krediidiriski mõõdukal tasemel.

EKP riskipositsioone, mis tulenevad kaetud võlakirjade kahe ostukava ja väärtpaberituruprogrammi raames soetatud väärtpaberitest, krediidireitingute muutumise risk tõenäoliselt ei mõjuta, sest need on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks väärtpaberiteks ja seega ei hinnata neid turuhindade alusel ümber. Samas võib selliseid riskipositsioone mõjutada makseviivituse risk. Kaetud võlakirjade ostukavade portfelli korral hoitakse makseviivituse riski mõõdukal tasemel varade jaotamise, riskipositsioonide piirmäärade ja kõlblikusraamistike kaudu, mis aitavad kujundada kõrge krediidikvaliteediga ja mitmekesistatud kaetud võlakirjade portfelli. Väärtpaberituruprogrammi korral määratakse krediidiriski profiil kindlaks soetamiste jaotusega riigiti, juhindudes rahapoliitilistest kaalutlustest. Tulenev krediidiriski tase on EKP riskitaluvuse piires.

TURURISK

Peamised tururiski liigid, mis mõjutavad EKPd varade haldamisel, on valuuta- ja toormerisk (kullahinnarisk)⁸. EKPd mõjutab ka intressirisk⁹.

VALUUTA- JA TOORMERISK

EKPd mõjutavad valuuta- ja toormerisk tingituna välisvaluutareservidest ja kullavarudest. Arvestades panga riskipositsiooni suurust ning vahetuskursside ja kullahinna volatiilsust, on valuuta- ja toormerisk EKP finantsriskide portfellis valdav.

Pidades silmas kulla ja välisvaluutareservide poliitilist tähtsust, mida on kirjeldatud aastaaruande 2. peatüki punktis 1.3, ei ole EKP eesmärgiks valuuta- ja toormeriski kõrvaldada. Neid riske maandatakse suurel määral positsioonide mitmekesistamise kaudu eri väeringute ja kulla vahel, ehkki varade jaotamisel lähtutakse eelkõige võimalikust poliitilise sekkumise vajadusest.

Valuuta- ja toormeriskide (kullahinnarisk) osakaal on valdav kogu EKP riskiprofiilis. Suurem osa riskidest tuleneb kullahinna ja USA dollari vahetuskursi volatiilsusest. Kooskõlas eurosüsteemi eeskirjadega võib kulla ja USA dollari ümberhindluskontosid, mille maht ulatus 31. detsembril 2013 vastavalt 10,1 miljardi euroni (2012. aastal 16,4 miljardit eurot) ja 1,7 miljardi euroni (2012. aastal 3,3 miljardit eurot), kasutada alusvara hindade tulevaste ebasoodsate muutuste mõju vähendamiseks, hoides sellega ära mõju EKP tulude ja kulude aruandele.

7 Tururisk on finantskahjumi tekke risk tingituna turuhindade ja intressimäärade muutustest, mis ei ole seotud krediidisündmustega.

8 Valutarisk on välisvaluutas nomineeritud positsioonidelt finantskahjumi tekke risk tingituna vahetuskursi kõikumistest. Toormerisk on portfelli kuuluvalt toormelt finantskahjumi tekke risk, mille tingib toorme turuhinna kõikumine.

9 Intressirisk on finantskahjumi tekke risk tingituna finantsinstrumentide turuväärtuse langusest kohaldatavate intressimäärade (tootluse) negatiivsete muutuste tõttu.

EKP kullavarude väärtus alanes 2013. aastal järsult, aga selle languse mõju korvas täies ulatuses vastav ümberhindluskonto. Langusest tingituna on EKP kullapositsiooni turuväärtus vähenenud, mis on omakorda kaasa toonud valuuta- ja toormeriski alanemise.

INTRESSIRISK

Kaetud võlakirjade kahe ostukava ja väärtpaberituruprogrammi raames soetatud väärtpaberid liigitatakse tähtaja lõpuni hoitavateks väärtpaberiteks. Seega ei hinnata neid turuhindade alusel ümber ja intressirisk neid ei mõjuta.

Samas investeeritakse enamik EKP välisreserve ja eurodes nomineeritud investeerimisportfelle püsituduluväärtpaberitesse, mis hinnatakse turuhindade alusel ümber ja on seega intressiriskile avatud. Nendest portfelliidest tulenevat intressiriski ohjatakse varade jaotamise poliitika ning tururiskide piirmäärade kaudu, mis tagavad, et tururisk jääb tasemele, mis kajastab EKP riski ja tootluse eelistusi eri portfelliidide puhul. Püsituduluportfelliidide modifitseeritud kestusena¹⁰ väljendatult toovad erinevad riski ja tootluse eelistused eurodes nomineeritud investeerimisportfelliidide puhul kaasa pikema modifitseeritud kestuse kui välisvaluutareservide korral.

Intressirisk mõjutab EKPd vähe ning selle tase püsis 2013. aastal üldjoontes stabiilne.

LIKVIIDSUSRISK¹¹

Pidades silmas euro rolli peamise reservväeringuna ja EKP rolli keskpangana ning tema varade ja kohustuste struktuuri, on ainus EKPd ohustav oluline likviidsusrisk finantskahjude tekke risk tingituna suutmatusest realiseerida varasid kehtiva turuhinnaga ja ettenähtud tähtaja jooksul. EKP portfelliidide stabiilsust ja nende spetsiifilisi eesmärke arvestades võivad EKP põhilised likviidsusriskid seega tuleneda tema välisvaluutareservidest, sest välisvaluutaga seotud sekkumisoperatsioonide tegemiseks tuleb suur osa välisvaluutareservidest realiseerida lühikese aja jooksul.

EKP välisvaluutareserve ohustavat likviidsusriski ohjatakse varade jaotuse ja piirmäärade kehtestamise kaudu, mis tagab piisavalt suure osa EKP osaluste investeerimise varadesse, mida saab kiiresti realiseerida hinda oluliselt mõjutamata.

EKP portfelliidide likviidsusriski profiil püsis 2013. aastal üldiselt stabiilne.

OPERATSIOONIRISK

EKP puhul on operatsioonirisk määratletud kui negatiivne finants-, äri- või mainemõju, mis tuleneb isikutest¹², sisemiste juhtimis- ja äriprotsesside ebapiisavast rakendamisest või mittetoimimisest, protsesside aluseks olevate süsteemide häiretest või välistest sündmustest (nt loodusõnnetused või välised rünnakud). Operatsiooniriski juhtimise raamistik hõlmab kõiki EKP tegevusvaldkondi ning on panga juhtimis- ja haldusprotsesside lahutamatu osa. Operatsiooniriski juhtimise peamised eesmärgid EKP-s on tagada mõistlik kindlustunne, et EKP täidab oma ülesannet ja saavutab oma eesmärgid, samuti kaitsta panga mainet ning varasid kahjude, kuritarvitamise ja kahjustamise eest.

10 Modifitseeritud kestus on portfelliidide väärtuse tundlikkus tootluse kõverate paralleelsete nihete suhtes.

11 EKP puhul võib likviidsusriski kirjeldada kui kahjumi tekke võimalust tingituna turu suutmatusest täita mahukaid müügikorraldusi ilma märkimisväärse hinnalanguseta.

12 Mõistet „isikud“ kasutatakse üldises tähenduses ja see hõlmab nii töötajate tegevusest kui ka puudulikust personalihaldusest ja -poliitikast tulenevat mõju.

Kõik riskid tehakse esialgu kindlaks eri tegevusvaldkondades. Igat tegevusvaldkonda abistab operatsiooniriski ja talitluspidevuse juhtimise meeskond, kes käsitleb kõiki operatsiooniriskiga seotud küsimusi. EKP on koostanud ülevaate riskide võimalikest algpõhjustest ja nende potentsiaalsetest tagajärgedest ning ka riskisündmustest. EKP kohaldab kindlat riskitsükli, mis hõlmab operatsiooniriski pidevat ja süsteemset tuvastamist, analüüsi ja seiret, riskile reageerimist ja riski käsitlevat aruandlust. EKP on kehtestanud ka riskitaluvuse poliitika, milles on kindlaks määratud EKP jaoks vastuvõetav operatsiooniriski tase.

5 FINANTSVAHENDID

KAPITAL

Horvaatia ühinemisel ELiga 1. juulil 2013 kohandati liikmesriikide keskpankade osakaalusid kapitali märkimise aluses ja suurendati EKP märgitud kapitali 10 825 miljoni euroni.

Lisaks tasus Horvaatia keskpank (Hrvatska narodna banka) sarnaselt teiste euroalaväliste liikmesriikide keskpankadega 3,75% enda märgitud kapitalist panusena EKP tegevuskulude katmiseks. Horvaatia ELiga ühinemise tulemusel suurenes EKP sissemakstud kapital 7650 miljoni eurolt 30. juunil 2013. aastal 7653 miljoni euroni seisuga 1. juuli 2013.

Muudatusi käsitletakse üksikasjalikumalt finantsaruande lisa kirjes 16 „Kapital ja reservid”.

ERALDIS VALUUTA-, INTRESSI-, KREDIIDI- JA KULLAHINNARISKI KATTEKS

Kuna enamikku EKP varasid ja kohustusi hinnatakse kehtivate vahetuskursside ja väärtpaberihindade alusel korrapäraselt ümber, mõjutavad EKP kasumlikkust oluliselt valuuta- ning vähemal määral intressiriskid. Need tulenevad peamiselt EKP-le kuuluvatest kullareservidest ning USA dollarites ja Jaapani jeenides hoitavatest välisvaluutareservidest, mis on valdavalt investeeritud intressi kandvatesse instrumentidesse. EKPd ohustavad ka krediidiriskid, mis on seotud EKP investeerimisportfellidega ja rahapoliitilistel eesmärkidel ostetud väärtpaberitega.

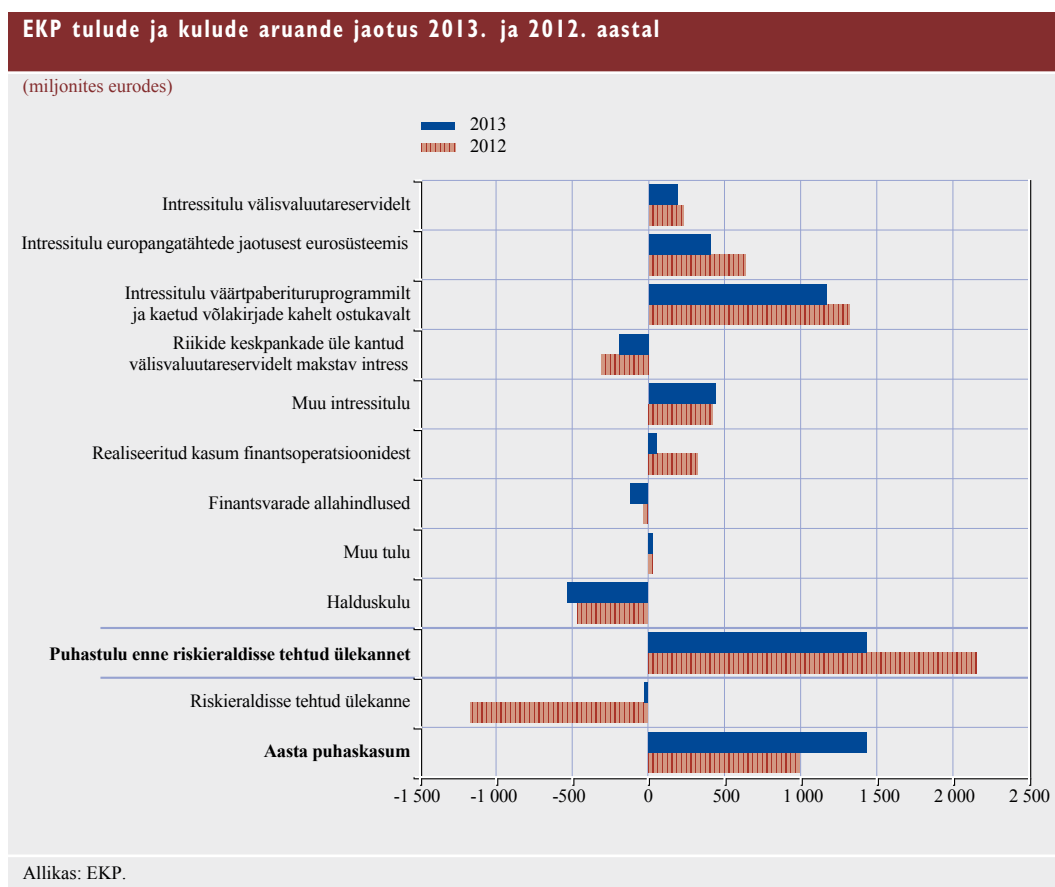
Arvestades märkimisväärseid riske ning EKP ümberhindluskontode suurust, säilitab EKP eraldise valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariski katteks. Eraldise suurust ja vajadust kontrollitakse igal aastal, võttes arvesse mitmeid tegureid, eeskätt riski kandvate varade hulka, jooksva majandusaasta vältel realiseerunud riskide ulatust, eelolevaks aastaks prognoositavat tulemust ning riskide hindamist, sealhulgas riski kandvate varade riskiväärtusearvutusi, mida kohaldatakse aja jooksul järjepidevalt. Eraldis koos kõigi üldreservfondis hoitavate summadega ei tohi ületada euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahtu EKP kapitalis.

2012. aasta 31. detsembri seisuga ulatus eespool nimetatud riskide katteks ettenähtud eraldis 7529 miljoni euroni. EKP nõukogu otsustas oma riskihinnangut arvesse võttes suurendada riskieraldist 7530 miljoni euroni seisuga 31. detsember 2013. See summa võrdub euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahuga EKP kapitalis seisuga 31. detsember 2013.

6 2013. AASTA FINANTSTULEMUS

2013. aastal oli EKP puhaskasum 1440 miljonit eurot (2012. aastal 995 miljonit eurot)¹³ pärast riskieraldisse tehtud 0,4 miljoni euro suurust ülekannet (2012. aastal 1166 miljonit eurot). Pärast ülekannet ja 9,5 miljoni euro kinnipidamist tingituna eelnenud aastatel teenitud kasumi kohandamisest (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas) jaotati ülejäänud puhaskasum (1430 miljonit eurot) euroala riikide keskpankade vahel.

Joonisel on esitatud EKP kulude ja tulude aruande komponendid 2013. aastal võrreldes 2012. aastaga.

2013. aasta puhas intressitulu oli 2005 miljonit eurot, 2012. aasta oma aga 2289 miljonit eurot. Puhta intressitulu vähenemise põhjustasid peamiselt a) väiksem intressitulu, mille EKP sai ringluses olevatelt europangatähtedelt; ning b) väiksem intressitulu väärtpaberituruprogrammi ja kaetud võlakirjade kahe ostukava raames ostetud väärtpaberitelt. Nende muutuste mõju korvasid osaliselt väiksemad intressikulud euroala liikmesriikide keskpankade poolt EKP-le üle kantud välisvaluutareservidega seotud nõuetelt.

¹³ Esitatakse uuesti arvestuspõhimõtete muutmise tõttu (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Finantsoperatsioonidest tulenenud realiseeritud puhaskasum, mis oli 2012. aastal 319 miljonit eurot, vähenes 2013. aastal 52 miljoni euroni. See oli tingitud peamiselt USA dollari portfelli kaudu saadud ja hinnavahest tulenenud puhaskasumi kahanemisest.

EKP USA dollarite portfellis hoitavate väärtpaberite turuväärtuse üldise languse tõttu oli 2013. aastal allahindlusi eelnenud aastaga võrreldes märkimisväärselt rohkem ehk 115 miljoni euro ulatuses (2012. aastal 4 miljonit eurot).

2012. aasta lõpus ulatus peamiselt USA dollari ja Jaapani jeeni portfellide kursivahedest tulenenud realiseerimata kasum 6053 miljoni euroni ning kullahinnast saadud realiseerimata kasum 16 434 miljoni euroni. Euro tugevnemine Jaapani jeeni ja USA dollari suhtes 2013. aastal tõi kaasa kursivahedest tulenenud realiseerimata kasumi vähenemise 2540 miljoni euroni, samal ajal kui 2013. aastal toimunud kullahinna langusega kaasnes realiseerimata kasumi kahanemine 10 139 miljoni euroni. Kooskõlas eurosüsteemi arvestuspõhimõtetega kajastati need summad ümberhindluskontodel.

EKP halduskulu kokku, sh amortisatsioon, suurenes 464 miljonilt eurolt 2012. aastal 527 miljoni euroni 2013. aastal. EKP uute hoonete ehitamisega seotud kulud on valdavalt kapitaliseeritud ning neid kõnealune kirje ei hõlma.

BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2013

VARAD	LISA KIRJE NR	2013 €	2012 €
Kuld ja nõuded kullas	1	14 063 991 807	20 359 049 520
Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu	2		
Nõuded IMFi vastu	2.1	627 152 259	653 250 711
Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud, välislaenu ja muud välisvarad	2.2	38 764 255 039	40 669 958 425
		39 391 407 298	41 323 209 136
Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	2.2	1 270 792 764	2 838 176 026
Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	3		
Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud ja laenu	3.1	535 000 000	0
Muud nõuded eurodes euroala krediidiasutuste vastu	4	9487	5000
Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid	5		
Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitavad väärtpaberid	5.1	18 159 937 704	22 055 516 689
Eurosüsteemisisesed nõuded	6		
Nõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis	6.1	76 495 146 585	73 007 429 075
Muud eurosüsteemisisesed (neto)nõuded	12.2	0	24 673 515 571
		76 495 146 585	97 680 944 646
Muud varad	7		
Materiaalne ja immateriaalne põhivara	7.1	971 175 790	638 474 832
Muud finantsvarad	7.2	20 466 245 900	19 099 638 796
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	7.3	104 707 529	207 025 391
Viitlaekumised ja ettemakstud kulud	7.4	977 552 068	1 660 056 235
Mitmesugused muud varad	7.5	1 739 308 724	1 430 315 885
		24 258 990 011	23 035 511 139
Varad kokku		174 175 275 656	207 292 412 156

KOHUSTUSED	LISA KIRJE NR	2013 €	2012 €
Ringluses olevad pangatähed	8	76 495 146 585	73 007 429 075
Kohustused eurodes teiste euroala residentide ees	9		
Muud kohustused	9.1	1 054 000 000	1 024 000 000
Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees	10	24 765 513 795	50 887 527 294
Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide ees	11		
Hoiused, kontojäägid ja muud kohustused	11.1	18 478 777	0
Eurosüsteemisesed kohustused	12		
Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed kohustused	12.1	40 309 644 425	40 307 572 893
Muud eurosüsteemisesed (neto) kohustused	12.2	119 857 494	0
		40 429 501 919	40 307 572 893
Muud kohustused	13		
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	13.1	185 010 549	585 953 062
Viitvõlad ja ettemakstud tulud	13.2	370 542 207	975 648 659
Mitmesugused muud kohustused	13.3	786 331 706	928 422 271
		1 341 884 462	2 490 023 992
Eraldised	14	7 619 546 534	7 595 452 415
Ümberhindluskontod	15	13 358 190 073	23 334 941 183
Kapital ja reservid	16		
Kapital	16.1	7 653 244 411	7 650 458 669
Aruandeaasta kasum		1 439 769 100	995 006 635
Kohustused kokku		174 175 275 656	207 292 412 156

31. DETSEMBRIL 2013 LÕPPENUD AASTA TULUDE JA KULUDE ARUANNE

	LISA KIRJE NR	2013 €	2012 €
Intressitulu välisvaluutareservidelt	24.1	187 279 973	228 883 700
Intressitulu europangatähtede jaotusest eurosüsteemis	24.2	406 310 130	633 084 427
Muu intressitulu	24.4	6 477 297 658	10 917 006 128
<i>Intressitulu</i>		<i>7 070 887 761</i>	<i>11 778 974 255</i>
Riikide keskpankade üle kantud välisvaluutareservidelt makstav intress	24.3	(192 248 631)	(306 925 375)
Muu intressikulu	24.4	(4 873 777 652)	(9 182 641 280)
<i>Intressikulu</i>		<i>(5 066 026 283)</i>	<i>(9 489 566 655)</i>
Puhas intressitulu	24	2 004 861 478	2 289 407 600
Realiseeritud kasum/kahjum finantsoperatsioonidest	25	52 122 402	318 835 838
Finantsvarade ja -positsioonide allahindlused	26	(114 607 365)	(4 180 784)
Kanded valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariski eraldistest/eraldistesse		(386 953)	(1 166 175 000)
Finantsoperatsioonide puhastulem, allahindlused ja riskieraldised		(62 871 916)	(851 519 946)
Tasude ja komisjonitasudega seotud netokulu	27	(2 126 773)	(2 127 108)
Tulu aktsiatelt ja osalustest	28	1 168 907	1 188 176
Muu tulu	29	26 107 807	21 938 157
Puhastulu kokku		1 967 139 503	1 458 886 879
Personalikulu	30	(240 523 980)	(222 374 856)
Halduskulu	31	(260 070 567)	(220 422 011)
Materiaalse ja immateriaalse põhivara amortisatsioon		(18 581 856)	(12 918 830)
Pangatähtede tootmisteenused	32	(8 194 000)	(8 164 547)
Aruandeaasta kasum		1 439 769 100	995 006 635

Frankfurt Maini ääres, 11. veebruar 2014

EUROOPA KESKPANK

Mario Draghi
president

ARVESTUSPÕHIMÕTTED¹

FINANTSARUANDE VORM JA ESITUSVIIS

EKP finantsaruanne on koostatud selleks, et anda õiglane ülevaade EKP finantsseisundist ja majandustegevuse tulemustest. Aruanne põhineb järgmistel arvestuspõhimõtetel², mida EKP nõukogu peab keskpanga tegevuse seisukohalt asjakohaseks.

ARVESTUSPÕHIMÕTTED

Aruande koostamisel on rakendatud järgmisi arvestuspõhimõtteid: majanduslik reaalsus ja läbipaistvus, konservatiivsus, bilansipäevajärgsete sündmuste kajastamine, olulisus, jätkuvus, tekkepõhisus, järjepidevus ja võrreldavus.

VARADE JA KOHUSTUSTE KAJASTAMINE

Varasid ja kohustusi kajastatakse bilansis üksnes juhul, kui on tõenäoline, et vara või kohustuse kandega seotud tulevane majanduslik kasu liigub EKPsse või EKPst välja, peaaegu kõik varaga seotud riskid ja tulu on kantud üle EKP-le ning vara maksumust või väärtust või kohustuse suurust saab usaldusväärsetl mõõta.

RAAMATUPIDAMISE ALUSED

Aruanne on koostatud, lähtudes soetusmaksumuse põhimõttest ning seda on kohandatud, et hõlmata turukõlblike väärtpaperite (v.a väärtpaperid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks), kulla ning kõigi ülejäänud välisväeringus nomineeritud bilansiliste ja bilansiväliste varade ja kohustuste turuväärtust. Finantsvarade ja -kohustustega seotud tehinguid kajastatakse nende arvelduspäeval.

Välisvaluutas nomineeritud finantsinstrumentidega tehtud tehingud (v.a hetketehingud väärtpaperitega) kajastatakse tehingupäeval bilansivälistel kontodel. Arvelduspäeval pööratakse bilansivälised kanded ümber ja tehingud kajastatakse bilansis. Välisvaluuta ost ja müük mõjutavad välisvaluuta netopositsiooni tehingupäeval ning realiseeritud müügitulem arvutatakse samuti tehingupäeval. Välisvaluutas nomineeritud finantsinstrumentidega seoses kogunenud intress ning üle- või alakurss arvutatakse ja kirjendatakse iga päev. Need laekumised mõjutavad iga päev ka välisvaluuta positsiooni.

KULD NING VÄLISVALUUTAVARAD JA KOHUSTUSED

Välisväeringus nomineeritud varad ja kohustused konverteeritakse eurodeks bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel. Tulud ja kulud konverteeritakse tehingu kajastamise päeval kehtiva vahetuskursi põhjal. Välisvaluutavarade ja -kohustuste ning sh bilansiliste ja bilansiväliste instrumentide ümberhindlus toimub väeringute kaupa.

Välisväeringus nomineeritud varade ja kohustuste hinna ümberhindlust turuhindadesse eristatakse vahetuskursi ümberhindlusest.

1 EKP üksikasjalikud arvestuspõhimõtted on sätestatud 11. novembri 2010. aasta otsuses EKP/2010/21, ELT L 35, 9.2.2011, lk 1 (koos muudatustega).

2 Kõnealused põhimõtted on kooskõlas EKPSi põhikirja artikli 26.4 sätetega, mis nõuavad kooskõlastatud lähenemist eurosüsteemi majandustegevuse raamatupidamisarvestust ja finantsaruandlust käsitlevatele eeskirjadele.

Kulla väärtust hinnatakse aastalõpu turuhinna alusel, eristamata hinna ja valuuta ümberhindluse erinevusi. 31. detsembril 2013 lõppenud aastal hinnati kulla väärtust üksnes 31. detsembril 2013 kehtinud EUR/USD vahetuskursi põhjal arvatud kullauntsi eurohinna alusel.

IMFi arvestusühik (SDR) määratletakse valuutakorvi alusel. EKP-le kuuluvate IMFi arvestusühikute ümberhindamiseks arvutati SDRi väärtus nelja peamise vääringu (USA dollar, euro, Jaapani jeen ja naelsterling) vahetuskursside kaalutud summana, mis on konverteeritud eurodesse seisuga 31. detsember 2013.

VÄÄRTPABERID

Turukõlblikke väärtpabereid (v.a väärtpaberid, mis on liigitatud tähtja lõpuni hoitavateks) ja muid samalaadseid varasid hinnatakse konkreetsete väärtpaberite kaupa kas bilansipäeval kehtinud keskmiste turuhindade või asjakohase tulukõvera alusel. 31. detsembril 2013 lõppenud aasta puhul kasutati sama aasta 30. detsembril kehtinud keskmisi turuhindu.

Turukõlblikke väärtpabereid, mis on liigitatud tähtja lõpuni hoitavateks, ning mittelikviidseid aktsiaid hinnatakse nende soetushinna alusel, mida väärtuse langusel korrigeeritakse.

TULUDE KAJASTAMINE

Tulud ja kulud kajastatakse arvestusperioodil, mil need teenitakse või tekivad³. Välisvaluuta, kulla ja väärtpaberite müügist saadud realiseeritud kasum ja kahjum kajastuvad tulude ja kulude aruandes. Need arvutatakse vastava vara keskmise hinna alusel.

Realiseerimata kasumit ei kajastata tuluna, vaid see kantakse otse ümberhindluskontole.

Realiseerimata kahjum kajastub tulude ja kulude aruandes, kui see ületab aasta lõpu seisuga vastaval ümberhindluskontol kajastatud eelmist ümberhindluskasumit. Ühe väärtpaberi-, valuuta- või kulla-positiooni realiseerimata kahjumit ei tasaarveldata teise väärtpaberi-, valuuta- või kulla-positiooni realiseerimata kasumiga. Kui tulude ja kulude aruande mistahes kirje puhul tuvastatakse aasta lõpus realiseerimata kahjum, vähendatakse selle keskmist hinda, nii et see vastaks aastalõpu vahetuskursile või turuhinnale. Tulude ja kulude aruandes kajastuv intressimäärade vahetuslepingute realiseerimata kahjum amortiseeritakse järgnevate aastate jooksul.

Väärtuse langusest tulenev kahjum kajastatakse tulude ja kulude aruandes ning seda ei pöörata järgnevatel aastatel ümber, v.a juhul kui väärtuse langus väheneb ning vähenemist saab seostada konkreetse sündmusega, mis leidis aset pärast väärtuse languse esmakordset kajastamist.

Üle- või alakurss, mis tuleneb ostetud väärtpaberitest (sh väärtpaberid, mis on liigitatud tähtja lõpuni hoitavateks), arvutatakse ja esitatakse intressitulu osana ning amortiseeritakse väärtpaberite järelejäänud eluea jooksul.

PÖÖRDTEHINGUD

Pöördtehingud on operatsioonid, mille korral EKP ostab või müüb repolepingu (tagasiostulepingu) alusel vara või teostab laenuoperatsioone tagatise vastu.

³ Haldustuludega seotud viitlaekumiste, halduskuludega seotud viitvõlgade ja eraldiste puhul on miinimumsummaks 100 000 eurot.

Tagasiostulepingu alusel müüakse väärtpabereid sularaha eest ning samal ajal sõlmitakse kokkulepe nende tagasiostmiseks kindlaksmääratud hinnaga ja kindlal kuupäeval. Tagasiostulepingud kajastatakse tagatud hoiusena bilansi kohustuste poolel. Tagasiostulepingute alusel müüdnud väärtpaberid jäävad EKP bilanssi.

Pöördrepolingute alusel ostetakse väärtpabereid sularaha eest ning samal ajal sõlmitakse kokkulepe nende tagasimüümiseks kokkulepitud hinnaga ja kindlal kuupäeval. Neid lepinguid kajastatakse tagatud laenudena bilansi varade poolel, kuid need ei moodusta osa EKP väärtpaberipositsioonist.

Pöördtehinguid (sh väärtpaberilaenu tehingud), mis on tehtud automatiseeritud väärtpaberilaenuandmise programmi alusel, kajastatakse bilansis ainult juhul, kui EKP kontole on kantud sularahatagatis. 2013. aastal ei esitatud EKP-le selliste tehingutega seoses ühtki sularahatagatist.

BILANSIVÄLISED INSTRUMENDID

Välisvaluutainstrumentid, st välisvaluuta forvardtehingud, valuutavahetustehingute forvardosad ja muud välisvaluutainstrumentid, mis hõlmavad ühe valuuta vahetamist teise vastu tulevasel kuupäeval, arvatakse kursivahedest tuleneva kasumi ja kahjumi arvutamisel välisvaluuta netopositsiooni hulka.

Intressimäära instrumentide ümberhindamine toimub konkreetsete instrumentide põhisel. Intressimäära futuurlepingute marginaalide igapäevased muutused kajastatakse tulude ja kulude aruandes. Väärtpaberite forvardtehingute ja intressimäära vahetuslepingute hindamine põhineb üldtunnustatud meetoditel, milles kasutatakse kättesaadavaid turuhindu ja kurse ning diskontoteid alates arvelduspäevast kuni hindamispäevani.

BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

Varade ja kohustuste väärtust korrigeeritakse sündmuste osas, mis toimuvad aastabilansi kuupäeva ja selle kuupäeva vahelisel ajal, mil EKP juhatus annab loa esitada finantsaruanne EKP nõukogule heakskiidu saamiseks, kui need mõjutavad oluliselt varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval.

Olulised bilansipäevajärgsed sündmused, mis ei mõjuta varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval, avaldatakse lisas.

EKPSI-SISESED/EUROSÜSTEEMISESED SALDOD

EKPSi-sisesed saldod tulenevad valdavalt ELis tehtavatest piiriülestest maksetest, mis arveldatakse keskpangarahas eurodes. Enamasti algatavad neid tehinguid erasektori üksused (st krediiasutused, ettevõtted ja üksikisikud). Tehinguid töödeldakse TARGET2 (üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste kiirülekanDESüsteem) kaudu ja nende põhjal tekivad vastastikku saldod ELi keskpankade TARGET2 kontodel. Saldod tasaarveldatakse ja suunatakse iga päev EKP-le, mille tulemusel jääb iga liikmesriigi keskpangale üksainus netopositsioon EKP suhtes. See positsioon kajastab EKP raamatupidamises iga liikmesriigi keskpanga netonõudeid või -kohustusi ülejäänud EKPSi suhtes. Euroala riikide keskpankade eurosüsteemisesed nõuete ja kohustuste positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s, ning muud eurosüsteemisesed positsioonid eurodes (nt kasumi vahejaotus keskpankadele) esitatakse EKP bilansis ühtse varade või kohustuste netopositsioonina kirjes „Muud eurosüsteemisesed (neto)nõuded” või „Muud eurosüsteemisesed (neto)kohustused”. Euroalaväliste riikide keskpankade EKPSi-sisesed nõuete ja kohustuste

positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s⁴, esitatakse kirjes „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”.

Eurosüsteemis europangatähtede jaotamisest tulenevad eurosüsteemisesed saldod esitatakse ühtse netovarana kirjes „Nõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Eurosüsteemisesed saldod, mis tulenevad eurosüsteemiga liituvate riikide poolt EKP-le üle kantud välisvaluuta-reservidest, nomineeritakse eurodes ja esitatakse kirjes „Välisvaluuta-reservide ülekandmisega samaväärsed kohustused”.

PÕHIVARA KÄSITLEMINE

Põhivara (sh immateriaalne põhivara; välja arvatud maa ja kunstiteosed) hinnatakse soetusmaksumuse alusel, millest arvestatakse maha amortisatsioon. Amortisatsioon arvutatakse lineaarsel meetodil vara prognoositava kasuliku eluea jooksul alates kvartalist, millest saati vara on kasutamiseks kättesaadav. Varade kasulikku eluiga arvestatakse järgmiselt:

Arvutid, nende riist- ja tarkvara ning mootorsõidukid	4 aastat
Tehnikaseadmed	4 või 10 aastat
Mööbel ja sisseseade	10 aastat

EKP praeguste renditud hoonete remontimise kapitaliseeritud kulude amortisatsiooniaega on kohandatud, et võtta arvesse sündmusi, mis mõjutavad asjaomase vara prognoositavat kasulikku eluiga. Maad ja kunstiteoseid hinnatakse soetusmaksumuse alusel.

Põhivara väärtusega alla 10 000 euro kantakse maha ostuaastal.

Põhivara, mis vastab kapitaliseerimiskriteeriumidele, kuid on veel ehitus- või arendusjärgus, esitatakse kirjes „Pooleliolevad ehitised”. Seonduvad kulud kantakse vastavatesse põhivarakirjetesse pärast seda, kui vara on kasutusele võetud. EKP uute hoonete amortiseerimiseks kirjendatakse kulud asjakohastes komponentides, mis amortiseeritakse vastavalt varade prognoositavale kasulikule elueale.

EKP PENSIONIKAVAD, MUUD PENSIONIHÜVITISED JA MUUD PIKAAJALISED HÜVITISED

EKP-l on oma töötajate ja EKP juhatuse liikmete tarbeks määratud väljamaksega pensionisüsteem.

Töötajate pensionikava rahastatakse töötajate pikaajaliste hüvitiste fondi varadest. EKP ja tema töötajate kohustuslikud osamaksud moodustavad vastavalt 18% ja 6% põhipalgast ning kajastuvad pensionikava määratud väljamakse sambas. Töötajad saavad teha vabatahtlikke lisamakseid määratud sissemaksega pensionisambasse, mida võib kasutada täiendavate hüvitiste maksmiseks⁵. Täiendavate hüvitiste suuruse määravad kindlaks vabatahtlike maksete hulk ning neilt saadav investeerimistulu.

EKP juhatuse liikmete pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised kaetakse jooksvalt. Töötajate puhul kaetakse jooksvalt muud pensionihüvitised (v.a pensionid) ja muud pikaajalised hüvitised.

4 31. detsembri 2013. aasta seisuga osalesid TARGET2s järgmised euroalavälise liikmesriikide keskpangad: Bulgaaria keskpang (Българска народна банка), Leedu keskpang (Lietuvos Bankas), Läti keskpang (Latvijas Banka), Poola keskpang (Narodowy Bank Polski), Rumeenia keskpang (Banca Națională a României) ja Taani keskpang (Danmarks Nationalbank).

5 Töötajate vabatahtlike sissemakssetega kogutud vahendeid võib pensioniikka jõudmisel kasutada täiendava pensioni ostmiseks. Sellest hetkest lisatakse kõnealune pension määratud väljamaksega seotud kohustusele.

Muudatused arvestuspõhimõtetes

Enne 2013. aastat rakendas EKP pensionihüvitistest tuleneva kindlustusmatemaatilise kasumi ja kahjumi kajastamisel 10% kõikumisvahemiku süsteemi kooskõlas rahvusvahelise raamatupidamisstandardiga (IAS) 19 („Hüvitised töötajatele”). Selle meetodi järgi amortiseeriti pensionihüvitistest tulenev kumulatiivne kindlustusmatemaatiline realiseerimata puhaskasum ja -kahjum pensionisüsteemis osalevate töötajate eeldatava keskmise järelejäänud tööstaaži jooksul, kui nende väärtus ületas suurema kahest järgmisest väärtusest: a) 10% määratud väljamakse kohustuse nüüdisväärtusest ning b) 10% määratud väljamakse kohustusele vastavate pensionisüsteemi varade õiglasest väärtusest. Peale selle arvutati määratud väljamakse kohustusele vastavatel pensionisüsteemi varadelt saadav tulu, mida kajastati tulude ja kulude aruandes, oodatava tulumäära alusel.

Pärast IAS 19 muutmist ei ole 10% kõikumisvahemiku süsteem enam kasutusel. Seetõttu otsustas EKP 2013. aastal, et a) määratud väljamaksega netokohustuste ümberhindamised⁶, mis on seotud pensionihüvitistega, kajastatakse edaspidi tervikuna bilansi kirjes „Ümberhindluskontod” ning b) varadelt saadava intressi arvutamisel kohaldatakse diskontomäära. Seega esitatakse varem kajastamata kindlustusmatemaatiline kahjum (2012. aasta 31. detsembri seisuga 146 603 113 eurot) nüüd bilansi kirjes „Ümberhindluskontod”. Need muudatused tehti tagasiulatuvalt ja 2012. aasta võrdlusandmed esitati uuesti:

	Avaldatud 2012. aastal €	Kohandus €	Uus summa €
Varad			
Mitmesugused muud varad	1 423 836 885	6 479 000	1 430 315 885
Kohandused kokku		6 479 000	
Kohustused			
Mitmesugused muud kohustused	781 819 158	146 603 113	928 422 271
Ümberhindluskontod	23 472 041 296	(137 100 113)	23 334 941 183
Aruandeaasta kasum	998 030 635	(3 024 000)	995 006 635
Kohandused kokku		6 479 000	

Tulude ja kulude aruannet kohandati tagasiulatuvalt, et kajastada a) diskontomäära kasutamist määratud väljamakse kohustusele vastavatel pensionisüsteemi varadelt saadava intressi arvutamisel ning b) varem amortiseeritud kindlustusmatemaatilist kasumit ja kahjumit kirjes „Ümberhindluskontod”. 2012. aastale eelnenud majandusaastate tulude ja kulude aruannete allapoole korrigeerimine 6 479 000 euro ulatuses kajastub kirjes „Muud varad” ning 31. detsembril 2012 lõppenud aasta kasumit on korrigeeritud allapoole 3 024 000 euro võrra⁷.

Tulude ja kulude aruande kumulatiivne kohandamine 9 503 000 euro ulatuses ning 146 603 113 euro suuruse kindlustusmatemaatilise kahjumi kajastamine tõid kaasa ümberhindluskontode netovähendamise 137 100 113 euro võrra.

EKP nõukogu on otsustanud 9 503 000 euro suuruse kumulatiivse kohanduse katta, vähendades riikide keskpankadele 2013. aasta puhaskasumist tehtavaid väljamakseid.

Kasv kirjes „Muud kohustused” ja vähenemine kirjes „Ümberhindluskontod” väljendavad vastavalt varem kajastamata kindlustusmatemaatilist kahjumit ja määratud väljamaksega netokohustuse ümberhindamist seisuga 31. detsember 2012.

⁶ Uusi mõisteid selgitatakse allpool.

⁷ See kohandus on esitatud tulude ja kulude aruande kirjes „Personalikulu”.

Uutes eekirjades kasutatakse järgmisi mõisteid (vt ajakohastatud IAS 19):

Määratud väljamaksega netokohustus

Määratud väljamaksega pensionisüsteemiga seotud kohustust kajastatakse bilansi kohustuste poolel kirjes „Muud kohustused” pensionikohustuse nüüdisväärtusena bilansipäeva seisuga, millest on maha arvestatud kohustuse rahastamiseks kasutatud pensionisüsteemi varade õiglane väärtus.

Määratud väljamaksega pensionikohustuse arvutavad sõltumatud kindlustusmatemaatikud igal aastal proportsionaalse osa krediteerimise meetodi (*projected unit credit method*) kohaselt. Määratud väljamaksega pensionikohustuse nüüdisväärtus määratakse, diskonteerides hinnangulised tulevased rahavood määra abil, mis põhineb bilansipäeva seisuga turutootlusel sellistelt eurodes nomineeritud ja kõrge kvaliteediga ettevõtete võlakirjadelt, mille tähtaeg on ligilähedane seonduva pensionikohustuse tähtajale.

Kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum võivad tuleneda kogemustel põhinevatest kohandustest (kui tegelikud tulemused erinevad eelnevatest kindlustusmatemaatilistest eeldustest) ning kindlustusmatemaatiliste eelduste muudatustest.

Määratud väljamakse netomaksumus

Määratud väljamakse netomaksumus jagatakse tulude ja kulude aruandes esitatavateks komponendiks ning bilansi kirjes „Ümberhindluskontod” kajastatavateks pensionihüvitiste ümberhindamiseks.

Tulude ja kulude aruandes kajastuv netosumma hõlmab järgmist:

- a) aruandeaastal makstud määratud pensionihüvitistega seotud jooksvad teeninduskulud;
- b) määratud väljamaksega netokohustuselt diskontomäära alusel makstav netointress;
- c) muude pikaajaliste hüvitiste ümberhindamised tervikuna.

Määratud väljamaksega netokohustuste ümberhindamised

Need hõlmavad järgmist:

- a) määratud väljamaksega kohustusest tulenev kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum;
- b) varadelt saadav tegelik tulu, v.a summad, mis sisalduvad määratud väljamaksega netokohustuselt saadud netointressis;
- c) vara ülemmäära mõju muutused, mis ei hõlma määratud väljamaksega netokohustuselt saadud netointressis sisalduvaid summasid.

Sõltumatud kindlustusmatemaatikud hindavad neid summasid igal aastal, et teha kindlaks raamatupidamisaruandes kajastatavate asjakohaste kohustuste suurus.

RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

Europangatähti lasevad ringlusesse EKP ja euroala riikide keskpangad, kes koos moodustavad eurosüsteemi⁸. Ringluses olevate europangatähtede koguväärtus jaotatakse eurosüsteemi riikide keskpankade vahel iga kuu viimasel tööpäeval vastavalt pangatähtede jaotamise alusele⁹.

EKP-le jaotatud osa ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest on 8% ja see on avaldatud bilansi kohustuste poolel kirjes „Ringluses olevad pangatähed”. EKP osa europangatähtede koguväljalaskes on tagatud tema nõuetega liikmesriikide keskpankadele. Need intressi kandvad nõuded¹⁰ avaldatakse allkirjes „Eurosüsteemisesed nõuded: nõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt teema „EKPSi-sisesed/eurosüsteemisesed saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Nõuetelt laekuv intressitulu esitatakse tulude ja kulude aruande kirjes „Intressitulu europangatähtede jaotusest eurosüsteemis”.

KASUMI VAHEJAOTUS

Tulu, mille EKP saab ringluses olevatelt europangatähtedelt ning väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt, jaotatakse euroala riikide keskpankadele samal majandusaastal, mil see tekib. Kui EKP nõukogu ei otsusta teisiti, jaotab EKP selle tulu järgneva aasta jaanuaris kasumi vahejaotuse käigus¹¹. Jaotatakse kogu tulu, välja arvatud juhul, kui EKP aasta puhaskasum on väiksem kui ringluses olevatelt europangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt saadud tulu. Jaotatavat tulu võidakse vähendada juhul, kui EKP nõukogu teeb otsuse teha ümberpaigutusi intressi-, valuuta-, krediidi- ja kullahinnariskide katteks. EKP nõukogu võib ka otsustada, et kulud, mida EKP kannab seoses europangatähtede väljaandmise ja käitlemisega, kaetakse ringluses olevatelt europangatähtedelt saadud tulust.

MUUD KÜSIMUSED

EKP juhatus on seisukohal, et EKP kui keskpanga rolli arvestades ei pakuks tema rahavoogude aruande avaldamine finantsaruande lugejatele olulist asjakohast lisateavet.

Euroopa Liidu Nõukogu on kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 27 ja EKP nõukogu soovitusel heaks kiitnud otsuse nimetada Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft EKP välisaudiitoriks viieks aastaks kuni 2017. majandusaasta lõpuni.

8 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/29 euro pangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 35, 9.2.2011, lk 26 (koos muudatustega).

9 Pangatähtede jaotamise alus – protsentuaalne väärtus, mis tuleneb EKP osa arvesse võtmisest europangatähtede koguväljalaskes ja kapitali märkimise aluse kohaldamisest riikide keskpankade osale selles kogusummas.

10 25. novembri 2010. aasta otsus EKP/2010/23 eurot rahatühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade emissioonitulu jaotuse kohta (uuesti sõnastatud, koos muudatustega), ELT L 35, 9.2.2011, lk 17.

11 25. novembri 2010. aasta otsus EKP/2010/24 ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt Euroopa Keskpangale koguneva tulu vahepealse jaotamise kohta (uuesti sõnastatud; koos muudatustega), ELT L 6, 11.1.2011, lk 35.

BILANSI LISA

I KULD JA NÕUDED KULLAS

2013. aasta 31. detsembri seisuga kuulus EKP-le 16 142 871 untsi¹² puhast kulda (2012. aastal 16 142 871 untsi). 2013. aastal kullatehinguid ei tehtud. EKP kullavarude väärtus eurodes vähenes kullahinna languse tõttu 2013. aastal (vt teema „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas ning kirje 15 „Ümberhindluskontod”).

2 NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE JA EUROALA RESIDENTIDE VASTU

2.1 NÕUDED IMFi VASTU

See varade kirje kajastab Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) arvestusühikuid (SDRid) seisuga 31. detsember 2013. Nõuded tulenevad EKP ja Rahvusvahelise Valuutafondi vahelisest kahepoolsest arvestusühikute ostu-müügikokkuleppest, mille kohaselt IMF võib EKP nimel korraldada SDRide müüki või ostu eurode eest vastavalt kindlaksmääratud miinimum- ja maksimumtasemetele. Raamatupidamises käsitletakse SDRi välisväeringuna (vt teema „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

2.2 PANGAKONTODE JÄÄGID, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD, VÄLISLAENUD JA MUUD VÄLISVARAD; NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALA RESIDENTIDE VASTU

Need kaks kirjet hõlmavad pangakontode jääke ja laene välisväeringus ning USA dollarites ja Jaapani jeenides nomineeritud väärtpaberiinvesteeringuid.

<i>Nõuded euroalaväliste residentide vastu</i>	2013 €	2012 €	Muutus €
Arvelduskontod	939 722 501	1 503 909 190	(564 186 689)
Rahaturu hoiused	1 001 428 468	345 932 462	655 496 006
Pöördreotehingud	87 738 380	56 844 020	30 894 360
Väärtpaberiinvesteeringud	36 735 365 690	38 763 272 753	(2 027 907 063)
Kokku	38 764 255 039	40 669 958 425	(1 905 703 386)

<i>Nõuded euroala residentide vastu</i>	2013 €	2012 €	Muutus €
Arvelduskontod	4 242 115	1 189 425	3 052 690
Rahaturu hoiused	1 266 550 649	2 836 986 601	(1 570 435 952)
Kokku	1 270 792 764	2 838 176 026	(1 567 383 262)

Nende positsioonide väärtuse vähenemine 2013. aastal oli peamiselt tingitud Jaapani jeeni ja USA dollari odavnemisest euro suhtes.

12 Vastab 502,1 tonnile.

EKP välisvaluutaposisioon (neto) USA dollarites ja Jaapani jeenides¹³ 2013. aasta 31. detsembri seisuga:

	2013 miljonit valuutaühikut	2012 miljonit valuutaühikut
USA dollar	45 351	45 235
Jaapani jeen	1 051 062	1 046 552

3 NÕUDED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

3.1 PANGAKONTODE JÄÄGID, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD JA LAENUD

2013. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje nõuet ühe euroalavälise keskpanga vastu seoses EKPga repotehingute kohta sõlmitud kokkuleppega. Kokkuleppe kohaselt saab euroalaväline keskpank võtta kõlbliku tagatise vastu laenu eurodes, et toetada oma riigisiseseid likviidsust lisavaid operatsioone.

4 MUUD NÕUDED EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTE VASTU

2013. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje arvelduskontosid euroala residentide juures.

5 EUROALA RESIDENTIDE EURODES NOMINEERITUD VÄÄRTPABERID

5.1 RAHAPOLIITILISTEL EESMÄRKIDEL HOITAVAD VÄÄRTPABERID

2013. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje väärtpabereid, mille EKP on omandanud kaetud võlakirjade kahe ostukava ja väärtpaberituruprogrammi raames.

	2013 €	2012 €	Muutus €
Kaetud võlakirjade esimene ostukava	3 710 724 329	4 426 521 354	(715 797 025)
Kaetud võlakirjade teine ostukava	1 459 074 444	1 504 280 207	(45 205 763)
Väärtpaberituruprogramm	12 990 138 931	16 124 715 128	(3 134 576 197)
Kokku	18 159 937 704	22 055 516 689	(3 895 578 985)

Kaetud võlakirjade esimese ostukava raames tehtud ostud viidi täielikult lõpule 2010. aasta juuni lõpuks; kaetud võlakirjade esimene ostukava lõpetati 31. oktoobril 2012. Väärtpaberituruprogramm lõpetati 6. septembril 2012. 2013. aastal vähenes nimetatud kirjete väärtus seoses väärtpaberite lunastamisega.

¹³ Kummaski välisvääringus nomineeritud varad miinus kohustused, mille suhtes kohaldatakse valuuta ümberhindlust. Need kajastatakse kirjetes „Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu”, „Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu”, „Viitlaekumised ja ettemakstud kulud”, „Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide ees”, „Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused” (kohustuste poolel) ning „Viitvõlad ja ettemakstud tulud”, võttes arvesse valuutaforvardeid ja valuutavahetustehinguid bilansivälistes kirjetes. Ei sisalda välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentide hinna ümberhindlusest saadud tulu.

Väärtpaberituruprogrammi ning kaetud võlakirjade ostukavade raames ostetud väärtpabereid käsitletakse tähtaja lõpuni hoitavate väärtpaberitena ning neid hinnatakse amortiseeritud soetusmaksumuse alusel, mida väärtuse langusel korrigeeritakse (vt teema „Väärtpaberid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Iga-aastaselt varade väärtuse languse kontrollimisel võetakse aluseks kättesaadav teave ning hinnangulised tagasisaadavad summad aasta lõpu seisuga. EKP nõukogu leidis, et tuvastatud langusnäitajad ei ole mõjutanud EKP edasisi oodatavaid sularahavooge. Seega ei tuvastatud 2013. aastal kõnealuste väärtpaberite väärtuse langust.

EKP nõukogu hindab regulaarselt finantsriske, mis on seotud väärtpaberituruprogrammi ning kaetud võlakirjade kahe ostukava raames hoitavate väärtpaberitega.

6 EUROSÜSTEEMISESED NÕUDED

6.1 NÕUDED SEoses EUROPANGATÄHTEDE JAOTAMISEGA EUROSÜSTEEMIS

See kirje hõlmab EKP nõudeid euroala riikide keskpankade vastu seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Nõuetel makstav intress arvutatakse iga päev vastavalt eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseimale kättesaadavale intressi piirmäärale (vt lisa kirje 24.2 „Intressitulu europangatähtede jaotusest eurosüsteemis”).

7 MUUD VARAD

7.1 MATERIAALNE JA IMMATERIAALNE PÕHIVARA

See vara hõlmab 2013. aasta 31. detsembri seisuga järgmisi põhikirjeid:

	2013 €	2012 €	Muutus €
Maksumus			
Maa ja ehitised	170 824 151	170 824 151	0
Arvutite riist- ja tarkvara	76 353 659	64 633 290	11 720 369
Seadmed, mööbel, sisseseade ja mootorsõidukid	13 818 952	13 926 711	(107 759)
Pooleliolevad ehitised	847 217 209	529 636 881	317 580 328
Muu põhivara	7 751 953	7 508 349	243 604
Maksumus kokku	1 115 965 924	786 529 382	329 436 542
Akumuleeritud amortisatsioon			
Maa ja ehitised	(86 542 592)	(82 957 070)	(3 585 522)
Arvutite riist- ja tarkvara	(45 004 046)	(51 687 755)	6 683 709
Seadmed, mööbel, sisseseade ja mootorsõidukid	(12 869 788)	(13 274 149)	404 361
Muu põhivara	(373 708)	(135 576)	(238 132)
Akumuleeritud amortisatsioon kokku	(144 790 134)	(148 054 550)	3 264 416
Bilansiline netoväärtus	971 175 790	638 474 832	332 700 958

Varade kasv kirjes „Pooleliolevad ehitised” on peaaegu täielikult seotud EKP uute hoonete ehitusega 2013. aastal.

Kirje „Arvutite riist- ja tarkvara” artiklite maksumuse netosuurenemine kajastas 2013. aastal omandatud vara, mille tasakaalustas üksnes osaliselt selliste artiklite mahakandmine, mida 2013. aasta detsembri

lõpu seisuga enam ei kasutatud. Mahakandmisega kaasnes selle kirjega seotud akumulieeritud amortisatsiooni netovähene mine.

7.2 MUU FINANTSVARA

Kirje hõlmab EKP kapitali ja reservide vastaskirjeks olevate EKP omavahendite investee ringuid¹⁴ ning muid finantsvarasid, kuhu kuulub 3211 Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiat soetusmaksumusega 41,8 miljonit eurot.

Selle kirje põhiosad on järgmised:

	2013 €	2012 €	Muutus €
Arvelduskontod eurodes	4 620 701	5 193 816	(573 115)
Eurodes nomineeritud väärtpaberid	18 068 315 142	16 349 560 714	1 718 754 428
Pöördrepitehingud eurodes	2 351 403 533	2 702 963 941	(351 560 408)
Muud finantsvarad	41 906 524	41 920 325	(13 801)
Kokku	20 466 245 900	19 099 638 796	1 366 607 104

Kirje varade mahu netokasv oli peamiselt tingitud järgmiste summade investee ringimisest omavahendite portfelli: a) sama suur summa, nagu kanti 2012. aastal EKP eraldisse valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariski katteks; b) 2013. aastal sellest portfellist laekunud tulu.

7.3 BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirje hõlmab eeskätt 2013. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi (vt lisa kirje 21 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Muutused tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadaks tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval (vt teemad „Bilansivälised instrumendid” ja „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Kirje hõlmab ka pooleliolevate intressimäära vahetustehingutega seotud ümberhindluskasumit (vt lisa kirje 20 „Intressimäära vahetustehingud”).

7.4 VIITLAEKUMISED JA ETTEMAKSTUD KULUD

2013. aastal hõlmas see kirje väärtpaberitelt laekunud kupongiintresse, sh väärtpaberite soetamise l makstud intresse 708,3 miljoni euro väärtuses (2012. aastal 792,7 miljonit eurot; vt lisa kirje 2.2 „Pangakontode jäägid, väärtpaberiiinvestee ringud, välislaenu d ja muud välisvarad”, „Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu”, kirje 5 „Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid” ja kirje 7.2 „Muu finantsvara”).

Kirje hõlmas ka euroala riikide keskpankade TARGET2 saldodelt 2013. aasta viimase kuu eest saada olevat tekkepõhist intressi 155,1 miljonit eurot (2012. aastal 650,4 miljonit eurot) ning europanga tähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas) seotud EKP nõuetelt aasta viimase kvartali eest saada olevat tekkepõhist intressi 69,2 miljonit eurot (2012. aastal 136,7 miljonit eurot).

¹⁴ Omavahendite portfelli haldamisel teostatud repotehingud esitatakse kohustuste poole l kirjes „Mitmesugused muud kohustused” (vt 13.3 „Mitmesugused muud kohustused”).

Selles kirjes kajastatakse ka muud tulu, sh muudelt finantsvaradelt arvestatud intresse ning mitmesuguseid ettemakseid.

7.5 MITMESUGUSED MUUD VARAD

Kirje hõlmab peamiselt EKP kasumi vahejaotusest laekunud summasid (vt teema „Kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas ning lisa kirje 12.2 „Muud eurosüsteemisisesed (neto) nõuded / (neto)kohustused”).

Kirje hõlmas ka järgmist:

- a) 2013. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite saldod. Need tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vastava vääringu keskmise maksumuse alusel, võrreldes seda euroväärtusega, milles tehingud esialgselt kajastatakse (vt teema „Bilansivälised instrumendid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas);
- b) nõue Saksamaa Liitvabariigi rahandusministeeriumi vastu seoses tagastatava lisandväärtusmaksuga ja muude tasutud kaudsete maksudega. Sellised maksud kuuluvad tagastamisele vastavalt Euroopa Liidu privileegide ja immuuniteetide protokolli artiklile 3, mida kohaldatakse EKP suhtes kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 39;
- c) 2013. aastale eelnenud majandusaastate tulude ja kulude aruannete kumulatiivne kohandamine tulenevalt pensionihüvitiste arvestuspõhimõtete muutmisest (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

8 RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

See kirje kajastab EKP osa (8%) ringluses olevate europangatähtede koguväärtusest (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

9 KOHUSTUSED EURODES TEISTE EUROALA RESIDENTIDE EES

9.1 MUUD KOHUSTUSED

See kirje hõlmab Euro Pangaliidu (EBA) liikmete hoiuseid, mida kasutatakse TARGET2 süsteemi kaudu arveldatavate EBA maksete puhul EKP-le tagatise andmiseks.

10 KOHUSTUSED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE EES

2013. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje 24,6 miljardi euro (2012. aastal 44,0 miljardit) ulatuses euroalaväliste ELi riikide keskpankade ja muude euroalaväliste keskpankade nõudeid EKP-le, mis tulenevad TARGET2 tehingutest või on nende vastaskirjed.

Ülejäänud osa kirjest hõlmab 0,2 miljardi euro (2012. aastal 6,8 miljardit eurot) suurust kohustust, mis tuleneb USA Föderaalreservi Süsteemiga sõlmitud ajutisest vastastikusest valuutakokkuleppest¹⁵. Selle raames varustab USA föderaalreserv EKPd vahetustehingute kaudu USA dollaritega, et pakkuda eurosüsteemi osapooltele lühiajalisi vahendeid USA dollarites. Samal ajal teeb EKP pöördvahetustehinguid euroala riikide keskpankadega, kes kasutavad saadud vahendeid USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonide (pöördtehingud) teostamiseks eurosüsteemi osapooltega. Nende EKP ja liikmesriikide keskpankade vaheliste pöördvahetustehingute tulemuseks on eurosüsteemisesed saldod. Pöördvahetustehingud USA Föderaalreservi Süsteemiga ja euroala riikide keskpankadega toovad kaasa forvardnõuded ja -kohustused, mis kajastatakse bilansivälistes kirjetes (vt lisa kirje 21 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”).

11 KOHUSTUSED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE EES

11.1 HOIUSED, KONTOJÄÄGID JA MUUD KOHUSTUSED

2013. aastal hõlmas see kirje kohustust, mis tulenes EKP välisvaluutareservide haldamisega seoses euroalavälise residendiga sõlmitud tagasiostulepingust.

12 EUROSÜSTEEMISESED KOHUSTUSED

12.1 VÄLISVALUUTARESERVIDE ÜLEKANDMISEGA SAMAVÄÄRSED KOHUSTUSED

Kirje hõlmab eurosüsteemiga liitumisel EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest tulenevaid kohustusi euroala riikide keskpankade ees.

	Alates 1. juulist 2013 €	Seisuga 31. detsember 2012 €
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	1 401 024 415	1 397 303 847
Deutsche Bundesbank	10 871 789 515	10 909 120 274
Eesti Pank	103 152 857	103 115 678
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland	643 894 039	639 835 662
Bank of Greece	1 129 060 170	1 131 910 591
Banco de España	4 782 873 430	4 783 645 755
Banque de France	8 190 916 316	8 192 338 995
Banca d'Italia	7 218 961 424	7 198 856 881
Central Bank of Cyprus	77 248 740	78 863 331
Banque centrale du Luxembourg	100 776 864	100 638 597
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta	36 798 912	36 407 323
De Nederlandsche Bank	2 298 512 218	2 297 463 391
Oesterreichische Nationalbank	1 122 511 702	1 118 545 877
Banco de Portugal	1 022 024 594	1 008 344 597
Banka Slovenije	189 499 911	189 410 251
Národná banka Slovenska	398 761 127	399 443 638
Suomen Pankki – Finlands Bank	721 838 191	722 328 205
Kokku	40 309 644 425	40 307 572 893

¹⁵ 2014. aasta jaanuaris otsustas EKP nõukogu vähendada järk-järgult oma USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonide pakkumist, pidades silmas USA dollarites pakutava rahastamise tingimuste märkimisväärset paranemist ning USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonide väikest nõudlust (vt 24. jaanuari 2014. aasta pressiteade).

ELi laienemine seoses Horvaatia ühinemisega ning sellega kaasnev liikmesriikide keskpankade nõuete ja osakaalude kohandamine EKP kapitali märkimise aluses (vt lisa kirje 16 „Kapital ja reservid”) viis nende kohustuste suurenemiseni 2 071 532 euro võrra.

Nendelt kohustustelt makstav intress arvutatakse iga päev vastavalt eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseimale kättesaadavale intressi piirmäärale, arvestamata kulda, millelt intressi ei maksta (vt tulude ja kulude aruande lisa kirje 24.3 „Riikide keskpankade üle kantud välisvaluutareservidelt makstav intress”).

12.2 MUUD EUROSÜSTEEMISESED (NETO)NÕUDED / (NETO)KOHUSTUSED

2013. aastal hõlmas see kirje valdavalt euroala riikide keskpankade TARGET2 saldodega seotud nõudeid EKP vastu (vt teema „EKPSi-sisesed/eurosüsteemisesed saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). 2012. aasta lõpus oli EKP-l euroala riikide keskpankade vastu netonõue, kuid 2013. aasta lõpus muutus see netokohustuseks peamiselt seoses euroalaväliste residentide maksetega euroala residentidele, mis arveldati TARGET2 kaudu (vt lisa kirje 10 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”). Netonõuete kõrvaldamisele ja netokohustuse tekkimisele 2013. aastal aitas kaasa ka USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonidega seoses keskpankadega teostatud pöördvahetustehingute (*back-to-back*-vahetustehingud) tasumata summa kahanemine. Nende kahe teguri mõju tasakaalustas osaliselt selliste väärtpaberite lunastamine, mis osteti väärtpaberituruprogrammi raames ja mille ostud arveldati TARGET2 kontode kaudu.

TARGET2 positsioonidelt (v.a USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonidega seoses teostatud pöördvahetustehingutest tulenevad saldod) makstav intress arvutatakse iga päev vastavalt eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseimale kättesaadavale intressi piirmäärale.

Kirje hõlmab ka summasid, mida EKP peab euroala riikide keskpankadele maksma seoses kasumi vahejaotusega (vt teema „Kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

	2013 €	2012 €
TARGET2ga seotud nõuded euroala riikide keskpankade vastu	(687 997 098 717)	(981 081 428 771)
TARGET2ga seotud kohustused euroala riikide keskpankade ees	686 747 265 644	955 833 285 908
EKP kasumi vahejaotusega seotud kohustused euroala riikide keskpankade ees	1 369 690 567	574 627 292
Muud eurosüsteemisesed (netonõuded) / (neto)kohustused	119 857 494	(24 673 515 571)

13 MUUD KOHUSTUSED

13.1 BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirje hõlmab eeskätt 2013. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi (vt lisa kirje 21 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Muutused tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadaks tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval (vt teemad „Bilansivälised instrumentid” ja „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Kirje hõlmab ka pooleliolevate intressimäära vahetustehingutega seotud ümberhindluskahjumit (vt lisa kirje 20 „Intressimäära vahetustehingud”).

13.2 VIITVÕLAD JA ETTEMAKSTUD TULUD

2013. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje esiteks liikmesriikide keskpankade poolt EKP-le üle kantud välisvaluutareservidelt makstavat intressi kogu 2013. aasta eest (vt lisa kirje 12.1 „Eurosüsteemisesed kohustused”) 192,2 miljoni euro väärtuses (2012. aastal 306,9 miljonit eurot) ning teiseks keskpankade TARGET2 saldode tekkepõhist intressi 2013. aasta viimase kuu eest 155,8 miljoni euro väärtuses (2012. aastal 641,1 miljonit eurot). Need summad arveldati 2014. aasta jaanuaris. Kirje kajastab ka finantsinstrumentide tekkepõhist intressi ning muid laekumisi.

Samuti hõlmas kirje Frankfurdi linna 15,3 miljoni eurost toetust, mille EKP sai arhitektuurimälestiste nimekirja kuuluva Grossmarkthalle säilitamiseks EKP uue hoonekompleksi ehitamisel. See summa tasaarveldatakse ehitise maksumusega pärast seda, kui hoonekompleks on kasutusele võetud (vt lisa kirje 7.1 „Materiaalne ja immateriaalne põhivara”).

13.3 MITMESUGUSED MUUD KOHUSTUSED

2013. aastal hõlmas kirje 480,4 miljoni euro väärtuses (2012. aastal 360,1 miljonit eurot) pooleliolevaid tagasiostutehinguid, mis on seotud EKP omavahendite haldamisega (vt kirje 7.2 „Muu finantsvara”).

Kirje hõlmas ka 2013. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite saldosisid. Need tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vastava vääringu keskmise maksumuse alusel, võrreldes seda euroväärtusega, milles tehingud esialgselt kajastatakse (vt teema „Bilansivälised instrumendid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

EKP PENSIONIKAVAD, MUUD PENSIONIHÜVITISED JA MUUD PIKAAJALISED HÜVITISED

Kirje hõlmas 131,9 miljoni euro väärtuses EKP netokohustusi, mis on seotud EKP töötajate ja EKP juhatuse liikmete pensionihüvitiste ja muude pikaajaliste hüvitistega. Arvestuspõhimõtete muutmise tõttu esitatakse 2012. aasta andmed uuesti (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Bilans hõlmas järgmisi summasid, mis on seotud pensionihüvitiste ning muude pikaajaliste hüvitistega:

	2013 Personal miljonites eurodes	2013 Juhatus miljonites eurodes	2013 Kokku miljonites eurodes	2012 Personal miljonites eurodes	2012 Juhatus miljonites eurodes	2012 Kokku miljonites eurodes
Kohustuste nüüdiseväärtus	650,6	17,8	668,4	677,8	17,8	695,6
Pensionisüsteemi varade õiglase väärtus	(536,5)	–	(536,5)	(439,3)	–	(439,3)
Määratud väljamaksega netokohustus bilansis	114,1	17,8	131,9	238,5	17,8	256,3

Enne 2013. aastat hõlmas pensionikava varade õiglase väärtus varasid, mis koguti töötajate vabatahtlike maksetega määratud sissemaksetega pensionisambasse. 2013. aastal oli nende varade väärtus 96,5 miljonit eurot (2012. aastal 83,5 miljonit eurot). Nende varadega seoses tekib sama suur kohustus, mida kohustuse nüüdiseväärtus hõlmas. Esitamise huvides on 2013. aasta tabelites esitatud üksnes määratud väljamakse sambaga seotud summad ning 2012. aasta võrdlusandmeid on vastavalt kohandatud. Seega vähenesid pensionikohustuse väärtus ja pensionisüsteemi varade õiglase väärtus 2012. aasta lõpu seisuga vastavalt 695,6 miljoni euroni ja 439,3 miljoni euroni.

2013. aastal hõlmas töötajatega seotud kohustuste nüüdisväärtus (650,6 miljonit eurot; 2012. aastal 677,8 miljonit eurot) pensionihüvitistega (v.a pensionid) ja muude pikaajaliste hüvitistega seotud jooksvalt kaetavaid hüvitisi 109,4 miljoni euro ulatuses (2012. aastal 109,1 miljonit eurot). Jooksvalt kaetakse ka EKP juhatuse liikmete pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised.

2013. aasta tulude ja kulude aruandes on kajastatud järgmised summad:

	2013 Personal miljonites eurodes	2013 Juhatus miljonites eurodes	2013 Kokku miljonites eurodes	2012 Personal miljonites eurodes	2012 Juhatus miljonites eurodes	2012 Kokku miljonites eurodes
Jooksvad teeninduskulud	45,9	1,4	47,3	29,0	1,3	30,3
Määratud väljamaksega netokohustuselt saadav netointress	8,6	0,6	9,2	6,5	0,9	7,4
<i>Pensionikohustuse kulu</i>	<i>24,4</i>	<i>0,6</i>	<i>25,0</i>	<i>24,5</i>	<i>0,9</i>	<i>25,4</i>
<i>Pensionistüsteemi varadelt saadav intressitulu</i>	<i>(15,8)</i>	–	<i>(15,8)</i>	<i>(18,0)</i>	–	<i>(18,0)</i>
Muude pikaajaliste hüvitiste ümberhindamisest tulenenud kasum/kahjum	(3,2)	0	(3,2)	0,1	0	0,1
Kokku kirjes „Personalikulu”	51,3	2,0	53,3	35,6	2,2	37,8 ¹⁾

1) Esitatakse uuesti arvestuspõhimõtete muutmise tõttu (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Jooksvad teeninduskulud suurenesid 2013. aastal 47,3 miljoni euroni (2012. aastal 30,3 miljonit eurot) eelkõige seoses diskontomäära alandamisega 5,00%lt 2011. aastal 3,50%ni 2012. aastal¹⁶.

Määratud väljamaksega pensionikohustuse nüüdisväärtus muutus järgmiselt:

	2013 Personal miljonites eurodes	2013 Juhatus miljonites eurodes	2013 Kokku miljonites eurodes	2012 Personal miljonites eurodes	2012 Juhatus miljonites eurodes	2012 Kokku miljonites eurodes
Pensionikohustus aasta alguses	677,8	17,8	695,6	478,2	17,9	496,1
Jooksvad teeninduskulud	45,9	1,4	47,3	29,0	1,3	30,3
Intressikulu pensionikohustuselt	24,4	0,6	25,0	24,5	0,9	25,4
Pensionistüsteemis osalejate sissemaksed	12,3	0,1	12,4	11,5	0,1	11,6
Makstud hüvitised	(5,5)	(1,1)	(6,6)	(5,0)	(4,0)	(9,0)
Ümberhindamisest tulenenud (kasum)/kahjum	(104,3)	(1,0)	(105,3)	139,6	1,6	141,2
Pensionikohustus aasta lõpus	650,6	17,8	668,4	677,8	17,8	695,6

Töötajatega seotud määratud väljamaksega kohustusest johtuv 104,3 miljoni euro suurune ümberhindamisest tulenenud kasum 2013. aastal suurenes peamiselt tingituna tulevaste pensionimaksete arvutamisel kasutatud väiksematest ümberhindlusteguritest, aga ka diskontomäära tõusust 3,50%lt 2012. aastal 3,75%le 2013. aastal.

Töötajatega seotud määratud väljamaksega kohustusest johtuv 139,6 miljoni euro suurune ümberhindamisest tulenenud kahjum 2012. aastal suurenes peamiselt tingituna diskontomäära alanemisest 5,00%lt 2011. aastal 3,50%le 2012. aastal. Selle tulemusel suurenes aasta lõpu seisuga pensionikohustus ning seda tasakaalustas üksnes osaliselt mõju, mida avaldasid ühikuhinna arengul põhinevate tagatud hüvitiste edasise eeldatud kasvu aeglustumine ning pensionide edasise eeldatud kasvu vähenemine 1,65%lt 1,40%ni.

16 Jooksvate teeninduskulude hinnanguline suurus arvutatakse eelnenud aasta diskontomäära alusel.

2012. aastal makstud hüvitised hõlmasid mõnede EKPst lahkunud juhatuse liikmete pensioniõiguste arveldamist.

Töötajate pensionisüsteemi määratud väljamakse samba varade õiglane väärtus muutus 2013. aastal järgmiselt¹⁷:

	2013 miljonites eurodes	2012 miljonites eurodes
Pensionisüsteemi varade õiglane väärtus aasta alguses	439,3	347,5
Pensionisüsteemi varadelt saadav intressitulu	15,8	18,0
Ümberhindamisest tulenenud kasum	39,8	33,7
Tööandja sissemaksed	33,2	31,9
Pensionisüsteemis osalejate sissemaksed	12,3	11,5
Makstud hüvitised	(3,9)	(3,3)
Pensionisüsteemi varade õiglane väärtus aasta lõpus	536,5	439,3

Nii 2013. kui ka 2012. aastal pensionisüsteemi varade ümberhindamisest tulenenud kasum näitab, et fondiosakute tootlus oli suurem kui hinnanguline intressitulu pensionisüsteemi varadelt.

Kooskõlas Euroopa Keskpannga personali töölepingu tingimustega teostasid EKP kindlustusmatemaatikud EKP töötajate pensionikava pikaajalise hindamise seisuga 31. detsember 2011. Pärast hindamist ning lähtudes kindlustusmatemaatikute nõuannetest kiitis EKP nõukogu 2. augustil 2012 heaks iga-aastase täiendava 10,3 miljoni euro suuruse sissemaks, mida tasutakse alates 2012. aastast 12 aasta jooksul. Nõukogu otsus vaadatakse uuesti läbi 2014. aastal.

Käesolevas lisas nimetatud hinnangute koostamisel on kindlustusmatemaatikud kasutanud eeldusi, mille juhatuse on arvestuse ja andmete avaldamise eesmärgil heaks kiitnud. Järgnevalt on esitatud peamised eeldused, mida kasutatakse pensionisüsteemiga seotud kohustuse arvutamisel.

	2013 %	2012 %
Diskontomäär	3,75	3,50
Varadelt saadav oodatav tulu ¹⁾	4,75	4,50
Tulevane palgatõus ²⁾	2,00	2,00
Tulevane pensionitõus ³⁾	1,40	1,40

1) Neid eeldusi kasutati EKP määratud väljamaksega pensionikohustuse (mida rahastatakse kapitalitagatisega varadest) arvutamiseks.

2) Lisaks arvestatakse individuaalse palgatõusuga kuni 1,8% aastas, olenevalt pensionisüsteemis osaleja liikme vanusest.

3) EKP pensionisüsteemi eeskirjade kohaselt tõstetakse pensione igal aastal. Kui EKP töötajate üldine palgatõus on hindade inflatsioonist väiksem, suurendatakse pensione kooskõlas üldise palgatõusuga. Kui üldine palgatõus ületab hindade inflatsiooni, lähtutakse sellest pensionitõusu määramisel, tingimusel et EKP pensionikavade finantsolukord võimaldab pensione tõsta.

14 ERALDISED

Kirje hõlmab valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariski katteks ettenähtud eraldist ning muid eraldisi.

Valuuta-, intressi-, krediidi- ja kullahinnariski katteks ettenähtud eraldist kasutatakse tulevase reaalseeritud ja realiseerimata kahjumi ning eelkõige ümberhindluskontodega katmata hindamiskahjude

¹⁷ Eelmistel aastatel kajastati EKP makstud muud pensionihüvitised (v.a pensionid) ja muud pikaajalised hüvitised kirjetes „Tööandja sissemaksed” ja „Makstud hüvitised”. 2013. aastal ei kajastu need summad nimetatud kirjetes, sest need hüvitised kaetakse jooksvalt. 2012. aasta võrdlusandmeid on vastavalt kohandatud.

katmiseks määral, mida EKP nõukogu peab vajalikuks. Eraldise suurus ja jätkuvat vajadust kontrollitakse igal aastal eespool nimetatud riskidele EKP poolt antud hinnangu alusel. Hinnangus võetakse arvesse mitmeid tegureid, eeskätt riski kandvate varade mahtu, jooksva majandusaasta jooksul realiseerunud riskide ulatust, eelolevaks aastaks kavandatud tulemusi ning riskide hindamist, sh riski kandvate varade riskiväärtuse (*Values at Risk*) arvutusi, mida kohaldatakse aja jooksul järjepidevalt. Eraldis koos kõigi üldreservfondis hoitavate summadega ei tohi ületada euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahtu EKP kapitalis.

2012. aasta 31. detsembri seisuga ulatus eespool nimetatud riskide katteks ettenähtud eraldis 7 529 282 289 euroni. Nõukogu otsustas oma hinnangut arvesse võttes kanda 2013. aasta 31. detsembri seisuga eraldisse 386 953 eurot. Selle ülekandega vähenes EKP 2013. aasta puhaskasum 1 439 769 100 euroni ning eraldise suurus kasvas 7 529 669 242 euroni, mis pärast EKP sissemakstud kapitali suurendamist (vt lisa kirje 16 „Kapital ja reservid”) 2013. aastal vastab euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahule EKP kapitalis seisuga 31. detsember 2013.

15 ÜMBERHINDLUSKONTOD

See kirje hõlmab varade, kohustuste ja bilansiväliste instrumentidega seotud realiseerimata kasumist tulenevaid ümberhindlusreserve (vt teemad „Tulude kajastamine”, „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused”, „Väärtpaberid” ning „Bilansivälised instrumendid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Kirje hõlmab ka EKP määratud väljamaksega netokohustuste ümberhindamisi, mis on seotud pensionihüvitistega (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas ja lisa kirje 13.3 „Mitmesugused muud kohustused”).

	2013 €	2012 €	Muutus €
Kuld	10 138 805 097	16 433 862 811	(6 295 057 714)
Välisväärting	2 540 202 558	6 053 396 675	(3 513 194 117)
Väärtpaberid ja muud finantsinstrumendid	674 356 531	984 781 810	(310 425 279)
Pensionihüvitistega seotud määratud väljamaksega netokohustus	4 825 887	(137 100 113)	141 926 000
Kokku	13 358 190 073	23 334 941 183	(9 976 751 110)

Aasta lõpu ümberhindlusel kasutatud vahetuskursid olid järgmised:

Vahetuskurs	2013	2012
USD/EUR	1,3791	1,3194
JPY/EUR	144,72	113,61
EUR/SDR	1,1183	1,1657
Kuld (EUR/oz)	871,220	1261,179

16 KAPITAL JA RESERVID

16.1 KAPITAL

(A) MUUDATUS EKP KAPITALI MÄRKIMISE ALUSES

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 29 kaalutakse liikmesriikide keskpankade osa EKP kapitali märkimisel, arvestades võrdselt vastavate liikmesriikide osa ELi elanikkonnas ja SKPs, mille teatab EKP-le Euroopa Komisjon. Osakaalusid korrigeeritakse iga viie aasta järel ja uute liikmesriikide ühinedes.

Kooskõlas nõukogu 15. juuli 2003. aasta otsusega 2003/517/EÜ Euroopa Keskpanga kapitali märkimise aluse korrigeerimisel kasutatavate statistiliste andmete kohta¹⁸ kohandati liikmesriikide keskpankade osakaalusid EKP kapitali märkimise aluses 1. juulil 2013, mil ELiga ühines Horvaatia, järgmiselt:

	Kapitali märkimise alus alates 1.7.2013 %	Kapitali märkimise alus seisuga 31.12.2012 %
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,4176	2,4256
Deutsche Bundesbank	18,7603	18,9373
Eesti Pank	0,1780	0,1790
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland	1,1111	1,1107
Bank of Greece	1,9483	1,9649
Banco de España	8,2533	8,3040
Banque de France	14,1342	14,2212
Banca d'Italia	12,4570	12,4966
Central Bank of Cyprus	0,1333	0,1369
Banque centrale du Luxembourg	0,1739	0,1747
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta	0,0635	0,0632
De Nederlandsche Bank	3,9663	3,9882
Oesterreichische Nationalbank	1,9370	1,9417
Banco de Portugal	1,7636	1,7504
Banka Slovenije	0,3270	0,3288
Národná banka Slovenska	0,6881	0,6934
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,2456	1,2539
Vahesumma – euroala riikide keskpangad	69,5581	69,9705
Българска народна банка (Bulgaaria keskpank)	0,8644	0,8686
Česká národní banka	1,4539	1,4472
Danmarks Nationalbank	1,4754	1,4835
Hrvatska narodna banka	0,5945	-
Latvijas Banka	0,2742	0,2837
Lietuvos bankas	0,4093	0,4256
Magyar Nemzeti Bank	1,3740	1,3856
Narodowy Bank Polski	4,8581	4,8954
Banca Națională a României	2,4449	2,4645
Sveriges riksbank	2,2612	2,2582
Bank of England	14,4320	14,5172
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad	30,4419	30,0295
Kokku	100,0000	100,0000

(B) EKP KAPITAL

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 48.3 suurendatakse EKP märgitud kapitali automaatselt, kui Euroopa Liiduga ühineb uus riik ja tema keskpangast saab EKPSi liige. Kapitali kasv määratakse kindlaks, korrutades olemasoleva märgitud kapitali mahu (2013. aasta 30. juuni seisuga 10 761 miljonit eurot) uute keskpankade osakaalu ning juba EKPSi kuuluvate liikmesriikide keskpankade osakaalu vahelise suhtarvuga vastavalt kapitali märkimise laiendatud alusele. Selle tulemusel suurendati 1. juulil 2013 EKP märgitud kapitali 10 825 miljoni euroni.

Euroalaväliste liikmesriikide keskpangad peavad tasuma 3,75% oma osast märgitud kapitalis EKP tegevuskulude katteks. Seega tegi Horvaatia keskpank 2013. aasta 1. juuli seisuga 2 413 000 euro suuruse sissemakse. Koos selle summaga moodustas euroalaväliste riikide kogupanus kõnealusel

¹⁸ ELT L 181, 19.7.2003, lk 43.

kuupäeval kokku 123 575 169 eurot. Euroalaväliste riikide keskpankadel ei ole õigust saada osa EKP jaotatavast kasumist ja nad ei ole kohustatud rahastama EKP võimalikku kahjumit.

Horvaatia ELiga ühinemise tulemusel suurenes EKP kapital 2 785 742 euro võrra 7 653 244 411 euron¹⁹.

	Märgitud kapital alates 1.7. 2013 €	Sissemakstud kapital alates 1.7. 2013 €	Märgitud kapital seisuga 31.12.2012 €	Sissemakstud kapital seisuga 31.12.2012 €
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	261 705 371	261 705 371	261 010 385	261 010 385
Deutsche Bundesbank	2 030 803 801	2 030 803 801	2 037 777 027	2 037 777 027
Eesti Pank	19 268 513	19 268 513	19 261 568	19 261 568
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland	120 276 654	120 276 654	119 518 566	119 518 566
Bank of Greece	210 903 613	210 903 613	211 436 059	211 436 059
Banco de España	893 420 308	893 420 308	893 564 576	893 564 576
Banque de France	1 530 028 149	1 530 028 149	1 530 293 899	1 530 293 899
Banca d'Italia	1 348 471 131	1 348 471 131	1 344 715 688	1 344 715 688
Central Bank of Cyprus	14 429 734	14 429 734	14 731 333	14 731 333
Banque centrale du Luxembourg	18 824 687	18 824 687	18 798 860	18 798 860
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta	6 873 879	6 873 879	6 800 732	6 800 732
De Nederlandsche Bank	429 352 255	429 352 255	429 156 339	429 156 339
Oesterreichische Nationalbank	209 680 387	209 680 387	208 939 588	208 939 588
Banco de Portugal	190 909 825	190 909 825	188 354 460	188 354 460
Banka Slovenije	35 397 773	35 397 773	35 381 025	35 381 025
Národná banka Slovenska	74 486 874	74 486 874	74 614 364	74 614 364
Suomen Pankki – Finlands Bank	134 836 288	134 836 288	134 927 820	134 927 820
Vahesumma – euroala riikide keskpangad	7 529 669 242	7 529 669 242	7 529 282 289	7 529 282 289
Българска народна банка (Bulgaaria keskpank)	93 571 361	3 508 926	93 467 027	3 505 014
Česká národní banka	157 384 778	5 901 929	155 728 162	5 839 806
Danmarks Nationalbank	159 712 154	5 989 206	159 634 278	5 986 285
Hrvatska narodna banka	64 354 667	2 413 300	–	–
Latvijas Banka	29 682 169	1 113 081	30 527 971	1 144 799
Lietuvos bankas	44 306 754	1 661 503	45 797 337	1 717 400
Magyar Nemzeti Bank	148 735 597	5 577 585	149 099 600	5 591 235
Narodowy Bank Polski	525 889 668	19 720 863	526 776 978	19 754 137
Banca Națională a României	264 660 598	9 924 772	265 196 278	9 944 860
Sveriges riksbank	244 775 060	9 179 065	242 997 053	9 112 389
Bank of England	1 562 265 020	58 584 938	1 562 145 431	58 580 454
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad	3 295 337 827	123 575 169	3 231 370 113	121 176 379
Kokku	10 825 007 070	7 653 244 411	10 760 652 403	7 650 458 669

17 BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

MUUDATUSED EKP KAPITALI MÄRKIMISE ALUSES

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 29 kohandatakse liikmesriikide keskpankade osakaalusid EKP kapitali märkimise aluses iga viie aasta järel²⁰. Kolmandat korda pärast EKP asutamist tehti seda 1. jaanuaril 2014 järgmiselt:

19 Esitatud summad on ümardatud lähima euron. Ümardamise tõttu ei pruugi tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ühtida kõigi arvude summaga.

20 Osakaalusid korrigeeritakse ka siis, kui ELiga ühinevad uued liikmesriigid.

	Kapitali märkimise alus alates 1.1.2014 %	Kapitali märkimise alus seisuga 31.12.2013 %
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,4778	2,4176
Deutsche Bundesbank	17,9973	18,7603
Eesti Pank	0,1928	0,1780
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland	1,1607	1,1111
Bank of Greece	2,0332	1,9483
Banco de España	8,8409	8,2533
Banque de France	14,1792	14,1342
Banca d'Italia	12,3108	12,4570
Central Bank of Cyprus	0,1513	0,1333
Latvijas Banka	0,2821	–
Banque centrale du Luxembourg	0,2030	0,1739
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta	0,0648	0,0635
De Nederlandsche Bank	4,0035	3,9663
Oesterreichische Nationalbank	1,9631	1,9370
Banco de Portugal	1,7434	1,7636
Banka Slovenije	0,3455	0,3270
Národná banka Slovenska	0,7725	0,6881
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,2564	1,2456
Vahesumma – euroala riikide keskpangad	69,9783	69,5581
Българска народна банка (Bulgaaria keskpank)	0,8590	0,8644
Česká národní banka	1,6075	1,4539
Danmarks Nationalbank	1,4873	1,4754
Hrvatska narodna banka	0,6023	0,5945
Latvijas Banka	–	0,2742
Lietuvos bankas	0,4132	0,4093
Magyar Nemzeti Bank	1,3798	1,3740
Narodowy Bank Polski	5,1230	4,8581
Banca Națională a României	2,6024	2,4449
Sveriges riksbank	2,2729	2,2612
Bank of England	13,6743	14,4320
Vahesumma – euroalavälise liikmesriikide keskpangad	30,0217	30,4419
Kokku	100,0000	100,0000

LÄTI ÜHINEMINE EUROALAGA

Nõukogu 9. juuli 2013. aasta otsuse 2013/387/EL kohaselt, mis tehti kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikega 2, võttis Läti ühiraaha kasutusele 1. jaanuaril 2014. Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 ja EKP nõukogu 31. detsembril 2013 vastu võetud õigusaktidele²¹ tasus Läti keskpank (Latvijas Banka) 2014. aasta 1. jaanuari seisuga 29 424 264 eurot ehk oma järelejäänud osa EKP kapitalist. Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 koostoimes artikliga 30.1 kandis Läti keskpank alates 2014. aasta 1. jaanuarist EKP-le üle välisvaluutareservi kokku 205 272 581 euro väärtuses. Kõnealune välisvaluutareserv koosnes 85% ulatuses sularahast Jaapani jeenides ja 15% ulatuses kullast.

Sissemakstud kapitali ja välisvaluutareservidega seotud kohustusi Läti keskpanga ees kajastatakse ülekantud summade väärtuses. Viimast käsitletakse samaväärselt kohustustega teiste osalevate keskpankade ees (vt lisa kirje 12.1 „Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed kohustused”).

21 31. detsembril 2013. aasta otsus EKP/2013/53 kapitali sissemaksmise, välisvaluutareservide ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Latvijas Banka poolt, ELT L 16, 21.1.2014, lk 65; Euroopa Keskpanga ja Latvijas Banka 31. detsembril 2013. aasta leping, mis käsitleb Euroopa Keskpanga poolt Latvijas Banka krediteerimist nõudega Euroopa Keskpangade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja artikli 30.3 alusel, ELT C 17, 21.1.2014, lk 5.

MÕJU EKP KAPITALILE

Riikide keskpankade märgitud EKP kapitali osade korrigeerimise tulemusel seoses Läti astumisega euroalasse suurenes EKP sissemakstud kapitali maht 43 780 929 euro võrra.

MÕJU LIIKMESRIIKIDE KESKPANKADE NÕUETELE, MIS ON SAMAVÄÄRSED EKP-le ÜLE KANTUD VÄLISVALUUTARESERVIDEGA

Liikmesriikide keskpankadele EKP kapitali märkimise aluses määratud osakaalude muutuste ning Läti keskpanga üle kantud välisvaluutareservide netomõjul suurenes liikmesriikide keskpankade nõuete (mis on samaväärsed EKP-le üle kantud välisvaluutareservidega) maht 243 510 283 euro võrra.

BILANSIVÄLISED INSTRUMENDID

18 AUTOMATISEERITUD VÄÄRTPAPERILAENUANDMISE PROGRAMM

EKP on omavahendite haldamisega seoses sõlminud automatiseeritud väärtpaperilaenuandmise programmi käsitleva kokkuleppe, mille kohaselt määratud esindaja teeb EKP nimel väärtpaperilaenu tehinguid mitmete EKP poolt kõlblikuks tunnustatud osapooltega. 2013. aasta 31. detsembri seisuga oli selle kokkuleppe kohaseid pooleliolevaid pöördtehinguid 3,8 miljardi euro väärtuses (2012. aastal 1,3 miljardit eurot).

19 INTRESSIMÄÄRA FUTUURID

2013. aasta 31. detsembri seisuga olid pooleli järgmised välisvaluutatehingud (aasta lõpu turuintressimäärade järgi):

<i>Välisvääringu intressimäära futuurid</i>	2013 Lepinguline väärtus €	2012 Lepinguline väärtus €	Muutus €
Ost	495 975 636	2 460 891 314	(1 964 915 678)
Müük	1 727 870 268	6 245 269 283	(4 517 399 015)

Neid tehinguid tehti EKP välisvaluutareservide haldamisel.

20 INTRESSIMÄÄRA VAHETUSTEHINGUD

2013. aasta 31. detsembri seisuga oli pooleliolevaid intressimäära vahetustehinguid lepingulise väärtusega 252,0 miljonit eurot (2012. aastal 355,1 miljonit eurot) aasta lõpu turuintressimäärade järgi. Neid tehinguid tehti EKP välisvaluutareservide haldamisel.

21 VALUUTAVAHETUSTEHINGUD JA VALUUTAFORVARDID

VÄLISVALUUTARESERVIDE HALDAMINE

Valuutavahetustehinguid ja valuutaforvardeid tehti 2013. aastal EKP välisvaluutareservide haldamisel. 2013. aasta 31. detsembri seisuga olid täitmata järgmised kõnealuste tehingutega seotud forvardnõuded ja -kohustused (aasta lõpu turuintressimäärade järgi):

<i>Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid</i>	2013 €	2012 €	Muutus €
Nõuded	1 845 947 763	2 110 145 191	(264 197 428)
Kohustused	1 730 929 184	1 947 015 270	(216 086 086)

LIKVIIDSUST LISAVAD OPERATSIOONID

2013. aasta 31. detsembri seisuga oli täitmata USA dollarites nomineeritud nõudeid ja kohustusi (lõpptähtajaga 2014. aastal), mis tekkisid seoses USA dollarites likviidsuse pakkumisega eurosüsteemi osapooltele (vt lisa kirje 10 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”).

22 LAENUTEHINGUTE HALDAMINE

EKP vastutab ELi laenuvõtmis- ja laenuandmistegevuse haldamise eest keskmise tähtajaga rahalise abi süsteemi raames. 2013. aastal töötles EKP makseid, mis olid seotud ELi poolt kõnealuse süsteemi raames Lätile, Ungarile ja Rumeeniale antud laenudega.

Vastavalt krediikorralduse lepingule, mis on sõlmitud euro kasutusele võtnud liikmesriikide²² ja Kreditanstalt für Wiederaufbau²³ (laenuandjad), Kreeka Vabariigi (laenuvõtja) ja Kreeka keskpanga (laenuvõtja esindaja) vahel, vastutab EKP laenuandjate ja laenuvõtja kõigi seonduvate maksete töötlemise eest.

Lisaks täidab EKP operatiivfunktsiooni Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi (EFSM) ja Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF) laenude haldamisel. 2013. aastal töötles EKP makseid, mis olid seotud EFSMi rahastamisskeemi raames Iirimaale ja Portugalile antud laenudega ning EFSFi rahastamisskeemi raames Iirimaale, Kreekale ja Portugalile antud laenudega.

EKP haldab ka makseid, mis on seotud äsja loodud Euroopa stabiilsusmehhanismi²⁴ lubatud aktsiakapitaliga ja stabiilsustoetustega. 2013. aastal töötles EKP euro kasutusele võtnud riikide makseid seoses Euroopa stabiilsusmehhanismi lubatud aktsiakapitaliga ning Euroopa stabiilsusmehhanismi makseid seoses Küprose Vabariigile antud laenuga.

23 POOLELIOLEVAD KOHTUASJAD

Document Security Systems Inc. (DSSI) esitas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtule²⁵ kahju hüvitamise hagi EKP vastu, väites, et EKP on europangatähtede tootmisel rikkunud DSSI patenti²⁶.

Esimese Astme Kohus jättis DSSI hagi rahuldamata²⁷. Lisaks suutis EKP saavutada patendi tühistamise kõigi asjaomaste riikide kohtutes ning seega ei ole tõenäoline, et EKP peab DSSI-le kahjutasu maksma.

22 Välja arvatud Kreeka Vabariik ja Saksamaa Liitvabariik.

23 Tegutseb Saksamaa Liitvabariigi avalikes huvides ja garantii alusel ning allub Saksamaa Liitvabariigi korraldustele.

24 Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamisleping jõustus 27. septembril 2012.

25 Alates Lissaboni lepingu jõustumisest 1. detsembril 2009 on Esimese Astme Kohtu nimeks Üldkohus.

26 DSSI Euroopa patent nr 0455 750 B1.

27 Esimese Astme Kohtu 5. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-295/05. Kättesaadav aadressil www.curia.europa.eu.

TULUDE JA KULUDE ARUANDE LISA

24 PUHAS INTRESSITULU

24.1 INTRESSITULU VÄLISVALUUTARESERVIDELT

Kirje hõlmab EKP välisvaluutareservidega seotud intressitulu, millest intressikulu on maha arvatud, järgmiselt:

	2013 €	2012 €	Muutus €
Intressitulu arvelduskontodelt	601 611	726 972	(125 361)
Intressitulu rahaturu hoiustelt	6 868 776	16 294 022	(9 425 246)
Intressitulu pöördrepitehingutelt	742 788	1 881 260	(1 138 472)
Puhas intressitulu väärtpaperitelt	172 250 735	197 474 767	(25 224 032)
Puhas intressitulu intressimäära vahetuslepingutelt	1 833 740	2 096 989	(263 249)
Puhas intressitulu forvard- ja vahetustehingutelt välisvääringus	5 237 310	10 581 922	(5 344 612)
Välisvaluutareservidelt saadav intressitulu kokku	187 534 960	229 055 932	(41 520 972)
Arvelduskontodega seotud intressikulu	(42 758)	(24 240)	(18 518)
Tagasiostulepingutega seotud puhas intressikulu	(212 229)	(147 992)	(64 237)
Intressitulu välisvaluutareservidelt (neto)	187 279 973	228 883 700	(41 603 727)

Puhta intressitulu vähenemine 2013. aastal oli peamiselt tingitud USA dollari portfelli kaudu laekunud intressitulu vähenemisest.

24.2 INTRESSITULU EUROANGATÄHTEDE JAOTUSEST EUROSÜSTEEMIS

See kirje kajastab intressitulu, mis on seotud EKP osaga emiteeritud europangatähtede koguväärtusest (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisa ning kirje 6.1 „Nõuded seoses europangatähtede jaotamisega eurosüsteemis”). Intressitulu vähenemine 2013. aastal oli tingitud peamiselt asjaolust, et keskmine põhiline refinantseerimismäär oli madalam kui 2012. aastal.

24.3 RIIKIDE KESKPANKADE ÜLE KANTUD VÄLISVALUUTARESERVIDELT MAKSTAV INTRESS

Selles kirjes esitatakse euroala riikide keskpankadele makstud intress välisvaluutareservidelt, mille nad on EKP-le üle kandnud vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 30.1 (vt lisa kirje 12.1 „Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed kohustused”). Intressitulu vähenemine 2013. aastal oli tingitud peamiselt asjaolust, et keskmine põhiline refinantseerimismäär oli madalam kui 2012. aastal.

24.4 MUU INTRESSITULU JA MUU INTRESSIKULU

2013. aastal hõlmasid need kirjed 4,7 miljardi euro ulatuses intressitulu (2012. aastal 8,8 miljardit) ja 4,7 miljardi euro väärtuses intressikulu (2012. aastal 8,9 miljardit), mis on tekkinud seoses TARGET2ga (vt lisa kirje 12.2 „Muud eurosüsteemisisesed (neto)nõuded/(neto)kohustused” ja kirje 10 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”).

Kirje hõlmab ka 961,9 miljoni euro (2012. aastal 1107,7 miljonit eurot) ulatuses puhastulu, mis on saadud EKP poolt väärtpaperituruprogrammi raames ostetud väärtpaperitelt, ning 204,2 miljoni (2012. aastal 209,4 miljonit eurot) ulatuses puhastulu kaetud võlakirjade ostukavade raames ostetud väärtpaperitelt. Kirje hõlmab ka intressitulu ja -kulu, mis on tekkinud muudelt eurodes nomineeritud varadelt ja kohustustelt ning USA dollarites likviidsust lisavatelt operatsioonidelt.

25 REALISEERITUD KASUM/KAHJUM FINANTSOPERATSIOONIDEST

2013. aasta realiseeritud puhaskasum finantsoperatsioonidest oli järgmine:

	2013 €	2012 €	Muutus €
Hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasum	41 335 392	317 311 647	(275 976 255)
Kursivahest ja kullahinnast saadud realiseeritud puhaskasum	10 787 010	1 524 191	9 262 819
Realiseeritud puhaskasum finantsoperatsioonidest	52 122 402	318 835 838	(266 713 436)

Hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasum hõlmab väärtpaberite, intressimäära futuuride ja intressimäära vahetuslepingute hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasumit. Hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasumi vähenemine 2013. aastal oli peamiselt tingitud USA dollari portfelli kaudu saadud ja hinnavahest tulenenud puhaskasumi kahanemisest.

26 FINANTSVARADE JA POSITSIOONIDE ALLAHINDLUSED

2013. aasta finantsvarade ja -positsioonide allahindlused olid järgmised:

	2013 €	2012 €	Muutus €
Väärtpaberite hinnavahest tulenev realiseerimata kahjum	(114 606 755)	(1 737 805)	(112 868 950)
Intressimäära vahetuslepingute hinnavahest tulenev realiseerimata kahjum	(610)	(2 442 218)	2 441 608
Kursivahest tulenev realiseerimata kahjum	0	(761)	761
Allahindlus kokku	(114 607 365)	(4 180 784)	(110 426 581)

EKP-le kuuluvas USA dollarite portfellis hoitavate väärtpaberite turuväärtuse üldise vähenemise tulemusel oli 2013. aastal allahindlusi 2012. aastaga võrreldes märkimisväärselt rohkem.

27 TASUDE JA KOMISJONITASUDEGA SEOTUD NETOKULU

	2013 €	2012 €	Muutus €
Tulu tasudelt ja komisjonitasudelt	25 917	90 314	(64 397)
Tasude ja komisjonitasudega seotud kulud	(2 152 690)	(2 217 422)	64 732
Tasude ja komisjonitasudega seotud netokulu	(2 126 773)	(2 127 108)	335

2013. aastal hõlmas selles kirjes kajastuv tulu sanktsioone, mida rakendati kohustusliku reservi nõudeid rikkunud krediidasutuste suhtes. Kulud on seotud arvelduskontode tasudega ja intressimäära futuuritehingutega (vt bilansi lisa kirje 19 „Intressimäära futuurid”).

28 TULU AKTSIATELT JA OSALUSTEST

Selles kirjes esitatakse Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiatelt saadud dividendid (vt lisa kirje 7.2 „Muu finantsvara”).

29 MUU TULU

2013. aasta jooksul saadi muud tulu peamiselt maksetest, mida euroala riikide keskpangad tegid EKP-le mahuka turuinfrastruktuuriprojektiga seotud kulude katmiseks.

30 PERSONALIKULU

Sellesse rubriiki kuuluvad palgad, muud tasud, töötajate kindlustuskulud ja mitmesugused muud kulud 187,3 miljoni euro väärtuses (2012. aastal 184,6 miljonit eurot). Kirje hõlmab ka 53,3 miljoni euro ulatuses kulusid (2012. aastal 37,8 miljonit eurot), mis on seotud EKP pensionikavadega ning muude pensionihüvitiste ja muude pikaajaliste hüvitistega (vt lisa kirje 13.3 „Mitmesugused muud kohustused“). EKP uute hoonete ehitamisega seotud 1,3 miljoni euro suurused personalikulud (2012. aastal samuti 1,3 miljonit eurot) on kapitaliseeritud ning neid käesolev kirje ei hõlma.

Palgad ja muud tasud, sealhulgas kõrgema taseme juhtidele makstavad tasud, põhinevad valdavalt Euroopa Liidu palgasüsteemil ja on sellega võrreldavad.

Juhatuse liikmetele makstakse põhipalka ning lisaks elamiskulude hüvitist ja esindustasu. EKP presidendile on elamiskulude hüvitise asemel ette nähtud ametlik residents. Kooskõlas Euroopa Keskpanga personali töölepingu tingimustega on juhatuse liikmetel olenevalt isiklikest asjaoludest õigus saada majapidamis-, lapse- ja õppetootust. Põhipalgalt makstakse tulumaksu Euroopa Liidu eelarvesse ja sellest arvatakse maha pensionimaksed ning maksed ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks. Muid tasusid ei maksustata ega võeta arvesse pensionide määramisel.

Juhatuse liikmete põhipalgad 2013. aastal olid järgmised¹:

	2013	2012
	€	€
Mario Draghi (president)	378 240	374 124
Vitor Constâncio (asepresident)	324 216	320 688
José Manuel González-Páramo (juhatuse liige kuni maini 2012)	–	111 345
Peter Praet (juhatuse liige)	270 168	267 228
Jörg Asmussen (juhatuse liige alates jaanuarist 2012)	270 168	267 228
Benoît Coeuré (juhatuse liige alates jaanuarist 2012)	270 168	267 228
Yves Mersch (juhatuse liige alates detsembrist 2012)	281 833	–
Kokku	1 794 793	1 607 841

Juhatuse liikmetele makstud lisatasud ning EKP poolt nende kasuks tehtud ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse maksed ulatusid 526 615 euroni (2012. aastal 509 842 eurot).

EKPga ühinevatele või EKPst lahkuvatele juhatuse liikmetele nende ametisse määramisel või ametist lahkumisel makstud hüvitised ulatusid 44 538 euroni (2012. aastal 133 437 eurot). Need esitatakse tulude ja kulude aruande kirjes „Halduskulu“.

Juhatuse endistele liikmetele makstakse pärast nende ametiaja lõppu piiratud üleminekuaja jooksul ettenähtud tasusid. 2013. aastal ulatusid need tasud, seonduvad peretoetused ning EKP maksed juhatuse endiste liikmete ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks kokku 618 189 euroni (2012. aastal

¹ Yves Mersch astus ametisse 15. detsembril 2012. Talle kuni 2012. aasta lõpuni laekunud tulu maksti välja 2013. aasta jaanuaris ning see kajastub 2013. aasta personalikuludes.

1 183 285 eurot). Juhatusse endiste liikmete või nende ülalpeetavate pensionid ja muud seonduvad tasud ning maksed nende ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks moodustasid kokku 472 891 eurot (2012. aastal 324 830 eurot).

2013. aasta lõpus oli EKP-l sõlmitud täistööajale taandatuna 1790 lepingut², sh 169 lepingut juhtivatel kohtadel töötavate isikutega. Töötajate arv muutus 2013. aastal järgmiselt:

	2013	2012
Töötajate koguarv 1. jaanuaril	1638	1609
Uued töötajad / töölepingu muudatused	496	370
Ametist lahkunud töötajad / lõpetatud töölepingud	(347)	(341)
Töötajate arvu netokasv/(netoväheneimine) osaajaga töökorralduses tehtud muudatuste tulemusel	3	0
Töötajate koguarv 31. detsembril	1790	1638
Töötajate keskmine arv	1683	1615

31 HALDUSKULU

Halduskulu hõlmab kõiki muid jooksvaid kulusid, mis on seotud ruumide üürimise ja hooldusega, põhivaraväliste kaupade ja seadmetega, ekspertide töötasude ning muude teenuste ja tarnetega. Ühtlasi hõlmab see töötajate töölevõtmise, ümberasumise, sisseseadmise, koolituse ja tagasikolimise seotud kulusid.

32 PANGATÄHTEDE TOOTMISTEENUSED

Need kulud on valdavalt seotud europangatähtede piiriülese transpordi kuludega, mis tekkisid pangatähtede vedamisel trükikodade ja keskpankade vahel (uute pangatähtede tarned) ning riikide keskpankade vahel (ühe keskpanga puuduvate varude täiendamiseks teise keskpanga varude ülejäägist). Kõnealused kulud kannab EKP.

² Välja arvatud palgata puhkusel olevad töötajad. Andmed hõlmavad tähtjatu, tähtjalise või lühiajalise lepinguga töötajaid, EKP diplomijärgses programmis osalejaid ning emapuhkusel ja pikaajalisel haiguspuhkusel olevaid töötajaid.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

11 February 2014

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2013, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

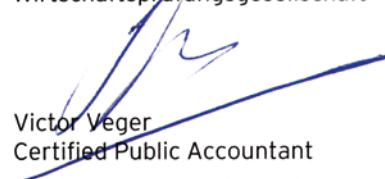
We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2013, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

**Euroopa Keskpannga mitteametlik tõlge EKP välisaudiitori järeldusotsusest.
Lahknevuste korral kehtib EY allkirjastatud ingliskeelne versioon.**

Euroopa Keskpannga president ja nõukogu
Frankfurt Maini ääres

11. veebruar 2014

Sõltumatu audiitori järeldusotsus

Oleme auditeerinud Euroopa Keskpannga finantsaruande, mis sisaldab 31. detsembril 2013 lõppenud majandusaastat käsitlevat bilansiaruannet, tulude ja kulude aruannet, oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja teisi selgitavaid märkusi.

Euroopa Keskpannga juhatuse vastutus aruande õigsuse eest

Käesoleva finantsaruande ettevalmistamise ja õiglase esitamise eest vastutab EKP juhatuse kooskõlas nõukogu kehtestatud põhimõtetega, mis on sätestatud otsuses EKP/2010/21 Euroopa Keskpannga raamatupidamise aastaaruannete kohta (koos muudatustega). Ühtlasi vastutab juhatuse sisekontrollide eest, mida ta peab vajalikuks, et võimaldada koostada finantsaruanne, mis ei sisalda pettuse või eksimuse tõttu olulisi valeandmeid ega vigu.

Audiitori vastutus

Meie vastutame arvamuse eest, mida avaldame finantsaruande kohta oma auditi põhjal. Käesolev audit on teostatud kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Nende standardite kohaselt järgime eetikanõudeid ning kavandame auditi ja viime selle läbi põhjendatud kindlustuse saamiseks selle kohta, et finantsaruanne ei sisalda olulisi vigu ega valeandmeid.

Auditi käigus viiakse ellu menetlusi, et saada tõendusmaterjale finantsaruandes esitatud andmete kohta. Menetluste valiku üle otsustab audiitor. Lisaks hindab audiitor riske, et finantsaruanne võib pettuse või eksimuse tõttu sisaldada olulisi valeandmeid või vigu. Riskide hindamisel arvestab audiitor sisekontrolli menetlustega, mis on olulised finantsaruande ettevalmistamisel ja õiglasel esitamisel. Selle eesmärk on kavandada asjakohased auditeerimismenetlused, mitte avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka hinnangu andmist kasutatud arvestuspõhimõtete sobivuse ja juhatuse esitatud raamatupidamishinnangute põhjendatuse kohta ning seisukoha võtmist finantsaruande üldise esitusviisi suhtes.

Usume, et meie poolt läbi viidud audit annab piisava ja sobiva aluse arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Oleme seisukohal, et finantsaruanne kajastab olulises osas õigesti ja õiglaselt Euroopa Keskpannga finantsolukorda seisuga 31. detsember 2013 ja sellel kuupäeval lõppenud aruandeaasta majandustegevuse tulemust kooskõlas EKP nõukogu kehtestatud arvestuspõhimõtetega, mis on sätestatud otsuses EKP/2010/21 Euroopa Keskpannga raamatupidamise aastaaruannete kohta (koos muudatustega).

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

SELGITUS KASUMI JA KAHJUMI JAOTAMISE KOHTA

Käesolev selgitus ei ole EKP 2013. aasta finantsaruande osa.

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 33 kantakse EKP puhaskasum üle järgmiselt:

- (a) summa, mille määrab EKP nõukogu ja mis ei või ületada 20% puhaskasumist, kantakse üle üldreservfondi piiranguga, et see ei ole suurem kui 100% kapitalist;
- (b) ülejäänud puhaskasum jaotatakse EKP osanike vahel proportsionaalselt nende sissetulekutele.

Kui EKP kannab kahjumit, võib kahjumi katta EKP üldreservfondi arvelt ja vajaduse korral EKP nõukogu otsuse põhjal vastava majandusaasta kattevara kasumi arvelt proportsionaalselt nende summadega ja nende summade piires, mis on jaotatud riikide keskpankadele kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.5¹.

Riskieraldisse tehtud ülekande järel oli EKP 2013. aasta puhaskasum 1439,8 miljonit eurot. EKP nõukogu otsustas loobuda ülekandest üldreservfondi ning jaotada 31. jaanuaril 2014 kasumi vahejaotuse käigus euroala riikide vahel 1369,7 miljonit eurot. Samuti otsustas nõukogu jätta jagamata 9,5 miljonit eurot tingituna eelnenud aastatel teenitud kasumi kohandamisest (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas) ning jaotada 60,6 miljoni euro suurune ülejäänud kasum euroala riikide keskpankade vahel.

Kasum jaotatakse riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP märgitud kapitali sissetulekute osadega. Euroalaväliste riikide keskpankadel ei ole õigust saada osa EKP jaotatavast kasumist ja nad ei ole kohustatud rahastama EKP võimalikku kahjumit.

	2013 €	2012 ¹ €
Aruandeaasta kasum	1 439 769 100	995 006 635
Kasumi vahejaotus	(1 369 690 567)	(574 627 292)
Eelnenud aastatel teenitud kasumi kohandamise tõttu jagamata jäetud summa	(9 503 000)	0
Aruandeaasta kasum pärast kasumi vahejaotust ja jagamata jäetud summat	60 575 533	420 379 343
Järelejäänud kasumi jaotus	(60 575 533)	(423 403 343)
Kokku	0	(3 024 000)

1) Esitatakse uuesti arvestuspõhimõtete muutmise tõttu (vt teema „EKP pensionikavad, muud pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

¹ Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 32.5 jaotatakse riikide keskpankade valuutakasum riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP kapitali sissetulekute osadega.

EUROSÜSTEEMI KONSOLIDEERITUD BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2013

(MILJONIT EUROOT)¹

VARAD	31. DETSEMBER 2013	31. DETSEMBER 2012
1 Kuld ja nõuded kullas	302 940	438 686
2 Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu	239 288	250 771
2.1 Nõuded IMFi vastu	81 538	86 980
2.2 Pangakontode jäägid ning väärtpaberiinvesteeringud, välislaenu ja muud välisvarad	157 750	163 791
3 Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	22 464	32 727
4 Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	20 101	19 069
4.1 Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud ja laenu	20 101	19 069
4.2 ERM2 laenuvõimalusest tulenevad nõuded	0	0
5 Rahapoliitika operatsioonidega seotud laenu eurodes euroala krediitiasutustele	752 288	1 126 019
5.1 Põhilised refinantseerimisoperatsioonid	168 662	89 661
5.2 Pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid	583 325	1 035 771
5.3 Tasanduspöördtehingud	0	0
5.4 Struktuursed pöördtehingud	0	0
5.5 Laenuamise püsivõimalus	301	587
5.6 Lisatagatise nõuetega seotud krediit	0	0
6 Muud nõuded eurodes euroala krediitiasutuste vastu	74 849	202 764
7 Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid	589 763	586 133
7.1 Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitavad väärtpaberid	235 930	277 153
7.2 Muud väärtpaberid	353 834	308 979
8 Valitsussektori võlg eurodes	28 287	29 961
9 Muud varad	243 286	276 483
Varad kokku	2 273 267	2 962 613

¹ Kogusummad/vahesummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida.

KOHUSTUSED	31. DETSEMBER 2013	31. DETSEMBER 2012
1 Ringluses olevad pangatähed	956 185	912 592
2 Rahapoliitika operatsioonidega seotud kohustused eurodes euroala krediidasutuste ees	473 155	925 386
2.1 Arvelduskontod (sealhulgas kohustusliku reservi nõuded)	282 578	447 112
2.2 Hoiustamise püsivõimalus	85 658	280 219
2.3 Tähtajalised hoiused	104 842	197 559
2.4 Tasanduspöördtehingud	0	0
2.5 Lisatagatise nõuetega seotud hoiused	77	496
3 Muud kohustused eurodes euroala krediidasutuste ees	3 014	6 688
4 Emiteeritud võlakirjad	0	0
5 Kohustused eurodes teiste euroala residentide ees	91 108	135 653
5.1 Valitsussektor	65 871	95 341
5.2 Muud kohustused	25 237	40 312
6 Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees	115 416	184 404
7 Kohustused välisvääringus euroala residentide ees	4 589	3 629
8 Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide ees	2 998	6 226
8.1 Hoiused, kontojäägid ja muud kohustused	2 998	6 226
8.2 ERM2 kredidivõimalusest tulenevad kohustused	0	0
9 Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikute (SDR) vastaskirje	52 717	54 952
10 Muud kohustused	219 587	237 731
11 Ümberhindluskontod	262 633	407 236
12 Kapital ja reservid	91 864	88 117
Kohustused kokku	2 273 267	2 962 613

Kõrghoone kontorid on varustatud kliimaseadmetega, aga ruume saab õhutada ka loomulikul teel – välisfassaadile on paigaldatud uudne ventilatsiooniavade süsteem.

Grossmarkthalle mõlema tiibhoone tellisfassaadi on ulatuslikult restaureeritud. Kahjustatud telliskivid on asendatud lisahoone lammutamise käigus kogutud kividega. Kõik telliseina vuugid on puhastatud ning, nagu ette nähtud arhitekt Martin Elsaesseri esialgses projektis, täidetud kahte tooni mördiga: horisontaalsete vuukide täitmisel kasutati heledamat ning vertikaalsete puhul tumedamat mörti.

Grossmarkthalle põhja- ja lõunakülje betoonsõrestikfassaad on hoolikalt restaureeritud ja puhastatud ning kõik aknad peale mõne üksiku on välja vahetatud. Uute akende terasraamid on sama kitsad kui vanadel, aga piisavalt tugevad, et kanda kahekordset klaasi.

LISAD

I EKP VASTUVÕETUD ÕIGUSAKTID

Järgmises tabelis on loetletud 2013. aastal ja 2014. aasta alguses EKP poolt vastu võetud ja EKP veebisaidil rubriigis „Õigusraamistik” avaldatud õigusaktid.

a) EKP õigusaktid (v.a arvamusel)	
Number	Pealkiri
EKP/2013/1	Euroopa Keskpannga otsus, 11. jaanuar 2013, millega kehtestatakse avaliku võtme infrastruktuuri raamistik Euroopa Keskpankade Süsteemi jaoks (ELT L 74, 16.3.2013, lk 30)
EKP/2013/2	Euroopa Keskpannga suunis, 23. jaanuar 2013, millega muudetakse suunist EKP/2012/18 täiendavate ajutiste meetmete kohta seoses eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide ja tagatise kõlblikkusega (ELT L 34, 5.2.2013, lk 18)
EKP/2013/3	Euroopa Keskpannga soovitus, 4. veebruar 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Küprose keskpannga välisaudiitorite kohta (ELT C 37, 9.2.2013, lk 1)
EKP/2013/4	Euroopa Keskpannga suunis, 20. märts 2013, täiendavate ajutiste meetmete kohta seoses eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide ja tagatise kõlblikkusega, millega muudetakse suunist EKP/2007/9 (uuesti sõnastatud) (ELT L 95, 5.4.2013, lk 23)
EKP/2013/5	Euroopa Keskpannga otsus, 20. märts 2013, millega tunnistatakse kehtetuks otsused EKP/2011/4 ajutiste meetmete kohta seoses Iiri valitsuse poolt emiteeritud või tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega, EKP/2011/10 ajutiste meetmete kohta seoses Portugali valitsuse poolt emiteeritud või tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega, EKP/2012/32 ajutiste meetmete kohta seoses Kreeka Vabariigi valitsuse poolt emiteeritud või tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega ning EKP/2012/34 välisvääringsu nomineeritud tagatiste kõlblikkuse reeglite ajutise muutmise kohta (ELT L 95, 5.4.2013, lk 1)
EKP/2013/6	Euroopa Keskpannga otsus, 20. märts 2013, omakasutuses olevate valitsuse poolt tagatud katmata pangavõlakirjade eurosüsteemi rahapoliitika operatsioonide tagatisena kasutamise eeskirjade kohta (ELT L 95, 5.4.2013, lk 22)
EKP/2013/7	Euroopa Keskpannga suunis, 22. märts 2013, väärtpapieriosaluste statistika kohta (ELT L 125, 7.5.2013, lk 17)
EKP/2013/8	Euroopa Keskpannga soovitus, 17. aprill 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Austria keskpannga välisaudiitorite kohta (ELT C 115, 23.4.2013, lk 1)
EKP/2013/9	Euroopa Keskpannga soovitus, 19. aprill 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Euroopa Keskpannga välisaudiitorite kohta (ELT C 122, 27.4.2013, lk 1)
EKP/2013/10	Euroopa Keskpannga otsus, 19. aprill 2013, europangatähtede nimiväärtuste, tehniliste nõuete, reprodutseerimise, vahetamise ja ringlusest kõrvaldamise kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 118, 30.4.2013, lk 37)

Number	Pealkiri
EKP/2013/11	Euroopa Keskpanga suunis, 19. aprill 2013, millega muudetakse suunist EKP/2003/5 meetmete jõustamise kohta europangatähtede lubamatu reprodutseerimise vastu ning europangatähtede vahetamise ja ringlusest kõrvaldamise kohta (ELT L 118, 30.4.2013, lk 43)
EKP/2013/12	Euroopa Keskpanga soovitus, 26. aprill 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Soome keskpanga välisaudiitorite kohta (ELT C 126, 3.5.2013, lk 1)
EKP/2013/13	Euroopa Keskpanga otsus, 2. mai 2013, ajutiste meetmete kohta seoses Küprose Vabariigi emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega (ELT L 133, 17.5.2013, lk 26)
EKP/2013/14	Euroopa Keskpanga suunis, 15. mai 2013, millega muudetakse suunist EKP/2006/4 eurosüsteemi reservihaldusteenuste osutamise kohta eurodes euroalavälistele keskpankadele ja riikidele ning rahvusvahelistele organisatsioonidele (ELT L 138, 24.5.2013, lk 19)
EKP/2013/15	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, millega kehtestatakse meetmed Euroopa Keskpanga akumulieeritud omakapitali sissemaksmiseks ja riikide keskpankade ülekantud välisvaluutareservidega samaväärsete nõuete korrigeerimiseks (ELT L 187, 6.7.2013, lk 9)
EKP/2013/16	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, millega muudetakse otsust EKP/2010/29 europangatähtede emiteerimise kohta (ELT L 187, 6.7.2013, lk 13)
EKP/2013/17	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, riikide keskpankade protsentuaalsete osade kohta Euroopa Keskpanga kapitali märkimise aluses (ELT L 187, 6.7.2013, lk 15)
EKP/2013/18	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, millega kehtestatakse tingimused Euroopa Keskpanga kapitaliosade ülekanneteks riikide keskpankade vahel ja sissemakstud kapitali korrigeerimiseks (ELT L 187, 6.7.2013, lk 17)
EKP/2013/19	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, Euroopa Keskpanga kapitali sissemaksmise kohta eurot rahaühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade poolt (ELT L 187, 6.7.2013, lk 23)
EKP/2013/20	Euroopa Keskpanga otsus, 21. juuni 2013, Euroopa Keskpanga kapitali sissemaksmise kohta euroalaväliste riikide keskpankade poolt (ELT L 187, 6.7.2013, lk 25)
EKP/2013/21	Euroopa Keskpanga otsus, 28. juuni 2013, millega tunnistatakse kehtetuks otsus EKP/2013/13 ajutiste meetmete kohta seoses Küprose Vabariigi poolt emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega (ELT L 192, 13.7.2013, lk 75)
EKP/2013/22	Euroopa Keskpanga otsus, 5. juuli 2013, ajutiste meetmete kohta seoses Küprose Vabariigi poolt emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblike võlainstrumentide kõlblikkusega (ELT L 195, 18.7.2013, lk 27)

Number	Pealkiri
EKP/2013/23	Euroopa Keskpannga suunis, 25. juuli 2013, valitsuse finantsstatistika kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 2, 7.1.2013, lk 12)
EKP/2013/24	Euroopa Keskpannga suunis, 25. juuli 2013, Euroopa Keskpannga statistikaaruandluse nõuete kohta seoses finantskontode kvartaliandmetega (uuesti sõnastatud) (ELT L 2, 7.1.2014, lk 34)
EKP/2013/25	Euroopa Keskpannga suunis, 30. juuli 2013, millega muudetakse suunist EKP/2011/23 Euroopa Keskpannga statistikaaruandluse nõuete kohta välisstatistika valdkonnas (ELT L 247, 18.9.2013, lk 38)
EKP/2013/26	Euroopa Keskpannga otsus, 29. august 2013, millega kehtestatakse meetmed Euroopa Keskpannga akumulieeritud omakapitali sissemaksmiseks ja riikide keskpankade ülekantud välisvaluutareservidega samaväärsete nõuete korrigeerimiseks (ELT L 16, 21.1.2014, lk 47)
EKP/2013/27	Euroopa Keskpannga otsus, 29. august 2013, millega muudetakse otsust EKP/2010/29 europangatähtede emiteerimise kohta (ELT L 16, 21.1.2014, lk 51)
EKP/2013/28	Euroopa Keskpannga otsus, 29. august 2013, riikide keskpankade protsentuaalsete osade kohta Euroopa Keskpannga kapitali märkimise aluses (ELT L 16, 21.1.2014, lk 53)
EKP/2013/29	Euroopa Keskpannga otsus, 29. august 2013, millega kehtestatakse tingimused Euroopa Keskpannga kapitaliosade ülekanneteks riikide keskpankade vahel ja sissemaksstud kapitali korrigeerimiseks (ELT L 16, 21.1.2014, lk 55)
EKP/2013/31	Euroopa Keskpannga otsus, 30. august 2013, Euroopa Keskpannga kapitali sissemaksmise kohta euroalaväliste riikide keskpankade poolt (ELT L 16, 21.1.2014, lk 63)
EKP/2013/32	Euroopa Keskpannga soovitus, 2. september 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Hispaania keskpanga välisaudiitorite kohta (ELT C 264, 13.9.2013, lk 1)
EKP/2013/33	Euroopa Keskpannga määrus, 24. september 2013, rahaloomeasutuste sektori bilansi kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 297, 7.11.2013, lk 1)
EKP/2013/34	Euroopa Keskpannga määrus, 24. september 2013, rahaloomeasutuste intressimäärade statistika kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 297, 7.11.2013, lk 51)
EKP/2013/35	Euroopa Keskpannga otsus, 26. september 2013, täiendavate meetmete kohta seoses eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide ja tagatise kõlblikkusega (ELT L 301, 12.11.2013, lk 6)
EKP/2013/36	Euroopa Keskpannga otsus, 26. september 2013, täiendavate ajutiste meetmete kohta seoses eurosüsteemi refinantseerimisoperatsioonide ja tagatise kõlblikkusega (ELT L 301, 12.11.2013, lk 13)
EKP/2013/37	Euroopa Keskpannga suunis, 26. september 2013, millega muudetakse suunist EKP/2012/27 üleeuroopalise automatiseeritud reaalaajalise brutoarvelduste kiirülekandesüsteemi (TARGET2) kohta (ELT L 333, 12.12.2013, lk 82)

Number	Pealkiri
EKP/2013/38	Euroopa Keskpanga määrus, 18. oktoober 2013, investeerimisfondide varade ja kohustuste statistika kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 297, 7.11.2013, lk 73)
EKP/2013/39	Euroopa Keskpanga määrus, 18. oktoober 2013, statistikaaruandluse nõuete kohta seoses postipankadega, mis võtavad vastu hoiuseid euroala residentidest mitterahaloomeasutustelt (uuesti sõnastatud) (ELT L 297, 7.11.2013, lk 94)
EKP/2013/40	Euroopa Keskpanga määrus, 18. oktoober 2013, väärtpaperistamise tehingutes osalevate finantsvahendusettevõtete varade ja kohustuste statistika kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 297, 7.11.2013, lk 107)
EKP/2013/41	Euroopa Keskpanga otsus, 22. oktoober 2013, Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Lätis (ELT L 3, 8.1.2014, lk 9)
EKP/2013/42	Euroopa Keskpanga soovitus, 15. november 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Läti keskpanga välisaudiitorite kohta (ELT C 342, 22.11.2013, lk 1)
EKP/2013/43	Euroopa Keskpanga määrus, 28. november 2013, maksestatistika kohta (ELT L 352, 24.12.2013, lk 18)
EKP/2013/44	Euroopa Keskpanga soovitus, 28. november 2013, maksestatistika kohta (ELT C 5, 9.1.2014, lk 1)
EKP/2013/45	Euroopa Keskpanga suunis, 28. november 2013, millega muudetakse suunist EKP/2008/5 Euroopa Keskpanga välisvaluutareservi haldamise kohta riikide keskpankade poolt ja selle varaga seotud tehingute õigusdokumentide kohta (ELTs veel avaldamata)
EKP/2013/46	Euroopa Keskpanga otsus, 6. detsember 2013, müntide emissiooni 2014. aasta mahu heakskiitmise kohta (ELT L 349, 21.12.2013, lk 109)
EKP/2013/49	Euroopa Keskpanga suunis, 18. detsember 2013, millega muudetakse suunist EKP/2004/18 europangatähtede hanke kohta (ELT L 32, 1.2.2014, lk 36)
EKP/2013/51	Euroopa Keskpanga soovitus, 17. detsember 2013, Euroopa Liidu Nõukogule Luksemburgi keskpanga välisaudiitorite kohta (ELT C 378, 24.12.2013, lk 15)
EKP/2013/52	Euroopa Keskpanga otsus, 27. detsember 2013, millega muudetakse otsust EKP/2010/21 Euroopa Keskpanga raamatupidamise aastaaruannete kohta (ELT L 33, 4.2.2014, lk 7)
EKP/2013/53	Euroopa Keskpanga otsus, 31. detsember 2013, kapitali sissemaksmise, välisvaluutareservide ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Latvijas Banka poolt (ELT L 16, 21.1.2014, lk 65)
EKP/2013/54	Euroopa Keskpanga otsus, 20. detsember 2013, europangatähtede turvaelementide ja tootismaterjalide tootjate suhtes kohaldatava atesteerimismenetluse ning otsuse EKP/2008/3 muutmise kohta (ELTs veel avaldamata)

b) EKP arvamused, mis on vastu võetud pärast Euroopa institutsiooni konsulteerimist Euroopa Keskpangaga

Number	Algataja ja teema
CON/2013/2	Nõukogu – ettepanek nõukogu määruse kohta, millega luuakse süsteem rahalise abi andmiseks liikmesriikidele, kelle rahahüük ei ole euro (ELT C 96, 4.4.2013, lk 11)
CON/2013/4	Euroopa Parlament – ettepanek, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, millega muudetakse direktiivi 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeinguks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta seoses depositeerimise funktsioonide, tasustamispoliitika ja sanktsioonidega (ELT C 96, 4.4.2013, lk 18)
CON/2013/32	Nõukogu – ettepanekud, mis käsitlevad direktiivi finantsüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta ja määrust raha ülekandmisel edastatava teabe kohta (ELT C 166, 12.6.2013, lk 2)
CON/2013/35	Nõukogu – ettepanek, mis käsitleb nõukogu määrust ringlusse lastavate euromüntide nimiväärtuste ja tehniliste näitajate kohta (ELT C 176, 21.6.2013, lk 11)
CON/2013/37	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, milles käsitletakse euro ja muude väeringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK (ELT C 179, 25.6.2013, lk 9)
CON/2013/48	Nõukogu – ettepanek nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 974/98 seoses euro kasutuselevõetuga Lätis ja seoses ettepanekuga nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2866/98 seoses euro ümberarvestuskursiga Lätis (ELT C 204, 18.7.2013, lk 1)
CON/2013/72	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse statistika koostamist ja kvaliteeti (ELT C 14, 18.1.2014, lk 5)
CON/2013/76	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediidiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks ühtse solveerimismehhanismi ja ühtse pankade solveerimisfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010 (ELTs veel avaldamata)
CON/2013/77	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, mis käsitleb maksekontoga seotud tasude võrreldavust, maksekonto üleviimist ja põhimaksekontole juurdepääsu (ELTs veel avaldamata)

Number	Algataja ja teema
CON/2014/2	Euroopa Parlament – ettepanek määruse kohta, mis käsitleb finantsinstrumentide ja lepingute puhul võrdusalusena kasutatavaid indekseid (ELTs veel avaldamata)
CON/2014/9	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, mis käsitleb makseteenuseid siseturul ning millega muudetakse direktiive 2002/65/EÜ, 2013/36/EL ja 2009/110/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2007/64/EÜ (ELTs veel avaldamata)
CON/2014/10	Euroopa Parlament – ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb kaardipõhiste maksetehingute vahendustasusid (ELTs veel avaldamata)

c) EKP arvamused, mis on vastu võetud pärast liikmesriigi konsulteerimist Euroopa Keskpangaga

Number	Konsulteeriv liikmesriik ja teema
CON/2013/1	Poola – finantsturgude järelevalveraamistik
CON/2013/3	Hispaania – varajane sekkumine krediidasutuste tegevusse, nende ümberstruktureerimine ja solveerimine
CON/2013/5	Poola – krediidiühistud
CON/2013/6	Rumeenia – Rumeenia keskpangale antud uued volitused seoses riigivõlaga ja riiklike krediidiriski ülekandetehingutega
CON/2013/7	Itaalia – krediid- ja otsekorraldustehingud
CON/2013/8	Prantsusmaa – riigi tagatis Dexia SA tütarettevõtete teatavatele kohustustele
CON/2013/9	Taani – sularahamaksete piirangud
CON/2013/10	Küpros – krediidi- ja muude asutuste kriisilahendusraamistik
CON/2013/11	Soome – sularahamaksete piirangud palkade maksmisel
CON/2013/12	Ungari – hoiuste vastuvõtmine ja väärtpapierikontode haldamine riigikassas
CON/2013/13	Belgia – finantsstabiilsuse iga-aastase sissemakse muudetud arvutus
CON/2013/14	Poola – finantsturgude järelevalveraamistik
CON/2013/15	Kreeka – Kreeka keskpanga kasumieraldis
CON/2013/16	Austria – Austria keskpanga sissemaksed Rahvusvahelise Valuutafondi vaesuse vähendamise ja majanduskasvu fondi ning Rahvusvahelise Valuutafondi ja Austria keskpanga kahepoolne laenuleping
CON/2013/17	Kreeka – krediidasutuste rekapiitalseerimine
CON/2013/18	Belgia – sularahamaksete piirangud
CON/2013/19	Portugal – krediidasutuste rekapiitalseerimine
CON/2013/20	Kreeka – krediidasutuste seisvad hoiusekontod
CON/2013/21	Sloveenia – pankade stabiilsuse tugevdamise meetmed
CON/2013/22	Austria – maksebilansi aruandlus
CON/2013/23	Slovakkia – teatavad hüpoteektehingud
CON/2013/24	Malta – finantstagatiskokkulepped
CON/2013/25	Hispaania – hoiuste tagamise fond
CON/2013/26	Austria – varajane sekkumine krediidasutuste tegevusse ja kriisideks valmistumine
CON/2013/27	Belgia – riigi tagatiste raamistik ning riigi tagatised äriühingutele Dexia SA ja Dexia Crédit Local SA

Number	Konsulteeriv liikmesriik ja teema
CON/2013/28	Saksamaa – riskikaitse ja pangandusvaldkondade lahusus
CON/2013/29	Prantsusmaa – tarbimislaenude register
CON/2013/30	Malta – makrotasandi usaldatavusjärelevalve poliitika
CON/2013/31	Rumeenia – Rumeenia keskpanga institutsioonilise rolli ja sõltumatuse tugevdamine
CON/2013/33	Hispaania – hüpoteeklaenu võtjate kaitsmine
CON/2013/34	Kreeka – ülelaenanud füüsiliste isikute võlasaneerimine
CON/2013/36	Prantsusmaa – krediitiasutuste seisund ja finantseerimisühingute moodustamine
CON/2013/38	Kreeka – Kreeka Finantsstabiilsuse Fond
CON/2013/39	Rumeenia – riikliku finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve
CON/2013/40	Ungari – Ungari keskpanga uued järelevalveülesanded
CON/2013/41	Küpros – muudatused Küprose keskpanga juhtimises
CON/2013/42	Belgia – saneerimis- ja kriisilahenduskavad
CON/2013/43	Belgia – vargusevastaste seadmetega neutraliseeritud europangatähtede käitlemine
CON/2013/44	Küpros – krediitiasutuste erimaks
CON/2013/45	Leedu – Leedu keskpanga makrotasandi usaldatavusjärelevalve volitused
CON/2013/46	Iirimaa – palga- ja pensionireformid
CON/2013/47	Läti – kohustusliku reservi nõuded seoses euro kasutuselevõtuga
CON/2013/49	Iirimaa – euroalaväliste krediitiasutuste filiaalid
CON/2013/50	Rumeenia – stabiliseerimismeetmed
CON/2013/51	Küpros – krediitiasutuste järelevalve
CON/2013/52	Hispaania – hoiupangad ja pangafondid
CON/2013/53	Rootsi – Rootsi keskpanga finantssõltumatus
CON/2013/54	Küpros – riikliku finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve
CON/2013/55	Belgia – pikaajaliste laenu andmise stimuleerimise meetmed
CON/2013/56	Ungari – Ungari uus integreeritud järelevalveraamistik
CON/2013/57	Kreeka – krediitiasutuste erilikvideerimine
CON/2013/58	Slovakkia – finantsaruannete register

Number	Konsulteeriv liikmesriik ja teema
CON/2013/59	Belgia – börsivälised tuletisinstrumendid, kesksed vastaspooled ja kauplemisteabehoidlad
CON/2013/60	Taani – tagatiste andmine Taani keskpangale automaattagamise teel
CON/2013/61	Hispaania – Hispaania keskpanga autonoomia personaliküsimustes ja oma presidendi ametist vabastamisel
CON/2013/62	Sloveenia – Sloveenia keskpanga makseteenused riigieelarvelistele asutustele
CON/2013/63	Leedu – krediidiühistud
CON/2013/64	Poola – pangatähtede ja müntide vahetamise põhimõtted ja kord
CON/2013/65	Läti – europangatähtede ja -müntide käitlemine ja taasringlusse laskmine
CON/2013/66	Portugal – Portugali keskpanga makrotasandi usaldatavusjärelevalve volitused
CON/2013/67	Sloveenia – pankade stabiilsuse tugevdamise meetmed
CON/2013/68	Belgia – Belgia keskpanga uus ülesanne statistikavaldkonnas
CON/2013/69	Malta – muudatused Malta keskpanga seaduses
CON/2013/70	Sloveenia – finantsstabiilsuse nõukogu moodustamine ja riigiasutuste makrotasandi usaldatavusjärelevalve volitused
CON/2013/71	Ungari – Ungari integreeritud järelevalveraamistik
CON/2013/73	Sloveenia – pankade ümberkorraldusmeetmed
CON/2013/74	Rumeenia – riigi vara haldamise ülevaade Rumeenia keskpangale
CON/2013/75	Sloveenia – äriühingute finantsjuhtimise ümberkorraldamine
CON/2013/78	Küpros – muudatused Küprose keskpanga otsuste tegemise korras
CON/2013/79	Leedu – krediidasutuste kohustusliku reservi nõuded
CON/2013/80	Rumeenia – stabiliseerimismeetmed ja hoiuste tagamise fond
CON/2013/81	Küpros – krediidasutuste tegevusload, reguleerimine ja järelevalve
CON/2013/82	Soome – krediidasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve
CON/2013/83	Taani – Finantsjärelevalve juhtimine
CON/2013/84	Prantsusmaa – makseviisid ja -süsteemid
CON/2013/85	Leedu – Leedu keskpanga varade õiguslik seisund ja tema avaliku auditi ulatus
CON/2013/86	Sloveenia – pankade stabiilsuse tugevdamise meetmed
CON/2013/87	Portugal – krediidasutuste rekaptaliseerimine
CON/2013/88	Ungari – Ungari keskpanga andmete esitamise kohustused, mis toetavad tema järelevalveülesandeid

Number	Konsulteeriv liikmesriik ja teema
CON/2013/89	Ungari – pangatähtede töötlemine ja jaotamine ning nende kaitsmine võltsimise eest Ungaris
CON/2013/90	Luksemburg – riigi rahandus
CON/2013/91	Eesti – riigi rahandus
CON/2013/92	Itaalia – riigi kulutuste piiramine Itaalia keskpanga puudutavas
CON/2013/93	Läti – laenuregister
CON/2013/94	Rumeenia – kaetud võlakirjad
CON/2013/95	Taani – väärtpaperitega kauplevate äriühingute töötajate diferentseeritud tasustamine
CON/2013/96	Itaalia – Itaalia keskpanga kapitali suurendamine

2 EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE MEETMETE KRONOLOOGIA

10. JAANUAR, 7. VEEBRUAR, 7. MÄRTS JA 4. APRILL 2013

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab säilitada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisiintressi alammäärana 0,75%, laenamise püsivõimaluse intressimäärana 1,50% ning hoiustamise püsivõimaluse intressimäärana 0,00%.

2. MAI 2013

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisiintressi alammäära 25 baaspunkti võrra 0,50%ni alates operatsioonist, mis teostatakse 8. mail 2013. Peale selle otsustatakse alandada laenamise püsivõimaluse intressimäära 50 baaspunkti võrra 1,00%ni alates 8. maist 2013 ning säilitada hoiustamise püsivõimaluse intressimäärana 0,00%. Nõukogu teeb samuti otsuse kuni 8. juulini 2014 tehtavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjade ja korra kohta, nimelt otsustatakse jätkuvalt kasutada piiramatut mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust.

6. JUUNI, 4. JUULI, 1. AUGUST, 5. SEPTEMBER JA 2. OKTOBER 2013

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab säilitada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakumisiintressi alammäärana 0,50%, laenamise püsivõimaluse intressimäärana 1,00% ning hoiustamise püsivõimaluse intressimäärana 0,00%.

7. NOVEMBER 2013

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisiintressi alammäära 25 baaspunkti võrra 0,50%ni alates operatsioonist, mis teostatakse 13. novembril 2013. Peale selle otsustatakse alandada laenamise püsivõimaluse intressimäära 25 baaspunkti võrra 0,75%ni alates 13. novembrist 2013 ning säilitada hoiustamise püsivõimaluse intressimäärana 0,00%. Nõukogu teeb samuti otsuse kuni 7. juulini 2015 tehtavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjade ja korra kohta, nimelt otsustatakse jätkuvalt kasutada piiramatut mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust.

5. DETSEMBER 2013 NING 9. JAANUAR, 6. VEEBRUAR JA 6. MÄRTS 2014

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab säilitada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakumisiintressi alammäärana 0,25%, laenamise püsivõimaluse intressimäärana 0,75% ning hoiustamise püsivõimaluse intressimäärana 0,00%.

3 ÜLEVAADE EKP TEADAANNETEST LIKVIIDSUSE PAKKUMISE KOHTA¹

Täpsemat teavet eurosüsteemi 2013. aasta likviidsust suurendavate operatsioonide kohta leiab EKP veebisaidi rubriigist „Open market operations” (inglise keeles).

EUROLIKVIIDSUSE PAKKUMINE

21. VEEBRUAR 2013

EKP avaldab üksikasjad eurosüsteemi poolt väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberite kohta seisuga 31. detsember 2012.

21. MÄRTS 2013

EKP annab teada, et Küprose keskpanga taotletud erakorralist likviidsusabi antakse 25. märtsini 2013 ja et sellele järgneval perioodil saab seda abi anda ainult ELi–IMFi programmi olemasolu korral.

22. MÄRTS 2013

EKP annab teada, et alates 1. märtsist 2015 ei aktsepteeri ta enam tagatisena valitsuse poolt tagatud katmata pangavõlakirju, mille on emiteerinud vastaspoolled, kes kasutavad neid tagatisena, või nendega tihedalt seotud üksused.

25. MÄRTS 2013

EKP annab teada, et EKP nõukogu tegi pärast eurorühma kokkulepet Küprose makromajandusliku kohandamisprogrammi küsimuses vastavalt kehtivatele eeskirjadele otsuse mitte vaidlustada Küprose keskpanga esitatud erakorralise likviidsusabi taotlust ning kavatseb olukorda tähelepanelikult jälgida.

2. MAI 2013

EKP annab teada, et Küprose Vabariigi poolt emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblikud instrumendid, mis vastavad kõigile muudele kõlblikuskriteeriumidele, on eurosüsteemi laenuoperatsioonides pärast teatavate väärtuskärbete tegemist alates 9. maist 2013 taas aktsepteeritavad kõlblike tagatistena. Tagatiskõlblikkuse hindamisel peatatakse minimaalse krediidireitingu künnise kohaldamine.

2. MAI 2013

EKP teeb teatavaks 10. juulist 2013 kuni 8. juulini 2014 arveldatavate refinantseerimisoperatsioonide üksikasjad. EKP nõukogu annab teada, et jätkab oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ning eritühtajaga ehk ühe hoidmisperioodi pikkuste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist piiramatult mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 2014. aasta kuuenda arvestusperioodi lõpuni, s.o 8. juulini 2014. Lisaks annab EKP teada, et kasutab pikemaajaliste, kolmekuuliste refinantseerimisoperatsioonide puhul, mis arveldatakse 2013. aasta 31. juulil, 28. augustil, 25. septembril, 30. oktoobril, 27. novembril ja 18. detsembril ning 2014. aasta 29. jaanuaril, 26. veebruaril, 26. märtsil, 30. aprillil, 28. mail ja 25. juunil, piiramatult mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust. Nende operatsioonide intressimäärad kehtestatakse konkreetse pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni kestuse jooksul põhiliste refinantseerimisoperatsioonide keskmise intressimäära alusel.

28. JUUNI 2013

EKP annab teada, et peatab Küprose Vabariigi poolt emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblike turuinstrumentide tagatisena aktsepteerimise eurosüsteemi rahapoliitilistes operatsioonides.

¹ Kuupäevad viitavad teadaande avaldamise kuupäevale.

5. JUULI 2013

EKP annab teada, et Küprose Vabariigi poolt emiteeritud või täielikult tagatud turukõlblikud instrumendid, mis vastavad kõigile muudele kõlblikuskriteeriumidele, on eurosüsteemi laenuoperatsioonides pärast teatavate väärtuskärbete tegemist edaspidi taas aktsepteeritavad kõlblike tagatistena. Tagatiskõlblikkuse hindamisel peatatakse minimaalse krediidireitingu künnise kohaldamine.

18. JUULI 2013

EKP annab teada oma tagatiste riskiohjeraamistikus tehtud muudatustest, sh varaga tagatud väärtpaberite uutmoodi käsitlemisest, eurosüsteemi tagatisvarade alalise raamistiku raames aktsepteeritavate tagatiste loetelu laienemisest ning selliste kõlblikuskriteeriumide ja väärtuskärbete kohandamisest, mida liikmesriikide keskpangad kohaldavad eurosüsteemi tagatisvarade ajutise raamistiku alusel tagatiskõlblike krediidinõuete kogude ja teatavat liiki täiendavate krediidinõuete suhtes.

9. SEPTEMBER 2013

EKP annab teada laenude kaupa esitatava aruandluse nõuete muudatustest varaga tagatud väärtpaberite puhul.

19. SEPTEMBER 2013

EKP annab teada laenude kaupa esitatava aruandluse nõuete rakendamisest krediitkaardinõuetega tagatud väärtpaberite puhul.

27. SEPTEMBER 2013

EKP annab teada tagatiste riskiohjeraamistiku läbivaatamise tulemusel tehtud otsustest.

17. OKTOOBER 2013

EKP avaldab erakorralise likviidsusabi andmise korra eurosüsteemi keskpankade poolt üksikutele krediidasutustele.

23. OKTOOBER 2013

EKP annab teada üksikasjadest, mis puudutavad kohustusliku reservi nõuete kohaldamist Läti krediidasutustele ja nende filiaalidele pärast euro kasutuselevõttu Lätis 1. jaanuaril 2014.

8. NOVEMBER 2013

EKP nõukogu annab teada, et jätkab oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist piiramatul mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 2015. aasta kuuenda arvestusperioodi lõpuni, s.o 7. juulini 2015, ning et see menetlus jääb kasutusele ka eurosüsteemi eritähajaga ehk ühe hoidmisperioodi pikkustes refinantseerimisoperatsioonides, mida korraldatakse nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 2015. aasta teise kvartali lõpuni. Eritähajaga refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäär on sama, mis vastavas põhilises refinantseerimisoperatsioonis. Lisaks annab EKP teada, et kasutab pikemaajaliste, kolmekuuliste refinantseerimisoperatsioonide puhul, mis arveldatakse 2014. aasta 30. juulil, 27. augustil, 24. septembril, 29. oktoobril, 26. novembril ja 17. detsembril ning 2015. aasta 28. jaanuaril, 25. veebruaril, 25. märtsil, 29. aprillil, 27. mail ja 24. juunil, piiramatul mahuga ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust. Nende operatsioonide intressimäärad kehtestatakse konkreetse pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni kestuse jooksul põhiliste refinantseerimisoperatsioonide keskmise intressimäära alusel.

22. NOVEMBER 2013

EKP annab teada, et peatab aasta lõpus kolmeaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide tagasimaksed, arvestades oodatavaid madalaid intressimäärasid ja muude operatsioonide tähtsuse kasvu tänu riigipühadele. Seega tehakse aasta viimane tagasimakse 23. detsembril 2013 ja selle summa avalikustatakse 20. detsembril. Tagasimaksed jätkuvad 2014. aasta 15. jaanuari arveldusega. Selle tagasimakse summa tehakse teatavaks 10. jaanuaril. Esialgu 30. detsembriks 2013 ja 8. jaanuariks 2014 kavandatud tagasimaksed jäävad tegemata.

MUUTES VÄÄRINGUTES LIKVIIDSUSE PAKKUMINE NING KOKKULEPPED TEISTE KESKPANKADEGA

16. SEPTEMBER 2013

EKP annab teada Inglise keskpangaga sõlmitud vahetustehingute kokkuleppe pikendamisest 30. septembrini 2014.

10. OKTOOBER 2013

EKP annab teada, et on likviidsusolukorra reguleerimise varuvõimalusena sõlminud Hiina Rahvabariigi keskpangaga kahepoolse välisvaluuta vahetustehingute kokkuleppe, mille maksimaalne maht on 350 miljardit Hiina jüääni ja 45 miljardit eurot ning mis kehtib kolm aastat.

31. OKTOOBER 2013

EKP annab koos Kanada, Inglise, Jaapani, USA ja Šveitsi keskpangaga teada, et nendevahelised ajutised kahepoolsed vahetustehingute kokkulepped teisendatakse püsikokkulepeteks, mis jäävad esialgu jõusse tähtajatult.

4 EUROOPA KESKPANGA VÄLJAANDED

EKP koostab mitmeid väljaandeid, mis annavad teavet tema põhiliste tegevusvaldkondade kohta: rahapoliitika, statistika, makse- ja väärtpaperiarveldussüsteemid, finantsstabiilsus ja -järelevalve, rahvusvaheline ja Euroopa koostöö ning õigusküsimused. EKP väljaanded on muu hulgas järgmised.

PÕHIKIRJAJÄRGSED VÄLJAANDED

- aastaaruanne
- lähenemisaruanne
- kuubülletään

UURIMUSED

- õigusosalased teadustoimetised („Legal Working Paper Series”)
- üldised toimetised („Occasional Paper Series”)
- uuringute bülletäänid („Research Bulletin”)
- statistikatoimetised („Statistics Paper Series”)
- teadustoimetised („Working Paper Series”)

MUUD/KONKREETSE ÜLESANDEGA SEOTUD VÄLJAANDED

- „Enhancing monetary analysis”
- „Financial integration in Europe”
- „Financial Stability Review”
- „Statistics Pocket Book”
- „Euroopa Keskpang: ajalugu, roll ja ülesanded”
- „The international role of the euro”
- „The monetary policy of the ECB”
- „The payment system: payments, securities and derivatives, and the role of the Eurosystem”
- „Statistics for Economic and Monetary Union: enhancements and new directions 2003–2013”

EKP avaldab ka brošüüre ja teabematerjale mitmesuguste teemade kohta (näiteks europangatähed ja -mündid) ning seminaride ja konverentside materjale.

Euroopa Keskpanga ja Euroopa Rahainstituudi (EKP eelkäija 1994–1998) avaldatud dokumentide täielik nimekiri (ja PDF-vormingus dokumendid) on saadaval EKP veebisaidil <http://www.ecb.europa.eu/pub/>. Keelekoodid tähistavad keeli, milles väljaanne saadaval on.

5 SÕNASTIK

Käesolev sõnastik sisaldab valikut aastaaruandes kasutatud mõistetest. Põhjalikum ja üksikasjalikum sõnastik asub EKP veebisaidil.

Aktsiad/osad: väärtpaberid, mis kujutavad endast osalust ettevõttes. Nende hulka kuuluvad väärt-paberibörsidel kaubeldavad aktsiad (noteeritud aktsiad), noteerimata aktsiad ning muud aktsia- ja osakapitali vormid. Aktsiad/osad toodavad tavaliselt tulu dividendidena.

Alusleping: kui ei ole märgitud teisiti, mõeldakse „aluslepinguga” Euroopa Liidu toimimise lepingut ning viidatud artiklite numbrid vastavad alates 1. detsembrist 2009 kehtivale numeratsioonile.

Aluslepingud: kui ei ole märgitud teisiti, mõeldakse käesolevas aruandes „aluslepingutega” Euroopa Liidu toimimise lepingut ning Euroopa Liidu lepingut.

Andmete otsetöötlus: tehingute/maksete automaatne otsetöötlus, mis hõlmab vajaduse korral tehingute/maksete kinnitamise, võrdlemise ja esitamise automaatset täitmist ning kliiringut ja arveldamist.

Arveldusrisk: oht, et arveldus ei toimu ülekandesüsteemis ootuste kohaselt, mis on tavaliselt tingitud sellest, et arvelduse üks pool ei täida oma üht või mitut arvelduskohustust. Arveldusriski alla kuuluvad eelkõige tegevusriskid, **krediidiriskid** ja likviidsusriskid.

Arvestusperiood: aeg, mille jooksul arvestatakse **kohustusliku reservi nõuete** täitmist **krediidiasutuste** poolt. Arvestusperioodid algavad esimese **põhilise refinantseerimisoperatsiooni** arveldamise päeval pärast **EKP nõukogu** istungit, kus kavandatakse eelnevalt rahapoliitilise kursi igakuine hindamine. EKP avaldab kohustusliku reservi arvestusperioodide kalendri vähemalt kolm kuud enne aasta algust.

Avaturuoperatsioon: finantsturul keskpanga algatusel sooritatav operatsioon. Eesmärkide, korrapärasuse ja menetluskorra poolest võib **eurosüsteemi** avaturuoperatsioonid jagada neljaks: **põhilised refinantseerimisoperatsioonid**, **pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid**, **peenhäälestusoperatsioonid** ja struktuurioperatsioonid. Eurosüsteemi peamine avaturuinstrument on **pöördtehing**, mida saab kasutada kõigi nelja operatsiooniliigi puhul. Peale selle on struktuurioperatsioonide jaoks olemas võlasertifikaatide väljastamise võimalus ja otsetehingud ning peenhäälestusoperatsioonide jaoks otsetehingud, välisvaluuta vahetustehingud ja tähtjaliste hoiuste kogumise võimalus.

Börsiväline kauplemine: kauplemine väljaspool reguleeritud turge. Börsivälistel turgudel kauplevad pooled näiteks börsiväliste tuletisinstrumentidega omavahel otse, üldjuhul telefoni teel või arvuti vahendusel.

ECOFINI nõukogu: Euroopa Liidu Nõukogu majandus- ja rahandusministrite koosseisus.

Eelarve puudujääk (valitsussektor): **valitsussektori** netolaenuvõtt, s.o valitsussektori kogutulude ja -kulude vahe.

Eelarve puudujääk SKPst (valitsussektor): **eelarve puudujäägi** suhe SKPsse jooksvate turuhindade juures. See on üks **aluslepingu** artikli 126 lõikes 2 sätestatud eelarvedistsipliini kriteeriumidest, mille abil määratakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu (vt ka **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus**). Seda nimetatakse ka valitsussektori eelarve puudujäägiks SKP suhtes.

Eelarvepositsiooniväline võlamuutus (valitsussektor): **valitsussektori** eelarveseisundi (**puudujäägi** või ülejäägi) ning võla muutuse vahe.

Eeldatav volatiilsus: vara (nt aktsia või võlakirja) hinna muutumise oodatav kõikumine (s.o standardhälve). Eeldatavat volatiilsust saab tuletada vara hinnast, aegumispäevast ja optsiooni täitmis-hinnast, samuti riskivabast tulumäärast, kasutades optsiooni hinnakujunduse mudelit, nagu näiteks Blacki-Scholesi mudel.

Eelkommunikatsioon: keskpanga teadaanne oma rahapoliitika suunitluse kohta seoses oma baas-intressimäärade edasise arenguga.

EKP baasintressimäärad: EKP nõukogu kehtestatud intressimäärad. Need on **põhiliste refinantseerimisoperatsioonide, laenamise püsivõimaluse** ja **hoiustamise püsivõimaluse** intressimäärad.

EKP juhatus: üks EKP otsustusorganitest. Sellesse kuuluvad EKP president ja asepresident ning veel neli liiget, kelle nimetab **Euroopa Ülemkogu**, tehes vastava otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega **Euroopa Liidu Nõukogu** soovitusel, kes on eelnevalt konsulteerinud Euroopa Parlamendi ja **EKPga**.

EKP nõukogu: EKP tähtsaim otsustusorgan. Sellesse kuuluvad kõik **EKP juhatuse** liikmed ning eurot kasutavate liikmesriikide keskpankade presidendid.

EKP üldnõukogu: üks EKP otsustusorganitest. Sellesse kuuluvad EKP president ja asepresident ning **Euroopa Keskpankade Süsteemi** kõigi keskpankade presidendid.

EONIA (euroala pankadevahelise üleöoturu keskmine aastaintressimäär): euroala pankadevahelisel üleöoturul valitseva efektiivse intressimäära näitaja. See arvutatakse eurodes nomineeritud tagamata üleöolaenutehingute intressimäärade kaalutud keskmisena, mis on arvutatud üleöoturul osalevate pankade paneelilt saadud andmete põhjal.

ERM2 (vahetuskursimehhanism 2): süsteem, mis on raamistikuks vahetuskursipoliitilisele koostööle **euroala** riikide ning nende ELi liikmesriikide vahel, kes ei ole eurot kasutusele võtnud. Tegemist on mitmepoolse kokkuleppega, mille kohaselt on ette nähtud fikseeritud, kuid korrigeeritavad keskkursid ning standardne kõikumisvahemik $\pm 15\%$. Otsuseid keskkursside ja vajaduse korral ka kõikumisvahemike vähendamise kohta teevad asjaomased ELi liikmesriigid, euroala riigid, EKP ja teised mehhanismis osalevad ELi liikmesriigid vastastikusel kokkuleppel. Kõigil ERM2 osalistel, kaasa arvatud EKP-l, on õigus algatada keskkursside muutmiseks konfidentsiaalne menetlus (reguleerimine).

Ettevaated: ettevaateid tehakse neli korda aastas **euroala** võimaliku makromajandusliku arengu prognoosimiseks. **Eurosüsteemi** ekspertide ettevaated avaldatakse juunis ja detsembris ning EKP ekspertide ettevaated märtsis ja septembris. Ettevaated on osa EKP rahapoliitilise strateegia ühest sambast ehk **majandusanalüüsist** ning seega üks mitmest sisendist, mille põhjal **EKP nõukogu** hindab **hinnastabiilsust** ohustavaid riske.

EURIBOR (euro üleeuroopaline pankadevaheline intressimäär): intressimäär, millega esmaklassiline pank on nõus laenama eurodes nomineeritud vahendeid teisele esmaklassilisele pangale ning mida arvutatakse iga päev eri tähtajaga (kuni 12 kuud) pankadevaheliste hoiuste puhul ning mille annab teada arvutamisel osalevate pankade paneel.

Euro efektiivne vahetuskurs (nominaal-/reaalkurs): **euroala** peamiste kaubanduspartnerite vääringute ja euro kahepoolsete vahetuskursside kaalutud keskmine. EKP avaldab euro nominaalsete efektiivsete vahetuskursside indekseid, mis hõlmavad kaht kaubanduspartnerite gruppi: EER 20, kuhu kuuluvad 10 euroalavälist ELi liikmesriiki ja 10 ELi-välist peamist kaubanduspartnerit, ning

EER 40, kuhu kuuluvad EER 20 ja veel 20 riiki. Osakaalud vastavad iga partnerriigi osale euroala valmistoodete kaubanduses ning kajastavad konkurentsi kolmandatel turgudel. Euro reaalne efektiivne vahetuskurs on euro nominaalne efektiivne vahetuskurs, mis on kohandatud välismaiste hindade või kulude kaalutud keskmisega (võrrelduna kodumaiste hindade ja kuludega). Seega väljendavad need kursid hindade ja kulude konkurentsivõimet.

Euroala: ELi liikmesriigid, kelle väering on euro ning kus **EKP nõukogu** vastutusel viiakse ellu ühtset rahapoliitikat. Praegu on euroala riigid Belgia, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria, Portugal, Sloveenia, Slovakkia ja Soome.

Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem: liidu finantsüsteemi järelevalve eest vastutavad asutused. Süsteemi kuuluvad **Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu**, Euroopa kolm järelevalveasutust, nende ühiskomitee ning liidu liikmesriikide järelevalveasutused.

Euroopa Finantsstabiilsuse Fond (EFSF): euroala riikide asutatud valitsustevaheline piiratud vastutusega äriühing rahalise abi andmiseks finantsraskustes euroala riikidele. Abi antakse laenudena ELi-IMFi ühiste programmide raames vastavalt rangetele tingimustele. EFSFi kaudu võib laenu anda 440 miljardi euro ulatuses; laene rahastatakse, emiteerides **võlaväärtpabereid**, mille euroala riigid on proportsionaalselt taganud. Alates 1. juulist 2013 ei tohi EFSF enam uutes rahastamisprogrammides osaleda ega uusi krediidikorralduse lepinguid sõlmida.

Euroopa finantsstabiilsusmehhanism: ELi vahend, mis põhineb **aluslepingu** artikli 122 lõikel 2 ja mis võimaldab Euroopa Komisjonil anda liidu nimel kuni 60 miljardi euro väärtuses laene liidu liikmesriikidele, kes on sattunud või võivad sattuda erakordsetesse raskustesse, millega nad ise toime ei tule. Laene antakse ELi-IMFi ühiste programmide raames vastavalt rangetele tingimustele.

Euroopa Keskpangade Süsteem (EKPS): koosneb EKPst ja ELi 28 liikmesriigi keskpangast, st peale **eurosüsteemi** liikmesriikide ka nende liikmesriikide keskpangadest, kelle väering ei ole euro. EKPSi juhivad **EKP nõukogu** ja **EKP juhatus** ning kolmanda otsuseid tegeva organina **EKP üldnõukogu**.

Euroopa Liidu Nõukogu: Euroopa Liidu institutsioon, mis koosneb Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajatest, tavaliselt arutusel oleva valdkonna eest vastutavatest ministritest ja Euroopa Komisjoni vastava valdkonna volinikust (vt ka **ECOFINI nõukogu**).

Euroopa poolaasta: Euroopa Liidu majanduspoliitika juhtimise ja järelevalve iga-aastase tsükli esimene etapp. Selle raames saavad Euroopa Komisjon ja nõukogu arutada liikmesriikide eelarve- ja majandusplaan ning anda poliitilisi juhiseid enne otsuste tegemist riiklikul tasandil. Tsükli teises etapis (liikmesriikide poolaasta) rakendavad liikmesriigid kokkulepitud poliitikat.

Euroopa Rahainstituut (ERI): majandus- ja rahaliidu teise etapi alguses 1. jaanuaril 1994 asutatud ajutine asutus, mis likvideeriti pärast EKP rajamist 1. juunil 1998.

Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem 1995 (ESA 95): ulatuslik ja integreeritud makromajanduslik arvepidamissüsteem, mis põhineb rahvusvaheliselt tunnustatud statistikamõistetel, määratlustel, klassifikaatoritel ja raamatupidamiseeskirjadel ning mille eesmärk on anda ELi liikmesriikide majanduste ühtlustatud kvantitatiivne kirjeldus. ESA 95 on ELi versioon maailmas kasutatavast rahvamajanduse arvepidamise süsteemist SNA 93.

Euroopa stabiilsusmehhanism: valitsustevaheline organisatsioon, mille on loonud **euroala** riigid Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepinguga. See on euroala alaline kriisiohjemehhanism, mis emiteerib laenude rahastamiseks võlainstrumente ja annab euroala riikidele muud rahalist abi. Mehhanism jõustus 8. oktoobril 2012. Mehhanismil on laenude andmiseks 500 miljardit eurot ja see vahetas välja nii **Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi** kui ka **Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi**. Mehhanismi kaudu antakse laene rangetel tingimustel.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu: liidu sõltumatu organ, mis vastutab ELi finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest. Nõukogu aitab ennetada ja leevendada finantssüsteemi arenedes tekkivaid ja **finantsstabiilsust** ohustavaid **süsteemseid riske**, võttes arvesse makromajanduse arengut, et hoida ära suuri finantskriise.

Euroopa Ülemkogu: Euroopa Liidu institutsioon, kuhu kuuluvad liidu liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid ning hääleõiguseta liikmetena Euroopa Komisjoni president ning ülemkogu enda eesistuja. Ülemkogu määrab kindlaks ELi arengusuunad ning selle poliitika põhijooned ja prioriteedid. Ülemkogul ei ole seadusandlikku pädevust.

Eurorühm: eurot kasutavate ELi liikmesriikide majandus- ja rahandusministrite mitteametlik kohtumine. Selle staatust tunnustatakse aluslepingu artiklis 137 ja selle protokollis nr 14. Eurorühma kohtumistele kutsutakse korrapäraselt Euroopa Komisjoni ja EKPd.

Eurosüsteem: **euroala** keskpangandussüsteem, kuhu kuuluvad EKP ja euro kasutusele võtnud liikmesriikide keskpangad.

Eurosüsteemi krediidihindamisraamistik: menetlused, eeskirjad ja meetodid, millega tagatakse, et kõik kõlblikud varad vastavad eurosüsteemi kõrgetele krediidistandarditele.

Finantsstabiilsus: olukord, kus finantssüsteem – finantsvahendajad, -turud ja -turuinfrastruktuurid – peab vastu šokkidele ja finantstasakaalustamatuse järsule lahenemisele ning vähendab seeläbi selliste finantsvahenduse tõrgete tekkimise tõenäosust, mis võivad tõsiselt takistada säästude rakendamist kasumlikes investeerimisvõimalustes.

Hinnastabiilsus: hinnastabiilsuse säilitamine on **eurosüsteemi** peamine eesmärk. **EKP nõukogu** määratleb hinnastabiilsusena olukorda, kus **euroala ühtlustatud tarbijahinnaindeksi** kasv jääb aastas alla 2%. EKP nõukogu on samuti selgelt välja öelnud, et hinnastabiilsuse tagamisel on tema eesmärk hoida inflatsioonimäärad keskpikas perspektiivis allpool 2% taset, kuid selle lähedal.

Hoiustamise püsivõimalus: **eurosüsteemi püsivõimalus**, mida **osapooled** võivad kasutada üleõhoiustamiseks liikmesriigi keskpangas. Sellistelt hoiustelt tasutakse eelnevalt täpsustatud määraga intressi (vt ka **EKP baasintressimäärad**).

Kaetud võlakirjade ostukava (CBPP): EKP nõukogu 7. mai 2009. aasta otsusele vastav kava osta **euroalal** emiteeritud ja eurodes nomineeritud kaetud võlakirju, et toetada finantsturu üht spetsiifilist segmenti, mis on oluline pankade rahastamistegevuse jaoks ja mida finantskriis mõjutas eriti tugevalt. Kava raames ostetud kaetud võlakirjade nominaalne koguväärtus oli 60 miljardit eurot; kõik ostud olid tehtud 2010. aasta 30. juuniks. 6. oktoobril 2011 otsustas EKP nõukogu algatada teise kaetud võlakirjade ostukava (CBPP2). Kõnealune kava võimaldas **eurosüsteemil** osta euroalal emiteeritud ja eurodes nomineeritud kaetud võlakirju nominaalse koguväärtusega 40 miljardit eurot. Oste tehti nii

esmas- kui järelturul 2011. aasta novembrist kuni 2012. aasta oktoobri lõpuni ja nende nominaalne koguväärtus oli 16,418 miljardit eurot.

Keskne osapool: üksus, mis seisab ühel või mitmel turul kaubeldavate lepingute **osapoolte** vahel ja tegutseb iga müüja suhtes ostjana ja iga ostja suhtes müüjana ning tagab seeläbi kehtivate lepingute täitmise.

Keskpankadevaheline piiriüleste tagatiste haldamise raamistik (CCBM): Euroopa Keskpankade Süsteemi loodud mehhanism, mille eesmärk on võimaldada **osapooltel** kasutada **tagatise** piiriülesest. Riikide keskpangad tegutsevad raamistikus üksteise kontohalduritena. See tähendab, et iga liikmesriigi keskpangal on oma väärtpaberite haldussüsteemis väärtpaberikonto iga liikmesriigi keskpanga ja Euroopa Keskpanga jaoks.

Keskvalitsus: 1995. aasta **Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 95)** määratlusele vastav valitsus, välja arvatud piirkondlikud valitsused ja kohalikud omavalitsused (vt ka **valitsussektor**).

Kohustusliku reservi nõue: miinimumreserv, mida **krediidiasutus** on kohustatud hoidma kindlaksmääratud **arvestusperioodi** jooksul **eurosüsteemis**. Nõude täitmist kontrollitakse, lähtudes reservikonto keskmisest päevasaldost arvestusperioodi jooksul.

Krediidiasutus: äriühing, mille tegevus seisneb avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmises ning enda arvel laenude andmises.

Krediidirisk: oht, et tehingu **osapool** ei täida mingit kohustust täies ulatuses ei tähtjaks ega pärast seda. Krediidirisk sisaldab asenduskulude riski ja põhiriski. Samuti sisaldab see riski, et arvelduspank ei suuda kohustusi täita.

Laenamise püsivõimalus: eurosüsteemi püsivõimalus, mida **osapooled** võivad kasutada, et saada liikmesriigi keskpangalt kõlblike varade vastu eelnevalt kindlaks määratud intressimääraga üleõlaenu (vt ka **EKP baasintressimäärad**).

Laia rahaagregaadi M3 kasvu kontrollväärtus: M3 aastakasv keskpika perioodi jooksul, mis on kooskõlas **hinnastabiilsuse** säilitamisega. Praegu on see 4,5%.

Lissaboni leping: sellega muudeti kaht Euroopa Liidu aluslepingut: Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut. Viimane on ümber nimetatud Euroopa Liidu toimimise lepinguks. Lissaboni leping allkirjastati Lissabonis 13. detsembril 2007 ning see jõustus 1. detsembril 2009.

M1: kitsas rahaagregaat, mis hõlmab ringluses olevat sularaha ning üleõhoiuseid **rahaloomeasutustes** ja **keskvalitsuses** (nt postkontoris või riigikassas).

M2: keskmine rahaagregaat, mis hõlmab kitsast rahaagregaati **M1**, kuni kolmekuulise etteteatamistähtajaga lõpetatavaid hoiuseid (st lühiajalised säästuhoiused) ning kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiuseid (st lühitähajalised hoiused) **rahaloomeasutustes** ja **keskvalitsuses**.

M3: lai rahaagregaat, mis hõlmab keskmist rahaagregaati **M2**, turukõlblikke instrumente, eelkõige **repotehinguid**, **rahaturufondide** osakuid ning **rahaloomeasutuste** emiteeritud kuni kaheaastase tähtajaga võlaväärtpabereid.

Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise leping: valitsustevaheline leping, mis allkirjastati Brüsselis 2. märtsil 2012 ning jõustus 1. jaanuaril 2013. Leping sisaldab „fiskaalkokkulepet“, mis täiendab ja mõnes valdkonnas täiustab **stabiilsuse ja kasvu pakti** põhisätteid. Leping näeb muu hulgas ette, et selle ratifitseerinud liikmesriigid peavad oma siseriiklikus õiguses ette nägema tasakaalustatud eelarve nõude, ning annab sõltumatutele eelarvejärelvalve asutustele suuremad volitused.

Majandus- ja rahaliit (EMU): protsess, mis viis ühisraha – euro – ja ühtse rahapoliitika kasutuselevõtmiseni **euroalal** ning ELi liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimiseni. Protsess toimus **aluslepingu** kohaselt kolmes etapis. Viimane, kolmas etapp algas 1. jaanuaril 1999 rahapoliitilise pädevuse üleandmisega EKP-le ja euro kasutuselevõttuga. Protsessi lõpetas eurosularahale üleminek 1. jaanuaril 2002.

Majandus- ja rahanduskomitee: komitee, mis osaleb **ECOFINI nõukogu** ja Euroopa Komisjoni töö ettevalmistamisel. Tema ülesanne on nii liikmesriikide kui ka liidu majandus- ja rahandusolukorra jälgimine ning eelarveseires osalemine.

Majandusanalüüs: EKP **hinnastabiilsust** mõjutavate riskide põhjaliku analüüsimise raamistiku üks samm. Raamistiku alusel langetab **EKP nõukogu** rahapoliitilisi otsuseid. Majandusanalüüsis keskendutakse peamiselt majanduse ja finantsüsteemi jooksvale arengule ning käsitletakse lühema ja keskmise aja jooksul hinnastabiilsust ohustavaid riske, lähtudes nõudluse ja pakkumise vastastikustest mõjudest kaupade, teenuste ja tootmistegurite turgudel. Seejuures arvestatakse piisavalt ka vajadusega määrata kindlaks majandust mõjutavate šokkide laad, nende mõju kulude ja hindade arengule ning võimalused nende levimiseks majanduses lühikeses ja keskpikas perspektiivis (vt ka **monetaaranalüüs**).

Maksebilanss: statistiline aruanne, milles võetakse kokku ühe riigi majandustehingud ülejäänud maailmaga teatud perioodi jooksul. Arvesse võetakse kaupade, teenuste ja tuluga seotud tehinguid, samuti tehinguid, millega kaasnevad finantsnõuded ülejäänud maailma vastu või kohustused ülejäänud maailma ees, ning tehinguid, mida käsitletakse ülekannetena (nt võlgade kustutamine).

Mittestandardised meetmed: ajutised meetmed, mida EKP on võtnud seoses häiretega finantsturu teatavates osades ja finantsüsteemis, selleks et toetada intressimääraotsuste tulemuslikkust ja nende mõju ülekandumist **euroala** majandusele üldisemalt.

Monetaaranalüüs: EKP **hinnastabiilsust** mõjutavate riskide põhjaliku analüüsimise raamistiku üks samm. Raamistiku alusel langetab **EKP nõukogu** rahapoliitilisi otsuseid. Monetaaranalüüs aitab hinnata keskpikki ja pikki inflatsioonisuundumusi, arvestades raha ja hindade tihedat seotust pika aja jooksul. Monetaaranalüüsis võetakse arvesse mitmesuguste monetaaräitajate, sealhulgas laia rahaagregaadi **M3**, selle osade ja vastaskirjete – eriti laenude – arengut ning mitmesuguseid ülemäärase likviidsuse näitajaid (vt ka **majandusanalüüs**).

Muud finantsvahendajad: peamiselt finantsvahendusega tegelevad ettevõtted või kvaasiettevõtted (mis ei ole kindlustusseltsid ega pensionifondid), kes võtavad endale institutsioonide (v.a **rahaloomeasutused**) ees kohustusi, mis ei hõlma raha, hoiuseid ega hoiusetaolisi vahendeid. Selliste ettevõtete põhiline tegevusala on pikaajaline finantseerimine (nagu näiteks finantsliising), väärtpaberistatud varade haldamine, muude finantsvarade haldamine, tehingud väärtpaberite ja tuletisinstrumentidega (enda arvel), riskikapital ja arengukapital.

Osapool: finantstehingu vastaspool (nt keskpangaga tehingut tegev pool).

Otseinvesteering: piiriülene investeering teise riigi residentidest ettevõttes püsiva osaluse omandamiseks (praktiliselt tavaliselt vähemalt 10% lihtaktsiastest/-osadest või hääleõiguslikest aktsiastest/osadest). See hõlmab aktsia- või osakapitali, taasinvesteeringut tulu ja muud ettevõtetevaheliste operatsioonidega seotud kapitali.

Pakkumisintressi alammäär: madalaim intressimäär, millega **osapooled** võivad teha pakkumisi muutuva intressimääraga pakkumismenetlustes.

Pakkumisintressi ülemmäär: kõrgeim intressimäär, millega **osapooled** võivad teha pakkumisi muutuva intressimääraga ja likviidsust vähendavates pakkumismenetlustes.

Pangandusliit: tähtis samm **majandus- ja rahaliidu** väljakujundamisel. Koosneb integreeritud finantsraamistikust, kus on ühtsed eeskirjad, **ühtne järelevalvemehhanism** ning ühine mehhanism hoiuste kaitsmiseks ja pangakriiside lahendamiseks.

Peenhäälestusoperatsioon: avaturuoperatsioon, mille abil **eurosüsteem** tasakaalustab ootamatuid likviidsuse kõikumisi turul. Peenhäälestusoperatsioonide sagedus ja tähtsused ei ole normitud.

Pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon: eurosüsteemi krediidioperatsioon, mille tähtaeg on pikem kui üks nädal ning mis sooritatakse **pöördtehinguna**. Regulaarsete igakuiste operatsioonide tähtaeg on kolm kuud. 2007. aasta augustis finantsturgudel puhkenud kriisi ajal sooritati erineva sagedusega täiendavaid operatsioone, mille tähtsused ulatusid ühest **arvestusperioodist** kolme aastani.

Põhiline refinantseerimisoperatsioon: eurosüsteemi poolt **pöördtehinguna** sooritatav korraline **avaturuoperatsioon**. Neid operatsioone sooritatakse nädalaste tavapakkumismenetlustena ning nende tähtaeg on tavaliselt üks nädal.

Põhjalik hindamine: nende liikmesriikide pangandussüsteemi hindamine, kes osalevad **ühtses järelevalvemehhanismis**. Hindaja on EKP koostöös osalevate liikmesriikide pädevate asutustega ning hindamine tuleb lõpule viia enne seda, kui EKP asub täitma oma järelevalveülesandeid. Protsessi käigus tehakse riskianalüüs, hinnatakse varade kvaliteeti ja tehakse stressitest. Eesmärk on suurendada läbipaistvust ja usaldust pangandussektori vastu ning vajaduse korral parandada bilansse.

Pöördtehing: operatsioon, mille puhul liikmesriigi keskpangad ostavad või müüvad varasid **reposeeringu** raames või teostavad **tagatise** vastu krediidioperatsioone.

Püsivõimalus: keskpanga pakutav võimalus, mida **osapooled** saavad kasutada omal algatusel. **Eurosüsteem** pakub kaht üleõppüsivõimalust: **laenamise püsivõimalus** ja **hoistamise püsivõimalus**.

Rahaline tulu: tulu, mida **eurosüsteemi** liikmesriikide keskpangad teenivad süsteemi rahapoliitiliste ülesannete täitmisel sellistelt varadelt, mis on märgistatud vastavalt **EKP nõukogu** kehtestatud suunistele ja on nende valduses ringluses olevate pangatähtede ning **krediidiasutuste** ees võetud hoistamiskohustuste vastu.

Rahaloomeasutused: finantsasutused, mis moodustavad **euroala** rahaloome sektori. Need hõlmavad **eurosüsteemi**, ELi õigusaktidega määratletud residentidest **krediidiasutusi** ning kõiki teisi residentidest finantsasutusi, mis võtavad üksustelt, välja arvatud rahaloomeasutustelt, vastu hoiuseid ja/või nende lähedasi asendajaid ning annavad (vähemalt majanduslikus mõttes) oma arvel ja nimel laenu ja/või investeerivad väärtpaberitesse. Viimane rühm koosneb peamiselt **rahaturufondidest**,

s.o fondidest, mis investeerivad lühiajalistesse ja väikese riskiga instrumentidesse, mille tähtaeg on tavaliselt üks aasta või vähem.

Rahapoliitilised otsetehingud: tehingud, mille eesmärk on tagada rahapoliitika ülekandemehhanismi asjakohane toimimine ja rahapoliitika ühtsus **euroalal**, ostes tõhusatest ja rangetest tingimustest lähtudes euroala riikide võlakirju.

Rahaturg: turg, millel üldjuhul kuni üheaastase algse tähtajaga instrumentide abil kogutakse, investeeritakse ja vahetatakse lühiajalisi vahendeid.

Reaalajaline brutoarveldussüsteem (RTGS): arveldussüsteem, kus makseid töödeldakse ja sooritatakse tehingute alusel reaalajas (vt ka **TARGET**).

Repotehing: raha laenamise protsess, mille käigus müüakse mingi vara (harilikult fikseeritud tulumääraga väärtpaber) ning ostetakse see hilisemal kindlaksmääratud kuupäeval tagasi pisut kõrgema (kindlaksmääratud) hinnaga (mis vastab laenuintressile).

Reservibaas: kõlblike bilansikirjete (eelkõige kohustuste) summa, mille alusel arvutatakse **krediidiasutuse kohustusliku reservi nõue**.

Sisemajanduse koguprodukt (SKP): majandusaktiivsust teataval perioodil väljendav näitaja, s.o ühe majanduse kaupade ja teenuste kogutoodangu väärtus miinus vahetarbimine pluss toodetelt ja impordilt tasutavad netomaksud. SKP jaotuse võib esitada toodangu, kulu- ja tulukomponentide lõikes. Peamised kuluartiklid, mille baasil SKPd arvutatakse, on kodumajapidamiste lõpptarbimine, valitsussektori lõpptarbimine, kapitali kogumahutus põhivarasse, varude muutus ning kaupade ja teenuste eksport ja import (sh euroalasisene kaubandus).

SKP deflaator: sisemajanduse koguprodukt (SKP) jooksvate hindade juures (nominaalne SKP) jagatuna SKP mahuga (reaalne SKP). Seda nimetatakse ka SKP kaudseks hinnadeflaatoriks.

Stabiilsuse ja majanduskasvu pakt: vahend, mis on mõeldud ELi liikmesriikide riigirahanduse usaldusväärsuse tagamiseks, selleks et tugevdada tingimusi, mis on vajalikud **hinnastabiilsuse** säilitamiseks ning töökohti loova tugeva ja jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks. Paktil on kaks osa: ennetav ja korrigeeriv. Ennetavas osas nähakse ette, et liikmesriigid peavad määratlema keskpikad eelarve-eesmärgid, korrigeeriv osa aga sisaldab **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse** üksikasjalikku korda.

Strateegia „Euroopa 2020“: Euroopa Liidu tööhõive ning aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia. **Euroopa Ülemkogu** võttis strateegia vastu 2010. aasta juunis. See on rajatud varasemale Lissaboni strateegiale ning selle eesmärk on pakkuda ELi liikmesriikidele ühtset raamistikku niisuguste struktuurireformide elluviimiseks, mis on suunatud potentsiaalse majanduskasvu suurendamisele, ning ELi poliitika ja vahendite mobiliseerimiseks.

Struktuurne eelarvetasakaal (keskvalitsus): tegelik eelarvetasakaal, mida on korrigeeritud tsükliliste teguritega (s.o tsükliliselt korrigeeritud eelarvetasakaal) ja ühekordste eelarvemeetmetega.

Süsteemne risk: oht, et kui üks süsteemis osaleja ei suuda täita oma kohustusi, ei saa ka teised osalejad oma kohustusi õigeaegselt täita, mille tagajärjed võivad edasi kanduda (nt suured likviidsus- või krediidiprobleemid) ja ohustada finantsüsteemi stabiilsust või süsteemis osalejate usaldust selle vastu. Suutmatust täita oma kohustusi võib olla tingitud tegevus- või finantsprobleemidest.

Tagatis: laenude tagasimaksmise tagamiseks (nt **krediidiasutuste** poolt keskpankadele) panditud või muul moel üle antud varad, samuti **reposehingute** alusel (nt krediidiasutuste poolt keskpankadele) müüdüd varad.

TARGET (üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste kiirülekanandesüsteem): eurosüsteemi reaalaajaline brutoarveldussüsteem euros arveldamiseks. Esimese põlvkonna TARGETi vahetas mais 2008 välja **TARGET2**.

TARGET2: teise põlvkonna **TARGET**. Süsteem kujutab endast infotehnoloogilist ühisplatvormi, kuhu esitatakse töötlemiseks kõik maksekorraldused ja kus euromakseid arveldatakse keskpangarahas.

TARGET2-Securities (T2S): eurosüsteemi tehniline ühisplatvorm, kus **väärtpaberite keskdepositooriumid** ja liikmesriikide keskpangad saavad üle kogu Euroopa osutada väärtpaberite keskse, piiriülese ja neutraalse arveldamise teenuseid keskpangarahas.

Tururisk: turuhindade kõikumisest tingitud kahjumioht, mis võib puudutada nii bilansilisi kui ka bilansiväliseid positsioone.

Valitsussektor: Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemis ESA 95 määratletud sektor, kuhu kuuluvad residentidest isikud, kes tegelevad peamiselt individuaalseks ja kollektiivseks tarbimiseks mõeldud turuväliste kaupade ja teenuste tootmise ja osutamisega ja/või riigi tulu ja hüvede ümberjaotamisega. Sektor hõlmab keskvalitsust, piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi ning sotsiaalkindlustusfonde. Valitsussektorisse ei kuulu avaliku sektori osalusega äriettevõtted, näiteks riigiettevõtted.

Valitsussektori võlakoormus: valitsussektori eri osade kogu konsolideeritud nominaalvõla (valuuta, hoiused, laenud ja **võlaväärtpaberid**) jääk aasta lõpus.

Võla suhe SKPsse (valitsussektor): võla suhe SKPsse jooksvate turuhindade juures. See on üks **aluslepingu** artikli 126 lõikes 2 sätestatud eelarvedistsipliini kriteeriumidest, mille abil määratakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu (vt ka **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus**).

Võlaväärtpaber: väljendab emitendi (st laenuvõtja) lubadust teha võlaväärtpaberite omanikule (st laenuandjale) kindlaksmääratud kuupäeva(de)l tulevikus üks või mitu makset. Võlaväärtpaberitel on tavaliselt kindlaksmääratud intressimäär (kupong) ja/või neid müüakse diskonteerituna ehk tagasiostu tähtpäeval makstavast hinnast madalama hinnaga.

Väärtpaberiarveldussüsteem: süsteem, mis võimaldab väärtpaberite ülekanndmist kas tasuta või tasu eest (ülekanne makse vastu).

Väärtpaberistamine: finantsvarade, nagu näiteks hüpoteegiga tagatud eluasemelaenud, koondamine ning müük eriotstarbelisele finantsettevõttele, kes emiteerib seejärel fikseeritud tulumääraga väärtpaberid ja müüb need investoritele. Selliste väärtpaberite põhiosa ja intress sõltuvad alusvarade loodud rahavoogudest.

Väärtpaberite keskdepositoorium: üksus, a) mis võimaldab väärtpaberitehingute töötlemist ja arveldamist väärtpaberite registreerimissüsteemis; b) mis osutab hooldusteenuseid (nt korporatiivsete sündmuste ja tagasimüükide haldamine) ning c) millel on oluline roll väärtpaberivaldkonna usaldusvärsuse tagamisel. Väärtpabereid saab hoida nii füüsilisel (keskdepositooriumis hoitavad väärtpaberid) kui ka dematerialiseeritud (st vaid elektroonilisel) kujul.

Väärtpaberituruprogramm: programm, mis võimaldab sekkuda **euroala** era- ja avaliku sektori **võlaväärtpaberite** turu toimimisse, et tagada sügavus ja likviidsus toimimishäiretega segmentides eesmärgiga taastada kohane rahapoliitika edastamismehhanism. Väärtpaberituruprogramm lõpetati 6. septembril 2012, mil EKP nõukogu tegi teatavaks rahapoliitiliste otsetehingute (*Outright Monetary Transactions*) tehnilised üksikasjad.

Ühtlustatud tarbijahinnaindeks (ÜTHI): tarbijahindade arengut väljendav mõõtühik, mille koostab Eurostat ja mis ühtlustatakse kõigi ELi liikmesriikide jaoks.

Ühtne järelevalvemehhanism: süsteem, kuhu kuuluvad EKP ja mehhanismis osalevate liikmesriikide pädevad asutused ning mille raames täidetakse EKP-le antavaid järelevalvetülesandeid. Mehhanism on **pangandusliidu** osa ja selle tulemusliku ja järjepideva toimimise eest vastutab EKP.

Ühtne kriisilahendusemehhanism: Euroopa Komisjoni poolt välja pakutud mehhanism, mis hõlmab ühtseid eeskirju ja ühtset menetlust **pangandusliidus** asutatud krediitiasutuste kriiside lahendamiseks. Ettepaneku kohaselt koosneb mehhanism ühtsest solveerimisnõukogust ja osalevate liikmesriikide solveerimisasutustest, kusjuures lõplikud otsused tehakse Euroopa tasandil. Kriiside lahendamiseks on mehhanismi käsituses ühtne kriisilahendusfond. Mehhanism on **ühtse järelevalvemehhanismi** vajalik täiendus, mis aitab saavutada hästi toimivat pangandusliitu.

Ülddokumentatsioon: EKP väljaanne „Rahapoliitika rakendamine euroalal: eurosüsteemi rahapoliitiliste instrumentide ja menetluskorra ülddokumentatsioon”, mille eurosüsteem on euroala ühtse rahapoliitika puhul valinud oma operatsiooniliseks raamistikuks.

Ülelikviidsus: keskpankade reservid pankades summas, mis ületab kogu pangandussüsteemi likviidsusvajadust ja mis moodustub **kohustusliku reservi nõuetest** ja autonoomsetest teguritest.

Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus: aluslepingu artiklis 126 kehtestatud ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse protokollis (nr 12) täpsustatud sättega nõutakse ELi liikmesriikidelt eelarvedistsipliini säilitamist, määratletakse ülemäärase eelarvepuudujäägina käsitletava eelarveseisundi kriteeriumid ning määratakse meetmed juhuks, kui täheldatakse, et eelarvetasakaalu või valitsussektori võla nõudeid ei ole täidetud. Artiklit 126 täiendab Euroopa Liidu Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta, mis on **stabiilsuse ja majanduskasvu pakti** üks osa.

